

ཕོ་ལ་ལོ་ལ་རྟ་བ་སྒྲེ། PAUL HATTAWAY

འཇམ་ཐུག་ལེ་ལེ་ལྟེ།

འཇམ་ཐུག་གི་ཡལ་ཁྲིེ།

ཐོལ་ཐོལ་ར་བ་སྒྲེ།

PAUL HATTAWAY

Asia Harvest

མི་གྲངས། (བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས།)

2,633,732 (2000 ལོར།)

3,002,165 (2010 ལོར།)

3,370,598 (2020 ལོར།)

ས་བབ་ཆེས་མགོ་ས།

སྤྱི། 8,848

ཞིང་ཆེན་གྱི་ལྷོ་གནས།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར། 559,423

གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ། (2010 ལོར།)

གཞིས་ཀ་ཚུ་གྲོང་ཁྱེར། 703,292

ཆབ་མདོ་གྲོང་ཁྱེར། 657,505

ནག་ལུས་ལྷུང་། 462,381

ལྷོ་ཁ་གོང་ཁྱེར། 328,990

ཉིང་ཁྱི་གོང་ཁྱེར། 195,109

ས་ཁུལ་དང་གོང་ཁྱེར་རིམ་པའི་སྤྱི་འཛིན་ས་
ཁོངས། 7

རྫོང་། 74

གོང་རྒལ། 692

མི་རིགས་གཙོ་བོ། (2000 ལོར།) བོད་རིགས། 2,427,168 (92.8%)

གྲུ་རིགས། 158,570 (6.1%)

ཉལ་རིགས། 9,031 (0.3%)

མིན་པ་རིགས། 8,481 (0.3%)

ལྷོ་པ་རིགས། 2,691 (0.1%)

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་མཛད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཤིན་ཏུ་མང་ཡང་བདག་
གི་བསམ་ཚུལ་ལ། གལ་སྲིད་མཛད་འཕྲིན་ཐམས་ཅད་རེ་རེ་བཞིན་ཡི་གེར་
བཀོད་ན། བྲིས་པའི་དཔེ་ཆལྔམས་འཛིག་རྟེན་འདིར་ཡང་མི་ཤོད་ངོ། །

ཁྲིམ་ཏུ་ནན། 21:25༽

དཔེ་ཆ་འདི་ནི་སྤྱི་གཤི་རྗེས་འབྲང་བ་ཞིག་གིས་བརྩམས་ཤིང་། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་དགོན་
མཆོག་གི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱང་གོ་རུ་རི་ལྟར་བརྩམས་པ་དང་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
བཟུགས་པ་བརྒྱད། དད་པའི་སེམས་ལ་སྒྲུལ་སློང་ཐེབས་ནས་དད་པ་རེ་བརྟན་དུ་འགྲོ་བའི་རེབ་
བཅངས་ཡོད། དེ་བས་ན་སྐྱབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་གཟི་བརྒྱུད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཆོ། ཚུམ་པ་
པོས་བྱེད་རྣམ་པར་དེབ་འདིག་འདོད་ཀྱིས་འདྲ་བཤུ་དང་པར་སྒྲུབ་བྱས་ནས་ཀྱང་གོ་རུ་དར་སྤེལ་
གཏོང་བའི་ཆོག་མཆན་གནང་ཡོད།

དཀར་ཆག

སྒྲེང་གཞི།

དཀོན་མཆོག་གི་དང་ལྷན་རྒྱལ་ལས་འབྱོར་བའི་ལན།

རགས་བརྗོད།

ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས།

ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས།

བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྲེལ་བའི་ནེ་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ།

ཨན་ཏུང་ཅུ་འོ་ཏི་ཨར་ལན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་དང་གྲུ་གི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80པ།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90པ།

ཐེ་ཨན་ཏེ། (Annie Taylor)

ལི་པེ་ཏོ་དང་ལི་ཅིན་ཏེ་གཉིས།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྲེ་ལེས། (William Christie)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ།

སི་ཏུའུ་ཤེལ། (Albert Shelton)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པ།

སོན་ཏུར་སིན་ཏེ་རྒྱུང་པ་ལས་ཁྲག་བཟུང་བའི་སྐྱེ་ཆབ་པ།

རྒྱལ་ཤོང་།

བའོ་ལི་མེ། (Victor Plymire)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30པ།

ལིན་ལྷུ་ལོན། (Frank Learner)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པ།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པ།

ཏིན་ཡོ་ཏེན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60པ་དང་70པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90པ།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་ངོ་10

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10པ།

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ།

བོད་ལྗངས་ཆེས་ཆོག་གི་འབྱུང་འགྱུར།

སྐྱེད་གཞི།

ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་ལ། གྲུང་གོ་འཁྱུག་པ་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་འབྲང་པ་ཚོས་ནམ་ཡང་སེམས་གཏིང་ནས་མི་རྒྱལ་ལ་ལྷ་གི་ཀར་བདེན་དཔང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་དེའི་ཆེད་དུ་དཀའ་སྤྲུག་ཆད་མེད་ཐུངས་ཤིང་། རང་གི་དད་པའི་ཆེད་དུ་ཁོང་ཚོར་གཞོན་འཚོ་གང་མང་ཐེབས་པ་ནི་ང་ཚོའི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡིན།

དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱིས་དད་ལྡན་ཐམས་ཅད་ལ་གནམ་འོག་ཀྱན་ཏུ་སོང་ནས་མི་རིགས་ཡོངས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་དགོས་པའི་བཀའ་གནང་ཡོད། ལྷ་རྩེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཕྱི་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཞལ་འབོད་དེ་དང་དུ་སྐྱབས་ནས་གྲུང་གོ་རུ་ཡོང་སྟེ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་བསྐྱགས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ལྷ་གི་ཀའི་ནང་དུ་མཐའ་མེད་པའི་ཆོ་སྤྲུག་འཕྲོ་བ་ངས་པའི་འཕྲིན་བཟང་གིས་ས་ཆ་འདིར་བྱིན་རྒྱལ་གནང་བ་རེད། ཡིན་ཡང་ལྷ་ནག་གིས་དཀོན་མཆོག་གི་འོད་འགོག་དུས་སུ་ཁོང་ཚོས་གྲུང་དཀའ་སྤྲུག་སྤྲོ་ཚོགས་ཐུངས། ཁོར་ལུག་དེ་འདྲ་དཀའ་ལག་ལྷན་ཡང་ཁོང་ཚོ་ནམ་ཡང་དཀོན་མཆོག་ལ་སྤྲོ་དཀར་པ་དང་། གྲུང་གོ་འཁྱུག་ཚའི་མདུན་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་ཞབས་ཏྲིག་ཡག་པོ་སྦྱབ་པའི་དཔེ་བཟང་བསྟན་ཡོད།

དེ་རིང་གི་གྲུང་གོ་ལ་དད་དུང་སྤར་བཞིན་དཀོན་མཆོག་གི་ཞབས་ཏྲིག་པས་ས་ཆ་ལུས་ཕྱོགས་ཀྱན་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྤྲོག་པའི་དགོས་མཁོ་ཡོད། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་གི་དྲུང་དུ་ཡོང་ནས། གཙོ་བོ་ལགས། ང་འདི་རུ་ཡོད། བྱེད་ཀྱིས་ང་རང་མངག་པར་མཛོད་ཅེས་ཞུ་མཁན་གྱི་མི་རྒྱལ་འཚོལ་བཞིན་ཡོད།

ང་ཚོའི་གཙོ་བོའི་ཉེན་མོ་དེ་སྤེབས་ལ་ཉེ་བས། བྱེད་ཅག་གི་སེམས་སུ་སྐྱབས་པ་མགོན་ཡེ་ཤུས་གྲུང་གོ་རུ་མཛོད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་སྤེལ་སྤོང་ཐེབས་པ་དང་། ཁོང་གི་གཟི་བརྒྱུད་ལྷན་པའི་མཚན་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་བར་ཤོག།

གཙོ་བོས་ང་ཚོའི་མི་རབས་འདི་དང་མི་རབས་རྗེས་མ། ཐ་ན་རི་སྤྲིད་བར་དུ་ཁོང་གི་མཚན་ལ་གཟི་བརྒྱུད་འབུལ་མཁན་གྱི་བདེན་དཔང་འབྱུང་དུ་འཇུག་པར་སྟོན།

གཙོ་བོ་ལགས། བྱེད་ནི་ནམ་ཡང་རྒྱལ་བར་འགྱུར་བའི་རྒྱལ་བོ་ལགས། ནམ་ཡིན་ཡང་བྱེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་མི་དེ་དག་བདེ་ལོ།

ལྷ་གི་ཀའི་ཉམས་ཚུང་གི་ཞབས་ཏྲིག་པ།

ཞེ་མོ་ཤེ། (1918—2011)

ཞི་མོ་ཤེ་ནི་2011 ལོར་ནམ་མཁའ་ཡུལ་དུ་མ་ལོག་སྒོན་ལ་དཔེ་ཚོགས་འདིར་སྐྱེད་གཞི་བྲིས་
ཤིང་། ཁོང་ནི་ཀྲུང་གོའི་བྱིས་བཙུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བཀྲར་འོས་པའི་འགོ་བ་ཞིག་ཡིན། ལྷན་
སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་གྱི་ཕྱིར་ལོ་རྒྱུ་23རིང་ལ་བཙོན་དུ་འང་བསྐད་ཐྱིང་།

དགོན་མཚོག་གི་དང་ལྷན་རྒྱུ་ལས་འབྱོར་བའི་ལན།

ཁྱེད་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཡོད་པའི་དེབ་འདི་ནི་<<གྲུང་གོར་བྱུང་བའི་ལས་དོན།>>ཐེངས་བཅུ་དཔེ་
ཚོགས་ནང་གི་གཅིག་ཡིན། ཚུམ་པ་པོས་ཐེངས་བཅུ་དཔེ་ཚོགས་འདི་འབྲི་དོན་ནི་གྲུང་གོར་
ཚོས་ཚོགས་ལ་བྱིན་རྒྱལ་ས་གནང་བ་དང་སྐུ་ལ་སྤོང་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པས། དགོན་མཚོག་གིས་
ཁོང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་དོལ་ལ་རྒྱས་མཐུ་ལྷན་པའི་འཕྲིན་ལས་གང་དག་མཛད་པར་རྒྱས་ལོན་
བྱ་འདོད་པའི་དང་ལྷན་རྒྱུ་ལ་མཚོན་ན། དཔེ་ཚོགས་འདི་ནི་ཚུ་རྒྱུ་ཞིག་དང་འདྲ། གཤམ་
གསལ་ལ་ནི་སྤྱི་ལ་པའི་གྲོག་པ་པོ་ཁ་གསལ་གྱི་མྱོང་ཆོར་ཡིན།

གཙོ་བོས་རང་ཅག་གི་ཁྱོད་དུ་ཁོང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ལྟར་བཅུགས་པར་རང་ཚོས་ནམ་ཡང་རྒྱས་ལོན་
གཏིང་ཟབ་པ་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་མེད་པས། དེབ་ཅུ་ཆེན་འདི་དག་གིས་དགོན་མཚོག་གིས་ཉིད་ཀྱི་
ཞབས་ཏོག་རྒྱུ་ལ་བརྒྱུད་དེ་གྲུང་གོར་ཞིང་ཆེན་སོ་སོར་ཁོང་གི་རྒྱལ་ས་ཆེ་ཞིང་དོམ་ཆོར་བའི་འཕྲིན་
ལས་རྒྱུ་ལ་ལྟར་མཛད་པ་རང་ཚོར་རྟོགས་སུ་བཅུག་པས། རང་ཚོས་སྤྱིང་ཐག་པ་ནས་བཀའ་
དྲིན་ལུ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་གསོན་ཤུགས་ལྷན་པའི་དེབ་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་བསྐྲུག་ཐུབ་པའི་
སྒོན་ལམ་འདེབས་བཞིན་ཡོད།

——ཐུང་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་ཐུང་ནས།

དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱི་མེ་ལྷེ་ནི་རང་ཚོའི་དུས་རབས་འདིའི་ནང་ཡང་བསྐྱར་འབར་འོང་བ་
དང་། གཙོ་བོའི་རྒྱས་མཐུ་ཆེན་པོས་རང་ཅག་གི་སྤྱོད་ཐུང་གི་ཁྱི་བྱི་འབུམ་འབུམ་ཞིག་ཁོང་གི་རྒྱལ་
སྤྱི་ནང་འདྲེན་དེས་པར་རང་ཚོར་ཡིད་ཆེས་བཟན་པ་ཡོད། དེབ་འདི་དག་ནི་དངོས་གནས་ལེགས་
པས་མང་པོ་བསྐྱར་རོགས།

——ཏུ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་ཐུང་ནས།

དགོན་མཚོག་གི་སྤྱད་དང་སྤྱོད་རྒྱུ་ལ་མཚོན་ན། གྲུང་གོར་ཞིང་ཆེན་སོ་སོར་ཅི་ཞིག་བྱུང་བའི་
དགོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ལྟར་གསུམ་ཆུ་ནི་དོན་ཉ་ཅང་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། རྒྱུ་མཚན་ལོ་
རྒྱུས་ནི་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པ་དང་། དེབ་འདི་དག་ནི་དངོས་གནས་ཅུ་ཆེན་ཡིན་ལ། འདིས་སྤྱི་
ཤི་ཀའི་དང་ལྷན་ཆོའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཆ་ལྷན་པའི་སྒོ་ནས་བཙོད་ཡོད། རང་ཚོས་དཔེ་ཚོགས་འདིའི་
དེབ་ཁ་ཆང་ལ་རེ་སྐྱུག་བྱས་ཡོད། རྒྱུ་མཚན་དེབ་འདི་དག་བརྒྱུད་ནས་རང་ཚོས་དགོན་མཚོག་གིས་
གྲུང་གོ་རུ་གཟེ་བཙོད་ལྷན་པའི་འཕྲིན་ལས་གང་དག་མཛད་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

——པེ་ཅིན་གྱི་སྤྱོད་ཐུང་ནས།

དེད་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་གྲོག་དུས་སྟོན་ཆད་ཐོས་མ་སྟོང་བའི་
བདེན་དབང་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱགས་པས་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ནས་མིག་རྒྱལ་དབང་
མེད་དུ་བཞུར། བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་ཡིས་དེད་གཉིས་ཀྱི་དད་པ་ཇི་ཆེར་བཏང་བས་དེད་གཉིས་ལ་
སྐུལ་སྒྲོང་ཆེན་པོ་ཐོབ། དུས་མི་འགྲུང་བར་དཔེ་ཚོགས་འདིའི་དེབ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་ལག་ཏུ་
འབྱོར་བའི་རེ་བ་བཅངས་ཡོད།

——ཏང་ཉེ་ཡི་མིང་སྲིང་ཞེས་ནས།

ང་ཚོ་ཕུ་ཉན་ནས་བསྐྱད་ཡོད། བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་གྲོག་དུས་ང་ཚོའི་གོང་ཁྱེད་འདིས་དཀའ་སྟུག་
ཆད་མེད་སྟོང་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོས་གཙོ་བོས་རང་གི་ཆོས་ཆོགས་ཇི་ལྟར་འདུགས་པ་དང་ཆོས་
ཆོགས་ལ་སྟོབས་ཤུགས་ཇི་ལྟར་བསྐྱུལ་བ་བསྐྱགས་ཡོད་དུས་སུ། འདས་ཟིན་དང་ད་ལྟ་གང་
ཡིན་ཡང་ཡོད་ཆད་ཁོང་གི་དབང་དུ་ཡོད་པར་མ་ཟེད། ཁོང་གིས་མ་འོངས་པར་ཡང་དབང་སྒྱུར་
བཞིན་ཡོད་པ་ཉོགས་བྱུང་བས། བྱེད་ཀྱིས་ང་ཚོར་དེབ་རིན་ཐང་བུལ་བ་འདི་ཉིད་བརྩམས་པར་
སྟོང་ནས་བཀའ་འདྲིན་ཞུ་བཞིན་ཡོད།

——དུ་འུ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྤྱན་རླབས་ཆོན་ནས།

བདག་གིས་ང་དང་མཉམ་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་གྲོག་མཁན་སྤྱན་རླབས་ཆོན་མིང་སྲིང་རྣམས་དང་
ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་བསྐྱགས་པ་ན། ང་ཚོ་ཆང་མ་འདིར་ཉ་ཅང་དགའ་བྱུང། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་འདྲ་ཡག་པོ་ཞིག་ང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་རྟེན་རྒྱ་གཉན་ནས་མེད་པས་ང་ཚོས་
འདི་ལ་གཙུག་ཀྱིས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེ་བས་བྱེད་ཀྱིས་དེབ་འདི་ལྟ་བུ་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱར་
འོང་བར་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅངས་ཡོད།

——ཀྲུའུ་ཅང་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྤྱན་རླབས་ཀྱིས་ནས།

ངས་བྱེད་ཀྱི་དེབ་ཡག་པོ་འདི་རང་གི་བུ་ལ་ལེགས་སྦྱོར་སུ་ལུལ་བ་ཡིན། ཁོ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་
ཁག་གི་སློབ་ཆེན་སློབ་མ་ཞིག་ཡིན། ཁོས་སློབ་གྲྭའི་ནང་དུ་ནང་དོན་འདི་དང་འདྲ་བའི་དེབ་ཡག་
པོ་ཞིག་མེད་ཟེད། དེབ་འདི་ཡིས་ང་ཚོའི་མཐོང་རྒྱ་དང་ཐོས་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད།

——ཅང་ཞི་ཞིང་ཆེན་གྱི་མིང་སྲིང་མིན་ནས།

ང་ཚོའི་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལྷ་གཉིས་ལོ་རྒྱུས་དོན་རྒྱུན་རེ་རེ་བརྒྱད་ནས་ཁོང་གི་བདག་དབང་ང་ཚོར་
བསྐྱར་ཡོད་དུས། ང་ཚོས་ཡོད་ཆད་ཁོང་གི་དབང་དུ་ཡོད་པ་གཞི་ནས་ཉོགས་བྱུང་བས་འདིགས་

དགོས་པའི་དོན་གང་ཡང་མེད། དེ་བས། ད་ལྟ་ང་ཚོས་ཁོང་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་བཅང་བྱ་བ་པ་
དང་། ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གཟིགས་སྐྱོང་གནང་བ་དང་དགོན་མཆོག་གི་བྱ་གས་ཉིད་ཀྱིས་འཕྲིན་
ལས་མཛད་བཞིན་ཡོད་པ་ཤེས་སོ། ། ཁོང་གིས་གངས་རྒྱུད་ཡག་པོ་ཞིག་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་ལ། ཁོང་གི་ཐར་པ་ནི་ང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་བྱ་བ་བཞིན་ཡོད།

——སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྤྱན་རློ་གོང་ནས།

རགས་བཅོད།

ཉེ་བའི་ལོ་བཅུ་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་འདི་གྲང་གོ་རུ་དར་བྱབ་ཏུ་ཅང་ཆེ་
ཞིང་། མིག་སྒར་གྲང་གོའི་མ་གཤིག་པ་མི་དུང་ལྷུང་གཅིག་ལས་བརྒལ་ཡོད། ཡིན་ནའང་ངོ་མཚར་
བའི་དོན་དེའི་བྱང་རིམ་གཤམ་མཁན་ཏུ་ཅང་ཉུང་ཉུང་རེད། དཔེ་ཚོགས་འདི་ནི་དངོས་གནས་དོན་
སྤྱིང་ལྷན་པའི་ལས་གཞི་ཞིག་ཡིན་ལ། འདིས་ཆེས་ཐོག་མའི་དུས་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་གྲང་གོ་
རུ་འཕྲིན་བཟང་ཅི་ལྟར་བསྒྲགས་པ་དང་། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་འདི་གྲང་གོའི་ཞིང་ཆེན་ཁག་ཏུ་ཅི་
ལྟར་འཁེལ་རྒྱས་སུ་བྱིན་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་བྲིན་ཐོར་བཞོད་ཡོད།

ལས་གཞི་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་སྤེལ་བའི་འདུན་པ་ནི་2000ལོའི་འདུ་ཚོགས་ཞིག་ལས་བྱུང་བ་
ཡིན། སྐབས་དེར་བྱིས་བཅུགས་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་འགའ་ཡིས། ཁོང་ཆོའི་ཚོགས་མི་དག་
གིས་དགོན་མཚོག་གིས་གྲང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་སུ་ཁོང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ལྟར་བཅུགས་པར་
རྒྱས་ལོན་བྱེད་དགོས་ཟེར་ཞིང་། མ་གཤིག་པ་ཁྱི་ཁྱི་འབྲུམ་འབྲུམ་ཞིག་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་དང་པའི་
ཤུལ་བཞག་ལ་རྒྱས་ལོན་ཆེན་པོ་མེད་པ་རེད། མི་བགྲང་ལས་འདས་པ་ཞིག་གི་སེམས་པ་ཇི་
བཟན་དུ་གཏོང་བ་དང་སློབ་བསྟེན་པ། འགའ་སློབ་གི་གདོང་བསུ་བྱུང་བར་བྱེད་པ་དང་། དམ་
པའི་བྱགས་ཉིད་ཀྱི་དཔལ་འབར་ཁོང་ཆོའི་དུས་རབས་འདི་ཡིས་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱ་ནི་འདི་རེ་བ་
ཉག་གཅིག་ཡིན།

དེ་བའི་དེད་ག་རྩོམ་པའི་རྒྱ་མཚན་གཞན་ཞིག་ནི་དགོན་མཚོག་གིས་གྲང་གོ་རུ་མཛད་པའི་རུས་
མཐུ་ཆེན་པོའི་འཕྲིན་ལས་རྣམས་ཟིན་ཐོར་འགོད་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱས་ན་དུས་རབས་
རྗེས་མའི་དད་ལྷན་པ་ཆོས་གྲང་གོ་པའི་ཆེ་སློག་བགྲང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ཇི་ལྟར་འགྲུབ་བ་
ཐེབས་པའི་དོན་ངོ་མཚར་ཅན་རྣམས་རྟོགས་བྱུང་བར་འགྱུར། དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་འདི་
རྟོན་དུ།

ཁྱོད་ཆོས་ཡ་ལྟེར་གཏང་རག་འབྲལ་བ་དང་། ། ཁོང་གི་མཚན་ལ་ཁྱུ་བ་ལུལ་ཞིག་དང་། ། མི་
རྣམས་ཁོད་དུ་ཁོང་གི་འཕྲིན་ལས་བཅོད། ། ཁོང་ལ་མགྲུར་སྐུ་ལེན་བཞིན་བསྟོད་བསྐྱེད་གས་
ལུ། ། ཁོང་གི་ངོ་མཚར་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་སྟེངས། ། ཁོང་གི་དམ་པའི་མཚན་ལ་བསྟོད་
བསྐྱེད་གས་བཅོད། ། ཡ་ལྟེ་འཚོལ་མཁན་སེམས་ནད་དགའ་བར་ཤོག ། ཡ་ལྟེ་ཁོང་དང་ཁོང་
གི་མཐུ་སྟོབས་དང་། ། ཁོང་གི་ཞལ་རས་རྒྱན་དུ་བཙལ་བར་གྱིས། ། ཞེས་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད།
། གསུང་མགྲུང་། 105:1-4 །

ལས་དོན་འདི་ཡི་ཐད་དཀོན་མཆོག་གི་བྱ་དང་བྱ་མོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་བྱམས་བརྩམས་ཁེངས་
པའི་རོགས་རམ་གནང་བ་ཡིན། དཔེར་ན། ལོ་ན་རྒྱས་པའི་བཀའ་བཤད་མཁན་སྤྱན་རླུ་
ལགས་པའི་ཡིད་ལ་དབང་མེད་དུ་ཤར་ཡོང་། ཁོང་གིས་དཔེ་ཆོག་ས་འདིའི་ཆེད་དུ་བཅར་འདྲི་
དང་ལེན་བྱེད་འདོད་པས། ཁོང་ནི་ན་གཞོན་གཉིས་ཀྱི་རོགས་རམ་འོག་པའི་གཞུང་ལས་ཁང་དུ་
ཕེབས་བྱུང་། སྤྱི་ལཱ་དམ་པ་ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་པའི་ཕྱིར་ལོ་མང་པོར་བཅོན་དུ་བསྟེན་
ནའང་། ཁོང་གིས་དཀོན་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱབས་པོ་ཆེད་ལ་བདེན་དཔང་བྱས་ཏེ། འཛིག་
རྟེན་གྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཡོད་པའི་དད་ལྷན་ཆོར་སྐྱུ་ལ་སྒྲོང་ཐོབ་ནས། ལྷ་ར་ལས་དམ་པ་ཡིན་
པའི་ཆོ་སྒོག་ཅིག་གསོན་བྱུང་རྒྱ་ནི་ཁོང་གི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་རེད། ང་རང་ཐུད་པ་དང་བཅར་འདྲི་
བྱས་པའི་དད་ལྷན་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་དཀོན་མཆོག་གི་འཕྲིན་ལས་བརྟེན་དེ་ཁོང་གི་མཚན་ལ་
གཟི་བརྟེན་འབུལ་འདོད་པ་རེད།

གལ་ཏེ་ང་ཚོས་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ཤི་ཀ་ལ་བཀའ་འདྲིན་མ་ཞུས་ཆོ། དེ་ནི་རང་ལག་ཤོར་བ་རང་
རེད། བྱེད་ཀྱིས་དཔེ་ཆོག་ས་འདི་གྲོག་དུས་སུ་ཁོང་ཉིད་དེབ་འདི་བརྒྱད་ནས་བྱེད་ཅག་ལ་མཛོན་
པར་འགྱུར་བ་དང་། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་མ་ཡིན་པར་གཏན་དུ་གསོན་པོར་
བཞགས་པ་ཁོང་ཉིད་ཀྱི་ངོས་ཐད་ནས་ཡིན་པར་སྒྲོན། ཁོང་གི་དབང་ལུས་དང་བྱེད་དུ་འཕགས་
པའི་ཐུགས་རྗེ་ཡིས་ལམ་པོར་བའི་མི་རྣམས་བཅུ་ལ་ནས་སྒྲིབ་པ་ལ་རེ་བར་གྱུར་ཅིག།

དེར་གི་དུས་འདིར་ཀྱང་གའི་ཆོས་ཆོག་ས་ནི་གངས་ཀ་དང་ཡང་ན་ཐུགས་རྗེ་བཅས་ཀྱི་ཕྱོགས་
གང་ཅིའི་ཐད་ནས་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་གཅིག་ལྷག་གི་སྤོན་ལ་
ཀྱང་གོ་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་ཉུང་དཀའ་བའི་རྒྱུ་ཁབ་ཀྱི་གས་སུ་ཡོད། ཀྱང་གོ་རུ་ཆོས་བསྐྱེད་
ཏུ་འོངས་པའི་དབྱིན་ཇིའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར།

འཕྲིན་བཟང་སྒོག་བྱུང་ནའང་འཕེལ་ཆད་ཉུང་དཔལ། མི་རྣམས་ནི་སེམས་རྒྱུད་གྲོང་པོ་ཡིན་
ཞིང་། ཁོང་ཆོའི་རྣམ་ཤེས་དང་གཟུགས་པོ་གཉིས་ཀ་འཛིག་རྟེན་ནང་འཁོར་ཡོད་པས། ཆོར་དབང་
ལས་བརྒྱལ་བའི་དོན་དངོས་ཤིག་ཡོད་པ་གཏན་ནས་ཆོར་མི་བྱུང་། མི་དེད་གལ་མཚན་ན་ང་ཆོའི་
གནས་ལུགས་ནི་གྲོན་རྟགས་ཡིན་ལ། ང་ཆོའི་སྒྲིབ་བརྟེན་ནི་འཆལ་གཏམ་ཡིན། ང་ཆོས་ཁོང་ཆོ་
དང་གྲོང་མོལ་བྱས་ཤིང་། ཚྱོད་གྲོང་ཁྱོད་ཁོང་ཆོ་པམ་པར་བརྒྱབ་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་ཁ་གྲགས་རྒྱ་
མེད་པར་བྱས་ནས་ངོ་ཆར་གཏད་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོའི་སྤྲེད་རྒྱར་ཐག་ཅི་ཙམ་སྤྱད་ཀྱང་དེ་
ནི་ཆར་རྒྱུའི་ཐང་ལ་བབས་པ་ལྟ་བུ་རེད་ཅེས་བརྟེན།

གནས་རྒྱལ་ལ་འགྱུར་ཐོག་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རེད། གང་ལྟར་ཀྱང་། ཀྱང་གོ་རུ་བརྒྱུར་དང་ཉུང་ལས་
དགོས་པ་བྱུང་བར་ང་རྒྱལ་སྤྱི་ལཱ་རྣམས་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད། བརྟེན་འོས་པ་ཞིག་ལ་རྒྱབས་ཆེ་
བའི་གྲུབ་འབྲས་འདི་ལེན་མཁན་ནི་མི་གཞན་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ཤི་ཀ་འདི་མཛད་
འཕྲིན་ཡིན་ནོ། ། ང་ཚོས་ཀྱིས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སེམས་དང་བཅས།

འདིན་ཡི་ལྷེས་མཛད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཡིན། ། བདག་ཅག་མིག་ལ་ངོ་མཚར་རབ་ཏུ་ཆེ། ། འདི་
ནི་ཡི་ལྷེས་བཙུགས་པའི་ཉིན་མོ་ཡིན། ། ཉིན་འདིར་ང་ཚོ་དགའ་ཞིང་སྐྱིད་པར་བྱེད། ། ཅས་བརྗོད་
དགོས།

༼གསུང་མཁུར། 118:23-24༽

དོན་མཛད་པ་བསྐྱེད་པའི་ལུ་ཁྱེད་ཀྱི་ཞིང་ཁམས།

ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས།

མི་རྒྱུ་མཉམས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ཐོས་ཡོང་ཆེ་གྲང་རེག་མེད་ཀྱང་འདྲར་སྒྲིག་རྒྱུ་གི་ཞེས་ཡིན་པ་འདྲུག་དེ་ནི་ལྷོ་གཞུང་གི་འདྲུག་གི་ཞེས་ཀྱང་ལྟ་བུ་ཡིན། ཉེ་བར་བཅར་དཀའ་བ་ཞེས་ཏུ་སྒྲུབ་དུས་རབས་མང་པོ་ཞེས་ལ་བོད་ལྗོངས་ནི་ཉེན་བརྟུག་པ་དང་གནས་མཛུགས་པ་དུས་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་དེའི་བརྒྱུ་ཐབས་མེད་པའི་སྤྱད་ཡོལ་ལྟ་བུ་ཡིས་རང་གནས་ཀྱི་ཁོར་མཚོ་དྲག་ཞན་ལ་སྤྱོད་མི་འདོད་པ་རེད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཐའ་བཞིའི་བྲག་རི་དང་འབྲུག་རི་མ་ལས་གྲུབ་པའི་མ་ལར་གྲང་མཐོན་པོ་ཡིས་དེར་སྤྱད་སྤྱོད་ཡག་པོ་བྱས་པས། གནས་དེར་བྱི་རོལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཐེབས་བཅུག་མེད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆསྟོ་མས་ས་བབ་ནི་སྤྱི་4500ཡིན་ཞིང་། ཏུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་60ནང་ལྷ་རན་སི་ཡི་གནས་བདག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྤྱོད་མ་ལར་ཞེས་གིས་གསོན་ཉམས་ལྷན་པའི་རང་དོན་དེ་ལ་སྤྱི་བསྟོར་སྤྱོད་པ་ཞེས་འདི་ལྟར། དེ་ནི་ལག་ཏུ་ཤོག་ལེབ་ཅིག་བཟུང་ནས་རིལ་རིལ་བྱས་ཐོས་ཡང་བསྐྱར་སྤྱོད་པ་ཁ་བྱེས་ནས་ཤོག་བྱ་བཏང་བ་ལྟར་ཐང་བདེས་གང་ཡང་མེད། མཐོ་སྒྲིང་དང་བྲག་རི་གཡང་གཟར་མ་གཏོགས་མེད་པས་ཉེ་བར་བཅར་ཐབས་བྲལ། གྲག་གྱིག་གི་རི་རྒྱུད་དང་གྲོག་རོང་། ད་དུང་འཛམ་གླིང་ཐོག་བཞུར་རྒྱུ་ཆེས་ལྗོངས་པའི་གཙང་ཆུ་བཅས་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་བརྗོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་ནི་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ལ། དེ་ནི་གྲང་གོའི་བོད་མི་ཁྱི་དུག་བརྒྱ་ལྷག་གི་ཁྱིམ་གཞིས་ཡིན། ད་ལྟའི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཁོ་ནའི་རྒྱ་ཁྱོན་ལ་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་ཁྱི་བརྒྱ་དང་ཉི་ལྷ་ཡོད། དེའི་ཁར་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན། མཚོ་སྔན་ཞིང་ཆེན། ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བཅས་ཀྱི་བོད་ལུ་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ཆོ། གྲང་གོའི་བོད་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱོད་ལུ་ཁྱེད་ཀྱིས་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་ས་ཡ་གཉིས་ཟིན་པ་རེད།

འདི་ལྟར་བསྐྱེད་པ་བྱེད་ཀྱིས་མཐའ་ཡས་ཤིང་ཁོད་ཡངས་པའི་བོད་ལྗོངས་ལ་རྒྱས་ལོན་ཅུང་ཙམ་བྱེད་བྱེད་ཀྱང་སྤིང་། གྲང་གོའི་བོད་ལུ་ཁྱེད་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་ནི་དེ་ཉིན་རིའི་ལྷ་བ་གསུམ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེའི་མི་གྲངས་ནི་དེ་ཉིན་རིའི་བཅུ་ཆའི་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད།

ཟང་ཟང་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ལྷ་སྐྱུང་ལྷ་བུ་ཞིག་ཡིན། ཀྱན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། སྤྱི་ལོའི་ཐོན་གྱི་དུས་རབས་གཉིས་པའི་ནང་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྐང་གི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་སུ་འབྲོག་པའི་ཆོ་བ་བསྐྱད་ཡོད་པ་རེད།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། དེའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིང་ཆེས་དར་བའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན། དུས་དེར་བོད་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་ཞི་དུ་ལྷའི་རྒྱ་གར་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་དང་བལ་ཡུལ། འབྲུག་ཡུལ། འབར་མའི་བྱང་ཕྱོགས་བཙས་སུ་སྤྱོད་པས་ཡོད་སྐད། སྐབས་དེར་བོད་ཁུལ་གྱི་ཤར་རྒྱུད་དང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་སུ་བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་བར་ལ་རྒྱུན་དུ་དམག་འབྲུག་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་763ལོར་བོད་ཀྱི་དམག་དབུང་ཞིག་གིས་ཐ་ན་གྲུང་གོའི་རྒྱལ་ས་ཞི་ཨན་ཡང་བསྐོར་ནས་གཏོར་བ་རེད།

ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་ཟིན་པ་དང་། གྲུང་གོའི་དབང་སྐྱུར་མཁན་ཆོ་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྐང་གི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་དང་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་ཉམ་པ་སྐྱེས་ནས། ཁོ་ཆོས་དམག་འབྲུག་རྒྱག་འགོ་བཙུམས་ཏེ་ཐངས་དང་པོར་བོད་ཡུལ་འདི་རྒྱ་ཡི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱུས། 1720ལོ་ནི་དཀྱིགས་མཆོམས་ཤིག་ཡིན་ལ། ལོ་དེར་རྒྱ་ནག་གིས་ལྷ་སའི་མཁར་གཏོར་བར་མ་ཟད། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཆ་སོ་སོར་དམག་མི་སྤྱོད་ཐུག་དུ་མའི་དམག་སྐར་བཙུགས་ཤིང་། ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་མང་ཆེ་བ་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱུས། ཕྱིས་སུ་རྒྱ་གར་དང་འབྲས་ལྗོངས། ལ་དྲགས་སོགས་རང་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་གྲུང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁ་ཤས་ལ་བདག་དབང་ཡོད་ཅེས་དྲིལ་བསྐྱགས་བྱས། གཞན་ཡང་། སོག་བོ་དང་ཡུ་རུ་སུ་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱིས་གྲུང་བོད་ལྗོངས་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་ཤུགས་ཆེར་བྱིན་པས། བོད་ལྗོངས་ནི་རིམ་བཞིན་འགུན་ཅོད་ཀྱི་སྤོབས་ཤུགས་མང་པོ་ཞིག་གི་ཐག་འཐེན་འགུན་བསྐྱར་བྱེད་སའི་གར་སྤེགས་ལྷ་བུར་གྱུར།

1903ལོར། དབྱིན་ཇིའི་རྒྱུད་བསྐྱོད་དམག་དབུང་ཞིག་གིས་བོད་ལྗོངས་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་ཤིང་། དབྱིན་ཇིའི་ཐོན་ཐོན་གྱི་མཆོན་ཆའི་མདུན་དུ་བོད་དམག་རྣམས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར། གཞི་ཁྲོན་རྒྱུད་བའི་དམག་འབྲུག་ཅིག་གི་ཁྲོད་དུ་བོད་པ་དྲུག་བརྒྱ་ལྷག་དབྱིན་ཇིའི་དམག་གི་མི་མངའ་ཕོག་ནས་ཤི་བ་རེད། སྐབས་དེར་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་ཐང་བཙུགསུམ་པ་སོག་པོར་བྲོས་བྱོལ་བྱས་ནས་དེར་ལོ་བཞི་ཙམ་ལ་བསྐྱད། ཕྱིས་ཀྱི་1910ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས། ཁོང་ཆང་ཡང་རི་བོ་དེ་མི་ལ་ཡ་བརྒྱལ་ཏེ་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་བྱོལ་བྱས། འདིས་ལོ་ངོ་བཙུགས་དུ་མའི་རྗེས་སུ་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་ཐང་བཙུགས་པ་ཡང་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་རྒྱ་ལྷ་ས་བསྐྱར་བ་ཡིན།

བོན་ཚས་ཀྱི་མུན་ནག་གི་སྒྲོབས་ཤུགས།

ཕྱི་ཚུལ་ནས་བརྟམས་ན། བོད་པ་ཚོས་རྒྱན་དུ་རང་ཉིད་ནང་པ་ཡིན་པར་བརྟུན་མོད། འོན་ཀྱང་ཉུང་བྱུང་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དོན་དམ་དུ་ནང་བསྟན་ནི་གནའ་བོའི་དད་པའམ་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ནང་པའི་སྤྱི་བཀའ་བཞི་པའི་ཕྱི་གོས་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་རྟོགས་ཡོད། དད་པའི་མ་ལག་འདི་ཡིས་འཛམ་གླིང་ནི་ཆ་གསུམ་གྱི་གཅིག་པ་འགའ་རུ་བགོས་མེད་པར་ཆོ་སྒྲིག་ཡོད་ཚད་ཁོངས་གཅིག་ཏུ་བསྟམས་པ་རེད།

ད་ལྟ་བོད་མི་10%ཡིས་བོན་ཚས་ལ་དད་པ་བྱེད་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་བོན་ཚས་ཀྱི་ལྟ་ཁང་དང་དགོན་པ་300ལྟ་གྲུབ་ཡོད།

སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་འདི་ད་དུང་རྒྱ་གར་ནས་བོད་དུ་མ་དར་སྡོན་ལ། སྒྲོབས་ཤུགས་ཆེན་པོ་ལྟན་པའི་བོན་ཚས་དར་ནས་ལོ་རབས་མང་པོ་འགོར་ཡོད། བོན་ཚས་ནི་གནའ་བོའི་དད་པའི་མ་ལག་ཅིག་ཡིན་ལ། མ་ལག་དེའི་ནང་དུ་མུན་ནག་གི་སྒྲོག་གྱུར་གོམས་སྒོལ་དང་གདོན་འདྲེ་ཁོག་ཞུགས་ཀྱི་རང་བྱུང་ལས་བརྒྱལ་བའི་དོན་རྒྱམས་པན་ཚུན་འདྲིས་ཡོད་པར་མ་ཟད། སེམས་ཉིད་ལ་གདོགས་པའི་མུན་ནག་རིམ་པ་ཞིག་བཞེས་ཡོད། དེ་ནི་སྤྱི་གཤམ་པ་ཚོས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཡུག་དུ་མར་འབད་འབུངས་བྱས་ན་འང་ད་དུང་རྟོལ་དགའ་བ་རེད།

བོད་པ་ཚོས་རྒྱུད་དང་རྩིས་རིག་གི་སྒྲོ་འདོགས་བརྒྱད་ནས། ཁོང་ཚོའི་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་མཐོང་མི་ཐུབ་པའི་འཛིག་རྟེན་དེའི་ལུས་མཐུ་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པར་བྱས། དུས་རབས་མང་པོའི་ནང་སྤྱི་མ་དང་བོད་པ་གཞན་དག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་འབངས་མི་ལ་གཉའ་གཏོན་དག་པོ་བྱས་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་དབང་འོག་ཏུ་བསྟམས་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ལ་སྒྲོབས་དུས་སྤྱི་བཀའ་གང་སར་བྱུང་བ་དང་སྤྱི་གཙོ་དུས་ཁོངས་པས་ན། བོད་པ་ས་ལ་ཁ་གསལ་སྒྲིབ་གཙོ་བོ་སྤྱི་དབང་གི་བྱན་གཡོག་ཏུ་གྱུར།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཛོན་མི།

སེམས་ཉིད་ཀྱི་ཁམས་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་དེ་འདྲའི་མངོན་སུམ་ཞིག་ཡིན། བར་ན་མི་རྒྱམས་ཀྱི་ཉིན་རེའི་འཛོལ་ཡང་མུན་ནག་གི་སྒྲོབས་ཤུགས་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད་པ་རེད། དམ་པའི་གསུང་རབ་གྱིས་ང་ཚོར། ཕྱི་ཕྱིར་ཞེ་ན། བདག་ཅག་གི་འཐབ་འབྲུག་ནི་ཤ་བྲག་ལྟ་བུ་པའི་མི་ལ་རྒྱག་པ་མ་ཡིན་པར། སྤྱི་དབང་འཛོན་མཁན་དང་། དབང་འཛོན་མཁན། འཛིག་རྟེན་འདིའི་མུན་ནག་ལ་དབང་འཛོན་མཁན། མཁའ་དབྱིངས་སུ་རྒྱ་བའི་གདོན་འདྲེའི་རིགས་སུ་གྱུར་པ་ཐམས་ཅད་ལ་གཡུལ་འགྲོད་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ཞེས་བསྟན་བྱ་གནང་ཡོད། །ཨོ་མེ་སི་པ། 6:12། རྒྱལ་བ་ཆང་

གིས་ཀྱང་གདོན་འདྲེ་སྟོབས་དང་ལྷན་པ་ཞིག་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་ལྷིང་སྟོང་རྒྱག་
བཞིན་པར་མ་ཟད། ད་དུང་སྤྲོད་ལག་ཁུར་བའི་མི་ཞིག་གི་ནང་ལ་ཞུགས་པས། མི་ཚོས་རྒྱུ་
དུ་དེར་སློ་འདྲི་ཞིང་མི་དེའི་མཚུབ་སྟོན་དང་བསམ་འཆར་ལ་ཉན་བཞིན་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཐྱིང་།

བོད་ཀྱི་ལྷ་བ་དང་སྐྱེ་མ་རྣམས་ཀྱིས་རྩེ་འཕྲུལ་བསྟན་པའི་རྒྱུད་གིན་ཏུ་མངན་ཡང་། གཤམ་
ཀྱི་དཔེ་འདི་བརྒྱད་དེ་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་སྟོང་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་བོད་པ་རྣམས་དམ་
དུ་བཅིངས་པའི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དེར་རྒྱས་ལོན་ཏུང་ཅམ་བྱེད་བྱབ་པར་གྱུར་ཅིག།

ཐེངས་གཤིག་ཨོ་སི་ཁྲུ་ལི་ཡཱའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་སྟུན་པ་ཞིག་གིས་བོད་པ་རྒྱབས་བཅོལ་
སྟོར་ཞིག་ལ་ཁབ་རྒྱག་དུས། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ངས་ཐེངས་གསུམ་ལ་ཁབ་མགོ་བོད་པ་ཞིག་
གི་དཔུང་པའི་ནང་གཙག་པ་ན། དེའི་ག་གནད་ནི་དོ་ལྟར་སྤྲོ་ཞིང་མཁྲེགས་པས་ཁབ་མགོ་ཡང་
བཀྲུག་སོང་། བོད་པ་དེས་སྟོ་བྱར་དུ་རང་གི་སྲུང་དོ་སྒྲ་རགས་ཀྱི་སྟེང་དུ་བཏགས་ཡོད་པ་དྲན་
རྗེས་དེ་སྐབས་ནས་རང་གི་བྲོགས་པོར་སྤྲད། དེ་ནས་ངས་ཡང་བསྐྱར་ཁོ་ལ་ཁབ་རྒྱག་དུས་ཁོའི་
དཔུང་པའི་ག་གནད་ནི་རྩུར་གོར་ལྟར་སྟོ་མོ་ཡིན་པས་ཁབ་རྒྱག་བྱབ་སོང་ཟེར།

1981ལོར། ཨོ་ཡཱའི་བརྟན་ལེན་མཁན་སྟོར་ཞིག་རྒྱ་གར་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མ་སྐྱེད་
གསལ་ཅན་ཞིག་སྟེན་སྟེག་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་བརྟན་ལེན་དུ་བྱིན་པ་ལ། ཁོང་ཚོས་སྐྱེ་མའི་ཐོད་
དུས་བར་སྐར་དུ་འཕུར་ནས་ས་རུམ་ལུང་པ་དང་། དེ་ནས་སྟེན་སྟེག་བྱེད་དུས་སུ་སྐྱེ་མ་དེའི་མིག་
དང་ལྟེ། སྟོང་སྟོགས་མེ་ལས་ཕྱིར་ཐོན་ནས་བཅུན་པ་གཞན་ཞིག་གི་རྒྱུ་ལྟར་པ་མཐོང་
ཞིང་། ཡུལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་བྱུང་ཉགས་དེ་ཆང་མ་དོན་དངོས་ཡིན་པར་འདོད་པ་མེད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་གསུམ།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིང་མོར་བལྟས་ཆོ། སྟོལ་རྒྱུན་ལྟར་ན་དེལ་ས་ཁུལ་གཙོ་བོ་གསུམ་
ཡོད། ས་ཁུལ་དེ་མའི་ནང་ཁུལ་དུ་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁུན་མང་པོ་ཡོད། དེ་དག་ལ་བྱམ་མོང་གི་
རིག་གནས་དང་དད་པ་ཡོད་པས་ན། བོད་ཀྱི་ཡན་ལག་སོ་སོ་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞིག་ནས་གཅིག་གྱུར་
ཡིན་ནའང་། ལོ་རྒྱུས་དང་གོམས་སྟོལ། རྒྱད་རིགས་སྟོགས་ཀྱི་ཆན་ས་བོད་པ་ཆོར་ད་དུང་མཛོན་
གསལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་མེད།

དེབ་འདི་ནང་གི་ལེའུ་མང་པོ་ཞིག་ནི་བོད་ལྗོངས་ས་ཁོངས་དེ་དག་ནས་དངོས་སུ་བྱུང་བའི་དོན་
རྒྱུན་རྣམས་ཟེན་བྲིས་སུ་བཀོད་ནས་བསྟན་པ་ཡིན། གཤམ་གསལ་ལྟར་བོད་ཡུལ་གྱི་ས་
ཁུལ་གསུམ་པོ་རགས་བཤད་བྱས་ན་རོགས་རམ་ཆེན་པོ་ཡོད།

བོད་མྱོང་སྲིད་ཁྲིའི་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་ལུས་སུ་དུས་རབས་བར་མའི་བྲལ་ཆོག་གྱིན་པའི་བོད་དམག

བོད་མྱོང་སྲིད་ཁྲིའི་དབུས་ཁུལ་ནི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་ཉེ་གནས་སུ་ངོས་འཛིན་པ་ཡིན། དེ་ནི་མྱོན་
ཆད་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་དང་གཞིས་ཀ་ཅེ་གོང་ཁྱེར་གཉིས་ཉེ་གནས་སུ་འཛིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་
ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན།

ཡིན་ཡང་རྒྱ་དེ་རིགས་དང་རིག་གནས་ཐད་བོད་མྱོང་སྲིད་ཁྲིའི་དབུས་ཁུལ་དང་སྲིད་ཁྲིའི་གཞན་དག་
བར་བྱུང་པར་ཡོད། དེ་དུས་བསྟན་པའི་བོད་པ་ཉ་ལམ་45%ནི་བོད་མྱོང་སྲིད་ཁྲིའི་དབུས་ཁུལ་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ། འབྲུག་ཡུལ། འབར་མ་བཅས་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནི་སྤྱི་ལོ་633ལོར་བཙུགས་པ་དང་། ས་བབ་སྤྱི་3660ཡིན་པས་བོད་རྒྱུད་དུ་
ལྷ་ཡུལ་ས་ལ་འཕོས་པ་ཞེས་དང་ཡང་ན་གནས་མཆོག་ཅེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། དེ་ནི་ནང་བསྟན་
ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་ངོས་འཛིན་པ་ཡིན། ཁབ་མིག་ཆིག་སྟོང་ཡོད་པའི་ཅེ་ཙོ་བྲང་པོ་ཉ་ལ་ནི་ལྷ་སའི་
ཆེས་མཐོ་བའི་བཟོ་བཀོད་ཡིན་ལ། དེ་ནི་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་བཞུགས་ཤག་གྲང་ཡིན། ཙོ་བྲང་གི་
ཤར་དུ་ལེ་བར་གཉིས་ཀྱི་མཆོམས་སུ་ལྷ་ལྟོན་གཙུག་ལག་ཁབ་ཡོད་པ་ནི་གོང་ཁྱེར་དེའི་ཆོས་ཀྱི་
ཉེ་བ་རུ་གྲུབ་ཡོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་རྒྱལ་ཁྲིའི་ཡང་ས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་ནི་ཐན་པ་ཆེ་བའི་
ཐང་ཆོད་ཅིག་ཡིན། གནས་དེ་རུ་བེད་མེད་དུ་བསྐྱར་བའི་ཞིག་རོ་མང་པོ་ཡོད་ལ་འདས་ཟེན་གྱི་
བརྗིད་ཆགས་མཛོན་པ་རེད། ལུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་བུལ་ཡང་གནས་དེ་རུ་ཡོད། ལུ་གེ་རྒྱལ་

རབས་ཀྱིས་1630ལོར་གློ་བུར་དུ་མ་རུབ་པའི་ཕྱོན་ལ་རྒྱ་གར་དང་ཡུང་གོ་བར་གྱི་ཆོང་དོན་ལ་
སྡེ་བྲིད་མཛད་པ་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

སི་ཁོན་རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁམས་པའི་བོད་དམག་ཅིག

ཁམས་ཕྱོགས་ནི་བོད་ཕྱོངས་སྒོལ་རྒྱུ་གི་ཤར་རུབ་ས་ཁུལ་ཡིན་པས། གར་སར་གྲོག་རིང་
གཡང་གཟར་ཅན་དང་གངས་རིར་བའི་བསྐོར་བའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། འཛིགས་སུ་རུང་བའི་
ཁམས་པའི་བོད་དམག་གི་པ་ཡུལ་ཡང་ཡིན། ཁོ་ཆོ་ནི་སྤྱིར་བཏང་ཡག་པོ་ཐོབ་པའི་ཐོལ་བྱུང་
དམག་དཔུང་ཡིན་ལ། བོད་ཡུལ་གྱི་ཤར་མཆོམས་བརྟན་སྤྱིང་བྱས་ནས་དགའ་བསུ་མི་ཐོབ་
པའི་མགོན་པོ་རྣམས་འགོག་པ་རེད།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཕྱི་ནས་ཡོང་བ་རྣམས་ཁམས་པ་གཟུགས་རིང་དག་ལ་ཤིན་ཏུ་
འཛིགས་པ་དང་། ཁོ་ཆོའི་ཁྲོད་དུ་མི་མང་ཆེ་བའི་གཟུགས་ཀྱི་རིང་ཆད་ནི་སྤྱི་གཅིག་དང་ཆོག་
བརྟན་ལས་བརྒལ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོ་ཆོས་གདུག་རྒྱབ་དང་དྲག་ཤུགས་གང་འདོད་དུ་སྤྱད་
པས་མིང་དུ་གྲགས་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པའི་ནང་དུ་ཁམས་པའི་ཡུལ་
ཕྱོགས་བརྒལ་ནས་འགོ་མཁན་ཕྱི་སྤྱིང་བ་ཞིག་གིས་ཁོ་རང་སྤྱད་ཕྱིར་བའི་ཁམས་པ་རྣམས་ཀྱི་
སྐོར་ལ་འདྲི་ལྟར། ཁོ་ཆོ་ལྷན་ཅིག་ཏུ་སྤྱི་གྲུང་གཉིས་ནས་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་ལ། སྤྱི་
གྲུང་དེ་དག་ནི་ཁོ་ཆོ་འདུས་ས་ཡང་ཡིན། ཁོ་ཆོས་མེ་མདའ་དང་རལ་གྱི་ལག་ཏུ་བཟུང་ནས་འབྲོག་
པའི་སྤྱི་ནང་དུ་འཇུག་ཏེ་བཅའ་བྱས་པ་དེ་ཆོར་རང་ལ་སྡེ་ལེན་ཡག་པོ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་
རེད། འབྲོག་པ་ཆོས་འཛིགས་སྤང་ཆེན་པོའི་རང་རང་ཉིད་ལ་ཅི་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ཁོ་ཆོར་སྤྱད་ཡོང་།

ཁམས་པ་དེ་ཆོས་ལྟོ་བ་འགྲངས་ནས་རྒྱབ་ཁུག་ནང་དུ་ཅ་ལག་གང་བཅུག་རྗེས། ད་དུང་འབྲོག་
པའི་ཕྱོགས་ཆོག་འགའ་བཅའ་བྱས་དེད་ནས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཐང་ཆོད་དུ་ཡལ་འགོ། ཡུལ་

ཕྱོགས་ཉི་ཤེས་བོར་བཤུ་གཞིག་བྱ་ཆེད་ཁོ་ཚོས་ཉི་མ་རེ་རེར་སྤྱ་གུར་ནས་སྤྱ་གུར་བརྒྱུད་དེ་ལས་ངན་
 བ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། གོ་བོས་ལྟར་ན། ཁོ་ཚོས་མཚམས་རེར་གདུབ་རྩུབ་ཀྱིས་མི་ཡང་གསོད་
 ཅིང་། བ་ན་གནས་མཇུག་བ་དང་ས་ཆག་ཞན་ནས་འོངས་པའི་བཙུན་པ་བཙུན་མ་ཡང་གསོད་
 བ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁུངས་དེད་ཆེ། ཁམས་ཕྱོགས་ནི་སྔོན་ཆད་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཕྱན་སྤྱུ་
 རྩུག་ཆགས་ས་ཡིན་ལ། རྒྱལ་པོ་རེ་རེར་རང་གི་ཕོ་བྲང་ཡོད་པ་རེད། དེང་སྐབས་ཀྱང་གོ་འི་
 མངའ་ཁོངས་ཀྱི་བོད་པ་26%ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་ཡོད་ལ། དེང་གི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དང་
 ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་བཅས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁ་ཤས་ཀྱང་དེའི་ནང་དུ་འདུས་པ་ཡིན།

1720ལོ་ནས་བཟུང་། ཁམས་ཕྱོགས་རིམ་བཞིན་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་མངའ་འོག་དུ་བསྐྱུས་
 ཤིང་། མི་དམངས་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གིས་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་ནང་དུ་
 ལས་དོན་དེ་ཡོངས་སུ་མཐུག་དྲིལ་བ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མའི་མཐའ་ལཁོར་གྱི་གཟབ་ཆས་རྒྱས་པའི་ཨ་མདོའི་བྱང་མེད།

ཨ་མདོན་བོད་ལྗོངས་སྒོལ་རྒྱུན་གྱི་ཤར་བྱང་རྒྱུད་ས་ཁུལ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཀྱང་གོ་མངའ་
 ཁོངས་ཀྱི་བོད་པ་29%ཡི་ཕ་ཡུལ་ཡང་ཡིན།

ཨ་མདོའི་ས་ཆལ་ལ་ནི་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཐག་རིང་པས་ན། ས་ཆ་དེ་དག་གི་འབྲོག་པ་ཚོས་ད་དུང་
འཛིག་རྟེན་དང་ཁ་བྲལ་བ་ལྟ་བུའི་འཚོ་བ་རོལ་བ་ཞིན་ཡོད། ཨ་མདོའི་ཆེས་མིང་དུ་གྲགས་པའི་
མཚོན་རྟགས་ནི་ཡུང་གོའི་རྒྱ་ཁྱོན་ཆེས་ཆེ་བའི་མཚོ་ལྷོ་ཁྱེ་ཁྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ཡིན། ཁྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་ནི་
མུ་མཚོ་ཡིན་ལ། དྲངས་ཤིང་གཙང་བའི་མཚོ་མོ་དང་གངས་རིའི་ཚོགས་ཀྱིས་ཡན་ཚུན་བརྒྱན་ནས་
ཡལ་སྐྱོར་པ་མང་པོ་ཞིག་འགོ་སའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད། ཁྱི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་ས་བབ་སྤྱི་3205ཟིན་
པས། ཡལ་སྐྱོར་པ་མང་པོ་ཞིག་གནས་དེར་སྤེལ་ས་ཆེ་དཔུགས་ལེན་དཀའ་བ་དང་དབྱང་དཀོན་
པར་འགྱུར།

མཚོ་ཡི་ཡ་རོལ་ནི་ལེ་བར་བརྒྱ་ཡུག་དུ་མའི་ཁོད་ཡངས་པའི་རྩ་ཐང་དང་དུག་སྤྱང་དང་འབྲུ་
སྤོན་གྱིས་ཁེངས་པའི་འདམ་གཞིང་ཡིན། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་འགོ་བའི་ལམ་བུ་ནི་ཨ་མྲུས་
མཚོན་གྱིས་བཀག་ཡོད་པར་མ་ཟད། དའི་བཞར་གྱི་དང་འདྲ་བའི་རི་རྩེ་ནི་ཨ་མྲོན་དཔྱང་ལ་ཟུག་
སྟེ་ས་བབ་སྤྱི་6282ཟིན་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་རི་སྐྱེས་སྟོན་ཆགས་ནི་ཡུན་སུམ་ཚོགས་ལ་སྟུ་ཁ་མང་བ་དང་། དེ་ནི་དོམ་
དང་ཤུ་བ། གཙོད། སྤྱང་གི་སོགས་ནང་དུ་ཚུད་པའི་རི་སྐྱེས་སྟོན་ཆགས་ཀྱི་ཁྱིམ་གཞིས་ཡིན་པར་
མ་ཟད། མི་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་ཡིད་སྤྲོན་འཚོར་སའི་རིགས་རྒྱུད་མང་པོ་ཞིག་གནས་དེར་འཚོ་སྡོད་བྱས་
ཡོད། དའི་ནང་གི་གཙུག་ནི་ས་མགོ་ལོག་གནམ་མགོ་ལོག་ཅེས་སུ་གྲགས་པའི་མགོ་ལོག་པ་
ཡིན།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་1928ལོ་ནས་བཟུང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་བར་དུ་མཚོ་
སྤོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཨ་མདོ་པའི་ནང་སྐྱོད་
རིགས་གཙུག་པོའི་ཡན་ལག་འགའ་ཡོད། དེར་སྐྱབས་སྤྱིད་གཞུང་གིས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་
གངས་ལྷུང་མི་རིགས་ཁ་ཤས་མ་གཏོགས་ཁས་མི་ལེན་ནའང་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་
ཞིབ་འཇུག་མི་སྣ་ཡིས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཆོ་བ་དང་རུས་རྒྱུད། རང་སྐྱོང་རྒྱལ་ཡུལ། མི་རིགས་
བཅས་སྐོར་གྱི་རེ་ལྡན་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟོས་པ་དང་དའི་ནང་དུ། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་
30ཡི་ནང་དུ་ཨ་མདོ་རུས་ལ་ཆེར་རིགས་རྒྱུད་600ལྟ་གྱི་ཡོད་ལ། རགས་ཅམ་བརྗོད་ན་ཨ་མདོའི་
ཆབ་སྤྱད་གནས་བབ་ནི་འགྱུར་ལྡོག་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་རང་བཞིན་གྱི་མཉམ་འདྲེས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་
རེད། དེ་རུ་ཐོབ་ཐང་དང་དབང་ཆ་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་པའི་ཞིང་ར་ཆེན་པོ་དང་རྒྱལ་ཡོད་པར་མ་
ཟད། དགོན་པ་གཙུག་པོ་བསྐོར་ནས་བསྐྱུན་པའི་གྲོང་རྒྱལ་ཡང་ཡོད། ད་དུང་འབྲོག་པས་བཟུང་
བའི་མངའ་ཁུལ་ཡོད། དེ་དག་ནི་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ལྷོད་ཡོད་པས་བརྟན་བརླིང་མིན་ཞེས་བཤེད་འདུག

ལྷེ་ལེམ།

ལྷེ་ལེམ་གྱི་ཐུན་མེན་བྱང་ཆོས་ནི། ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་དང་དེའི་ཡུལ་སྐོལ་གོམས་གཤིས་ལ་
དབྱུང་བརྩེད་སྤེལ་མཁན་གྱི་རྒྱུ་ཕྱགས་པའི་ཡུལ་སྐོར་པ་ཐོག་མར་གྱུར་པ་ལས། ཏུས་རབས་
13པའི་ལོ་རབས་70ཡི་ནང་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ཕྱགས་ས་ཁུལ་ལ་ཡོང་མཁན་མྱར་ཀུ་ལོལ་
ལོལ་ཞེས་པ་མ་ཡིན།

མྱར་ཀུ་ལོལ་ལོལ་བོད་ལྗོངས་སུ་མ་སྤེབས་པའི་ལོ་རོབ་ཅུ་ཕྱག་དུ་མའི་ཡར་སྡོན་ལ། དེ་ལི་
འི་ཡི་གན་མ་བདག་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་མཁན་དང་ཉེན་བརྟག་པ་ལྷེ་ལེམ་(William of Ru-
bruck, 1220-1293ལོའི་ཡས་མས།)ལགས་དཀའ་སྤྲུག་ཚད་མེད་མཉམས་ནས་གྲུང་གོ་རུ་
བསྐྱེད་འགོ་བརྩམས། ལྷེ་ལེམ་1253ལོའི་ལྷ་5བར་ཐུར་ཁེ་ནས་ལམ་དུ་ཆས་པ་དང་། ཨེ་ཤ་
ཡ་དབུས་རྒྱུད་ཀྱི་རྩ་ཐང་ཆེན་པོ་བཀལ་ནས་གྲུང་གོར་སྤེབས་ཤིང་བཅར་འདྲི་བྱས། གྲུང་
གོ་རུ་ཡོད་དུས་ཁོང་གིས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་འགོ་འཛིན་དང་ཡན་ཚུན་གླིང་མོལ་བྱས་
ནས། 1254ལོའི་ལྷ་7བར་ཐུར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའི་ལམ་དུ་ཆས་པ་རེད། ལྷེ་ལེམ་གྱིས་རྩ་
རན་སིའི་རྒྱལ་པོར་ཡུལ་བའི་སྟན་ཁུ་ནང་དུ་ཁོང་ཉིད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་དུ་སྤྱད་པའི་མྱ་
ཤི་ཀ་པའི་སྐོར་བརྩེད་ཡོད། རོན་དེས་ཡོ་རོབ་གླིང་གི་དད་ལྡན་ཆོར་སེམས་འགྲལ་ཆེན་པོ་ཐེབས་
སུ་བརྩག་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་རྒྱུད་རིང་གི་ཡུལ་དེར་ཡོ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་གཅིག་གྲང་
མེད་པར་འདོད་ཡོད།

ལྷེ་ལེམ་གྱིས་ལམ་བར་དུ་བོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་འཛོལ་སྤྱད་བྱས། ཁོང་གིས་བོད་
དམག་ཆོས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དམག་དཔུང་ཅི་ལྟར་བཀག་པའི་དབའ་སྟོབས་དང་བོད་ཡུལ་
མཐོ་སྐང་གི་འཛོལ་འཁྲུག་བཀོད་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། གཤམ་དུ་རོ་སྤྱོད་བྱ་རྒྱ་ནི་ཐུ་ཉེ་
ཁུ་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཆོད་གོམས་སྐོལ་ནི་ལ་མ་ཆོ་ལས་འདས་རྗེས་དེའི་ཤ་བཟའ་བ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་
ཁོ་ཆོས་ལ་མར་བཅངས་པའི་གྲུས་བཀྱར་མཚན་ཆད་ཡིན་ལ། ཁོ་ཆོས་ཆོ་ལས་འདས་པའི་ལ་མ་
ནི་རང་གི་ཁོག་པར་དུར་ལ་སྤྲས་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ཁོ་ཆོས་དེ་ལྟར་མི་བྱེད་པ་རེད། རྒྱ་
མཚན་ནི་གོམས་སྐོལ་དེལ་མི་རྣམས་སྤང་བའི་བྱིར་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཁོ་ཆོས་རང་གི་ལ་མའི་ཐོད་
རུས་ཀྱིས་མཛེས་པའི་ཆང་ཕོར་བཟོས་ནས་བཟའ་བཀྱེད་ལོངས་སུ་སྤྱོད་དུས་རང་གི་ལ་མར་བྱན་
གསོ་བྱེད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཆོས་སྒྲིམ་པར་འགྲོགས་མ་མུང་པའི་བུ་མོ་ཆོ་ནི་རིན་པང་ཅི་ཡང་མེད་པར་འདོད་པ་རེད་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

སྐབས་ཆེ་བའི་ཉེན་བརྟག་པ་འདིས་ཡང་འདི་ལྟར། མི་འདི་དག་ནི་སྐྱེ་འབྲས་དད་གུས་བྱེད་
མཁན་ཡིན་པས་མི་རབས་རན་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོ་ཆོས་འཕྲོག་བཅོས་བྱེད་པ་དང་མནར་གཅོད་
གཏོང་བ་ནི་སྤྲིན་པར་མི་བཅིས། རོན་དངོས་སུ་ཁོ་ཆོ་ནི་གོ་ལའི་སྤྲང་གི་རྒྱ་ཆོགས་ཆེས་ཆེན་
པོ་དེ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཡོད།

ཕྱིས་སུ་མྱ་རུ་ཤོལ་ཤོལ་ཁོང་ཉིད་ཡོན་ཀླུ་རབས་ཀྱི་པེ་ཅིན་ལ་ཡོད་པའི་ཕོ་བྲང་དུ་ཕྱིན་པ་
ན། ཀླུ་པོས་ཀླུ་སར་བྱིད་འོངས་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་བ་ལ་རུས་མཐུ་ཆེན་པོ་ལྷན་པ་མཐོང་། ཁོང་
གིས་བོད་ཀྱི་ཕྱིས་པས་ནོར་བུ་སྤྲིང་གའི་ནམ་ཁྲར་ཆོད་འཛིན་བྱེད་བྱུང་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཅིང་།
ཡང་ཁོང་གིས་མི་དེད་ག་གི་བྱ་སྤྱོད་སྒྲོར་ལ་འདི་ལྟར། ཀླུ་པོ་ནི་ཀླུ་སའི་ཕོ་བྲང་ནང་གི་སྒྲོག་
ཅོའི་གམ་དུ་བཞགས་ཤིང་། སྒྲོག་ཅོ་ནི་ས་དོས་ལས་མཐོ་བའི་སྤྲེགས་བུ་ཞིག་གི་སྤྲེད་དུ་བཞག་
ཡོད། ཆོས་སྒྲིམ་ཆེན་གྱི་དཀྱིལ་དུ་གདམ་ཟས་ཀྱི་གསོལ་ལྷོག་ཆེན་པོ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་དེ་ཀླུ་
པོའི་སྒྲོག་ཅོ་དང་གོམ་པ་བཅུ་ཅུ་ཡོད། ཟས་སྤྲེགས་ཀྱི་སྤྲེད་ལ་ཀླུ་པོའི་ཆང་ཐོར་བཞག་ཡོད་
པའི་ནང་ཆང་ཞེས་པོ་དང་སྒྲོམ་ཆུ་གཞན་དག་སྤྲེགས་ཡོད། ཀླུ་པོས་ཆང་སྤྲེགས་འཐུང་འདོད་
དུས་ལྷ་བ་དེ་ཆོས་རྩ་འཕྲུལ་གྱིས་ཆང་ཐོར་འགྲུལ་དུ་འཇུག་ཅིང་། སུས་ཀྱང་རེག་མི་དགོས་པར་
ཆང་ཐོར་ཀླུ་པོའི་ཕྲག་རྩ་ལུལ་བ་རེད། ཕོ་བྲང་ནང་དུ་ཡོད་པའི་མི་བྲི་ལྷག་གིས་དོན་དེ་མཐོང་
བྱུང་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

མྱ་རུ་ཤོལ་ཤོལ་གྱིས་བོད་པའི་རང་བྱུང་ལས་བརྒྱལ་བའི་རུས་མཐུ་བརྗོད་དུས་འདི་ལྟར།
ཁོ་ཆོས་དེ་ཐམས་ཅད་གདོན་འདྲའི་རོགས་རམ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེད་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཁོ་ཆོས་
དེ་ལྟར་སྤྱོད་བྱུང་པ་ནི་རང་ཉིད་དམ་པ་ཡིན་པ་དང་ལྷ་ཡི་རོགས་རམ་ཐོབ་པས་ཡིན་པ་ཕོ་བྲང་
ནང་གི་མི་ཆང་མར་ཡིད་ཆེས་སུ་འཇུག་པ་རེད། རོན་དངོས་སུ་ཁོ་ཆོ་ནི་ནམ་རྒྱུན་མི་གཅོང་བ་
དང་། རང་ཉིད་དང་ཁོ་ཆོ་མཐོང་མཁན་དག་ལ་བཅི་བཀྱར་མེད་པ་རེད། ཁོ་ཆོས་ལྷུས་མི་བྱེད་ལ་
སྐྱེ་ཟིང་ནས་ཀྱོན་པའང་སྤྲེགས་བཅོམ་གྱིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྒྲོར་གྱི་དེབ་ཅིག་ཚུ་མ་དགོས་དོན་ཅི་ཡིན་
ནམ།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྒྲོར་གྱི་དེབ་ཅིག་ཚུ་མ་དགོས་ན་དངོས་གནས་ཞིབ་འཇུག་
མང་པོ་ཞིག་བྱེད་དགོས། དེ་ནི་གསེར་བརྒྱུ་པ་ལས་ཀྱང་དཀའ་ཞེས་བརྗོད་ཆོག་ཆོག་ཡིན། སྤྱོན་ལ་
བྲག་རྩོད་དང་འདམ་མང་པོ་སྤར་རྗེས་དག་ཟོད་རིན་པང་ལྷན་པའི་གསེར་རྟེན་བྱུང་། ལྷ་ཤི་ཀའི་ཕྱིར་

བོད་པ་རྒྱལ་མཐོག་པ་ཡང་དེ་དང་དེ་བཞིན་ཡིན། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མ་ཐག་སྐད་གྲགས་ཅན་ཉི་
མེད་ཐེ་ལེར་ལགས་ཀྱིས་འདི་ལྟར། བོད་ཡུལ་དུ་བོད་པ་ཆོ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལ་དད་པར་འཇུག་པ་
ནི་བྲག་ལྷག་ནང་གི་སེང་གོ་ལས་སེང་ལྷག་འཕྲོག་པ་ལྟར་ཡིན་ཞེས་སྒྲུས་སོ། །

དེའི་ཕྱི་ཆོས་པའི་འདུན་པ་ནི་ཆོས་པ་པོས་བོད་པར་བཅངས་པའི་བརྟེ་སེམས་དང་ཁོང་ཆོ་དང་
ལོ་ངོ་30འི་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་འཛོ་བ་ནས་བྱུང་བ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ངས་ནམ་ཡང་ཁོང་ཆོ་
འགོད་མ་ཐག་སྒྲུབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཁོང་རྒྱལ་ལ་བསྐྱེད་པར་བརྟེན་པའོ། །

རང་གཤིས་རྒྱུ་བ་ཀྱང་མཛེས་མཐུན་ཅན་གྱི་བོད་པ་ཆོ་དང་འགྲོགས་དུས་ང་རང་སོས་དལ་ཞིང་།
ངས་ཁོང་ཆོ་དང་མཉམ་དུ་བརྟེན་དཀའ་བའི་དུས་སྐབས་མང་པོ་བསྐྱེལ་ཁྱེད་བ་ཡིན། རའི་རྒྱུ་
མར་མངལ་སྒྲུམས་ནས་སྒྲུག་ཡིན་དུས་དེད་བཟའ་མི་གང་པོ་ཀྱང་གོའི་རུབ་ཕྱོགས་གྱི་རྒྱུ་ཐག་
འིང་སར་ལ་ལུང་བརྒྱལ་བ་དང་། ར་ཆོའི་ཁ་ཟས་ནི་སྤོལ་རྒྱུན་གྱི་འབྲོག་པའི་ཟས་རིགས་ཡིན་ཏེ།
ནོར་གཅིན་འགོས་པའི་མར་རུལ་བ་དང་ཞོ་ཡིན། གང་ལྟར་ཀྱང་དེད་བཟའ་མི་གང་པོ་གསོན་པོར་
ལུས་ནས་ད་ལྟ་ཡང་གཟུགས་པོ་བདེ་ཞིང་སྟོབས་དང་ལྷན་པ་ཡིན།

1886ལོའི་དབྱར་དུས་སུ་མིང་ལ་སྟེ་ལེམ་ལུ་ལེ་ལུ་སི་ཐོན་ཞེས་འབོད་པའི་ཨ་འི་ཆོང་པ་
ཞིག་གིས། འཛམ་གླིང་གི་དགོས་མཁོ་དང་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཞེས་པ་བརྟེན་དོན་བྱས་
ནས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་བཤད་པ་རེད། ཁོང་གིས་སྒྲུབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་གཟི་བརྟེན་དང་ཐུར་མ་ཐེབས་
སྟོན་ལ་མི་རིགས་ཆང་མས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་དགོས། དགོན་མཆོག་གིས་བོད་ལྗོངས་ནི་ཁོང་
ཉིད་ཡང་བསྐྱར་མ་ཐེབས་སྟོན་གྱི་ཆེས་མཇུག་མཐའི་གནས་སུ་བསྐྱར་ཡོད་ཟེར།

སྟེ་ལེམ་གྱིས་ལུང་དེ་བསྟན་པ་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་མི་རབས་འགའ་ཤས་འདས་ཟིན། ཡིན་ན་
ཡང་བོད་ལྗོངས་ནི་སྤར་བཞིན་མའི་རིགས་ཀྱིས་གཟི་བརྟེན་དེ་འཛིག་ཅེན་གྱི་བྱེད་པོར་ལུལ་མེད་
པའི་ཆེས་མཐའ་མཇུག་གི་ས་ཆའི་ཡ་བྱལ་ཡིན།

ད་ལྟའི་ཆར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པའི་མི་གྲངས་ཉ་ཅང་ཉུང་ན་ཡང་། འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེ་རུ་
དངོས་གནས་རྒྱུན་འཛིན་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད། དགོན་
མཆོག་གི་རྗེས་འབྲང་རྒྱལ་ཀྱིས་སྤར་བོད་ལྗོངས་སུ་མཛོན་པའི་སྤྱིང་སྟོབས་དང་སློ་བཅར་
འགྱུར་མེད། ཉམས་སུ་བྱངས་པའི་བར་ཆད་དང་རྒྱལ་ཁ་བཅས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོས་
པའི་མི་རྒྱལ་ལ་དཔལ་དང་བསྐྱེད་པར་གདོན་མི་ཟ། མི་རྒྱལ་ལ་རྒྱས་ལོན་ཉ་ཅང་ཕྱ་བའི་ལོ་
རྒྱུས་འདི་དག་ལས། གྲོག་པ་པོས་མཐོང་དུ་མེད་པའི་ཕྱག་ཅིག་གིས་ལས་དོན་མཛོད་པ་དང་།
དོན་སྣ་ཆོགས་ལ་ལམ་སྣ་བྱངས་ཏེ་ཁོང་གི་དགོངས་པ་ལྟར་འགྲུབ་པར་སྒྲུལ་འདེད་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་པ་ཆོར་བྱལ།

ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་དགོན་མཆོག་ནི་དུས་ཆོད་ལ་བཀོད་སྒྲིག་ཡག་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད་བཟོད་
བསྐྱར་ཆོད་མེད་པ་ཡང་ཡོད། འདི་ལས་ཀྱང་ངས་གཏན་ཡིན་པའི་དོན་དངོས་ཤིག་མེད་དེ། ཁོང་

གིས་ས་མྱེད་གི་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོ་དང་ཚོ་བ་སོ་སོ། མི་རྒྱུད་སོ་སོ། རྐང་རིགས་སོ་སོ། ཐ་ན་བོད་ཀྱི་
ཚོ་བ་རེ་རེ་དང་རུས་རྒྱུད་རེ་རེ་ནས་ཀྱང་ཁོང་གི་གཅེས་པའི་སྤྲེལ་ལ་སྦྱོན་གང་ཡང་མེད་པའི་བག་
ས་ཞིག་བྲ་སྒྲིག་བྱས་ཡོད།

ཁྱེད་ཀྱིས་སྤྱི་དུང་སྟོབས་ལྡན་ཞིང་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་ཁེངས་པའི་ལྷ་གི་ཀ་པ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
སྒྲོག་དུས་སྟེ། ཁྱེད་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པར་ཤོག། ཁྱེད་ལ་དཔའ་ངར་དང་འགྲན་སྦྱོར་ཡང་
ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྤྲུག་སྤྲོ་ཚོགས་ཀྱི་གདོང་བསུས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱབས་
མགོན་ལེ་བྲུ་ལྷ་གི་ཀའི་མཚན་མཐོན་པོར་བསྐྱེད་བའི་ཆེད་དུ། སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པའི་སེམས་
ཉིད་ལ་ཁ་གཏད་འཇལ་ཡོད། ཁོང་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ཞབས་ཏྱིག་རེ་རེའི་བྱོད་དུ་སེམས་
ཉིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལས་བྱུང་བའི་བཀག་འགོག་ཐེབས་པ་རེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྲེལ་བའི་ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་མཚོ་ཕྱོད་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཟེ་ལིང་མཁར་ནི་རྒྱ་ཡི་ཤེས་རིག་གི་
ཆེས་མཐུག་མཐའ་གཏོང་ལེན་སྤུལ་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། བོད་བཙན་རྒྱལ་དར་སའི་
འགོ་རྒྱུག་སྤུལ་ཡང་ཡིན་ཟེར། ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་དང་ལྷན་ཆོས་མྱེ་635ལོར་ཐོག་
མར་གྲུང་གོ་རུ་སྤྲེལ་བས་ནས་རྒྱ་རྒྱུག་སྤུལ་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྲེལ་གི་ཀ་ཡི་དཔར་
པོ་ཐོག་མ་རྒྱལ་སྤེལ་ཡིན་སྟེ། བདེན་དཔར་བྱུང་བ་ལྟར་ན། ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་འདི་ཡིས་
ཀན་སུ་འུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བྱང་རྒྱུད་སྤུལ་དར་ཞིན་ཅང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་གྲོང་རྫོང་སྒྲོར་ཞིག་ལ་ཤུགས་
རྒྱུན་ཐེབས་པ་འདྲ། དེ་ནི་ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་(ཤར་ཕྱོགས་ཆོས་ཆོག་སྤེལ་ཞེས་གྲུང་བྱ།)
ཁོངས་མི་རྒྱལ་སྤེལ་མཚོ་ཕྱོད་རུ་སྤྲེལ་བས་སྤེལ་པོ་དང་གྱི་སྤུལ་དུ་སྤྲེལ་བས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་
འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས་པ་ཡིན་སྟེ།

ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་སྤེལ་མཁན་རྒྱལ་སྤེལ་དུས་སུ་བོད་བཙན་རྒྱལ་གྱི་སྤེལ་ཁོངས་ཆེས་
རྒྱ་ཆེ་བའི་དུས་རྒྱུས་ཡིན། དེའི་དུས་སུ་རུ་འུ་ཐེན་(ད་ལྟ་ཞིན་ཅང་གི་ཁ་ཆེའི་སྤུལ་ཡིན།)
ལྟ་ཤུའི་གྲོང་ཁྱེར་མང་པོ་ཡང་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད། ད་ལྟའི་རུ་འུ་ཐེན་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བོད་པ་
ཤིན་ཏུ་འུར་ན་ཡང་། རྒྱ་བས་དེར་ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡིས་སྤུལ་དེར་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་
ཐེབས་ཡོད།

དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་བོད་ལྗོངས་སུ་ཤིན་ཏུ་དར་བའི་ཆོས་ཆོག་སྤེལ་གི་ཤིག་ཡོད། མྱེ་ལོ་
778ལོ་ནས་820ལོའི་བར་དུ་ཤར་ཕྱོགས་ཆོས་ཆོག་སྤེལ་གྱི་བདག་སྐྱོང་བ་ཐེ་མོ་ཐེ་ཡིས་794ལོར་
བོད་པ་ཆེད་ཆེད་དུ་ཆོས་དཔོན་གཞན་ཞིག་བསྐྱོད་གོས་པའི་རེ་བ་བཏོན། གཞན་ཡང་782ལོར་
བྱིས་པའི་དེ་ལས་གྲུང་མུ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་གཞན་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་བོད་པ་ཆོ་ནི་ཆོས་
ཆོག་སྤེལ་གྱི་སྤུལ་གྱི་ཀ་ཡི་འེའི་ཆོག་སྤེལ་གི་གཅི་གས་ཡིན་ཞིང་། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ནི་ཆོས་ཆོག་སྤེལ་གྱི་རྟེན་
གཞི་ཡིན་པར་བརྟུན།

ནེ་སི་ཐོ་འེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་མཁས་པ་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར།
ཐེ་མོ་ཐེ་ཡིས་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། ཁོང་ཉིད་འཆོག་ཞེས་ཀྱི་དུས་རྒྱུས་སུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་
མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་བརྒྱལ་ནས་ལས་རྒྱུ་པ་མི་སྤྱི་ཁྱིད་དེ་དངོས་ཟོག་ཁྱེར་ནས་རྒྱ་གར་དང་
གྲུང་གོ་རུ་བསྐྱོད། ཁོང་ཆོས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་བརྒྱུད་ཅུ་ལྷག་བདམས་ནས་རྒྱུང་རིང་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་
མྱེ་ལོ་ལ་རྒྱལ་སྤེལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་ཏུ་མངགས་པ་འདྲ། ཡང་མི་ཁ་ཤས་གདུག་རྒྱུ་བ་ཅན་གྱི་
མི་རིགས་ཁྱོད་དུ་སོང་ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས། ཁོང་ཆོས་མི་མང་པོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས་
པ་དང་ཁྱེས་གསོལ་བྱས་ནས་གྲུབ་རྟེན་མང་པོ་བསྟན་པས། ཁོང་ཆོད་ཐོམ་ཆར་བའི་དོན་རྒྱལ་ས་
ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆེས་རྒྱུང་ཐག་རིང་སར་སྤེལ་པ་འདྲོ།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤིང་རྒྱུ་གསལ།

བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་བྲག་རྩོད་རྒྱུ་བཞོས་པའི་ནེ་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཤིང་རྒྱུ་གསལ་དང་
ཟངས་ཡིག་གིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ནི་ལོ་ངོ་1200ལྷག་གི་ཡར་ཐོན་ལ་
ས་ཁུལ་དེར་བསྐྱགས་པ་མཆོན་ཡོད།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། ད་ལྟའི་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གནས་པའི་ནང་ཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་
དྲགས་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཡིན་པར་འདོད། སྐྱ་ཐེར་ཐེར་གྱི་ཡུལ་དེ་ཡིས་མཚམས་རེར་ང་
ཆོར་རྒྱ་ཆའགའ་རེ་བཏོན་ཞིང་། དེས་ང་ཆོར་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ས་ཁུལ་དེར་
ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ཡིན། དཔེར་ན། 1906ལོར་མི་རྒྱུས་ས་
ཀྱིས་རྒྱ་གར་དང་ཡུང་གོ་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་སུ་རྒྱང་ཐག་རིང་བའི་གྲོང་ཆོ་ཞིག་ཏུ་བྲག་རྩོད་ཆེན་
པོ་ཞིག་གི་སྟེང་ལ་ནེ་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཤིང་རྒྱུ་གསལ་བཞོས་ཡོད་པ་མཐོང་།

ཨན་ཏུང་རུ་འོ་ཏི་ཨར་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་དང་གྲུ་གོ་ རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་བུ་ལ།

ཨན་ཏུང་རུ་འོ་ཏི་ཨར་འན་ཏི་ལ་ཏི།

ཨན་ཏུང་རུ་འོ་ཏི་ཨར་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་ནི་1581ལོར་ཡུ་ཐུ་ཐའོ་ཡུ་རུ་སྐྱེས་ཤིང་། ཁོང་ནི་ཡེ་
ཤུའི་ཆོས་ལུགས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྱེལ་མཁན་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་ཁོང་གི་ལས་
དོན་གྱིས་གྲུ་བ་འབྲས་གཡུར་དུ་ཟ་བ་ལོན་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་ཡོད་ཆད་དོན་མེད་ཅིག་ཏུ་གྱུར།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་དགུང་ལོ་16སྟེང་གནས་བདག་ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། ལོ་
གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱལ་ནས་གསོ་སྦྱོང་ལ་ཞུགས་པ་མེད།

ཁོང་དང་ཁོང་གི་སྟོགས་པོ་མེན་ནའོ་ཨར་མར་ཁུ་སི་ཞེས་པ་གཉིས་རི་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་བཀལ་ཏི་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་རྩོམ་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་དད་པ་སྒྲོར་ཞིག་དང་མཉན། སྤྱོད་སེམས་རབ་
ཏུ་འཁོལ་བའི་ཆོས་སྤྱེལ་མཁན་ཁོང་གཉིས་ཀྱང་མི་དེད་ག་དང་མཉམ་དུ་འགྲོ་བའི་སེམས་ཐག་
བཅད། 1624ལོའི་རྩ་3པར་ཁོང་ཆོ་གནས་མཇལ་བར་བརྟུན་ནས་ཁོང་ཆོད་ག་རུ་འཛིན་པའི་
ས་གནས་དཔོན་པོ་ལས་གཡོལ་ཞིང་། དྲང་ཕྱོགས་བརྒྱད་དེ་རི་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་བཀལ་པ་མེད། ཁོང་
ཆོས་རྒྱ་དུག་དང་གངས་ལོང་སོགས་བཟོད་བསྐྱར་བྱས་ནས་ཏུང་གིས་སྤྱི་5456གི་ཉག་ག་
བཀལ་ཏི་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྱེབས།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་ཁོང་གི་ཤོག་ངོས་31གི་ཉིན་ཐོའི་ནང་གིས་པ་བཞིན། རི་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་
བརྒྱལ་བ་ནི་དངོས་གནས་འགྲན་སྤོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། སྤྱི་གཙུག་ཐབས་ཆག་ཡིན་པས་
ཁོང་ཚོས་ཐལ་དྲགས་པའི་དཀའ་སྤྱད་དང་གང་རུང་བཞེད་དཀའ་བར་གྱུར་དོ། ། ཁོང་གི་འགྲུལ་
བཀུད་ཁྲོད་ཀྱི་གསོན་ཉམས་ལྡན་པའི་ཟིན་ཐོ་ཡིས། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤར་ནས་བཟུང་དུར་
བཅོན་ལྟོད་མེད་བྱས་ཀྱང་བོད་སྤོངས་སུ་གཞིས་རྒྱགས་མ་བྱལ་པའི་རྒྱ་མཚན་བསྟན་ཡོད། ཁོང་
གིས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་རི་མཐོན་པོ་དེ་དག་བརྒྱལ་ཞིང་། སའི་གོ་ལའི་སྤྱི་བོ་ཡུལ་ཕྱོགས་གཞན་
གང་དུ་འང་དེ་འདྲའི་རི་བོ་ཞིག་མེད་པ་རེད། ང་ཚོ་ཉིན་གཉིས་ལ་སོང་མཐར་དག་ཟོད་རི་བོ་གཅིག་
ཁོ་ན་བརྒྱལ་བྱལ་བྱུང་། ས་ཆ་ལ་ལར་རི་གཉིས་བར་གྱི་བགྲོད་ལམ་ནི་ཤིན་ཏུ་དྲག་པས་ང་ཚོ་
དྲང་ཐིག་གཅིག་བརྒྱུད་དེ་འགྲོ་དགོས་བྱུང་། ལམ་ཐག་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ང་ཚོ་བྱར་གྱིས་མི་འགྲོ་
ག་མེད་བྱུང་། ལག་པ་གཉིས་ཀ་བྲག་རྩོད་འཇུག་ནས་དལ་མོར་བསྐྱོད་ཅིང་། གོམ་པ་གཅིག་
འཆོར་ཆོ་གཡང་གཟར་ནང་ལྷུང་ནས་འཆིབས་འགྱུར་ཞེས་བཞོད་ཡོད།

གངས་འབྲུག་ནང་དུ་རྒྱལ་རྒྱལ་བ།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་འགྲུལ་བཀུད་ཁྲོད་ཀྱི་ཡིད་སེམས་སྤྱད་པའི་གནས་རྒྱལ་གཞན་ཞིག་བཞོད་
ཡོད་པ་འདི་ལྟར། གནས་དེའི་ཉེས་ར་རི་མཐོན་པོ་གྲེན་དུ་ལངས་ཤིང་། རི་རྒྱབ་ནི་འཛིགས་སུ་
རུང་བའི་ཐང་རྒྱུད་ཡིན། ཐང་རྒྱུད་དུ་ལོ་གཅིག་ལ་ལྷོ་བ་གཉིས་ཙམ་ལ་མ་གཏོགས་བརྒྱལ་མི་
རུང་། འགྲུལ་བཀུད་དེར་ཉིན་20ཙམ་དགོས། གནས་དེ་དུ་ཤིང་སྤོང་དང་རྩ་རྩི་རྟོག་གང་ཡང་
སྤྱོད་མེད་པས་དེར་སྤོང་མཁན་ཡང་མེད། དེ་རུན་མ་ཡང་ཁ་བ་འབབ་པ་རེད་ཅེས་བཞོད་ཡོད།

ཐང་རྒྱུད་བརྒྱལ་དུས་ལེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་རང་གི་འཆོ་བར་རེ་ཐག་ཆད་དེ་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་
ཐང་རྒྱུད་དུ་སྤྱོད་པས་རྗེས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཁ་བ་བབས་ནས་སྐབས་
རེར་རྒྱུད་པའི་མཚམས་སུ་སྤྱོད་པས་པ་དང་། སྐབས་རེར་ཐག་པའི་མཚམས་སུ་སྤྱོད་པས། ཆེས་ཉུང་
ནའང་བྲས་མོའི་མཚམས་སུ་སྤྱོད་པས་ཡོད། མཚམས་རེར་ང་ཚོ་ལྷན་ཤྱགས་ཡོད་ཀྱིས་ཁ་བའི་ཁྲོད་
ནས་རྒྱ་ཞིང་དེ་ནི་རྒྱར་རྒྱལ་བ་དང་འདྲ། ཉིན་དཀར་གྱི་གནས་རྒྱལ་དེ་འདྲ་ཡིན་ལ། མཚན་མོར་
ཡང་ངལ་གསོ་མི་བྱལ་བ་རེད། ང་ཚོས་རང་གི་གྲོན་པ་ཁ་བའི་སྤྱིང་དུ་བཀག་ནས་མཉམ་དུ་
ལོག་ལོག་བྱས་ཏེ་བསྐྱད་ནའང་ཁ་བ་རྒྱན་པར་ལུས་སྤྱིང་དུ་བབས་པས་ང་ཚོ་ཡར་ལངས་ནས་ཁ་
བ་མི་སྤྱད་ག་མེད་བྱུང་། དེ་ལྟར་མ་བྱས་ཆོ་ཁ་བས་རེད་རྣམས་བསྐྱལ་པའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། བམ་ལྷོ་
ཤིན་ཏུ་འབྲུག་པས་ང་ཚོའི་ལག་པ་དང་རྒྱུད་པ། རིག་དོང་བཅས་ལ་ཆོར་སྤངས་གང་ཡང་མེད་དོ། །

ཐང་ས་ཤིག་ལ་ངས་ཅ་ལག་ལེན་འདོད་དུས་མཇུབ་མོ་གཅིག་གི་རུས་པ་ཕྱིར་མཛོན་ཡོད་པ་
མཐོང་། ཡིན་ན་ཡང་ལག་པའི་སྤྱིང་ཐག་བཀུར་བ་མཐོང་ཆོངས་དག་ཟོད་དེ་རྟོགས་པ་ཡིན། ང་

ཚའི་རྒྱུ་པ་གཉིས་ནི་སྐྱེས་ནས་སྤྱིད་པས། ཚ་ནོན་ཞིག་གིས་རེག་ཀྱང་ཚོར་སྤང་གང་ཡང་ཡོད་
མི་སྤྱིད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་འགྲུལ་བཞུད་སྐོར་གྱི་ཟིན་ཐོ་ཡོ་རོབ་གླིང་དུ་འབྱོར་ཆེ། མི་
མང་ཆེ་བས་དེ་ནི་རྟོག་བཟོ་ཡིན་པའམ་ཡང་ན་སྒྲོ་འདོགས་ངོ་ཚ་མེད་པའི་རྒྱུ་གཏམ་ཡིན་པར་
འདོད། སྐབས་དེར་བོད་ལྗོངས་ནི་ས་ཁའི་སྤྱིང་སྤྱིང་བ་ཡིན་པས། ལོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་རྗེས་དྲ་
གཞོན་འགྲུལ་བཞུད་པས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་བྲིས་པ་དོན་དངོས་ཡིན་པར་ར་སྤྱོད་བྱས། མི་མང་པོ་
ཞིག་ལ་མཚོན་ན་རྒྱུ་པ་བརྒྱབ་ནས་རི་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་ཐེངས་གཅིག་ལ་བརྒྱལ་བ་ནི་བཟོད་དགའ་
བའི་དོན་ཞིག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་ཡིད་ཆེས་དགའ་བ་ཞིག་ལ། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་
འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེ་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱིད་འཇུགས་པའི་ཆེད་དུ། རྒྱུ་པ་བརྒྱབ་ནས་
རི་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་ཐེངས་འགའ་ཤས་ལ་བརྒྱལ་བ་རེད།

ཡ་གླིང་གི་ཆེས་འབྱོར་ཐུག་ལུན་པའི་གྲོང་ཁྱེད།

གཤམ་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མ་ཁན་གྱིས་1626ལོར་གནས་འདི་རུ་བོད་ཀྱི་
ཆོས་ཚོགས་ཐོག་མ་བཙུགས།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ཁོང་གི་ལས་གྲོགས་གཉིས་ནི་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་དགའ་སྤྲུག་གི་འགྲུལ་
བཞུད་རྗེས་སུ་བོད་ལྗོངས་ལུ་བ་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་གཤམ་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་སྤེ་ཅུ་མངའ་
རྫོང་དུ་སྤྱེབས། དེ་ནི་ས་བབ་སྤྱི་4500ཟིན་པའི་གནས་སུ་ཆགས་པས་དབྱང་རྒྱུད་འདུས་ཚད་
རྒྱ་མཚའི་སྟོ་མས་ངོས་ལས་སུ་མ་ཆའི་གཅིག་ཡས་མས་མ་གཏོགས་མེད།

གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ནི་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་བོད་ཁམས་ཀྱི་གནས་འགང་ཆེན་ཞིག་ཡིན། གུ་གེ་མཁར་ནི་དུས་རབས་བཅུ་བའི་སྟོད་དུ་བསྐྱེད་པ་དང་། རྒྱུད་འཛིན་རྒྱལ་པོ་28ཀྱིས་ལོ་ངོ་700ཡི་རིང་ལ་སྤྱིད་བསྐྱེད་ས་པར་མ་ཟད། ཡ་གླིང་གི་ཆེས་འབྱོར་ལྷན་པའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་གྱུར། དེ་དུས་མཛེས་གླིང་སྟེང་ཆེས་ལེགས་པའི་སྐུ་རྩལ་ཐོན་ཆས་དང་རིན་པོ་ཆེ་དང་གསེར་གྱི་གཏིང་ཁ་མང་པོ་ཡོད།

རྩ་མདའ་ཆོད་གི་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ནི་ཁང་རྩེ་ག་80ཡི་མཐོ་ཆད་དང་མཉམ་པའི་བྲག་རིག་ཡང་གཟར་སྟེང་ཆགས་ཤིང་། གུ་གེའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་ལྷན་བདག་ཆོ་ནི་བྲག་རིའི་རྩེ་ཡི་མཁར་ཆོད་དུ་བཞུགས་པ་དང་། ཞིང་པ་དང་ལས་བཞེ་བ་རྣམས་གྲོག་རིང་ནང་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་ལ། རང་ཆོས་ཀྱི་བཅུན་བ་རྣམས་བར་དཀྱིལ་དུ་བསྐྱེད་ཡོད། རི་རྩེ་ལ་འཛེགས་པའི་བགྲོད་ལམ་ནི་ཐེམ་སྐྱས་དོག་མོ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་དེའི་སྟེང་མི་གཅིག་མ་གཏོགས་འགོ་མི་བྱལ། ཕོ་བྲང་ནང་གི་བཏུང་ཆུ་ནི་གཏིང་ལ་སྤྱི་60ཅན་གྱི་ཁྲོན་པ་གཉིས་ནས་ལེན་དགོས་ཤིང་། མཛོད་ཁང་དུ་ཟས་རིགས་སྟོ་ཆོགས་དང་མེ་མདའ་ཆེག་སྟོང་ཙམ་བཞག་ཡོད། མཁར་ཆོད་དེ་ནི་སྤུས་ཀྱང་གཏིར་མི་བྱལ་ལ། དེས་སྤར་གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱེད་མཁན་དག་རྣམས་ཕྱིར་བསྐྱོད་གས་པ་རེད།

དགའ་བས་བསུས་པ།

བོད་ཡུལ་དུ་སྦྱོད་མཁན་འགྲུལ་བཞུད་པ་དེ་དག་མཐོ་སྐྱང་དང་ལ་ལུང་བརྒྱལ་ནས་དགའ་སྟེག་ཆད་མེད་བྱེད་ས་པའི་ལམ་བར་དུ་རྩ་མེད་རང་བཞིན་གྱི་ཕམ་ཁ་ཐེབས་ནས། མཐའ་མཇུག་ལུས་སྟོབས་ཟད་པའི་ནད་པ་གསུམ་འབྱུང་རེ་འབྱུང་རེ་དང་རྩ་མདའ་ཆོད་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྦྱོད་པ་རེད། གུ་གེའི་དབང་རྒྱུར་པ་ཆོ་ནི་མི་དེ་དག་ལ་སྤྱི་གཟུང་ཆུང་ཆུང་མེད་པ་དང་བཟའ་བཏུང་དགོན་པའི་གནས་ཆུལ་འོག་དུ་དུང་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་བའི་དོན་དེ་ལ་ཡ་མཆན་ཆེན་པོ་སྤྲེས་པས་དམག་མངགས་ཏེ་ཁོང་ཆོའི་མདུན་བཀག་པ་རེད། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་མི་དེ་ཆོ་ཁོང་རྣམས་འཛིན་དུ་འོངས་པར་འདོད་མོད། འོན་ཀྱང་དམག་མི་ཆོས་ཁོང་ཆོར་རྩམ་པ་དང་སྤྱང་རྩེ་སྤྱང་པར་མ་ཟད་གྲང་རར་འགོག་བྱིར་གོ་བའི་གྲོན་པ་ཡང་བྱིན་པ་རེད། གཞན་དུ་དུང་ཁོང་ཆོར་ལམ་ཁྲིད་ཅིག་མངགས་ནས་ཁོང་ཆོ་བདེ་འཇགས་ངང་དམིགས་སར་སྤྱོད་པར་རམ་འདགས་བྱས། གུ་གེའི་རྒྱལ་པོ་རྩ་མདའ་ལུ་དབོན་གྱིས་ཁོང་ཆོར་དུ་དང་རྟ་ཡང་སྤྱང་ནས་ཆེས་མཇུག་མཐའི་ཉིན་གསུམ་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་ཁྲོད་ཁོང་ཆོ་ཁྲིད་དེ་རྩ་མདའ་ཆོད་དུ་སྤྱོབས། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་དོན་དེར་བྱིར་བྱས་བྱས་ནས་འདྲི་ལྟར།

ར་ཆོ་མཁར་ཆོད་ནང་སྤྱོད་པས་ཆོ་མི་རྣམས་ཀྱིས་མཐའ་བཞི་ནས་བསྐོར་ཞིང་། ར་ཆོ་ནི་ངོ་མཆར་བའི་རིན་ཆེན་ནོར་བུ་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར་བུད་མེད་ཆོ་སྤྲེལ་བར་ཡོང་ནས་ར་ཆོར་བལྟས།

ང་ཚོ་ཀླུ་པོར་མཇལ་མ་བྱུང་། ཡིན་ན་ཡང་ང་ཚོ་མཁར་རྫོང་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དྲུས་ཀླུ་པོའི་
བཙུན་མོ་པོ་བྲང་གི་འབྲས་རར་བཞེངས་འདུག ང་ཚོས་ཁོང་མོར་གྲུས་འདུད་ཞུས་ནས་དེད་ཅག་
སྒྲེ་ལེན་བྱེད་སའི་ཁང་པའི་ནང་དུ་སོང་། ཀླུ་པོས་དེད་ཅག་ནི་ཚོང་པ་ཡིན་པར་དགོངས་ནས་ང་
ཚོས་ཁོང་ལ་རེན་ཆེན་ནོར་བུའི་ཐུག་རྟེན་འབུལ་འོང་བར་བསམས། ཁེ་ཕན་གྱི་ཆེད་དུ་མིན་ཆོ་
དེད་ཅག་དཀའ་སྤྲུག་ཆད་མེད་ཐུང་དགོས་པའི་ལམ་འདིར་ཞུགས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཞན་གང་ཡང་
ཀླུ་པོའི་ཐུགས་སུ་དྲན་ཐུང་མེད།

ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གནས་དེར་འོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་ངོམ་ཅི་ཡིན་དྲིས་པ་ན། ངས་དེད་རྫུས་ས་
བོད་ལྗོངས་སུ་ཚོང་རྒྱག་ཏུ་ཡོང་བ་མིན་པ་དང་ཚོང་པ་ཡང་མིན་པའི་རྒྱུལ་ཞུས། ཁོང་གིས་ང་ཚོར་
རོགས་རམ་མཛད་པར་བཀའ་དྲིན་ཞུས་ཤིང་། ང་ལ་དུས་ཚོད་གཅིག་གི་གོ་སྐྱབས་གནང་ཆོ་ང་ཚོ་
ཅིའི་ཕྱིར་ཁོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྲོ་བས་པའི་རྒྱ་མཚན་བརྗོད་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་། ངས་སྤོན་ལ་དེད་
ཅག་གི་རྒྱ་མཚན་དེ་ཐོས་རྗེས་ཁོང་ཉིད་ཡིད་ཆོམ་ངེས་པ་ཁག་ཐེག་བྱས་ཞེས་ཟེར།

ཡུན་རིང་གི་མཛའ་བཙུལ།

ཀླུ་པོ་ཙུ་མདའ་ཁུ་དཔོན་གྱིས་ཀུན་སྒྲོང་ཡག་པོ་དང་དགའ་སྤྱོད་ཆོན་པོས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་སྒྲེ་
ལེན་བྱས་ཤིང་། ཀླུ་པོའི་བཙུན་མོ་ཡང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་ལས་དོན་ཁོད་ཀྱི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཏུ་བྱུང་། ཐོག་མར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཚོ་ཀླུ་པོ་དང་མཇལ་དུས་བཙུན་མོས་ཡོལ་
བའི་སྒྲོག་ནས་མཉན་པ་རེད། མོ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྒྲོར་ལ་ཡ་མཚན་སྒྲིམ་པས་རང་གི་སྒྲིམ་
པར་ཤོག་བྱང་ཞིག་བསྐྱར་ཏི་མི་དེད་ག་དང་འཕྲད་འདོད་པའི་རེ་བ་བཏོན། རྗེས་སུ་བཙུན་མོ་ཡོང་
ནས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཚོར་ཁོང་ཚོའི་ཆོས་ལུགས་སྒྲོར་གྱི་དྲི་བ་མང་པོ་བཏོན། དེའི་རྗེས་
སུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཚོ་ཀླུ་པོ་མཇལ་ཐེངས་རེར་མོ་ཡང་གནས་དེར་ཡོད་པ་རེད།

དཀོན་མཆོག་གིས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་གཟིགས་སྒྲོང་མཛད་པས་ཁོང་དུས་བཀག་མེད་པར་པོ་
བྲང་ནང་དུ་ཕྱིན་ཆོག་པ་རེད། ཀླུ་པོས་ཀྱང་ཁོང་ལ་ཉིན་རྒྱུག་གི་བཟའ་བཙུང་སྟེ་འབྲས་དང་
ལུག་ཤ། བྱེ། མར། རྒྱུན་འབུམ། རྒྱུན་ཆང་སོགས་གནང་བ་རེད། བཟའ་བཙུང་དེད་ག་ནི་ཙུ་
མདའ་རྫོང་དང་ཉིན་12ཀྱི་བར་ཐག་ཡོད་པའི་ས་བཙུད་འཛེམས་སའི་གོག་རོང་ཞིག་ནས་ཉོས་
འོངས་པ་རེད།

དེ་འདྲའི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་ཡང་ཡུན་རིང་བོད་ལྗོངས་སུ་འདུག་པའི་
འདུན་པ་སྒྲིམ་ཐུང་། ཡིན་ནའང་ཕྱིར་རྒྱ་གར་ལ་འགོ་བའི་བགོད་ལམ་ཁ་བས་གཡོག་པར་དོགས་
ནས་ཁོང་ཉིད་ཁ་མི་འབུལ་ག་མེད་བྱུང་། རྒྱ་གར་དུ་མ་སོང་སྤོན་ལ་ཁོང་གིས་ཀླུ་པོར་རང་ཉིད་

ཕྱིར་གྲག་གི་རུལ་ག་འོང་བར་ཁས་སྒྲངས། དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་ཙུ་མདའ་ཁུ་དཔོན་ལགས་ཀྱིས་འན་
ཏི་ལ་ཏི་ལ་འཕྲིན་ཡིག་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་བསྐྱར་བའི་ནང་དུ་འདྲི་ལྟར།

བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བདག་ནི་མུའུ་ཐའོ་ཡཱ་ཡི་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་རང་རེད་རྒྱལ་ཁབ་
ཏུ་འོངས་ནས་སྒྲ་ན་མེད་པའི་ཆོས་ཁྲིམས་སྒྲེལ་བར་ཉ་ཅད་དགལ། བདག་གིས་ཁོང་ཉིད་གི་
བའི་བཤེས་གཉེན་དུ་བརྩིས་ནས་ཁོང་གིས་བདག་གི་འབངས་མི་ཆོར་བཀའ་ཁྲིམས་དེ་སྒྲེལ་བའི་
རང་དབང་གཅད་ཡོད་པས། མི་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཁོང་གི་ལས་དོན་ལ་བར་ཆད་བཅོས་མི་ཆོག།

བདག་གིས་ཁོང་ལ་གནས་ཤིག་གནང་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གིས་དེ་རུ་རང་གི་ཆོས་ཁབ་བཙུགས་
ཆོག གལ་ཏེ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཆོང་པ་སུ་ཞིག་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འོངས་ན། ཁོང་ཆོས་རང་གི་ལས་
དོན་དང་འགལ་བའི་དོན་གང་ཡང་མི་བསྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་གོང་གི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་དང་ཁོང་གི་
ལས་གྲོགས་ཆོས་ཆོང་པ་དེ་དག་དང་ཆོང་ལས་གང་ཡང་གཉེར་མི་ཆོག།

ར་ཆོས་ཁ་ཆའི་ཆོས་ལུགས་པས་ཁོང་ཆོ་ཁྲུ་གཏུག་བྱས་པའི་དོན་གང་ལའང་ཡིད་ཆེས་མི་བྱེད་
པའི་ཁས་ལེན་གནང་ཡོད། རྒྱ་མཚན་ནི་བཀའ་ཁྲིམས་འོར་འཁྲུལ་ཅན་བརྩི་བའི་རིགས་དེ་དག་
གིས་དོན་དམ་གྱི་ཆོས་ལ་དད་མཁན་དེ་ཆོའི་ནང་རང་སློ་ཆོས་པའི་སྣང་བ་འཆོལ་ངེས་ཡིན།

གཞན་ཡང་། རྒྱ་གར་གྱི་འགོ་འཛིན་རྣམས་ཀྱིས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་ཡང་བསྐྱར་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་
ཏུ་མངགས་ནས། བདག་གི་འབངས་མི་ལ་བསྐྱབ་བྱ་གནང་དུ་འཇུག་པར་ཁྲུས་ཁུ་ཞེས་བྲིས་
ཡོད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་ཡང་བསྐྱར་རེ་བོ་ཏི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་བར་བརྩམས་ཤིང་། ཐེངས་འདིར་དམག་
མིས་ཁོང་ལ་སྒྲེལ་མ་བྱས་ཤིང་བཟའ་བཏུང་ཡང་འདང་ངེས་ཡོད། ཁོང་གིས་སྤར་རང་གི་སྤྲོད་ནས་
བྱང་བའི་དོན་ལ་མཚན་ཅན་དེ་དག་ལ་ཕྱིར་བློ་བྱེད་དུས། མ་འོངས་པར་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡི་གྲ་
སྣ་གི་ཀའི་དད་ལྡན་པར་འཁྱུར་བའི་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་ཁོངས་པ་རེད། ཁོང་གིས་འདྲི་ལྟར།

རྒྱལ་པོ་དང་ཁོང་གི་སློན་ཆེན་རྣམས་དེད་ཅག་ཁ་བྲལ་བའི་དོན་དེ་ལ་ཡིད་སྦྱོར་བཞིན་འདུག དེད་
ཅག་ལམ་དུ་ཆས་སྒྲུབས་རྒྱལ་པོས་ཁྱོད་ཆོ་ལྟར་དུ་ཕྱིར་འོང་དགོས། བདག་གི་སེམས་ཀྱང་ཁྱོད་ཆོ་
དང་མཉམ་དུ་འགོ་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། རྒྱལ་པོས་དམག་མི་མངགས་ཏེ་དེད་ཅག་ཁོང་གི་མངའ་
ཁོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་སྒྲེལ་མ་བྱས་པར་མ་ཟད། ཐ་ན་དེད་རྣམས་ཐང་ཆོད་བརྒྱལ་བའི་བར་
དུ་བསྐྱལ་ཞིང་། རྒྒྱ་ག་ཏུ་དེད་ཅག་ལ་ལམ་གང་དུ་ཆས་ཀྱང་ག་དང་འབྲས། ལྷུ་མ་སོགས་སྤྱོད་ངེས་
ཡིན་ཞེས་སྒྲུས་བྱུང། དེད་ཅག་ཁ་བྲལ་ནས་ཉིན་གསུམ་འགོར་རྗེས་མི་གསུམ་དེད་ཅག་གི་རྗེས་
ཆོད་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་རྒྱལ་པོའི་དུང་ནས་ར་ཆོར་ཁམ་བུ་སྒྲེ་བོ་འགལ་ཁྱེར་འོངས་ཤིང་བརྩོམས་
པས་ཁམ་བུ་སྒྲོང་ལྷག་ཡོད། ཤིང་ཏྲིག་དེ་དག་ཆེན་པོ་མིན་ཡང་བྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་ཞིམ་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ཁོང་གི་ལམ་གྲོགས་རྣམས་རྒྱ་གར་གྱི་གཞིས་ར་སྤེབས་ཆོ། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྒྲེལ་
མཁན་གཞན་དག་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་དགའ་བ་རེད། མི་ལལ་ཆེབ་རང་འཐད་ཀྱིས་དེའི་བྱི་ལོ་ཁོང་དང་

མཉམ་དུ་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་འདོད་པ་དང་། བོད་པ་བྱིངས་ཀྱིས་ཡེ་ཤུ་གི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱེད་པར་ཚང་མར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད།

འགྲུལ་བཞུད་ཐེངས་གཉིས་པ།

1625ལོའི་ཟླ་6པར། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཁོང་གི་ལས་གྲོགས་བཞི་དང་མཉམ་དུ་ཐེངས་གཉིས་པར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྲེལ་མཁན་ཆོ་ཅ་མདའ་རྫོང་དུ་སྤྲེལ་བས་ཆོ། རྒྱལ་པོས་ཁོང་ཆོ་རྒྱལ་སྤྲེལ་གྱི་གསལ་ལ་སྤྲོད་དུ་བཅུག རྒྱལ་པོས་རང་ཉིད་ལ་འདུག་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་ནམས་དང་ལེན་བྱེད་འདོད་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྲེལ་མཁན་ཆོས་བོད་རྒྱུད་བཤད་ཤེས་རྗེས་དག་ཟོད་བསྐྱབ་བྱ་ནམས་སྤྱད་དགོས་པའི་འདུན་པ་བརྗོད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལས་གྲོགས་ཆོས་བོད་རྒྱུད་སྤྱད་ནས་མཁྱེགས་སྤྱར་རང་པར་རྒྱས་ཕྱིན་ཅིང་། ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་ཁོང་ཆོས་བོད་རྒྱུད་ཀྱིས་རང་གི་དད་པའི་སྐོར་སྒྲུ་ཐུབ་པ་རེད། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་འདི་ལྟར། ཁོང་གིས་དཔལ་ཁམས་ཀྱི་སྤྲུག་བསྐྱལ་བརྗོད་དུས་སུ། རྒྱལ་པོ་གིན་ཏུ་ཐུགས་སྐྱོ་ཞིང་རྒྱལ་མོས་ཀྱང་མིག་ཁུ་བཏོན་པས། དེར་ཡོད་པའི་བློན་ཆེན་ཉི་ཤུ་ནང་གི་གཅིག་གིས། དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོ་འཛིན་རྟེན་འདིར་སྤྲེལ་སུ་འཇུག་དོན་ནི། ང་ཚོས་ཁོང་ཆོར་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཁོང་ཆོའི་བསོད་ནམས་རེད་ཟེར།

དེ་ཡང་གྲུ་གཤིལ་རྒྱལ་པོས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་ཁང་ཐོག་མའི་རྒྱང་གཞི་བཏིངས་པར་མ་ཟད་བཟོ་བཀོད་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་ཡོད་ཆད་བཏང་ངོ་། །

རྒྱལ་སྤྲེལ་ནི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁོད་རང་གི་དད་པ་གསར་བསྐྱོག་མཁན་ཐོག་མ་ཡིན། དུས་མཚུངས་སུ་རྒྱལ་མོ་ཡང་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྒྲོ་བ་ཆེན་པོ་སྤྲེལ་ནས། ཉིན་རེར་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་བསྐྱེན་བཀྲའ་ལ་ཞུགས་ཏེ་བར་བུམས་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ལ་མཉན་པ་རེད། ཕྱིས་སུ་རྒྱལ་པོས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྲེལ་མཁན་ཆོར་སྤྲོད་ཁང་གསར་པ་ཞིག་བསྐྱུན་དགོས་པའི་གྲོས་བཏོན། ཁང་པ་བསྐྱུན་སའི་ས་ཞིག་དགོས་པས་རྒྱལ་མོའི་སྤྲོད་ཁང་གི་ཆ་ཤས་བཞིག་དགོས་པ་བྱུང་། དེ་ནས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་རྒྱལ་མོ་སེམས་སྤྲུག་པར་འདོད་ཀྱང་། རྒྱལ་མོས་ཁོང་ཆོའི་ཆེད་དུ་རང་གི་སྤྲོད་ཁང་ཆང་མ་བཞིགས་ཏེ་རང་ཉིད་སྤང་ལམ་དུ་ཉལ་དགོས་ཀྱང་འགྲོད་པ་མེད་ཟེར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

རྒྱལ་པོ་ཅ་མདའ་ཁུ་དབོན་གྱིས་ལུགས་ཡོད་ཆད་བཏོན་ནས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྲེལ་མཁན་ཆོས་ཆོས་བསྐྱག་པར་རམ་འདེགས་བྱས་པ་དང་། ཁོང་གིས་ཆོས་ཁང་མང་ཆེ་བ་ཤིང་རྒྱ་གམ་གྱིས་བསྐྱུན་དགོས་པ་རྟོགས་ཆོ། གྲུ་གཤིལ་ཁུ་ཤིང་སྤྲོད་ཅུང་བས་ཁོང་གིས་མི་མང་གསལ་ཏེ་ས་གཞན་ནས་ཤིང་སྤྲོད་བསྐྱལ་འདྲེན་བྱས་པ་རེད། ཡང་རྒྱལ་པོས་ར་གན་གྱིས་ཤིང་རྒྱ་གམ་ཡོངས་སུ་གཤམ་དགོས་པ་དང་། དེ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཆོས་མཐོ་སར་བསྐྱོང་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་བྱས་

ཆོ་ཉི་འོད་ཤིང་རྒྱ་གམ་སྟེང་བརྒྱབ་ནས་འོད་འཕྲོ་དུས་སུ་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་ཀྱི་མི་ཚང་
མས་མཐོང་ཐུབ་པར་དགོངས་པ་རེད། ཆོས་ཁང་གི་ཚེ་མོར་ཡང་ཤིང་རྒྱ་གམ་ཞིག་བསྐྱེངས་པ་
དང་། རྒྱང་ཐག་ཉ་ཅང་རིང་བའི་ས་ནས་ཀྱང་དེ་མཐོང་ཐུབ་པ་རེད།

རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཚང་མ་ལོ་དེའི་རྒྱབ་ས་མགོན་ལེ་ཤུའི་འཕྲུངས་སྐར་གྱི་ཆོས་ཆོགས་ལ་
ཞུགས་པར་མ་ཟད་སྤྱང་གནས་བསྐྱུང་བར་འཐད་པ་བྱུང་། དེ་བས་ལེ་ཤུའི་ཆོས་སྟེལ་མཁན་ཆོར་
སེམས་འགྲལ་ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་རེད། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་འདི་ལྟར། བས་གྲང་དྲུལ་དུ་རྒྱབ་ས་
མགོན་ལེ་ཤུ་འཕྲུངས་པའི་བཞོ་ལྗོངས་འགོ་ཚུགས་དུས་མི་རྒྱལ་ས་མཆིམ་གཡོ་བཞིན། ལྷ་གི་
ཀ་ལ་གྲུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སྐོ་ནས་ཐེངས་མང་པོར་ལུས་མོ་སར་བཅུགས། དེའི་ཕྱི་ཉིན་རྒྱལ་
པོ་ཡང་བསྐྱར་དེ་དུ་ཐེབས་ནས་རྒྱལ་མོ་དང་མཉམ་དུ་རྒྱབ་ས་མགོན་ལེ་ཤུ་འཕྲུངས་པའི་བཞོ་
ལྗོངས་ཀྱི་མདུན་དུ་དུས་ཆོད་ཁ་གས་ལ་བཞུགས་པ་རེད།

ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་གནས་བབ།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལེ་ཤུའི་ཆོས་སྟེལ་མཁན་གཞན་དག་བཅས་པས་ཁོང་ཆོར་ཐོབ་པའི་རང་
དབང་གི་ཕྱིར་དུ་བཀའ་དྲིན་ཞུ་བཞིན་ཡོད། ལེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་མཁྱོགས་ཐུང་
ངང་ཁུབ་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ཁུབ་ཚད་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ལས་ཀྱང་ཐུང་བར་
ཁོང་ཆོ་ཡིད་ཆེས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད།

དེ་ནས་སྐུ་ཁ་གས་སོང་རྗེས། རྒྱལ་མོ་དང་རྒྱལ་སྐུས་བཅས་པའི་ལྷ་གི་ཀའི་དད་ལྷན་རྒྱལ་
ཀྱིས་ཁྱུས་གསོལ་ལེན་པར་རྒྱལ་པོ་གིན་དུ་ཐུགས་དེའུས་ནའང་། ཁོང་གིས་ལེ་ཤུའི་ཆོས་སྟེལ་
མཁན་རྒྱལ་ལ། གལ་ཏེ་ཁོང་རང་ཉིད་དད་པ་འགྱུར་ན་ནང་བསྟན་གྱི་འགོ་བ་ཆོས་ངོ་རྒྱལ་དྲག་
པོ་བྱེད་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། གསར་བརྗེ་ཡི་འཛིགས་སྐུལ་གྱིས་རྒྱལ་པོ་ཚུ་མདའ་ཁུ་དབོན་
གྱི་སྒྲོ་སེམས་མེད་པར་བཞོས་པས། ཁོང་གིས་ཁྱུས་གསོལ་བྱེད་ས་པའི་སྐོར་ཡི་གེར་བཀོད་མེད།

རྒྱབ་ས་དེར་རྒྱལ་པོའི་གཙུང་པོ་ནི་མཐོ་ལྗོང་དགོན་པའི་དུས་མཛད་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞིང་། དགོན་
ཆེན་དེ་ཚུ་མདའ་རྫོང་དང་ལེ་བར་19ཡི་བར་ཐག་ཡོད། དགོན་པའི་དུས་མཛད་རྒྱལ་ཀྱིས་
ཆོགས་འདུ་ཇ་དྲག་ཅན་ཞིག་བསྐྱུས་ནས། བཅུན་པ་ཆོས་ཆོགས་འདུའི་སྟེང་རྒྱལ་པོའི་གཙུང་པོ་
དང་ཁུ་བོ་གཉིས་ལ་སངས་རྒྱུས་ཤུག་ཐུབ་པའི་མཚན་གྱི་སྐོ་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་རྒྱས་པ་ཡོད་
ཚད་བཀོན་ནས་རྒྱལ་པོ་ལེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ནས་རིང་དུ་འཕྲལ་བའི་རེ་བ་བཀོན།

དེ་ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར། རྒྱལ་པོ་ཚུ་མདའ་ཁུ་དབོན་གྱིས་བཅུན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་
རྗེ་ཞན་དུ་གཏོང་བའི་ཆེད་དུ་བཀའ་ཁྲིམས་ཤིག་པམ་པ་དང་། བཅུན་པ་མང་ཆེབས་ན་བཟའ་
ཐུང་ནས་སྒྲོ་སེར་མི་འབབ་ག་མེད་བྱུང་། མཐོ་ལྗོང་དགོན་པའི་བཅུན་པའི་གྲངས་ཀ་ཡང་མི་

5000ནས་ཐེ་ཏུ་སྤངས་སྤེམ་100རུ་གྱུར། འཐབ་ཕྱོགས་ཐག་གིས་ཆོད་ཅིང་ནང་བསྟན་གྱི་བཅུན་པ་ཆོས་རང་ཉིད་འཆོ་བའི་ཕྱིར་ངོ་རྒྱལ་ཇ་དྲག་ཅིག་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་མེད།

རེ་ཐག་ཆད་པ།

ཕྱོ་ཕྱོགས་སུ་ལེ་བར་500མཚམས་ཀྱི་ལ་དྲགས་ཀྱིས་པོས་གུ་གའི་རྒྱལ་པོའི་བླ་མ་ཆོ་རྒྱལ་པོས་ཡེ་ཤུ་མུ་ཤི་ཀའི་ཆོས་དང་ལེན་བྱས་པས་མི་དགའ་བར་གྱུར་པ་ཐོས་ཆོ། གོ་སྐྱབས་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་1630ལོའི་དབྱར་ཁ་དམག་དཔུང་ཆེན་པོ་ཞིག་མངགས་ཏེ་རེ་པོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བཞུགས།

དམག་དེད་ག་གིས་རྒྱལ་པོ་ཅུ་མདའ་ཁུ་དཔོན་ལ་ལྷགས་སྒྲོག་བརྒྱབ་ནས་ལ་དྲགས་སུ་བཅོན་ཁྲིད་བྱས་ཏེ་མ་འོག་གི་བཅོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་བཅུག་པོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། རྒྱལ་རྒྱུད་འཕྲོ་དང་བཅས་པ་མགོ་བོ་བཅད་ནས་བསད་པ་དང་། མཁར་ནང་གི་བྱང་མེད་རྣམས་མཁར་ཁ་ནས་མར་གཡུགས་པས་མཁར་འདབས་སུ་འཛིབ་རྒྱུར། ཁོང་ཆོའི་ལུས་སུ་ཁ་དོག་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་གོས་གྲོན་ཡོད་པས་ཆང་མ་ས་རུ་ལྟུང་བའི་མེ་ཏོག་དང་མཚུངས། ཐ་ན་ལ་དྲགས་ཀྱི་དམག་མི་ཆོས་གུ་གའི་རྒྱལ་ས་གཏོར་བའི་དུས་སུ། ད་དུང་མེ་ཏོག་གཏོར། མེ་ཏོག་སྐར་ལས་མང་པོ་གཏོར་ཞེས་གི་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་མེད། སྒྲི་གཡའ་བ་ཞིག་ལ། ལོ་ངོ་400ལྷག་གི་རྗེས་སུ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཅུ་མདའ་ཆོད་དུ་མཉམ་དུ་སྦྱངས་པའི་ཀེང་རུས་རྣམས་ད་དུང་1630ལོར་ཁོ་ཆོ་བསད་སའི་གནས་དེར་ཡོད་པ་མཐོང་།

1631ལོའི་ལྷ་8པར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྱེལ་མཁན་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་ཅུ་མདའ་ཆོད་དུ་སྦྱངས། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོས་རྒྱལ་པོ་གསར་པ་དེ་རྒྱལ་པོ་ཅུ་མདའ་ཁུ་དཔོན་བཞིན་མཛའ་མཐུན་མིན་པ་རྟོགས། དབང་རྒྱུར་མཁན་གསར་པ་དེས་བོད་ཀྱི་མུ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ལ་བཅོན་གཞོན་བྱས་པས་མི་མང་ཆེ་བ་རང་ཡུལ་དང་བྲལ་ཏེ་ཡུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་ཕྱིན་པ་མེད། དམག་འཁྲུག་མ་བྱུང་སྟེན་ལ་ཅུ་མདའ་ཆོད་དུ་མི་གངས་ཁྲི་ལྷག་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་མཁར་ཆོད་གཏོར་ནས་བཤིག་རོར་གྱུར་པས་ད་ལྟ་མི་གངས་500ཅམ་མ་གཏོགས་ལྷག་མེད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་སྟེན་ལུ་ཡུལ་ན་ཡང་འགོ་བ་འཐད་པ་མ་བྱུང་བ་མེད། སུ་འཐའ་ཡུ་ཡེ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྱེལ་མཁན་ཁོང་ཉིད་1634ལོར་དགུང་ལོ་53ཉིང་རྒྱ་གར་ཉིའོག་ནས་གྲོ་བུ་རུ་སྒྲུ་གཤེགས་པ་དང་། སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་ད་དུང་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་ཐབས་སྒྲུ་ཆོགས་འཛོལ་བཞིན་ཡོད། མི་ལ་ལས་ཁོང་ནི་དབྲུ་པོས་དུག་བྱངས་ནས་བསད་པ་དང་ལ་ལས་ཁོང་ནི་ཁ་ཆེབས་བསད་པ་མེད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱིན་འདུག འན་ཏི་ལ་ཏི་རྒྱ་གར་དུ་སྒྲུ་གཤེགས་ན་ཡང་རང་ཉིད་དགའ་བའི་བོད་པ་རྣམས་ཁོང་གི་ཞེ་ལ་ཐོགས་ཡོད།

གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་པ་རྩམས་ཀྱིས་1635ལོར་གྲུ་གཤི་ལས་དོན་སྒྲར་གསོ་བྱེད་འདོད་ནས་མི་བདུན་བོད་ལ་མངགས། ཡིན་ནའང་ལམ་བར་དུ་མི་གསུམ་ནད་ཀྱིས་མནར་བས་ཕྱིར་མི་ལོག་ག་མེད་བྱུང་། ཡང་མི་གཉིས་ལམ་བར་དུ་དཀའ་སྤྱད་ཚད་མེད་བྱུངས་བས་ཚོ་ལས་འདས་པ་དང་། མཐར་མི་གཉིས་ཁོ་ན་དམིགས་སར་སླེབས།

གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་པས་1650ལོར་རྩ་མཉམ་ཆོད་གི་ལས་དོན་བསྐྱར་བ་རེད། དེའི་ཡར་ཐོན་ལ་ས་ཁུལ་དེར་ད་དུང་མྱ་གི་ཀ་པ་ཡོད། མྱ་གི་ཀ་པ་ལྷག་ལུས་མི་400ཙམ་ཡོད་པ་ཚར་མར་གཞོན་འཆོ་ཐེབས་ནས། ལ་ལ་བྲན་གཡོག་ཏུ་བཅོངས་པ་དང་། ཚོས་ཁང་ནང་གི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོའི་ཁང་པ་ཚང་མ་བཞིགས། སྐབས་དེར་གྲུ་གཤི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནམ་ལུ་ལོག་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྗེས་ཤུལ་ཚང་མ་ཡང་རྩ་ནས་ཡལ་བ་རེད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལས་གྲོགས་ཚོ་བོད་ལྗོངས་སུ་སླེབས་པ་དེས་རེ་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསྐྱངས་ཤིང་། ལྷོས་ཚོད་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་བྱངས་པར་འདྲ་ཡང་མཐའ་མཐུག་འབྲས་ཁུ་ཆེན་པོ་ལོན་མ་བྱབ་པ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་ཁོང་ཚོ་རྒྱལ་པོའི་བརྩི་འཇོག་ཁོ་ནར་བརྟེན་པས་ཡིན། རྒྱལ་པོ་རྩ་གཏོར་བཅང་རྗེས་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་ཡང་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཁ་ཐོར་དུ་ཕྱིན།

ཕྱིས་སུ་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་མང་པོ་ཞིག་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡོང་ནའང་མང་ཆེ་བ་དེར་ཡུན་རིང་འདུག་མ་བྱབ་པས་ཚོས་ཚོགས་བརྟན་པོ་ཞིག་འཇུགས་བྱབ་མེད། མི་ལ་ལས་ལོ་དེད་ག་གི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་ནང་བསྐྱར་ཀྱིས་ཀྱང་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ནས་ཚོས་ཀྱི་ཚོག་ལ་ལ་དང་ལེན་བྱས་པས། ད་ལྟ་ཚོས་ལུགས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཚོག་འཕྲིགས་ནས་མཐུན་ས་མང་པོ་ཡོད་པར་བརྟེན།

ལྷོ་ས་གོང་ཁྱེད་ཀྱི་ཚོས་ཁང་དང་པོའི་ཤུལ་རྗེས། ཚོས་ཁང་དེ་ནི་1742ལོར་བཞིགས་པ་རེད། ཅོང་འདི་ནི་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་བོད་ཀྱི་དཔོན་པོ་ཞིག་གི་ས་འོག་གི་ཁང་པ་ནས་རྟེན་པ་རེད།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཟིན་ཐོ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་ཁང་ཐོག་མ་ནི་1726ལོར་གནམ་བདག་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་རེད། བྱུས་གསོལ་ལེན་མཁན་མི་27དང་ཆོས་
གྲོགས་མི་60ཆོས་ཚོགས་ལ་ཞུགས་པ་རེད། 1742ལོར་འཕགས་མིང་འཛིན་པའི་མི་ཞིག་གིས་
མངོན་གསལ་དུ་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་ཕྱག་མ་བཙལ་བས། བྱ་སྤྱོད་དེད་བར་གིས་གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་སུ་
ཟིང་ཆལ་ངས་ནས་སྤྱི་ལོ་12ཡོད་པ་རེ་རེར་རྟ་ལྷག་20རེ་གཞུགས་པ་རེད། དེ་ནས་ཡེ་ཤུའི་
ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཆོ་བལ་ཡུལ་དུ་བྱོས་བྱོལ་བྱས་ཀྱང་། ཁོང་ཆོའི་ཆོས་ཁང་ལ་ཟིང་འབྲུག་ནང་
ཞུགས་མཁན་ཆོའི་འཇབ་ཚྲོལ་ཐེབས་ནས་ཆོས་ཁང་ནང་གི་ཅོང་མ་གཏོགས་ཅད་ངོས་གཞན་
ཆང་མ་གཏོར་ནས་བཞག་པ་རེད།

ཅོང་དེ་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ས་འོག་གི་ཁང་པ་ཞིག་ནས་ལོ་ངོ་250རེང་ལ་བཞག་
ཅིང་། དོན་དེ་ཡིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་བོད་ལྗོངས་ནས་ཅི་ལྟར་མེད་པར་གྱུར་པ་བྲན་སྤེལ་
བྱས་ཡོང་། ཅོང་དེ་ཡང་བསྐྱར་རྟེན་པ་དང་གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
མི་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་རྗེས། བྱ་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཅོང་དེར་བལྟ་རུ་ཡོང་། ཅོང་
དེའི་སྤྲེང་ལ་ཉིང་ཡི་གེ་ཡིས། དཀོན་མཆོག་ལགས། ང་ཆོས་ཁྱེད་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་ཞིང་བཀའ་
དྲིན་ཞུ་ཞེས་བྲིས་ཡོད།

1996ལོར་ཅོང་དེ་དགོན་པའི་དཀོན་གཉེར་གྱིས་མི་རྣམས་ཀྱི་མཐོང་ས་ནས་ཁྱེད་ཞིང་། རྒྱ་
མཚན་བྱི་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དེར་བལྟ་བའི་རེ་བ་བཏོན་པས་ཡིན་ཀྱང་སྤྱོད།

གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྣམས་དུས་རབས་19པའི་དུས་འགོར་བོད་རང་སྤྱོད་
ལྗོངས་ནས་མཚམས་ཆད་ནང་། ས་མཐའི་ལུང་པ་ནང་གི་གནས་རྒྱལ་ནི་མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་
ཐེབས་པ་ཞིག་རེད། རྒྱ་རན་སིའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་
ཁུལ་དུ་ཡོང་ནས་ཆོས་བསྐྱུགས་ཤིང་། ལྷག་པར་དུ་ད་ལྟའི་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་དང་སི་ཁྲོན་ཞིང་
ཆེན། སའི་གོ་ལའི་སྤྲེང་གི་རྒྱང་ཐག་ཆེས་རིང་སའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་ས་བཙན་སུ། ཁོང་ཆོས་
དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་ངར་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་བརྩོན་འགྲུས་བསྐྱེད་པས་རྒྱན་དུ་གྱུབ་འབྲས་མངོན་
གསལ་བྱུངས་པ་རེད། 1870ལོར་སྤེལ་ས་དུས་བོད་ཁུལ་དུ་གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་པ་མི་
900ཙམ་ཡོད་པ་དང་། 1890ལོར་དད་ལྡན་1100ལྷག་ལ་བྱུང་པ་རེད།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80པ།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་སྒྲོར་ཁག་དང་པོ།

ཊུ་མུ་རིན། (James Cameron)

ལོ་ངོ་600ལྷག་གི་དུས་ཡུན་ནང་གནས་བདག་ཚོས་ལྷགས་པ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྱི་གི་ཀའི་
འབྲས་ཚབ་གཅིག་པུ་ཡིན། 1877ལོར་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་སྒྲོར་ཁག་
དང་པོ་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤེལ་ས་རྗེས། གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ལྷོག་བྱུང་བ་རེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་ཚོས་སྤེལ་དུ་འགྲོ་མཁན་རྣམས་ལས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་
མཁན་དང་པོའི་མཚན་སྟོན་ནི་ཊུ་མུ་རིན་ལ་དབང་བ་དང་། ཁོང་ནི་དབྱིན་ཇིའི་ཤར་བྱང་ཕྱོགས་
ནས་འོངས་པའི་མཚོ་གྲུ་བཟོ་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་མུར་བ་མུར་དུ་རྒྱ་སྐད་བྱང་ཚུབ་པ་ཞིག་
སྤྲངས་རྗེས་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་གནས་སྤར་ཏེ་ནི་ཁའོ་(George Nicoll)ཡི་དཔུང་ཁག་ནང་
ཞུགས་ཤིང་། 1877ལོའི་ཟླ་3པར་ལངས་པའི་ཟིང་འབྲུག་ཅིག་གིས་ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་འདུག་སའི་
གྲོང་རྒལ་དང་ཁ་འབྲལ་དགོས་བྱུང་བ་རེད། ཊུ་མུ་རིན་དང་ནི་ཁའོ། གཞན་ཨ་རིའི་མི་ཞིག་དང་

བཅས་པ་མཉམ་དུ་ཁྱིན་ཏུ་ལྷོང་ཁྱེད་དུ་བྱོས། བློ་ཁོད་དང་ཨ་འེའི་མི་དེ་གཉིས་ཐང་ཆད་པས་
ན་བ་དང་། ལྷ་མུ་རིན་མེད་ལོག་མ་འདོད་པར་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་འགོ་བརྩམས།

ལྷ་མུ་རིན་མེད་ཆེན་པ་བརྒྱུད་ནས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་མཆོམས་ཤིང་དག་ཟེད་བོད་བྱར་
ཞོན། ཁོང་གིས་ལམ་བར་དུ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་བཙུངས་པར་མ་ཟད་མཐོང་བོས་རྣམས་ཉིན་
ཐོར་བཀོད་ནས། ས་ཆས་མེད་མི་རྣམས་དང་ཡུལ་ལ་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་
བོར་བཀོད་པ་རེད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་སུ་སྤྲེའུ་ཆོས་བབ་སྤྱི་5050ཟླ་པའི་ཉལ་
ཁ་བཀལ་ཞིང་། ས་བབ་གིན་ཏུ་མཐོ་བས་དཔྱགས་ཀྱང་ལོན་དཀའ་བར་གྱུར། ཁོང་ཉིད་གངས་
ལུགས་ནང་དུ་ལྷུང་ཆེ་ལྷུང་ཡང་རལ། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཉིད་དཀའ་རལ་ཁྱད་དུ་བསད་ནས་སྤར་
བཞིན་མདུན་དུ་བསྐྱོད།

བདུན་ཕྱག་འགའ་ཡི་དཀའ་སྤྱུག་ཆད་མེད་ལྷུངས་རྗེས་ལྷ་མུ་རིན་ཁོང་ཉིད་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་
སྤྲེའུ་བས་པ་དང་། ཁོང་ལ་མགོན་ཁང་གི་སྤྱིན་བདག་གིས་དགའ་བསུ་མ་བྱས་པ་རེད། སྤྲེའུ་
དེར་ཁོང་ལ་གདམ་གསེས་གཉིས་ཡོད་དེ་གཅིག་ནི་ལྷ་མུ་མཐུད་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མི་ཉུང་སར་བསྐྱོད་
པ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་དུ་འགོ་བདེ་ཡོན། མཐར་ལྷ་མུ་རིན་ཡུན་
ནན་ཞིང་ཆེན་དུ་འགོ་རྒྱུད་ཐག་བཅད།

ལྷ་མུ་རིན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་བདེ་ཆེན་བོད་རིགས་གོང་དུ་སྤྲེའུ་བས་ཆོ་ཁོང་ལ་ནད་
ལྷིང་མོ་ཞིག་ཐོག་སྟེ་ཆ་བརྒྱུད་ནས་མ་བཞག་པར་བདུན་ཕྱག་འགའ་འགོར་ཁོང་འཆིལ་ཉེ་བར་
གྱུར། དེ་ནས་ཁོང་ལྷ་མུ་མཐུད་དུ་བོད་བྱར་ཞོན་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ལམ་ལ་ཆས། ཁོང་གིས་རྒྱ་སྐད་
ཀྱིས་མི་དང་གོ་བརྟེན་བྱེད་ཐུབ་པར་མ་ཟད་ལམ་བར་གྱི་ར་ཁང་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་ཡང་བསྐྱགས་
པ་རེད། མཐར་ཁོང་ཉིད་ཀྱང་གོ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་འབར་མ་རྒྱསྤྲེའུ་བས་པ་དང་། ཡང་གྲུ་ལམ་བརྒྱད་
དེ་ཀྱང་གོའི་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་སྤྲེའུ་བས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་དད་ལྡན་ཆོས་ཁོངས་མི་ཞིག་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་སྤྲེའུ་བས་པ་
ཐོས་རྗེས་དགའ་བ་འབུམ་གྱིས་མཉམས་ཤིང་། ཁོང་གི་འགྲུལ་བཀྱང་དེ་ནི་སྤྲེའུ་བས་ཆོ་བའི་ཐོད་
བཀལ་ཞིག་ཏུ་བརྩིས་ནས། མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྤྱུལ་སྤོང་བོད་སྟེ་ཁོང་གི་རྗེས་འབྲངས་ནས་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད།

ཁམས་ཕྱོགས།

1877ལོར་ལྷ་མུ་རིན་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་སྤྲེའུ་བས་རྗེས་ཀྱི་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་
80ནང་དུ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཆོས་སྤེལ་མཁན་རྣོད་ཁག་དང་པོ་ཡང་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་
སྤྲེའུ་བས་ནས་དེ་རུག་ཞིས་ཆགས། དུས་ཐོག་མའི་གསར་སྤེལ་བྱེད་མཁན་ཆོས་གནམ་བདག་

ཚོས་ལུགས་ནི་ཡུལ་དེར་གཞི་རྒྱུགས་ནས་ཅུ་བ་རྒྱུས་ཡོད་པ་རྟོགས་སོང་། གནམ་བདག་ཚོས་
ལུགས་ཀྱིས་མཁར་གོང་གཙོ་བོ་མང་ཆེ་བར་ཚོས་ཚོགས་དང་སློབ་གྲྭ་བཙུགས་པ་དང་། ཚོས་
སྤེལ་མཁན་མང་པོས་རང་གི་ཆོ་སྲོག་ཀྱང་སློབ་བཏང་ནས་རང་གི་རིན་ཆེན་བྲག་གིས་བོད་ལུ་
སྐྱོ་སྟོབས་འབར་བར་བྱས། ཡིན་ན་ཡང་ཚོས་སྤེལ་མཁན་དང་དད་ལྡན་དག་རྒྱུན་པར་གཏུག་
རྒྱུ་བ་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་སྤྱོ་མས་གསོད་གཙོད་བྱས་པ་རེད།

མི་མང་པོས་བོད་པ་ཚོས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟེན་བཤུགས་པར་དུ་མིའི་ཆོ་སྲོག་ལ་
བརྟེན་བར་འདོད་ཀྱང་། བོད་ལྗོངས་སུ་མིའི་སྲོག་གཙོད་པ་ནི་ཡ་མཚན་སྐྱེས་མི་དགོས་པའི་དོན་
ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། སྐྱེས་པ་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཅན་ཚོས་རྒྱུན་དུ་འཕྲོག་བཅོམ་དང་བཅུན་གཡེས་བྱེད་
པ་དང་། ཉེས་མེད་ཀྱང་གསོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

མཐའ་མཚམས་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཆོ་
དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80ནང་རྟ་ལ་ཞོན་ནས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱུད་དེ་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་
ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་དེར་སོང་སྟེ། ཡུལ་དེ་དང་དེར་འཆོ་སྟོད་བྱེད་པའི་མི་རྣམས་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱས། ས་
ཆ་མང་ཆེ་བ་1861ལོ་ནས་1870ལོའི་བར་དུ་རྩེ་རིགས་ཀྱི་ཟིང་འབྲུག་ལངས་ཏེ་གཏོར་བཤིག་
ཐེབས་ནས་སྟོད་མཁན་ཉ་ཅང་ཉུང་བ་རེད།

ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ། ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་ཆེད་མཁས་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། འཇིགས་སུ་
རུང་བའི་ལོ་ཟླ་དེ་དག་གི་ཁྲིད་དུ་མི་མང་ཆེ་བ་ཅུ་མེད་བཏང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་སུ་ཞིག་རོར་
ལུས། འགོ་བ་ཞིག་ན་རེ། རྩེ་རིགས་ཀྱི་ཟིང་འབྲུག་ལངས་པའི་དོན་རྒྱུན་ནང་ཀན་སུའུ་ཞིང་
ཆེན་(སྐྱབས་དེར་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཡིན།)ཀྱི་མི་གངས་ནི་མི་ཁྲི་1500ནས་མི་
ཁྲི་100རུ་ལྷུང་བ་རེད་ཟེས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

འགལ་ཟླ་གཙོ་བོ་ནི་རྩེ་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བྱུང་ན་ཡང་། བོད་ལུལ་བགྲང་
ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་གཏོར་བཤིག་ཐེབས་པ་དང་། ཟིང་འབྲུག་ནང་ཞུགས་མཁན་ཚོས་བམ་
རོ་བརྒྱ་ཤག་དུ་མ་མཉམ་དུ་སྦྲངས་ནས་མིར་བསྐྱེགས་པ་རེད། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཐེངས་དེ་དང་
མ་འོངས་པའི་ལོ་རོ་བརྒྱ་ཤག་དུ་མའི་དམར་གསོད་ཀྱིས་ད་ལྟའི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བར་མི་
ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་བྱས་པར་འདོད།

ཕུར་གྲུ་དང་ཁོང་གིས་མངག་གཏོང་ཚོགས་པར་བསྐྱེད་པའི་ཚུངས་ཀྱི་ཆེན་པོ།

ཕུར་གྲུ་(George Parker)དང་མཉམ་ཆེན་ཅི།

1876ལོར་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཕུར་གྲུ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་དུ་མངགས་ནས་དེར་བཅའ་སྡོད་བྱེད་མཁན་མི་ཐོག་མར་གྱུར་ཞིང་། ཁོང་གིས་ཉིན་རྒྱུན་ལན་གྲུ་གོང་ཁྱེད་ནས་རྒྱ་རིགས་དང་རྩེའི་རིགས་གཉིས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་པའི་བྲེལ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་དང་། དུང་གོ་སྐབས་བཅའ་ནས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ཡོངས་ལ་ལྷ་སྐོར་བྱེད་དུ་འགོ་བ་རེད།

ཕུར་གྲུ་ནི་ཁེར་རྒྱུང་གིས་གྲུང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འོངས་པ་དང་རྗེས་སུ་ཁོང་མིང་ལ་མཉམ་ཆེན་ཅི་ཟེར་བའི་རྒྱ་རིགས་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་ལ་དགའ་བར་གྱུར། ཁོང་གིས་གཞོན་ནུ་མ་མཉམ་ཆེན་ཅི་དོ་ཤེས་དུས་མོས་དབྱེད་གྲུ་ཡི་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་སྡོད་གྲུ་འགྲིམ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོའི་འབྲེལ་བ་དེས་ཚོས་སྤེལ་མཁན་གྱི་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་ཟིང་ཆབ་ཐོས་པ་རེད།

སྐབས་དེར་ཉེ་མིན་ཐེ་ལེར་ནི་ལོན་ཏོན་ལ་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ལ་ཤིན་ཏུ་སེམས་ཁུལ་ཆེ་བའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོའི་འཕྲིན་ཡིག་མང་པོ་འབྱོར། ཆང་མས་ཁོང་གིས་དོན་དེར་རྒྱས་གཏོགས་བྱས་ནས་ཕུར་གྲུ་དང་མཉམ་ཆེན་ཅི་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་མཚམས་གཙོད་པའི་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཏོན། ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོའི་སེམས་ཁུལ་ནི་གལ་ཏེ་ཕུར་གྲུ་ལུ་མི་དེ་དང་གཉིན་བསྐྱིགས་ན་ཤུགས་རྒྱུན་མི་ལེགས་པ་ཐེབས་རེས་པ་དང་། རྒྱ་ཡི་པ་མ་ཚོས་རང་གི་ལུ་མི་ཡི་ལུང་ཚོས་ལུགས་གྱི་སྡོད་གྲུར་བསྐྱེད་མི་འདོད་པ་དེ་རེད།

ཡིན་ཡང་ལྷ་ཀྱང་རྩེ་མོན་ཅི་གཉིས་ཀྱིས་གཉེན་སྒྲིག་པར་ཐག་གིས་བཅད། ཁོང་གཉིས་
ཀྱིས་བཀག་ཀྱི་ཡོད་ཚད་སེལ་ཞིང་། ཐ་ན་ཉེ་སྔོན་ཐེ་ལེར་གྱིས་ལྷ་ཀྱང་ལ་རང་གི་སྒྲོན་ཆམ་ཐོང་
དགོས་པའི་སྒྲོར་བསྟན་པར་ཡང་ཁ་ཡ་མ་བྱས་པ་རེད། དེ་ནས་ཆོས་སྒྲེལ་མ་ཐན་ཆོར་ལྷ་ཚུལ་
གཉིས་བྱུང་སྟེ། ལ་ལས་དོན་དེ་ལྷ་ཀྱང་ཉིད་ཀྱིས་ཐག་གིས་གཙོད་དགོས་སྟེ། ཡང་ལ་ལས་
འཛིགས་སྒྲུང་བསྐྱལ་ཏེ་གལ་སྟེན་ལྷ་ཀྱང་རྩེ་མོན་ཅི་གཉིས་གཉེན་བསྒྲིགས་ན་ཁོང་ཆོ་ལས་
དོན་དང་འབྲལ་དགོས་ཟེད།

མཐའ་མཇུག་རྩེ་མོན་ཅི་ཡི་པ་ཡིས་རང་འགྲུལ་གྱིས་གྲོས་ཤིག་བཏོན་པ་སྟེ། དེ་ནི་རྩེ་མོན་
ཅི་སྒྲིལ་པ་ནས་བཟུང་ཁོང་གིས་རང་གི་བྱ་མོར་བཏང་བའི་འགོ་སོང་ཡོད་ཚད་ཁྱོད་གསལ་བ་སྟོད་ཀྱི་
དེ་རེད། དེ་ནས་པ་ཡིས་གཉེན་སྒྲིག་དེར་འཐད་པའི་ཡི་གེ་བྲིས་པར་མ་ཟད། ལྷ་ཀྱང་ལས་ཁྱོད་
གསལ་བ་མི་ལེན་པར་བྱས། རྒྱ་བ་བརྒྱད་འགོར་རྗེས་ཁོང་གཉིས་གཉེན་བསྒྲིགས་པ་དང་། རྩེ་
མོན་ཅི་ནི་ཀྱང་གོ་ནང་ལོགས་ཆོགས་པའི་ཡ་གྲིང་གི་ཁོངས་མི་དང་པོར་གྱུར།

ལོ་དེའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་ཁོང་གཉིས་ལ་རང་གི་བྱ་དང་པོ་སྒྲིལ་གིང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་བྱ་དེའི་
མིང་ལ་ཡོ་རྟ་ནན་ཞེས་བཏགས། དེ་ནས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་གང་དུ་སོང་ན་ཡང་མི་རྣམས་
ཀྱི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ནི་མི་རྣམས་ཆོགས་དང་ཆོགས་བྱས་ནས་མ་ཀྱང་གོ་
བ་ཡིན་པ་དང་པ་མི་གྲིང་པ་ཡིན་པའི་བྲིས་པ་སྟོང་རྗེ་པོ་དེ་ལ་བལྟ་རུ་འོངས་པ་རེད།

1883ལོར་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོས་ལེ་བར་3200ལྷག་གི་ཀན་སུའུ་ཕྱོ་ཕྱགས་སུ་བསྐྱོད་པའི་
ཉེན་བརྟག་འགྲུལ་བཞུད་འགོ་བཙུམས་གིང་། ཁོང་ཆོ་རྟ་ལ་ཞོན་ནས་ཅི་ནིའི་བོད་རྒྱལ་ཕན་གྱི་
རྒྱལ་པོས་དབང་སྐྱོར་པའི་ས་ཁུལ་དུ་སྟེ་བས། དོན་དངོས་སུ་ལས་དོན་དེའི་ནང་དུ་རྩེ་མོན་ཅི་ནི་
རྟ་ཅང་གལ་ཆེན་ཡིན་ཏེ། ཁོང་མོས་རྒྱ་རིགས་དང་བོད་ཀྱི་བྱུང་མེད་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་
པ་དང་། མི་དེ་ཆོས་འཕྲིན་བཟང་གཏན་ནས་ཐོས་ཁྱོད་མེད།

ལོ་ངོ་55ཡི་རིང་ལ་ཀྲང་ཁོང་ལས་དོན་བསྐྱབས་པའི་ལཱ་ཀྲ།

ལཱ་ཀྲ་དང་རྩའོ་མེན་ཙོ་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་མི་ཚོ་ནང་ལ་འཇུག་བསྐྱབ་པར་མ་ཟད། ཅེ་གཅིག་གིས་གཙོ་བོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་རེད། ལཱ་ཀྲ་ཁོང་གི་1931ལོར་ཀྲང་ཁོ་ནས་སྐྱ་གཤེགས་པ་དང་། དེའི་སྐོན་ལ་ཁོང་དང་རྩའོ་མེན་ཙོ་གཉིས་ཀྱིས་གཉེན་བསྐྱེགས་ནས་ལོ་འཁོར་50ལོན་པར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུས་པ་རེད། དེ་ནས་རྩའོ་མེན་ཙོ་དང་རང་གི་བུ་ཡོ་ཉ་ནན་གཉིས་དབྱེན་རི་རུ་བྱེན་པ་དང་། བྱིས་སུ་ཡོ་ཉ་ནན་ནི་ལོན་ཏོན་གཏིང་ལམ་གྱི་སློག་ཤུགས་སྤྱི་བྱེད་བཟོ་བཀོད་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ཡུན་གཏན་ཁོང་དག་ཟོད་ཁྱིམ་ཚང་དེ་དང་ཚོས་སྤེལ་མ་འབྲས་གཞན་ནམས་གྱི་དུས་ཐོག་མའི་ལས་དོན་བརྒྱུད། དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དྲུག་མ་དོ་བོད་པ་ནམས་ལ་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་མཛོད་ལྟུང་། ཁོང་ཚོ་རྒྱུན་དུ་ཙོ་མེད་ཀྱི་གྲོང་རྒྱལ་ཞིག་ཏུ་འཆམས་འདྲི་བྱེད་དུ་འགྲོ་ཞིང་། ལོ་ངོ་བརྒྱུ་ལྷག་དུ་མའི་རྗེས་སུ་གྲོང་རྒྱལ་དེའི་ནང་དུ་སྤྱི་སྤྱོད་ལ་འབར་བའི་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ཚུགས་པ་རེད། ཚོས་ཚོགས་དེ་ནི་ད་ལྟ་མིག་སྒྲར་འཇམ་སྤྱིང་སྤྱོད་ཚེས་ཆེ་བའི་འབྲེན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་བོད་གྱི་ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་གཅིག་ཏུ་གྱུར།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90པ།

དུས་རབས་19པའི་དུས་མཇུག་ཏུ་མ་གཅིག་གི་པ་རྒྱལ་ས་ད་དུང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་མི་
ཆོག་པས་ན། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཆོས་བོད་ལྗོངས་མཐའ་ལའོར་ས་ཁུལ་དུ་ཆོས་མི་སྤེལ་ག་
མེད་བྱུང་། མཆོམས་ཅེས་དཔལ་འཇུག་པའི་དད་ལྡན་པས་བཀག་འགོག་བརྒྱལ་ནས་བོད་རང་
སྐྱོང་ལྗོངས་ཏེ། ཁོང་ཆོའི་དམིགས་ས་ཡིན་པའི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཕྱིན་པ་རེད། ཁོང་ཆོའི་བྱས་ཆེས་
རྒྱམས་ངོམ་ཆར་ཆེལ། དཀའ་ངལ་དང་སྤྲུག་བསྐྱལ་གྱིས་ཁེངས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དེའི་བདུད་
སྤྲུག་གིས་ཐབས་བརྟུ་དུས་སྟོང་གིས་ཁོང་ཆོས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་རུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་པར་
བཀག་འགོག་བྱས་པས་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་རྒྱམས་བསྐྱུད་མར་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པས་མི་
རྒྱམས་གྱིས་ཀྱང་ཡུན་གྱིས་ཁོང་ཆོའི་དཔལ་ཆོར་བ་རེད། ཉམས་ཕྱོད་ཐུན་སྤྲུམ་ཆོགས་པ་ལྡན་པའི་
ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་གིས་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90ནང་དུ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་
བྱུང་བའི་འགྱུར་ལྡོག་སྐོར་ལ་འདྲི་ལྟར། ང་རང་ཐེངས་དང་པོར་ས་ཆ་དེར་འགྲོ་དུས་བོད་པ་ཆོས་
སྤྱི་30ཡི་པན་ཆད་ནས་ངལ་བལྟས་ནས་འདུག གལ་ཏེ་ང་ཁོང་ཆོའི་ཉེས་རབ་ཅན་ཁོང་ཆོའི་བྲོས་
འགྲོ་བ་རེད། ཁོང་ཆོའི་རྒྱགས་ན་གིན་ཏུ་མགྲོགས་པས་ཁོང་ཆོའི་ཆེས་དེད་ཀྱང་པན་ཐོགས་ཅི་ཡང་
མེད། གནས་དེག་རལ་ངས་བསྐྱེད་ནས་ཁོང་ཆོར་བལྟ་རུ་བཅུག་སྟེ་རང་ཉིད་མི་ཞིག་ཡིན་པ་ཁོང་
ཆོར་གེས་སུ་འཇུག་དགོས། དེ་ནས་བདུན་ཡུག་གཅིག་གམ་ཡང་ན་ལོ་ཆེས་མར་ཡང་དེ་ལྟར་
བྱས་ན་རིམ་བཞིན་ཁོང་ཆོའི་དཔལ་རབ་ཅན་བྱུང་།

ངའི་ལག་ནས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཁྱེར་མཁན་དེངས་གསལ་པོར་དྲན་བྱུང་། ཁོང་
གིས་དང་ཐོག་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལ་བསྐྱམས་ཆེས་དེབ་དེ་ཐག་རིང་སར་གཡུགས། ཁོང་ལ་
མཆོན་ན་དྲི་མ་དེའི་དངོས་གནས་མཆར་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཤོག་ཁུ་དང་པར་སྤྲུག་གི་དྲི་མ་ནི་
ཁོང་གིས་སྟོན་ཆད་བསྐྱམས་མ་གྱུང་བ་རེད།

དུས་ཡུན་རིང་པོ་འགོར་བ་དང་བོད་པ་ཆོར་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། ད་ལྟ་ང་ཆོས་ཁོང་
རྒྱམས་བདའ་བ་དང་ཡང་ན་ཁོང་ཆོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་གཡུག་པ་མ་ཡིན་པར། ང་ཆོར་ཐོན་
ཁུངས་འདང་ངེས་མེད་པས་ཁོང་ཆོའི་དགོས་མཁོ་བསྐྱེད་མི་ཐུབ་པ་དེ་རེད།

ཉིན་ཞིག་གི་མཆོན་མོར་ངས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྐྱོད་དུས་སུ། བོད་པ་ཞིག་ང་ཆོའི་ཆོས་
ཁང་གི་མདུན་ནས་འགྲོ་དུས་ངས་ཁོང་ལ་ངང་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ཞིག་སྤྲད་པ་ཡིན། ཁོང་

གིས་ཕྱེ་བསྐྱར་བསྐྱར་བྱས་མཁུ་མཁུ་མཁུ་བྱ་བསྐྱོད། དེ་ནི་ཁོང་ཚོས་བཀའ་དྲིན་ཞུ་བའི་ཚུལ་
ཡིན། ཅངས་འགོར་བར་ངས་སྤང་ལམ་དུ་བཏུས་པ་ན་བོད་པ་འགའ་ཞིག་ཚོས་ཁང་གི་ཕྱགས་
སུ་རྒྱག་འགྲོ་བ་མཐོང་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་ཡོད་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་
སྒྲོང་བ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། བོད་ལྗོངས་ཤར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་ལྷིང་འཇགས་
ངང་གནས་ཤིང་རྒྱུབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཞབས་ཏྲག་རྒྱབ་མཁན་མེད། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་
19པའི་ལོ་རབས་90ཡི་ནང་དུ་དེ་ཡོད་ཚད་ལ་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་བ་སྟེ། འཇགས་པ་མེད་པའི་
འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་འགའ་ཤས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་སྟེལ་བས་པ་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ལམ་དང་ཞིན་པའོ་སིན་ལེ་ལམ་གཉིས་1892ལོར་ཀན་སུ་འུ་ཞིང་ཆེན་དུ་སྟེལ་
ནས་དུས་ལྟར་རིང་ཞིང་ལུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་འགོ་བཙུམས་ཏེ། ཨ་མདོའི་བོད་པ་
སྟོང་ཕྲག་མང་པོས་ཐེངས་དང་པོར་དགོན་མཚོག་གིས་མི་རྣམས་སྟོབ་པར་འགྱུར་བའི་དགོངས་
འཆར་ཐོས་པ་རེད།

ལོ་འགའི་རྗེས་ཀྱི་1896ལོར། ལུའེ་ཏེན་ཨེ་ཁུ་མིར་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྤུན་རྒྱ་གཉིས་ཏེ་མར་ཐིན་
དང་དུ་བྱིད་གཉིས་ས་ཁུལ་དེར་སྟེལ་ནས་ཀན་སུ་འུ་ཞིང་ཆེན་ལྷོ་ཕྱགས་ཀྱི་མིན་རྫོང་སྟེ། རྒྱ་
རིགས་དང་བོད་རིགས་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་བརྒལ་བའི་དམག་འཐབ་རང་བཞིན་གྱི་ས་
ཆ་ཞིག་ནས་ཏེན་གཞི་བཙུགས།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རིང་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཞིན་པའོ་སིན། ཨེ་ཁུ་མིར་ཁྲིམ་རྒྱུད་བཅས་ཀྱིས་
དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་ནས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་ཞབས་ཏྲག་བསྐྱབས་པ་དང་། ཁོང་ཚོའི་བྱིས་པ་
རྣམས་འཇིག་རྟེན་གྱིས་བརྗེད་ཟིན་པའི་གནས་དེར་སྟེལ་ཤིང་། བྱིས་པ་ཚོ་ནར་སོན་རྗེས་མང་
ཆེབས་ཀྱང་བོད་པའི་ཁྲོད་ལྷོ་ཕྱགས་ཀྱི་ཀར་ཞབས་ཏྲག་བསྐྱབས་པ་རེད།

ཏོ་ཞི་ཏུའུ་དང་ཨར་སི་ཏུང་ནམ་གཉིས། (Cecil and Eleanor Polhill)

ཏོ་ཞི་ཏུའུ་དང་ཨར་སི་ཏུང་ནམ་གཉིས།

བོད་པའི་ཁོད་གནས་པའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤྲེལ་མཁན་ནམས་ཀྱི་གས་སུ་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཏོ་ཞི་ཏུའུ་དང་ཨར་སི་ཏུང་ནམ་གཉིས་ཀྱང་ཡོད། ཏོ་ཞི་ཏུའུ་དང་ཁོང་གི་གཙུང་པོ་ཏོ་ལུན་ཏུའུ་གཉིས་ནི་ཁམ་སྤྱི་རེ་ལྷོ་སྤྱོད་ཆེན་གྱི་སྤྱིས་བུ་ལུ་ལུང་བདུན་པོ་ནང་གི་ཡིན། ཁམ་སྤྱི་རེ་ལྷོ་སྤྱོད་ཆེན་གྱི་སྤྱིས་བུ་ལུ་ལུང་བདུན་པོ་ཞེས་པ་ནི་ཁམ་སྤྱི་རེ་ལྷོ་སྤྱོད་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་མ་བདུན་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་ཨ་རིའི་ཡུ་ཤུའི་ཚོས་འཆད་མཁན་མའི་ཏིའི་བཀའ་ལ་མཉན་རྗེས་འཛམ་གླིང་གི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡུ་ཤུའི་ཚོས་སྤྲེལ་དུ་འགྲོ་བར་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད།

ཏོ་ཞི་ཏུའུ་ཁོང་ནི་1885ལོར་གྲུང་གོ་རུ་སྤྱོད་པས་རྗེས་མཚོ་ཕྱོན་ལ་བསྐྱད་པ་དང་ཁོང་གིས་ཨ་མ་དོ་པའི་དགོས་མཁོ་གཙོ་བོར་བཟུང་བ་རེད། ཁོང་ནི་1888ལོར་ཨར་སི་ཏུང་དང་གཉིན་བསྐྱགས་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་ཁོང་གཉིས་སི་ཁོབ་ཞིང་ཆེན་ལུབ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཁར་རྫོང་ཡོད་སའི་ཟུང་རྒྱུ་རྫོང་དུ་བསྐྱད། ཐོག་མའི་ལྷ་འགའ་ཡི་ནང་དུ་ཡོད་ཚད་བདེ་སྤྱག་ཡིན་པས་ཁོང་གཉིས་ས་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཡུལ་རྫོང་བྱེད་དུ་སོང་ནས་གོགས་མང་པོ་བསྐྱགས།

ཡིན་ནའང་1892ལོའི་ལྷ་7པར་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་གྲོ་བུར་དུ་ཞབས་ཏོག་སྤྱབ་མཚམས་བཞག་པ་རེད། ལྷ་བས་དེར་ཟུང་རྒྱུ་རྫོང་གི་མང་ཚོགས་ཁོད་ཟིང་འཁྲུག་ལངས་པས་ཁོང་གཉིས་སྤྱོག་འཆར་བའི་ཉེན་ཁར་བྱག་ཡུལ་དེར་ཐན་པ་ཚབས་ཆེན་ཞིག་བྱུང་ནས་ལྷ་བས་ནམ་ལྷའི་འགྲུར་ལྷག་དེ་ཡུ་ཤུའི་ཚོས་སྤྲེལ་མཁན་གྱི་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བར་བརྟེན། ཆར་རྒྱུ་མེད་པའི་ཉེ་མས་ལྷ་བར་མཐུད་པ་ལ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཆར་བཅད་ས་པའི་སྤང་སེམས་ཆེ་རུ་བྱིན་ནས་ལྷ་7པའི་

ཆོས་29ཉིན། ཟིང་ལུག་ནང་ཞུགས་མཁན་སྒོར་ཞིག་གིས་ཏོ་ཞི་རྩུ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ནས་
སྒྲིམ་རནས་སྒྲངས་པའི་ཤིང་ལེབ་ཀྱིས་ཁོང་ལ་གཙང་རྩུང་བཏང་ཞིང་། ཁོ་ཆོས་ཁོང་གི་རྒྱུ་ལག་
གཉིས་ཀ་བསྐྱམས་ཏེ་ཉིམ་ཆ་པོའི་འོག་ཏུ་བཞག་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་ཁོང་གི་མཐའ་ལ་རུབ་ནས་ངན་
སྒྲིམ་བྱས། ཨར་སི་རྩུང་ལ་ཡང་དེ་ལྟ་བུའི་གཙང་རྩུང་ཐེབས། ཡིན་ནའང་ཡག་ཡག་ཅིག་ལ་བྱིས་
པ་ཆོར་བྱིས་མཆོས་ཀྱི་རོགས་སྒྲིབ་ཐོབ་པས་བདེ་བར་ལུས། ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གཡོག་པོ་གཉིས་
ལའང་གཙང་རྩུང་ཐེབས་ནས་ཁོང་ཆོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་སྤང་ལམ་དུ་བཅན་བྲིད་བྱས་ཏེ་མཁར་
ཨོང་ཕྱི་རོལ་དུ་བསྐྱལ། ཟིང་ལུག་ནང་ཞུགས་མཁན་ཆོས་ཁོང་ཆོ་མཁར་ཨོང་ཕྱི་རོལ་དུ་རྒྱུ་
ལག་གཉིས་ཀ་བསྐྱམས་ཏེ་ཆར་ཆུ་འབབ་པའི་བར་དུ་འཛོག་པར་འདོད་པ་རེད།

མཇུག་མཐར་ས་གནས་དེ་གའི་འགོ་དཔོན་ཀྱིས་ཏོ་ཞི་རྩུ་དང་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ཀྱི་སྒོག་
བསྐྱབས། ཡིན་ནའང་གཡོག་པོ་གཉིས་ལ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་གཙང་རྩུང་བཏང་བར་མ་ཟད་མཛིང་
པར་ཤིང་སྒོག་བརྒྱུ་རྗེས་དག་ཟོད་ཡིད་ཆོམ་པའི་ངང་ནས་བྲལ། ཉིན་གཉིས་འགོར་རྗེས་ཁོང་ཆོ་
དམག་མའི་སྤྱང་སྒྲིབ་འོག་གོང་ཁྱེད་དེ་དང་ཁ་བྲལ་བྱས་སོང་།

ཨར་སི་རྩུང་ནང་དུ་ཆུང་པའི་དད་ལྷན་ཆོར་གཙང་རྩུང་བྱེད་སྐྱབས་ཁོག་སྟོང་གཙུག་ལུ་ལུང་
ནས་བརྩེངས་པ་རེད། ཁོང་ཆོས་ཀྱི་གཡོག་པོ་གཉིས་ཏེ་སྤྱན་རྒྱ་མཐོང་དང་སྤྱན་རྒྱ་ཀླུ་ཀླུ་ཀྱང་གཉིས་ལ་
ཟིང་ལུག་ནང་ཞུགས་མཁན་ཆོས་རྩ་ལྟག་དང་དབྱུག་པས་བརྩེངས་ཤིང་། ཆུང་ཙོ་ནང་དུ་བཅུག་
སྟེ་ཉིམ་ཆ་པོའི་འོག་ཏུ་བཞག་པ་རེད། སྤྱན་རྒྱ་ཀླུ་ཀྱང་གིས་མཉར་གཙོད་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གི་
བྱིན་རྒྱལ་ཡིན་པར་འདོད་པ་དང་། བྱིས་སུ་ཁོང་གིས། ངས་བསྐྱེད་མ་ཐུབ་པར་དགོད་ཁ་
ཤོར་སོང་། མང་ཆོགས་ཀྱིས་ང་ཆོས་རྒྱུ་ལག་བསྐྱམས་ནས་སྤང་ལམ་རྒྱ་དུས་དངོས་གནས་
རང་ཅག་གི་གཙོ་བོ་ཡི་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀ་དང་འདྲ་བ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱན་པ་ཞིག་གིས་ལོ་ཤུའི་ཆོས་སྤྱེལ་མཁན་ཞིག་ལ། ཁོང་
གིས་ཟུང་ཆུ་ཨོང་གི་མཉར་གཙོད་མཐོང་དུས་ལྷ་ཤི་ཀ་པའི་རྣམ་འགྲུར་གྱིས་ཁོ་ལ་བག་ཆགས་
ཟབ་མོ་བཞག་པས། ཁོས་ཀྱང་ལོ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀ་པའི་དད་པར་རྒྱས་ལོན་བྱེད་འདོད་པ་ཡིན་ཞེས་
བརྗོད་པ་དང་། བྱིས་སུ་ཁོ་ཡང་དད་ལྷན་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་།

ཏོ་ཞི་རྩུ་དང་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ལ་མཉར་གཙོད་ཐེབས་པས་ཟུང་ཆུ་ཨོང་དང་ཁ་བྲལ་ན་
ཡང་། གོང་དུ་འདེན་པོ་དེ་པོ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་ས་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡིན་པས། དུས་ལྷུང་རིང་
མ་འགོར་བར་ལོ་ཤུའི་ཆོས་སྤྱེལ་མཁན་གསར་པ་རྣམས་ཁོང་བཟའ་བ་གཉིས་ཀྱི་ཆབ་བྱེད་དུ་ཡུལ་
དེར་འོངས་པ་རེད། ཏོ་ཞི་རྩུ་དང་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ལ་བྱིས་པ་དུག་ཡོད་པ་དང་། (བྱ་གསུམ་
དང་བྱ་མོ་གསུམ།) ཁོང་ཆོས་སུ་མཐུད་དུ་བོད་བྱང་རྒྱུད་མཐའ་མཆོམས་ཀྱི་ཟེ་ལིང་གོང་ཁྱེད་དུ་
ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། 1900ལོར་ཟིང་ལུག་ལངས་རྗེས་དེ་བྱིན་རིའི་གཞུང་ཆབ་དོན་གཙོད་
ཁང་གིས་ཁོང་ཆོ་ཟེ་ལིང་ནས་ཁ་བྲལ་དགོས་པའི་བཀའ་བབས།

ཨར་སི་རྩུང་ནི་1904ལོར་ནད་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་འདས་པ་དང་། ཁོང་གཉིས་གྱིས་མཉམ་དུ་
དཀའ་སྤྲུག་ཚད་མེད་བྱངས་པས་ན། མོའི་ཆོ་སྒོག་གི་ཆེས་མཁུག་མཐའི་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་
ནད་དུ་སྒྲིམ་པས་མོ་ལ་ཁོང་དང་གཉེན་བསྒྲིགས་པར་འགྱོད་པ་སྒྲིམ་ཨེ་བྱུང་དྲིས་པར། ཨར་
སི་རྩུང་གིས་ཟུར་དུ། བས་ཡང་འགྱོད་མ་བྱུང་སྟེ། ང་ཆོས་མི་ཆོ་ཡག་པོ་ཞིག་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་
བ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

ཐེ་ཨན་ནེ། (Annie Taylor)

བོད་ལུ་གྱོན་པའི་ཐེ་ཨན་ནེ།

བྱིས་པ་པྲ་ཚག་ཅིག་

བོད་ལྗོངས་སུ་ཡེ་ཤུ་ལྷན་གྱི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོར་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་། ཐེ་ཨན་ནེའི་ལོ་རྒྱུས་བཞིན་མི་སེམས་འགྲུག་ཐུབ་པ་ཞིག་རྟོན་དཀའ་བ་ཡིན། མའི་སྒྲོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་ཀྱི་རང་དོན་རིང་ལུགས་དང་རྫོགས་མཐའ་མེད་པའི་ཚོད་སེམས་ཀྱིས་མོ་ནི་བོད་རང་སྐྱེད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་རྒྱུ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱད་མེད་དང་པོ་རུ་གྱུར།

ཐེ་ཨན་ནེ་ནི་1855ལོར་དབྱིན་ཇིའི་ཚོང་པ་ཡུག་པོ་ཞིག་གི་བྱིས་ནས་སྐྱེས་ཤིང་། མོས་རང་ཉིད་ནི་བྱིས་པ་པྲ་ཚག་ཅིག་ཡིན་པས། རྒྱུན་དུ་མ་རབས་ཀྱི་ལས་ལ་བྲེལ་བ་ཡིན་ཞེས་ཟེར། མོ་ལོ་འདུན་ཡིན་དུས་སྤྲིང་གི་འདབ་སྐྱེལ་ནད་བྱུང་བ་དང་། ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུ་སྐྱོ་ཡུའི་ཡན་ལག་གཉན་ཚད་དག་ནད་བྱུང་བས་འཆི་ལ་ཉེ་བར་གྱུར། སྤྱན་པས་ཀྱང་མོ་ནི་གཞོན་ནུ་ལོ་ཆུང་བར་དུ་མ་གཏོགས་གསོན་མི་ཐུབ་པར་བརྟེན་པས་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་ལ་གང་འདོད་ལྟར་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་རེད།

མོས་ལོ་13ལྷེང་མུ་ཤི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས་ཆེས་དམ་པའི་བྱགས་ཉིད་གིས་མོ་ལ་སེམས་འགྲུལ་
ཆེན་པོ་ཐེབས་སུ་བརྟུག་ནས། མོའི་སེམས་སུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་བའི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་པའི་
འདུན་པ་དྲག་པོ་སྤྱེས། དེས་མོའི་འབྲོར་ལྷན་ལྟན་པའི་པ་མ་གཉིས་ཡིད་ཡམ་པར་བྱས། དེ་ནི་
ཁོང་གཉིས་རང་གི་སྤྱི་ཆོགས་སྤྱིང་གི་གོ་གནས་ཀྱི་ཕྱིར་ནམ་ཡང་ད་ཆ་ལྟེན་བཞེན་པས་རེད།
དེ་ནས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཐེ་ཨན་ནེ་ལ་འཛིགས་བསྐྱུལ་ཏེ་མོ་ལ་པ་མ་གཉིས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་
རྒྱ་ནེར་གང་ཡང་མེད་པའི་ཚུལ་བརྟོན། ཡིན་ཡང་མོས་སྒོ་སེམས་ཅུ་གཅིག་གིས་གཙོ་བོའི་ཆེས་
སུ་འབྲང་བའི་སེམས་ཐག་བཅད།

ཐེ་ཨན་ནེ་ནི་སྒོ་ཅུ་བརྟན་པོས་ཡར་རྒྱས་བརྩོན་ལེན་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ཀྱང་གོ་ནང་ལོགས་
ཆོགས་པར་ཞུགས་པའི་རེབ་བཏོན། 1884ལོར་མོ་གྲུ་ལ་བསྐྱད་དེ་ཀྱང་གོ་རུ་སྤྱོད་པས་པ་དང་ཀན་
སུ་འཛིན་ཆེན་ཀྱུ་རྒྱུ་འདྲེ་མངགས་པ་རེད།

ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར། ཐེ་ཨན་ནེ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ལས་གྲོགས་ཆོས་མོ་ནི་
འགྲོགས་འདྲིས་བྱེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་། མོ་ནི་གཤིས་ཀ་རྩུབ་ཅིང་བརྩི་
བཀུར་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་གྱིས་རང་གི་ལག་ལོག་ལ་འགད་རྩལ་ལྟ་བུའི་
མི་ཞིག་ཡོད་པ་ཆོར་བ་རེད། དེ་བས་1890ལོར་ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་གྱིས་ཐེ་ཨན་ནེ་འོ་སྒོར་ལ་འདྲི་
ལྟར། མོ་ནི་ལས་གྲོགས་ཆོད་དང་འགྲོགས་འདྲིས་བྱེད་དཀའ་བའི་རང་དོན་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་
པས། ལྷུར་དུ་ཕྱིར་དབྱིན་ཇི་ལ་འགོ་རུ་འཇུག་དགོས་པའམ་ཡང་ན་ཁེར་རྒྱུད་གིས་ཞབས་ཏོག་
སྒྲུབ་དགོས་ཞེས་བརྟོན།

ཐེ་ཨན་ནེ་ལ་གདམ་གསེས་གཉིས་ཡོད་དེ། རོ་ཆོ་ཁུར་ནས་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའམ། ཡང་
ན་ཁེར་རྒྱུད་གི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་བྱས་ཏེ་མུ་མཐུད་དུ་ཀྱང་གོ་རུ་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབ་
དགོས་པ་དང་། ཆོགས་པ་དང་རྒྱུ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་གང་ཡང་མེད་པ་དེ་རེད། དེ་ནས་མོས་ཀྱང་
གོ་རུ་ཁེར་རྒྱུད་གིས་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབ་པར་སེམས་ཐག་བཅད། ཡིན་ནའང་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབས་
ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་མོའི་ལུས་པོའི་བདེ་ཐང་ལ་གནད་དོན་བྱུང་བས་ཨོ་སི་ཁུ་ལི་ཡུ་རུ་
སོང་ནས་ལུས་པོ་གསོས།

ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཆོགས་མི་ཆོས་དན་ཐེ་ཐེ་ཨན་ནེ་མཐོང་མི་བྱུང་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་
རོ་མཆར་བ་ཞིག་ལ་མོས་རང་གི་པ་ཡི་རྒྱ་ནེར་བཀོལ་ཏེ་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ལྷོ་རྒྱུད་དུ་གནས་སྐོར་
ནས་རྒྱ་གར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་བོད་ཡུངས་མཐའ་མཆམས་དང་ཉེ་སར་གཏན་སྡོད་བྱས། མོས་ནམ་ཡང་
རེབ་དང་བཅས་ལོ་ཉི་ལ་བོར་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་རི་ཆོགས་ལ་ལྟ་བཞིན་ཡོད། བོད་
རང་སྤྱོད་ཡུངས་དང་འགོ་འོང་བཀག་པའི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ནི་གངས་རིའི་པ་རོལ་གྱི་ལེ་བར་
350མཆམས་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་རེད།

མོ་ཀླ་གར་དུ་སྒྲིབ་དུས་དཀའ་ལག་མང་པོ་ཐུངས་ཤིང་། བོད་པ་ཚོས་མོས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་
དེ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་འདོད་པ་ཤིས་རྗེས་མོ་ལ་དམིན་མོ་བྱས་པ་དང་། ས་དེ་གའི་མི་མང་པོ་
ཞིག་གིས་མོའི་འཆར་གཞི་ལ་བཀག་འཁོག་བཙོས། ཐབས་གང་གིས་ཀྱང་གོ་མི་ཚད་པ་ཤིས་
རྗེས་བོད་པའི་འགོ་དཔོན་ཞིག་གི་ཚུངས་མོ་མགོན་དུ་བོས། བྱེ་ཨན་ནེ་ཡིས་དེ་ནི་གོགས་སྒྲིག་
པའི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད་དེ་བྱད་མེད་དེ་ཆང་ལ་སོང་། བྱད་མེད་དེས་གཡོས་
སྒྲིབ་བྱས་པའི་ཟ་མ་ནི་བྱ་སྒྲིབ་དང་འབྲས་ཡིན་ལ། མོས་ཟ་མ་དེ་ཟོས་མ་ཐག་ཏུ་ལུས་པོ་མི་བདེ་
བར་གྱུར་ནས་དུག་ལོག་པའི་ནད་བརྟག་མཛོན།

བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་ལུབ་སྤྱོད་ཀྱི་བྱད་མེད་དང་པོ།

བྱེ་ཨན་ནེའི་སེམས་སུ་རང་ཉིད་ནི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་
སྤེལ་མ་ཁན་ཐོག་མ་བྱེད་འདོད་པ་རེད། རང་སེམས་ཀྱི་རེ་བ་དེས་ནམ་ཡིན་ཡང་མོ་ལ་སྐུལ་སྒྲིབ་
བྱས། ཡིན་ནའང་ཀླ་གར་དང་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་བཀག་སྡོམ་ནན་མོ་
ཡོད་པ་མོས་གསལ་བོར་ཤིས་ཡོད། དེ་ནས་མོས་སྒྲོ་སྒྲོབས་བསྐྱེད་པའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཀོད་པ་
ནི་བོད་ལྗོངས་བྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་བརྒྱད་ནས་ལྷ་ས་རུ་བསྐྱོད་པར་བརྟུམས།

1892ལོའི་ཟླ་9པའི་དགུན་སྐབས་ལ་ཉེ་བའི་དུས་སུ། བྱེ་ཨན་ནེས་རང་ཉིད་ལྷ་སར་བསྐྱོད་
པའི་དུས་སུ་སྐབས་པ་ཤིས་རྟོགས་བྱུང་། འགྲུལ་བཞུད་དེར་ལེ་བར་1600ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད།
བྱེ་ཨན་ནེ་ཡིས་དྲ་16ལ་ཁལ་བཀལ་ནས་ལམ་དུ་ཆས་པ་དང་། མོ་ལ་སྒྲོ་དཀར་བའི་རྩེ་རིགས་
ལག་རིགས་ཡང་བྱུང་དང་ཁོའི་བོད་མོ་ཆུང་མ། གཞན་ད་དུང་མི་གཉིས་བཅས་པ་མོ་དང་མཉམ་
དུ་བསྐྱོད་པ་རེད།

བྱེ་ཨན་ནེའི་དཔུང་ལག་ལྷན་དུ་དཀའ་ཆོག་ས་ནང་ལུང་ཞིང་། རྒྱ་ཁོར་དང་རྟ་རྒྱམས་འཕྲོག་
པའི་ཕྱིར་རྩེ་རིགས་ཀྱི་ལམ་སྤྱིད་པས་ཐེངས་གཉིས་ལ་བྱེ་ཨན་ནེ་གསོད་རྩིས་བྱས། ཡིན་ནའང་
ཡང་བྱུང་ཡིས་སྒྲ་མོ་ནས་དོན་དེ་ཆོར་བས་བྱེ་ཨན་ནེ་ལ་གཞོད་འཆོ་གང་ཡང་ཐེབས་མ་བྱུང་། ཁོང་
ཆོ་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་མགོ་ལོག་བོད་པའི་མངའ་ཁོངས་བརྒྱད་ནས་འགྲོ་དུས་རྟ་སྐོར་ཞིག་དང་ཅ་
དངོས་ཁ་ཤས་དེ་ཆོས་བརྒྱས་ཁྱེར་བ་རེད།

བྱེ་ཨན་ནེ་ཡིས་བོད་ལུ་གྱོན་ཞིང་སྒྲ་ཡང་བཞར་ནས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་ཞིག་ཏུ་བརྒྱས་ཤིང་། མོས་ཕྱི་
ལོགས་སུ་ནམ་བསྐུལ་དགོས་པས། ནམ་ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་གིས་རང་ཉིད་སྐྱེས་པ་གདུག་
རྩུབ་ཅན་དང་གཅན་གཟན་གྱི་ཁ་ནས་སྒྲིབ་པར་གསོལ་བ་བཏབ། གནས་དེར་རྒྱན་པར་གཅན་
གཟན་དང་སྒྲིབ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

འགྲུལ་བཞུད་ཉིན་རེ་ནས་ཉིན་རེར་རྫོག་འཛིང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་དང་། རག་པས་ཁོང་ཚོའི་སྤྱི་
གྲུར་དང་ལུ་བ་བརྒྱུས་པར་མ་ཟད་སྒྲོ་ཐོག་མང་ཆེན་ཡང་བསང་། བྱིས་སུ་ཁོང་ཚོའི་བློད་ཀྱི་མི་
ཞིག་གི་བ་དང་གཞན་ཞིག་བྱིར་ལོག་སོང་། རྒྱ་མི་ཞིག་གིས་མོ་ལས་རྒྱ་ལོར་བསྐྱངས་ཀྱང་མ་
སྤྱད་པས་ས་དེ་གའི་བོད་པ་ཚོར་མོ་གཏུག་ནས་འཛིན་དུ་བཅུག།

དེ་ནས་འགོ་དཔོན་གྱིས་མོ་ལ་འདྲི་གཙོད་བྱས་ཆེས། ཐེ་ཨན་ནེས་རང་གི་འཆར་གཞི་ནི་དོན་
མེད་ཅིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་བྱིར་མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་ལོག་ངེས་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་མོས་དེ་
ལྟར་བྱེད་པ་ཡར་ཞོག་ ལུ་མཐུད་དུ་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་བྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད། བྱིས་སུ་ཟླ་
གཉིས་ཙམ་ལ་བསྐྱོད་ཀྱང་མོས་དུད་ཁྱིམ་གཅིག་ཀྱང་མ་རྟོན། དུས་དེར་མོས་ལུ་བ་ཡང་བརྗེ་
མ་ཐུབ་ལ། ཤིན་ཏུ་ཐང་ཆད་ནའང་གོམ་པ་མཐུན་དུ་སྒྲོས་ནས་རང་གི་འཆར་གཞི་ནས་ཡང་དོར་
མ་སྤྱོད་ཟེར།

ཁོང་ཚོ་སྐབས་རེར་འབྲོག་པ་སྤོང་སར་སྤེལ་བས་ཀྱང་དེ་ནི་དོན་བཟང་པོ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་
ཡིན། རྒྱུས་པ་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཅན་དེ་ཚོས་སྒྲོན་ཆད་སྒྱི་པགས་དེ་འདྲ་དཀར་བའི་བུད་མེད་ཅིག་
གཏན་ནས་མཐོང་མ་སྤྱོད་ལ། ཁོ་ཚོས་རྒྱན་དུ་རང་གི་ས་ཁོངས་སུ་འོངས་པའི་མི་ཆམེད་ལ་
འབྲོག་བཅོམ་བྱས་ནས་གསོད་པར་འགྱུར། ས་ཆ་ཞིག་ལ་སྤེལ་བས་པ་ན། རག་པ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་
ཁོང་ཚོའི་མཐའ་བསྐོར་ཏེ་ཁོང་ཚོ་གསོད་རྒྱུ་ཡིན་པའི་འཛིགས་སྐྱུལ་བྱས་ཤིང་། རག་པ་ཚོས་ཁོང་
ཚོར་གྲོ་བུར་དུ་སྐོལ་བ་དེར་ཐེ་ཨན་ནི་ཡིས་འདྲི་ལྟར། རག་པ་200ལྷག་གིས་ང་ཚོ་མཐའ་ནས་
བསྐོར་ཞིང་མི་མདའ་ཡིས་བརྒྱབ་པས་བྱོགས་བཞེར་བྲག་གིས་བཀའ། ང་ཚོ་སོག་པོ་སྒྲོར་ཞིག་
དང་མཉམ་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ནོར་མང་པོར་ཁལ་བཀའ་ཡོད། ནོར་དེ་དག་འདྲོགས་
ནས་བྱོགས་བཞེར་བརྒྱགས་ཤིང་། སོག་པོའི་ཚོང་པ་འགའ་ཤས་ལ་མི་མདའ་ཕྱག་པས་མི་གཉིས་
སར་འབྲེལ། ལུ་བ་མང་པོ་བྱོན་པའི་མི་ཡི་བམ་རོ་གནས་དེར་ལུས། གྲང་ངར་ཆེན་པོའི་མཆོན་མོ་
སྤེལ་བ་ལ་ཉེ་ཞིང་སྤྱིང་རྗེ་མེད་པའི་དྲག་ཆར་ཡང་འབབ་འགོ་བརྒྱམས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཐེ་ཨན་ནེ་དང་མོའི་དཔུང་ཐག་ལ་ངོ་རྒྱུ་ཐེ་བས་སྐབས་མོ་རྟེན་ཞོན་ནས་རྒྱལ་མཁན་དག་ལས་
བརྒྱལ་བའི་རྒྱལ།

རྒྱ་ལག་འཛིན་ལ་དགའ་སྟུག་ཚད་མེད་ཐུངས་རྗེས་ཐེ་ཨན་ནེ་དང་ལང་ཐུལ་མིང་ལ་ཆོ་སྤྱད་ཅས་
འབོད་པའི་བོད་མོ་ལག་རྟོགས་བཅས་པ་དམིགས་སའི་ཉེས་རྒྱེ་བས་པ་དང་། དེ་ནས་ཉེན་
གསུམ་གྱི་ལམ་ཐག་གིས་ཁོང་ཆོ་སྤྱད་ཉེས་ལྟ་སར་སྤེལ་བས་དེད། ཡིན་ནའང་གོང་ཁྱེད་དུ་
འགྲོ་བའི་ལམ་ཚད་མ་རྒྱལ་བ་ཚད་གི་དམག་གིས་བསྐྱངས་ནས་ལྟ་སར་འགྲོ་མཁན་ཚད་མ་
འགོག་བཞེན་འདུག རྒྱལ་བ་ཚད་གིས་གལ་ཏེ་དམག་ལ་རྒྱལ་མཁན་ཡོད་ན་གསོད་དགོས་པའི་
བཀའ་གནང་ཡོད། བོད་པ་ནང་དུ་རྒྱུད་པའི་མི་སྲུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་ཆོག་མཆོག་མ་ཐོབ་པར་ལྟ་སར་
སོང་མི་ཆོག་པ་དེད།

དེ་ཡང་བོད་དམག་གིས་མི་དེ་གསུམ་པོ་ནི་དབྱིན་ཇིའི་ཐུང་མེད་ཁེར་རྒྱུད་ཞིག་གིས་སྤྱི་
ཅིང་། ཁོང་ཆོའི་བཟའ་བུ་དང་ཡོད་ཚད་རྒྱུད་ཚར་བ་རྟོགས་རྗེས། དམག་དཔོན་གྱིས་ཁོང་ཆོ་ཕྱིར་
ལོག་དགོས་པའི་བཀའ་བབས། ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨན་ནེ་ཡིས་དམག་དཔོན་དེ་ལ་གལ་སྤྱིད་ཁོང་
ཆོ་ཕྱིར་ལོག་ན་བཟའ་བུ་དང་གང་ཡང་མེད་པས་ལམ་ནས་འཆིངས་ཡིན། དེ་ལྟར་ཡིན་ཆོ་སྤྱིག་
ཉེས་ཡོད་ཚད་དམག་དཔོན་གྱི་སྤྱིང་ལ་འཁོར་དེས་ཡིན་རྒྱལ་བ་རྗོད།

དེ་བས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དེས་མི་གཞན་ལ་བཀའ་བབས་ནས་གྲུར་དཀར་པོ་ཞིག་ཐུབ་ཏུ་
བཅུག་སྟེ། མི་དེ་དག་ལ་ཅི་བྱེད་དགོས་པར་གོས་བྱས་པ་དེད། དམག་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་
པས་བརྟག་ཞིབ་བྱས་རྗེས་མཇུག་འབྲས་ཆེ་པོ་བྲང་པོ་ཏེ་ལ་རུབ་ཞུགས་པའི་རྒྱལ་བ་ཚད་གི་
ཞལ་ངོར་ཐུལ། ཐེ་ཨན་ནེ་ཡིས་ཐེངས་འདིའི་འདྲི་གཙོད་གྱིས་མོའི་ལས་དབང་ཐག་གིས་གཙོད་
རྒྱུ་ཡིན་པ་སྤྱི་མོ་ནས་རྟོགས་ཡོད། ཡུན་རིང་བའི་ཉེན་བཅོ་ལའི་ནང་དུ་ཅི་བྱུང་བ་འདི་ལྟར། ཐེ་
ཨན་ནེ་ཡིས་ནུས་ཤུགས་ཡོད་ཚད་གྱིས་མོ་དང་བོད་པའི་ལག་རྟོགས་གཉིས་ཀྱི་ཆོ་སྤྱིག་གི་ཆེད་
དུ་འགྲན་རྒྱལ་བྱས་ཤིང་། ཁོང་ཆོའི་ལས་དབང་ནི་རྩ་མངར་མོ་འབྲུང་བཞེན་པའི་འགོ་དཔོན་དེ་

ཆོའི་ལག་ཏུ་ཡོད་པ་རྟོགས་ཡོད། ཡོད་ཆད་དཀྱིལ་དབུས་སུ་ཡོད་པའི་བྱད་མེད་འདི་ལས་བྱུང་བ་
ཡིན། བྱི་རྒྱལ་པ་ཞིག་གིས་བྲིས་ས་དང་འགལ་ནས་བཅོན་འཇུག་བྱས་པའི་ཉེས་སྒྲིན་བཅོས་
ནའང་། བཅོན་མ་འདིའི་ལག་ཏུ་མཚོན་ཆགང་ཡང་མེད་པར་མ་ཟད་འབྲལ་བ་ལ་སོགས་ཀྱང་
མེད་པ་རེད་ཅེས་བཞོད་ཡོད།

དེ་ནས་ཕོ་བྲང་པོ་ཏུ་ལའི་འབྲིན་ལན་འབྱོར་ཆེ། དམག་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་གདོང་གི་རྒྱམ་འགྱུར་
མཐོང་པ་ན་ཐེ་ཨན་ནེ་ཡིས་རང་ཉིད་ལྷ་སར་འགོ་མི་བྱབ་པ་གཞིན་ས་ཆོར། མོ་ནི་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་བར་ཉ་ཅང་དགའ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན་པས། མོས་རང་ཉིད་གྲོང་ཁྱེར་བསྐོར་ནས་མཐའ་
མཚམས་བརྒྱལ་ཏེ་བྱིར་རྒྱ་གར་དུ་ལོག་ཆོག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མོའི་རེ་བ་དེ
དམག་དཔོན་ཆོས་དང་དུ་མ་སྤངས། དེ་ནས་མོས་མི་དེད་ག་དང་གོས་བྱས་མཐར་མོ་ལ་སྤྱོད་གྲུ་
ཞིག་དང་རྟ་ཞིག་བཟའ་བཏུང་འདང་རེས་བཅས་སྤྲད་ནས་བྱིར་མཚོ་སྒྲོན་ལ་ལོག་ཏུ་བཅུག་པ་
རེད།

ངལ་དུབ་ཀྱིས་མནར་བའི་འགྲལ་བཞུད་པའི་བྲུལ་ཆུང་ཆུང་འདི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚོ་སྒྲོན་དུ་
མ་སོང་བར། གོ་མ་འགོས་འཁྱོར་བཞིན་བོད་རང་སྤྱོད་མྱོང་ས་མངའ་ཁོངས་ཕྱི་རོལ་གྱི་སི་ཁྲོན་
ཁོང་ཆེན་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད། དེའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། ཡུལ་དེ་ནི་གང་ར་ཆེབ་བརྗོད་
ཀྱིས་མི་ལང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་ཆོས་ཨང་བས་མེ་བུས་ནས་ཟ་མ་བསྐོལ་ན་ཡང་ཆོས་རྒྱ་མེད་
པ་རེད། བསྐྱད་མར་ཉིན་20ཡི་རིང་ལ་ཁོང་ཆོ་ཕྱི་རོལ་དུ་མི་ཉལ་ག་མེད་བྱུང་། ཁོང་ཆོའི་མཐའ་
འཁོར་དུ་ནམ་ཡིན་ཡང་ཁ་བ་ཡང་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཅེས་བཞོད།

1893ལོའི་ཟླ་4བར། ཐེ་ཨན་ནེ་དང་མོའི་བོད་པའི་གྲོགས་པོ་གཉིས་དར་ཅེ་མདོ་རྩ་སྤེལ་ས་
ཤིང་། ཁོང་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་འགྲལ་བཞུད་དེ་འགོ་བརྒྱུས་ནས་ཟླ་བདུན་དང་ཉིན་
བཅུ་འགོར་སོང་།

ཐེ་ཨན་ནེ་དང་མོ་འི་ཤོགས་པོ་ཡང་ཐུབ་དང་ཆོ་སྦྱིད་བཅས་པ།

སྟོན་ཚུད་ནས་ཤེས་ཐུབ་པའི་མཁུག་འབས།

ཐེ་ཨན་ནེ་དཔལ་རང་ལྟན་པའི་རང་ལྟ་སར་བསྐྱོད་ནའང་རྒྱལ་ཁ་མ་ལོན། ཡིན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་མོ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་མ་གྱི་པ་གཞན་ཀྱན་ལས་ཀྱང་ལྟག་པར་ལྟ་སའི་ཉེ་སར་བཀྲུང་པར་མ་ཟད། རྒྱུབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཡང་ལམ་བར་དུ་བསྐྱུགས་ཐུབ་པ་བྱུང་།

དེ་ནས་ཆོས་ཆོགས་དང་འཛིག་རྟེན་པའི་ཆོགས་པ་སོ་སོས་ཆོགས་འདུ་བསྐྱེས་ནས་ཐེ་ཨན་ནེས་གཏམ་བཤད་གནང་བར་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཆོགས་འདུའི་སྟེང་མི་ནམས་ཀྱིས་ཡིད་སྦྱོན་འཆོར་བའི་མིག་མདངས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་སྟེང་བའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་པའི་བྱད་མེད་དེ་ལ་བལྟས་པ་རེད།

འགྲན་སྡོད་དེ་ནི་མ་གྱི་ཀ་པ་མང་པོ་ཞིག་གི་མདུན་དུ་ལྟགས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ནི་ཁོང་ཆོའི་བརྗོད་གཞི་དང་གསལ་བ་འདེབས་པའི་དོན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། བྱད་མེད་ཁེར་རྒྱང་ཞིག་གིས་ཆོས་སྒྲེལ་མཁན་སྦྱེས་པ་དག་ལས་ཀྱང་དཔལ་རང་ཆེར་བསྐྱོད་དེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་པའི་དོན་དེས་སྦྱེས་པ་ཆོ་ངོ་ཆེར་སྐྱུར་བ་རེད།

ཐུགས་ཁུར་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་མང་པོ་ཐོབ་པའི་དབང་གིས་ཐེ་ཨན་ནེས་བོད་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱུབ་ཏུ་འགྲོ་བའི་གདོང་ལེན་རྒྱུ་ལག་ཅིག་བཅུགས་པ་དང་། རུས་ལུན་བྱང་ཐུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་འདོད་ཡོད་པའི་སྦྱེས་པ་14ཡིས་གྲུབ་པའི་དཔུང་ལག་ཅིག་རྒྱ་གར་ལུལ་དུ་སྒྲེབས་ཤིང་། ཁོང་ཆོའི་མཐར་ཐུག་གི་རེ་བ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཡུལ་དེར་ཆུས་ཡོད་པའི་མི་ཡིས་གཞོན་འཛོལ་ཞིག་འབྱུང་བྱུ་ཡིན་པ་ལྟ་མོ་ནས་ཤེས་
 ཏོགས་བྱུང་། ཐེ་ཨན་ནེ་རང་གིས་ཀྱང་སྐར་འབྲས་ལྗོངས་བརྒྱུད་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བར་ཚོད་
 ལྷ་བྱས་ནའང་པམ་ཁ་ཉོས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་འགོ་དཔོན་ཚོར་སེམས་ཁྲལ་ཞིག་ཡོད་པ་
 བོ། ཞབས་ཏྲོག་སྐྱབ་མཁན་གྱི་སྤྲལ་གསར་བའི་མིང་དེ་ཡིས་མི་རྣམས་ལ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་
 མཐའ་ཡིས་ཐེངས་དང་པོར་བོད་ལྗོངས་སུ་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་བག་ཆགས་འཛིག་པ་དེ་ཡིན།

1894ལོར་གནས་སྐབས་ཙམ་གྱི་བོད་ལྗོངས་གདོང་ལེན་ཞབས་ཏྲོག་སྤྲལ་གི་ཁོངས་མི་ཚོ།
 གྲལ་བྱུར་གཉིས་པར་འདུག་མཁན་ཐེ་ཨན་ནེ་ཡིན།

བོད་ལྗོངས་གདོང་ལེན་ཞབས་ཏྲོག་སྤྲལ་འདི་རྒྱ་གར་བྱང་རྒྱུད་དུ་སྤེལ་ནས་ཡུན་རིང་མ་
 འགོར་བར། ཚོས་སྤེལ་མཁན་སྤྱི་པ་དེ་ཚོས་ཐེ་ཨན་ནེའི་གཤིས་ཀྱི་ཡིས་འགོ་འཛིན་པའི་འོས་
 འགན་འཁུར་མི་བྱུང་བ་ཤེས་ཚུར་བྱུང་། ཏག་ཏག་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་ཚོའི་བར་དུ་རྩོད་
 བྱེད་བྱུང་བ་རེད། རྒྱ་བ་འགའ་ཤས་སོང་རྗེས་སྤྱི་པ་ཆེན་མོ་ཆུང་མ་ཐོབ་པའི་ཁོངས་མི་གསར་
 པ་ཚོས་ཞབས་ཏྲོག་བསྐྱབ་བྱུ་དེ་རང་གི་ཁུས་པ་ལས་རིང་དུ་བཀྲལ་བ་ཤེས་ནས། མི་གཅིག་
 མ་གཏོགས་གཞན་ཚང་མ་ཉམས་སྦྱང་ཅི་ཡང་མེད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་སྤྲལ་འདི་དང་
 ཁ་བྲལ་བ་རེད། ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་རང་རང་སར་ལོག་རྗེས་ཐེངས་དེའི་འགྲལ་བཀྲུད་ལ་མགོ་འཐོམ་
 པ་རེད།

ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨན་ནེ་ལ་འཛིགས་སྐྱང་ཅི་ཡང་མེད། མོས་གསར་དུ་བཙུགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་
 སྒྲོག་པའི་སྤྲལ་ཁ་ཐོར་དུ་སོང་ན་ཡང་། མོས་ད་དུང་དབྱིན་ཇིའི་ཚོས་ཚོགས་ལ་འཕྲིན་ཡིག་
 བསྐྱར་ཏེ་བྱད་མེད་ཀྱི་ཞབས་ཏྲོག་སྐྱབ་མཁན་མངག་འོང་བའི་རེ་བ་བཏོན། མོ་ལྟ་མཐུད་དུ་རྒྱ་གར་

ལ་བསྐྱད་པ་དང་། མོ་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་ནི་སྒར་བཞིན་མོ་ལ་སློང་དཀར་བའི་ཕང་བྱུང་དང་མའི་
ཚོགས་པའི་ནང་ཞུགས་མཁན་བྱད་མེད་འགའ་ཤས་ཡིན། ཁོང་ཚོས་མུ་མཐུད་དུ་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་བའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་སེལ་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་རྒྱ་ཆམང་པོ་ཞིག་ལྟ་
སར་འབྱོར་ནས་དར་བྱབ་དུ་ཕྱིན་པ་རེད།

ཐེ་ཨན་ནེས་1895ལོའི་སྟོན་ཞུའི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། བོད་པ་ཚོས་རྒྱན་པར་ནན་ཏན་གྱིས་མཉན་
པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ནི་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སེ་སོ་ནས་འོངས་པའི་བགས་པ་བཙོང་མཁན་ཡིན་པས་
འཕྲིན་བཟང་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་སོ་སོར་བྱབ་པ་རེད། ར་རང་གིས་ཤོག་བྱང་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཁོང་ཚོའི་
ལག་དུ་སྤྱད་པས་ཁོང་ཚོ་ཤིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་བསམ་སྟོན་གཏོང་རྒྱུར་དགའ་
བའི་རིགས་ལ་རྒྱ་ཆད་ལས་མང་པོ་དགོས་འདོད་པ་རེད། རས་བཙུན་པ་ཞིག་ལ་ཤོག་བྱང་
སྟོད་དུས་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དཔེ་ཆ་ཞིག་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པས། རས་ཁོང་
ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ཞིག་སྤྱད། རས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་
སྤྱད་པ་དང་། གོ་ཐོས་ལྟར་ན་དགོན་པའི་ནང་གི་བཙུན་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་
དཔེ་ཆ་གྲོག་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་གྱི་གནས་རྒྱལ་ཡང་དེ་འདྲ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཐེ་ཨན་ནེ་ནི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་གདོང་ལེན་བྱས་པར་བཞིག་ཡིན་ལ། སྟོན་ཆད་ལྔ་རྗེས་མོ་ནི་
གཞོན་དུས་བར་དུ་མ་གཏོགས་གསོན་མི་བྱབ་པར་བསྒྲགས། ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨན་ནེ་མཇུག་མཐར་
1904ལོར་ལོན་ཏུ་དུ་ལོག་ཅིང་1922ལོར་དགུང་ལོ་67སྟེང་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད།

ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས།

ལི་པོ་ཏྲོ།

ཐེ་ཨན་ནེ་ཐབས་བརྒྱ་རྩ་ལྔ་ཤིང་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་དཔལ་འཇགས་ལེ་ལོ་རྒྱུ་ནི་
སྤར་བཞིན་མུ་གུ་ཀ་པའི་ཁོར་ཡུག་ནང་ཁྲབ་པའི་དུས་སུ། མི་ཞིག་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་ཏེ་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་བརྩམས་པ་རེད།

1898ལོར། ཚོས་སྤེལ་མཁན་ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་
དུ་སྤྱེབས་ནས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པ་དང་སྤྱན་བཅོས་ཀྱི་ལས་དོན་བསྐྱབ་པར་ཆོག་མཆན་ཐོབ་
པའི་རེབ་བཅངས། ཁོང་གཉིས་ལས་གཅིག་ནི་རྩ་ལྷན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡིན་ཞིང་ཅིག་གོས་ནི་ཁ་
ན་ཏུ་ཡི་ཡིན་པ་རེད། ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་དག་ལ་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱགས་པར་མ་ཟད། ཐངས་མང་པོར་མཆོ་སྤྱོད་ཞིང་ཆེན་སྒྲུ་འབུམ་དགོན་པའི་ཉེ་འཁོར་དགོན་
པ་དག་ལ་བྱིན་པ་རེད།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90ཡི་ནང་དུ་ཏཱ་ལའི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་
འབྲུག་ཚོད་ཇ་དྲག་ལངས་ནས་བོད་པ་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་ལའང་དེའི་ཤུགས་སྐྱོན་ཐེབས། ཚོས་
སྤེལ་མཁན་ལ་སྤྱང་སྐྱོབ་བྱ་ཆེད་བཙུན་པ་ཞིག་གིས་ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས་དགོན་པ་རུ་
འདུག་ཏུ་བཙུག་དེས་ལི་པོ་ཏྲོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་པའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་སྤྲད། ལི་ཅིན་

ཉལིས་རང་གི་སྤྲན་བཅོས་ཀྱི་ལག་ཕྱལ་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུག་ཙྴང་ཁྲོད་མཉམ་སྦྲེན་ཕོག་པའི་མི་
ལ་སྤྲན་བཅོས་བྱས། འབྲུག་ཙྴང་ཆེན་པོ་ཞིག་ལངས་ཆེས་ལི་པེ་ཏོ་རྟའི་རིགས་ཆའི་སྤྱི་བྱལ་
པུའུ་རུ་སོང་ནས་མཉམ་སྦྲེན་ཕོག་པའི་ཁ་ཆའི་ཆོས་ལུགས་པར་སྤྲན་བཅོས་བྱས་པས་རྒྱ་མི་དང་
བོད་པ་ཆོ་དང་ཙྴང་གྲེད་ཆེན་པོ་བྱུང། ཉོན་ཏྲེར་ལི་ཅིན་ཉལིས་འདི་ལྟར། ཁོང་ཆོས་བསམ་པར།
ངེད་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་དང་བོད་ཀྱི་དམག་ལ་རོགས་རམ་བྱས་པས། ང་ཆོ་ཡང་ཁོང་ཆོ་དང་འདྲ་བར་
ཁ་ཆེན་མས་ལ་སྤང་བར་འདོད་པ་དང་། ཁོང་ཆོའི་དགྲ་བོར་སེམས་བཟང་གཏན་ནས་མི་བཅང་
བར་སྒྲུལ་པ་རེད། ཁོང་ཆོས་ཆོས་སྤྱེལ་མ་ཁན་ཆོས་མི་རིགས་གང་ཞིག་དང་མི་སྤྱི་ཞིག་ཡིན་ཡང་
སྤྱིགས་རེས་མེད་པར་བྱམས་སེམས་བཅུངས་པ་མཐོང་ཆེས་ཉལས་པ་རེད། ལྷ་གི་ཀ་པ་ཆོས་
རང་གི་དགྲ་ལ་འདྲ་བྱམས་སྤྱིང་ཆེ་བཅུངས་པ་དེ་ནི་མི་གཞན་གྱི་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་རེད་
ཅིས་བཀོད་ཡོད།

ཁོང་ཆོ་མཆོ་སྤྲན་ཞིང་ཆེན་སྤྱོད་སྤྱོད་རྫོང་ནས་སྤྱོད་དུས་བོད་ཀྱི་ནད་པ་མང་པོར་སྤྲན་བཅོས་
བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་བ་ཆང་གི་ཆབ་མི་བཞི་དང་གོགས་ཀྱང་བསྒྲིགས། མི་དེ་བཞི་བོས་རྒྱལ་
བ་ཆང་གི་ཨ་མ་དོས་ལུལ་གྱི་ལས་དོན་རྣམས་སྤྱབ་བཞིན་ཡོད། འབྲེལ་བ་དེ་དག་གི་སྤྱུལ་སྤྱོད་
ཐེབས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ཡང་སྤྱོད་དེ། 1898ལོར་འཛིགས་པ་མེད་པའི་བཟའ་ལྷ་དགཉིས་
ཀྱིས་གོགས་པོ་དང་ལས་གོགས་ཆའི་ཁ་ལ་མ་མཉན་པར་རང་གི་ཕུ་གྲུ་ཕྱ་ལེ་ཁྱེར་ནས་ལྷ་འགའི་
འགྲུལ་བཟུང་བརྩམས་ཏེ་ལྷ་སའི་སྤྱིགས་སུ་བསྐྱོད།

ལྷ་ས་གྲང་ཁྱེར་ནི་སྤྱོད་སྤྱོད་རྫོང་གི་ལྷ་ལུ་བ་སྤྱིགས་ཀྱི་ལེ་བར་1900ལྷག་གི་མཆོམས་སུ་ཡོད་
ལ། ལྷམ་ས་ཐང་ཆོད་དང་ས་བབ་སྤྱི་4900ཡིན་པའི་གངས་རི་བརྒྱལ་དགོས། འགྲུལ་བཟུང་
ཁྲོད་ཉེར་ཁ་དང་དཀའ་སྤྱུག་གིས་ཁངས་པས་སྤྱོབས་དང་ལྷན་པའི་སྤྱིས་པ་རྣམས་ཀྱི་དཔུང་ཁག་
ཡིན་ཀྱང་ལམ་དེ་རུ་ཞུགས་མི་འདོད། ཡིན་ནའང་ལོ་ན་གཞོན་པའི་བཟའ་ལྷ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་རང་
གི་སྤྱ་རྒྱུང་ཁྱེར་ནས་ལམ་ཁྲིད་མ་ཁན་མི་གསུམ་དང་མཉམ་དུ་བོད་རང་སྤྱོད་ལྷངས་ཀྱི་སྤྱིགས་སུ་
བསྐྱོད། ཁོང་ཆོས་ད་དུང་བཟའ་བཏུང་སོགས་ཀྱི་ཅ་ལག་སྤྱིགས་ཟོག་ལ་ཁལ་བཀལ་ནས་ཆས་
པ་རེད། བཟའ་བཏུང་དེ་དག་གིས་ཁོང་ཆོར་ལོ་གཅིག་ཙམ་ལ་འདང་ངེས་ཡིན།

ལི་པེ་ཏོ་དང་ལི་ཅིན་ཉལིས་ཀྱིས་དཀའ་ཆོགས་ལ་མ་འཛོམ་པར་ལྷ་ས་གྲང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱོད་
ཐབས་བྱས་ཀྱང་། འགྲུལ་བཟུང་དེའི་མཛུགས་འབྲས་ནི་དངོས་གནས་ཡིད་སེམས་སྤྱུག་པ་ཞིག་
ཡིན་ཏེ། ཁོང་བཟའ་མི་གསུམ་ལས་མི་གཉིས་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད། ཁོང་ཆོ་ལམ་དུ་ཆས་ནས་
ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར། ཁོང་ཆོ་གནམ་གཤིས་ངན་པར་སྤང་ནས་ལམ་ཐབས་རྒྱགས་གིག་ལ་
ཞུགས་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་ངོམི་ཤེས་པའི་ཆོས་པ་འགོ་དཔོན་ཆོ་ཁོང་ཆོར་དོགས་པ་ཟེས་ནས། སྤྱི་
འབུམ་དགོན་པ་འཇམ་ཡང་ན་སྤྱོད་སྤྱོད་རྫོང་གི་བཙུན་པ་ཆོ་དང་འདྲ་བར་ཁོང་ཆོར་གྲུས་བཀྱར་མ་
བྱས། ཕྱིས་སུ་ལམ་ཁྲིད་མ་ཁན་ཡང་ཁོང་ཆོ་དང་བྲལ་ནས་སོང་། ཡང་བསམ་སྤུལ་ལས་འདས་པ་

ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོའི་ལོ་གཅིག་ཙམ་ཡིན་པའི་བྱ་རྒྱུ་ལ་ཡི་རྒྱུ་ནས་སྒོ་བྱར་དུ་གི་བ་རེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་དཀའ་བ་ཚད་མེད་སྤྱད་ནས་ད་བཟོད་བྱ་རྒྱུ་ལམ་འགྲམ་གྱི་དོ་འཇག་ཏུ་དྲར་ལ་སྤྲུམ།

རང་གི་གི་ཟེན་པའི་བྱ་རྒྱུ་དྲན་ཆོ་ལི་ཅིན་ཏེ་ཡང་སེམས་ཏེ་ཅད་སྤྲུམ་ནས་འདི་ལྟར། ང་ཚོའི་བྱ་གཅིག་བྱ་དེས་སྒོན་ཆད་དེད་ཁྱིམ་ཚང་ལ་དགའ་སྟོོ་མང་པོ་བསྐྱལ་འོངས་ཤིང་། ཁོ་ནི་དགའ་སྟོོ་ཡིས་ཁེངས་པའི་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ང་ཚོས་ས་དེ་གའི་མི་རྣམས་དང་གྲོགས་སྤྲིག་བྱུང་པ་བྱུང་། བྱ་རྒྱུ་གང་རུ་ལྟན་པའི་ཐང་ཆོད་འདི་དུ་དྲར་ལ་སྤྲུམ་པ་ནི་དངོས་གནས་བཟོད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། དེད་བཟའ་མི་གཉིས་བྱ་རྒྱུ་དྲར་ལ་འཇུག་སར་ལངས་བསྐྱད་དེ་སྤྲུམ་རྒྱུ་དྲར་གྱི་ནང་དུ་བཞག་པ་ཡིན། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གང་རུ་ལྟན་ཞིང་བཀག་བྱ་ཐེབས་པའི་རྒྱུ་བས་ཆེ་བའི་ཡུལ་དེས་སྤྱི་གཤམ་པའི་བྱིས་པ་དང་པོ་སྟེ། ལོ་གཅིག་དང་ལྗེ་གཅིག་ཉིན་ཉེར་གཉིས་ཡིན་པའི་ཕྱ་ལེ་པང་དུ་བྱུངས། རི་དྲགས་དང་གཙན་གཟན་གྱིས་དྲར་མི་སྟོག་པའི་ཆེད་དུ་ལི་པེ་ཏོ་ཡིས་དོ་ཆེན་པོ་ཞིག་དྲར་སའི་སྟེང་དུ་བཀག་ཅེས་བཞོད།

སྟོང་ཉེ་བའི་བྱ་རྒྱུ་ཤོར་བས་ལི་པེ་ཏོ་དང་ལི་ཅིན་ཏེ་གཉིས་སྤྲུག་བསྐྱལ་ཆེན་པོས་མནར་བར་མ་ཟད་དཔལ་སྟོབས་ཀྱང་ཉམས། དེ་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ལྟོ་སྤྲུགས་ཀྱི་ལམ་བརྒྱུད་ནས་ཕྱིར་ལོག་པར་སེམས་ཐག་བཅད། ཡིན་ནའང་སྤྲུམ་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། རག་པ་སྟོར་ཞིག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཆེས་དེད་ནས་དོ་ཆོལ་བྱས། ལི་པེ་ཏོ་ཡིས་དེད་ག་མཐོང་ཆོ་རང་ཉིད་མི་འཇིགས་པ་དང་འཕྲོག་བྱ་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཁོ་རྣམས་ལ་ཤེས་སུ་འཇུག་ཆེད། ཐད་ཀར་དེ་ཚོའི་མདུན་བསུས་ནས་གོས་བྱེད་པར་བརྩོན།

དེའི་ཆེས་སུ་དོན་གང་ཞིག་བྱུང་བ་སྤྲུམ་ཀྱང་མ་ཤེས། ཡིན་ནའང་ལི་པེ་ཏོ་ནི་རང་ཉིད་ལ་སྤྲུག་བསྐྱལ་ཡོད་པའི་ཆུང་མའི་གམ་དུ་ཕྱིར་སྤྲུམ་བྱ་མ་བྱུང་བ་རེད། རག་པ་ཚོས་ཁོང་བསད་ཀྱང་སྤིད། རྒྱུ་བས་དེར་ཁོང་ནི་དགུང་ལོ་32ཙམ་ལས་མ་འདས།

ལི་ཅིན་ཏེ་ཡིས་ཉིན་འགའ་ཤས་ལ་རང་གི་སྤྲུམ་པར་བསྐྱུགས་ནའང་མཐོང་བྱ་མ་བྱུང་བས། མོས་རང་གི་སྤྲུམ་པ་ཆོ་ལས་འདས་ཟེན་པ་གཞི་ནས་དྲོགས། རྒྱུ་བས་དེར་མོ་ནི་བོད་ལྗོངས་མངའ་ཁོངས་སུ་ཁེར་རྒྱུ་དུ་ལུས་ཤིང་། མཐའ་ལ་ཁོར་དུ་སྤྲུམ་པ་གཏུག་རྒྱུ་བཅན་དང་གཙན་གཟན་ཡིན་པས། མོས་ཡོད་ཆད་རང་གི་དཀོན་མཆོག་ལ་བཅོལ་བ་རེད། ཕྱིས་སུ་མོས་དོན་དེའི་སྟོར་འདི་ལྟར། རྒྱུ་བས་དེར་འདི་དད་པ་ནི་མུན་ནག་གིས་གཡོགས་ཤིང་ཉིའོད་མཐོང་མི་བྱུང། འདི་སྤྲུམ་བཞིན་ཁེར་རྒྱུ་གིས་དཀོན་མཆོག་དང་མཉམ་དུ་གནས་ཤིང་མཆོན་མོ་རེ་རེ་དེ་བཞིན་བསྐྱལ། གང་ཡིན་འདི་ཡིན་མེད་པའི་འཇིགས་སྤང་ཞིག་གིས་འདི་མཐའ་ནས་བསྟོར། རང་གི་སྤྲུམ་པར་ཡང་བསྐྱུར་དོ་འཕྲད་པའི་རེ་བ་གཞི་ནས་ཟད་སོང་། ཁོང་གསོད་མཁན་དེད་ག་ལས་ཐར་བའི་རེ་བ་ཡང་ཡིད་ལ་བཅངས་མེད།

དེ་ནས་ང་རང་ཡང་བསྐྱར་ས་རུ་བསྐྱད་དེ་མིག་སྒེའི་གནས་ཚུལ་ལ་བསམ་སྒོ་ཞིག་བཏང་བ་ན།
 སྒོ་བྱར་དུ་ངའི་སེམས་སུ་རང་ཉིད་བདེ་འཇགས་ངང་ས་འདི་དང་འབྲལ་མི་བྱལ་ལ། རྒྱལ་ཁབ་འདི་
 བས་ཕྱིར་འགོ་བཙུག་གུང་མེད། ང་རང་མཐའ་མཚམས་དང་རྒྱུད་ཐག་ཤིན་ཏུ་རིང་བས་མི་གཞན་
 གྱིས་བསད་ན་དེ་ལས་བཟང་། དེ་ལྟར་ཡིན་ཆོ་རང་གི་སྤིང་ཉེ་བའི་སྐྱེས་པ་དང་ཡང་བསྐྱར་འཕྲད་
 དེས་ཡིན་སྙམ་ཞེས་ཕྱིར་བློ་བྱས།

ལི་ཅིན་ཏུ་ཡིས་རང་ཉིད་སུ་མཐུད་དུ་ལྟ་སར་བསྐྱོད་མི་བྱལ་པ་ཤེས་རྗེས། རང་ཉིད་དང་བར་
 ཐག་ལེ་བར་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མའི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ས་ཚོགས་
 དེར་འགོ་དགོས་པར་བསམས་པ་དང་། སྐྱབས་དེར་མོས་དེ་ལྟར་མི་འདེམས་ག་མེད་རེད། དེ་ནས་
 མོས་སྟུག་བསལ་ཡོད་ཚད་རྒྱབ་ཏུ་བསྐྱར་ནས་སྟོབས་ཤུགས་ཡོད་རྒྱ་བཏོན་ཏེ་ཤར་ཕྱོགས་སུ་
 ཕྱིན། དེའི་དུས་སུ་ལི་ཅིན་ཏུ་ལ་ལུས་པོ་གཡོགས་བྱེད་མེད་པ་དང་ཕྱུགས་ཟོག་མང་པོ་ཡང་བྲོས་
 སོང་བར་མ་ཟད། ལམ་བྱོ་ཡང་མང་པོ་ལུས་མེད། མོས་ས་དེ་གའི་ལམ་ཁྲིད་གྲས་ཀྱང་དེ་ཚོས་
 མོ་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པས། རང་ཉིད་ལ་བཙན་གཡེམ་དང་གསོད་གཙོད་མི་ཐེབས་པའི་ཆེད་དུ་མོས་
 སྐྱེས་པ་དེ་དག་ལ་མེ་མདའ་ཡིས་འཛིགས་སྐུལ་མི་བྱེད་ག་མེད་བྱུང་།

ཟླ་བ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་མོས་གོམ་པ་གཅིག་རེ་གཅིག་རེ་སྟོས་ནས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་
 དང་། མཇུག་མཐར་ཀྱང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་རྟོན་གཞི་
 རུ་སྟེབས་ཆོ། དེ་རུ་སྟོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཚོས་མོ་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱང་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་
 འདོད། རྒྱ་མཚན་ནི་མོའི་ལུས་ལ་ཤིན་ཏུ་བཙོག་པའི་སློག་པ་ཞིག་གྱིན་ཡོད་ལ། དུས་ལུན་རིང་
 པོར་ཉིམའི་འོག་བསྐྱད་པས་མོའི་ངོག་དོང་ཡང་ནག་པོར་སྒྱུར་ཡོད། མོའི་རྐང་ལག་ཀྱང་ཕྱིད་ནས་
 ཟླ་བ་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཟོད་ཐེངས་དེའི་སྟུག་བསལ་སངས་པ་རེད།

ལི་ཅིན་ཏུ།

1900ལོར་ལི་ཅིན་ཏཱ་རང་གི་པ་ཡུལ་ཁ་ན་ཏཱ་རུ་ཕྱིར་ལོག་ཅིང་། མོའི་གྲོགས་མཆོག་ཅིག་གིས།
མོ་ནི་དགའ་སྤྱོད་ཁེངས་པའི་བུ་མོ་སྤྱོད་པ་ཅན་ཞིག་ནས་ཁ་གྲགས་རྒྱུར་མི་དགའ་བའི་མ་ཚུན་
མགོ་དཀར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་མཐོང་། མི་ཆོས་ཁོང་ལ་ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དེ་ནི་གིང་རྒྱ་གམ་
ལུང་བ་དང་འདྲའམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། མོས་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་སུ་མ་བསྐྱོད་
ན་དེ་ནི་དག་ཟོད་གིང་རྒྱ་གམ་ལུང་བ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ། 1902ལོར་མོ་ནི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་སྤྱན་པ་ཞིག་བྱས་ནས་ཨ་རིའི་མྱ་གེ་ཀའི་ཆོགས་པ་དང་མཉམ་དུ་དར་ཅེ་མདོ་རུ་
སྤྲེའས་གིང་། མའོ་ཨེ་སི་(James Moyes)དང་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་རེད། མའོ་ཨེ་སི་ནི་ལོ་
བཞིའི་ཐུན་ལ་མོ་སྤྱག་བསྐྱེད་ཆེན་པོའི་འགྲུལ་བཞུད་ནས་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་ཐོག་མར་མོ་དང་འཕྲད་
མཁན་སྤྱོད་པ་གཉིས་ལས་གཅིག་ཡིན།

ལི་ཅིན་ཏཱ་ཡི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀ་སོས་རྗེས་མོས་དཔེ་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ་རང་གི་ཉམས་སྦྱོང་
བྲིས་འདུག 1908ལོའི་ཟླ་2པར། མོས་ཁ་ན་ཏཱ་རུ་བུ་ཞིག་བཅས་གིང་། སྐབས་དེར་མོའི་ལུས་
པོ་བདེ་ཐང་མིན་པ་དང་བུ་བཅའ་བའི་གཞོན་གྲགས་ཀྱིས་ཉིན་འགའ་འགོར་རྗེས་དགུང་ལོ་40ཡི་
སྤྲང་མོ་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པ་སློབས་པ་དང་བསྟན། རྒྱུ་རིང་པེ་ཅིན་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་མི་དབང་སྐུར་མཁན་ཆོས་བོད་ལྗོངས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ཞིང་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གཏོང་བའི་གྲོས་གཞི་བཏོན། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ནང་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་རྒྱ་མི་རྗེ་མང་ནས་རྗེ་མང་དུ་བྱུང།

1906ལོའི་ཟླ་7པར། ཀྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཆོགས་པའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོན་ཆུང་ཞིག་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ལམ་དུ་ཆས། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོ་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེ་དུ་མ་སོང་བར་བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ་དུ་སླེབས། དེ་ནས་ཁོང་ཆོས་མི་གིན་ཏུ་ཉུང་བའི་རྩ་བར་ལ་བར་བོར་དུ་གནས་པའི་འབྲོག་པའི་སྤྱ་གྲུང་ལག་ལ་རེ་མ་གཏོགས་མཐོང་མ་བྱུང། ཡིན་ཡང་ཁོང་ཆོས་མ་འོངས་པར་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅངས་ནས་མཐུད་དུ་རྒྱ་རྒྱས་པའི་གཙུག་པོ་བརྒྱལ་ཞིང་། ཆར་ལྷ་ཁྲོད་དང་དབྱར་གཞུང་གི་ཁ་བའི་ནང་ཉིན་དུག་ལ་སོང་རྗེས་གཏན་སྡོད་ས་ཆོགས་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཏུ་སླེབས།

སྤྱབས་དེར་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཆོས་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བཤད་འདོད་དེ་མི་གཅིག་ཁོང་གི་བོད་པའི་ལས་གྲོགས་དང་མཉམ་དུ་སྤྱ་གྲུང་གི་ཉེས་ར་བྱིན་པ་ན། གྲུར་ནང་གི་མི་རྣམས་གིན་ཏུ་འཛིགས་ནས་ཁོང་ཆོའི་དཔེ་ཆ་དང་ལེན་མ་བྱས་ལ་ཉོས་ཀྱང་མ་ཉོས། རྟ་ལ་ཞོན་ནས་མ་གཏོགས་གྲུང་དེ་དག་གི་ཉེས་ར་བཅར་ཐབས་གཞན་མེད། ཁོང་ཆོས་ཁྱོད་གནས་དེར་འོང་བར་དམིགས་ཡུལ་ངན་པ་ཞིག་ཡོད་པར་འདོད་དེ་རང་གི་སྒྲོ་ཁྱི་བྱ་གཏོང་བ་རེད།

ཁོང་ཆོ་ཟླ་7པའི་ཆོས་25ཉིན་ཆབ་མདོ་རྒྱ་སྤྱབས་གིང་། ཁོང་ཆོ་ནི་གནས་དེར་སྤྱབས་པའི་མི་དཀར་ཐོག་མ་ཡིན། ཆོན་ཆུང་དེ་སྤྱབས་པའི་ས་ཆ་དེའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་ལྷ་ས་དང་བར་ཐག་ལ་བར་600ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་དེབ་ཆུང་སུམ་བརྒྱ་གསུལ་རྗེས་ཁོང་ཆོ་ཐངས་དེའི་འགྲུལ་བཞུད་ལ་ཡིད་ཆོམ་པར་གྱུར། དེ་ནས་ཁོང་ཆོ་ཕྱིར་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་ལོག་ཅིང་། ཁོང་ཆོའི་འགྲུལ་བཞུད་འགོ་བརྒྱུ་མས་ནས་ཉིན་28འགོར་རྗེས་ཕྱིར་དར་ཅེ་མདོ་རྒྱ་སྤྱབས། ཁོང་ཆོ་ཕྱིར་སྤྱབས་དུས་ལྷ་གི་ཀ་པ་མི་14ཡོད་པའི་ཆོས་ཆོགས་ཆུང་ཆུང་ཞིག་གི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ། ཆོས་ཆོགས་དེའི་ནང་དུ་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

ཨ་མདོའི་བཙུན་པ་གཉིས། ལོ་ཆུང་བ་དེ་1906ལོར་སྤེལ་གྱི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཏུ་འུ་ཅང་ཡན་ནི་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་ཤིང་དེའི་འཐབ་རྩུ་རང་བཞིན་གྱི་ཆགས་ས་ནི་གིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། ། ལོ་རེའི་དབྱར་ཁ་ཆོ་བ་དང་རུས་རྒྱུད་སོ་སོ་ནས་བོད་པ་ཆོ་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཆོང་ལ་ཡོང་བཞིན་ཡོད།

ཀྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཆོགས་པའི་ལས་དོན་མི་སྣ་ཞིག་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་ཏུ་འུ་ཅང་ཡན་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་པ་དང་། 1906ལོར་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོར་གྱི་དེབ་ཆུང་གིས་ཨ་མདོ་བ་ཞིག་གི་ཡིད་སེམས་ཅི་ལྟར་བཀྲལ་ས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ལྟར།

ལོ་འགའི་རྒྱུན་ལ་ངས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཆུང་ཞིག་བོད་པ་ཞིག་ལ་བཙོངས་པ་ཡིན། ཁོང་ནི་གྲོང་ཁྱེར་དེའི་རྒྱུ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་ཡོད་ཅིང་། གྲོང་ཁྱེར་དང་ཉིན་15ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད། ཁོང་གིས་དེབ་ཆུང་ཁྱེར་ནས་རང་ལྷལ་དུ་ལོག་སྟེ་དགོན་པའི་བཙུན་པ་ཞིག་ལ་སྤུལ་བ་མེད། བཙུན་པ་དེ་ནི་ཉག་ཉག་བོད་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཞིག་གི་སྤྱན་ཡིན་པས་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཆུང་དེ་འགོ་དཔོན་གྱི་བྱང་དུ་ཁྱེར་ནས་མཉམ་དུ་བཀྲལ་གས་ཤིང་གོས་བསྐྱར་བྱས། ཁོང་ཆོས་དེ་ནི་དཔེ་ཆའི་ཆལས་ཅམ་ཡིན་ཞིང་ཁོང་ཆོར་དཔེ་དེབ་ཆེན་པོ་འདོད་ཟེར་ནས། ཁོང་ཆོས་དཔེ་དེབ་

ཆཛང་ལག་ཏུ་ཡོང་ཆེད་དེ་བ་ཆུང་སྒྲོད་མ་ཁན་མི་དེ་ཡང་བསྐྱར་མངགས་ནས་ཉིན་15ཡི་ལམ་ཐག་
བརྒྱད་ཕྱིར་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་སླེབས། དེ་བ་དེ་ནི་ཕུན་ཀློང་ཁྱོད་ཀྱི་འོད་ཟེར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་
པ་དང་། ཚེས་སྟེལ་མ་ཁན་ཚོ་སྤར་ས་ཆ་དེར་གཏན་ནས་སོང་མ་ཉུང་། བྱིས་སུ་ཁོང་གིས་ས་ཆ་དེ་
དུ་བཀའ་བཤད་པའི་ཆེད་དུ་གཞན་པས་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁམས་ཕྱོགས།

ཕྱོ་ཕྱོགས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་ཁམས་ཕྱོགས་
སུ་གནམ་བདག་ཚེས་ལུགས་ཀྱི་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན་ལུ་མཐུད་དུ་སྟེལ་བ་རེད།
1907ལོར་སླེབས་ཆེ་ཁོང་ཚོའི་དད་ལྷན་མི་2050ལ་སླེབས་ཤིང་(བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀ་ཡོད།)སོ་
སོར་ཚེས་ཚོགས་14ཡི་ནང་དུ་འཚོགས་བཞིན་ཡོད། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་ལོ་བརྒྱཡི་
ནང་དུ་ཚེས་སྟེལ་མ་ཁན་དང་ཁོང་ཚོའི་བོད་པའི་དད་ལྷན་པ་ནམས་ཀྱིས་རང་གི་ཆེ་སྒྲོག་ཀྱང་ལུ་
བ་རེད། དེའི་ནང་གི་སྤྱན་རླབས་གཉིས་ནི་1905ལོའི་ཟླ་4བར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བོད་ཀྱི་སླ་མས་
བསམ་ངན་བཅངས་ནས་བསལ་དཔ་ཡིན། གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་སླ་མ་དཔོན་པོས་ཁོང་གཉིས་དགོན་
པའི་ནང་བརྒྱུག་ནས་འཛོལ་མས་མནར་གཅོད་བཏང་ཞིང་རྩེས་སུ་མི་མདའ་ཡིས་བསལ། མནར་
གཅོད་གཏོང་མ་ཁན་ཚོས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་མགོ་བཅད་དེ་དགྲ་ལག་ནས་ཐོབ་པའི་དངོས་རྩེས་བཞིན་
དགོན་པའི་འཇུག་སྒོ་ཁར་བཀའ།

དད་པའི་བྱིར་རང་སྒྲོག་ལུ་བའི་མི་བརྒྱུག་ཅིག

ལྷོ་ཁའི་གནམ་བདག་ཚེས་ཁང་། 1905ལོར་རྒྱལ་བ་ཆང་གིས་འདི་རང་མ་རག་སོད་ཅིག་རན་སྐུལ་བྱས།

འཛམ་གླིང་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོའི་བོད་ལྗངས་ལ་ཡིད་སྤོན་འཆར་མ་ཐན་ཆོས་ཤེས་ཆོར་མེད་པའི་
 འོན་ཞིག་ནི། དེ་རིང་གི་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗངས་མཐའ་མཚམས་སུ་ཆགས་པའི་གོང་དལ་རྩུང་རྩུང་ལྔ་
 ཁ་རུ་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་གནས་བདག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ཡོད་པ་དང་། ས་དེ་གའི་ཆོས་ཆོགས་
 ནི་1865ལོར་བཅུགས་པ་ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་མི་གངས་ཉིས་བརྒྱ་ལས་བརྒྱལ་བའི་བོད་ཀྱི་གནམ་བདག་
 ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་ཆོགས་དེར་བོད་ལྗངས་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཆོས་ཉམས་བཞག་པ་རེད། རྒྱལ་
 བ་ཚང་གིས་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནས་ལྔ་ཁ་རུ་མི་མངགས་ནས་དེའི་སྤྱི་གཤམ་ཆོར་རང་གི་དད་པ་
 འདོར་བར་བཅུན་སྒྲུལ་བྱས། ལྔ་ཁའི་དད་ལྡན་ཆོས་གྲས་པའི་སྒོ་ནས་སྒྲུ་ཚབ་ཀྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་
 གི་བཀའ་གྲོག་པར་མཉན་པ་དང་། དེ་ནས་ཁོང་ཆོས་བརྩི་བཀྲམ་དང་བཅས་རང་གིས་དད་པ་རོ་
 མ་དེ་རྟེན་པས་འགྱུར་བ་གང་ཡང་མེད་ཅེས་ལན་བཏབ་པ་རེད།

སྤྱི་གཤམ་ཆོས་དང་དུ་མ་བྲལ་བའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་སྒྲུ་ཚབ་ཀྱིས་སྤྱི་གཤམ་པའི་
 ཁྱིམ་ཚང་འགའ་མེ་མདའ་ཡིས་བསད་པ་དང་། ད་ལྟ་ས་དེར་ཐུག་གི་ས་ཞིང་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་
 ཡོད། གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་དེས་སྤྱི་གཤམ་ཆོར་འཛིགས་སྒྲུལ་མ་ཐུབ་པར་མ་ཟེད། ཁོང་
 ཆོ་དེ་ལས་སློ་བརྟན་འགྱུར་མེད་དང་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་དང་ཁ་བྲལ་བ་རེད། དུས་དེ་ནས་
 བཟུང་ལྔ་ཁའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་བྱས་ཤིང་། ལྷན་ཁྱེར་ན་
 1922ལོའི་སྐབས་སུ་ཡུལ་དེར་བོད་ཀྱི་དད་ལྡན་མི་1610ལ་སྟེ་བས་པ་རེད་ཟེད།

ལྔ་ཁའི་བོད་པ་དད་ལྡན་ཞིག

1905ལོའི་ཟླ་7པའི་ཆོས་23ཉིན། རྩ་རན་སིའི་མངག་གཏོང་ཚོགས་པར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་
བདེ་ཆེན་རྫོང་ནས་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་ངོ་ཚྭ་ཐེབས་པ་དང་། དད་པའི་ཕྱིར་རང་སྟོག་ཕྱུལ་བའི་
མི་3གྱི་མགོ་བོ་དང་རྩ་རན་སིའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་གི་སྤྱིང་དང་མཆིན་པ་བཅས་ནི་བྱ་དགའ་
བཞིན་བདེ་ཆེན་དགོན་ཆེན་གྱི་སླ་མ་དཔོན་པོ་དག་གི་བྱུང་དུ་ཁྱེར་བ་རེད། མི་ཁྲེལ་མེད་དེས་ལག་
དམར་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་འགན་ཁུར་འགྲུབ་སོང་ཟེར་ནས་གཟེངས་བསྟོད་བྱས་པ་རེད།

རྫོང་ཨར་སི་རྩུབ་རྩུལ་རྩུལ་

རྫོང་ཨར་སི་རྩུབ་རྩུལ་ལི་མགོ་དང་དོན་སྟོང་སྟོགས་སླ་མ་དཔོན་པོ་དག་ལ་བསྟན་རྗེས་སླ་
མ་གྱིན་རྩུབ་གས་དགྲས་པ་རེད། ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་རྩ་རན་སིའི་མི་འདིས་བོད་པ་
ཚོར་གྱིན་རྩུབ་ཅིས་པས་བོད་པ་ཚོས་སླ་མ་དཔོན་པོ་རྣམས་ལས་ཀྱང་ཁོང་ལ་གུས་བརྟུན་བྱེད་པ་
རེད། ཆོས་སྤེལ་མཁན་དེས་སྤྱིར་སེམས་མེད་པའི་སྟོན་པ་བོད་པ་དཔུལ་པོ་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་ལ་
ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ཤིང་ཁོ་ཚོས་དྲིན་ལན་འཇལ་བར་རེ་མ་ཆོད། ཡིན་ཡང་ཡུལ་དེ་གའི་དགོན་
པ་ནི་རན་པའི་ཆང་དང་། ལེ་ལོ་ཅན་དང་རན་རུལ་དུ་སོང་བའི་སླ་མ་དག་གི་སྟོད་གནས་ཞེས་
སུ་འབོད་པ་རེད།

རྩུབ་རྩུལ་ལི་མགོ་བོ་ནི་སྟོགས་རབ་རྩུབ་གྲེས་པའི་སླ་མས་དགོན་པའི་སྟོན་པར་བཀལ་
ཞིང་། དེ་ནི་བོད་པ་རྣམས་ལ་སྤྱི་གའི་རྗེས་སུ་མི་འབྲང་བར་བྱན་སྒྲུལ་བྱ་ཆེད་ཡིན། ཡིན་ནའང་
རྒྱང་རིང་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཆོས་ཚོགས་དེ་ལ་བར་ཆད་ཐེབས་པ་ནི་གནས་སྐབས་ཙམ་ཡིན་པས།
ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཆོས་སྤེལ་མཁན་གཞན་རྣམས་ཡོང་ནས་དད་པའི་ཕྱིར་རང་སྟོག་ཕྱུལ་
མཁན་གྱི་ཆབ་བྱས་པ་རེད། ཡུལ་དེ་གའི་ཆོས་ཚོགས་ལུས་པར་མ་ཟད་སུ་མཐུད་དུ་རྒྱ་ཆེ་རུ་བྱིན།
1998ལོའི་སྐབས་སུ། སྟན་འཕྲུལ་རན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་དང་བོད་མྱོངས་གྱི་ལྷོ་

ཕྱོགས་སུ་གནས་བདག་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་དད་ལྡན་པ་མི་9500ཡོད་པ་དང་། ས་ཁུལ་དེ་དག་ཏུ་
དད་ལྡན་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཆེད་དུ་རང་གི་ཆོ་སྒོག་གྲང་སྒོས་བཏང་བ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ།

བོད་པ་རྣམས་མཇུག་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཏ་ལི་འོ་སྒོ་བསྐྱེད་སྐྱོན་ཁང་དུ་སྒྲིབས་པ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་སྒྲེལ་མཁན་མང་པོ་ཞིག་བོད་
ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་པས། འཕྲིན་བཟང་བོས་མ་ཕྱིང་པའི་བོད་པ་ཏ་ཅང་མང་པོ་
ཞིག་ནི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་གྲུང་གོ་རུག་ཞིས་ཆགས་ཡོད་པ་མི་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཤེས་
རྟོགས་བྱུང་། ཐ་ན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཏ་ལི་དང་འཇང་ས་དམ་ལྷ་བུའི་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་གྲོང་
རྒྱལ་དག་ཏུ་ཡང་དུས་ཆེན་རོལ་བའི་སྐྱབས་སུ་བོད་པ་མང་པོ་འདུས་པ་རེད། ཡུལ་དེ་དག་གི་
འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ནམས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྒྲུང་ནས་སྒྲོ་སེམས་འཁོལ་
བའི་རང་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་ཡོད།

གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་བཅུ་ལ་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་
ཞབས་རྟོག་གིས་ཁམས་ཕྱོགས་ནས་གྲུབ་འབྲས་མི་དམན་པ་སྤངས།

རྒྱ་ནི་རྒྱ་ཡིས་འབངས་རྒྱུ་དུ་སྐུལ་བའི་སྐྱོན་ཁུ་ནང་དུ་འདྲིལ། 1900ལོར་རྩ་ཆོད་ར་
ཅེ་མདོ་དང་ཁ་འབྲལ་དུས་སུ་ཆོས་ལ་ཡིད་སྒྲོན་བྱེད་མཁན་མེད་པས་ཞབས་རྟོག་ལ་དེ་འདྲའི་
སྐུ་སྦྲང་མ་བོད། ཡིན་ནའང་ངོའི་སྐྱོན་སྒྲོ་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྩེ་སུ་ཟིང་འབྲུག་མཐུག་རྗེས་

ཏེ་ཕྱིར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་སར་ཕྱིན་པ་ན། ཁོང་ཚོས་གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་རྟོགས་ཤིང་། ལྷ་འགའི་ནང་དུ་ཆོས་ལ་ཡིད་སྤོང་གོང་པའི་མི་150ཡིས་མིང་ཐོ་བཞོད་པ་རེད་ཅེས་བཞོད་འདུག།

1907ལོར་མུན་ཞིན་གྱི་སྟེ་(Edward Amundsen)ཐེ་ཨན་ནེའི་ཕམ་ཁ་ཉོས་པའི་ལས་འགན་ཆོག་ས་པའི་སྟབས་ལེགས་ཏེ་སྔག་ཉེན་ལས་ཐར་བའི་ཆོག་ས་མི་ཁོང་ཉིད་ཁམས་ཕྱོགས་གྱི་གང་སར་བསྐྱོད་ནས། བོད་པ་ཚོར་སྤྲོ་གི་ཀའི་སྐོར་གླེང་བ་རེད། གཤམ་གྱི་གནད་བཤམ་ནི་མུན་ཞིན་གྱི་ཡིས་བྱིས་པའི་ཉེན་ཐོ་ཡིན་ཞིང་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་དད་མོས་གྱི་ཁོང་ཡུག་དང་མི་རྒྱུས་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་དང་དུ་གླེང་ས་པའི་རྒྱལ་འགྲུར་མཚོན་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། དར་ཅེ་མདོ་རྩེད་གང་སར་ཕྱིན་ནས་མཛེས་བཅུ་ལྷན་པའི་མི་རྒྱུས་དང་ཁ་བརྟེན་བྱས་ཏེ་དམ་པའི་གསུང་རབ་གྱི་ཆཤས་ཁོང་ཚོར་ལེགས་སྐྱེས་སུ་སྤུལ། བརུན་པ་རྒྱམས་གྱི་སྒྲིག་ལམ་ཉ་ཅང་དོག་པས་ཁོང་ཚོས་ཐ་ན་ང་ཚོར་ཁ་ཡང་མི་གྲགས་པ་རེད། ད་དར་ཅེ་མདོ་རྩེད་དུས་སུ་བརུན་པ་གསུམ་ལ་ཀུན་སྤྱོད་མ་ལེགས་པར་གཙུར་དུང་ཐེབས་ནས་སྔག་གོར་བ་རེད། གལ་ཏེ་དགོན་པའི་དབུ་མཛད་གྱིས་བརུན་པ་ཚོར་དང་དང་རིང་ཏུ་གྱེས་དགོས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོ་དེའི་ཉེས་ར་ཅུར་མི་ཤོད། ཡང་དང་དང་མཛེས་མཐུན་བྱོས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོ་དེ་ལ་བརུན་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་དང་རང་གསོད་དགོས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོས་དེ་ཡང་བསྐྱབ་དེས་ཡིན། སྤྱི་མི་དགོས་པ་ཞིག་ལ་ཡོད་ཆད་ཆོས་ལུགས་གྱི་ཁེ་ཕན་ཆད་དུ་ཡིན།

ལྷ་5པའི་ཆོས་10ཉིན། དར་རང་ཡང་བསྐྱར་དར་ཅེ་མདོ་དང་ཁ་བྱལ་ནས་ལི་ཐང་རྫོང་དང་འབབ་ཐང་རྫོང་གི་རུབ་ཕྱོགས་སུ་སོང་བ་ལ། མི་རྒྱུས་གྱིས་ཁ་བྱལ་ནས་ལོ་བརྒྱུད་འགོར་བའི་དར་རང་མཐོང་ཆོ་དགའ་སྤྱོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་བྱུང་། ཁོང་ཚོས་དེ་ལ་ཇ་ལོ་མ་བྱངས་ཤིང་རྒྱུར་བ་དང་ལོ་མ་ཡང་སྤྱད་བྱུང་། ཁོང་ཚོ་དེའི་མགོན་ཁང་ནང་འཛོམས་ནས་མཚན་མའི་བར་དུ་ཁ་བརྟེན་བྱས། བརུན་པས་བཀག་འགོག་མ་བྱས་ཆོ་མི་དེ་དག་གིས་འཕྲིན་བཟང་དང་དུ་ཡོན་དེས་རེད། དས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྐོར་ཞིག་མགོན་ཁང་གི་བདག་པོར་སྤྱད་པ་དང་། གོ་སྐབས་ཡོད་དུས་མི་གཞན་ལ་སྟེར་བའི་རེ་བ་བཏོན་པ་ཡིན།

ལི་ཐང་རྫོང་དུ་ང་ཚོར་བརུན་པ་དང་མི་གཞན་རྒྱུས་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྟེར་བའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་བྱུང་བས་དཔེ་ཆ་བཟློམས་པས་145སྤྱད་པ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་དཔེ་ཆ་དེ་དག་འཐོབ་པར་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅངས་ཡོད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བའི་སྤྱོན་ལ་ཁོང་ཚོས་བྱི་རྒྱལ་པ་ལྟར་དུ་ཁ་འབྲལ་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། ཐ་ན་བྱི་རྒྱལ་པ་དགོན་པའི་མཐའ་སྐོར་དུ་བསྐྱད་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་ཡང་བབས། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ང་ཚོར་བཀག་འགོག་གང་ཡང་མེད་པར་བརུན་པ་3700གོང་བའི་བརྗེད་ཉམས་ལྷན་པའི་བཟོ་བཞོད་འདིའི་ནང་འོངས་ཆོག་པ་ཡིན། དས་ནི་

དཔེ་ཆ་འདི་དག་གིས་དད་པ་འི་འགོ་འཛིན་མང་པོའི་ཁྱོད་དུ་རྒྱས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་པ་འི་རེ་བ་བཅངས་
ཡོད་ཅིང་བཞུགས་ཡོད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྱེ་ལེམ། (William Christie)

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཁེ་ལས་པ།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྱེ་ལེམ་ལ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཁེ་ལས་པ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད།

དཔལ་འཛུགས་ཞིན་དད་པ་ཆེ་བའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་སྤྱོད་ལ་མཁན་མང་པོས་བོད་
པ་ཆོའི་ཁོད་དུ་ཞབས་ཏྲུག་བསྐྱབས་ཀྱང་། སུལ་ཁུ་ལན་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ཡིན་པའི་ཨ་རི་པ་ཁེ་
རི་སི་ཐེ་ཁྱེ་ལེམ་བཞིན་དུ་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་མིན་ཕྱོགས་ནས་གྲུབ་འབྲས་གཡུང་དུ་ཟ་བ་ལེན་
མཁན་ཤིན་ཏུ་དཀོན། ཁོང་གིས་ད་ལྟའི་ཀན་སུལ་ཞིང་ཆེན་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཡུང་ཁུག་ནས་ལོ་
ངོ་སུམ་ཚུའི་རིང་ལ་ཞབས་ཏྲུག་བསྐྱབས་པ་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྱེ་ལེམ་གྱིས་རང་གི་མི་ཆོའི་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཁུ་སིམ་མེར་ལས་དོན་མང་
པོ་བསྐྱབས་པ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ནི་སྐྱབས་དེར་ཁོང་གིས་ཤེས་མཁན་དཀོན་པའི་མྱ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་
བཟང་སྟོན་མཁན་ཆོག་པའི་ནང་དུ་ལས་དོན་རྒྱུ་བ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ནི་སྐད་གྲགས་ལ་མི་དགའ་
བའི་མི་ཞིག་ཡིན་ནའང་ཁོང་ནི་མིང་གྲགས་ཆེ་བའི་དད་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་བོད་ཀྱི་དོན་མང་
པོ་བྱེད་དུ་རྒྱུ་བས། སྐྱབས་དེའི་ཆོས་སྤྱོད་ལ་མཁན་གཞན་ཚང་མས་ཁོང་ལ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཁེ་ལས་
པ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད།

1870ལོར་སྐྱེས་པའི་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ནི་དོ་བཟོ་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་ལ་བཟོ་བ་ལག་རྩལ་ཅན་ཞེས་
པའི་མཚན་སྟན་ཐོབ། 1891ལོའི་ལྷ་10བར་ཁོང་ཉིད་ཉིག་ཡོག་གོང་ཁྱེད་ནས་ཚོགས་འདུ་ཞིག་
ལ་ཞུགས་པ་དེས་ཁོང་གི་ཚོ་སློག་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་དུ་བཅུག།

ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་གི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ཚོ་མཛུགས་ལ། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་
ལ་ཅི་ལྟར་ཞལ་འབོད་གནང་བར་བྱིར་བྱས་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། ངས་སེམས་གཏིང་ནས་ལྷ་གི་ཀ་
ལ་བསྟུན་དགོས་པ་རྟོགས་རྗེས། འཆད་སྟེགས་མདུན་དུ་ཁོངས་སྐྱོང་གིས་དམ་པའི་བྲགས་ཉིད་
བཅུལ་ཞིང་དང་དུ་སྦྱངས། དེ་ནས་ངན་སྤར་ལས་ལྷག་པར་དཀོན་མཆོག་ལ་དག་འཁེངས་པོ་ལ་
བ་འདེབས་པར་ཡང་དུང་སྟེ། དེ་ལས་སྟོ་སེམས་འཁོལ་བའི་ངང་མི་གཞན་ལ་སྤྲོ་གའི་བདེན་
དཔང་བྱས་པ་ཡིན། དེའི་མཚུངས་སུ་ང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་པའི་
འདུན་པ་དྲག་པོ་སྐྱེས་ཤིང་། རྗེས་ཀྱི་ལྷ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལས་འཚོལ་
བྱིར་ངས་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་གིས་བཏབ། མཐར་དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ལ་དོ་བཟོའི་ལས་
ཀ་བསྟུར་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་དུ་འགོ་དགོས་པའི་མཛུབ་སྟོན་གནང་བུང་
བས། ཉན་འགའ་རེར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་བསམ་གཞིགས་བཏང་རྗེས་ངས་དཀོན་མཆོག་
ལ་རང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་འདོད་པའི་རེ་བ་ཞུས། འདས་ཟེན་པའི་ལོ་ངོ་58ལ་བྱིར་བྱས་བྱེད་
དུས་དེ་ནི་དངོས་སུ་དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ལ་ཞལ་འབོད་གནང་བ་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་
ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཡེ་ཤུའི་ཚས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་ཁན་ཚོགས་པས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཞིན་པའི་སིན་སྟེ་
ལེམ་གཉིས་མཉམ་དུ་མངགས་ཤིང་། བ་གཞོན་དེ་གཉིས་1892ལོའི་ལྷ་3བར་མཚོ་གྱུར་བསྐྱད་
ནས་ཀྱང་གོ་རུའོངས། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་འདི་ལྟར། དཀོན་མཆོག་གི་བྲགས་རྗེ་ལ་བརྟེན་ནས།
ངས་རང་གི་སྐྱབས་མགོན་ཀྱི་བྱིར་དང་། ལུན་ནག་དང་སྟིག་པའི་ནང་ལྟུང་ནས་སྐྱུག་བསྐྱུལ་བྱེད་
བཞིན་པའི་མི་རྣམས་སྐྱོབ་བྱིར་རང་གི་ཚོ་སློག་ཀྱང་འབུལ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁོངས་མི་གསར་པ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་(ལ21)དང་ཞིན་པའི་སིན་ལྷེ་ལམ་(ལ22)གཉིས་1892ལོར་བོད་
ཁྲོངས་སུ་མ་ཐིན་ཐོན་ལ།

ཁོང་གཉིས་ཀྱི་མཚོ་གྲུ་རྩེ་ཉེ་རུ་བསྐྱད་རྗེས་ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་གྱི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་
ཐོབ། ཉམས་ཐྱོང་ལུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོད་པའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་དེས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཞབས་
ཏྲུག་བསྐྱབ་འདོད་ས་ནི་བོད་ཁྲོངས་ཡིན་པ་རྟོགས་རྗེས། བོད་ཡུལ་ནས་མི་རྒྱམས་སུ་གི་ཀའི་
དང་པའི་ནང་འགྲག་པ་ནི་ས་དོང་ནང་ཐིན་ཏེ་མོ་སེང་གི་ཁ་ནས་སེང་ཐུག་འཕྲོག་པ་བཞིན་དུ་
ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེ་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཞིན་པའི་སིན་ལྷེ་ལམ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་རྒྱ་ཡིག་སྦྱངས་
རྗེས་ཁོང་གཉིས་ཀར་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཅིག་དུ་མངགས། ཁེ་
རི་སི་ཐེ་ནི་ས་ཐྱོགས་ཀྱར་ལ་སོང་ནས་སྦྱར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཐྱོང་བའི་བོད་པའི་གོང་ཚོ་བརྒྱ་
ཕྲག་དུ་མར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་རེད། 1907ལོར་གྲིས་པའི་སྤྲུལ་ཞུ་འདིའི་ནང་དུ་ཁོང་
གི་དཔེ་མཚོན་ལྷན་པའི་ལོ་གཅིག་བཀོད་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ལོ་འདིའི་ནང་དུ་ཉིན་166ལ་རང་
བྱིས་ནས་མ་བསྐྱད། ཉིན་69ཉིན་ཐོག་ནས་འདས་ཟིན་པ་ཡིན། ད་ལོར་རྩ་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་
2750ཡི་ལམ་དུ་ཐིན་པ་ཡིན་ཞེས་པ་འོ།

མཐར་མོན་པ།

བྲིམས་ལུགས་དང་སྒྲིག་ལམ་མེད་པ་དང་། འཛིག་རྟེན་དང་ཁ་བྲལ་པའི་ས་ཆ་འདི་སུ་ཡུན་རིང་
མ་འགོར་བར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷེ་ལམ་དཀའ་ཚོགས་དང་ཕྱད་པ་རེད། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཡུན་རིང་ཐར་
པ་བྱུང་བས་ས་ཆ་དེར་གནོད་འཚོ་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་པ་དང་། བཅུན་པ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་ལྟ་དང་མོ་
བ་རྒྱམས་ལ་ཞུས་རྗེས་ཐར་པ་བྱུང་བ་ནི་སྤྱི་ཀ་བ་ཚོས་ཆ་དེར་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཟེར་བས།
མི་གདུག་རྩལ་འཕེན་སྒྲོར་ཞིག་གི་འཕྲུ་དུ་ཅིའི་ཉི་མ་རྩོད་གི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ས་ཆོགས་སུ་

སྤྲེལ། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ནི་སྐད་བདེ་རིག་པའི་ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པས་དོན་དག་རྒྱུས་ཀྱི་
ལྟོད་རང་ཐག་གིས་གཅོད་པ་རེད།

ཁོང་ལྷུང་དུ་མི་དེད་ག་དང་འཕྲད་དུ་སོང་ནས་ཁོང་ཚོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་འདོད་པ་གསལ་བོར་
དྲིས། མི་དེ་ཚོ་ནི་ཐན་པ་བྱུང་སའི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་12ཀྱི་ཚབ་བྱས་ནས་ཁོང་ཚོ་གསོད་དུ་ཡོང་པ་
ཤེས་ཚར་བྱུང་། ཚོ་བ་དེད་ག་གིས་ཁོང་ཚོར་ཐན་པ་བྱུང་བ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོའི་སྤྱིང་
དུ་ཁག་དགྲིས་པ་རེད།

མི་གདུག་རྒྱབ་ཅན་དེད་ག་གིས་འུར་ཆེན་པོ་བརྒྱབ་ནས་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་ཁ་བདེ་བྱེད་མི་བྱུང་།
ཡིན་ནའང་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཁོང་ཚོ་སྤྱི་མཉམ་ཞིན་པ་དང་མི་ཡང་གསོད་མི་དཔ་ཤེས་ཀྱིས་རྒྱབ་སྒྲོ་
ལ་གཏད་དེ་ལངས་བསྐྱད་པ་དང་། ལུས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་མི་དེད་ག་ལ་སེམས་གསོ་དང་སྤྲིག་
སྤྱོད་སྤེལ་བ་འགོག་ཅི་བྱུང་བས། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་བོད་སྐད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོ་དང་ཁ་བདེ་བྱས་ནས་
གནས་ལུགས་བཤད་པ་དང་། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཁོང་གིས་མཁར་རྫོང་དུ་འོགས་རམ་འཆོལ་བར་
རང་གི་གཡོག་པོ་མངགས་པ་རེད། ཁོང་གིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བོད་པ་ཚོ་དང་ཚུད་གླེང་བྱས་པ་
དང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དབྱིན་སྐད་ཀྱིས་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོར་ཉེ་ཁར་
བྱག་པས་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་ངོ་ཚྏ་ལ་ཐེབས་ཆོ་རང་ཉིད་བསྐྱུང་བར་གྲ་
སྤྲིག་བྱེད་དགོས་ཚུལ་བརྗོད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་སྐད་གསུམ་བརྗོད་རེས་ཀྱིས་སྐད་ཆ་བཤད་པ་དང་ཞོར་དུ་
ཁོང་ཁྱོ་ལངས་པའི་མི་དེ་ཚོའི་རྣམ་འགྲུར་ལ་བལྟས་པ་ན་མི་ཞིག་ཁོང་གིས་རོཤས་པ་འདྲ། ཁོང་
གིས་རྒྱར་མི་དེ་མཐོང་མྱོང་བ་ཡིན་ནམ། གྲོ་བུར་དུ་ཁོང་གི་ཡིད་ལ་ཤར་བྱུང་སྟེ། དག་རྒྱུད་གཡུགས་
པའི་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྐྱད་དུ་འབྲལ་པའི་མཆོར་ས་ཞིག་ཡོད་པ་དང་བོད་པ་ཞིག་སྐྱེ་ལས་བྱིར་བུད་
ནས་ཁོང་ཉིད་བསུས་མྱོང་། ཡང་བདུན་ཕྱག་འགའ་ཡི་སྡོན་ལ་མི་དེ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱི་
ས་ཆོག་ས་སུ་འོངས་ནས་མཆོན་མོ་དེར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཁོ་ལ་སྟེ་ལེན་བྱས། བོད་པ་ཚོའི་མགོན་
བསུ་བའི་གོམས་སྟོལ་ལྟར་ན། གལ་ཏེ་ཁྱོད་རང་གཞན་གྱི་ཁྱིམ་ཆོང་ནས་ཞག་གཅིག་ལ་བསྐྱད་ན་
ཁྱིམ་དའི་བདག་པོ་ནི་ཁྱོད་ཀྱི་ཆོ་གོག་ས་སུ་གྱུར་པས་ཁོང་ལ་དགོས་མཁོ་ཡོད་ཆོ་ཁྱོད་ཀྱིས་རེས་
པར་དུ་འོགས་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་བོད་པ་ཚོའི་གོམས་སྟོལ་གྱི་རྣམ་ཤུགས་གསལ་བོར་ཤེས་པས་ཁོང་གིས་རང་
ཉིད་ནི་བོད་པ་དེར་སྟེ་ལེན་བྱེད་མཁན་བདག་པོ་ཡིན་པས་ཁོང་ཚོས་རོགས་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་བ་
བཏོན། ཡང་ཁོང་གིས་ཆོ་བ་རྒྱུས་ཀྱི་གོམས་སྟོལ་ལྟར་ན་རང་གི་གོག་ས་པོ་དེ་ཚྏ་ག་གསོད་དང་ངོ་
ཚྏ་ལ་ནང་ཞུགས་མི་རུང་བར་མ་ཟད། ངོ་ཚྏ་ལ་དེ་འདྲ་འགོག་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་བརྗོད་
པས་གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ལྡོག་བྱུང་བ་རེད། དམག་དཔུང་མ་སྤེབས་སྡོན་དུ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་
རྒྱལ་ཁ་སྤངས་ནས་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོའི་སྤྲིག་བསྐྱབས་པ་རེད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁེ་ཅི་སི་ཐེ་དང་དྲ་བིད་ཨེ་ཁུ་མིར་གཉིས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་དང་ཚད་ལྡན་གྱུན་གྱུབ་སྒྲིང་ཡོད་སའི་སྒྲ་བྲང་གོང་དལ་དུ་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་ས་བཅུགས་ཤིང་། སྐབས་དེར་གོང་དལ་དེ་དུ་བཅུན་པ་སྟོང་བཞི་ལྷག་ཡོད། བྱ་སྒྲིག་བྱེད་ཅིང་ཁོང་ཚོས་ལོ་གཅིག་གི་ནང་ཆོས་གཟབ་རྒྱས་ལྡན་པའི་ནང་ཆོས་ཀྱི་དྲུས་ཆེན་སྐབས་སུ་སྒྲ་བྲང་དགོན་དུ་བྱིན། ཁོང་ཚོས་བཅུན་པ་མང་པོ་དང་མཇལ་བ་ཆོར་འཕྱིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་མི་སྐོར་ཞིག་གིས་མང་ཆོགས་ལ་ངན་སྐྱུལ་བྱས་ནས། ཅང་མ་འགོར་བར་མི་རྒྱམས་ཀྱིས་ཁོང་གཉིས་ལ་འཛིགས་སྐྱུལ་བྱས་ཏེ་དོ་ཡིས་བརྒྱབ། ཡང་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་གིས་གདུགས་ཀྱིས་རྩུབ་སྟོན་བཀག་པས་གདུགས་ཀྱང་ཆག་སོང་། འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གཞན་ཞིག་གི་གདོང་ལ་རྩམ་སྟོན་ལོག་པ་མེད།

སྒྲོ་བྱར་དུ་དགོན་པ་སྒྲུང་མཁན་མི་གཉིས་ཀྱིས་གི་སྒྲུང་སྟེ་ཟིང་འབྲུག་ལངས་པའི་མི་རྒྱམས་ཁོང་དུ་རྒྱགས་ནས། བྱི་རྒྱལ་པ་གཉིས་ཕྱིར་ཁྲིད་ཅིང་ཁོང་ཚོར་སྒྲུང་སྟོབ་ལྟ་རྟོག་བྱས། དེའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཐེངས་གཉིས་ལ་སྒྲ་བྲང་དགོན་དུ་སོང་ཞིང་། མཇུག་མཐར་ཁོང་ཚོའི་འཕྱིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་རྒྱམས་ཕྱིར་ཁོང་ཚོའི་གདོང་ལ་གཡུགས་པར་མ་ཟད་མགོན་ཁང་གི་སྒྲིན་བདག་ལའང་གཙང་དུང་ཐེབས། སྒྲ་མ་ཅིན་པོ་ཆོས་ཁོང་ཚོས་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་དགོས་པ་དང་དེ་ལྟར་མིན་ཆོ་གཙང་པོའི་ནང་དུ་གཡུག་དགོས་པའི་བཀའ་བབས།

སྒྲ་མས་ཁོང་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་གསལ་པོར་བསྟན་ཞིང་རང་སར་འགུན་ཅོད་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ལུགས་ཐོན་པར་གཏན་འགོག་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེ་ནས་ལོ་25འགོར་རྗེས་དག་ཅོད་སྒྲ་བྲང་དགོན་པའི་འགོ་འཛིན་གྱིས་ལྷ་གི་ཀ་པ་གོང་དལ་དུ་སྟོན་པར་ཆོག་མཆན་གནང་བ་མེད།

དགོན་མཆོག་གིས་གནང་བའི་གཏན་གྲོགས།

ཅེ་ནི།

ལོ་བདུན་གྱི་རིང་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷེ་ལམ་གྱིས་ཁོང་རྒྱུ་རྒྱུ་མཛད་པ་ལ་མདོའི་མཐའ་ལོ་བཟུང་ནས་
ཞབས་ཏྲེག་བསྐྱབས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་དགོན་མཆོག་གིས་ཁོའི་ཆེད་དུ་མིང་ལ་ཅེ་ཞི་(Jessie
MacBeth)ཞེས་འབོད་པའི་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་འདྲ་
བར་དགོན་མཆོག་གིས་ཅེ་ཞི་ལ་ཡང་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་ཏུ་འགྲོ་བའི་ཞལ་འབོད་གནང་། མོས་
ལོ་མང་པོའི་རིང་གསོ་རིག་ལ་སྦྱང་བ་བྱས་རྗེས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་པའི་
ཆོགས་པ་ནང་དུ་ཞུགས། ཅེ་ཞི་ཐེངས་དང་པོར་རྒྱུ་ཐག་རིང་བའི་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་ས་
དེར་ཡོད་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་རྒྱུ་ཐེངས་པ་རེད། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཅུ་མ་འགོར་རྗེས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཆ་བོས་དོན་
དེ་གློང་ཆོ་འདི་ལྟར། ང་ཆོ་ཆང་མས་ཤེས་འདོད་པ་ནི། མི་རྒྱུ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཐོག་མར་སུའུ་ལུ་
ལན་གྱི་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་རང་ཡོད་སའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་སའི་གནས་
སུ་ཡོད་བཞིན་པ་ཐོས་རྗེས་ཆོང་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཟེར་ན། ཅེ་ཞི་སླེབས་པའི་ཉིན་མོ་དེར་ཁེ་རི་
སི་ཐེ་ཡིས་བ་ཙེ་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་སར་སྐྱམས་ཤིག་བཤའ་རོགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་
ལ། རང་གི་ལུས་སུ་བྲག་གཏོར་ཡོད་པ་ལུ་མོ་མཛོས་མ་དེས་མཐོང་བས་ཁོང་གི་ཏུ་ངོ་ཆ་བར་
གྲུ་ཞེས་བརྗོད།

ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་སླེ་ལམ་དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ལན་ཚུན་དགའ་རོགས་བསྒྲིགས་ནས་
1901ལོར་རྩེ་རྩེ་ནས་གཉེན་བསྒྲིགས་པ་རེད། ཟུས་སུ་ཁོང་གཉིས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་
སུ་ཡོད་པའི་རང་བྱིས་དུ་སོང་ནས་ཅེ་ཞི་ཡིས་ནད་པ་དང་མས་སྒྲིན་བྱུང་བའི་མི་ལ་རོགས་བྱེད་
འགོ་བརྒྱུ་མས།

ས་གནས་མང་ཆོགས་ཀྱི་སྒྲན་བཙུན་ཐང་གི་དགོས་མཁོ་གིན་ཏུ་ཆེབ་ཅེ་ཞི་ཡིས་རྩ་མོ་ནས་
ཤེས་ཡོད་ཀྱང་། མོའི་ལག་རྩལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ལས་གོགས་ཆོའི་ནང་དུ་དེ་འདྲའི་
རྩ་ཆེན་ཡིན་པ་མོས་སློ་ངོར་ཤར་མ་སྤྱོད་བཞིག་རེད། ས་དེ་གར་སྒྲན་ཁང་དང་སྒྲན་པ་དགོན་པས་
མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱུན་དུ་ནད་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཆོས་ཅེ་ཞི་ཡི་སྒྲོ་བློང་དུས་འདི་ལྟར། མོ་
ནི་དགོན་མཆོག་གིས་གནང་བའི་ནད་གཡོག་སྟེ་ཕོ་ཉ་དང་འདྲ་བར་གནམ་ནས་མར་བབས་པ་
ཡིན། སྒྲན་བཙུན་སྤྱོད་ཆས་གིན་ཏུ་ཉེ་ཞིང་སྒྲིག་ཆས་འདར་ངེས་མེད་པ་དང་། ལག་རྩལ་ལ་ཆད་
བཀག་ཡོད་ནའང་མོས་རང་གི་སློ་བརྟན་འཁྱུར་མེད་ཀྱི་དད་པ་དང་དཔའ་ངར་ལུས་མེད་ཀྱི་སློབས་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་ནད་པ་ཆོར་གཤགས་བཙུན་བྱས་ཤིང་། དགོན་མཆོག་གིས་མོ་ལ་བྱིན་རྒྱུ་བས་
གནང་བས་གཤགས་བཙུན་དེ་དག་ནི་མིའི་ཆོ་སྒྲིག་སློབ་པའི་དོན་ངོ་མཆོར་ཅན་དུ་གྱུར། ཉིན་
ནས་ཉིན་དང་ལོ་ནས་ལོ་རུ་མོའི་ལག་པ་རྒྱུན་དུ་རུལ་སུངས་འགོག་རྒྱས་ནད་སྤངས་བས་མཛུགས་
མཐར་མོའི་གཉེན་སྒྲིག་གི་མཛུབ་དཀྱིས་ཀྱང་གས་ནས་མཛུབ་མོ་ནས་ལྷུང་བ་རེད་ཟེར།

ཕ་ཆེ་བའི་བྲིས་ཚང་ཞིག

1907ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀ་དང་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྲ་བེ་ཉོ་དང་ལོ་པེ་བུ་ལུ་
སྣེ་ལེམ་བཅས་པ།

གཉེན་བསྐྱེགས་ནས་ལོ་གཅིག་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཅེ་ཞི་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྲ་དང་པོ་ལོ་པེ་བུ་ལུ་
སྣེས་ཤིང་། སྲ་གཉིས་པ་སྣེ་ལེམ་ནི་1903ལོར་སྣེས། སའི་གོ་ལའི་ཆེས་རྒྱུད་ཐག་རིང་བའི་
ཐང་ཁོད་དུ་སྟོད་པའི་འགའ་སྟོང་དེས་ད་དུང་མི་ཆོག་པ་བཞིན་སྣེ་ལེམ་ནི་སྣེས་དུས་ནས་ཀླད་པར་
སྟོན་ཡོད་པའི་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཉན་ཞིག་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་མི་གང་པོ་བ་ཙེ་རྫོང་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་
དང་། དོན་དེས་གནས་དེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེག་པར་དེ་རིང་གི་བར་དུ་ཡུན་རིང་གི་ཤུགས་རྒྱུན་
ཆེན་པོ་ཐེབས། ཉན་དེར་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་གོང་དུ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་ཅེ་ཞི་ལོས་ལོ་ལྔ་
ཙམ་གྱི་སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་ལམ་འགའ་གྱི་ས་རུལ་ནང་དུ་ལོག་ཡོད་པ་མཐོང་།

སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་ལ་མས་དོར་ནས་ཕྱི་རོལ་དུ་འཆིབས་སྐྱེག་བསྟན་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་མའི་
བྲིས་མི་རྣམས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་དང་ཕྱད་པར་གདོན་མི་ཟ། ལྷ་མས་ཁོ་ཆང་གི་གནད་དོན་
ནི་སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་གདོན་འདྲེས་བཟུང་བའི་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། ཡང་སྲ་མོ་
དེའི་མིག་ཟུང་ལ་ཁབ་ཀྱིས་གཙག་ནས་འདྲེ་བྱི་སུ་འཕྱད་དུ་འཇུག་དགོས་གསུངས་པ་ན། བྲིས་མི་

ཚོས་སྒྲུ་མས་གསུང་བཞིན་བྱས་ཀྱང་གནད་དོན་ཐག་གིས་མ་ཆོད་པ་རེད། དེ་ནས་སྒྲུ་མས་བུ་མོ་
རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་འདྲོར་དགོས་པར་གསུངས་ནས་ཁྱིམ་མི་རྒྱུ་མོ་དོར་བ་རེད།

དེ་ནས་ཅེ་ཞི་ཡིས་བུ་མོ་རྒྱུ་རྒྱུ་དེར་སྒྲིང་རྒྱུ་ལ་རང་གི་ཁྱིམ་དུ་ཁྱིད་དེ་བདག་སྒྲིང་ཡག་པོ་
བྱས་པ་ན། བུ་མོ་དེའི་མིག་གཅིག་གི་མིག་དབང་རྩ་བ་ནས་ཉམས་པས་རྒྱུ་མི་ལེན་ག་མེད་
བྱུང་། ཡིན་ནའང་དགའ་ལོས་པ་ཞིག་ལ་མིག་གཅིག་གི་མིག་དབང་རྩ་བ་ནས་ཉམས་མེད་པས་
རྒྱུ་རྒྱུ་ཅམ་རིག་བྱུང་བ་རེད། ཁོང་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཀྱིས་བུ་མོ་དེའི་མིང་ལ་ཀའོ་མེན་ཡུན་ཞེས་
བཏགས་ཤིང་དེ་དངོས་སུ་གཉོར་འགོ་བརྩམས་པས་བུ་མོ་དེའི་ཁྱིམ་མི་རྒྱུ་མས་དང་འབྲེལ་བ་
གཞིན་མེད་པར་བྱས། བྱིས་སུ་མེན་ཡུན་ནི་མུ་གི་ཀ་པ་ལུ་ལྷུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་རེད།

བུ་གསུམ་པ་པེ་ཏོ་ནི་1906ལོར་ཅོ་ནེ་རྫོང་དུ་སྐྱེས་ཤིང་། བྱིས་སུ་བུ་ཁྱིད་ནས་ཨ་ཁི་ལ་འགོ་
སྐབས་བྱིས་པའི་སྤྱིད་ནད་བྱུང་བས་རྒྱུ་རྒྱུ་ཡོངས་སུ་ཞབ་རེད།

ཅེ་ཞི་ལ་ཐེངས་བཞི་བར་མང་ལ་ཆགས་དུས་འདུས་ནད་བྱུང་བས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཆོང་གི་གཞོན་
ཤུགས་རེ་ཆེར་སོང་། ལྷེ་ལམ་གྱིས་ཐེངས་གསུམ་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་སྒྲོག་སྤྱི་བྱུང་
ཁང་ལ་ལས་གནས་ངལ་གསོ་བའི་དགོངས་སྒྲན་ཞུས་ཀྱང་མངགས་གཏོང་ཆོགས་པའི་འགོ་
བས་དང་ལེན་མ་བྱས། དེ་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལམ་སུ་མཐུད་དུ་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་མཐའ་མཆོམས་
སུ་དགོན་མཆོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། ཁོང་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཀྱི་བུ་མོ་རྟའེ་ཅུ་ལའ་སྐྱེས་
དུས་གནད་དོན་གང་ཡང་མེད་པ་རེད།

1908ལོར་དགོས་མཐོང་དང་བསྐྱེད་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་མི་གང་པོ་ཨ་ཁི་ལ་སོང་ནས་ངལ་
གསོས་པ་དང་། བྱིར་གྱུང་གོ་ལ་ལོག་སྐྱབས་མཆོ་བྱུ་སུ་ལུ་ལུ་ལན་ནས་བསྐྱད་པས། དེས་སྤྱི་ལམ་
དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ལ་རང་གི་ལུ་ལ་མི་རྒྱུ་མས་དང་འབྲེལ་དུ་པའི་གོ་སྐྱབས་གནང་བ་རེད།

ཁོང་ཆོ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སར་བྱིར་ལོག་པའི་གོ་རིམ་ཁྱོད་བདུན་ལྷག་འགའ་ཡི་དཀའ་སྤྲུག་གི་
འགྲུལ་བཅུད་བརྒྱུད་རྒྱུ་ཆེས་ཆེས་དཀའ་ལག་ལཱ་ལྷན་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། ས་སྤྱི་ལམ་གྱིས་རང་གི་
བུ་རྒྱུ་རྒྱུ་བ་སྤྱི་ལམ་(གྲྲིད་པར་སྒྲིན་ཡོད་པའི་བུ།)པར་དུ་བཟུང་བ་དང་། ཅེ་ཞི་ཡིས་ལོ་གསུམ་ལོན་
པའི་པེ་ཏོ་(བྱིས་པའི་སྤྱིད་ནད་བྱུང་ཡོད་པའི་བུ་རྒྱུ་)པར་དུ་བཟུང་ཡོད། ཡང་ལོ་བདུན་ཅན་གྱི་
ལོ་པེ་བུ་ལུ་ཡིས་སྐྱེས་ནས་ཡུན་རིང་འགོར་མེད་པའི་རྟའེ་ཅུ་ལའ་པར་དུ་བཟུང་ཞིང་། ལམ་བར་
དུ་འབབ་ཆོགས་རེ་རེ་ནས་སྤྱི་ལམ་ལོ་བདུན་རིང་ལ་དགོས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བྱེད་རྒྱ་ཆ་
སོགས་ཁུར་རོགས་བྱས།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྱིམ་མི་གང་པོ་དཀའ་སྤྲུག་དང་འགན་སྒྲོང་ཆེན་པོར་ཐུག་ཡོད་ཀྱང་དགོན་མཆོག་
གིས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་སྤྱི་ལམ་རྒྱུ་མས་རྒྱུ་མས་ཆུང་རྒྱུ་ལ་གྱིས་འཆོ་བར་བརྩུག་ ཁོང་
ཆོར་སྤྱི་ཆོགས་སྤེད་དུ་མིང་གྲགས་ཅི་ཡང་མེད་ལ། ཁྱིམ་མི་གང་པོའི་ཉིན་རྒྱུན་གྱི་དགོས་མཐོང་ཡོད་
ཆོད་ཀྱང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་སུ་སྤྱོད་པའི་ཁྱིམ་ཆོང་

ཞིག་ཡིན། ཁོང་ཚོས་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ནས་ཐོན་པའི་འབྲས་བུ་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་དགོན་
མཆོག་གི་བྱིན་རླབས་ཡིན་པ་ལས་མིའི་བརྩོན་པ་མིན་པ་སྤྱིར་ཀྱང་གསལ་བོར་རྟོགས་ཡོད།

ཅེ་ཅོང་གི་འགྱུར་ལོག

ཅེ་ཅོང་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལུ་ལམ་གཉིས་ཅེ་ཅོང་དུ་ཡོད་པ།

ཅེ་ཅོང་གི་དགོན་པ་ཡོད་སའི་གོང་དལ་དུ་གོ་སྐྱབས་རེག་ཅིང་། གོང་དལ་དེ་ནི་བླ་བྱ་དགོན་
པའི་གར་ལྟ་རྒྱུད་ཀྱི་ལ་བར་65ཡི་མཚམས་སུ་ཡོད། ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་གི་རིང་ལ་ཅེ་ཅོང་ནི་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་ཕུན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཚོས་དབང་བསྐྱར་བས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལུ་མི་གང་བོས་ཀྱང་
ས་གནས་རྒྱལ་པོ་ངོ་ཤེས་པ་རེད། རྒྱལ་པོ་དེས་མངའ་ཁོངས་48ལ་དབང་བསྐྱར་བ་དང་། རྒྱལ་
པོ་དེས་ལྷ་གི་ཀ་པ་རྣམས་ཁོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་འདུག་ཏུ་མི་འཇུག་པ་རེད།

མཐར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལུ་མི་གང་བོ་ཅེ་ཅོང་གི་ས་ཆ་གཅིག་ནས་མ་གཏོགས་བསྐྱད་མི་ཆོག་
ལ། དེ་ནི་མི་ཚོས་སྤོང་ཆད་མི་བསང་དམྱེད་པ་དང་གདོན་འདྲེ་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ཁང་པ་ཞིག་
ཡིན། ས་དེ་གའི་མི་ཚང་མ་ཁང་པ་དེར་གཡོལ་ནས་འགྲོ་ཞིང་རྒྱལ་པོས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཆང་ཁང་པ་
དེའི་ནང་འདུག་ཏུ་འཇུག་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་ཁོང་ཚོར་གནོད་པ་ཕོག་ཆེད་ཡིན། འོན་ཀྱང་
ཚོས་སྤེལ་མ་ཁན་ཚོ་དེར་འཛིགས་པ་མེད་པས་རིན་གོང་གིན་ཏུ་དམའ་མོ་སྤྱད་ནས་ཁང་པ་དེ་ཉིས་

པ་རེད། ཁོང་ཚོ་ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱད་ཆེས་མི་ཡི་ཀེང་རུས་མཐོང་བས་སྡོན་ཆད་དེ་རུ་མི་
བསད་ཐུང་བའི་དོན་དངོས་ནས་བྱུང་ཐུང་བ་ཤིས།

ལྷེ་ལམ་དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ཀྱིས་གདོན་འདྲེའི་ཤུགས་རྒྱུན་མི་ཐེབས་པའི་ཕྱིར་དཀོན་མཆོག་ལ་
གསོལ་བ་བཏབ་ཆེས་བཟའ་མི་གང་པོ་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཐུག་ཏུ་བཅོལ། ཡུལ་མི་རྣམས་
ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་མི་གང་པོ་ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱད་ཆེས་དོན་རྒྱུན་
གང་ཡང་མ་བྱུང་ལ་ཁོང་ཚོ་དགའ་དགའ་སྒྲོ་སྒྲོའི་ངང་བདེ་ཐང་གིས་བསྐྱད་ཡོད་པ་མཐོང་། ཁང་
པ་དེ་ནི་ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོས་ཡུལ་དེའི་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་ས་ཞིག་ཏུ་བྱུང་།

ལོ་ངོ་བཅུ་ཐུག་དུ་མའི་ཆེས་སུ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལམ་གྱིས་ཁོང་བཟའ་བླ་གཉིས་ཙོན་ཆོང་
དུ་བསྐྱད་པའི་འཚོ་བའི་སྐྱོར་ལ་འདི་ལྟར། ང་ཚོས་རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་མཚོང་གཉེར་།
འབངས་མི་སེར་བཅས་ལ་ལྷ་ཤི་ཀ་དང་ཁོང་གི་ཐར་པའི་སྐྱོར་བསྐྱགས་ཤིང་། ཁྱོད་རྒྱལ་དང་
དགོན་པ། དེའི་མཐའ་འཁོར་ལ་ཡོད་པའི་གྲོང་ཚོ་བཅས་སུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་དང་། སྤྱི་
ཚོགས་རིམ་པ་སོ་སོའི་མི་ཚོས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས། ལྷ་ཤི་ཀ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་མི་མང་ཆེ་
བས་འགྲུལ་ཁང་ནང་གི་མི་སྦྲེར་བར་གྱི་ཁ་བརྟེན་བརྒྱད་ནས་དང་དུ་བྱུངས་ཤིང་། ཁོང་ཚོས་སྤྱི་ཚུའི་
ནང་དུ་བྱུས་གསོལ་བྱུངས། ཤ་རུས་གདུང་རྒྱུད་གཙང་བའི་བོད་པ་དང་རིགས་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་བོད་
པ། རྒྱ་མི་བཅས་ཀྱིས་མི་རྣམས་ཀྱི་མདུན་དུ་ལུས་ཡོངས་རྒྱུན་དུ་འཇུག་ནས་བྱུས་གསོལ་དང་
དུ་བྱུངས། དེ་ནས་ཚོས་ཚོགས་པ་ཅུགས་ཤིང་གོ་རིམ་ལྡན་པའི་ངང་མཉམ་དུ་འཚོགས་པ་ཡིན།

ང་ཚོས་གྲོང་རྒྱལ་གྱི་བྱིས་པའི་ཁྲིད་དུ་ཡང་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་ལས་དོན་སྤེལ་བས་ཐ་ན་རྒྱལ་ཕྱན་
གྱི་རྒྱལ་པོའི་བྱིས་པ་ཡང་ཚོས་ཚོགས་ནང་དུ་ཞུགས། གསོ་སྦྱང་གི་མདུན་ལམ་ཡོད་པའི་བྱིས་
པ་ཚོ་སྤྱི་ཚུ་རྒྱུད་ཀྱི་བཅའ་སྡོད་སྒོ་བ་བྱའི་ནང་བསྐྱལ་བ་དང་། མ་འོངས་པར་བདག་སྦྱོང་དང་འཕྲིན་
བཟང་སྒྲིག་མཁན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། མཐར་ཕྱིན་ཆེས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སྒྲིབ་བྱ་འགྲིམ་པ་
རེད། དེའི་ནང་ནས་མི་གཅིག་ཙོན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་བདག་སྦྱོང་དུ་བྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་བླ་ནི་དེ་བཞིན་འདས་ཟིན་ལ། 1922ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཁོང་ཚོའི་རྟེན་གཞི་ནས་འཕྲིན་
བཟང་བོད་པ་ཚོའི་ནང་དུ་སྒྲོག་པའི་མངོན་མེད་རུས་པ་སྟན་ཞུ་རང་ཡུལ། ཁོང་གིས་སེམས་
བསམ་པའི་གཏིང་ནས་ལས་གྲོགས་གསར་བ་གནས་དེར་ཡོང་བར་འབོད་རྒྱལ་བཏང་ནས་འདི་
ལྟར། ཚོས་སྤེལ་མཁན་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲིད་དུ་མངག་དུས་བསྐོ་བདམས་མི་སྟོ་ལ་བསམ་བློ་བརྟན་
པོ་ཡོད་དགོས། རྒྱ་མཚན་བོད་ལྗོངས་ནས་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་ས་ཆ་གཞན་དག་ལས་ཤིན་ཏུ་
དཀའ་བས་ན། དཀའ་སྤྲུག་ལ་འཛིགས་ཤིང་ཉེན་ཁར་སྐྱག་པའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་རིགས་མི་
མངག་པར་མཁྱེན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

རྒྱལ་ཕྱན་གྱི་རྒྱལ་པོས་ཐོག་མར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བྱིས་མི་གང་པོ་ཁོང་གི་རྒྱལ་ཁོངས་ནང་འདུག་ཏུ་
བཅུག་ཡིན་ནའང་བྱིས་སུ་རྒྱལ་པོ་རང་གི་ཐག་གཙོད་དེར་ཐུགས་འབྱོར་སྤྲོས་པ་དང་། ལྷག་པར་

དུ་ཁོང་གིས་རང་གི་བྱིམ་མི་ཚོའི་སེམས་བསམ་པ་འདྲ་འཕྲིན་བཟང་གི་ཕྱོགས་སུ་འཕོར་ཡོད་པ་
ཤེས་རྗེས་དེ་ལས་ཀྱང་འགྲོད་པ་རེད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་གིས་འཚར་ལོངས་བྱུང་མེད་
པའི་ཚོས་ཚོགས་གཏོར་བས་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ལ་བྱིམ་ས་ཐག་བཅད། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་
དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར།

ཅོ་ཞོ་རྫོང་གི་རྒྱལ་པོ་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་གི་དྲ་བྱ་ལྷ་ཡིས་འཛིགས་སྐྱུལ་པའི་ཐབས་ཀྱིས་མང་
ཆོགས་སྤྱི་ལ་ཁྱེད་ཀྱང་འགྲུལ་བར་བཀག་འགོག་བྱས། ཁོང་གིས་རྒྱན་དུ་བྱེད་པ་དེན་མི་སྤྱོད་
པར་མ་ཟད་གདུག་རྩུབ་ཀྱང་ཆེབས་སྟེག་པ་ཁོང་གི་སྟེང་དུ་བབས་ཤིང་། མཐར་ཁོང་གི་ཆོ་སྟོག་
འབངས་མི་སེར་རྒྱམས་ཀྱི་ཡག་ཏུ་ཤོར་ཞིང་བམ་རོ་གྲོང་རྒྱལ་ཕྱི་རོལ་དུ་གཡུགས་ནས་རྩོད་ཡིས་
བཀག། སྤྱི་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ཚོས་ཚོགས་ནི་དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཡང་བསྐྱར་གསོན་ཤུགས་རྒྱས་ནས་འཕྲིན་
བཟང་གི་ཚོགས་པའི་ནང་མངོན་པ་དང་། མི་རིགས་མི་གཅིག་པ་གཉིས་དང་པའི་ནང་གཞི་
གཅིག་ཏུ་མཐུན་པར་གྱུར་ཞེས་གསུངས།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་བྱིམ་མི་གང་པོ་འདྲེ་ཡོད་པའི་ཁང་པ་དེའི་ནང་གནས་སྐྱར་བ་ནས་བཟུང་ཅོ་ཞོ་རྫོང་
གི་བོད་པའི་ཁོད་དུ་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དབུགས་ཤིང་། དུས་རབས་གཅིག་འདས་ཟེན་
ཡང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ཚོགས་དུང་ཡོད། 1997ལོར་བ་ཅོ་རྫོང་དང་ཉེ་པའི་ཅོ་ཞོ་རྫོང་
གི་བོད་པ་དང་ལྷན་ཚོས་ཚོས་ཁང་ཞིག་བསྐྱོན། ཡང་ཚོས་ཁང་གསར་པའི་མ་དངུལ་བསྐྱོ་ཆེད་ཚོས་
ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཞིག་གིས་རང་གི་སྒྲི་ཡང་བཅོངས་པ་དང་། བྱིམ་ཚང་གཞན་ཞིག་གིས་རང་གི་
བརྟན་འཕྲིན་ཡང་བཅོངས་པ་རེད།

ཆོད་དཔག་བྱས་པ་ལྟར་ན། ད་ལྟ་ཅོ་ཞོ་རྫོང་དུ་བོད་པ་300-400ཡིས་སྤྱི་མཐུན་དུ་གཏན་དུ་
བཞུགས་པའི་དཀོན་མཆོག་ལ་དད་པ་བྱེད་པ་དང་། གྲོང་རྒྱལ་དང་མཐའ་མཆོམས་སུ་རྒྱ་མིའི་དད་
ལྷན་དེ་ལས་མང་། ཅོ་ཞོ་རྫོང་གི་བོད་པ་དང་ལྷན་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་རྟེན་གཞི་གཞན་གང་
རུང་གིས་བོད་ཡུལ་ནས་དད་པའི་ནང་བྱིད་འོངས་པའི་དད་ལྷན་ལས་མང་བ་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་དཀོན་པ་ཞིག་ཉོས་པ།

1907ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་ཞིག་དང་ཐུད། ཁོང་གིས་བསྐྱབས་པའི་དོན་ནི་ད་
ལྟའི་དད་ལྷན་ཚོའི་སྒོ་ཡུལ་ལ་འདམ་ཤོར་བ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ལོ་བ་གྲོང་ཆོན་ས་སངས་རྒྱས་
ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དཀོན་པ་ཞིག་ཉོས་ཤིང་། དེ་ནི་བ་ཅོ་རྫོང་དང་བར་ཐག་ལེ་བར་བརྒྱད་མ་གཏོགས་
མེད། ལོ་བ་དཀོན་པའི་ཁང་པ་དང་ཞིང་ས། སྤྱོད་ར། འབྲོག་ས་བཅས་ཆང་མ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་
ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་རུབག་གི་རྒྱ་ལོར་དུ་བྱུང་། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དཀོན་པ་ནི་དེ་
ལྟར་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་ས་རུ་བྱུར་བ་རེད།

དེ་ནས་དུས་ཚོད་ངེས་ཅན་ཞིག་བེད་སྤྱོད་ནས་གཙང་སྒྲུབ་དང་བསྐྱར་བཞེངས་བྱས་ནས་སྐྱེ་འདྲ་
ལྷན་བཅའ་ལ་སྟེ་ལྷ་ཤི་ཀའི་ལས་དོན་སྒྲུབ་སར་བསྐྱར། བསྐྱར་བཞེངས་མཁུག་རྫོགས་རྗེས་ལོ་
ཤུའི་ཚས་ལྷགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་རུ་ཁག་གིས་ལོ་བ་རུ་ལོ་རེའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་
ཚོགས་འདུ་བསྐྱས་ཏེ་དགོན་པ་ཉེས་པར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུས། ཡང་ཨ་ཁུ་མིར་རོ་པོ་བྱ་ཡིས་བརྗེད་
དཀའ་བའི་ཚོགས་འདུ་དེའི་སྐོར་སྟོན་ཞུ་ཡི་ནས་འདི་ལྟར། དགོན་མཚོག་གི་བྱིན་རྒྱལས་ནི་ས་
དེག་འི་བོད་པ་དང་བོད་པ་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་གཞིས་ཁུལ་དུ་བབས་ནས། ཉན་པ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་
དང་གདོན་འདྲེ་རྣམས་ཕྱི་རུ་བསྐྱོད། བོད་པ་ཚོའི་བྱིས་ནང་གི་སྐྱེ་འདྲ་རྣམས་ཕྱི་རུ་གཡུགས། མི་
རྣམས་སྒྲིབ་པའི་ཚེ་སྒྲོག་དང་ལྷན་པའི་རྒྱུ་ལོ་བ་གོང་ཚོར་བཞུགས། སྐྱེ་འདྲ་རྣམས་མེ་ལ་བསྐྱེགས་
པ་དང་སྐྱེ་འདྲའི་ཚས་དཔེ་རྣམས་མེད་པར་བཏང་། སྐྱར་འཁོར་དང་ཀྱུན་དགའ་ར་བ་སོགས་ཀྱི་
གད་སྟེགས་རྣམས་ཀྱི་རྒྱལ་བསྐྱར། ཀྱི་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་འདྲའི་ཚུལ་རོ་ཚང་མ་ཁུར་ནས། གཙོ་བོ་ཁས་
ལེན་པའི་མི་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ་ལོ་བ་དུ་ཁྲུས་གསོལ་ལ་ཞུགས།

མེན་ཡུན་ཏེ་ཅེ་ཞི་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀྱིས་ལམ་འགྲམ་ནས་བསྐྱབས་པའི་བུ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་ལོ་
བ་ཚས་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱང་རྟོ་ལྷ་བུར་གྱུར་ཞིང་། ལོ་མང་པོ་ཞིག་སྟེ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་མེ་ལམ་འཕྲིན་བཟང་
སྒྲོག་ས་ནས་ངལ་གསོས་ཏེ་ལོ་25མོང་བའི་རྗེས་སུ། ཁོང་གིས་དགོན་མཚོག་གིས་ལོ་བ་གོང་
ཚོ་རུ་མཛད་པའི་རོ་མཚར་བའི་དོན་རྣམས་དྲན་དུས་འདི་ལྟར། ལྷེ་གནས་འདིའི་ཞབས་ཏོག་ལ་
དུས་དང་རྣམ་པ་ཀྱུན་ཏུ་དགོན་མཚོག་གི་བྱིན་རྒྱལས་ཐོབ། ས་དེག་འི་བདག་སྒྱིད་བས་མུ་མུད་
དུ་དང་ལྷན་མང་ཚོགས་ལ་ཞབས་ཏོག་སྒྲུབ་ཞོར་མཐའ་འཁོར་ས་ཁུལ་དུ་ལྷ་ཤི་ཀའི་ལ་བདེན་དཔང་
བྱས། དེ་རུ་གཙོ་བོས་ཁོང་གི་ལྷགས་རྗེ་དང་ལུས་མཐུ་ཡོངས་སུ་མཛོད་ནས་ནད་པ་དྲག་བསྐྱེད་
བྱུང་བ་དང་གདོན་འདྲེ་རྣམས་ཕྱི་རུ་བསྐྱོད། བོད་པ་དང་རིགས་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་བོད་པ། རྒྱ་
རིགས་བཅས་ཀྱི་དད་ལྷན་རྣམ་པས་སེམས་གཏིང་ནས་སྐུལ་བའི་བསྐྱེན་བཀུར་ལ་དགོན་མཚོག་
ལྷགས་ཤིན་ཏུ་དབྱེས་པ་རེད། རྩོན་ཆད་ཀྱི་དགོན་པ་ནི་ད་ལྷེ་བྱ་ལྷ་ཤི་ཀའི་ཚས་ཁང་དུ་གྱུར་
ནས་གནས་དེ་རུ་ལྷ་ཤི་ཀའི་ཚས་ཚོགས་དང་ཚས་སྒྲོག་ས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་དུང་དད་པའི་
ལུས་མཐུ་ཚན་པོ་ཡང་ལྷན་པ་རེད། ལོ་བ་གོང་ཚོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཚས་སྟེལ་བའི་མཚར་
ཟམ་ལྷ་བུར་གྱུར་ཞེས་གསུངས།

1987ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ཚོ་བོ་ཁེར་ལྷ་རྒྱུ་ལོ་བ་གོང་ཚོར་བསྐྱེད་དེ་རང་གི་ཨ་མེས་དང་ཨ་
ཕྱི་གཉིས་ཀྱིས་གཏོར་སྐྱོད་བྱས་པའི་ཨ་ནེ་(ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀྱིས་ལམ་འགྲམ་ནས་
བསྐྱབས་པའི་བུ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་)ལ་བལྟ་རུ་ཡོང་། ཁོང་ལྷ་རྒྱུ་རང་གིས་མཐོང་བའི་དོན་རྣམས་ལ་
ཡ་མཚན་ནས་འདི་ལྟར། འགྲུལ་བཞུད་དེའི་ཁྲིད་དུ་ལོ་བ་གོང་ཚོ་ནས་ང་རང་གི་གཉེན་ཉེད་
ཁོང་ཚོའི་བྱིས་མི་30ལྷག་དང་ཡུད། 1987ལོར་ལོ་བ་གོང་ཚོ་རུ་དུང་གསོན་ལྷགས་ལྷན་པའི་

ཚོས་ཚོགས་ཡོད་པ་དང་། ངའི་གཉེན་ཉེའི་བྱིས་མི་རྒྱམས་ལས་ཁ་ཤས་ནི་ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་
ཁོངས་མི་ཡིན། ཁོང་ཚོ་མི་30ཡོད་པ་ཁ་ཚང་མུ་གེ་ཀ་པ་རེད་ཅེས་གསུངས།

1987ལོའི་ལོ་བ་གྲོང་ཚོའི་དད་ལྷན་རྒྱམས།

ཁེང་ལུ་རུ་ལོ་བ་གྲོང་ཚོར་སྤོབས་པ་ཤེས་རྗེས་སྤྱི་བདེ་ཡི་མི་གསུམ་མུར་དུ་སྤྲལ་སྤྲལ་
ལའོར་ལོར་ཞོན་ནས་ཁོ་ལ་བརྟུག་དབྱུང་བྱེད་དུ་འོངས་པ་དང་། ཁོ་ཚོ་སྤོབས་དུས་ཁེང་ལུ་རུ་
ཡིས་གཉེན་ཉེ་ཚོའི་བདེ་འཇགས་ལ་སེམས་ཁུར་བྱེད་བཞིན་ཁོ་ཚོ་དང་ཁ་བརྟན་བྱས། ཡིན་ནའང་
གཉེན་ཉེ་ཚོས། ང་ཚོར་སེམས་ཁུར་བྱེད་མི་དགོས་ཏེ། ང་ཚོ་སྤྱི་བདེ་ཉེན་རྟོག་པར་མི་སྤྲལ་ ང་ཚོས་
དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཁྱོད་ཚོ་ཨ་རི་ནས་ཡོད་པའི་མུ་གེ་ཀ་པ་ཚོར་སེམས་ཁུར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁྱོད་
ཚོར་གཞོན་ཤུགས་གཏན་ནས་ཐེབས་མ་མྱོང་བས་ན། ཁྱོད་ཚོའི་དད་པ་ཡང་ཉམས་ཞན་ཡིན་པ་
ང་ཚོས་ཐོས་ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ།

དབང་དང་རུས་པའི་འགྲན་བསྡུར།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་སྟེ་ལེམ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་མཛོན་པར་མཛད་པའི་དཀོན་མཆོག་ལ་དད་
ཅིང་། དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཡི་ནང་དུ་ངོ་མཚར་ལྡན་པའི་དོན་རྒྱམས་ཡོད་པ་རྟོགས་ཡོད། དཀོན་
མཆོག་གིས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལ་ཞལ་འབོད་གནང་སྟེ་བོད་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་སྤྲེལ་པའི་དགོས་མཁོ་དང་
བསྐྱར་ཆེད། ཁོང་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་བོད་པ་རྒྱམས་ལ་མཉམ་གཟོན་གཏོང་མཁན་གྱི་
གདོན་འདྲེ་དང་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱེད་དགོས། དེ་ལྟར་མིན་ཆེ་ཁོང་གི་བདེན་དཔང་ལ་འབྲས་བུ་གང་ཡང་
འབྱུང་མི་སྲིད།

ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་ཚོ་ནི་རྫོང་དང་ཉེ་པའི་གྲོང་ཚོ་ཞིག་ཏུ་བོས་པ་དང་། དེ་རུ་གདོན་འདྲེ་ཞུགས་པའི་བྱང་མེད་ཅིག་ཡོད། ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་བྱང་མེད་དེ་ཡོད་སའི་ཁང་པ་ནང་འཇུག་དུས་སུ། བྱང་མེད་དེ་ཁང་པའི་བྱང་མེད་ཞིག་ཏུ་བཀུ་མས་བསྐྱད་ནས། ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་ཡིས་གསོལ་བ་བཏབ་སྟེ་གདོན་འདྲེ་ཕྱི་རུ་འབྱུང་བར་བཀའ་འབབ་པའི་བར་དུ་བྱང་མེད་དེས་སྐད་ཆེན་བོས་ཁྱོད་ཀྱི་གམ་དུ་ཡོད་པའི་གོས་དཀར་པོ་གྲོན་པའི་མི་དེ་ཡར་བྱིད་རོགས་ཞེས་ཡང་ཡང་སྐད་བརྒྱབ། ཕྱིས་སུ་བྱང་མེད་དེ་མྱིང་འཇགས་སུ་གྱུར་བ་རེད། དོན་དངོས་སུ་ཁང་པའི་ནང་དུ་གོས་དཀར་པོ་གྲོན་མཁན་ཞིག་མེད་ལ། ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་རང་གིས་གོས་སྒྲོན་པོ་གྲོན་ཡོད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་ཡིས་གདོན་འདྲེ་ཞུགས་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ཞིག་དང་ཁ་བརྟེན་བྱེད་སྐབས། དེས་སྒོ་བྱར་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་དེ་ཁ་ནང་ནས་འཇིགས་སུ་རུང་པའི་སྒྲུབ་ཀྱི་གཤམ། གདོན་འདྲེ་སྒྲུབ་པ་དེའི་ལུས་ནས་ཁ་འབྲལ་མ་འདོད་པར། གལ་ཏེ་ངའི་རུས་མཐུ་ཆེ་བའི་གོགས་པོ་དེད་གཤམ་འདྲི་རུ་ཡོད་ཆོ་ཁོ་ཆོས་ང་ལ་རོགས་བྱས་ནས་ཁྱོད་ལ་ཆོལ་བར་འགྱུར་ཞེས་བཤད། དེ་ནས་ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་ཡིས་རུས་མཐུ་ཆེ་བའི་གོགས་པོ་དེད་གཤམ་གང་དུ་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཡང་གདོན་འདྲེ་དེས་ཁོ་ཆོས་ཡོ་རོབ་གླིང་དུ་མི་དཀར་རྒྱལ་དགུགས་ནས་པན་རྒྱུན་གསོད་དུ་འཇུག་བཞིན་ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ། ཕྱིས་སུ་བོད་མྱོངས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་པ་འདིས་འདི་ལྟར། དེ་ནི་དངོས་གནས་ཡ་མཚན་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག རྒྱུ་མཚན་ནི་སྐབས་དེར་འཛམ་གླིང་འབྲུག་ཆེན་དང་པོ་འགོ་བརྒྱལ་ས་ཀྱང་རྒྱ་མིའི་འགོ་དཔོན་དང་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆོས་བརྒྱན་ཕྲག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཟེད་འབྲུག་ཆེན་བྱང་བ་ཤས། གནས་ཚུལ་གང་ཡང་མི་ཤས་པའི་བོད་པ་དེས་ཡོ་རོབ་གླིང་དུ་དོན་གང་ཞིག་འབྱུང་བཞིན་པ་ཤས་མི་སྲིད་ལ། དམག་འབྲུག་གི་སྐོར་ནི་ལུ་ཅི་སྒྲོས། གདོན་འདྲེ་ཁོ་ནས་དོན་དེད་གཤམ་ཤས་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གདོན་འདྲེ་ཕྱི་རུ་སྐྱོད་པའི་དོན་རྒྱུན་མང་པོ་བྱུང་བས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པར་པན་བཏགས་པ་རེད། རྒྱུ་མཚན་དོན་དེ་མཐོང་ནས་ཡ་མཚན་སྒྲུབ་མཁན་ཆོས་མི་གཞན་ལ་བརྗོད་པས་ཡིན། བོད་པ་ཆང་མས་སྒྲུ་མ་དང་ལྟ་བ་སོགས་ཀྱིས་མི་ལ་དམོད་མོ་བཏབ་པའི་སྟོབས་ཤུགས་ནི་ཇི་འདྲ་ཆེ་བརྟགས་ནའང་། གདོན་འདྲེ་ཞུགས་པའི་མི་སྒྲོལ་བྱུང་བ་ནི་རུས་ཀྱང་ཐོས་ཐུང་མེད། དེ་བས་སྐབས་མགོན་ཡེ་སྤའི་མཚན་ལ་ཨ་མ་དོའི་ས་ཕྱོགས་མང་པོ་ནས་བཀྱར་བསྟེ་ཐོབ་པ་རེད།

ཁོང་ཆོ་ཆོ་སྒོག་གི་ཉེན་ཁ་མང་པོར་བྱུག་ཀྱང་ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་ཡིས་སུ་མཐུད་དུ་སེམས་གཏིང་ནས་དགོན་མཚན་ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་ཞོར་རང་གི་བྱིས་པ་བཞི་བོ་གཏོར་སྐྱོད་བྱས། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཐེ་ཆོ་ཆོ་བའི་ཡིན་པའི་བོད་པ་གདུག་རྒྱུབ་ཅན་མི་170ལྷག་རིལ་ས་མར་བབས་པ་དང་། ཁོ་ཆོའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཁོ་ཅི་སི་ཐེ་བས་དན་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སའི་རྟེན་གཞི་གཏོར་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན། དེ་ནས་ཐེ་བོའི་ལྷ་བས་ལྷ་བབས་ནས་ཁོ་ཆོའི་སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པའི་གདོན་འདྲེ་ལ་

དྲིས་པ་ན། གདོན་འདྲེ་ཡིས་མི་ངན་དེ་ཚོར་སྤྱི་ལ་པ་གསོད་དགོས་པའི་བཀའ་བབས་ཀྱང་
ངོམ་ཚར་ལྟན་པའི་དོན་ཞིག་གིས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་བསྐྱབས་པ་རེད།

1920ལོར་བྱིས་པ་ནམས་སྒོ་བ་བྱར་བསྐྱལ་བའི་ཆེད་དུ་ཅེ་ཞི་ཨ་རི་ལ་སོང་། ལྷེ་ལེམ་འབའ་
ཞིག་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱེད་ནས་སུ་མཐུད་དུ་ཞབས་ཏྲོག་བསྐྱབས། མཐར་1924ལོར་ཁོང་ཉིད་
ས་ཆ་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་དུས་དད་ལྟན་མང་པོ་སེམས་སྤྱད་ནས་མིག་ལས་མཆིས་བཞུར། རྒྱ་མཚན་
ནི་ཁོང་གིས་སའི་གོ་ལའི་སྤྲེང་ཆེས་དཀའ་ཆོག་ས་ལྟན་པའི་ས་ཆར་ལོ་ངོ་33རིང་ལ་ཞབས་ཏྲོག་
བསྐྱབས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་པ་འདི་དེ་ལྟ་དངོས་སུ་ཁ་འབྲལ་རྒྱ་ཡིན་པས་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་བྱིར་ཨ་རི་ལ་ལོག་ནས་བྱིས་མི་ལྟན་འཛོམས་བྱུང་རྗེས་སུ་མཐུད་དུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒོམ་པའི་ཆོག་ས་པ་རུ་ཞབས་ཏྲོག་བསྐྱབས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་
ངོ་20ཡི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་བདུན་ཕྲག་རེ་རེར་བཀའ་བཤད་པ་རེད། མཐར་ཁོང་ཉིད་དགུང་ལོ་
77སྟེང་ལས་བྲལ་ངལ་གསོ་བྱས་ཤིང་1955ལོ་སྟེ་དགུང་ལོ་84སྟེང་ཆོ་ལས་འདས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ།

མཚོ་དྲུག་གི་བོད་ཀྱི་གནས་བདག་ཚོས་ཁང་།

ཁམས་ཕྱོགས།

མི་རྒྱུས་ཀྱིས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་བོད་ཁུལ་གྱི་ཞབས་ཏྲུག་རྒྱུས་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པའི་ནང་མུ་མཐུད་དུ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་གྱུབ་པའི་རེ་བ་བཅངས་ཡོད། ཡིན་ནའང་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་ལས་དོན་སྤེལ་མཁན་དགོན་ཁིང་སྡོན་དཔག་བྱས་པའི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་གསར་བ་མ་རྟེན་པའི་ཁར། བསྐྱེད་མར་བྱུང་བའི་གདུག་སྡོད་བཅས་ཀྱི་རྒྱུན་གྱིས་གནས་དེར་ཡུལ་སྐོར་བྱས་ན་ཉེན་ཁ་ཆེབ་སོགས་ལ་མི་ཚོས་བསམ་སྒྲོ་མི་གཏོང་ག་མེད་བུང་།

ཡིན་ནའང་རྒྱལ་བས་རེར་བྱུང་བའི་དོན་དག་ལ་ལས་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཆོར་སེམས་གསོ་གནང་བར་མ་ཟད་དང་པ་ཡང་བརྟན་པོར་གྱུར། 1917ལོར་ནོར་ལཱའི་འཕྲིན་བཟང་སྡོག་མཁན་སའོ་རེན་སིན་(Theo Sorenson)ལ་སླ་མ་(སླ་མའི་སྐུལ་སྐྱེ་ཡིན་པ།)ཞིག་གི་འཕྲིན་ཡིག་འབྲོར་ཏེ་ཁོང་ཉིད་ར་རྩེ་མདོ་རུ་ཕེབས་དུས་ཐེངས་དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། བྱིད་ཀྱི་ཉམས་རྒྱུང་ཞབས་ཏྲུག་པ་བདག་གིས་སྡོན་ཆད་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཇལ་མྱོང་བར་མ་ཟད་

སེམས་ཞིབ་མོས་དེབ་དེ་བཟུགས་ནས་དད་པ་ཡང་བྱས། བདག་གིས་དགོན་མཚོག་གི་སྐུ་
གཅིག་ཤུའི་ཤུལ་བྱང་རང་གཤིས་དང་ཚོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རགས་ཙམ་རྟོགས་མོད། འོན་ཀྱང་
དམ་པའི་བྱུགས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་ངོ་བོ། དེ་མིན་ཚོས་ཀྱི་འབྱུང་ཅུ་བཅས་ནི་གཏན་ནས་
རྟོགས་ཐུབ་མ་བྱུང་། དེ་བས་མོངས་རྒྱལ་ཅན་དང་ཤེས་རབ་ཞན་པའི་མི་ཡི་སྟོ་སྟོ་འབྱུང་པའི་
ཕྱིར་ཚོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་གསལ་བོར་བརྗོད་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་འོ་ཞེས་བྲིས་འདུག

ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་གཞོན་ཤུགས་
ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་རེད།

ཐུ་རན་སེའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་སི་ཨའོ་རྟུ་མོན་པེ་(Theodore Monbeig)ཡིས་བོད་
ཀྱི་སྐྱ་མས་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་མཐོང་ཆུང་བྱེད་བཞིན་པ་ཤེས། རྒྱ་མཚན་ནི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་རང་གི་
ཁང་པ་མེད་པར་ཆུའོན་ཤིན་ཏུ་ཞན་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ནས་ཚོས་ཚོགས་འཚོགས་པའི་བྱིར་ཡིན། དེ་
ནས་ཁོང་གིས་བོད་པའི་ཁྱོད་དུ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་གནས་བྱུང་པའི་ཚོས་ཁང་ཞིག་
བསྐྱུན་འདོད་པ་རེད། ཚོས་ཁང་ནི་རྟོ་ཡིས་བསྐྱུན་པ་དང་ཁང་ཅེ་སྤྱོད་གི་ཐ་ཡུལ་བཞིན་ཅོང་
ཞིག་གྱང་བཞག་ཡོད། ལོ་མང་པོ་འགོར་རྗེས་ཚོས་ཁང་བསྐྱུན་ནས་འགྲུབ་པར་མ་ཟད་དུ་
དྲང་སྟར་བཞིན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚོ་དྲུག་གོང་ཚོ་རུ་ཡོད་ལ། ཡང་བོད་རིགས་
དང་ལོ་སྤྱུ་རིགས། རྟུ་རིགས། རྒྱ་རིགས། འཛར་རིགས་སོགས་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པས་གནས་དེར་
དགོན་མཚོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་བཞིན་ཡོད།

1914ལོའི་ཟླ་6པའི་ཆེས་12ཉིན་མོན་པེ་ཡིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཕྱིར་དུ་རང་སློག་ཐུལ་བ་
རེད། ཁོང་དང་ས་དེ་གའི་མྱ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་རྩ་ལ་ཞོན་ནས་རིལ་མ་རྒྱ་དུས་སུ་ཐག་པ་སྒྲོར་ཞིག་
གིས་ཁོང་གཉིས་ལ་སྐོལ་ཏེ་བསང། ཆོས་སྤེལ་མ་ཐན་གྱི་བམ་རྩི་རྟེན་རྗེས་གྱི་དང་རྟོ། མེ་མདའ་
བཅས་ལས་ཕོག་པའི་སྐུ་པ་13ཡོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ་ཉིལ་བོར་ཀན་སུའུ་ཡི་དགོན་པ་གྲགས་ཅན་གྱི་བླ་མ་དང་བཙུན་པ་ཆོ་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཕྱད་པ་དང་། སྐབས་དེར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་
ལ་རྩེ་རིགས་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་དབང་བསྐྱར་ཡོད། ས་ཞིང་ཐད་ཚུད་གླིང་གླུང་བས་དགོན་
པ་ནི་རྩེ་རིགས་ཆོས་རྩ་མེད་ཤུལ་མེད་བཏང་ཞིང་བཙུན་པ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མའི་ཆོ་སློག་ནི་དེའི་རྗེས་
ཀྱི་དམར་གསེད་ཁྲོད་ཤོར་བ་རེད། གནད་ལགས་གི་དུས་དེར་ཨ་མདོའི་མཐའ་ལའོར་གྱི་བོད་ཀྱི་
གཞིས་ཁུལ་ལ་གཏོར་བརྒྱག་མི་ཐེབས་པའི་ཆེད་དུ། བོད་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཞིག་ས་ཁུལ་དེའི་མི་
རྒྱལ་གྱིས་བཀུར་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཐན་ཞིག་གི་གསུ་སོང་ནས། ཁོང་ལ་བོད་པ་ཆེའི་
ཆབ་བྱས་ཏེ་རྩེ་རིགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་དེད་ཁ་བརྩ་བྱེད་པའི་རེ་བ་བཏོན།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་ད་ལྟའི་ཆར་གཙོ་བོ་མཆོ་སྒོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཡིན་ཡང་། སི་
ཁོན་ལུ་བ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་ཏེ་རྩ་བ་རྫོང་ལྷ་བུ་ཡང་ཨ་མདོའི་དབང་རྒྱར་མ་ཐན་ཆེའི་
ཁྲབ་ཁོངས་སུ་ཡོད། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་རྩ་བ་རྫོང་ནས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཐན་
ཞིག་གིས་མིང་མི་ཤེས་པའི་ཆོ་བ་ཞིག་དང་ཕྱད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པ་ཞིག་
བརྫོད་པ་འདི་ལྟར། རྩ་བ་རྫོང་ནས་འོངས་པའི་འབྲས་མི་སྒྲོར་ཞིག་སྒྲིག་ཞུ་དང་མེ་མདའ། དམ་
པའི་གསུང་རབ་བཅས་ཉིབར་སྤེབས་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་འཕྲིན་བཟང་ལ་བཅངས་པའི་སྒྲོ་བ་ནི་
ཉོ་ཆོང་རྒྱག་པ་དང་འབྲུ་བར་དག་སྒྲོན་གཉིས་ལྟན་ཞིག་ཡིན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ལོ་རྩིས་11གི་རྗེས་
སུ་རྩ་བ་རྫོང་གི་རྒྱལ་ཕྲན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གིས་འདོད་རྩམ་ཆེབ་འའི་ངང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་
དཔེ་ཆ་རྒྱུད་500ཉིས། ཡང་ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ་འབྲུ་མང་པོ་ཉོ་དོན་ནི་མང་ཆོག་ས་དེར་སྒྲོ་བ་
ལྟན་པའི་རྒྱུན་གྱིས་ཡིན་ཟེར་ཞེས་བརྫོད།

དོན་དག་དེད་ག་གི་སྐུལ་སྤོང་འོག་ཏུ་མྱ་ཤི་ཀ་པ་ཆོས་སུ་མཐུད་དུ་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་
འདོད་མ་ཐན་ཆོར་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་དེབ་རྒྱུད་པ་དང་། རོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་
བཟང་ནང་གི་སྤེལ་པོའི་དཔེ་དེའི་སྐུ་པར་མི་སེམས་འགྲུག་པ་རེད།

དེ་ནས་ར་ཆོས་དེབ་རྒྱུད་དང་ཁྲབ་བརྩའི་ལམ་ནས་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཡང་ཡང་བརྫོད་པས་བོད་པ་
ཆོ་དཔེ་ཡ་མཚན་སྤྱིས་པར་མ་ཟེད། གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་མི་སྣ་རེ་རེ་དང་ཆོར་བ་འབྲུ་མཚུངས་

ཡོད་ཐུབ་པ་རེད། སྤྱི་པ་ཚོས་རང་གི་འཚོ་བ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་བྱ་ཆུང་བ་དེའི་རང་གཤིས་
 གྱོར་པོ་དང་འབྲ་བ་རྟོགས་མེས་དབུགས་རིང་ལུང་། ཡིན་ནའང་མི་གཞན་ཚོས་རང་གི་ཁྱིམ་མི་
 རྣམས་ཀྱི་སྤྱིང་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་བྱ་ཆེ་བའི་རང་གཤིས་མཐོང་། ཡང་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་ཕ་
 ཡིས་དུས་ལུན་རིང་པོར་ཕྱི་རོལ་ཏུ་འབྱུང་པའི་བྱ་ཆུང་ཕྱིར་ལོག་པ་དེ་བྱམས་སྤྱིང་རྩེ་དང་བཅས་
 དང་ལེན་བྱས་པས་མི་ཚང་མར་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཐེབས། དེ་བས་ཚོས་སྤྱིལ་མ་ཁན་ཚོས་བོད་
 པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་ཐུབ་པར་མ་ཟད། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་རང་གི་སྤྱིག་
 པ་ལ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་ནས་དཀོན་མཆོག་ལ་བརྟེན་མ་ཁན་རྣམས་ལ་དཀོན་མཆོག་ནས་སྤྱིག་
 སེལ་འཕྲོ་བ་རེས་པ་གཞིན་སྟོགས་པ་རེད།

རྟོ་ལི་ལེ། (French Ridley)

བོད་ལུ་བྱོན་པའི་རྟོ་ལི་ལེ།

ཚོས་སྤྱིལ་མ་ཁན་རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་ཟླ་ལིང་མཁར་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་ས་ལྟེ་གནས་སུ་བྱས་
 བྱས། ཨ་མ་དེའི་བོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྱོད་དུ་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། ཁོང་ནི་
 1862ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་གཏེར་འདོན་བཟོ་བཞོད་པ་ཞིག་གི་ཁྱིམ་རྒྱུད་དུ་སྤྱིས་

པ་དང་། ལོ་17ལྷེད་དཀོན་མཆོག་གིས་ཞལ་འབོད་གནང་བས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱལ་ཏུ་སོང་།
ཡིན་ནའང་ལོ་11རྗེས་ཀྱི་1890ལོར་ཁོང་ཉིད་དགའ་ཆེན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་ཆོག་པའི་ཁོངས་
མི་གསལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་གྲུ་ལ་བསྐྱེད་དེ་གྲུང་གོར་འོངས་པ་རེད།

ཁོང་རྒྱལ་ཡོངས་འོས་ཆ་དང་པོ་ནི་ཉིང་ཞུའེ་རིགས་རང་སྐྱོང་ལྷོངས་ཡིན་པ་དང་། དེ་རྒྱུ་ཁོང་
ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སྐྱེད་མཁན་སྐྱེས་མ་མོ་ཉེད་སྤྱི་རེའི་པ་དང་ཕྱད་ནས་མོ་དང་གཉེན་བསྐྱེད་གས་
པ་རེད། གཉེན་བསྐྱེད་མ་ཐག་ཏུ་ཁོང་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀྱི་པོ་དེ་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་སུ་གནས་
པའི་ཟེ་ཡིང་མཁར་དུ་ཕྱིན་ནས་དེ་རྒྱུ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་འགོ་བཙུམས།

དང་ཐོག་མི་ཆོས་ཁོ་གཉིས་དག་རྒྱ་བཟུང་ན་ཡང་1895ལོའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་ཉིང་རིགས་ཀྱི་གྲོང་
ཆོ་18ལ་ཟེར་འབྲུག་ལངས་པས། ཁོང་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཀྱི་གཞིས་ཁུལ་ནང་གི་གོ་གནས་ཆེས་
ཆེར་མཐོ་རུ་ཕྱིན། ཉམ་ཐག་པའི་མི་མང་པོ་ཟེ་ཡིང་མཁར་དུ་འོངས་པ་དང་། ཉི་ལེ་ལེ་ཡིས་སྤོན་
ཆད་སྤོན་བཅོས་སྒྲོར་གྱི་གསོ་སྦྱང་དང་ལེན་བྱས་མ་ཕྱོད་ལ་སྤྱི་རེ་ལ་ཡང་བྱིས་པ་སྐྱེས་མ་ཐག་
ཡིན་ནའང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ལས་དོན་སྤེལ་ཏེ་ཉིན་རེར་མས་མ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་ལ་སྤོན་བཅོས་
བྱས། ཐོ་འགོད་ལྟར་ན། ཉི་ལེ་ལེ་རང་ཉིད་ལའང་མགྱིན་ནད་བྱུང་ནས་འཆི་ལ་ཉེ་བར་གྱུར། ཤི་
ཟེར་པའི་མི་རྒྱལ་ཁྱི་ཐད་ཀར་སྤང་ལམ་དུ་གཡུགས་ནས་བཞག་ཡོད། མས་མ་བརྒྱ་ལྷག་སྦྱོང་
ལྷག་ཉི་ལེ་ལེ་ཡི་བྱིས་དུ་བཅོངས་ནས་ལ་ལ་སྤོ་བྱི་སྤེད་བཞག་སྟེ་ཁྱེད་འོངས་པ་དང་ལ་ལ་མི་
ཡིས་ཁུར་ནས་ཐོན། སྤྱི་རེ་བྱིས་པ་དང་མཉམ་དུ་རང་བྱིས་ནས་བསྐྱེད་དེ་མོ་འཆོལ་མཁན་མས་
མ་དེད་ག་ལ་སྤོན་བཅོས་བྱས། ཡིན་ནའང་མོའི་སྐྱེས་པ་ཕྱི་རེ་ལ་དུ་སོང་ནས་ཁོང་ཆོའི་ནད་པ་
ཉིས་སྟོང་ལྷག་ལ་བདག་གཉེར་བྱས་པ་རེད།

ཉི་ལེ་དང་སྤྱི་རེ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྐྱོས་བཏང་བས་ན། ཁོང་བཟའ་ལྷ་
གཉིས་ལ་མི་རྒྱལ་ཀྱི་གྲུས་བཀུར་ཆེན་པོ་ཐོབ། དེའི་རྗེས་སུ་ཟེ་ཡིང་མཁར་གྱི་མི་ཆང་མ་ཁོང་
གཉིས་ལ་མཛའ་མཐུན་ཡིན་པ་རེད།

སྐབས་དེའི་གྲུང་གོར་ལུབ་ཕྱོགས་སུ་ནད་རིགས་སྤྱི་ཆོག་ཁུབ་པས་ཉེན་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེ། ཉི་ལེ་
ལེ་ཡི་བྱིས་པ་བཞི་པོ་ནད་གི་གསུམ་ཁྱི་ཆུང་དུས་ཆོ་ལས་འདས། བྱིས་པ་གཉིས་ལ་ཆོ་རིམས་
དམར་སྐྱུ་བྱུང་ནས་ཤི་བ་རེད། ཉི་ལེ་དང་སྤྱི་རེ་གཉིས་ཀྱིས་ལོ་མང་པོར་སྤྱི་གཞུང་དང་དཀར་
ངལ་ཆད་མེད་སྤངས་ན་ཡང་དུང་མུ་མཐུད་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་སྤོ་དཀར་བའི་སྤོན་ནས་ཞབས་ཏོག་
བསྐྱེད་པས་པ་དང་། མཐའ་ས་དེ་གའི་མི་རྒྱལ་ཀྱིས་རང་གི་སྤྱི་པ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་ནས་
སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་བརྟེན་པས། ཁོང་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ལ་སེམས་གསོ་དང་སྐུལ་སྤོང་ཆེན་
པོ་ཐོབ། དེ་ནས་1906ལོའི་ལྷ་2པར་མི་9དང་1907ལོའི་ལྷ་12པར་མི་15ཡིས་ཁྱེས་གསོལ་
བྱངས་པ་རེད།

སྐྱུལ་སྐྱུ་དང་རྒྱལ་བ་ཚང་།

རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་དང་། 1911ལོར་ཁོང་གིས་སྐྱུལ་སྐྱུ་ཞིག་ཁོང་བཅའ་དུ་འོངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད། སྐྱུལ་སྐྱུ་དེ་ནི་ལོ་རེ་བཞིན་ཟླ་ལྷེང་མཁར་དུ་ཡོང་བཞིན་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར།

ང་ཚོ་སྐྱུལ་སྐྱུ་དང་ཁ་བད་བྱས་པར་མ་ཟད་ཁོང་ལ་<<མད་ཐུའི་འཕྲིན་བཟང་།>>དང་<<མུར་ཀྲའི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་གཉིས་ལུལ་བས་མི་མང་པོ་དང་འབྲུ་བར་ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ་གཉིས་ཁྱེར་ནས་བྲུང་སོང་། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཁོང་ཡང་བསྐྱར་གྲོང་ཁྱེར་ནང་འོངས་ནས་ང་ཚོར་ཁ་བད་བྱས་ཆར་རྗེས། ངས་ཁྱེད་ཚོས་ན་ཞིང་ང་ལ་སྒྲུབ་པའི་དཔེ་ཆ་དེ་གཉིས་བསྐྱུགས་ཟིན་ལ། སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྒྱལ་ལ་སྐྱོ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པས་ད་དུང་དཔེ་ཆ་རྒྱར་ལས་མང་པོ་སྒྲུབ་ཆོག་གས་ཞེས་རེ་བ་བཏོན།

དེ་ནས་ངས་ཁོང་ལ་<<ལོ་ཀྲའི་འཕྲིན་བཟང་།>>དང་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གཉིས་ལུལ་བ་ཡིན། ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ་གཉིས་བསྐྱུགས་ཟིན་པར་མ་ཟད་ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ཡང་ཕྱིར་ཡོང་སྟེ། ཁོང་ཉིད་དཔེ་ཆ་དེ་དག་ལ་གིན་ཏུ་དགའ་བའི་རྒྱུར་དང་ཁོང་ལ་<<མཛེད་འཕྲིན་།>>དང་<<མཛོན་པ།>>གཉིས་ཀ་དགོས་འདོད་པའི་རེ་བ་བཏོན་བྱུང་ཞེས་ཟེར།

སྐྱུལ་སྐྱུ་ཡིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་པའི་དཔེ་ཆ་གཞན་དག་ཡོད་པ་ཅི་ལྟར་རྟོགས་པ་རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་མི་ཤེས་ཀྱང་། ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་པའི་དཔེ་ཆ་ཞིག་ཉོས་ནས་སྐྱུལ་སྐྱུ་ལ་ལུལ། སྐྱུལ་སྐྱུ་ལ་དཔེ་ཆ་ཐོབ་རྗེས་དགའ་སྟོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པ་དང་། རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་དོན་དེ་ཕྱིར་བྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། ཁོང་གི་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁོངས་ཏིང་ལ། དཔེ་ཆ་དེ་དངོས་གནས་ཁོང་ལ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པར། ངས་ཁོང་ལ་དཔེ་ཆ་དགོན་པའི་ནང་དུ་ཁྱེར་ནས་སེམས་ཞིབ་མོས་བསྐྱུག་པའི་རེ་བ་བཏོན། དེ་ནས་སྐྱུལ་སྐྱུ་ཡིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་པ་ཁྱེར་ནས་ཉིན་བཞི་ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད་པའི་དགོན་པར་ཕྱིན། ཁོང་གིས་ཉིན་རེ་བཞིན་དཔེ་ཆ་དེ་གྲོག་བཞིན་པར་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད། སྐྱུལ་སྐྱུ་ཡིས་གཏན་དུ་བཞུགས་པའི་མྱ་གེ་ཀ་རྟེན་ཆེད་ང་ཚོས་སྒྲོན་ལམ་ཤུགས་བྲག་གིས་འདེབས་དགོས་ཞེས་ཟེར།

རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་བོད་པ་རྒྱར་ལས་མང་པོ་ཞིག་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱས་ཤིང་། 1904ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔུང་གིས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་བཟུང་རྗེས་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་སྤེང་བཅུགསམ་པ་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་སྐྱུ་འབུམ་དགོན་པར་ཤེབས་ནས་ལོ་གཅིག་ལ་ཉེན་ཁར་གཡོལ་དུས་སུ། རྟོ་ལི་ལེ་དང་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་བཅུགས་པ་རེད། སྒྲོག་སྤེལ་ལྟར་ན། ཁོང་གཉིས་སྤེང་མོལ་བྱེད་དུས་རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་རྟོ་ལི་ལེ་ལ། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ནི་ཡར་རྒྱས་སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པ་ཞིག་

ཡིན་པས། མངས་རྒྱལ་ཚོས་ལྷགས་དེའི་མདུན་ནས་ཉམས་འགོ་ངེས་ཅིང་ཅིས་གསུངས་པས།
དབྱིན་ཇི་པ་དེས་ཀྱང་དགའ་དགའ་སྒྲོ་སྒྲོའི་ངང་འཕྲིན་བཟང་བཞི་ཡི་དཔེ་ཆ་ཁོང་ལ་སྤུལ་དོ། །

རྟོ་ལི་ལེ་དང་སྤ་ར་གཉིས་ཟེ་ལིང་མཁར་དུ་གཏན་སྡོད་བྱེད་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ལོ་མང་པོར་
ཨ་མ་དོའི་བོད་པ་ཚོར་ཞབས་དོག་བསྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་སྤ་ར་ལ་སྒྲོ་བྱར་དུ་ཆ་བའི་
ན་ཆ་བྱུང་ནས་1913ལོའི་ཟླ་8པར་ཆོ་ལས་འདས་པས་ཁོང་གི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཆེད་དཀྱགས་
པ་རེད། རྒྱུ་མ་གི་བའི་རྒྱུན་གྱིས་རྟོ་ལི་ལེ་སྤྲུག་བསྐྱུལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལྷུང་ན་ཡང་སྤ་མཐུད་དུ་
ཞབས་དོག་བསྐྱབས་པས་ཟེ་ལིང་གི་མང་ཚོགས་ཀྱི་གྲས་བཀྱར་བོད། རྒྱས་ལོན་ལྟར་ན། མི་
རྒྱམས་ཀྱིས་ཁོང་ཉིད་གཟེ་བ་རྒྱུད་ཅིག་དུ་བཅུས་པ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་ཁོ་ཚོའི་པ་སྐྱེད་
བཤད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཉིད་གང་དུ་སྤེལ་ན་ཡང་མི་རྒྱམས་ཀྱིས་ཁོང་གི་རྒྱལ་འགྱུར་དང་སྐྱེད་
གདངས་ཡ་མཚན་དེ་ཤེས་པ་རེད།

1932ལོར། ཀྱང་གོར་ཞབས་དོག་བསྐྱབས་ནས་ལོ་38སོང་རྗེས་རྟོ་ལི་ལེ་ལས་བྲལ་ངལ་
གསོ་བྱས་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་གོང་ཚོ་སྤྱིང་འཇགས་གིག་དུ་བསྐྱེད། 1944ལོར་ཁོང་ཆོ་ལས་འདས་
ཤིང་དགུང་ལོ་82ཡིན་པ་རེད།

མི་ཏུ་བུ་བློན། (Albert Shelton)

བོད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱི་རྒྱལ་སྤྱི་

མི་ཏུ་བུ་བློན།

མི་ཏུ་བུ་བློན་ནི་1875ལོར་ཨ་རིའི་ཉིན་དུ་ཨཱ་ཀ་ཏུ་པའོ་ཤི་ནས་སྐྱེས་ཤིང་ཁོང་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏྲུག་སྐབ་པའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཡང་ཅེ་ལ། ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་གཏན་ནས་བསྐྱབ་མ་ཁྱོད་ནའང་། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོག་ས་མི་ཆོས་ཁོང་ལ་བོད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱི་རྒྱལ་སྤྱི་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད།

1904ལོའི་ཟླ་3པར་མི་ཏུ་བུ་བློན་དང་ཆུང་མ་རྩུ་ལོ་རྒྱ་གཉིས་ཀྱང་གོ་དང་བོད་ལྗོངས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་མཆམས་ཏེ་དར་ཅེ་མདོ་རུ་སྐྱེད་ས་རྩེ་གཡུལ་འབྱེད་ས་ཁུལ་གྱི་འཆོ་བའི་རྒྱུ་པ་ཡིས་ཁོང་གཉིས་ལ་མཆོན་པར་བྱས། གནས་དེ་དུ་འབྱུག་ཚུན་དོ་དྲག་ཅན་ནི་དུས་ནམ་ཡང་འབྱུང་སྤིང་པ་དང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་སྤྱོད་ས་སའི་གནས་དེའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། གདུག་རྩུབ་ཆེ་བོད་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་གནས་ཤིག་སྟེ། འཕྲོག་བཅོམ་དང་འབྱུག་ཚུན་གཉིས་ནི་བྱམ་མེད་མ་ཡིན་པའི་

དཔལ་དམག་དང་བཙན་པའི་རིག་གནས་ལ་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཡོད། མིའི་མགོ་བོ་བཙན་འོངས་
ནས་སྤང་བོ་དང་སྒྲིའི་ཀ་བ་བརྒྱན་ཞིང། དཔལ་པ་བཙན་འོངས་ནས་སྤྲིན་གཞུང་གི་ཁང་པའི་སྤྲིང་
དུ་དབྱངས་ཡོད། རྒྱ་མི་དང་བོད་པ་རྣམས་གསོན་པོར་པགས་པ་བཤུས་ནས་དུམ་ཐུང་གཙོད་པ་
དང་ཡང་ན་སྤྲོ་འདི་ནང་དུ་གསོན་པོར་བཅོས་ནས་འཁོལ་མ་དུ་འཇུག་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སར་སྤྲེའུ་ནས་དུམ་ཡུན་རིང་པོ་མ་འགོར་བར་སི་རུ་འུ་ཐུན་དང་རྒྱ་ལོ་རྒྱ་
གཉིས་ཀྱིས་ལི་ཀུའུ་ཁུང་ཞེས་འབོད་པའི་དུ་ཐུག་ཅིག་གཉོར་བ་དང་དེ་ནི་རྒྱ་མ་བོད་ཅིག་ཡིན། ཁོང་
གཉིས་ཀྱིས་དུ་ཐུག་དེར་ཉིད་འདུག་སའི་ཉེ་འགམ་གྱི་སྤང་ལམ་ཞིག་ཏུ་རྟེན་པ་རེད། ཁོང་གཉིས་
ཀྱིས་རང་གི་བུ་མོ་གཉིས་སྤྲོང་བ་བཞིན་བུ་ཆུང་དེ་ཡང་བུམས་སེམས་དང་བཙས་བསྐྱངས།

ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཞབས་ཏྲོག་བསྐྱབས་པ།

སི་རུ་འུ་ཐུན་བཟའ་མི་གང་བོ་དར་ཅེ་མདོ་རུ་སྤྲེའུ་ནས་ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས། ཆོས་སྤྲེལ་
མ་ཁན་གྱི་བྲིམ་ཆང་གཞན་ཞིག་སྟེ་ཨ་འོ་ཀུའུ་རུན་བཟའ་མི་གང་བོ་དང་མཉམ་དུ་བུ་བ་ཕྱོགས་
སུ་ཆུང་རིང་གི་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་གནས་སྤར་བར་མ་ཟད། དེ་རུ་འཕྲིན་བཟང་གུ་བ་མཐའ་ཆོས་
སྤྲེལ་ས་ཆོགས་དང་པོ་བསྐྱབ། སྐུའུ་དེར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བོད་ཀྱི་བྲིམ་ཆང་350ལྷག་
བསྐྱད་ཡོད། དར་ཅེ་མདོ་ནས་འབའ་ཐང་བར་དུ་ཉིན་17ཀྱི་ལམ་ཐག་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་
སེམས་གཅིག་ལུས་གཅིག་གིས་ཞབས་ཏྲོག་གི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་ནས། ཕྱོགས་ཡོངས་
ནས་ཞབས་ཏྲོག་སྐྱབ་པའི་ཐབས་སྤྱད་དེ་རུས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་བོད་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱབས། ཁོང་ཆོས་རང་གི་ལས་དོན་དེ་ལ་འདི་ལྟར། ཁོང་ཆོས་བུ་བཙུལ་ཁང་ཞིག་བཙུགས་
པ་དང་། ཡང་སྒོ་བ་མ་ཆུང་ཆེ་བ་རྣམས་ལ་སྒོ་བ་གྲ་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས། སྤྲོ་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱབ་
ཞིང་། སི་རུ་འུ་ཐུན་དང་སྤྲོན་པ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་སྤྲོན་ཁང་དེ་དྲེན་གཞི་རུ་བུས་ནས་མཐའ་འཁོར་
ས་ལུ་དུ་གནས་ངེས་གཏན་མེད་པའི་སྤྲོན་བཙུལ་ཁང་བཙུགས། དེ་ནས་ཅང་མ་འགོར་བར་ཆོས་
ཆོགས་ཤིག་ཀྱང་ཚུགས་ཏེ་བོད་དང་རྒྱ་ཡི་བྲིས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཟའ་ཉིམ་འུ་ཉིན་དགོན་མཆོག་གི་
བཀའ་སྒོ་བ་པའི་འགོ་བཙུམས་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཞིག་གིས་ཁང་པའི་འདི་སར་
རྒྱ་ཡི་བྲིས་པ་རྣམས་ལ་སྟེ་བྲིད་བུས་པ་དང་སི་རུ་འུ་ཐུན་ཀྱིས་ཁང་པའི་པར་ཕྱོགས་སུ་བོད་ཀྱི་
བྲིས་པ་རྣམས་ལ་སྟེ་བྲིད་བུས།

ར་ཆོའི་ཆུང་མ་རྣམས་གོང་ཆོའི་བྲིམ་ཆང་མང་པོར་སོང་ནས་ཐུང་མེད་དང་བྲིས་པ་ཆོར་འཕྲིན་
བཟང་བསྐྱབས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཆོས་རུང་བཙོན་གྱིས་དཔལ་པོ་དང་སྤྲོང་པོ། དཀའ་
ངལ་ལྟན་པའི་བྲིས་པ་ཆོར་ཁ་གསོ་པའི་ལས་ཀ་བཙུལ་རོགས་བྲས། དམིགས་འབེན་དེ་འགྲུབ་
ཆེད་ཁོང་ཆོས་མི་རྣམས་ལ་ས་གདན་དང་འདག་རྩས། ལྷམ་སོགས་ཀྱི་བཟོ་སྐྱངས་དང་། ཐ་ན་

ཞིང་འདེབས་པའི་ཐབས་དང་མེ་ཏྲག་འཇུགས་ཚུལ་སྟགས་ཀྱང་བསྐྲུབ། ལས་དོན་མི་འདྲ་བ་དེ་
དག་གི་འབྲས་བུ་ཤིན་ཏུ་ལྷགས་ཞེས་སྤྱི་ཚུལ་བརྒྱབ་ཡོད།

སྤྱན་བཙོས་ལས་དོན་ཐད་རྒྱན་པར་མཁོ་འདོན་དགོན་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཚོ་འདུག་ས་ནི་
རྒྱང་རིང་མཐའ་འཁོབ་ཡིན་པ་དང་ནད་པ་ཚོར་སྤྱན་རིན་སྟོང་པའི་རྒྱས་པ་མེད་པས་རེད། སི་ཏུ་འུ་
བུན་དང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཞན་ཚོས་རང་རང་མི་སྣེར་གྱི་ཐོན་ཁུངས་ཡོད་ཚད་ལས་དོན་
གི་ཕྱིར་སྤུལ་ཞིང་། མཐའ་འཁོར་གྱི་མི་རྒྱལ་ལ་སྤྱི་ཀའི་བྱམས་པ་མཛོན་པའི་ཆེད་དུ་ཁོང་ཚོས་
རྒྱན་པར་རང་གི་དགོས་མཁོ་དོར་བ་རེད། རྒྱ་ཆའི་གི་ནད་དུ་འདྲི་ལྟར། ཨ་རིའི་ཆོད་གཞི་ལྟར་
ན། སི་ཏུ་འུ་བུན་ལ་ཐོབ་པའི་སྤྱན་རིན་ཀུན་དངོས་གནས་དགོང་བྲོ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། གྱི་ཡིས་མྱས་
སྟོན་བཞེས་པ་དང་རྒྱུད་བ་གཅོད་པ་ལ་སྟགས་ཚང་མར་སྟོར་5ཡིན། ལོ་ཞིག་ལ་སི་ཏུ་འུ་བུན་ལ་
ཐོབ་པའི་སྤྱན་རིན་ནི་བཅོམས་པས་སྟོར་དང་ག། མར། ཚུ་རས། སྤྱང་པགས་སྟོར་ཞིག་དང་སྟོར་
25བཙས་ཡིན། ཕྱི་དྲོ་ཞིག་ལ་འབྲགས་ཕྱིད་ཐེབས་པའི་དམག་མི་སྟོར་ཞིག་སྤྱན་བཙོས་ཁང་དུ་
སྤེལ་བའི་ཉིན་དེར་སི་ཏུ་འུ་བུན་གྱིས་རྒྱུད་ལག་གི་མཛུབ་མོ་31བཙད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཡང་ཐེངས་ཞིག་ལ་མཛོན་ནད་བྱུང་བའི་བོད་པ་ཞིག་གིས་སི་ཏུ་འུ་བུན་གྱི་མདུན་དུ་བུས་མོ་རར་
བཙུགས་ནས་སྤྱན་བཙོས་ལས་དོན་གྱིས་པར་སྟེང་ནས་བཀའ་འདྲིན་ཞུས་པ་ན། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་
མཁན་གྱིས་སྤྱང་དུ་མི་དེའི་ལག་པ་ནས་ཡར་འཐེན་ཏེ་སྟོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་གྱིས། ཡར་ལོངས་
དང་རྒྱུ་ལྷན་ཕྱག་འཕུལ་མི་རུང་། དགོན་མཚོག་གི་བྱུང་དུ་མི་ཚང་མ་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པས།
སྤྱང་བོ་ཡིན་ཡང་འདྲ། མཛོན་ནད་བྱུང་བའི་མི་ཡིན་ཡང་འདྲ། མི་གཞན་སུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དགོན་
མཚོག་གི་བྱུང་དུ་ཆང་མ་གཅིག་པ་གཅིག་རྒྱུད་ཡིན་ཞེས་བརྟུན། སི་ཏུ་འུ་བུན་གྱི་ཁེངས་སྤྱང་གི་
ནམ་འགྱུར་དེའི་དབང་གིས། ཁོང་ནི་སྤྱད་གཞུང་གི་འགོ་དཔོན་དང་མངའ་སྤྱོད་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་
བྲམ་མ། ཡང་ན་ཞིང་བ་བཙས་སུ་དང་སུ་ལ་འགྲོགས་ནའང་ཆང་མར་མཛོན་མཐུན་འོང་བ་རེད།

འབའ་ཐང་རྫོང་གི་མི་རྒྱལ་གྱི་སེམས་སུ་དགོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྤྱིད་ཀྱི་ཅ་བ་རྒྱས་དགོས་ན།
ཁོ་ཚོར་དོན་དངོས་ཀྱི་རྟོགས་རམ་བྱས་ནས་ཡུན་རིང་གི་དཀའ་སྤྲུག་སེལ་དགོས་པ་སི་ཏུ་འུ་བུན་
གྱིས་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་། འབའ་ཐང་རྫོང་ཐང་རྫོང་རྒྱལ་ས་ཞིག་ཏུ་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་འཕྲིན་
བཟང་སྟོག་མཁན་ཚོས་གནས་ཚུལ་དེར་འགྱུར་བ་གཏོང་བའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཀོད་པ་རེད།

འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་སྟོང་པའི་ཨ་རི་པས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མི་རྒྱལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྟགས་
པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སི་ཏུ་འུ་བུན་གྱི་སྤྱི་ཁྱིད་འོག་རིང་ཆོད་ལེ་བར་བརྒྱད་ཅན་གྱི་རྒྱ་
རྒྱུ་ལག་ལ་ཏེ་འབའ་ཆུ་སྟོང་རྒྱུད་ནས་རྒྱུད་སུ་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེད་ག་ལ་
དན་རྟེན་བྱ་ཆེད་ཡུལ་མི་ཚོས་རྒྱུ་རྒྱུ་ལ་ཕྱི་རྒྱལ་པའི་རྒྱུ་ཆ་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། ས་སུ་འཕྲོད་
ལྷག་ཞིང་ས་རུབ་ཏུང་བས་ལུང་བ་དེས་རྒྱལ་བོ་ནད་གི་ཨེ་དེན་ལྷུ་ར་རར་གྱུར་ཏེ་ཀྱུ་བྱ་དང་མངར་
ཁམ། ཁམ་སྟོང་བཙས་ཀྱི་རབ་ནི་ཆར་རྫེས་ཀྱི་ལྷུ་གུ་བཞིན་ཐོན་ཞིང་། མི་རྒྱལ་གྱི་བཟའ་བཏུང་

ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རིགས་བསྐྱར་པར་མ་བཟང་ཡོང་འབབ་ཀྱང་འཕར་ཏེ་མི་མང་པོ་དབུལ་ཐར་
བྱུང་། དེབས་ཡུལ་མི་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྣམས་ལ་བཀའ་བྲིན་ཚད་མེད་ལྷ་བཞིན་ཡོད།

ཉན་མང་པོའི་རྗེས་ཀྱི་འབྲས་བུ།

1911ལོར་ཀྱང་གོའི་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་དད་པ་ཡང་བསྐྱར་དར་བའི་འགོ་ཚུགས་པས། འབའ་
ཐང་རྫོང་ལ་ཡང་དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ཐེབས། དེའི་མཚུག་འབྲས་ནི་འགོག་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་
ལ། ལྷན་ལྷ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྲིས་པ་ལྟར་ན། འབའ་ཐང་རྫོང་གི་མི་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་(མང་ཆེ་བ་རྒྱ་མི་
ཡིན།)ཀྱང་དེའི་ནང་ཞུགས་ནས། ཁོ་ཚོའི་འཕྲིན་བཅོམ་བྱས་པ་དང་མི་བསད་པའི་སྤྲིག་པ་ཁས་
བླངས་ནས་ཉལ་ཐ་དང་ཆང་གཙོ་དཔར་ཆོད་ལྟ་བུས། ཁོ་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རང་ཁྱིམ་
དུ་བོས་ནས་སྐྱེ་འདྲ་འདོར་བའི་རེ་བ་བཏོན་པས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆོ་དེད་ག་གི་ཁྱིམ་
དུ་སོང་ནས་སྐྱེ་འདྲ་རྣམས་དོར་ནས་དེའི་ཤུལ་དུ་གཙོ་བོའི་སྒྲོན་ལམ་སྐྱར་བ་རེད། ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་
ནང་དུ་མི་ཡིས་བཀའ་ན་ཡང་བོད་ལུལ་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་བཀའ་ལ་ཉན་མཁན་དང་དད་པ་
བྱེད་མཁན་བྟོད་དུ་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་རིགས་ཡིན་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་གིས་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་ངང་ནས་འདི་ལྟར། དམ་པའི་
ཐུགས་ཉིད་བབས་པའི་དོན་བྱུང་རྗེས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་མི་གང་ས་མང་དུ་འཕེལ་
ཞིང་། དེ་རིང་ཆོ་མཉམ་དུ་འཚོགས་དུས་སུ་ཁང་པའི་ནང་དུ་རྒྱ་དང་བོད་ཀྱི་བྱུང་མེད་དང་བྱིས་པ་
ཚོས་བཀའ་ནས་དབུགས་ཀྱང་ལེན་དཀའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་མི་ཚོས་ལྷིང་འཇགས་ངང་ནན་
ཏན་གྱིས་བཀའ་ལ་མ་ཉན་པས་ངེས་པོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་གོ་སྐྱབས་ཡག་པོ་ཐོབ། དད་ལྡན་
མང་དུ་འཕེལ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

སི་ཏུ་བུན་གྱི་སྐུ་མོ་ཏའོ་ལོ་སི་དང་ཏའོ་ལོ་ལ་ཞིག་ཉིས་ཀ་རང་གི་བོད་པའི་གྲོགས་པོ་ཚོ་དང་
མཉམ་དུ་ཡོད་པ།

སི་ཏུ་བུན་གྱི་ཡུན་རིང་གི་འདུན་པ་ནི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་སྤྲོན་ཁང་ཞིག་འཇུག་སྐྱེད་
ཡིན། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་དང་དད་པའི་གནས་མཆོག་ཡིན་པས་ལོ་མང་པོ་ཞིག་
ལ་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་འཕྲིན་ཡིག་སྤྲིངས་ཏེ། ལྷ་ས་རའོ་ནས་དེར་སྤྲོན་ཁང་ཞིག་འཇུག་སྐྱེད་
བར་ཆོག་མཆན་གནང་བའི་རེ་བ་ཞུས་ན་ཡང་། མཐར་རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་ཁོང་ལ། བདག་གིས་
ཁྱོད་ཚོའི་ལས་དོན་ཤེས་པ་དང་། ཁྱོད་ཚོ་རྒྱུ་རྒྱུ་འོངས་པའི་དམིགས་འབེན་ནི་བྱམས་སྤྱིང་
རྗེ་སྤྱོད་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པས་ངས་ཁྱོད་ཚོར་བཀག་འགོག་མི་བྱེད་ཅེས་ཡིག་ལན་བསྐྱར་མོད།
འོན་ཀྱང་སི་ཏུ་བུན་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འགྲོ་འགོ་མ་བརྩམས་གོང་ལ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྤྱངས་
རོ་བྱས་ཏུ་ཁྱུར་ནས་རག་པ་གཏུག་རྩུབ་ཅན་ཚོས་གྲོང་ཆོ་བཀག་སྤོམ་བྱས།

སི་ཏུ་བུན་དང་ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་སྟེ་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་སྤྱ་མ་དཔོན་པོ།

1920ལོར་སི་ཏུ་ལུ་བྱུང་དང་ཁོང་གི་ཆུང་མ་དང་བུ་མོ་བཅས་པ་ཡུལ་སྒོར་བྱེད་དུས་ཇག་པ་སྒོར་
 ཞིག་གིས་བཅན་བྲིད་བྱས་ཤིང་། ཡ་སྒོར་25000ལྷན་དག་ཟོད་གཏོང་བར་བྱས། ཁོང་གི་
 ཆུང་མ་དང་བུ་མོ་གཉིས་ལ་འཛིགས་སྐྱུལ་ཐེབས་ཀྱང་མཐར་ཕྱིར་བཏང་བ་རེད། སི་ཏུ་ལུ་བྱུང་
 བཅན་གྱིས་རི་ནང་དུ་བྲིད་དེ་ཉིན་71ལ་བཀག་གོ་རིམ་ཉིལ་བོར་ཁོང་གིས་ཇག་པ་ཆོའི་རེ་བ་
 མ་བསྐང་བར། ཁྱོད་ཆོས་ར་བསཏ་ཀྱང་ཆོག་ལ་གང་འདོད་བཞིན་སྐྱད་ཀྱང་ཆོག་ཡིན་ནའང་ང་
 གྱུ་མཁན་གཏན་ནས་མེད་ཅེས་བརྗོད།

སི་ཏུ་ལུ་བྱུང་བཅན་བཀག་བྱེད་རིང་ཁོང་གིས་བྱམས་སྒྲིང་རྗེ་དང་བཅས་མས་སྒྲོན་བྱུང་བའི་ཇག་
 པ་ཆོ་དང་ནད་པ་ཆོར་རོགས་རམ་བྱས་པས་ཁོ་རྒྱམས་རིམ་བཞིན་གྲོགས་སུ་གྱུར། བཅན་བྲིད་
 བྱས་ནས་བདུན་ཕྲག་བརྒྱུ་ག་འགོར་རྗེས་ཁོང་གི་ཤ་ཟད་ནས་རུས་པར་བྱག་པས་ཡར་ལང་
 མི་བྱབ་པ་རེད། ཇག་པ་ཆོས་ཁོང་ལ་སྒྲིང་རྗེ་ནས་ཁོང་ཉིད་ལམ་འགྲམ་ཞིག་ཏུ་བཞག་ ཁོ་ཆོའི་
 རྗེས་སྒྲིག་པའི་བྲིད་གཞུང་དམག་གིས་ཁོང་ཉིད་མཐོང་ངེས་པ་ཇག་པ་ཆོས་སྐུ་མོ་ནས་ཤེས་ཡོད།

1922ལོར་སློག་ལ་བྱག་པའི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་འགོ་མ་བརྒྱམས་སྒོན་གྱི་སི་ཏུ་ལུ་བྱུང་།

1922ལོའི་ལོ་སྟོད་དུ་སི་ཏུ་ལུ་བྱུང་གི་ཆུང་མ་དང་བྱམས་པ་ཆོ་ཨ་རིར་ཕྱིར་ལོག་པ་རེད། ཡིན་
 ནའང་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཆོང་གི་གདན་འདྲེན་དང་དུ་སྐངས་ནས་དུས་ཡུན་རིང་ཞིང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་
 འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་སྡེ་ལྷ་སར་འགྲོ་བའི་འཆར་གཞི་བཏོད། སྐབས་དེར་ཨ་རིའི་འཕྲིན་བཟང་
 སློག་མཁན་འདི་ནི་ལོ་47ཡིན་པས་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལ་དུས་ཆོད་དེ་འབྲ་མང་པོ་མེད་སྟེ་མ་

ནས་སེམས་ཁུར་བྱས། ཁོང་གིས་རང་གི་གྲོགས་པོ་ཞིག་ལ། ས་བབ་སྤྱི་5200ཡི་མཐོ་སྒང་
དུ་བྲལ་ལ་ཞོན་ནས་འགྲོ་བའི་རུས་པ་ནི་ལོ་50ཡོན་པའི་རྗེས་སུ་ཉམས་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

ལོ་གཅིག་གི་རྩོན་ལ་སི་རུའུ་བུན་བཙན་བྱིད་བྱེད་མཁན་ཟག་པ་ཆོས་ཁོང་ཉིད་ལྟ་སར་འགྲོ་
འཆར་གྱི་གཏམ་ཐོས་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་བཙན་བྱིད་བྱེད་པར་ཐག་བཅད། ཐེངས་འདིའི་དམིགས་
ཡུལ་ནི་སི་རུའུ་བུན་ཁོ་ཆོའི་རྩོན་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཆད་ཡིན། 1922ལོའི་ཟླ་2པའི་ཁོང་བོད་མི་
གསུམ་དང་མཉམ་དུ་ལྟ་སར་འགྲོ་བའི་ལམ་དུ་ཆས། ཟླ་2པའི་ཆོས་16ཉིན། འབའ་ཐང་རྫོང་
གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོར་མི་20ཡོད་པའི་ཟག་པ་སྐོར་ཞིག་གིས་ལོ་བར་བཅུའི་མཚམས་
སུ་འགག་སྒོ་ཞིག་ལ་སི་རུའུ་བུན་ལ་འཇབ་ཆོལ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར། དེ་ནས་ཁོང་ཆོ་ལྷར་
དུ་འགག་སྒོ་དེར་ཕྱིན་པ་ན་སི་རུའུ་བུན་འཆིལ་ཉེབ་མཐོང་བས་མ་རྩེ་སྒྲན་ཁབ་ཅིག་བརྒྱབ་ནས་
ཁོང་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བྱིར་བུར་བ་རེད།

ལས་གྲོགས་ཆོས་རུས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་ཁོང་བསྐྱབས་ན་འདང་། 1922ལོའི་ཟླ་2པའི་ཆོས་
17ཉིན་གྱི་ཉིན་གུང་དུས་ཆོད་12དང་སྐར་མ་45ཡི་སྟེང་ཁོང་ཆོལ་ས་འདས་སོང་། འབའ་ཐང་
རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་མི་ཆོགས་ཆུང་བུདེའི་ན་རུ་སེམས་སྟག་པ་དང་། ཁོངས་མི་ཞིག་
གིས་འདི་ལྟར། ཁོང་ཉིད་ཆོལ་ས་འདས་པ་ནི་ང་ཆོའི་སེམས་ཁུར་གི་སྒྲུབ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་
འཕྲིན་བཟང་སློག་སའི་སྟོང་ལ་ན་ཟུག་པོ་ག་ ཁོང་ནི་དངོས་གནས་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ལུ་
དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། རང་ཉིད་ཐང་ཆད་ཀྱང་དེར་ཁ་ལ་མི་བྱེད་པའི་རྩོན་པ་བཟང་པོ་ཞིག་ཀྱང་
ཡིན། དེ་ལས་གལ་ཆེབ་ཞིག་ལ་ཁོང་ནི་ང་ཆོར་སྐུལ་སྦྱོར་བྱེད་མཁན་དང་ང་ཆོའི་དགའ་སྤྱོད་ཡང་
ཡིན་ཏེ། རམ་ཡིན་ཡང་ང་ཆོར་སྐུལ་མ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་པ་རེད།

སྐབས་དེར་བད་འཕྲིན་འབྱོར་དལ་བས་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་མི་ཆོས་བདུན་ཡུག་འགའ་ཡི་རྗེས་
སུ་ད་གཟོད་སི་རུའུ་བུན་གཞན་གྱིས་བསད་པའི་དོན་ཐོས། སེམས་མཐ་པ་ཞིག་ལ་ཁོང་གི་ཆུང་
མ་དང་བུ་མོ་ཆོས་ཨ་རའི་འཕྲིན་སྦྱོར་བརྒྱད་ནས་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་པ་རེད།

སི་རུའུ་བུན་གྱི་འདས་མཆོད་ནི་ལི་ཀཱུ་གྲུང་གིས་གཙོ་འགན་ཁུར་པ་དང་། ཁོ་ནི་སི་རུའུ་བུན་
གིས་ལོ་18ཀྱི་རྩོན་དུ་གཉོར་སྦྱོང་བྱས་པའི་དུ་ཡུག་དེ་ཡིན། ཀཱུ་གྲུང་ནང་སོན་ཏེ་ལྷ་གི་ཀ་པ་ལུ་
བྱུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི་ཆོའི་བྲོད་དུ་རུས་ཤུགས་ལུན་པའི་སྒོ་
ནས་འཕྲིན་བཟང་སློག་བཞིན་ཡོད།

འབའ་ཐང་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོར་མཆོན་ན་ཁོང་ཆོའི་ཤུགས་ཀྱིན་ཏ་
ཅང་ཆེབ་འེ་སྟེ་བྲིད་ཤོར་ན་ཡང་། ཁོང་ཆོས་དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་ལུ་མཐུད་དུ་ཞབས་ཏོག་
བསྐྱབས། 1925ལོའི་སྟོན་ཁུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ཆསྟོམས་ཀྱིས་མི་170བོད་པའི་ཆོས་
ཆོགས་ནང་ཞུགས་པ་དང་། ཉུང་དུས་སུ་མི་148ཡོད་ལ་མང་དུས་སུ་མི་188ཡོད། ཡེ་ཤུའི་
ལུངས་སྐར་སྒྲན་གྱི་ཉིན་མོར། ང་ཆོས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་དཔལ་པོ་མི་647ལ་དགོང་ཟས་

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ག་ཤིག་བྱས་ཤིང་། ང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གཙོ་བོས་འཕྲིན་བཟང་གི་བཀའ་བསྒྲགས། ལི་ཀུའུ་གྲང་གིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྒྲོང་གི་བཀའ་ཡང་བསྒྲུབ་བཤད། ཡང་ཁོས་མི་600-700ཡི་མདུན་དུ་བྱ་འབྲུམ་པའི་སྒྲོས་གར་འབྲབ་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

1925ལོར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐར་གྱི་ལྷན་འཛོམས་ལ་ཞུགས་པའི་མི་ཚོགས།

མི་ལ་སྐུལ་སྒོང་ཐེབས་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་དག་ཡོད་ནའང་། སི་ཏུ་བུ་བུ་ཆེ་ལས་འདས་རྗེས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན་དཀའ་ལས་ཁག་པོར་ལྷད། བོད་པ་དང་རྒྱ་མིའི་བར་ཕྱ་མཐུད་དུ་འགལ་རྒྱུ་བྱུང་ནས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སའི་སྒྲན་ཁང་དང་ཁང་པ་གཞན་དག་ཅུ་མེད་ཤུལ་མེད་དུ་བཏང་། མཐར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྣམས་ཀྱི་བར་ལའང་འགལ་བ་བྱུང་བས་ལོ་ངོ་28རིང་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་ས་དེ་1932ལོར་སྒོ་རྒྱག་དགོས་བྱུང་བ་རེད། འབའ་ཐང་རྫོང་གི་དད་ལྷན་ཡང་རེ་ཅུང་དུ་སོང་ནས་མི་16ལས་ལྷག་མེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྐྱེ་གི་ཀ་པ་ཚོས་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་དུ་འཕྱིན་བཟང་སློག་ས་ཞིག་
འཛུགས་འདོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་དཔལ་འཇུག་པའི་མི་ཉུང་ཤས་ཞིག་མ་གཏོགས་གོང་ཁྱེར་
དེའི་ནང་སློབ་སྦྱང་གི་ཁུལ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་ལྟོས་པར་འཕྱིན་བཟང་སློག་ས་ཁུལ་ཚོ་ལྷ་ས་
འགོ་བའི་གོ་སྐྱབས་ཡོད་པ་འདྲ། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་སློབ་ས་
དུས། བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་བའི་སློ་ཞི་འཕྱིན་བཟང་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱུག་འདོད་པའི་མི་དེད་གཤིག་གི་
མཛུགས་ཡང་བསྐྱར་བརྒྱབ་པ་རེད། གྲུང་གོ་དང་རྒྱ་གར་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འབྲུག་ཚུངས་བྱེད་བ་
དེས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡང་ཐེང་ཆ་བསྐྱེད་ས་ཏེ། འཛམ་གླིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་དག་གིས་འཛམ་
གླིང་གི་ཡང་ཅེར་དཔེར་སྐྱོར་བྱ་ཆེད་ཡན་ཚུན་དམག་བརྒྱབ་པ་རེད། དེ་བས་ལྷ་ས་འདྲེས་འཛིན་
མཁན་གྱིས་ཕྱི་རོལ་གྱི་མི་རྒྱལ་སྤྱོད་སྤྱོད་མི་ཚོས་པའི་བཀའ་བབས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ནང་ཆེས་སྤྱིང་སྤྱོད་པའི་འཕྱིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་
ཆོས་སྤེལ་མཁན་ནི་ཁོར་མེའི་འཕྱིན་བཟང་སློག་ས་ཁུལ་སའོ་རེན་སིན་ཞེས་པ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་
མང་པོར་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་མ་ཟད་རང་ཉིད་ཀྱི་འགྲུལ་བཞུད་དང་ཉམས་སྦྱང་
གསལ་པོ་བྱས་ནས་ཐེན་ཐོར་བཀོད། 1922ལོར་ཁོང་དར་ཅུ་མདོ་ཡི་རྟེན་གཞི་དང་ཁ་བྱལ་ཏེ་
ལྷ་སར་འགོ་བའི་སེམས་ཐག་བཅད། ཁོང་གིས་རང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེའི་ཆེད་དུ་ལག་རྟེན་སི་
དུག་བཅུ་ཞེད། དེ་ནང་གི་མི་གཉིས་ནི་བྱུས་གསོལ་བྲངས་པའི་བོད་པའི་སྐྱེ་གི་ཀ་པ་ཡིན། ཁོང་
ཚོས་དེལ་དང་རྟ་17ཞིང་པའི་ནང་ཞོན་པ་བརྒྱལ་འཕྱིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་བཀའ་ལ་ནས་སོང་།

ཟླ་འགའི་རིང་ལ་ཁོང་རྒྱལ་དལ་གྱིས་ལྷ་ས་འཕྱིན་བཟང་སློག་ས་སུ་བསྐྱོད་ཅིང་ལམ་བར་དུ་མི་རིག་རིག་
ཐུག་ཐུག་ཀྱང་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དེབ་ཆུང་ཁྱི་ལྷ་གསུང། འགྲུལ་བཞུད་
དེའི་ནང་དུ་སའོ་རེན་སིན་ནི་འཛུགས་སྐྱོང་གང་ཡང་མེད་པར་ཉེན་ཁ་ལ་མ་འཛུགས་པར་བོད་རང་
སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ལྷ་ས་དང་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་བར་ཐག་ལས་མེད་དུས་སུ་
ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་མི་ལོག་ག་མེད་བྱུང་ནས། སྤར་ཡོང་སའི་ལམ་བརྒྱད་དེ་ཡང་བསྐྱར་སི་ཁོར་ཞིང་ཆེན་
དུ་སློབ་ས། རོན་དེས་ཁོང་ཚོའི་སེམས་ཤུགས་ཉམས་པར་བྱས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་
20ནང་གི་དེའི་འཕྲོའི་དུས་ཡུན་ནང་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལྷོ་གནས་སུ་འགོ་བའི་སློ་ཞི་དུས་ཡུན་རིང་
པོར་བརྒྱབ་པ་ཡིན་པས། ཉན་ཞིག་ལ་གནས་དེས་འཕྱིན་བཟང་སློག་ས་ཁུལ་ཚོར་སློ་འབྱེད་པའི་
ཕྱིར་སྐྱེ་གི་ཀ་པ་ཚོས་སུ་མཐུད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་ནང་དུ། སྐབས་དེའི་ཡུང་གོ་ཡི་ཟིང་ཆ་ཆེ་བའི་ཁོར་ཡུག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལས་དོན་ལ་དཀའ་ཁག་མང་པོ་བཅོས་ནས་དང། དགོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ཨ་མདོའི་ཡུལ་སྤྲུགས་སོ་སོར་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད། ལོ་10ཡི་ནང་དུ་དོ་སྣང་བྱེད་འོས་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། 1928ལོར་ཡུང་གོ་ཡིས་མཆོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་བཙུགས་པས་ཨ་མདོའི་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་ཞིང་ཆེན་གསར་བ་དེའི་ཁོངས་སུ་བཙུག་པ་རེད།

ཨ་མདོའི་དགའ་ལྷན་དང་ཆོང་ལྷན་གྱི་བྱིང་ཡོད་སའི་སྤྱ་བྱང་གྲོང་རྒྱལ་དུ་བོད་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས། ཉེ་རིགས་བཅས་ཀྱི་བར་ལ་མི་རིགས་དང་ཆོས་ལུགས་དང་མོས་ཐད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡུན་རིང་རྒྱུག་ཡིན་པས། རྒྱ་དུ་མི་ཁྲག་བཞུར་བའི་དོན་རྒྱུ་འབྱུང་བ་ཞིན་ཡོད། 1919ལོར་ཉེ་རིགས་ཀྱིས་སྤྱ་བྱང་དགོན་པར་འཛབ་རྒྱལ་བྱས་ཏེ་བཙུན་པ་བརྒྱ་ཡུག་དུ་མ་མེ་ལ་བསྐྱེགས་པར་མ་ཟད། མས་འཆོག་པའི་བམ་རྩ་རྣམས་དགོན་པའི་ས་རྒྱུད་དུ་འཕངས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་ནང་དུ་ནམ་ཡིན་ཡང་གནས་བབ་རྒྱུག་ཡིན་ཏེ། ཡན་ཚུན་དག་ཅུ་ལངས་ནས་བོད་མི་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་དམར་གསོད་བྱས།

1929ལོར། ཕྱི་རྒྱལ་ཉེན་བརྟག་པ་ཞིག་སྤྱ་བྱང་དུ་ཡོད་ནས་བོད་རིགས་དང་ཉེ་རིགས་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བྱུང་བའི་དམག་འབྲུག་ནང་གི་དམར་གསོད་སྐོར་འདི་ལྟར་བཞོད་ཡོད་དེ། བོད་པ་154ཡི་མགོ་ནི་ཉེ་རིགས་ཀྱི་བཙན་རྒྱུ་ལྷོང་གི་གྲང་ངོས་སུ་བཀལ་བས་མེ་ཏོག་གི་རི་མོ་ཞིག་དང་མཚུངས། བརྒྱ་ལྷུ་མོ་དང་བྱིས་པའི་མགོ་རྣམས་ཀྱིས་དམག་སྐར་མདུན་གྱི་ཀ་བ་བརྒྱན་ཡོད། ཉེ་རིགས་ཀྱི་རྟ་པ་རྣམས་གྲོང་རྒྱལ་ནང་དུ་བང་གིས་རྒྱགས་ཤིང། རྟ་སྐར་རེའི་སྤྱིང་དུ་མིའི་མགོ་10ནས་15བཀལ་ཡོད།

ཆོད་དཔག་ལས་མ་འདས་པ་ཞིག་ལ་འབྲུག་རྩྱུང་གི་དུས་སུ་ཡུང་གོ་ནང་ལོགས་ཆོགས་པས་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱི་སྤྱན་བཙུག་ཆོན་རྒྱུ་ཞིག་གནས་རྒྱལ་རྒྱུ་ཆེ་བའི་གནས་དེར་མངགས་ཀྱང་། ཨ་མདོའི་ཡུལ་འཕྲིན་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཡར་རྒྱས་མ་བྱུང་། འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱི་སྤྱན་བཙུག་ཆོན་རྒྱུ་ཞིག་པ་ཡན་རྒྱུ་སྤྱན་བཙུག་ཁང་ཞིག་བཙུགས་པ་དང་། དེ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོས་བོད་ཀྱི་འབྲུག་པ་ཆོད་གཟུགས་པོ་དང་དང་མོས་ཐད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་ཞབས་ཏོག་སྤྱོད་བྱས། བོད་པ་རྣམས་རྒྱུ་ཞིག་དུ་གྲོང་རྒྱལ་ཏུ་ཡོད་པ་རེད།

མགོ་ལ་གྱི་ཡིས་བརྒྱབ་པའི་མི་ཞིག་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སར་སྒྲན་བཅོས་བྱེད་དུ་བྱིད་འོངས་པ།

ཡང་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚན་རྒྱུ་གཞན་ཞིག་གིས་མཚོ་སྒོན་ཞིང་ཆེན་ཁྲི་ཀ་རྫོང་ནས་ཉེན་གཞི་བཅུགས་པ་དང་། རུས་ཀའོ་ཅན་གྱི་རྒྱ་མི་སྤྱི་ལ་པའི་སྒྲན་པ་ཞིག་ལག་རོགས་ཡིན། ལས་ཤོགས་ཆོས་སྒྲན་བསྐྱེད་པར་མ་ཟད་ས་དེ་གའི་མི་དང་གནས་མཛུལ་བ་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་སྤྲད། དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་དེ་དག་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་རྒྱས་མངའ་མེད་པའི་མགོ་ལོག་བོད་ལུའུ་དུ་བསྐྱོད་དེ་ག་ས་གང་དུ་དཀོན་མཆོག་གི་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས།

ད་དུང་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་མེད་པའི་དབྱེན་ཇིའི་བུ་མོ་ཀའེ་ཆོན་ཡུན་(Mildred Cable)དང་ལྷན་ཀའེ་ལུའུ་(Evangeline) ལྷན་ཀའེ་ཏུའུ་(Francesca French)མིང་སྲིང་གཉིས་ཀ་བཅས་ནི་ཁོང་ཆེད་དུ་ས་རབས་དེའི་མིང་གྲགས་ཆེས་ཆེ་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གསུམ་ཡིན། ཁོང་གསུམ་པོས་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ལུང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་མི་དང་ཁ་ཆེ། བོད་པ་བཅས་གསུམ་པོས་ཚུན་འདྲེས་ས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་འཆོ་བ་རོལ། ཁོང་རྣམས་རྒྱན་པར་མི་རིགས་འདི་གསུམ་པོའི་ཁོད་དུ་ཕྱིན་ནས་མི་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་རེད། ཁོང་རྣམས་མི་སྣ་མ་སྣ་ཆོགས་དང་ཕྲད་ནས་མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་དོན་ཡང་མང་པོ་བྱུང་། 1927ལོར། ཁོང་རྣམས་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཞིག་དང་ཕྲད་ཅིང་དེའི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་འདི་ལྟར་བརྗོད་བྱུང་། བཅུན་པ་དེའི་བར་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་པ་དང་གོམ་པ་འགའ་རེའི་མཆོམས་ནས་ཕྱག་རེ་བཅུལ་བ་རེད། ལུས་ཐང་གིན་ཏུ་ཆད་པའི་བཅུན་པ་དེ་རྒྱ་བ་དུག་ལ་དེ་ལྟར་བསྐྱོད་ཅིང་། ད་དུང་ལེ་བར་1600ཡོད་པའི་སྟོད་ཉིམ་ལྷ་སར་འགྲོ་འདོད་པ་རེད། བྱད་མེད་གསུམ་པོས་དོན་དེ་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། རེ་ཆོས་ཁོང་ལ་<<ཡོ་ཉ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་སྤྲད་པ་ན། ཁོང་གིས་སྐད་ཆེན་པོས། ཐོག་མར་བཀའ་ནི་ཡོད་ཅིང་བཀའ་དེ་ཉིད། ། དཀོན་མཆོག་ཉིད་དང་ལྷན་ཅིག་ཉིད་དུ་བཞུགས། ། བཀའ་ཞེས་གྲགས་པ་དཀོན་

མཚོག་ཡིན་ལགས་ཤིང་། ། ཞེས་ཐོག་མའི་མདོ་དེ་བཟུགས་རྗེས་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁེངས་
 བར་མ་ཟད། ང་ཚོས་བཤད་པའི་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་གིས་མཉན། ཡང་ཁོང་
 གི་གདོང་ལ་སྦྱིད་ཅིག་ཤར་ནས། ངས་ཁྱོད་ཚོས་བཤད་པའི་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་གེས་པ་
 ཡིན། ཉེལ་མ་ཁོང་དུས་རྒྱུན་ངའི་མི་ལམ་དུ་སྤྲེལ་ས་བྱུང་བས་ངས་ཅིས་ཀྱང་ཁོང་ལ་དད་པ་བྱེད་
 དགོས་ཟེར་ཞེས་བརྗོད།

ཁྱུ་རེ་ལོ་ནོ། (M.G.Griebenow)

ཁྱུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡིས་སྤྲེལ་བྱུང་དུ་བཅུན་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་པ།

1921ལོར། ཨ་རིའི་གྲོང་ཚོ་ཞིག་ནས་འོངས་པའི་ཁྱུ་རེ་ལོ་ནོ་གཟུགས་རིང་དང་ཁོའི་གོགས་
 མོ་ཕུའུ་ལན་ཅི(Blanche)གཉིས་སྡེ་གཞུག་བྱས་ནས་སྤྲེལ་གཅིག་གི་ནང་སོ་སོ་བྱུ་ལ་བསྐྱད་
 དེ་ཀྱང་གོ་དུ་འབྱོར། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ཚོགས་པས་གཉེན་རྟགས་བརྒྱབ་ཅིན་
 པའི་ལས་གོགས་ཡིན་ཚེ་གཉེན་བསྐྱིགས་རྗེས་དག་ཅོད་མཉམ་དུ་བསྐྱད་ཚོག་པར་གཏན་ཁེལ་
 བྱས་ཡོད།

ཉམས་ཕྱོད་ཐུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟན་པའི་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ལམ་ལགས་ཁྱུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡོད་སའི་སྤོང་
 ཆེན་ལ་འཚམས་འདྲི་བྱེད་དུ་ཕྱིན་པ་ལ། ཁྱུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡིས་ཐོག་དང་པོར་དགོན་མཚོག་གིས་རང་
 ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་དགོས་པའི་ཞལ་འབོད་གནང་བ་གེས་པ་རེད། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་པོད་
 ཡུལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་ཏུ་འགོ་འདོད་པ་ཚོར་སྒྲོ་འདོགས་གང་ཡང་མེད་པའི་ངར། ང་རང་ཕྱི་
 རོལ་གྱི་ཁྲིམ་རར་ལངས་ཏེ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དེབ་ཆུང་སྦྱོད་ཐེངས་རེ། བཅུན་
 པ་ཚོས་དཔེ་དེབ་ཀྱི་ནང་དོན་བཟུགས་རྗེས་དེབ་རྣམས་གཤགས་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཁྱོད་ཆེན་པོ་

ཡངས་ནས་སྐད་ཀྱི་པ་དང་། ཡང་ཁོ་ཚོས་ངའི་ཆེས་དེད་ནས་ང་ལ་དོ་ཡིས་ཀྱི་ཞོར་ནས་ཡང་
གནས་དེར་བྱིར་ཡོང་མི་ཚོག་པའི་བཀའ་འབབ་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

མི་ལ་འགྲན་སྐྱོད་བྱེད་པའི་གཏམ་དེད་ག་ཐོས་ཆེས་གཞོན་ནུ་དེའི་སེམས་ནང་གི་མི་ལྟེ་སྒར་བ་
དང་། རང་གི་ཆོ་སྒྲིག་སྤྱི་གཡ་འབྲུལ་འདོད་པ་དང་། བོད་ཡུལ་དུ་འགྲོ་བའི་དཀོན་མཆོག་གི་
དགོངས་པ་ཡིན་ཆོ་དེ་བཞིན་བསྐྱབ་པར་ཁས་སྤྲངས།

ཀྱུ་རེ་མེ་ནོ་དང་ཕུའུ་ལན་ཆིག་ཉིས་ནི་སྤྱ་བྲང་(དེ་ལྟའི་བསང་རྒྱུ་རྗེད་)དུ་འདུག་པར་ཆོག་
མཆན་ཐོབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ཐོག་མ་ཡིན། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ཨ་མ་དོའི་སྐད་
སྒྲིབ་སྒྲུབ་ཨ་ཆེ་ཞེས་འབོད་པའི་བརྩམ་པ་ཞིག་གི་རོགས་རམ་ཐོབ། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྐད་
ཆེན་པོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་རྟོག་དུས་སུ་དག་ཀྱིས་སྒྲོ་བྱར་དུ། དེ་ལྟར་རེད། དེ་ལྟར་རེད་
ཅེས་བརྗོད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྐབས་དེར་རྟོག་བཞིན་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་མདོ་ནི་སྐབས་མགོན་
ཡེ་ལྷས་དད་ལྡན་ཆོ་ནམ་ཡང་མི་འདོར་བར་མ་ཟད་ཁོང་ཉིད་བསྐལ་པའི་མཐའ་མའི་བར་དུ་ཁོང་
ཆོ་དང་མཉམ་དུ་བཞུགས་ཡོད་ཅེས་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་གཉིས་རང་གི་དག་ཀྱི་རྣམ་འགྲུར་དེ་ལ་
ཡ་མཚན་ནས་འགྲེལ་ཀྱི་དགོས་པའི་རེ་བ་ཞུས་པ་ལ། བརྩན་པ་དེས་ཁོང་གཉིས་རོམ་ཆར་
དུ་བརྩག་ནས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་མི་མང་ཆེ་བས་ཁྱོད་གཉིས་ལ་སྤྱ་བྲང་ནས་དགའ་བསུ་ཚད་ལས་
བརྒལ་བ་འཐོབ་པར་སེམས་ཁུར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། མི་རྣམས་ཁྱོད་གཉིས་བཅའ་དུ་འོང་ཞིང་། ཁྱོད་
གཉིས་ཁོ་ཚོའི་བྱིས་དུ་མགོན་ལའང་བོས། ཐ་ན་རྒྱུད་རིང་གི་འབྲོག་པ་ཚོས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བྱེད་བཞིན་
ཡོད། ཁོ་ཚོ་ན་དུས་ཁྱོད་གཉིས་བཅའ་དུ་འོངས་པས་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་། ཁོ་ཚོ་དཀའ་ངལ་དང་
ཕན་དུས་ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་རོགས་རམ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་
བརྗོད་དུས་ཁོ་ཚོས་ནན་ཏན་གྱིས་མཉན་པ་རེད།

ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་དཀའ་ལས་བཟོ་སྤྱོད་པར་འདོད་ནས་ལྟ་བུ་ཆོ་དགོན་པའི་ནང་དུ་འཛོམས་ཏེ་
ཁྱོད་གཉིས་ལ་གཞོད་འཆོ་གཏོང་ཆེད་རན་སྐྱགས་བྱེད་པར་བརྩོན། ང་ཚོས་ཉིན་མཚན་མེད་པར་
ཁྱོད་གཉིས་ལ་རན་སྐྱགས་བྱས་ཤིང་། ཡང་མི་མང་གས་ནས་མཇུག་འབྲས་ལ་བརྟག་ཏུ་བརྩག་
པ་ན་ཁྱོད་གཉིས་འཚམ་པོ་བདེ་མོ་ཡིན་པ་རེད། མི་དེས་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་འདེམས་ཁྲོམ་རར་བོད་པ་
སྐྱོར་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱུང་མ་གྲོང་རྒྱུ་ནང་གི་བྱུང་མེད་སྐྱོར་
ཞིག་ལ་འཕྲད་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ཟེར། ཁང་པ་མེ་མ་འཚོག་ལ་རྒྱོང་ནང་གི་རྟ་ཡང་བདེ་སྐྱག་
ཡིན་པས་དོན་དངོས་སུ་ཐམས་ཅད་བདེ་བར་གནས།

དེ་ནས་ང་ཚོས་ལྟ་བ་སྒར་ལས་མང་པོ་དགོས་པར་འདོད་ནས་ས་ཁུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་བར་
ཆེན་མངགས་པ་དང་། དེས་ལྟ་བ་མང་པོ་བྲིད་ཡོང་སྟེ་ང་ཚོར་རན་སྐྱགས་འདོན་པར་རོགས་
རམ་བྱས། ཡང་ང་ཚོས་ཉིན་མཚན་མང་པོར་རན་སྐྱགས་བཏོན་ན་ཡང་མཇུག་འབྲས་གང་ཡང་
མ་བྱུང་། དེ་ནི་དངོས་གནས་རྟོགས་དཀའ་བའི་དོན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ང་ཚོས་གཞོན་འདྲེ་དེ

དག་ངོ་ཤེས་པ་ཡིན། ང་ཚོས་གདོན་འདྲེ་དེ་ཚོའི་མིང་ནས་བོས་ན་དེ་དག་ས་འོག་ནས་ཐད་ཀར་
 ཐོན་འོང་བ་དང་། དེ་དག་གིས་ཐེངས་དང་པོར་ང་ཚོའི་རེ་བ་སྟོང་ཟད་དུ་བཟང་། མི་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་
 ང་ཚོ་གྲུས་ནས་ཁོ་ཚོའི་དགྲ་ལ་གཞོད་པ་གཏོང་དུས། ང་ཚོས་གདོན་འདྲེ་དེ་དག་བོས་ནས་ཁོ་ཚོའི་
 ལྷགས་ཟོག་གསོད་དུས་ལྷགས་ལྟུ་ལ་ཆང་ཙུ་མེད་དུ་འགོ་བ་ཡིན།

ད་ལྟ་ང་ཚོའི་ལྷགས་ལས་ལུས་མཐུ་ཅི་ལ་མ་ཐོན་པ་ངས་ཤེས་སོང་། ཁྱོད་ཚོ་ནི་ང་ཚོས་རྟོགས་
 དཀའ་བའི་སྟོབས་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་བསྐྱེད་སྲུང་སྟོང་། དོན་དམ་དུ་གདོན་འདྲེ་དེ་དག་ནི་
 གནམ་ས་གཉིས་ཀྱི་བྱེད་པོ་དཀོན་མཆོག་ལས་རྒྱལ་མི་ཐུབ་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད་དོ།

སྐུ་རེ་མེ་ལྷོ་ཚང་གི་བྱིས་པ་གསུམ་པོ་བོད་པ་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་ནར་སོན་པ་ཡིན།

སྐུ་རེ་མེ་ལྷོ་ཚང་དང་སྐྱ་བུ་ལྷོ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་མཇའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་
 པར་མ་ཟད། སྐྱ་བུ་དུ་མིང་གྲགས་ལྡན་པའི་ཨ་མ་དོའི་བྱིས་རྒྱུད་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཨ་པ་ཨ་ལྷོ་
 (Apa Alo)དང་མཇའ་གྲགས་བསྐྱེགས་པ་རེད།

སྐུ་རེ་མེ་ལྷོ་བཟའ་མི་གང་པོ་དུས་ལུན་རིང་པོར་བོད་པའི་གོང་དལ་དུ་འདུག་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་
 གཙོ་པོ་ནི་ཁོང་ཚོར་ཁོངས་སྐྱོང་གི་རྒྱུ་ལྡན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ས་དེགའི་བོད་པ་ཚོ་དང་འབྲེལ་
 འདྲིས་གཏིང་ཟབ་བྱེད་ཐུབ་པས་ཡིན། ཁོང་ཚོས་བོད་པ་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་ཐབས་དེ་ནི་སྟོན་
 ཆད་དང་རྩེས་སུ་ནམ་ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཞན་ཚོས་དོ་ཡ་མི་འོང་བ་ཞིག་རེད།
 ཁོང་ཚོའི་བྱ་སྤྱོད་མགོ་ཚུགས་ཡིན་ནི་ཁོང་ཚོ་ཅི་ལྟར་བོད་པ་ཚོ་དང་འདྲིས་པའི་སྟོར་ལ་རང་གི་སྤྱོད་
 མོང་མ་ཡིན་པའི་ལྟ་རྒྱུ་ཡོད་པ་སྟེ། ཁོས་འདི་ལྟར། ང་རང་ས་དེ་འདྲ་ཞིག་ཏུ་ནར་སོན་ཐུབ་པར་
 ཉུང་དགའ་བ་དང་། ངས་དེགའི་བྱིས་པ་ཚོར་ཡིད་ཆེས་ཡོད་ལ་ཁོང་ཚོ་ཡང་ཕྱོགས་གང་ཅིའི་ཐད་
 ནས་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་ཡིན། ང་ཚོའི་བར་དུ་རིག་གནས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཞེན་མེད། ངས་

ཐུབ་ཐུབ་པ་ནི་རྟ་ཐོག་ནས་ཁོང་ཚོ་དང་རྟ་རྩལ་འགུལ་བ་དང་། མཉམ་དུ་མི་མདའ་རྒྱག་པ། ཁོང་
 ཚོ་དང་འགྲིག་པོ་མཐུན་པོ་ཡོང་བ་དེ་ཡིན། བོད་པའི་བྱིས་པ་ཚོ་ནི་སྤྲིང་རྩི་བོ་དང་གྲུང་བོ་ཡིན་པས་
 ཉམ་ཡང་དགའ་དགའ་སྒྲོ་སྒྲོས་ཅེད་མོ་ཅེ་བཞིན་ཡོད། བོད་པའི་བྱིས་པ་ཚོ་ད་དུང་སྦྱོང་བརྒྱུ་
 དང་ཅེད་འཛོ། ལུས་རྩལ་སོགས་ལ་དགའ་ཞིང་། ཆས་གཙུག་པོ་ནི་བོད་པ་ཚོ་ཁ་ཅེད་རྒྱུར་ཤིན་ཏུ་
 དགའ། ཁོང་ཚོ་ནི་ཀྱ་རེ་ཐལ་དྲགས་ཅེད་རྒྱུར་ཡང་དགའ་བས་གལ་ཉི་ཕྱིད་ལ་ཀྱ་རེ་ཐལ་དྲགས་
 ཅེད་རྒྱ་དང་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་པ། གནས་ཚུལ་ཞིབ་བརྗོད་བཅས་ཀྱི་ཐུགས་ནས་གནད་སྒྲིན་མེད་
 བ་ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བའི་ནད་དུ་འདྲེས་མི་ཐུབ་ལ་དགའ་བསུ་ཡང་འཐོབ་དགའ་བ་ཡིན།

ར་རང་ཉིད་ལ་བོད་པ་ཚོའི་ཁྱོད་དུ་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་
 རྒྱུ་ཚད་དང་མཉམ་པའི་སྒོ་ནས་འགུལ་ཅོད་བྱེད་ཐུབ། དེ་བས་ཁོང་ཚོས་ར་ནི་ནང་འཇུག་པ་དང་
 ཡང་ན་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་མི་བཅུ། ངས་ཁོང་ཚོའི་སྐྱད་ཆ་བཤད་པ་དང་ཁོང་ཚོའི་གྱོན་པ་གྱོན་ཡོད།
 ངས་ཁོང་ཚོ་དང་ལེན་བྱས་ཡོད་ལ་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་ང་དང་དུ་སྦྲེངས་པ་རེད།

བོད་པ་ཚོར་ནམ་ཡང་ངའི་ཁས་ལེན་དང་བརྟེན་པ་ཐོབ་ཡོད་དེ། ཚང་མ་མི་ཡིན་པའི་ངོས་ཐད་
 ཉམ་འདྲ་མཉམ་ཡིན། ར་རང་ས་དེ་དུ་སྒྲེས་ཤིང་ཁོང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་ནར་སོན། ངས་ཁོང་ཚོར་
 བྱིས་པ་སྒྲེས་པ་མཐོང་བ་དང་། ཁོང་ཚོ་དང་སྦྱིད་སྒྲུག་མཉམ་དུ་ཐུངས་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

རྒྱ་རེ་མེ་ལྷོ་ཡིས་སྒྲ་བྲང་གི་སྤང་ལམ་ཞིག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་སྒོར་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྦྱོད་བཞིན་པ།

བོད་པ་ཚོ་སྤར་ལས་ལྷག་པར་རྒྱ་རེ་མེ་ལྷོ་བཟང་མི་གང་པོར་དགའ་ཞིང་ཁོང་ར་གྲུར་བ་རེད།
 ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྤྲོས་སྦྱོན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ལའི་རྒྱ་ལ་ཞིག་ལ་སྤྲོན་བཅོས་དང་

བདག་སྐྱོང་ཡག་པོ་བྱས་ནས་དག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་ན། མི་དེས་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་དང་སྐུ་བསྐྱེགས་པ་
རེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་ཁྱག་ཏུ་ཙམ་སྒྲངས་ནས་མཉམ་དུ་བསྐྱེས་ཏེ་འཆིན་མཉམ་དུ་འཆི
བ་དང་གསོན་ན་མཉམ་དུ་གསོན་པའི་དམ་བཅའ་བཞག རག་པ་དེས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
ལ་འདི་ལྟར། གལ་ཏེ་རང་དམག་འབྲུག་ནང་དུ་གི་བ་ཡིན་ཆོ། རའི་ཆུང་མ་ཁྱོད་ཀྱི་ཆུང་མ་བྱས་
ཆོག་ལ། རའི་ཕ་མ་ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་མ་བྱས་ཆོག ཡང་རའི་རྟ་ཞོར་ལྷག་གསུམ་དང་རྒྱ་ཞོར་ཐམས་ཅད་
ཁྱོད་ལ་དབང་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེ་ནས་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་ཡིས་གོ་སྐྱབས་དེ་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་ཁུས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་བོད་པའི་
གྲོགས་པོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེགས་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་གི་སྤྱི་ཀྱིས་མིའི་རིགས་དང་
བཞག་པའི་ཁྱག་གི་ཞལ་ཆད་ཀྱི་སྒྲོར་བཤད། དེ་ནས་རག་པ་དེ་འབྲུག་རྩྱུ་བྱུང་དུ་མ་ལྷགས་
ལ། སྐུ་འུ་བྱུང་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་ཡིས་ཁོའི་སྤོ་བཀྲགས་བས། ཁོ་དང་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་
གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་ནང་དུ་ཆུང་མ་དང་རྒྱ་ཞོར་སོགས་ཀྱི་ཁས་ལེན་ཁག་ཐེག་མི་དགོས་པ་
ཤེས་པ་རེད།

མི་རྒྱུས་ཀྱིས་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་དང་རག་པ་དེ་གཉིས་དོན་དམ་པའི་སྐུ་རྩ་ལྟ་བུར་འགྱུར་མ་བྱུང་
པར་འདྲི་བ་རེད། ཡིན་ན་འང་ལོ་ངོ་བཅུ་ཡག་དུ་མའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ཕ་མོ་ལོ་བེ་སི་ཡིས་འདི་
ལྟར། ཕ་ཡིས་གིས་བརྒྱབ་པའི་རག་དཔོན་ཞིག་འཆིབ་ནས་བསྐྱབས་བས། རག་དཔོན་དེས་
རང་གི་མཚུབ་མོ་ནས་ཁྱག་ཏུ་ཙམ་སྒྲངས་ཏེ་རང་ཉིད་སྒོག་སྐྱོབ་མཁན་གྱི་ཁྱག་དང་བསྐྱེས་ནས་
སྐུ་བསྐྱེགས། དེ་ནས་ཕ་དང་ཁོང་གཉིས་ནི་འཆིན་མཉམ་འཆིད་གསོན་ན་མཉམ་གསོན་གྱི་
སྐུ་བཟང་བོར་གྱུར། ཕ་ཡི་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་ལ་རག་རྒྱུ་གཞན་པའི་འཇབ་ཆོལ་ཐེབས་དུས་ཁོང་
གས་སྐད་ཆེན་པོས་རང་དང་སྐུ་བསྐྱེགས་པའི་རག་དཔོན་དེའི་མིང་ནས་བོས་པ་ན་འཇབ་ཆོལ་
མཆོམས་བཞག་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

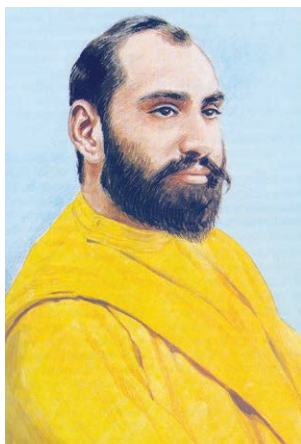
དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ནས་40པ་ཉིད་བོར་སྐུ་རེ་ཕེ་ནོ་བཟའ་མི་གང་བོས་ཨ་མ་དོ་
ཡུལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེགས་པ་དང་། 1949ལོར་གྲུང་ཁྱེད་ཏང་གི་དམག་དཔུང་མ་སྤྱེབས་གོང་
དུ་ཁོང་བཟའ་མི་གང་བོ་མི་འབྲོག་མེད་བྱུང་བས། ཁོང་ཆོའི་ཞབས་ཏྲོག་ཀྱང་མཆོམས་ཆད་པ་
རེད། སྐབས་དེར་ཁོང་ཆོས་སྤྱང་ནས་ལོ་27ཉི་རིང་ལ་ཞབས་ཏྲོག་བསྐྱབས། ཁོང་ཆོ་འཕྲིན་
བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆང་མ་ཡུལ་དེ་དང་བུལ་བས་འཕྲིན་བཟང་གི་ལས་དོན་ལ་ཡང་ཤུགས་སྐྱེན་
ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞབས་ཏྲུག་ནི་1897ལོར་འགོ་བརྒྱུམས་གིང་། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་སླེབས་དུས་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོས་སྒྲུབ་ཁང་དང་སློབ་གྲྭ། དུས་གཤམ་ཁང་སོགས་བཅུགས་ན་ཡང་ཡུན་རིང་གི་ཕན་ལུས་ཐོན་མ་ཐུབ། ཁོང་ཆོས་དཀའ་ཆོགས་ཆད་མེད་མཉམས་ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་ཀྱང་། 1922ལོར་སླེབས་ཆེ་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སར་དང་ལྷན་མི་བཅུ་ལྷག་ལས་མེད་ལ། དར་ཅི་མདོ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སར་ཡང་1926ལོར་བོད་ཀྱི་མུ་ཤི་ཀ་པ་གཉིས་ནས་གསུམ་མ་གཏོགས་མེད། དར་ཅི་མདོ་རུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཞིག་གིས་མི་རྣམས་ལ་རོགས་བྱས་ནས་འཕྲིན་བཟང་རྟོགས་སུ་འཇུག་སྐབས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་དང་ཕམ་ཁའི་ཉམས་སྲུང་གྲུབ་དུས་འདི་ལྟར། ཁོང་ཆོས་རྒྱུ་མ་གཅིག་ལ་ཡང་སྟོད་སྟོད་བྱས་ནས་སྟོད་མི་ཚུགས་ལ། སྐར་ཆ60ལ་ཡང་གཞན་གྱི་ཁ་བརྒར་མཉན་མི་འདོད་པ་རེད། དེ་བས་ཁོང་ཆོའི་བསམ་ཚུལ་གིས་འདོད་པ་ནི་ཅི་འདྲའི་དཀའ་བ་ཁྱད་གྱིས་གིས་གསལ་ལྟར། སྐར་མ་གཉིས་གསུམ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མི་ཡི་ཆོ་སློག་སློབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟེ། དཀོན་མཆོག་གི་བྱམས་པ་དང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་སྐྱབ་གཤེགས་པ། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་མི་རྣམས་སློབ་པར་འགྱུར་བ། མི་ཡིས་དད་པ་བྱེད་དགོས་པ་བཅས་ནི་ཅི་ལྟར་གསལ་བོར་སྒྲུབ་ཐུབ་པམ། བོད་པ་ཆོས་ཁྱད་གྱི་གདོང་ལ་མིག་ཅར་རེ་བལྟས་འདུག་ནའང་ཁྱད་གྱིས་ཅི་ཞིག་སྒྲུབ་པ་ལ་གཏན་ནས་མི་མཉན། དེ་བས་དེ་ཆོས་དམ་པའི་བྱུགས་ཉིད་ཁོ་ནར་བརྟེན་ནས་སྐབས་ཆེན་གྱི་དོན་དེ་བསྐྱབ་དགོས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གོང་གསལ་དང་བསྐྱར་ན་གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྣམས་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་དང་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་མར་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད། 1924ལོར་ཁོང་ཆོས་སློབས་པ་དང་བཅས་དར་ཅི་མདོ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སའི་རྟེན་གཞི་རུ་དང་ལྷན་མི་4800ཡིས་ཁྱེས་གསོལ་སྐྱབས་ཚུལ་སྒྲུས་གིང་། མང་ཆེ་བ་རྒྱ་རིགས་ཡིན་ལ། ལྷ་ཆའི་གཉིས་ནི་བོད་རིགས་དང་ལྷན་འདྲེ་གསལ་ཡིན་ཟེད།

སོན་ཏུར་སིན་ཏེ་རྒྱ་དཔ་ལས་བྲག་བཞུར་བའི་སྐུ་ཚབ་པ།

སོན་ཏུར་སིན།

སོན་ཏུར་སིན་ནི་སོས་ཁུ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ལྷུག་བདག་ཅིག་གི་བུ་ཡིན་ཞིང་1889ལོར་
རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེས། ཁོང་གི་རྒྱ་བ་ལྗོངས་འདིར་གཞིགས་ན་ནམ་ཞིག་ཁོང་ནི་དུས་
རབས་20པའི་དུས་འགོ་ཡི་རྒྱ་གར་གྱི་འཕྱིན་བཟང་སློག་མཁན་མིང་གྲགས་ཤིག་ཏུ་འགྱུར་
འགྲོ་བ་ནི་སུ་ཞིག་གི་ཡིད་ལའང་གར་མྱོང་མེད། རྒྱ་དུས་སུ་མ་ཡིས་བདུན་ལྷུག་རེ་རེ་ཁོང་
ཉིད་རྒྱ་དེང་གི་ནགས་གསེང་དུ་རྫོང་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཞིག་གི་མདུན་དུ་བྲིད་པ་རེད། སོན་
ཏུར་སིན་ནར་སོན་རྗེས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་སློབ་གསོ་ཡག་ཤོས་འཕྲོ་བ་ཏུ་འདུག་ཆེད་
འཕྱིན་བཟང་སློག་མཁན་ཚོས་བཅུགས་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀ�ི་སློབ་གྲྭ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱལ་ནས་
དབྱིན་ཡིག་སློབ་ཏུ་བཅུག་ཡིན་ནའང་སོན་ཏུར་སིན་ལོ་14ཡིན་དུས་ཁོང་གི་མ་གྲོ་བུར་དུ་ཆེ་
ལས་འདས་པས་ན་གཞོན་དེ་སྟག་བསྐྱལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལུང་ནས་ཚོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་
དོན་ཐམས་ཅད་དག་རུ་བཟུང་སྟེ་འཕྱིན་བཟང་སློག་མཁན་ཚོར་ཡང་སྤང་བ་རེད། སྟན་ལུ་ཞིག་
གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ཁོང་གིས་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་བཅུན་བཀོལ་ཞིང་ཁོང་ཚོའི་དད་པར་འཕྱ་དམིད་
བྱས། མཐར་ཁོང་ཚོའི་དད་པར་མཐོང་རྒྱ་ཆེད་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་ཉོས་ནས་གྲགས་
པོ་རྣམས་ཀྱི་མིག་མདུན་དུ་ཤོག་ངོས་རེ་རེ་མེར་བསྐྱགས་པ་རེད། མཚན་མོ་དེར་ཁོང་རང་གི་
ཁང་པ་ནང་དུ་སྤེལ་བ་ཤིང་། ལུགས་ལམ་སྟེང་ཉལ་ཏེ་རང་འཆི་རྒྱག་དགོས་འདོད་པ་རེད། ཡིན་

ནའང་ནམ་མཁའ་སྒྲོན་ལ་ཁོང་གིས་རང་གི་ཡ་གཉིད་ལས་བསྐྱེད་སྤྱད་ཏེ་མི་ལམ་ནང་དུ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་བྱ་མཇལ་བར་མ་ཟད་ཁོང་གི་གསུང་སྒྲིག་ཀྱང་ཐོས་བྱུང་སྒྲིམ་པ་དང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་ལྷ་གི་ཀའི་རྗེས་སུ་འབྱེད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

སོན་རྒྱུ་མིན་གྱིས་ཕྱིས་སུ་ཁོང་རང་འཆི་རྒྱལ་འདོད་པའི་མཚན་མོ་དེར་བྱུང་བའི་དོན་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། སྐབས་མགོན་ཡེ་བྱ་དའི་ཁང་པ་ནང་དུ་ཕེབས་ཤིང་། མཚན་མོ་དེར་ངས་ཆེས་མཇུག་མཐའ་གསལ་བ་འདེབས་དུས་སུ་འོད་སྒྲིན་གསལ་བོ་ཞིག་སྒྲོ་བྱུང་དུ་དའི་ཁང་པའི་ནང་འཕྲོས་ཤིང་། འོད་སྒྲིན་ནང་དུ་སྐབས་མགོན་ཡེ་བྱའི་ཞལ་རས་དང་སྒྲིག་ཐུགས་མཛོད་ཏེ་ཁོང་གིས་རལ། ཁྱོད་ཀྱིས་ག་དུས་བར་དུ་བདག་ལ་བཅན་བཀོལ་ཡམ། བདག་ནི་ཁྱོད་སྒྲིབ་ཏུ་ཡོང་བ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱིས་དྲང་བདེན་གྱི་ལམ་འཛོལ་བར་གསོལ་བ་བཏབ་ན་ཡམ་དེའི་ནང་དུ་མི་འགོ་བཙུག་ནམ། བདག་ནི་ལམ་དེའོ་ཞེས་གསུངས་བྱུང་ཞེས་པའོ། །

སོན་རྒྱུ་མིན་གྱི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཁོང་གི་དད་པ་གསར་བ་དེ་ལ་སྒྲོ་བ་མ་སྒྲེས་པར་མ་ཟད། ཁོང་གི་ཡ་སོན་ཨར་མིན་ལགས་ཤིན་ཏུ་ཁྱོས་ཏེ་བྱ་དང་གཏན་བྲལ་གྱི་སྒྲོན་མོ་ཞིག་བཤམས་ཏེ་རང་གི་བུ་སོན་རྒྱུ་མིན་གི་ཟེན་ཞེས་བསྒྲགས། སྒྲོན་མོ་མཇུག་རྒྱུ་ལས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་སོན་རྒྱུ་མིན་ལ་ན་ཟུག་དྲག་པོ་སྒྲེས་ཤིང་། ཁྱིམ་མི་ཆོས་ཁོང་ལ་དུག་དྲངས་པ་ཁོང་གིས་ཤེས་སོང་། དེ་ནས་ཁོང་སྐྱུང་དུ་ཉེ་འགམ་གྱི་ལྷ་གི་ཀ་པའི་སྒྲོན་ཁང་ཞིག་ལ་སོང་ནས་སྒྲོན་བཙོས་བྱས་པས་དག་ཟོད་སྒྲིག་ལས་ཐར་བ་རེད།

སོན་རྒྱུ་མིན་གྱི་པོ་ལོ་16ལོ་སྒྲེས་སྐར་ཉིན་མོར་ཁོང་གིས་བྱས་གསོལ་བྱེད་ས། ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་ཀྱི་1906ལོའི་ཟླ་10བར་ཁོང་གིས་ལཱ་རིང་སེར་པོ་ཞིག་ཐོན་ཞིང་མགོ་རས་དཀྱིས་ཏེ་སྒྲིམ་བྱ་དམ་པ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་ཐོན་པ་ལ་མི་རྣམས་ངོམ་ཆར་བ་རེད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ར་རང་གཙོ་བོའི་རྗེས་འབྲང་བ་བྱེད་མི་འོས་ཀྱང་། ཁོང་དང་འདྲ་བར་ཁྱིམ་དང་རྒྱ་ཁོར་དེར་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་བསྐྱོད་དེ། རང་རིགས་ཀྱི་སྒྲོན་ཟླ་མིང་སྲིང་དང་སྐྱོད་སྒྲིག་མཉམ་སྦྲེང་བྱེད་རྒྱ་དང་། ར་ལ་སྒྲེ་ལེན་བྱེད་མཁན་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་ཁ་ཟས་རོལ་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་བྱམས་པ་མི་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟེན་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་གསུངས།

སོན་རྒྱུ་མིན་གྱིས་དཀོན་མཆོག་ལ་བཅུངས་པའི་བརྟེ་སེམས་ནི་རྒྱུང་ངོམ་ཆར་ཅན་ཞིག་ཏུ་སྐྱར་ཅིང་། ཁོང་གིས་ཉིན་རེར་དུས་ཚོད་འགའ་རེར་གསོལ་བ་འདེབས་པ་དང་ཐེངས་རེར་བདུན་ཕྲག་དུ་མར་སྐྱེད་གནས་སུ་བཞུགས་ཡོད་ཟེ། ཁོང་ནི་རྒྱན་དུ་དབུ་ཞིང་ཐོངས་ལ་སྐྱ་གི་ཀའི་ལས་དོན་ཆེད་དུ་ཡོད་ཆེད་སྒྲོས་གཏོང་བའི་དམ་བཅའ་བཞག་ ཁོང་ཉིད་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་གར་ཆོས་པ་དང་ཁ་ཆེ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པ་བཅས་སྤྱད་སའི་གནས་སུ་བསྐྱོད་པར་མ་ཟད། དད་པ་ཡོ་རོབ་སྤྱིང་དང་མེ་སྤྱིང་། ཨོ་སི་བྱུ་ལི་ལྷ་བཅས་དང་ཡ་སྤྱིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོར་བསྐྱོད། ས་ཆག་དུ་སྤེལ་ནས་ནའང་ཁོང་གིས་དེ་རུ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་

ཅེད། ག་ས་གང་དུ་སོང་ན་ཡང་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་ལུ་བ་ཐོན་པས་མི་ཚོས་
ཁོང་ལ་རྐང་པ་ལས་ཁྲག་བཅུར་བའི་སྐྱེ་ཚབ་པ་ཞེས་འབོད་གྱིན་ཡོད།

ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་འཛིན་བཟུང་བྱས་ནས་རྩེད་རྟེན་ཐེབས་ཤིང་དོ་རུབ་བཏང་། ཁོང་
གིས་ཐུངས་པའི་དཀའ་སྟུག་ནི་མིའི་སྒོ་རོར་མི་ཤོང་བ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཁོང་གིས་དཀའ་
བྱུང་སྒྲུབ་དེ་དགོན་མཆོག་གི་བྱ་གསུ་ཆེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་གླིང་སྤྱིར་གྱི་དད་པའི་ཁོར་ཡུག་ཆེས་
ཐ་གཤམ་ཡིན་པ་དེ་ལས་ཀྱང་རྒྱལ་བ་ཅེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བར་ཞལ་འབོད་ཐོབ་པ།

ཆུང་དུས་ནས་བཟུང་སོན་ཏུར་སིན་ནི་ཤོག་གུར་གྱི་བོད་ལྗོངས་ལ་ཡིད་སྤོན་སྐྱེས་ཤིང་།
1908ལོར་དུས་ཚོད་བོད་སྐད་ནས་བོད་སྐད་བསྐྱབ་ཆེས་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱག་ཏུ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་དུ་ཆས།

1912ལོར་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་ལོ་འཕྲོ་བའི་དབྱར་ཁ་བོད་ལྗོངས་དང་ད་ལྟའི་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་
བྱང་ཕྱོགས་གྱི་བོད་པའི་ས་ཁུལ་དུ་ལྷུ་འགའ་ཅེས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་པར་ཐག་བཅད། ལུན་
ནག་གི་ཞིང་ཁམས་དེ་དག་ལ་ཁོང་ཉིད་རང་ལ་སྐོལ་མཁན་མང་པོར་ཐུང་ཅིང་། མི་རྒྱམས་གྱིས་
ཐེངས་མང་པོར་ཁོང་གི་སོང་རྒྱུས་བྱས། རྒྱ་བས་དེར་བོད་ཀྱི་སྒྲ་མ་རྒྱམས་གྱིས་སྤྱོད་པའི་ཁྲིམས་
གཙོད་དག་པོ་རྒྱམས་ནི། མི་གཤམ་གྱི་སྤོན་པའི་ནང་བཅོམས་ཆེས་ཉི་མའི་འོག་ཏུ་གཤམ་ན་
མི་གཤམ་གྱི་སྤོན་པའི་ནང་བཅོམས་ཆེས་ཉི་མའི་འོག་ཏུ་གཤམ་ན་
བཀའ་བའི་རས་གྱིས་མི་བཏུམས་པ་ན་འབུ་སྤོན་དེས་མི་ལ་དུག་གིས་རྒྱག་པ་དང་ཁྲག་ཐུང་ནས་
འཆིད་གོས་པ་དང་གཉིས། མི་སྤོང་པོའི་སྤྱིང་བསྐྱམས་ནས་གཙན་གཟན་སོགས་ལ་ཟ་རུབ་ཕྱག་
སྤྱིང་འཆིད་གོས་པ་དང་གསུམ་མོ། །

ཕོ་ཉམས་བསྐྱབས་པ།

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་འགྲུལ་བཅུད་དེ་ལ་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་
ཡོད་པས་འཛམ་གླིང་གི་ཕྱོགས་སོ་སོ་རུབ་རྒྱོད་པ་ཅེད། ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་ཉེན་ཁའི་ནང་དུ་
ལྷུང་ཡང་དགོན་མཆོག་གིས་ཕོ་ཉམས་ཁགས་ཏེ་ཁོང་བསྐྱབས་པ་ཅེད།

ཐེངས་ཤིག་ལ་སོན་ཏུར་སིན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལ་བྲག་གྲོང་རྫོང་དུ་སྤྱིབས་པ་ན་མི་ཚོས་ཁོང་
བཙན་འཛིན་བྱས་ནས་སྤྱི་མ་དཔོན་པོས་ཁོང་ལ་སློག་གྲིམས་བཅད། སངས་རྒྱུ་ཚོས་ལུགས་
པས་སློག་མི་གཙོད་པས་ན་སྤྱི་མས་སོན་ཏུར་སིན་རྒྱུ་དོང་ཞིག་ཏུ་འཕངས་ནས་ལུགས་ལེབ་

གྱིས་དོང་ཁ་བཀའ་པར་མ་ཟད་དེར་ཟ་བརྒྱབ་པ་ཤིང་། འབག་ཚུའི་དྲི་མས་སོན་ཏུར་སིན་གྱི་
 སེམས་ལ་འཛིགས་སྤང་སྤྱོད་སྤྱུ་བཅུག་པ་འདི་ལྟར། དོང་ཚུའི་ཞབས་ལ་མི་གི་བའི་རོ་དང་རུས་
 བས་བཀའ་འདུག་པས་དབུགས་ཀྱང་ལེན་དགལ། ང་རང་སྡོན་ཆད་དོན་དེ་འདྲར་གཏན་ནས་
 སྤང་མ་ཐོང་། ང་རང་དོང་གི་ནང་དུ་ཉིན་ཞག་གཉིས་ལ་བསྐྱུང་བ་ན། ཉིན་གསུམ་པར་ངས་དོང་
 ཁ་ནས་སྤྱོད་ཞིག་གྲགས་འོངས་པ་ཐོས། དེ་ནས་དོང་ཁའི་ལྷགས་ལེབ་སྤངས་པ་དང་ཐག་པ་ཞིག་
 དོང་ནང་དུ་དབྱངས་ཏེ་སྤྱོད་ཞིག་གིས་ང་ལ་ཐག་པར་འཇུ་རོགས་ཞེས་ཟེར། ང་རང་དོང་ཁར་སྤྱོད་བས་
 ཏེ་ཁ་དབུགས་གསར་བ་བརྟུངས་མ་ཐག་ཏུ་ལུས་ཡོངས་སུ་གསོན་ཤུགས་རྒྱས། ཡིན་ཡང་གནས་
 དེར་ང་རང་གཅིག་ཏུ་ལས་གཞན་སུ་ཡང་མཐོང་མ་བྱུང་།

ཉིན་གཉིས་པར་གནས་ཚུལ་དེ་གྲོང་ཆོ་ཡོངས་སུ་བྱུང་བ་ན། སྤྱ་མ་དཔོན་པོས་ང་རང་དོང་
 ལས་ཕྱིར་ཐོན་པར་མ་ཟད་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་ཡོད་པ་ཐོས་རྗེས་ང་རང་ཡང་བསྐྱར་ཁོང་གི་
 མདུན་དུ་ཁྱིད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ང་རང་ཉི་མར་དོང་ལས་ཐར་བ་བརྗོད་དུ་བཅུག་ཅིང་ངས་རིམ་
 རིམ་བཞིན་སྤྱོད་པ་ཡིན། སྤྱ་མས་ངའི་གཏམ་ཐོས་རྗེས་ཐུགས་ཤིག་ཏུ་ཁྱོས། མི་ཞིག་གིས་དོང་
 ཁའི་ལྷགས་ལེབ་ཀྱི་ལྗེ་མིག་བརྒྱས་ནས་ང་བསྐྱུང་བས་པར་འདོད་དེ། དོན་དངོས་ཉི་འདྲ་ཡིན་པར་
 བཟླ་དབྱང་བྱེད་དུ་མི་མངགས། མཐར་ལྗེ་མིག་རང་གི་ཞེད་པར་བཏགས་ཡོད་པ་ཤེས་རྗེས་གཞི་
 བས་ངོམ་ཆར་བར་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

།ལྷ་ཐར་སིན། (Katar Singh)

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་ཞབས་ཏོག་སྤྱབ་པའི་མི་ཆོའི་ནང་དུ་ཆེས་མི་སེམས་འགྲུགས་པའི་དོན་ནི་
 ཁོང་ཉིད་བོད་ཡུལ་དུ་སྤྱོད་བས་རིང་ལ་བྱུང་བ་ཡིན། ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁྱོས་པའི་སྤྱ་མས་ཁོང་ལ་སྐད་
 ཆེན་པོས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ས་འདི་དང་མི་འབྲལ་ན་ང་ཆོས་ལྷ་ཐར་སིན་ལ་སྤྱད་པ་བཞིན་ཁྱོད་ལ་
 ཡང་སྤྱད་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་སྤྱོད། སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་མི་དེ་འདྲ་ཞིག་གཏན་ནས་ཐོས་མ་ཐོང་བས་དེའི་
 རྒྱུར་རྒྱས་ལོན་ཙམ་བྱས་པ་ན། །ལྷ་ཐར་སིན་ནི་སྤྱར་སོན་ཏུར་སིན་དང་པ་ཡུལ་གཅིག་པའི་སོས་ཁུ་
 ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ་རྗེས་སུ་སྤྱ་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ཉིད་
 བོད་ཡུལ་དུ་འགྲོ་བར་ཞལ་འབོད་གནང་། དེ་ནི་པལ་ཆེར་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80ནང་
 གི་དོན་ཡིན་པ་ཤིང་།

།ལྷ་ཐར་སིན་གྱིས་བོད་སྐད་བསྐབ་རྗེས་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཆམས་སུ་ཕྱིན་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་
 མཉན་འདོད་མཁན་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁྱོས་པའི་སྤྱ་མས་ཁོང་ལ་
 སྤྱོད་ཁྱེད་མཉན་པ་ཅད། དེའི་རྒྱུར་ལ་འདི་ལྟར། ཁོང་ཆོས་ལྷ་ཐར་སིན་རིམ་གོ་ཞིག་ཏུ་ཁྱིད་དེ་གཡག་
 ཀོ་སྤོན་པའི་ནང་དུ་བཅོམས་ཤིང་ཉི་ཤེད་འོག་ཏུ་བཞག་པ་ལ། ཁོང་གིས། ང་རང་ནམ་མཁའི་

ཞིང་ཁམས་སུ་བྱངས་ནས་དཀོན་མཆོག་དང་མཉམ་དུ་འདུག་ཆུ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། གྲོག་ཁྱིམ་ས་གཙོན་པའི་མི་ཡིས་ཁོང་གཡག་གོ་རྒྱུན་པའི་ནང་བཅོམས་རྗེས་ཁ་བྲལ་ན་ཡང་། ཁོ་ཚོ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དོན་ཅི་ཞིག་འབྱུང་བར་ལྟ་རུསྒྲུར་འོངས་པ་དང་། ཁྱ་ཐར་སིན་གྱིས་བསྟོད་སྲུ་དང་བཅས་གསེལ་བ་འདེབས་བཞིན་ཡོད་པ་མཐོང་། ཉིན་གསུམ་འགོར་རྗེས་ཁོ་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་བལྟ་རུ་འོངས་པ་ན་ཁོང་ཚོ་ལས་འདས་ན་འང་། ཚོ་ལས་འདེལ་ཁར་ད་དུང་རང་གི་གཙོ་བོར་རང་གི་རྣམ་གཤེས་ཡར་འདྲན་པ་དང་དགྲ་བོར་གྱུ་ཡངས་གཏོང་བའི་ཆེད་དུ་གསེལ་བ་བཏབ་པ་རེད།

སྒྲ་མའི་བྱང་ཡིག་ཆེན་མོ་ནི་ཁྱ་ཐར་སིན་ལ་གྲོག་ཁྱིམ་ས་གཙོན་མཁན་ཡིན་པས་འདས་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ཐོབ་པ་དང་། མཐར་ཐོང་ཡང་སྒྲ་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཁོང་གིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་པར་མ་ཟད་རང་གི་དད་པ་སྒྲ་མ་ལ་ཞུས་པ་རེད།

སྒྲ་མས་གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁོས་ནས་བྱང་ཡིག་ཆེན་མོ་དེ་ལའང་ཁྱ་ཐར་སིན་བཞིན་གྲོག་ཁྱིམ་ས་བཅད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མི་དེ་གཡག་གོ་རྒྱུན་པའི་ནང་དུ་མ་བཅོམས་པར་ཁྱིམ་ས་ཐག་གཙོན་མཁན་ཆོས་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་མནར་གཙོན་བྱས་ནས་བསད་པ་རེད། ཁོང་ཚོས་མའི་ནང་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཆོད་ཁོང་གི་ལུས་ནང་དུ་འཛོར་ཞིང་། དེ་ནས་ཁོང་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཤིང་སྒང་ལམ་ནས་བྱང་དེ་མཐར་གྲོང་ཁྱིམ་ཕྱི་རོལ་གྱི་གད་སྐྱེད་ལམ་འཕེན་སར་གཡུགས་ནས་འཆིབས་བསྐྱུགས། ཡིན་ནའང་ཁོང་མ་གྱི་བར་མ་ཟད་རིམ་བཞིན་སྒྲོབས་ལུགས་འཛོམས་ཏེ་འཛིགས་སུ་བྱང་བའི་མནར་གཙོན་ལས་སྒྲུར་སོས་ནས་ཕྱིར་གྲོང་རྒྱལ་དུ་སྒྲིབས། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གསོན་ཞིང་སྒྲོབས་ལུགས་རྒྱས་པ་མཐོང་ཆོད་ནིར་ཏུ་འཛིགས་ནས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱིས་སུ་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་རང་གི་པ་ཡུལ་དུ་འཕྱིན་བཟང་སྟོག་སྐྱབས་ཁྱ་ཐར་སིན་གྱི་རོ་མཆར་ལྷན་པའི་སྒྲུང་དེ་བརྗོད། ཁོང་གིས་དོན་དེ་བརྗོད་དུས་སུ་མི་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་མི་ཞིག་བྱུང་ཞིན་པ་མཐོང་ཞིང་དེ་ནི་ཁྱ་ཐར་སིན་གྱི་པ་ཡིན་ནོ། །

འཆིབ་རོ་མཆར་ཅན།

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་མི་ཚོ་གང་བོ་ནི་རོ་མཆར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་གི་འཆིབ་ཡང་དོན་རོ་མཆར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོན་མི་དགོས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་དུས་འགོར། 1919ལ་སྐྱེས་ཆད་མེད་ཐུངས་པས་ཁོང་གི་གཟུགས་པོ་རྩི་ཞེན་ནས་རྩི་ཞེན་དུ་གྱུར་ཅིང་སྐྱབས་དེར་ཁོང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཅུ་ཡིན། 1923ལོར་ཁོང་ཉིད་ཡང་བསྐྱར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་རྗེས་ལུས་སྒྲོབས་ཡོངས་སུ་ཉམས་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་འགའ་རེའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་ད་

དུང་མཐུན་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་ཕྱག་བྲིས་གནང་བས་ན། ཁོང་གི་བཅུ་མས་ཆོས་ཀྱིས་
གྲུབ་འབྲས་གཡུང་དུ་བ་པ་ལོན་ཞིང་སྐད་ཡིག་སྣ་མང་དུ་བསྐྱར། 1927ལོར་ཁོང་ཡང་བསྐྱར་བོད་
ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་ནང་བྱུང་བས་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་མི་ལོག་ག་མེད་བྱུང་།

མཐར་1929ལོའི་ལྷ་6པར་ཁོང་ཉིད་བོད་ཡུལ་ནས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་ཅིང་། དེ་ནས་
བཟུང་མི་སྲུང་གྲང་ཁོང་ཉིད་མཐོང་ཁྱོད་མེད། ཁོང་གིས་སྡོན་ཆད་རང་གི་གྲོགས་པོར་རང་ཉིད་
གངས་རིན་པོ་ཆེའི་ས་ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་འདོད་པའི་རེ་བ་བརྟུང་ཁྱོད། གལ་ཏེ་འགྲོ་ནུས་པ་ཡིན་ཆོ་
རང་ཉིད་དོང་ཆུ་ནང་འཕངས་ཁྱོད་པའི་གོང་དལ་དེ་རུ་ཡང་འགྲོ་འདོད་པ་དང་། ཡུལ་དེ་རུ་སྐྱེ་གི་ཀ་
པ་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་ཐོས་པས་ཁོང་དེ་དོན་དངོས་ཡིན་མིན་ལ་བརྟུ་སྐྱེ་འདོད་ཅེས་བརྟུང་།

སོན་ཏུར་མིན་ལགས་ཅི་ལྟར་ཆོ་ལས་འདས་པ་ནི་ད་དུང་གསང་བ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ཡང་ངག་
རྒྱུན་ལྟར་ན་ཁོང་ནི་ཕྱགས་ཤིན་ཏུ་ཁྲིས་པའི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྲེལ་ས་སྟོག་ཐོག་བཏང་
བ་རེད་ཟེར།

ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་འབྲི་མཁན་གྱི་ཚུམ་པ་པོས་འདི་ལྟར། འཛམ་གླིང་གི་ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་
ཆགས་པར་རྣམས་ལས་ཁོང་ཉིད་གར་སོང་མ་ཤེས་པའི་གནས་ཚུལ་བྲིས་ཤིང་། ཁོང་ལ་དོན་
གང་ཞིག་བྱུང་བར་མི་རྣམས་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཡོད། ལ་ལས་ཁོང་སྒྲོག་གསོད་བྱས་པ་
རེད་ཟེར། ཡང་ལ་ལས་ཁོང་ཉིད་རྒྱང་ཐག་རིང་བའི་རི་ལྗང་ཞིག་ཏུ་སྐྱས་ནས་ཁེར་རྒྱུ་ཤིག་གསོལ་
འདེབས་ཁོང་མི་ཆོ་བསྐྱལ་བ་རེད་ཟེར་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ལ་སྒྲོ་བྱུང་དུ་སྟོང་ནད་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་
འདས་པ་དང་ཡང་ན་གྲུ་དོག་པའི་རི་ལམ་ནས་མར་ལྷུང་བ་ཡིན་ཡང་སྟེན།

འགྲེལ་བྱས་སྤྱོད་ཞིག་ནི་ཁོང་ཉིད་རྒྱ་རིམས་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་འདས་པ་དེ་རེད། ལྷ་བས་དེར་
རྒྱ་རིམས་ཀྱིས་གནས་མཇལ་བ་མང་པོའི་ཆོ་སྟོག་བཅུ་མས་ནས་ཁོ་ཆོའི་བམ་རོ་གཙང་ཆུ་ནང་དུ་
གཡུགས་པས་དེའི་སྐོར་ཡིག་ཐོག་ནས་རྟེན་མི་སྟེན།

ཁོང་ཆོ་ལས་འདས་ན་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གི་མི་ཆོའི་ལུགས་རྒྱུན་ལ་དོ་ཁུར་བྱེད་པ་རེ་ཉིད་
དུ་སྤྱོད་ཅིང་ཡང་སོང་མེད། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏོག་ཐད་ཀྱི་རྩ་འཇུགས་དང་ཡང་ན་དགེ་སྦྱབ་ཁང་
ལྟ་བུ་གང་ཡང་བཅུགས་མེད་ལ། ཆབ་སྟོན་ཐད་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་ལྟར་པ་ཞིག་མིན་ན་ཡང་ཁོང་གི་
མིང་ནི་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྤར་བཞིན་སེམས་སུ་བཟུང་སྟེ། ཁོང་གར་སོང་མ་ཤེས་པའི་ལོ་ངོ་60ཡི་
རྗེས་སུ་ད་དུང་མི་ལ་ལས་ཁོང་གི་སྐོར་འབྲི་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཀྱུལ་རོང་།

སྐྱུལ་རོང་གི་ལུ་པ་བྱོན་པའི་ཀྱུལ་རོང་གི་སྒྲེམ་མ།

ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བོད་པ་ལས་གཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་དེ། ཀྱུལ་རོང་པ་མི་ཁྲི་25ཡང་
དེའི་ནང་འདུས་པ་རེད། ཀྱུལ་རོང་པ་ནི་རྒྱ་དུ་རིགས་དང་བྱོན་ཆས། གོམས་སྐྱུལ་བཅས་ཀྱི་ཕྱོགས་
གང་ཅིའི་ཐད་ནས་བོད་པ་དང་མི་འདྲ། ཁོང་རྣམས་སི་ཁྲོན་རྒྱུ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཐའ་འཁོབ་ཏུ་གནས་
ཤིང་། ས་བབ་སྤྱི་7556གི་རུ་ཁ་བརྒྱུད་ལུང་པའི་གངས་དཀར་རི་བོ་ནི་ཁོང་ཚོའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་
ཀྱུལ་མོ་དང་སྤྱི་རིམ་ཡིན།

བོད་ཁུལ་གྱི་ཀྱུལ་རོང་པ་མང་ཆེ་བ་རྟེན་མ་ལ་དད་པ་ཡིན། མི་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་
ཆའང་རིགས་དང་འདྲ་བར་ལྟ་མང་པོར་དད་པ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཀྱུལ་རོང་པའི་འདུ་ཤེས་ནང་དུ་
གནའ་བོའི་བོན་ཆོས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཡོད་པས་ཁོ་ཚོའི་གཞིས་ཁུལ་དུ་བོན་བོའི་དགོན་པ་ཤིན་ཏུ་
མང་།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། ཀྱུལ་རོང་པ་རྣམས་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྒྱུ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཡངས་
ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་བ་ཁུལ་གྱི་མཐའ་འཁོབ་གྲོག་ལུང་དུ་སྒྲིབ་པ་དང་། 1949ལོའི་སྔོན་ལ་ཀྱུལ་
རོང་པ་རྣམས་ཀྱུལ་ཐུན་18དུ་བགོས་ཤིང་དེ་དག་ཕྱི་རོལ་གྱི་འཛིག་རྟེན་དང་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡང་
མེད། ད་ལྟ་ཀྱུལ་རོང་པ་རྣམས་མི་རིགས་ཚུང་ཚུང་ལྟ་བུ་བགོས་ནས་ཁྱད་པར་ཆེ་བའི་ཡུལ་རྒྱུད་
སྤྱི་བཞིན་ཡོད། དོན་དེ་ནི་ཉ་ལམ་དུས་རབས་18པའི་ལོ་རབས་60ནང་གི་དམག་འབྲུག་ཅིག་གི་
རྒྱུ་སྤྱད་ཞིང་། རྒྱུ་སྤྱད་དེ་ཀྱུལ་རོང་ཀྱུལ་མོས་ཀྱུལ་ཐུན་18ཡོད་པ་སྒྲིབ་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་བགོས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཡིས་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ་རྒྱུལ་རོང་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། སྐབས་དེར་རྒྱུལ་རོང་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་སྒྲུབ་མཁན་ནི་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་སླེས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཡུས་བྷེང་ཚིན། (Huston Edgar)

རྒྱུལ་རོང་ནས་ལོ་33ལ་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཡུས་བྷེང་ཚིན་ལགས།

རྒྱུལ་རོང་པའི་ཁྱོད་དུ་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབ་རྒྱུ་ནི་དཀའ་ལག་ཏུ་ཅང་ཆེ་ལ་གོགས་མེད་ཁེར་རྒྱུ་གི་ལས་ཀ་ཞིག་ཡིན། དེར་སྡོན་མཐོང་ཅན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་སློས་གཏོང་དགོས། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་ལོ་30ནང་དུ་ཐོག་མར་རྒྱུལ་རོང་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ནི་ནེ་ལུ་ཅི་ལན་གྱི་སློ་བརྟན་འགྱུར་མེད་གྱི་ཡུས་བྷེང་ཚིན་ལགས་ཡིན།

ཡུས་བྷེང་ཚིན་ནི་1872ལོར་ནེ་ལུ་ཅི་ལན་རྫོང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱིང་ཐུན་ཞིག་སྟེ་ཀྲུང་ཨའོ་ཐུ་ཁུ་ཁུ་ལ་དུ་ཀྲག་ཀྲོག་གི་རི་ལུང་དང་མཁའ་དབུགས་གཙང་མའི་ཁྱོད་ནར་སོན་པ་དང་། ལོ་14སྟེང་མ་ཡུལ་དང་ཁ་བྲལ་རྗེས་ཀྲག་ཀྲོག་གི་རི་ལུང་དང་ནགས་ཆེ་ལ་ཁྱོད་ལས་ཀ་བྱས། ཕྱིས་སུ་བལྟས་ན་དེ་ནི་རྒྱུལ་རོང་པའི་ཁྱོད་དུ་འཛོལ་རོལ་བའི་གྲ་སྒྲིག་ལེགས་ཤོས་ཡིན།

1902ལོའི་ཟླ་10པར་ཡུས་བྷེང་ཚིན་ཁོང་ཉིད་ཁྱོད་ཀྱི་ལུ་ལུ་ཨོ་སི་ཁུ་ལི་ཡའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཉུ་ལན་ཞེན་(Lily Trudinger)དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་། གཉེན་བསྒྲིགས་

རྒྱུ་ཁོང་བཅའ་སྒྲ་གཉིས་དར་ཅེ་མདོ་རྒྱ་གནས་སྤར་ཞིང་། མ་འོངས་པའི་ལོ་ངོ་33འི་ལ་དེ་
ནི་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་དུ་གྲུར། ལྷན་ཞུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ལྷས་ཁྱེད་ཆེན་ནི་འཆིབས་མི་
འཛིགས་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གི་མིག་ཟུང་སྒྲོན་པོས་རྒྱུན་དུ་འཛོམས་བཞག་མེད་པར་འཆིབས་
ལྷ་བཞིན་ཡོད། ཁྱིམ་ས་མེད་ལུགས་མེད་ཀྱི་རྒྱག་པ་དང་ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁྱོས་པའི་སྒྲ་མ། ཁྱི་གཏུ་མ་
དྲག་ཅན། གྲང་རར་ལྷན་པའི་གནས་གཤིས་སོགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་ཁོང་ཉིད་རང་གི་དམིགས་
འབེན་ལས་དབྱལ་མི་ཐུབ། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆུང་སྐུ་ཁོང་གི་རེ་འདུན་
ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དོན་རྣམས་བསྒྲུབ་འདོད་པ་སྟེ། སྒྲོན་ཆད་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གཞན་
ཆོས་བསྒྲུབས་མ་ཐུང་བའི་དོན་རྣམས་བསྒྲུབ་འདོད་པ་རེད། གལ་ཏེ་སྒྲོན་ཆད་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་ཆོག་གནས་དེར་སོང་མ་ཐུང་ན་ཁོང་དེ་རུ་འགྲོ་འདོད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལྷས་ཁྱེད་ཆེན་ལགས་ནི་ཐང་ཆད་རྒྱ་མེད་པའི་དཀོན་མཆོག་གི་ཞབས་ཏྟག་པ་ཞིག་ཡིན་པས།
རྒྱུན་དུ་ས་བབ་སྒྲི་5500ཟེན་པའི་ཉག་ག་བརྒྱལ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ནི་སྒྲོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་
ཀྱི་རང་དོན་རིང་ལུགས་ཞིག་ཡིན། ཐེངས་ཤིག་ལ་གཞན་པས་ཁོང་ལ་ཁེར་རྒྱུ་གིས་ལས་དོན་
བསྒྲུབ་འདོད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོང་གིས། ཡིན་ལགས། རྒྱ་མཆོན་མང་པོ་ཞིག་གི་དབང་
གིས་ཁེར་རྒྱུ་གིས་ལས་དོན་བསྒྲུབ་པར་དགལ། འདི་ནི་འཆོལ་དཀའ་སྤྲུག་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས་
མི་ཡིས་བཟོད་དཀའ་ལ། གལ་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གཞན་ཞིག་ང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་ཆེ་
སྤར་ལས་ཀྱང་དཀའ་འོ་ཞེས་ལན་བཏབ།

ལྷས་ཁྱེད་ཆེན་ལ་དམིགས་བསམ་ལ་གྱི་ཞལ་འབོད་གནང་བ་དེས་ཁོང་ཉིད་མི་གཞན་དང་མི་འདྲ་
བར་བྱས། ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་རྒྱུན་སྒྲོལ་དང་བྲལ་ནས་ཉེན་ཁ་ལས་ཐར་ཞིང་། བརྟུན་པ་
ལྟོད་མེད་ཀྱིས་རང་ཉིད་རོ་སྤང་པའི་མི་རེ་རེར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲུགས་པ་སྟེ། མང་ཆེ་བར་འཕྲིན་
བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་མི་གཞན་ལ་སྤྲད་པ་རེད། ཁོང་ཉིད་རྒྱུན་དུ་ཉེན་ཁའི་ནང་ལྷུང་ནས་ཐེངས་མང་
པོར་རྒྱག་པའི་འཛིགས་སྤང་ཐེབས་པ་དང་། ཁོང་རྒྱ་སའི་ལམ་བར་དུ་རྒྱ་རྒྱུན་གཞན་གྱིས་བསང་
པའི་མི་རོ་དང་སྤང་པ་རེད།

རི་ནས་རབ་རྩོུང་སྟེ་སྒྲོན་བྱོན་པ་འདི་ཉིད་ལ་བརྒྱབ་པ་དང་། མི་གཞན་པས་རྒྱུན་དུ་ཁོང་ལ་
རྩོུམ་བརྒྱབ། བོད་ཀྱི་སྒྲ་མས་ཁྱི་བཏང་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱོལ་དུ་བཅུག། ཁོང་ཉིད་དོན་དེད་ག་དང་
དོན་གཞན་མང་པོ་བརྒྱད་རྒྱུས་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་གི་ཞབས་ཏྟག་པ་འདི་བསྐྱུངས་ནས། ཁོང་
གིས་སྤྲུལ་མཐུན་དུ་མི་ཁྱི་ཁྱི་འབུམ་འབུམ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་ཐུབ་པར་མཛད།

ནེ་ལུ་ཙི་ལན་གྱི་མི་འདིའི་ལོ་གཅིག་གི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་གྲུབ་དངོས་གནས་དོན་སྤྱིར་ལྷན་པ་ཞིག་
ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་གི་བྲལ་འཆུབ་ཆེད་འདི་ཉིན་རེའི་བཀོད་སྒྲིག་གྱང་མཐོང་བྱུང། 1914ལོའི་
སྤྱི་ལོ་ནང་དུ་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ལེ་བར་3300ཡི་འགྲུལ་བཞུད་ནང་ཞུགས་པ་དང་དམ་པའི་

གསུང་རབ་གྱི་དཔེ་ཆ་དང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ཀྱི་དཔེ་ཆུང་ཆེ་གཤིས་སུ་མ་སྟོང་བཅོཅས་པ་སྟེ། དེ་ལས་བཞི་
ཆའི་གཅིག་ནི་བོད་ཡིག་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གལ་ཏེ་བསྐབ་ཅུས་པ་ཡིན་ན། སྐབས་དེའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་རྣམས་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ཀྱི་
རྒྱ་ཆ་བཅོཅ་བར་དགའ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ནི་རིན་མེད་པར་སྟེར་བ་ལས་མི་རྣམས་ཀྱིས་དདུལ་སྤྲད་ནས་
ཉིས་པའི་རྒྱ་ཆ་རྣམས་ཅུ་ཆེན་དུ་འཛིན་པར་ཁོང་རྣམས་ཡིད་ཆེས་པ་རེད། མཚན་བྱེད་རང་བཞིན་
གྱིས་དདུལ་འོས་འཚམ་ཞིག་སྤངས་ན་དང་ལེན་པ་ཆོས་གྲས་བཀྲར་རྩལ་གྱིས་མིན་པར་དཔེ་ཆ་
དེ་དངོས་གནས་དགོས་འདོད་པ་ཤེས་བྱུང་། རྒྱ་ཆ་དེ་དག་ནི་མ་གནས་ལས་ཀྱང་དམའ་བའི་རིན་
གྱིས་འཚོང་བ་ཡིན་པས་དེར་བརྟེན་ནས་དདུལ་བཅུལ་བ་གཏན་ནས་མིན།

1915ལོར་ཡུས་ཁྲེང་ཆེན་གྱི་ལོ་རེའི་སྟོན་ལྷན་དུ་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་ཕྱིར་དུ་
དཀའ་སྤྲུག་ཆེ་བའི་ལོ་གཅིག་བསྐྱལ་བ་འདི་ལྟར། ཟླ་12ནང་གི་ཟླ་9ལ་ང་རང་ལམ་དུ་ཡོད་
པ་དང་། ལེ་བར་4850ལ་རྒྱུ་བ་བརྒྱབ་ནས་ཕྱིན་ཅིང་། ཏེ་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་2400ཡི་
ལམ་དུ་བསྟོད། གས་གུང་གི་ཁ་བས་ཐ་ན་ང་རང་འཆིལ་མ་དུ་བརྒྱུངས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་ཟླའི་བཞུད་རྒྱུན་དང་བསྐྱེད་ཡུས་ཁྲེང་ཆེན་དང་ས་ཕྱོགས་སོ་སོར་གནས་པའི་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱུ་
རྣམས་ཀྱི་བར་དུ་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཆགས་ཤིང་། ཁོང་ལ་མི་དེ་དག་གི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་
བཞིན་ཡོད། ཁོང་གིས་ཅུས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་རང་ལ་སྟེ་ལེན་བྱེད་མཁན་ཆོར་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་སྟོར་ཁ་བརྟེན་བྱེད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མཚམས་རེར་པན་རྩུན་གོ་བརྟེན་མི་འཕྲོད་པས་དཔེ་
དཔ་སྟོན་རྒྱ་དེ་དོན་གཅོ་བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཁོང་གིས་སེམས་ནས་བརྟོན་འདོད་པའི་
བདེན་ལུགས་སྟེ་བྱུང་པ་རེད།

1916ལོར་ཡུས་ཁྲེང་ཆེན་འབྲུལ་བཞུད་རིང་མོ་ཞིག་ལ་ཞུགས་ཤིང་། ཁོང་གིས་དེ་སྟོར་བརྟོན་
དུས་སུ་ཁུལ་དེ་ནི་ཀྱང་གོའི་ཆེས་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་ཟུར་ཞིག་གི་ཆེས་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་སུལ་ཡིན་
ཟེར། ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྟོར་གྱི་དཔེ་དཔེ་མང་པོ་བྱིར་ཏེ་ལམ་བར་དུ་ཕྱད་པའི་སྐྱེ་མ་དང་
བཅུན་པ་རྣམས་ལ་འབྲུལ་འདོད་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་ནི་རྒྱུན་པར་ཁོང་ཆོས་དག་ཟོད་དཔེ་དཔེ་དེ་
སྟོག་བྱུང་པ་ཡིན། ཁྱོད་ཆོ་འགའ་བརྒྱད་ནས་སོང་རྗེས་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ང་རང་སྤྱི་མ་རྣམས་
འཚོལ་དུ་འགྲོ་དུས་བོད་ཡིག་གི་དཔེ་དཔེ་160དེར་བཞག་ཅིང་ཕྱིར་ལོག་དུས་དཔེ་དཔེ་དེ་དག་
སུས་བྱིར་མ་ཤེས། མི་རྣམས་ང་ལ་མཇེའ་མཐུན་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་རེ་རེར་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་
བཟང་སྟོར་གྱི་དཔེ་དེ་དག་དགོས་འདོད་པ་རེད་ཅེས་ཟེར།

ལྷོན་པ་དང་མཉམ་དུ་བཅུག་པ།

ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ནི་སྒོ་རྩ་བརྟན་ཞིང་སྤྱག་རུས་དང་བཟོད་བསྐྱབ་ཆེ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན། གལ་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཁྱུང་བའི་མི་རྣམས་ལ་དགོན་མཆོག་གི་བཀའ་བཤད་ཐུབ་ཆོ་རུང་གིས་དཀའ་སྤྱག་ཅི་འདྲ་ཁྱུང་དགོས་ཀྱང་འཇིགས་པ་མེད། 1919ལོའི་བཅར་འདྲི་ཞིག་གི་ནང་དུ། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏྲག་བསྐྱབས་པའི་ལོ་20ནང་ཐུང་བའི་དོན་ངོ་མཆར་ཅན་ཞིག་འདི་ལྟར་བརྗོད་བྱུང་། ཐེངས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ང་རང་ཐད་ཀར་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་དུས་ཐ་ན་ལེ་བར་བརྟུ་ཐྱག་དུ་མའི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་ཀྱང་བར་ཆད་གང་ལའང་ཐུང་མ་ཁྱུང་། ཐེངས་ཤིག་ང་རང་ལྟོ་ཕྱགས་སུ་ཡུལ་སྐོར་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཆུས་མེད་པའི་ས་ཆ་ཞིག་ལ་སྤྱོད་པས་པ་དང་ས་ཆ་དེར་རྒྱ་མི་ཡིན་ཡང་འགྲོ་མི་ཆོག་ལ། གལ་ཏེ་ཆོག་མཆར་མ་ཐོབ་པར་སོང་ན་ཐྱོག་ཁྲིམས་གཅོད་ངེས་ཡིན།

ངས་ཆུས་མེད་པའི་ས་ཆ་དེ་རུ་བཅོངས་པས་ས་གནས་རྒྱལ་པོས་ང་རང་ལྷོན་པ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་མཁའ་གྱི་ནང་དུ་བཅུག་ལྷོན་པ་དེ་ལྟགས་སྒྲོག་ལྟོད་ནས་བཞག་ཡོད་ལ། ཁོང་ཆོས་སྒྲོན་པ་དེར་ང་ལ་ཆོལ་དུ་བཅུག་སྟེ་ང་རང་ཕྱིར་སྐྱོད་འདོད་པ་མེད། ཡིན་ཡང་སྤྱབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་ལྷོན་པ་དེས་ང་ལ་མ་ཆོལ་བར་སྒོ་བཅག་ནས་བྲས་སོང་། དའི་ཕྱི་ཉིན་ང་ཡང་ཕྱིར་བཏང་བ་ཡིན།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་རྒྱལ་ཕྱན་གཞན་ཞིག་ཏུ་རྒྱ་ལོག་རྒྱགས་པས་ཁོང་ཆོས་ང་ལ་བསྟུང་བཏགས་ཤིང་། ལྷ་མས་མི་རྣམས་ལ་ངན་སྐུལ་བྱས་ཏེ་ང་ལ་ཆོལ་དུ་བཅུག་དེ་ནས་ཁོང་ཆོ་ཆོགས་དང་ཆོགས་བྱས་ཏེ་ལམ་ནས་ངའི་རྗེས་དེད་པ་དང་། ངའི་མདུན་གྱི་ཟམ་པ་རྒྱ་ལོག་གིས་ཁྱུང་བྱེད་པས་ང་རང་རི་ཞིག་བརྒྱལ་ཏེ་དག་ཟོད་ཐར་བ་ཡིན་ཞེས་པའོ། །

ཁོང་ཉིད་ལོ་50ཡིན་དུས་སུ། ཐང་ཆད་རྒྱ་མེད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་འདིས་སུ་མཐུང་དུ་རྒྱལ་ཁོང་པ་དང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཁྱུང་བའི་མང་ཆོགས་ཁྲོད་མི་སེམས་འགྲུག་པ་དང་གསོན་ཤུགས་ལྡན་པའི་འཆོ་བ་ཞིག་རོལ་བཞིན་ཡོད། ཡང་ལོ་རེ་བཞིན་ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ན་གཞོན་བགང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཁ་བྲལ་བའི་རྒྱུ་གྱིས་སེམས་སྤྱག་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཆོས་རྒྱན་འབྱོངས་བྱེད་མ་བྱུང་ལ་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱིས་ལོ་མང་པོར་དཀའ་སྤྱག་ཐུངས་པ་རི་བཞིན་དཀའ་སྤྱག་གི་འཆོ་བ་རོལ་མ་བྱུང་བ་མེད།

ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱིས་མི་ཆོག་གང་པོར་དོན་ངོ་མཆར་ཅན་མང་པོ་ཉམས་སུ་བྱངས་པ་དང་། 1920ལོར་ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་ཉིད་རྒྱལ་པ་400ལྟག་འདུས་སའི་སྐར་ས་ཞིག་ཏུ་སྤྱོད་པས་པའི་སྐོར་འདི་ལྟར། ཁོ་ཆོས་དྲག་ཆས་ཆཆང་སྤྱས་ཤིང་རང་གིས་མཐོང་ཁྱུང་བའི་རིག་པ་ལྡན་ཞིང་ལས་ཆོད་ཅན་གྱི་དཔག་དཔུང་དང་གཅིག་མཆུངས་མེད། ང་རང་ཁོ་ཆོད་སྐར་སའི་ནང་སོང་ནས་ཁོ་ཆོར་དཔེ་དེབ་བཅོངས་པ་དང་། དགོད་བྲོ་བ་ཞིག་ལ་ངས་ཁོ་ཆོར་དཔེ་རིན་སྐྱོད་དུ་བཅུག་པར་

མ་ཟད་ནི་བདེ་ངང་ཁ་བྲལ་བ་ཡིན། ཉིན་གཉིས་པར་ཐག་པ་ཚོས་གོང་དུ་དེར་འཐབ་སྒོལ་བྱས་ནས་རྩ་མེད་དུ་བཏང་ཟེར།

ཡུས་ཁྱེད་ཚོན་གྱིས་ལོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཕྱེ་རྒྱལ་རྒྱུད་གིས་རང་གི་ལས་དོན་བསྐྱབས་ཤིང་། དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཅི་ཚིག་གཅིག་ཀྱང་སྟོང་བར་མི་འགྱུར་བ་དང་། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མེ་ཀའི་རྒྱལ་སྤྱི་ཀྱི་ཆེད་དུ་འབྲས་བུ་ཡག་པོ་ཐོགས་ངེས་པར་ཡིད་ཆེས་བ་རེད། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་གིས་འབད་བརྩོན་ལྷོད་མེད་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་དེབ་བགོས་སྟོན་བྱེད་པའི་ཐབས་རྒྱས་བཀོལ་བའི་དམིགས་འབེན་དང་རེ་བ་བརྗོད་དེ་འདི་ལྟར། དམ་པའི་གསུང་རབ་གཞན་ལ་སྟོན་པའི་ལས་དོན་ནི་ཉ་ཅང་དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན། ཁྱེད་གྱིས་རང་ཉིད་དོན་གང་འདྲ་ཞིག་དང་འབྲུད་པར་འགྱུར་བ་གཏན་ནས་མི་ཤེས། ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱུད་ནས་དཔེ་དེབ་བཙོང་དགོས། མི་ཚོགས་ཀྱི་ཟང་ཟེང་ལུང་ལུང་དང་རྩ་ལ་གཟན་པའི་སྒྲ་ཡིས་མི་རྣམས་སྐྱལ་ལ་སྒྲར་བཞིན་ཡོད། ང་རང་ཉིད་ཀྱང་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་མགོ་ཡུ་འཁོར་བ་དང་མི་ལམ་འབྲུག་པར་འགྱུར། མི་ལམ་ནང་དུ་རང་གིས་མཉམ་བུད་དུ་བརྩོན་པ་ལྷོད་མེད་གྱིས་ལས་ཀ་སྦྱབ་བཞིན་ཡོད། མགོན་ཁང་ཡང་གཙང་མ་མིན་ལ་ལུང་སྒྲ་ཡང་ཉ་ཅང་ཆེ། ཡིན་ནའང་བཀྲེས་ལྷོགས་དང་ལམ་ཐག་རིང་པོར་བསྟོད་པས་ཟ་མ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཞིམ་མངར་ལྡན་པ་ཞིག་རེད།

དཔེ་དེབ་འཛོང་བ་ཡང་ཁེར་རྒྱུད་གི་ལས་དོན་ཞིག་ཡིན། ཁྱེད་གྱིས་མཐོང་བའི་མི་ཚང་མ་ཆ་མེད་ཡིན་པས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁྱེད་ལ་དཔེ་ཆ་ཁྱེར་མཁན་ཞེས་དམའ་འབེབས་བྱས་ཡོང་། དེ་རིང་ང་ཚོ་གནས་འདིར་འོངས་པ་ནི་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། དམ་པའི་གསུང་རབ་ནི་དཔེ་དེབ་སྦྱིར་བཏང་བ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གིས་མི་རྣམས་ལ་གནང་བའི་བཀའ་ཡིན་པས། དེའི་རྒྱབ་ཏུ་བྱུང་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་ཞིག་ཡོད། དམ་པའི་གསུང་རབ་སྟོན་པ་ནི་བཙན་རྒྱུ་ཞིག་འགད་པ་དང་མཚུངས་ལ། སྦྱོགས་མདེལ་མང་པོ་ཞིག་བཞག་ཆེ་སྟོག་འཛོར་བའི་ཕྱས་ཐོག་པར་འགྱུར་ཟེར།

གོམ་སྟབས་བརྗེ་བ།

ལོ་བཞི་ལོན་པའི་ཨའོ་སི་ཁུ་དང་ཁོའི་བོད་ཀྱི་གོགས་པོ་ཚོ།

ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ནི་བྱིས་སྐྱོང་མ་ཁན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། 1920ལོར་རྟུའུ་ལན་ཞིན་གྱིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་པ་བཞི་བ་བཅས་ཤིང་། དེ་ནི་སུ་ཞིག་ཡིན་པས་མིང་ལ་ཨའོ་སི་ཁུ་(Oscar)ཞེས་བཏགས། ཡུལ་མི་ཚོ་བྱིས་པ་དེ་ལ་ཤིན་ཏུ་དགའ་ཞིང་ཐ་ན་སུ་གྲུང་པོ་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་སློ་མ་ཀན་བ་ན་མས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་སླེ་བར་གྱུར།

ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་རིམ་བཞིན་ཀླས་ཤིང་བྱིས་པ་རྒྱུང་རུལ་ཡང་བདག་སྐྱོང་བྱེད་དགོས་པས། ཁོང་གི་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་གོམ་སྟབས་ཇི་དལ་དུ་སོང་ནས་དུས་ཚོད་མང་ཆེ་བ་དར་ཅེ་མདོ་རྟེན་གཞིའི་ཉེ་འགམ་དུ་བཀོལ་བ་རེད། 1924ལོར་དོན་རྒྱུན་ཞིག་བྱུང་བས་འགྱུར་ཕྱོག་དེ་ནི་ཅི་འདྲའི་ཤེས་རབ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མཚོན། ཨའོ་སི་ཁུ་ཡི་མགོ་ལ་རྟ་ཡི་འཕྲས་བརྒྱབ་ནས་རྒྱས་ཆེན་པོ་ཐོག་པ་རེད། ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ཆང་དང་ཆེས་ཉེ་བའི་སྤྲན་པ་ཡོད་སའི་བར་དུ་ཉིན་བརྒྱའི་ལམ་ཐག་ཡོད་ཀྱང་དགོན་མཚོག་གིས་ཡོད་ཆད་བསྐྱུངས་པས་རྒྱ་ཁ་ཇི་སྟེག་ཏུ་མ་སོང་ཡང་ཨའོ་སི་ཁུ་ཡི་མགོ་ལ་ཡུན་རིང་གི་རྒྱུལ་ཆགས།

དར་ཅེ་མདོ་རྟེན་ཡོད་དུས་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱིས་མཐུན་དུ་བོད་ཀྱི་གནས་མཇལ་བ་ན་མས་ཡོང་སའི་ཕྱེ་གནས་དེ་རུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་དང་། དེའི་ནང་གི་མི་འགའ་ཤས་ནི་རྒྱ་གཅིག་གི་ལམ་ཐག་བརྒྱད་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་མཐའ་འཁོབ་ས་ཆནས་འོངས་པས། ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱིས་

འདི་ལྟར། རས་རྩར་ཐག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒོར་གྱི་དཔེ་དེབ་དར་ཅེ་མཛོད་རྩལ་མཁ་མི་རེ་
རེའི་ལག་ཏུ་བཞག་པ་དང་། རས་བལྟས་ན་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་དེབ་རང་ཡུལ་དུ་མི་བྱིར་བའི་
བོད་པ་ཚོ་ནི་རྟོགས་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། ཡང་ན་ཁོ་ཚོ་ནི་མི་ལ་གཡོལ་མཁན་གྱི་ཆད་མཁས་ཡིན་
ཞེས་བརྗོད་ཆོག་ཅིས་ཟེད།

རྒྱལ་རྩོད་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ཡི་རྗེས་སུ་ཡུམ་ཁེང་ཆེན་གྱི་སྟན་ལུ་ཉུང་དུ་ཕྱིན། རྒྱ་མཚན་
ཁོང་གིས་རྒྱལ་རྩོད་ཡིག་(བོད་ཡིག)གིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་བསྐྱར་བྱས་ནས་མི་རྣམས་
ལ་དཀོན་མཆོག་གི་བྱམས་པ་ཤེས་སུ་འཇུག་པའི་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད། ཁོང་གིས་འབད་
བརྩོན་ལྷོད་མེད་བྱས་པ་བརྒྱད་རྒྱལ་རྩོད་ཡིག་གི་<<ལྷ་ར་ཀྲའི་འཕྲིན་བཟང་།>>1932ལོར་པར་
བསྐྱར་བྱས། ཡུམ་ཁེང་ཆེན་དང་མཉམ་དུ་ས་ཆ་དེར་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་དུ་སོང་བའི་འགོ་བ་ཞིག་གིས་
སྟན་ལུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། དམ་པའི་གསུང་རབ་སྟོང་ལྷག་འགའ་མི་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྤྱད་པ་
དང་། དཔེ་དེབ་མང་ཆེབ་རིན་སྒྲངས་ནས་བཅོངས་ན་འང་མི་རྣམས་ཀྱིས་དང་དུ་སྤྱངས། འགྲུལ་
བཞུད་དེའི་ནང་དུ་ཆེས་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་རྒྱ་པོ་ཞིག་གིས་ཐེངས་
དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་གི་མཛོད་གྲོག་ཐུབ་བྱུང་བ་དང་། དེ་ནི་ཁོང་ཆོད་ཡི་གེར་བསྐྱར་བའི་འཕྲིན་
བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ཐོག་མ་དང་གཅིག་པུ་ཡིན། ཁོང་གིས་དེབ་དེ་བཟུགས་རྗེས་དོ་མཚར་བའི་
རང་། དེ་ནི་རས་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་ཞེས་ཟེད། དེ་ནི་དངོས་གནས་བརྗོད་དཀའ་བའི་དོན་ཞིག་
ཡིན་ཟེད།

1934ལོའི་བར་དུ་ཡུམ་ཁེང་ཆེན་དང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཞན་ཆོས་<<ལྷ་ར་ཀྲའི་འཕྲིན་
བཟང་།>>གི་དཔེ་བ་བསྐྱེམས་པས་ཆོག་ཁྲི་མི་གཞན་ལ་སྤྱད་པ་དང་ཆབས་ཅིག་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་
མཁན་གསར་བ་འགའ་ཞིག་རྒྱལ་རྩོད་སྲུལ་གྱི་ལྟེ་གནས་དར་ཅེ་མཛོད་རྩལ་མཁ་ཀྱི་སྟན་ལུ་
མཐུད་དུ་ལས་དོན་དེ་བསྐྱབས་པ་རེད།

སྟོང་རྒན་ལོག་པ།

ན་ཆོད་གཅིག་པའི་མི་རྣམས་ཀྱི་བྱོང་དུ་ཡུམ་ཁེང་ཆེན་ལ་བཀྲར་བཞུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་ཡོད་
པས། ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ན་གཞོན་ཆོད་སེམས་བཀྲགས་པ་དང་། ཁོང་གི་
གཞུང་བྱེད་གི་གཤིས་རྒྱུད་ལ་ན་གཞོན་ཆོད་ཤིན་ཏུ་དགའ། ཁོང་གིས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་བོད་ཆེས་དཀའ་
སྤྲུག་ཆེབ་པའི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་ལོ་དེ་འབྲུའི་མང་པོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པས། ཁོང་ལ་ཡལ་ཐབས་

བྲལ་བའི་མཚན་སྟན་ཐོབ་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཉིད་རིམ་བཞིན་ལོ་ན་ཆུས་པ་དང་བསྐྱེད་གོམ་
སྟབས་ཀྱང་རྗེ་དལ་དུ་བཏང་ཞིང་། 1934ལོར་ཁོང་གིས་ལོ་དེའི་གྲུབ་འབྲས་ནི་སྟོན་ཆད་དང་
བསྐྱར་ཐབས་མེད་པར་འདོད་དེ་སེམས་སྟུག་པར་གྱུར། རོན་དངོས་སྟུག་པས་དེར་མི་དམངས་
བཅོངས་འགྲོལ་དམག་མི་ས་དེ་བརྒྱད་ནས་འགོ་དུས་ཟིང་འཁྲུག་བསྐྱངས་པ་དང་། ལམ་བར་
དུ་མི་ཁྱི་སྟོང་མང་པོ་བསང་པའི་སྐབས་ཤིག་ཡོད།

དེ་ནས་དར་ཅུ་མདོ་དང་བྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་གཉིས་བར་འབྲེལ་བ་ཆད་པས་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱིས་
འདི་ལྟར། འདི་ནི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ཆེས་ཐབས་རྟུགས་པའི་ལོ་ཡིན་ལ། འདི་ནི་དངོས་མོ་
ཁྲིང་ཆེས་དཀའ་སྟུག་ཆེའོ་མི་ལ་སྟུན་སྒྲུབ་བསྐྱེད་པའི་གཡུལ་སའི་ཉམས་སྦྱང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་
པ་རེད།

དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པ་སྟེ་1935ལོའི་ཟླ་11པར་སྟུན་ལུ་ཞིག་ལས་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་གྱི་སྟོང་ལ་
གནད་དོན་བྱུང་བ་རེད་ཅེས་བཀོད་པ་དང་། སྟུན་པ་ཞིག་ལྟར་དུ་དར་ཅུ་མདོ་འགྲོ་བའི་ལམ་དུ་
ཆས། སྟུན་པ་དེ་ནི་ཉམས་སྦྱང་ལུག་སྟུམ་ཆོགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེར་སྟུན་བཅོས་
ཁྱེད་དུ་སོང་བ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་སྟུན་ལུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། དར་ཅུ་མདོ་ལ་སྟེབས་དུས་ངས་
སེམས་ཁལ་བྱས་པ་ནི་བཞིན་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ལ་སྟོང་ནད་ཡོག་ནས་ཆོད་འཛིན་དཀའ་བ་ཞིག་ཏུ་
གྱུར་ཡོད་ཟེར། སྟུག་པས་དེའི་དར་ཅུ་མདོ་ལ་བཅོངས་འགྲོལ་ཁྱེད་སྒྲུབ་ཡིན་པས་ཁོང་གིས་དཀའ་
སྟུག་ཆེན་པོའི་དུས་ཤིག་མི་བསྐྱུལ་ཐབས་མེད་བྱུང་།

ཟླ་བ་འགའ་ཤས་རྗེས་སུ། དགུང་ལོ་64ཡིན་པའི་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ལགས་སྟུབ་ས་མགོན་ཡེ་
ཤུའི་གཟེ་བརྗོད་ནང་དུ་བྱངས་ཤིང་། སྟུག་པས་དེར་ཁོང་གི་ཆུང་མ་དང་བྱིས་པ་བཞི་པོ་ཆང་མ་ཙོ་
སི་ཁུ་ལི་ཡུ་རུ་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱལ་ཡོང་གི་ཞབས་ཏོག་མཚམས་ཆད་པ།

རྒྱལ་ཡོང་པའི་ཁྲོད་དུ་ལས་དོན་སྟུབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཆོ་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ཆོ་ལས་
འདས་པའི་དོན་ལ་ཡིད་ཤིན་ཏུ་སྟོན་པ་ཡང་། ཁོང་ཆོས་དད་དུང་ལས་དོན་རྣམས་རྒྱུན་བསྐྱངས་
ནས་ནེ་འུ་ཅི་ལན་གྱི་མི་དེས་བརྟུགས་པའི་མང་གཞི་བརྟན་པོའི་སྟེང་མུ་མཐུད་དུ་འཇུགས་སྟུན་
བྱ་རྒྱུའི་སེམས་ཐག་བཅད།

རྒྱལ་ཡོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་ལས་དོན་ནི་ཡུས་ཁྲིང་ཆེན་ཡོད་པའི་དེ་རིམ་ལ་
སྟེབས་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་ལས་འདས་རྗེས་དེམ་བཞིན་ཉམས་སོང་། 1934ལོར་རྒྱལ་ཡོང་པའི་
དད་ལྡན་མི་34ཡོད་ལ། བྱིས་སུ་མི་དམངས་བཅོངས་འགྲོལ་དམག་མི་ས་ཁུལ་དེ་བརྒྱད་ནས་
འགོ་དུས་དམར་གསོད་དོན་སྐྱེད་བྱུང་བས་མི་མང་པོས་རང་གི་དད་པ་དོར་བ་རེད། རྒྱལ་ཡོང་

པ་སྟོང་ཕྲག་མང་པོར་གསོད་གཅོད་ཐེབས་པ་དང་ལྷག་ལུས་ནམས་ཀྱི་སེམས་ལ་སྒྲག་གི་སྒྲུབ་
རབ་ཏུ་ཆེན་པོ་བཟོས།

དེ་ནས་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆོས་རྒྱལ་རོང་ནས་སྤེལ་བའི་སྟན་ཞུ་ཉུང་ནས་ཉུང་བྱིན་
ཅིང་། བྱིས་སུ་གནས་ཚུལ་གང་ཡང་མེད་པར་གྱུར། བྱི་རྒྱལ་པ་ནམས་ས་ཁུལ་དེ་ནས་མ་བསྐྱད་
སྟོན་ལ་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན་མཚམས་ཆད་པ་དང་། རྒྱལ་རོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་
ཆོས་ལུགས་སྟོར་གྱི་ལས་དོན་ཆད་མ་མཚམས་ཆད་སོང་།

ཉེ་ཆར་རྒྱལ་རོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་འཕྱིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན།

རྒྱལ་རོང་པའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱ་ཆོས་ཤེས་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྟོར་གྱི་ལས་དོན་མེད་པར་ལོ་ངོ་
དྲུག་ཅུ་འགོར་རྗེས། དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོར། རྒྱ་མིའི་བྱིས་བཅུགས་ཆོས་ཚོགས་ཞིག་
གིས་ཡང་བསྐྱར་རྒྱལ་རོང་པ་ནམས་ལ་འཕྱིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་ན། ཁོང་ཆོས་འཕྱིན་བཟང་དང་
ལེན་བྱེད་མཁན་འགའ་ཤེས་ཉེད་པར་མ་ཟད་ཆོས་ཚོགས་རྒྱུད་ཀྱི་གྲང་བཅུགས། ཡིན་ནའང་
ཐོག་མའི་དུས་ནས་བཟུང་སྤྱི་མཆོད་དོན་ཤེས་ནས། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཆོར་གདུག་རྒྱུབ་ཀྱི་གཙུང་
རྒྱུད་དང་མཉམ་གཅོད་ཐེབས་ཤིང་། རྒྱ་མིའི་ཞབས་དོན་སྒྲུབ་མཁན་དེ་ཡང་བཅོན་དུ་བཅུག་ནས་
གར་སོང་ཆམེད་དུ་གྱུར། དེ་ཤི་ཟེན་པའམ་ཡང་ན་རང་གི་མ་ཡུལ་དུ་ལོག་པ་སུས་ཀྱང་མི་ཤེས་ལ།
འགོ་བརྩམས་མ་ཐག་གི་རྒྱལ་རོང་ཆོས་ཚོགས་དེ་བཞིན་གཏོར་བ་རེད།

2008ལོའི་ཟླ་5པའི་ཆོས་12ཉིན། རྒྱལ་རོང་ས་ཁུལ་ལ་ས་འགྲལ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། ས་
འགྲལ་འབྱུང་ས་གཙོ་བོ་ནི་བྱུན་ཁོར་རྒྱུད་ཡིན། བསྐྱེད་པས་མི་བརྒྱུད་ཁྱི་བརྒྱུད་སྟོང་ཕྲག་གི་
ཆོ་སྒྲོག་རྒྱུན་ལམ་དུ་ཤོར་བ་དང་། གཞན་མི་ཆིག་ཁྱི་བརྒྱུད་སྟོང་གར་སོང་མ་ཤེས་པ་དང་དེ་རྒྱུས་
ཀྱང་ཆོ་ལས་འདས་པའི་གསུ་སུ་བརྩིས། མི་དེད་ག་རིགས་སོ་སོ་ནས་ཡིན། ཁང་པ་སྟོང་ཕྲག་
མང་པོར་གཏོར་བཞིག་ཐེབས་པས་རྒྱལ་རོང་པ་འཛོམས་ཆེན་ཞིག་ནི་སྒྲུབ་མཁོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀའི་
འཕྱིན་བཟང་ཐོས་མ་ཁྱེད་བར་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད།

ད་ལྟའི་ཆར་མི་ནམས་ཀྱིས་རྒྱལ་རོང་པའི་དད་ལྡན་ཁ་ཤས་ད་དུང་ལུས་ཡོད་པར་འདོད་ཀྱང་།
ཁོང་ཆོ་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཁ་ཐོར་དུ་བསྐྱད་ཡོད་པས། ཕན་ཚུན་འབྲེལ་
འདྲིས་བྱེད་པའི་གོ་སྐྱབས་མེད་པའམ་ཡང་ན་འབྲེལ་འདྲིས་གང་ཡང་མེད་པ་རེད། ལུས་ཁྲེད་ཆེན་
དང་འདྲ་བའི་མི་མང་པོའི་དཔལ་དར་ལྡན་ཞིང་གཏོར་མོད་ཅན་གྱི་ཉུར་བརྩོན་ལ་རྒྱལ་རོང་པའི་ཁྲོད་
དུ་ད་དུང་གྲུབ་འབྲས་ཡག་པོ་ཐོབ་ཐུབ་མེད་ཀྱང་། རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཡིས་ཁོང་ཆོ་ནམ་ཡང་བརྗོད་
མི་སྲིད་དེ། སྒྲུབ་ས་མཁོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་སྟན་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་གཅེས་འོས་པའི་མི་
རིགས་འདིའི་ཁྲོད་དུ་གཟི་བརྗིད་ཐོབ་པའི་ཉེན་མོ་ཞིག་སྤྱི་བ་རེས་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ། (Victor Plymire)

པའོ་ལེ་མེ།

ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་སྐབས་མགོན་ལྷ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་བགྲང་ལས་འདས་པ་
ཞིག་བོད་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། དེ་ནས་ལས་ལས་1881ལོར་སྐྱེས་པའི་ཨ་རིའི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་པའོ་ལེ་མེ་ནི་མི་རྒྱབས་པོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ནད་ལྷིད་མོ་ཞིག་བྱུང་ནས་འཆིལ་ཉེ་བར་གྱུར། སྤྱན་པ་ཞིག་གིས་
ཀྱང་བྱིས་པ་དེ་གསོན་ཐབས་མེད་ཅེས་བརྗོད་པས། ཁོང་གི་མ་ཡིས་ཁོང་ཉིད་གཟིམ་ཁང་དུ་ཁྱེར་
ནས་སློ་བརྐབ་པ་དང་། ཁོང་མལ་ཁྱིའི་སྟེང་བཞག་སྟེ་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་
གིས་བཏབ་པར་མ་ཟད། གལ་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གིས་བྱ་རྒྱུ་དྲག་པར་མཛད་ན་ཁོང་གི་མི་ཆོག་དང་
བོ་དཀོན་མཆོག་ལ་འབུལ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་དམ་བཅས་པ་རེད། དེ་ནས་བྱིས་པའི་ངོ་མདངས་རིམ་
བཞིན་རེ་བཟང་དུ་སོང་ནས་ཉིན་འགའ་འགོར་རྗེས་གཟུགས་པོ་བདེལ་བབས་པ་རེད།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་16ཡིན་དུས་ཐེངས་ཤིག་ལ་སྤང་ལམ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་འདུ་ཆོག་ས་
ཤིག་ནས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་གི་ཆོ་སློག་དཀོན་མཆོག་ལ་བཙུལ་བ་རེད།
དེ་ནས་ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཏེ་རང་གི་པ་ཡུལ་དུ་ཆོས་ཆོག་ས་འགའ་
ཡི་འགོ་བར་གྱུར།

ཁོང་ཉིད་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ཞབས་ཏྲག་བསྐྱབ་ཏུ་འགོ་བར་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ནས་ཞལ་འབོད་ཐོབ་
པས། པའེ་ལེ་མེ་ཡིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྱིན་བཟང་སྒོག་པའི་ཆོག་པ་འུ་ཞུགས་འདོད་
པའི་སྟན་འཁུལ། འཕྱིན་བཟང་ཆོག་པས་ཁོང་ལ་ཟླ་རེར་ཨ་སྒོར་25ཡི་གསལ་དདུལ་སྟེར་
རྒྱ་ཁས་ལེན་མཛད། དེ་ནས་1908ལོའི་ཟླ་2པར་ཁོང་ཉིད་ཨ་རི་དང་ཁ་བྲལ་ནས་ཀྲུང་གོ་རྒྱ་
འཕྱིན་བཟང་སྒོག་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་། ལམ་བར་དུ་ཁོང་དང་འཕྱིན་བཟང་སྒོག་མཁན་གསར་བ་ཨེ་
ཁན་ཁའོ་མེན་(Ivan Kauffman)ཞེས་པ་གྲུ་ཁང་གཅིག་ཏུ་བསྟན།

ཟླ་འགའ་ཡི་འགྲུལ་བཞུད་བརྒྱུད་དེ་པའེ་ལེ་མེ་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་པ་ཙོ་ཧྲོང་དུ་སླེབས་ཤིང་།
གནས་དེ་ནི་ཁོང་གི་བྱིས་གསར་བ་རྒྱུར། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་ཨ་མདོ་ཁ་སྐད་སྟོབ་ནས་ས་དེ་
གའི་མི་དང་གོ་མས་གཤིས་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱེད་དགོས་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་ཡུན་རིང་མ་འགོར་
བར་ཁོང་གིས་དེ་ནི་ལས་སྐྱོམ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ས་དེ་
གའི་མི་ཆང་མར་གལ་ཏེ་ཁོ་ཆོས་རང་གི་སྐྱད་རིགས་མི་དཀར་ལ་བསྐྱབ་ན་ཁྱིམ་ཐག་སྤྱིད་མོ་
གཙོད་རེས་ཡིན་ཞེས་འཛིགས་སྒྲུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

དེ་ལྟར་ཡིན་ཡང་པའེ་ལེ་མེ་དཔལ་མ་ཞུས་པར་རྟ་ལ་ཞོན་ནས་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་
དེ་བོད་ཀྱི་རྒན་པོ་ཞིག་བཅའ་ནས་རྟེད། རྒན་པོ་དེའི་རྟེད་པར་རལ་གྱི་ཆེན་པོ་ཞིག་བཏགས་ཡོད་
ལ། ཁོང་ཉིད་འཕྱིན་བཟང་སྒོག་མཁན་འདིར་ཨ་མདོ་སྐད་བསྐྱབ་པར་འཐད་པ་བྱུང་། དགི་རྒན་
དེའི་བྱད་གཟུགས་རྩུབ་པོ་ཡིན་པ་དང་གདོང་ལ་དམག་འཁྲུག་ལས་བཅོས་པའི་སྐལ་ཡོད། ཡིན་
ནའང་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་གཉིས་པར་དུ་མཛའ་བརྩེ་ཟབ་མོ་ཆགས་སུ་བཅུག་པས་པའེ་ལེ་མེ་
ཡིས་རིམ་བཞིན་ཨ་མདོ་སྐད་ཤེས་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་ལ་པའེ་ལེ་མེ་ཡིས་དགེ་རྒན་ལ་རང་ཉིད་ཉིན་གཉིས་པར་ཡུལ་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་
ཞུབ་ཕྱགས་ཀྱི་འབྲོག་ཁུལ་དུ་འགོ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་ཞུས་པ་ན། གདོང་ལ་སྐལ་ཡོད་པའི་དགེ་རྒན་
དེས་པའེ་ལེ་མེ་རང་གི་ཉེས་ར་འཐེན་ནས་སྐད་དམའ་མོས་ཁོང་ལ། ར་ནི་ཐག་ཆོག་ཀྱི་འགོ་
དཔོན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་ཁྱོད་རྒྱ་སའི་ལམ་བར་དུ་འཛབ་སྒྲུག་བྱས་ཡོད། གལ་ཏེ་ཁྱོད་
དངོས་གནས་འདི་འདྲའི་བྲལ་ལྷུང་རང་ལམ་དེ་བརྒྱད་ནས་འགོ་དགོས་ཆོ། ཁྱོད་གསོན་པོར་ལུས་
ཐུབ་པའི་སྟོན་ལམ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་བསྐྱུག་ཐུབ་ན་ངས་རང་གི་མི་དེད་གལ་སྐྱད་བཏང་ནས་
ཁྱོད་རང་ལམ་དེ་བརྒྱད་ནས་འགོ་དུས་ཁོ་ཆོས་གནོད་མི་བསྐྱལ་བར་ཁག་ཐེག་བྱེད་ཐུབ་ཅིས་སྒྲུས།

པའེ་ལེ་མེ་ནི་བོད་པ་ཆོ་དང་མཉམ་དུ་འཛོལ་རོལ་རྒྱར་ཤིན་ཏུ་དགའ་ན་ཡང་ཁེར་རྒྱུད་དང་
འགན་རྩིད་བྱེད་དགོས། 1914ལོར་ཁོང་གིས་མཉམ་དུ་འཕྱིན་བཟང་སྒོག་མཁན་རྒྱ་རེ་མི་དང་
གཉེན་རྟགས་བརྒྱབ་པ་བྱུང་བསྐྱུགས་བྱས།

དགོན་མཆོག་གིས་སྤྱོད་ཀྱིས་བསྐྱབས་པ།

1916ལོར་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་གསོལ་བ་འདེབས་སྐབས་རང་ཉིད་དཀྱིལ་ལྷན་གྱི་ཡོད་སའི་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལྟར་དུ་འགྲོ་དགོས་པའི་ཆོར་སྤྱད་པ་ལྟེན་པར་གྱུ་གཤམ་ཏེ་སྤྱད་པའི་མེ་མེ་མེ་ལྷ་བྱ་ལའང་ངོ་ཚྏ་ལ་ཐེབས་པར་མ་ཟད་སྤྱོད་ཀྱིས་ཕྱིར་བསྐྱབས་པ་མེད། པའོ་ལེ་མེ་དང་ཐོད་ཀྱིས་གི་ཀ་པ་ལམ་ཁྱིད་མཁན་ཞིག་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐའ་མཆོམས་ཀྱི་མགོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་བསྐྱད་དེ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཅུང་སྤྱོད་འདོད་སྐབས། ཁོང་གཉིས་མཉུན་ཀྱི་སྤང་ལམ་དུ་ཐུགས་གཉིས་ཀྱི་ཕྱི་ལོ་བཅུན་པ་ཆོས་ཁེངས་ཡོད་ལ། དེད་ག་གིས་ཁོང་གཉིས་མགོན་ཁང་ནས་ཁ་འབྲལ་དགོས་པའི་རེ་བ་འདོན་བཞིན་ཡོད། བཅུན་པ་དེད་ག་གིས་དབྱུག་པ་བཟུང་ནས་གདུག་རྩུབ་ཀྱིས་འཛིགས་སྒྲུལ་བཞིན་ཁོང་གཉིས་ཕྱིར་མགོན་ཁང་དུ་བདས།

ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ལ་ནམ་ཡང་མི་འདོར་བའི་སྤྱོད་པས་པ་ལྷན་པས། ཉིན་འགའ་འགོར་རྗེས་ཁོང་གིས་དུང་ཆོད་ལྟ་བུའི་དགོས་པས་མས་ནས། ཡང་བསྐྱར་གནས་དེར་སྤྱོད་པ་གིང་ཐ་ན་སྤྱད་ཀྱི་མགོན་ཁང་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱད་པ་མེད། ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པ་ཁོང་གིས་སྒྲུལ་སྒྲུ་ཞིག་ཀྱང་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་སྤང་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་མཁན་རང་དང་འཕྲད་པའི་རེ་བ་བཏོན་པས། མི་གཉིས་མགོན་ཁང་དུ་པའོ་ལེ་མེ་བཅུན་པ་འདེབས་ནས་ཁོང་ཁྱིད་དེ་དགོན་པའི་ནང་སོང། ཉིན་འགའི་རྗེས་ལ་ཁོང་སྤྱོད་མཁན་སྤྱོད་མ་ཆོད་མཉུན་ནས་ཡང་འགོ་དུས་ཁོང་ཉིད་དགོན་མཆོག་གི་ཕྱིན་སྐབས་ལ་གིན་ཏུ་ངོ་མཆོར་བར་གྱུར།

སྒྲུལ་སྒྲུས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་བསྐྱབས་པ་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་ཟས་སྤྱད་ཀྱི་ཡོད་པའི་དགོང་ཟས་གྲ་སྒྲིག་བྱས་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་དེ་ནི་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་མ་ཆེན་པོའི་ཞབས་ཕྱི་ཡིན། སྤྱོད་མས་ཐུག་འཕྲད་ཅིག་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་པས་ཐེངས་དེར་སྤྱོད་མ་དང་པའོ་ལེ་མེ་གཉིས་བར་དུ་མཇའ་བཅུ་ཟབ་མོ་ཆགས།

ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་ཞལ་འདོད་མ་བརྟེན་པར། ཁོང་གིས་སྤྱོད་མ་ཆེན་པོར་དགོན་པའི་ནང་གི་བཅུན་པ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཀྱི་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་དེབ་སྤྱོད་པར་ཆོག་མཆོན་གནང་བའི་རེ་བ་ཞུས། དེར་སྤྱོད་མ་ཆེན་པོས། ཁྱིད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བསྐྱབས་ཆོག་ཡིན་ཡང་མི་གིན་ཏུ་མང་བས་ཁྱིད་ལ་ཉིན་བཅུ་ཙམ་དགོས་ཞེས་ལན་བཏབ། པའོ་ལེ་མེ་ནི་དགོན་མཆོག་གིས་དེ་འདྲའི་གོ་སྐྱབས་གནང་བས་དགའ་བ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་གིང་ལས་དོན་དེ་བསྐྱབས་འགོ་བཙུམས། དེ་ནས་དཔེ་དེབ་སྤྱོད་འགའ་བཅུན་པ་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྤྱོད་པ་དང་ཁོང་ཆོ་མང་ཆེབས་འཕྲིན་བཟང་གཏན་ནས་ཐོས་ཐྱོར་མེད།

ཡིན་ནའང་ཉིན་བཅུ་ཙམ་འགོར་རྗེས་དགོན་པ་གཞན་པའི་དབུ་མཛད་དག་དོན་དེར་གིན་ཏུ་མ་
དགའ་བས། སྤྱི་མཆོན་པོས་གདུག་རྒྱུབ་ཆེ་བའི་དོན་ཁྱེན་མ་བྱུང་སྟེན་ལ་པའོ་ལེ་མེ་སྤྱི་བྱང་དང་ཁ་
འབྲལ་དུ་བཅུག་མཚན་མོ་དེར་བཅུན་པ་གཞོན་ལུ་ཞིག་ལྟོག་ནས་པའོ་ལེ་མེ་སྟོན་སའི་མགོན་ཁང་
དུ་འོངས་ནས་ཁོང་ལ་ནམ་ལངས་མ་ཐག་ཁ་འབྲལ་དགོས་པའི་ཉེན་བརྟེན་བཟང་། དེ་ནས་ཁོང་
རང་ཡུལ་དུ་ལམ་ལ་ཆས་མ་ཐག་ག་དོར་རིས་གཏུམ་པོའི་མི་སྟོར་ཞིག་ཁོང་སྟོན་སའི་མགོན་ཁང་
ཕྱི་རོལ་དུ་འདུས་ནས་འཕྱིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེ་གསོད་པར་བརྟེན། ཡིན་ཡང་དགོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ཉིད་ཐར་བར་མཛད་པ་རེད།

སྟོང་སྟོར་རྫོང་གི་འབྲས་བུ།

1922ལོར་པའོ་ལེ་མེ་ཁྱིམ་མི་གང་པོ་ཁོང་ཆེད་ཉེན་གཞི་གསར་བ་སྟེ་མཆོ་སྟོན་ཁོང་ཆོས་སྟོང་
སྟོར་རྫོང་དུ་གནས་སྤང་རྗེས། ཁོང་ཆེད་ཞབས་ཏྲག་ལ་འབྲས་བུ་ཡག་པོ་ཐོབ། ཁོང་ཆོས་འཕྱིན་
བཟང་སྟོག་སའི་ཉེན་གཞི་དེ་འཇུག་ས་པར་ཨ་སྟོར་6000དགོས་པ་ཤེས་རྗེས། དམ་པའི་ཐུགས་
ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་ཆོར་རྒྱ་ཐོར་ཆང་མ་ཞིབ་ཅིས་རྒྱག་ཏུ་བཅུག་ནས་ཉེན་གཞི་འཇུག་ས་སྟེན་ཕྱིད་དུ་
བཅུག་པ་དང་། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་རྒྱ་ཐོར་ཡོད་ཆད་ཁྱེད་འོངས་པ་དང་། རྒྱ་རེ་སི་ཡིས་
ཀྱང་རང་གི་གཉེན་མ་བསྐྱིགས་གོང་གི་རྒྱ་ཐོར་ཡོད་ཆད་ཁྱེད་འོངས་པ་རེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་གང་
ཞིག་སྟོས་བཟང་བ་དེ་ལ་དགོན་མཆོག་གིས་གཟི་བརླིད་གནང་ནས། ཆོས་ཆོགས་གསར་བ་དང་
འཕྱིན་བཟང་སྟོག་ས་གསར་བ་ནི་སྟོང་སྟོར་རྫོང་ནས་བཀོལ་སྟུང་ཕྱིད་ཐུབ་པ་བྱུང་།

ཡིན་ནའང་བདུན་ཀྱིས་དེ་ལ་བར་ཆད་བཞེས་ཏེ་འཕྱིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཁྱིམ་ཆང་དང་ཆོས་
ཁང་ནང་དུ་འགོ་མཁན་ཆང་མ་ཐུར་འོང་མེད་ཅེས་པའི་དྲྀག་གཏུམ་ཞིག་གནས་དེར་ཁུབ་ནས།
མི་དཀར་གྱིས་ཁོང་ཆེད་ཁྱིམ་དང་ཆོས་ཁང་ནང་དུ་འགོ་མཁན་ཆེད་མིག་རྫོང་སྟོང་སྟོང་ནས་
སྟོན་བཞོ་བར་འགྱུར་ཞེས་བསྒྲགས་པས། ཆོས་ཆོགས་ནང་ཡོང་མཁན་རེ་ཅུང་དུ་སོང་བ་དང་དུས་
ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་མི་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཉིན་ནས་ཉིན་སོང་པ་ན་འཕྱིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཆོས་
ཁང་གི་འཇུལ་སྟོ་རུ་ལངས་ནས་བོད་པ་ཆོ་གདན་འདྲེན་ཁུས་ཀྱང་ཡོང་མཁན་མ་བྱུང་།

དེ་ལྟར་ཡིན་ཡང་ཁོང་ཆོས་དཔྱད་དགོན་མཆོག་ལ་ཡིད་ཆེས་ཆོན་པོ་བཅངས་ཡོད། 1924ལོ་
སྟེ་ལོ་ངོ་16ཀྱི་རིང་ལ་འཕྱིན་བཟང་བསྐྱགས་རྗེས། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཁོང་གི་བོད་པའི་དད་ལྡན་
ལ་ཁུས་གསོལ་བྱས་ཤིང་། མོ་ནི་རྒྱ་མི་དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་བྱང་མེད་ཅིག་ཡིན་ལ།
སྟོས་པ་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་འདུ་འཛོམས་ཐེངས་གཅིག་ལ་ཁུགས་ནས་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་གྱུར་རྗེས། མོ་
རང་ཡང་ཐར་པའི་ལམ་དུ་ཆས་པ་རེད། མོས་ཐོག་མར་རང་གི་སྟོས་པ་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་གྱུར་པའི་
གཏུམ་དེ་ཐོས་རྗེས་ཁོང་ཁོ་ཆོན་པོ་ལངས་ནས། རང་གི་སྟོས་པ་ལ་དད་པ་དེ་མི་འདོར་ན་ཁོ་

གསོད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་འཛིགས་བསྐྱལ་བ་རེད། རྒྱ་མཚན་མིའི་ཕུ་བོ་ནི་སངས་རྒྱུ་ཚེས་ལྷགས་
ཀྱི་སྒྲ་མ་ཞིག་ཡིན་པས། ཐབས་བརྒྱ་རྣམས་ལོ་ལ་རང་གི་སྒྲིམ་པར་ངོ་སྤོལ་བྱེད་པར་
བསྐྱལ་ནའང་། སྒྲིམ་པ་དེ་ནི་རང་གི་དད་པ་མ་དོར་བར་སྒོ་བརྟན་འཁྱུར་མེད་ངང་གནས་པ་རེད།
ཉིན་ཞིག་ལ་བོད་ཀྱི་བྱུང་མེད་དེས་བསྟན་ཀྱི་ཁ་ལ་མ་ཉན་ཏེ་ལུས་སུ་འདྲེ་ཞུགས་པ་དང་། མིའི་
སྦྱོད་པ་གདུག་རྩུབ་ཆེབས་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲ་མ་གདན་བྱངས་ཏེ་ཚོས་བཏོན་ནས་འདྲེ་སྦྱོད་
པར་བརྩོན་ན་ཡང་མིའི་གནས་ཚུལ་རྗེ་སྟུག་ཏུ་གྱུར། ཉིན་གཉིས་པར་པའོ་ལེ་མེ་ཁྱིམ་དེར་སྐྱབས་
པ་ན་བྱུང་མེད་དེས་རུ་ཉལ་ནས་བྱུང་པའདུགས་ལ་བོ་མིན་པ་མཐོང་། དེ་ནས་ཁོང་ཚོ་ལྷུང་དུ་མིའི་
དོན་ལ་སེམས་ཉིད་ཀྱི་འཐབ་མོར་ཞུགས་པ་ལ། སྐབས་དེར་ཁོང་ཚོའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་ལངས་བསྐྱོད་
ཡོད་པའི་ག་ཉེ་རྣམས་ཤིན་ཏུ་འཛིགས་པར་གྱུར།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་སྐད་ཆེན་པོས། གདོན་འདྲེ། ངས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་གྱི་སྒྲོ་ནས་
ཁྱོད་ཕྱི་རུ་འབྱུང་པའི་བཀའ་བབས་པ་ཡིན་ཞེས་སྒྲིམ་པ་ན་བྱུང་མེད་དེ་སྟུག་བསྐྱལ་ལས་ཐར་བ་
རེད། གས་དུ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་ངོ་མཚར་བར་གྱུར་ནས་ན་རེ། ང་ཚོས་དོ་སྤྲོད་པའི་སྟོག་
ཆགས་ཞེ་མེར་བ་ཞིག་བྱུང་མེད་དེའི་ལུས་ནས་ཕྱི་རུ་ཐོན་པ་དང་། གདོན་འདྲེ་དེ་བྱུང་མེད་ལས་
ཁ་བྲལ་ནས་འགོ་དུས་སྒྲོ་ཁར་ལངས་བསྐྱོད་ཡོད་པའི་མི་ཞིག་ལ་ཐོགས། ལྷ་ཤི་ཀ་ཡིས་ཡང་
ཐེངས་གཅིག་ལ་རྒྱལ་ཁ་བྱངས་པ་དང་། ཕྱིས་སུ་བྱུང་མེད་དེ་ལ་རང་དབང་ཐོབ་པར་མ་ཟད་མོ་
ཡང་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟེར།

རྒྱ་མཚན་མིའི་འགོ་དཔོན་དགོན་ལོ།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྒྱ་མཚན་མིའི་སྒྲོར་ཐོས་ནས་ལོ་མང་པོ་འགོར་ཞིང་། དེ་ནི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་
བའི་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་དུ་གནས་པའི་ཚོ་བ་མང་པོ་ནང་གི་གཅིག་ཡིན། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་
ཚོས་དགོན་མཆོག་གིས་ཚོ་བ་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་སྒྲོ་མོ་འབྱེད་པར་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་
བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཚོས་ཁང་གི་ཁང་ཁྲུང་ནས་ལས་ཀ་བྱེད་དུས། བོད་ཀྱི་
སྒྲིམ་པ་སྒྲོབས་པོ་ཆེ་ཞིག་གིས་འཇུ་མ་མངས་དང་བཅས་ཁོང་ལ་བལྟས་ནས་ཁོང་མར་འབོད་
བཞིན་པ་མཐོང་། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་སྐྱར་དུ་སྐྱས་ལས་མར་བབས་ཏེ་བལྟས་པ་ན། ངོ་མཚར་བ་
ཞིག་ལ་མི་དེ་ནི་ཉག་ཉག་རྒྱ་མཚན་མིའི་འགོ་དཔོན་དགོན་ལོ་ཡིན་པ་རེད། སྒྲིམ་པ་དེ་གཉིས་
ཀྱི་བར་ལ་མཇུང་བཅུ་ཟབ་མོ་ཆགས་པ་དང་། དེ་ནི་སྒྲ་བྲང་དུ་རྒྱ་རེ་ཕེ་ལྷོ་དང་སྐྱོན་བསྒྲིགས་
པའི་ཐག་པ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་རེད། ཡང་རྒྱ་མཚན་མིའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་ཁོང་གཉིས་བར་
ལ་ཁྲག་གི་དམ་བཅའ་འཇོག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། ཆོག་དེ་ནི་མཆོད་གཉེར་གྱིས་རང་གི་
ལྷ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཚོས་འདོན་དུས་སུ། པའོ་ལེ་མེ་དང་དགོན་ལོ་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་

མཁུག་མ་བཅད་ནས་ཁྲག་ཉུང་ཙམ་རེ་སྒོ་དུ་ཅིག་གི་ནང་འདྲེ་རུ་འཇུག་དགོས་ལ། དེ་ནི་ཁོང་གཉིས་
བར་མནའ་འབྲེལ་བཅུགས་པའི་རྟགས་ཡིན་ནོ། ། ཡང་དགོན་ལོ་ཡིས་མནའ་འབྲེལ་བཅུགས་
རྗེས་ཚོ་བ་ཡོངས་ཀྱིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ལ་སྒོ་འབྲེད་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་ཁས་སྤངས། པའོ་ལེ་མེ་
ཡིས་དོན་དེ་ཁས་མ་སྤངས་ཀྱང་དུར་ཐག་གིས་ཁོང་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་རྒྱན་འཁྲུངས་བྱས།

དགོན་ལོ་ནི་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་ཉིད་དང་ཁྲག་གི་དམ་བཅའ་མ་བཞག་པས་མི་དགའ་བར་མ་
གྱུར་ལ། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཁོང་གི་མི་རྒྱམས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་གནང་
བར་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཀྱང་ཚ་བ་རྒྱམས་སྟོང་སྒྲོར་རྫོང་རུ་བ་རྒྱུད་ཀྱི་ལེ་བར་130ཡི་མཚམས་
སུ་མཚོ་སྒོན་པོའི་ཕར་ཕྱོགས་སུ་གནས་པ་ཡིན། འགོ་དཔོན་གྱིས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་གལ་ཏེ་ཁོང་ལ་
གནས་དེར་འགྲོ་བའི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཆོ་སྒོན་ལ་བདུག་ཏོང་དགོས་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་ཆོ་
བའི་མི་རྒྱམས་ལ་ཐྱི་རྒྱལ་པ་དེ་བདེ་སྒྲག་དང་ཁོང་ཆོའི་མངའ་ཁོངས་བཞུགས་དུ་འཇུག་པར་བདེ་
རྒྱག་དགོས་ཟེར།

ཆག་སྒོ་དང་རེ་ཐག་ཆད་པ།

1927ལོའི་ལོ་འགོར། བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན་ལ་འགྱུར་ལྷོག་
ཆེན་པོ་བྱུང་བས་པའོ་ལེ་མེ་གིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ཡང་ཡུན་རིང་མ་ལོན་པར་ཁོང་ཆོའི་
འཆར་གཞི་སྟོང་བར་གྱུར་བ་རེད། ཟླ་དང་པོའི་བདུན་ཕྱག་དང་པོར་སྟོང་སྒྲོར་རྫོང་གི་མི་ཞིག་ལ་
ལྷ་འབྲུམ་བྱུང་ནས་གི་བ་དང་། ཉེན་འགའི་ནང་དུ་ཡང་མི་ཁ་གསུམ་བསྐྱུད་མར་གི་བ་རེད། ཟླ་
1པའི་ཆོས་9ཉིན་གྱི་མཚན་མོར། ལོ་དགུ་ལོན་པའི་ཡོ་རྟན་ལ་ཡང་གྲོ་བུར་དུ་ནད་བྱུང་ནས་
ཆ་བརྒྱབ། ཁོའི་ཕ་ཡིས་སྐྱད་ཆེན་པོས་དགོན་མཚོག་ལ་སྐྱབས་ཞུས་ཀྱང་དགོན་མཚོག་ལ་
དགོངས་པ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཐུས་སུ་ཨ་རི་ལ་ཡོད་པའི་རང་གི་ཨ་ཙེ་
ལ་འཕྲིན་ཡིག་བསྐྱར་ནས་འདི་ལྟར། ར་ཆོར་ནམ་རྒྱན་གསོལ་འདེབས་ཁྲོད་སེམས་གསོ་ཐོབ་
ནའང་ཡོ་རྟན་ནད་ཀྱིས་མ་བཅད། ཉིན་གསུམ་པར་ལྷ་འབྲུམ་བྱུང་ནས་ལྷུང་དུ་མདོག་ནག་
པོར་གྱུར། ར་ཆོས་སྟེང་ཉེ་བའི་བུ་རྒྱུད་གི་ཐུར་དུ་གསོལ་བ་བྲགས་དྲག་གིས་བཅད་ནའང་དགོན་
མཚོག་གིས་ཁོ་ཁྱེར་སོང་། བུ་རྒྱུད་ན་ནས་ཉིན་བདུན་ལ་འདི་གཙུག་པའི་རྒྱུང་མ་རལ་གསོ་མ་བྱབ་
ལ་ར་ཆོས་ཡང་ཡང་གསོལ་བ་བཅད་པ་ཡིན། དེ་ནས་ཉིན་བདུན་པར་མོ་རང་ཉིད་ལའང་ལྷ་འབྲུམ་
བྱུང་བས་རལ་མི་གསོ་ག་མེད་བྱུང་།

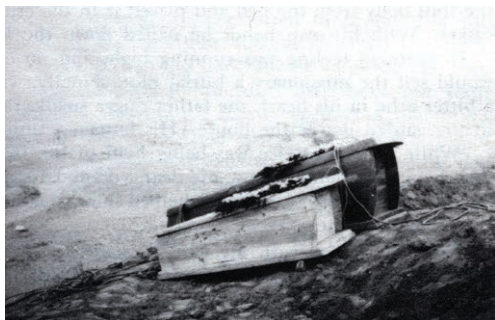
ཟླ་1པའི་ཆོས་20ཉིན་གྱི་ཞོགས་པའི་དུས་ཚོད་བརྒྱད་དང་ཕྱེད་ཀའི་སྟེང་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུས་ར་ཆོའི་བུ་རྒྱུད་ཁྱེར་སོང་། བུ་རྒྱུད་ནམ་མཁའ་དྲངས་ནས་ཁོང་དང་མཉམ་དུ་གནས་
པ་ཡིན། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་བྱུང་དུ་མ་སོང་སྒོན་ལ་བུ་རྒྱུད་གིས་སྐྱད་འཇམ་པོས་རང་ཉིད་

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དགའ་ཞེས་བཤད་བྱུང་། ཡང་ཡུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་སུ་རྒྱུ་གིས་སྐྱད་
རྒྱུ་དུས། ཨ་མ་ལགས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ས་ངལ་གཅིས་པས་ངལ་སྒྲུག་བསྐྱལ་ཅི་ཡང་མེད་
ཅིས་ཟེར། དེ་ནི་ཁོའི་ཆེས་མཐའ་མཚུག་གི་སྐྱད་ཆ་ཡིན་ཞེས་བཤད་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མིག་ལས་མཆིམ་བཞུང་བཞིན་སུ་རྒྱུ་ཡོད་ཉ་ནན་གིང་གི་སྤར་སྐྱམ་རྒྱུང་རྒྱུང་
ཞིག་གི་ནང་དུ་བཞག་ནས་ཁ་བརྒྱབ་པ་དང་། རྒྱ་རེ་སི་རང་ཉིད་ཀྱང་གིན་ཏུ་ན་ནའང་མོ་དུར་
འཇུག་ལ་ཞུགས་པ་རེད།

ཡང་གཟའ་འཁོར་གཅིག་འདས་པ་ན། ལྷ་1པའི་ཆོས་27ཉིན་གྱི་ཞོགས་པར། པའོ་ལེ་མེ་དང་
རྒྱ་རེ་སི་གཉིས་གྱིས་མཉམ་དུ་དུས་པའི་གསུང་རབ་བསྐྱེད་པ་ནས། མཉམ་དུ་ཆེས་མཐའ་མཚུག་
གི་བསྟོད་དབྱངས་སུ་ལ་བ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་དོན་དེར་རྗེས་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། མོས་ང་
ལ་མོ་སྦྱོར་དུ་བརྟུག་པ་དང་མོ་ངལ་ཅུང་ཙམ་གསོས་རྗེས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ང་བསུ་རུ་མེབས་
པ་ཡིན་ཞེས་བྲམས། དེ་ནས་མོས་མགོ་ངའི་ཕྱག་པ་གཡས་པར་བཞག འཛིག་རྟེན་སྟེང་ངའི་སྟིང་
ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་ཡང་དེ་ལྟར་ང་དང་བལ་ནས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་དུང་དུ་ལོག་ཅིས་བཤད་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིད་སྦྱོར་ན་ཡང་རང་གི་སྟིང་ནས་བརྗེ་བའི་རྒྱུང་མའི་སྤར་སྐྱམ་ཁ་བརྒྱབ་པ་དང་ཆབས་
ཅིག་ཁེར་རྒྱུ་གི་ཆོར་སྒྲུང་དང་རེ་ཐག་ཆད་པའི་ཆོར་བ་འཛིགས་སུ་རུང་བ་ཞིག་གིས་ཁོང་མཉམ་
བ་རེད། ཉན་གཉིས་པའི་སྒྲ་དོ། རྒྱ་མིའི་གོགས་པོ་ཞིག་གིས་སྟོང་སྟོང་གྱི་མཐའ་འཁོར་དུ་ཁོང་
ལ་ས་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་སྒྲུད། ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་འདས་ཟེར་པའི་རྒྱུང་མ་དང་སུ་རྒྱུང་
གཉིས་ལ་དུར་ས་རྟོ་དུས་ས་འཁོར་བས་རྟོ་མ་བྱལ་ལ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་སྤར་སྐྱམ་གཉིས་མཉམ་
དུ་དུར་ས་གཅིག་ལ་སྐྱས་པ་རེད། ཡོད་ཆད་སྟོས་བཏང་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེས་རང་གི་
ཤ་ཉེན་མས་ལ་བྲིས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་སྐྱབས་དེའི་སྒྲུག་བསྐྱལ་བརྟེན་ནས་འདི་ལྟར། ལྷ་
1པའི་ཆོས་29ཉིན་ང་རང་ངས་གིན་ཏུ་གཅིས་པའི་མི་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྱངས་ནས་རི་ཁྲོད་ཀྱི་
དབེན་གནས་འདིར་སྐྱབས་པ་ཡིན། ངའི་སྟིང་ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་དང་སུ་རྒྱུང་གཉིས་དུར་ས་གཅིག་
ཏུ་སྐྱས་ཡོད། ངས་རང་ཉིད་དགའ་བའི་མི་འདི་ནམས་ཅི་ལ་དཀོན་མཆོག་གི་དུང་དུ་བྱངས་པ་མི་
ཤེས། ཁོང་ཆོས་ནམ་ཡང་བརྟེན་སེམས་དང་བཅས་ཡུལ་འདི་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་འདོད་པ་ཡིན།
ང་རང་སྒྲུག་བསྐྱལ་གྱི་རྒྱ་མཆོར་ལྟར་བ་དང་ད་ལྟ་ང་རང་གཅིག་སུ་ལུས་སོང་། ལོ་མང་པོ་ཞིག་
ལ་ང་ཆོས་ནམ་ཡང་རོགས་རམ་གནང་བའི་རེ་བ་ཞུས་པ་ཡིན། ང་རང་བོད་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱེད་ཏུ་ཡུལ་གཞན་ལ་འགོ་དུས། ངའི་རྒྱུང་མའི་ལས་དོན་ལ་རོགས་བྱེད་མཁན་ཞིག་མངག་
པའི་ཆེད་དུ་ང་ཆོས་རེ་བ་ཞུས་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་རོགས་བྱེད་མཁན་གཅིག་ཀྱང་སྐྱབས་མ་བྱུང་
བས་དཀོན་མཆོག་བྱགས་མ་དགུས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བཤད་ཡོད།

ཕུ་རེ་མི་དང་ཡོ་ཏ་ནལ་གཉིས་ཀྱི་ཕུར་སྐྱམ་རྒྱུ་རིང་གི་རིམ་གོ་ཞིག་ཏུ་དྲུང་ལ་སྐྱས།

སྒྲོབས་པ་ཆེན་པོའི་འགན་འཁུལ་ཞིག

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་གི་རྒྱུང་རིང་ཞིག་ནས་ཕུ་མཐུད་དུ་ཞབས་ཏོག་སྒྲུབ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་གི་སྤྱིང་ཉེ་བའི་མི་རྒྱུས་ཆོ་ལས་འདས་པས་ཡུན་གཏན་ཞེས་པ་ཁོང་ལ་མཚོན་ན་ལྷག་ཏུ་དོན་དངོས་སུ་ལྟར། ཁོང་གིས་སྤར་ལས་ཀྱང་དྲུང་བརྩོན་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་རེད། ཀྱང་གོའི་ཟིང་ཆཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་འོག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆང་མ་གནས་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་རང་ལུ་དུ་ལོག་དགོས་པ་དང་། ལམ་ཡང་ཕྱིར་འོང་མི་བྱེད་ཀྱང་སྲིད་པའི་བདུན་འཕྲིན་འབྱོར་རྗེས། པའོ་ལེ་མེ་ཡི་སེམས་སུ་བྲེལ་འཆབ་ཆེ་བའི་འདྲ་ཤིས་ཆགས་པ་རེད།

པའོ་ལེ་མེ་བྲེལ་འཆབ་ཆེན་པོ་ལངས་ནས་སྒྲོབས་པ་ལྷན་པའི་འགན་འཁུལ་གི་ཆེད་དུ་ག་སྒྲིག་བྱེད་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྒང་ཡོངས་སུ་བསྐྱག་རྒྱ་ཡིན་ལ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་པ་དང་སྐར་ས་ཆེན་མོ་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་དུ་སོང་ནས་སྒྲུབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་རྗེས། ཁོང་ཉིད་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒལ་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ་འགོ་བའི་སེམས་ཐག་བཅད།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་སྤེལ་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་ལྷ་ས་རུ་འགོ་བར་ཆོད་ལྷ་བྱས་ཀྱང་པམ་ཁ་ཉོས་པ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྟོགས་པ་རེད། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སེམས་ཀྱི་འདུན་མ་དེ་འགྲུབ་པར་བརྩོན་པའི་གོ་རིམ་ཁྲོད་རང་སྤྱོད་ཤོར་བ་ཡང་ཐོས་ཐྱོང་། ཡིན་ཡང་ཁོང་ལ་འཛིགས་སྤར་གང་ཡང་མེད་པ་དང་། དོན་དའི་ཆེད་དུ་རང་སྤྱོད་འཆར་དགོས་ཀྱང་འགྲོད་པ་གཏན་ནས་མེད་པ་རེད། ད་ནི་ཁོང་གིས་འཛིག་རྟེན་འདི་ལ་རེ་བ་གང་ཡང་བཅད་སེམས་མེད། བོད་པའི་དད་ལྷན་མང་དུ་འགོ་ཆེད་ཁོང་གིས་རང་སྤྱོད་ཀྱང་སྤོས་གཏོང་བྱེད་པ་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་གྲུམ་ནད་བྱུང་ནས་ལོ་མང་པོ་འགོར་ཡང་ཁོང་གིས་ད་དུང་བཅངས་འདིའི་དཀའ་
ཆོག་སྐྱོན་ཆེན་པོ་འབྱུང་བ་ཞུགས་ཀྱིས། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་
རབ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དཔེ་དེབ་ཁྱིལ་བདུན་དང་སྟོང་བཞི། དེ་མིན་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་
བྱང་ཁྱིལ་བཞི་བཅས་འགལ་བའི་ཆེད་དུ་གྲང་རར་བཟོད་བྱུང་བའི་གཡག་47ཉོས། མཐར་ཁོང་གིས་
རང་ཉིད་དང་ལས་གོགས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལམ་གྱི་འདུང་རེས་གྱིས་ཀྱིས། ཁོང་གིས་སྤྱི་ཟླ་45འོང་
བའི་རྩམ་པ་ཁྱུག་མ་ལུ་དང་མར་སྤྱི་ཟླ་35ཉོས། སོ་སྤྱི་ནང་དུ་ཤ་སྐལ་དང་གིང་ཉོག་སྐལ་པོ།
སྤྱོ་ཆལ་སྐལ་པོ། ཀ་ར་སྤྱི་ཟླ་གང་བཅས་བཅུག་པ་རེད།

ཆུས་མེད་པའི་ས་ཆ་དེར་མ་སོང་སྟེ་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡང་བསྐྱར་ཆུང་མ་དང་བུ་ཆུང་གཉིས་ཀྱི་
དུར་ས་རུ་སོང་ནས་ཁོང་གཉིས་དང་གྲུས་མཇལ་ཞུས། ཁོང་གིས་རང་གི་གཙོ་བོ་དང་སྐྱབས་
མགོན་ལ་སྟོན་ལམ་བཟང་རྗེས། 1927ལོའི་ཟླ་5པའི་ཆོས་18ཉིན་ལམ་དུ་ཆས་ཤིང་། ཁོང་
དང་མཉམ་དུ་འགྲོ་མཐུན་བོད་པ་གཉིས་དང་རྒྱ་མི་གསུམ་ཡོད། ཁོང་རྒྱལ་རྒྱལ་ཞོན་ནས་ལུ་
ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་ན་སྟོང་སྐོར་རྒྱུ་ཆོད་ཀྱི་ཁོང་ཆོད་དང་ཐག་རྗེ་རིང་ནས་རྗེ་རིང་དུ་སོང་སྟེ་མཐོང་ལམ་
ནས་ཡལ་བ་རེད། ཉིན་དང་པོར་བོད་ཀྱི་བྱིས་ཆང་ལུ་ཡིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་
ཐོས།

ཉིན་གཉིས་པར་འགྲན་སྡོད་རྒྱལ་སྤྱིའི་མཐོན་ཁོང་མཐོན་དུ་ལྷགས་ཤིང་། གཡག་ཁ་
ཤས་ས་བབ་སྤྱི་3960ཟེན་པའི་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་ཉག་ག་ཞིག་ནས་ཐང་ཆད་དེ་ལོག་
སོང། དོན་དེ་འདྲ་བྱུང་ཡང་མཆོན་མོ་དེར་པའོ་ལེ་མེ་སེམས་དགའ་བའི་རང་གཉིད་དུ་ཡུར། རྒྱ་
མཆོན་ནི་ཡང་བོད་ཀྱི་བྱིས་ཆང་དུག་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་རེད།

ཉིན་གཉིས་པའི་ཞོགས་པར་ས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་ཁོང་ཆོད་ཆང་མ་གཉིད་ལས་བསྐྱངས་
པ་དང་། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱུང་རིང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་ལ་ངོ་ཚོལ་བྱེད་པ་དང་འདྲ། དེ་
ནས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་རྒྱལ་ལ་མཐུན་དུ་བསྐྱོད་པའི་བཀའ་བབས། ཁོང་ཆོ་རྒྱ་ཐང་ལ་
སྤྱོད་ནས་གཡག་ལ་རྒྱ་ཟེ་རུ་བཅུག་པ་དང་ཉིན་འགའ་ལ་ངལ་གསོ་བྱས། གཡག་རྒྱལ་སྤྱིའི་
ཤེད་རྒྱལ་ནས་ཡང་བསྐྱར་སྟོབས་དང་ལུན་པར་གྱུར། ཤོ་སྐལ་དེ་དང་བསྐྱར་ནས་པའོ་ལེ་མེ་
ཡིས་རང་གི་པ་མ་གཉིས་ལ་འཕྲིན་ཡིག་འདི་ལྟར་བྲིས་པ་སྟེ། འདི་ནི་རང་རྒྱུ་གར་དུ་མ་སྤྱོད་ས་
གོང་གི་ཆོས་མཛུགས་མཐའ་འཕྲིན་ཡིག་ཡིན་ཀྱང་སྟེ། ད་ལྟའི་བར་དུ་དཀོན་མཆོག་གིས་ངལ་བྱིན་
རྒྱལ་གནད་བྱུང་། ངལ་གྲུམ་ནད་ཡོད་ཀྱང་དཀོན་མཆོག་གིས་ངོ་མཚར་བའི་རོགས་རམ་
གནང་། ང་ཆོད་འགོར་འགྲུང་ནི་འཆར་གཞི་ལས་བརྒལ་བས་ཟ་མ་ཡང་ཆར་བེས་ཡིན། ངས་ཉུང་
ཐག་གིས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ཏེ་མི་ཆང་མར་མ་མཐའ་ཡང་བཅངས་གཅིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་
ཐོས་སུ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་པའོ། །

འཕྱིན་ཡིག་འདི་ནི་1927ལོའི་ཟླ་6པའི་ཆོས་5ཉིན་གྱིས་པ་དང་ཟླ་བ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེས་སུ་ད་
ག་ཟོད་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་པ་མའི་ལག་ཏུ་འབྱོར་བ་རེད། དུས་ཡུན་དེའི་རིང་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་གི་གསོན་
སྤྱོད་ཀྱང་མི་ཤེས། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཁོང་ཉིད་ཀྱང་འཕྱིན་བཟང་སྒོལ་མ་ཁན་སྟོན་མ་རྣམས་
དང་འབྲུ་བར་ཆོ་ལས་འདས་ཟིན་པར་འདོད། དེའི་འཕྲོའི་འགྲུལ་བཞུད་ཁྲོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཚང་
མ་ཁོང་གི་མི་སྒྲིལ་གྱི་ཉིན་ཐོ་དང་ཁོང་གིས་བྱེད་བའི་པར་ཆས་དེ་ཡིས་ཟིན་ཐོར་བཀོད་པ་རེད།

ཆ་རྒྱུས་མེད་པའི་འཛིག་ཏེན་དུ་སྤྱེབས་པ།

དུས་དེ་ནས་བརྒྱུད་ཁོང་ཆོའི་འགྲུལ་སྒྲོལ་མང་ཆེན་ནི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་རང་སྤྱོད་བརྒྱལ་
བ་དེ་ཡིན། སྤྱེབས་དེར་ས་ཆ་དེད་གསུམ་ཁའི་སྤེང་དུ་མེད་པ་རེད། ཁོང་ཆོ་དཀའ་ཆོག་ས་དང་བཅས་
སྤྱི་ཁྱུར་ནང་དུ་སྤྱོད་པའི་སྤྱི་པོ་མི་ཁ་ཤས་ཡོད་སའི་ཐང་ཆོད་བརྒྱལ་རྗེས། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་ཆོ་
མེ་ཐུག་ས་གཉིས་ཀྱིས་ཉིན་གང་བོར་འབྱུང་རྒྱུ་ལས་གང་ཡང་མ་རེག་པས་གཡག་གསུམ་ཐང་ཆང་
དེ་གི། པའོ་ལེ་མེ་རྩ་ལ་ཞོན་ནས་མཁུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་དུག་སྤྲང་གིས་ཁོངས་པའི་རྗེང་ལུ་ཞིག་
ཏུ་སྤྱེབས་པ་ན། ཁོང་ཁ་སྤྱབ་ལོག་ནས་ཆུ་དེ་གཙང་མིན་ལ་ཁ་ཡ་མ་བྱས་པར་ཆུ་འབྱུང་ནས་སྒྲོམ་
སེལ་ཐབས་བྱས་པ་རེད།

དེའི་རྗེས་སུ་ཁོང་ཆོ་དཀའ་ཆོག་ས་ལ་མ་འཛེམ་པར་མུ་མཐུང་མཁུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། དུག་རྒྱང་
གཡག་ས་ཤིང་ལས་ཐག་ལེ་བར་400ཡོད་པའི་སྐྱུ་ཐེར་ཐེར་གྱི་ཐང་ཆོད་ཅིག་བརྒྱལ་དགོས། ཡང་
རྩ་ཞིག་གྲོ་བྱུང་དུ་འདས་ནང་ལ་ཟུག་པ་ན་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྩ་དེ་བསྐྱར་མ་འདོད་པར་ཤེད་ཤུགས་
ཡོད་ཆད་ཀྱིས་ཡང་འཐེན་པ་རེད།

མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་གཡག་གི་པར་མཐོང་མྱོང་ཡང་བོད་མྱོངས་མཐོ་སྒྲིང་གི་འབྲོང་གི་ཉ་ཅང་ཆེ་
བའི་གཟུགས་དང་ཉེན་ཁ་རང་བཞིན་ཤེས་མ་ཁན་ཤིན་ཏུ་ཅུང་། འབྲོང་ནི་ཡང་ལངས་ཆོ་གཟུགས་
ཀྱི་མཐོ་ཆད་ལ་སྤྱི་གཅིག་དང་ཆོག་བརྒྱད་ཡོད་ལ། གཟུགས་པོའི་ལྗོད་ཆད་སྤྱི་རྒྱ་900ལས་
བརྒྱལ་བ་རེད། རོམ་ཆར་ལྷན་པའི་རི་དྲགས་འདི་དག་གིས་མི་ཞིག་གསོད་པ་ནི་ལས་སྤྱོད་མོ་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་འབྲོང་ཞིག་བསད་དེ་ལས་གྲགས་ཆོར་ག་ཟ་རུ་འཇུག་
འདོད་པས། ཁོང་གིས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་པ་ན་འབྲོང་ལ་མ་འཁེལ་བར་མ་ཟད། འབྲོང་དེ་ལྗེ་རི་རི་
ལས་གྲགས་ཆོ་ཡོད་སར་རྒྱགས་འོངས་པ་རེད། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་མེ་མདའི་ནང་
དུ་མདའ་བཞག་ནས་གྲ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། གལ་ཏེ་ཐེངས་འདིར་ཡང་འབྲོང་ལ་མ་འཁེལ་ན་ཁོང་
ཆོ་སྒོག་འཆོར་བའི་ཉེན་ཁར་ཐུག་ཡོད། ཁོང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་ཤིན་ཏུ་འཛིགས་
པ་དང་། རི་དྲགས་ཆེན་པོ་དེ་ཁོང་ཆོ་དང་བར་ཐག་སྤྱི་50ཡོད་ས་ནས་སར་འགྲུལ་ཏེ་ཤི་བ་རེད།

བདུན་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ལ་བའོ་ལེ་མེ་དང་ལས་གྲོགས་ཚོ་མུ་མཐུད་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཐང་ཆོད་
བརྒྱལ་ཏེ་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ལས་བར་དུ་ངོ་ཐུད་པའི་མི་རེ་རེར་འཕྲིན་
བཟང་བསྒྲགས།

ལས་གྲོགས་ཚོ་ཁོང་ཚོར་སྐོལ་མཁན་འབྲོང་གི་གམ་དུ་ལངས་བསྐད་ཡོད་པ།

འཆི་བའི་སྒོར་གྱི་ཚོགས་འདུ།

ཁོང་ཚོ་བོད་ལྗོངས་ཐུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་བརྒྱད་ནས་དལ་
གྱིས་མཐུན་དུ་བསྐྱོད་པ་ན། ཏུ་ལ་ཞོན་མཁན་ཞིག་ཁོང་ཚོའི་སྐར་ས་རུ་ཡོང་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་དང་ཁ་བརྒྱུད་པའི་རེ་བ་བཏོན། ཁོང་གིས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་ས་དེ་གའི་མིང་ལ་སྐར་མ་ཞེས་
འབོད་པའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་ཁོང་ཚོ་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སླེབས་ཡོད་པ་ཤེས་པས་ཁོང་ཚོ་
གསོད་པར་མི་མངགས་པ་རེད་ཟེར། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མི་དེས་བཤད་པ་བདེན་པ་ཡིན་པ་ཤེས་
ནས་ཕུས་མོ་སར་བཅུགས་ཏེ་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་གིས་བཏབ།

ཕྱི་ཉིན་ལྔ་པ། པའོ་ལེ་མེ་ཡིད་རྟོན་རུང་བའི་བོད་མི་གཉིས་དང་མཉམ་དུ་སྐར་མ་ལ་འཕྲད་དུ་
ཕྱིན་པ་ན། ཁོ་ཚོས་འཆི་བའི་སྒོར་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་བསྐྱུས་པ་ཤེས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
གྱིས་རྒྱལ་བ་ཆང་ལ་སྒྲིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་ཡར་མ་བསྒྱུལ་བར་སྐར་མས་གཤགས་པ་རེད། ཁོ་
ཚོས་ལྷ་སའི་སྤྲིད་གཞུང་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་འགྲུལ་སྐྱོད་འཆར་གཞི་ཤེས་སུ་འཇུག་མི་འདོད་པར་
མ་ཟད། པའོ་ལེ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལས་གྲོགས་རྣམས་ལྷོག་ནས་གསོད་པར་ཐག་བཅད།

ཡིན་ཡང་དགོན་མཆོག་གིས་ཡོད་ཆད་མཁྱེན་པ་དང་ཁོང་ཚོར་རོགས་རམ་མཛད་པས་ན། རྒྱལ་
བ་ཆང་གིས་ཆོང་བ་ཞིག་གི་ཁ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ལའོར་དང་བཅས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་པ་སྟེ། ཆོང་
བ་དེས་མི་དཀར་ཞིག་རྒྱལ་ས་རུ་ཡོང་བཞིན་འདུག་ཅེས་ཞུས་པས། རྒྱལ་བ་ཆང་གིས་ལྷུང་དུ་
རྒྱར་མ་ལ་འཕྲིན་ཞིག་སྤྲངས་ཏེ་མི་དཀར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡར་གོང་མ་ཆང་ལ་མ་ཞུས་པར་གཤེ-
ག་གེ་བཏང་བར་མ་ཟད། གལ་ཏེ་མི་དཀར་ལའོར་དང་བཅས་པར་སྐས་སྟོན་ཐོག་ན་ཁོ་ལ་སྟོག་
ཆད་བཅད་ཡོང་ཞེས་གསུངས། དེ་ནས་འཕྲིན་སྟེལ་མཁན་ཞིག་གིས་འཕྲིན་ཡིག་བྲིས་ནས་ལྷ་
ས་དང་བུལ་བ་རེད། རྒྱབས་དེར་པའོ་ལེ་མེ་ཡང་རང་གི་ལས་གྲོགས་ཆོ་དང་མཉམ་དུ་གྲོང་ཆོ་
རུ་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཆེ་བའི་འགོ་དཔོན་དེར་འཕྲད་དུ་བྱིན།

པའོ་ལེ་མེ་དང་འགྲོ་རོགས་རྒྱམས་དེར་སྟེབས་དུས་མཐའ་ལའོར་གྱི་མི་ཆོས་ཁོང་རྒྱམས་ལ་
བལྟས་ནས་བསྟར་ཅིང་། མི་འགྲུང་བར་མི་དེད་ག་གསོད་པར་འགྱུར་བ་ཁོ་ཆོས་སྡུ་མོ་ནས་ཤེས་
ཡོད། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་དང་འགྲོ་རོགས་རྒྱམས་གྲར་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྲིད་པ་དང་། རྒྱར་མ་
དང་སྟུང་དམག་གསུམ་གནས་དེར་ལངས་བསྟར་ཡོད་ལ། སྟུང་དམག་གསུམ་པོ་རེ་རེའི་ལག་ཏུ་
རལ་གྱི་རེ་ཐོགས་ཡོད།

བོད་པའི་ལག་རོགས་གཉིས་ཀྱིས་མི་དཀར་གནས་དེར་བྲིད་ཡོང་བས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་
མཁན་གྱི་ལག་རོགས་གཉིས་ལ་ལྷུང་དུ་སྟོག་བྲིམས་བཅད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་སྟོག་འཆོར་
སྤྲིད་པ་ཤེས་ཀྱང་ད་དུང་བོད་པའི་གྲོགས་པོ་གཉིས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བྱུ་བ་སྟུལ་བས་འགོ་དཔོན་དེ་སྟུར་
ལས་ལྷག་པར་བྱགས་ཁྲོས་པ་རེད།

འཕྲིན་སྟེལ་མཁན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ཆང་གི་འཕྲིན་ཡིག་བྲིས་ཏེ་དགོན་པར་(Shidapen Gon-
pa)སྟེབས་དུས། འཛམ་གླིང་གི་པ་རོལ་ཏེ་ཨ་རིའི་ཤ་རྩིང་ཐོན་ཁུལ་དུ་དམ་པའི་བྲག་ས་ཉིད་
ཀྱིས་གསོལ་བ་འདེབས་མཁན་རྒན་པ་ཞིག་གཉིད་ལས་བསྟངས། མོ་ལ་བྲེལ་འཆབ་ཆེ་བའི་
ཆོར་སྐང་ཞིག་སྟེལ་ཏེ་དམ་པའི་བྲག་ས་ཉིད་ཀྱིས་མོ་ལ་དོན་ངོམ་ཆར་ཅན་ཞིག་མཐོང་དུ་བཅུག་པ་
ནི། སྟེལ་པ་རྒྱོད་ཞིག་གྲར་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འཛོམས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། དེ་ནས་མོས་སྟེལ་པ་ཆ་
མེད་དེ་ཆོར་ཞིབ་ཀྱིས་བལྟས་ནས་ཞལ་གཟིགས་དེས་ཅི་ཞིག་མཆོན་པ་ཤེས་འདོད་པ་ན། མོས་མི་
དཀར་དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་པ་དང་། མོས་སྟོན་ཆད་ཆོས་ཆོགས་ནང་
དུ་དེས་བཀའ་བཤད་པ་ཐོས་སྟོང་། ཁོང་བོད་ཡུལ་དུ་བྱིན་པས། མོས་ཁོང་ལ་དོན་ཅི་ཞིག་བྱུང་བ་
མི་ཤེས་ན་འདུན་མུན་ཁོང་གི་ཆེད་དུ་ཐེངས་མང་པོར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་རེད།

གསོལ་བ་འདེབས་མཁན་དེས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གྱི་མིང་བཟླ་བ་ཟེར་ནས་དང་། དམ་པའི་
བྲག་ས་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱད་རྒྱུད་དུས་མོ་ལ། པའོ་ལེ་མེ་ཡི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་ཐོབས་དང་། ཁོང་སྟོག་གི་
ཉེན་ཁར་བྲག་ཡོང་ཅེས་གསུངས་པས། མོས་ལྷུང་དུ་རྒྱད་ཆེན་པོས་དགོན་མཆོག་ལ་ཞུ་བ་སྟུལ་

ནས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་དོན་ངན་པ་དེ་བཀག་ནས་པའོ་ལེ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལག་རྟོགས་རྣམས་
སྐྱོབ་པར་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་གིས་བཏབ།

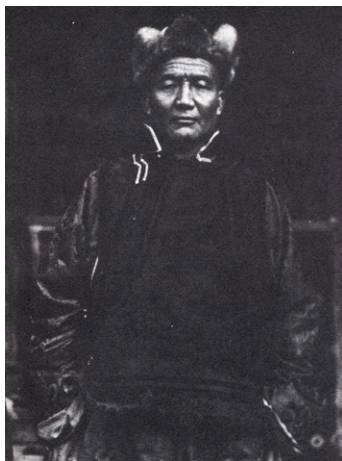
འཛམ་གླིང་གི་ཡང་རྩེ་རུ་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་རྒྱལ་གཏམ་ཐིམ་སློག་པ་དང་། སྐར་མས་ཁོང་གི་ཉེས་
ཆད་བསྐྱགས་ཏེ། མི་འདི་གསུམ་པོའི་མགོ་ཆོད་ཅིག་ཅེས་བཀའ་བབས།

ཐོག་མར་ལག་རྟོགས་གཉིས་བསད་ནས་རྩེས་སུ་མི་དཀར་དེ་གསོད་དགོས་ཞེས་བཀའ་བབས་
པས། སྤང་དམག་གསུམ་པོ་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཡོད་པའི་བཙོན་མའི་གམ་དུ་སོང་ནས་གི་ཐུང་སྟེ་
ཁོང་ཆོའི་མགོ་གཅོད་པར་བརྩམས་པ་ལ། ལྷ་སའི་འཕྲིན་སྟེལ་མ་ཁན་དེ་ཏག་ཏག་སྟེབས་པ་རེད།

འཕྲིན་སྟེལ་མ་ཁན་གྲུང་གི་ནང་དུ་རྒྱགས་ཡོད་སྟེ་རྒྱབ་ཁྱག་ལས་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་སྤངས་ནས་
འགོ་དཔོན་ལ་སྤྲད། དེ་ནས་སྐར་མས་དལ་མོར་འཕྲིན་ཡིག་ཁ་བྲེས་ནས་བཀྲགས་པ་ལ། གྲུང་
ནང་གི་མི་ཆང་མ་ཁུ་མིམ་པོར་བསྐྱད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་འགོ་དཔོན་དེས་འཕྲིན་ཡིག་སྟོན་སྐབས་
གདོང་གི་ངར་རྒྱལ་ཡལ་ནས་དེམ་བཞེན་ངོམ་ཆར་བར་གྱུར་པ་མཐོང་། འཕྲིན་ཡིག་བཀྲགས་ཆར་
བའི་བར་དུ་ཁོང་གིས་གང་ལུས་ཀྱིས་རང་གི་ལག་འོག་ཆོའི་མདུན་དུ་སེམས་སྟོང་ལ་བབས་པའི་
རྣམ་པ་བསྟན།

ཁོང་ལ་མཆོན་ན་དེ་ནི་དངོས་གནས་ཁ་སྐྱེངས་དགོས་པའི་དུས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། གལ་སྲིད་ཁོང་
གིས་དམག་མི་ཆོར་བཀའ་ལྟར་མི་དེ་རྣམས་ལ་སྟོག་ཁྲིམས་ལག་བསྟར་བྱེད་དུ་བཅུག་ན་ཁོང་
རང་ཉིད་གི་སྟོག་ཡང་འཆོར་ངེས་ཡིན། ཡང་གལ་ཏེ་ཁོང་གིས་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་བསྐྱབས་ན་
དངོས་གནས་ངོམ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

ཁོང་གིས་ཁ་སྐྱེངས་པ་ནི་འཆིབ་ལས་ལེགས་པར་སྟམ་ནས་སྐད་གདངས་རྩུབ་མོས་དམག་
མི་ཆོར། མི་དཀར་དེ་དང་ཁོའི་ལག་རྟོགས་གཉིས་པོ་འགོ་རུ་རྒྱགས་དང་། ཐོག་ཁྲིམས་གཅོད་
མི་དགོས་ཞེས་བཀའ་བབས།

པའོ་ལེ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལག་རོགས་ཚོ་གསོད་འདོད་པའི་འགོ་དཔོན་སྐར་མ།

ཡང་ཕ་མེད་ཐོན་ནས་ཁོང་ཚོའི་ཆེད་དུ་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་བཞིན་པའི་བུད་མེད་དེས་དགོན་མཚོག་གིས་རང་གི་གསོལ་འདེབས་ལ་གསན་པ་ཤིས། ལྷ་འགའ་ཡི་ཇེས་སུ་པའོ་ལེ་མེ་ལ་བུད་མེད་དེའི་འཕྲིན་ཡིག་འབྱོར་ཞིང་། འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་དོན་གང་ཞིག་བརྒྱུད་པ་གསལ་བོར་བརྗོད་པ་དང་། མོས་རང་གིས་མཐོང་བའི་ཞལ་གཟིགས་དོམ་ཚར་ཅན་དེ་བརྗོད་པར་མ་ཟད། ལུ་ནང་གི་མི་ཚོའི་འདུག་གཤམ་ཡང་གསལ་བོར་བརྗོད། གཞན་ཡང་སྐབས་དེར་མི་རེ་རེས་ལཱ་བ་གང་འདྲ་ཞིག་གྱོན་ཡོད་པའི་སྒོར་ཡང་གྲིས་ཡོད་པས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས། གཤམ་ཉེ་བར་རྒྱག་མཁན་ཞིག་ཡུལ་དངོས་སུ་ཡོད་ཀྱང་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དེ་འདྲ་གསལ་བོ་ཞིག་བརྗོད་ཐབས་མེད་ཅིས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱིར་འགོ་རུ་བརྒྱག་པའི་མི་གསུམ་པོས་བརྗོད་བཅུགས་འབུལ་བཞིན་སྐར་མ་རུ་སྒྲེབས་པ་དང་། དགོན་མཚོག་གིས་དོམ་ཚར་ལྷན་པའི་རང་ཁོང་ནམས་ཀྱི་སྟོག་བརྒྱབས་པ་གསལ་བོར་རྟོགས།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱོད་པ།

སྟོག་ལས་ཐར་པའི་དོན་དེའི་ཇེས་སུ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཁོང་ཚོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་བདེ་སྐྱེད་རང་ལྷ་ས་རུ་སྒྲེབ་དགའ་བ་གཞི་ནས་རྟོགས་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལག་རོགས་ཚོ་སྤར་ཡོང་སའི་

ལམ་ནས་ཕྱིར་ལ་མདོ་རུ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། རང་ཉིད་ནི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འགོ་བའི་
འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཐོག་མར་འགྱུར་འདོད་པ་རེད།

དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་ནང་དུ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་ཉིད་འགོ་འདོད་པའི་དམིགས་སུ་སླེབས་ཡོད་
མེད་གསལ་བོར་མ་བརྗོད་ལ། ཁོང་གིས་རྒྱུན་དུ། རས་དེའི་སྐོར་གླེང་མི་འདོད་དེ། གལ་ཏེ་གླེང་
ཆོངས་ལམ་ཁྲིད་ལ་དཀའ་ལས་བཅོས་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

པའོ་ལེ་མེ་རང་གི་ལག་རོགས་ཆོད་དཔེ་བྲལ་རྗེས་རང་ཉིད་གནས་མཇལ་བ་ཞིག་ཏུ་བརྟུན་
ནས་མི་རྒྱལ་ས་འགོ་སའི་ལམ་སྟོན་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད།

བོད་མྱོང་རས་དང་ཁ་བྲལ་རྗེས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་མ་ལ་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་བ་
དང་། འཕྲིན་ཡིག་དེའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དང་བར་ཐག་ལེ་བར་24ལས་
མེད་ཅེས་བརྗོད་ཡོད། ཡང་ཁོང་ཆོངས་མ་འདས་སྡོན་ལ་ཁོང་གིས་རང་གི་བུ་མོ་མིར་ཡམ་ལ།
ང་ལངས་འདུག་སར་ཐོ་བྲང་གི་ཅེ་མོ་ནས་གསེར་མདོག་གི་འོད་འཕྲོ་བ་མཐོང་བྱུང་ཅེས་བྲིས་
ཡོད་པར་མ་ཟད། ལྷ་སའི་ཅེ་ཐོ་བྲང་པོ་རྒྱ་ལའི་བར་ཞིག་དང་སྤྱི་ཤོག་ཅིག་ཀྱང་བསྐྱར་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་རྒྱང་ཐག་རིང་བའི་འགྲུལ་བཞུད་དེར་མ་ཞུགས་སྡོན་ལ་གཟབ་ནན་སྒོས་འཕྲིན་
བཟང་གི་རྒྱ་ཆུབ་དཔར་ཅན་ཁ་ཆང་ཞིག་གཏེ་གྲྭ་བྲིས་པ་དང་། ཁོང་གིས་དེ་ནི་དངོས་སུ་རྒྱལ་
བ་ཆང་ལ་འབྲལ་འདོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཕྱིར་ལོག་དུས་རྒྱ་ཆད་རྟོན་རྒྱ་མ་བྱུང་། སྡོན་ཁྱོན་
པ་འདིས་ཁོང་གི་ཆེས་མཐུག་མཐའི་ཉིན་ཐོ་ནང་དུ། འགྲུལ་བཞུད་འདིའི་ནང་ཆེས་སྒྲོ་བ་ལྷན་པའི་
སྐོར་ནི་གསང་བ་ཡིན་ལ། རས་འཕྲིན་བཟང་གཞན་གྱིས་བསྐྱགས་མ་ཕྱོང་བའི་ཡུལ་དུ་བསྐྱགས་
པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པས་ཆོག་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

མཐའ་མའི་དུས།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་དཀའ་སྤྱུག་གི་འགྲུལ་བཞུད་འདི་ནས་ངལ་གསོ་ཐོབ་རྗེས། ལོ་47ལོན་པ་
ཁོང་གིས་དཀོན་མཆོག་གི་དགོངས་པ་ཅི་ཞིག་ཡིན་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་སྲོ་བཏང་། ཁོང་གི་ལུས་
སྟོབས་རིམ་བཞིན་ཉམས་ནའང་བོད་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་རྒྱ་ནི་ཁོང་གི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་
ཡིན། ཕྱིར་ཀྱང་གོ་རུ་ལོག་རྗེས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མིང་ལ་རུ་ཐི་ཞེས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་
ཞིག་ངོཤས་པ་དང་། ལྷ་བས་དེར་རུ་ཐི་ཡིས་རྒྱ་སྐད་སྒྲོ་བ་བཞིན་ཡོད། 1928ལོར་ཁོང་གཉིས་
གཉེན་བསྐྱིགས་ཤིང་བདུན་ཡུག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་ཁོང་བཟང་མི་གཉིས་སྟོང་སྟོར་དུ་གནས་སྐྱར།

སྟོང་སྟོར་གྱི་ཆོས་ཆོགས་སུ་མཐུད་དུ་དར་རྒྱས་སུ་ཕྱིན། 1929ལོའི་ལོ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐད་ཉིན་
མོར་མི་བཞི་ཡིས་ཁྱེས་གསོལ་བྱེད་པ་དང་། ལོ་གཉིས་པའི་རྒྱ་3པར་དང་ལྷན་མི་24ཡིས་
ཁྱེས་གསོལ་བྱེད་པ་རེད།

ཡིན་ནའང་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་སྤྲུག་བྱངས་པས་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་ལྷུས་བོར་གནོད་པ་ཆེན་པོ་
བཅོས་ནས། 1930ལོར་ཁོང་གི་སྤྱིང་ནད་ཡང་བསྐྱར་ན་ཞིང་། ཁོང་གི་གནས་ཚུལ་ཏུ་ཅང་ཇ་
དག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་སྤྱིང་སྤྱོད་ཆོང་གི་དད་ལྡན་ཆོས་སེམས་གཉིང་ནས་ཁོང་ཆོའི་བདག་
སྤྱོད་པའི་ཆེད་དུ་སྤོན་ལམ་བཏབ་པས་དཀོན་མཆོག་གིས་ཡང་བསྐྱར་ཁོང་གི་ཆེ་སྟོག་བསྐྱབས་
པ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡི་གཟུགས་པོ་བདེ་ལ་བབས་རྗེས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་བོ་གྲུང་གོ་དང་ཁ་བྲལ་
ནས་རང་གི་ལ་ཡུལ་ཨ་རི་ལ་སོང་ནས་ངལ་གསོ་བྱས། རོམ་ཆར་བ་ཞིག་ལ་ལོ་གསུམ་འགོར་
རྗེས་ཁོང་ཆོ་ཡང་བསྐྱར་བོད་ཡུལ་དུ་ལོག་ནས་དཀོན་མཆོག་གིས་བཅོལ་བའི་ལས་དོན་སྤྲུབ་
འགོ་བརྩམས་པ་རེད།

ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས་ཀྱི་1943ལོར་རུ་ཐི་ལའང་སྤྱིང་ནད་བྱུང་བ་དང་། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་
གི་ཆུང་མ་དང་བྱེས་པ་རྣམས་ཐྱིར་ཨ་རི་ལ་ལོག་ཏུ་འཇུག་དགོས་བསམས་ནའང་། ལོ་དྲུག་
ཙམ་གྱི་ལོ་ལྷན་ཡིན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དཔའ་ངར་ཅན་ཁོང་གི་རང་གི་ལས་དོན་སྤེལ་སར་ཁ་
མ་བྲལ་བ་རེད།

1948ལོའི་དབྱར་དུས་སུ། ལོ་78ཡོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཆོའི་སྤོན་བྱོན་མི་སྣ་ཞིན་
པའོ་སེན་ལྷེ་ལམ་སྤྱིང་སྤྱོད་ཆོང་དུ་ཡོང་ནས་བསྐྱར་དར་ཆོག་པ་འདྲེ་རབས་དང་རིམ་པ་བསྐྱུས་པ་
དང་། མི་རྣམས་ལ་དམ་པའི་བྲག་ས་ཉིད་ལས་སེམས་འགྱུལ་ཆེན་པོ་བྲེལ་བས་ནས་མི་མང་པོས་
སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས། དམ་པའི་བྲག་ས་ཉིད་མེ་བས་པས་གྲོང་རྒལ་ནང་དད་ལྡན་
མང་དུ་བྱིན་ཅིང་ཆོས་ཆོག་པ་ཀྱི་མི་གངས་མི་250ལ་སྟེབས་པ་རེད། མང་ཆེབ་བྱ་རིགས་ཡིན་
ཡང་སེམས་ནས་དད་པ་བྱེད་འདོད་པའི་བོད་མི་ཡང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡིད།

སྤྱིང་སྤྱོད་ཆོས་ཆོག་པ་ཀྱི་བོད་པའི་དད་ལྡན་ཆོ།

1949ལོ་ནི་གྲང་ཐོན་ཏང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་དབང་དུ་བསྐྱར་བའི་ལོ་ཡིན་པས། གྲང་གོ་གསར་བས་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ལ་དགའ་བསུ་མི་བྱེད་པ་ནི་སྤྱི་མི་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། ལོ་དེའི་ཟླ་4པར་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ཆེས་མཐུག་མཐའི་འགྲུལ་སློང་འགོ་བཙུམས་ཤིང་། ཁོང་ཉིད་ལོ་ན་ཆུན་པའི་བོད་ཀྱི་གནས་མཛུགས་བཞིག་དང་ཐུང་པ་ན་དེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་རེད། ཆུན་པ་དེས་ནན་ཏན་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་ལ་མཉན་རྗེས་སྒོ་བྱར་དུ་མགོ་བོ་གཡུག་བཞིན། ངས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་སྤྱི་བ་ཏུ་མི་གོ་སྟེ། ངའི་སེམས་ཐུན་ནག་གི་ནང་དུ་ལྷུང་ཡོད། གལ་ཏེ་ང་ལོ་ན་གཞོན་དུས་སུ་མི་ཞིག་གིས་འདིའི་སྐོར་སྒྲུས་པ་ཡིན་ན་ངས་ཏེ་གོ་ཡང་མིན། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ང་རང་ལོ་ན་ཆུས་པས་ཁྱོད་ཀྱིས་སྒྲུས་ཀྱང་པན་མི་ཐོགས་ཞེས་བཤད།

གནས་མཛུགས་དེ་ལྟར་བཤད་པས་པའོ་ལེ་མེ་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྒྲུག་པར་གྱུར། ཁོང་ལ་མཚོན་ན་ཆུན་པ་དེའི་སྐད་ཆ་ཡིས་བོད་པ་ཚང་མའི་གནས་ཚུལ་མཚོན་ཡོད། གལ་ཏེ་སྤྱི་མི་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་དེ་ལས་མང་པོ་བོད་ཡུལ་དུ་འོངས་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་བྱམས་སྙིང་རྗེ་བསྐྱགས་ན་ཅི་མ་རུང་།

གྲང་གོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྣམ་པ་གསར་བའི་འོག་ཏུ་རང་ཉིད་དགའ་བའི་གནས་སུ་ཡུན་རིང་འདུག་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་རྗེས། དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་པའོ་ལེ་མེ་ཁོང་ཉིད་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་པ་དང་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་དད་ལྡན་པའི་ཚོགས་པ་དང་། ཁོང་གི་འདས་ཐེན་པའི་ལོ་རྒྱུ་41རིང་སློ་དཀར་པའི་ངང་ཞབས་ཏིག་ཁོད་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མཁན་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱར་དགོས་བྱུང་བ་རེད།

བོད་ཡུལ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་རྒྱབས་ཆེན་རྣམས་ཀྱི་གས་སུ་རྟུང་པ་ཁོང་གི་ལས་དོན་མཐུག་རྗེས་ཤིང་། 1956ལོའི་ཟླ་12པར་པའོ་ལེ་མེ་ཆོ་ལས་འདས་པ་དང་དགྲུང་ལོ་75ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30པ།

ཁམས་ཕྱོགས།

བྲག་ཕྱག་ནང་དུ་ལོ་ངོ་18ལ་བསྐྱད་པའི་བོད་པའི་རི་ཁྲོད་པ་ཞིག་གིས་
སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ།

རྒྱུ་རིང་གི་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་1922ལོར་སི་རུ་ཁུ་བྲག་གསོད་བྱས་རྗེས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་
མཁན་ཆོས་བོད་པའི་རི་ཁྲོད་པ་ཞིག་གིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་མཐོང་བས་ཤིན་
ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ནི་སྤར་བཞིན་སྐྱབ་ཏུ་ཅང་དགའ་
བ་ཞིག་ཡིན། མི་དེས་ལོ་ན་གཞོན་དུས་མི་ཞིག་བསད་པས་ནམ་ཡང་རང་ཉིད་ཕྱི་ཕན་ཅན་དུ་འདོད་
ཅིང། ཁོ་བོད་ལྗངས་དང་རྒྱ་གར་གྱི་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ཤིན་ཏུ་དར་སའི་གནས་མཆོག་ཏུ་
བསྐྱེད་ནས་རང་གི་རྒྱུ་ཤེས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བདེ་བ་བཅུ་ལ། བྲག་ཕྱག་ནང་དུ་ལོ་18ལ་འཆོ་བ་རོལ་
རྗེས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཆོས་ཁོའི་སེམས་བརྟགས་པས། ཁོང་ཆོས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་
སྐབས་ཁོ་དེ་ཆོའི་རྗེས་སུ་འབྱངས། མི་དེས་སེམས་གཏིང་ནས་རང་གི་ཆོ་སྲོག་སྐྱབས་མགོན་

ཡེ་ཤུར་བཅོལ་བ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱིས། ཁོས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་བོད་པའི་ཁྱོད་དུ་
སྒྲོབས་པ་དང་བཅས་དཀོན་མཆོག་དང་ཁོང་གི་སྲས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྒྲོར་བསྐྱགས་པར་མ་
ཟད། ཁོས་བསྟོད་སྒྲུ་དང་དེའི་དབྱངས་རྟ་ཡང་བསྐྱབ་པ་རེད། རིན་ཐང་གཞུལ་དུ་མེད་པའི་འཕྲིན་
བཟང་གི་ས་བོན་ནི་ཁོའི་སེམས་ནང་དུ་ལྷ་གྲུ་བཞིན་འབྱས་ཤིང་། ཁོ་རང་གིས་དད་པ་བྱས་པར་
མ་ཟད་མ་འོངས་པར་ལྷ་གི་ཀའི་བདེན་ལུགས་བསྐྱག་རྒྱའི་དམ་བཅའ་བཞག། ཁོས་འབའ་ཐང་
རྫོང་གི་སྤང་ལམ་དུ་བོད་པ་ཚོར་བདེན་དཔང་བྱས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ཡི་འགོ་ལ། བླ་བྲང་གི་ཆོས་ཆོགས་ནང་གི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
ཆེའི་བྱིས་པ་ཚོ་དང་ཁོ་ནམས་ལ་བདག་སྦྱོང་བྱེད་མཁན་བོད་མི།

དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་བོད་ལྗོངས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་དར་རྒྱས་སུ་བྱིན།
དཀའ་ངལ་མང་པོར་ཐང་ཁྱང་ཁྱང་མཐུན་དུ་མདུན་བསྟོད་བྱེད་བྱེད་པ་བྱུང་། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་ཡང་ཡང་བརྗེས་པས་ལས་དོན་ལ་བཀག་འགོག་ཆེན་པོ་བཟོས་ཤིང་། མི་མང་པོས་ལོ་
འགའ་རེ་བེད་སྤྱད་དེ་ཨ་མདོ་རྒྱུད་སྤྱངས་རྗེས་བྱིར་རང་གི་ཡ་ལུལ་དུ་ལོག་པ་རེད། ཁོངས་མི་
གསར་བ་ལུལ་དེར་ཡོང་ན་འང་མི་མང་ཆེ་བ་ནི་དེ་ལས་ཆོགས་རྒྱུད་བའི་རྒྱ་མི་ལ་ཞབས་དོག་སྤྱི་བ་
པའི་ལས་དོན་ནང་དུ་ཞུགས་པ་རེད།

ཡིད་མཁའ་པ་དང་ཁེར་རྒྱུད་མི་བཟོད་པ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆོ་བོད་ལྗོངས་དང་ཁ་འབྲལ་
བའི་རྒྱ་མཆོན་གཙོ་བོ་ཡིན། ཨ་མདོ་རུ་འཆོ་བ་རོལ་བྱུང་པའི་དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་མི་དེ་རིགས་

གྱིས་ཞབས་ཏོག་ཁྱོད་གྲུབ་འབྲས་གཡུར་དུ་ཟ་བ་སྒྲངས་ཡོད། འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཞིག་
ཡོད་ལ། ཁོང་དང་ཁོང་གི་ཚུངས་གཉིས་ཀ་སྒྲན་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གཉིས་གཞིས་ཆགས་ས་ནི་ཀན་
སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཕྱོད་ཕྱོགས་ཡིན། 1932ལོར་ཁོང་ཚོ་བོད་ལྗོངས་དང་ཉེ་བའི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྩ་
བ་རྫོང་གི་ས་གནས་རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་གདན་དྲངས་པ་ལ། ཁོང་ཚོས་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་
མིན་གནས་དེར་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་སྟེ་སྒྲུབ་ནས། ཁོང་ཚོས་རང་གི་ལས་
གོགས་སུ་མིན་པ་རྒྱ་རི་བོའི་པར་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་ཡོད་པའི་ཉམས་སྲུང་སྐྱོབ་སྐྱོམ་ཆོག་པ་ལྟར་
པའི་ཨེ་ཁུ་མིར་བཟའ་མི་གང་པོ་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཁོང་ཚོའི་སྒྲན་ཞུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ར་ཆོའི་
སྒྲུ་གྲུར་དང་ཟས་རིགས། སྒོ་སྒྲུལ་ཐུབ་པའི་ཅ་ལག་ཚང་མ་གཡུག་12ལ་བཀལ་ཞིང་། ར་ཆོ་
མི་11ཏུ་ལ་ཞོན་ནས་བདུན་ཡག་གསུམ་གྱི་འགྲུལ་སྒྲོད་འགོ་བརྩམས། ར་ཆོ་རི་མཐོན་པོ་དང་རི་
ལྷང་། གཙང་པོ། མཐོན་པོ། ཐང་བདེ། ན་འདམ་སོགས་བརྒྱལ་རྗེས་མཐར་ཐུག་བརྫོང་དུ་སླེབས།
འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆུང་ཚང་མ་བཀོལ་ཚར་བ་དང་། མི་བརྒྱ་ཡག་དུ་མས་བོད་སྐད་བྱང་ཆུབ་པ་
བཤད་ཤིས་པའི་ཨེ་ཁུ་མིར་གྱི་ཁ་ནས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་རེད། ནད་པ་བརྒྱ་ཡག་དུ་མར་སྒྲན་
བཙོས་བྱས་ཤིང་རྒྱལ་པོར་ཡང་སྒྲན་བཙོས་ཀྱི་རོགས་རམ་ཐོབ། འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱིས་
གཤགས་བཙོས་ཐངས་སུ་མ་ཅུ་བྱས། ཐངས་འདིའི་འཚམས་ཞུ་ཡི་མཇུག་འབྲས་ནི་རྩ་བ་ལྟུང་གྱི་
ས་གནས་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་མོ་གཉིས་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་ས་ཆོགས་བསྐྱེད་ཆེད་ཨེ་ཁུ་མིར་ལ་ས་
ཞིག་གནང་བ་དང་ཆུ་ཁྲི་ནི་ཁོ་ཚོ་རང་གིས་སྒྲོད་དགོས་ཟེད། རྒྱལ་མོས་ད་དུང་ཨེ་ཁུ་མིར་ལ་བོད་
ཡིག་གི་ཞལ་ཆད་གསར་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་བསྐྲངས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ། (Will Simpson)

1932ལོར་རྒྱ་གར་གསོད་ཐེབས་པའི་ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ།

ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུ་གུ་མཁན་ཕྱོད་པ་ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ལམ་གྱི་ཕུ་ཡིན་
ཞིང་། ཁོང་ནི་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲོད་དུ་ནར་སོན་པ་ཡིན། ཁོང་ནི་རྒྱ་རིགས་དང་ཁ་ཆེ། བོད་པ་བཅས་
གྱི་ཤེས་རིག་ཡན་ཚུན་འགལ་བྱེད་ཡོད་ལ་གཏན་འཇགས་མེད་པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་དུ་འཛོེ་ཞིང་།
དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བ་ནི་ཁོང་གིས་ཉམས་སུ་བྱུངས་པའི་འཛོེ་བ་འབའ་ཞིག་ཡིན།

ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ནི་རྒྱ་རྒྱུ་ལྟ་ནས་ཆག་སྒོ་མང་པོར་ཕྱད་པ་སྟེ། སྒོན་ལ་རང་གི་རུ་མོ་ཆོལ་ས་
འདས་ཤིང་རྒྱུ་སྒྲིང་ཉི་ལཱ་མ་ཡང་འདས་སོང་། ཁོང་ཉིད་སྒོ་བ་བྱ་འགྲིམ་དུ་ཨ་རི་ལ་ཕྱིན་
རྒྱུ་ཡང་བསྐྱར་བོད་ཕྱོད་ས་སུ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཅངས། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་པ་རྒྱུད་འགའ་བཤད་
ཤེས་པས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་འཛོེ་བ་རོལ་ན་ཁོང་གྲོད་ལ་འབབ་ཐུབ་པ་རེད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ཡིས་གལ་ཏེ་རང་ཉིད་དཀོན་མཆོག་གི་ཞལ་འབོད་ལ་སྒོ་དཀར་འདོད་ན་
གཉེན་སྒྲིག་མི་རུང་བར་འདོད། ཁོང་ལ་ནང་བསྟན་གྱི་མའི་བཀའ་བསྟེན་ཐོབ་པས་ཁོང་གིས་སྒྲ་
བྲང་ནས་ས་གྲུ་ས་ཆོག་པ་རེད། ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་རྟེན་གཞི་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་མཐའ་
ལ་ཁོང་གི་ཡུལ་རྒྱལ་ས་ལ་སོང་ནས། རང་ཉིད་ཕྱད་པའི་མི་རེ་རེ་དཀོན་མཆོག་གི་ཐར་པའི་འཕྲིན་
བཟང་བརྟེན། ལུས་ཐང་གིན་དུ་ཆད་པའི་འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་གི་རྒྱུ་སྟེ་ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ཡིས་འདི་
ལྟར། ཚོད་བརྟག་དང་ཁེར་རྒྱུ་གི་སུན་སྒྲིང་། སེམས་སྒྲུག་དལ་དུབ། སྒྲུག་བསྐྱལ། འགྲུལ་

བཞུད་རིང་མོ་ཁྱོད་གྱི་གྲང་ངར་དང་དགའ་ཚེགས། ལུན་ནག་དང་སྒོ་ཡམ། ད་དུང་ཁྱིམ་མི་ནམས་
འདས་པའི་སྐྱུག་བསྐྱུལ། སྐྱུ་བྱིད། ཚོད་བགམ་བཅས་ཐམས་ཅད་ནི་དགའ་འོས་པའི་འཕྲིན་
བཟང་ལ་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ལས་ཐོན་པའི་གཟི་བུ་ཐོན་དང་དགའ་སྒྲོ་དང་བསྐྱར་ཐབས་མེད་
ཅིས་བཀོད་ཡོད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་དང་འབྲུ་བར་ཡངས་གིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་སྤྱི་གི་ཀ་པ་
ནི་གིན་ཏུ་ཅུང་། ལྷ་12ཀྱི་རིང་ལ་ཁོང་ཉིད་ཏུ་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་6100ཡི་ལམ་དུ་བསྐྱོད་
པ་དང་། འབྲོག་པ་ཁྱི་ཁྱི་འབུམ་འབུམ་ཞིག་ཨ་རི་ལ་དེ་ལ་དགའ་བར་གྱུར་པས། ལོ་རེའི་
དབྱར་དུས་སུ། ས་དེགའི་མི་ཚོས་ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ཡི་གཡག་ཁྱུ་བྱ་བྱང་ནས་ལམ་ལ་ཆས་ཏེ།
ལྷ་འགའི་རིང་ལ་ཕྱི་རོལ་དང་འབྲེལ་བ་ཆད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་བོད་ལྗོངས་གར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མི་
ཡིས་འབྲེལ་བ་བཙུགས་ཐུང་མེད་དང་མི་སྟེབས་ཐུང་མཁན་མེད་པ། ཐར་ན་མི་གཞན་གྱིས་མི་
ཤེས་པའི་ཆོ་བ་དག་གི་ཁྱོད་དུ་འགྲོ་བ་མཐོང་ཡོང་། ཐེངས་རེར་ཁོང་ཕྱིར་ཡོང་དུས་ས་བྱ་སྟེང་
གི་དགར་ཐིག་འགའ་རེ་ཅུང་དུ་བྱིན་པར་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཆང་མའི་
མདུན་དུ་བཞག་པའི་འགན་བྱར་ངེས་གཏན་མེད་པའི་རང་བཞིན་ཅུང་དུ་གྱུར་ནས་གནས་ཚུལ་
གསལ་བོར་རྟོགས་པའི་གོ་སྐྱབས་བསྐྱུན་པ་རེད།

1932ལོའི་ལྷ་6པའི་ཆོས་25ཉིན། ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ལ་རྟེའི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོས་བྱོལ་དམག་སྟོར་
ཞིག་གི་འཛབ་ཚྲོལ་ཐེབས་ཏེ། ཁོ་ཚོས་ཏུ་ལུ་ཉིན་རྫོང་གི་ཉེ་འགམ་ནས་སྟོ་བྱར་དུ་ཁོང་ལ་ཚྲོལ་
བས་ཁོང་ཡུལ་དངོས་སུ་སྟོག་ཤོར་བ་དང་ལོ་31ཡིན།

རྒྱ་རིགས་ཁྲལ་དོན་མི་སྟེ་ཞིག་གིས་ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ལེམ་བཅའ་ནས་ཁོང་གི་བྱ་ཡི་སྐྱུ་ཕྱང་
ཡོད་ས་བཤད། ཞིན་པའོ་སིན་སྟེ་ལེམ་གྱིས་རང་གི་བྱ་ཡི་ཆ་ཆང་མིན་པའི་སྐྱུ་ཕྱང་དེ་པར་དུ་ལེན་
སྐབས། ཉེ་འགམ་དུ་ཁྲག་འགོས་ཡོད་པའི་གཟུང་ཉིམའི་བཀའ་སྟོབ་ཤོག་ལེབ་ཅིག་ཡོད་པའི་སྟེང་
དུ། ར་རང་རྗེས་སུ་དུན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྲིས་ཡོད་པ་དེ་ནི་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེ་ཅིའི་
ཕྱིར་ཆོ་ལས་འདས་པའི་བདེན་དཔང་ཡིན་པ་འདྲ།

ཡིན་ཊུ་ཁོན། (Frank Learner)

བོད་ལ་ཁོན་ཞིང་ལག་ཏུ་བོད་གི་ཐོགས་པའི་ཡིན་ཊུ་ཁོན།

བོད་ལ་འཕྱིན་བཟང་སློག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་དུ་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པའི་མི་གཉིས་ནི་
དབྱིན་ཇིའི་ཡིན་ཊུ་ཁོན་དང་ཕུ་བུན་ཐའོ་བཟའ་ལྷ་གཉིས་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ཨ་མ་དོ་
བོད་པའི་ཁོད་དུ་ལོ་སྐྱུམ་ཅུའི་རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་རེད།

ཡིན་ཊུ་ཁོན་ནི་1886ལོར་དབྱིན་ཇིའི་ལོ་རྒྱུས་ལུང་པའི་ཞིང་ཁྱིམ་ཞིག་ཏུ་སྐྱེས་པ་དང་། ཕུ་བུན་
ཐའོ་ནི་1910ལོར་གྲུང་གོ་རུ་སྐྱེས་པ་ཤིང་། ཡིན་ཊུ་ཁོན་མོ་ལས་ལོ་གཅིག་གི་སྡོན་ལ་སྐྱེས་པ་
རེད། 1914ལོའི་ལྷ་2པར་ཁོང་གཉིས་སི་ཁོན་ནས་གཉེན་བསྐྱེད་པ་དང་། རྒྱ་སྐད་བསྐྱབ་རྗེས་
ལུང་ཕྱོགས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་སུ་སོང་ནས་དེར་ལོ་མང་པོར་བསྐྱད།

ཐོག་མའི་ལོ་འགའ་ཡི་རིང་ལ། ཁོང་ཆོས་གཙོ་བོ་ཟེ་ལིང་མཁར་གྱི་རྒྱ་མི་ཆོར་འཕྱིན་བཟང་
བསྐྱགས། ཡིན་ནའང་1916ལོར་གནས་ཚུལ་ལ་འགྱུར་ལྷོག་བྱུང་བ་རེད། ཡིན་ཊུ་ཁོན་དང་ཏོ་

ཡི་ལེ་གཉིས་སྐུ་འབྲམ་དགོན་པར་ལོ་ངོ་600ཡི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པའི་མེ་ཏོག་མཆོད་མཇལ་ལ་བལྟ་
རུ་ཕྱིན་པ་ན། དེ་རུ་ཁོང་གཉིས་རྒྱུ་རིང་ནས་སྤྲོ་བས་པའི་བོད་པ་ཁྲི་ཁྲི་འབྲམ་འབྲམ་དང་ཐུང་།

ཁོང་ཚོ་སྐུ་འབྲམ་དགོན་པར་ཡོད་དུས་ཕྱི་དྲོ་ཞིག་ལ་ལིན་རྩ་ཁྲོན་གྱིས་བོད་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་
བཟང་བསྐྱེད་འདོད་ནས། རི་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་གི་སྤྱིང་འཛོགས་ཏེ་དགོན་པར་བལྟས་པ་ལ། དགོན་
མཆོག་གི་དམ་པའི་བྱུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་ལ་སེམས་འགྲུལ་བེད་བས་སུ་བཅུག ཕྱིས་སུ་ཁོང་གིས་
དོན་དེར་ཕྱིར་བྱས་བྱས་ཏེ་འདི་ལྟར། ར་རང་སྤྲང་རི་ཞིག་གི་སྤྱིང་བསྐྱད་དེ་གྲུང་གོའི་ཡུལ་གཞན་
དང་བོད་ཡུངས་གཉིས་ཀ་སོ་སོར་བཀར་བའི་རི་རྒྱུད་ལ་བལྟས་པ་ན། ཉིན་གྲུང་གི་ཉི་འོད་འོག་
རི་རྒྱུད་ནས་འོད་འཕྲོ་བཞིན་འདུག རའི་མིག་ཟུང་གིས་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་རི་རྒྱུད་མཐོང་
དུས་རའི་སེམས་སུ་སྤྱོད་ལུང་དུ་དྲི་བ་ཞིག་ཐོན་བྱུང་སྟེ། རི་ཡི་ཡ་རོལ་ཏུ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་
ཡིན་ཞིང་ངས་དེ་ཕྱོགས་ལ་བསམ་སྟོང་བྱས་པ་ལྟར། རའི་སེམས་སུ་མི་ཁྲི་ཁྲི་འབྲམ་འབྲམ་ཞིག་གིས་
དོན་སྤྱིང་གང་ཡང་མེད་པའི་གསལ་བ་འདེབས་བཞིན། ཉིན་རེར་ལུས་མོ་སར་བཅུགས་ནས་ཕྱག་
བཙལ་ཏེ་རང་ཉིད་སྐུ་སྐུ་རྩྭ་མ་པའི་མི་ཡིས་ཁོ་ཚོར་བྱིན་རྒྱབས་གནང་བར་བསྐྱེད་པ་ཡོད་
པ་བྱུང་ཡོང་། ད་ལྟའི་བར་དུ་ཁོ་ཚོར་འོད་གནང་མཁན་ཞིག་གཏན་ནས་མ་བྱུང་། སྤྱོད་ལུང་དུ་སྐྱེ་
ཞིག་གིས་ང་ལ། བྱོད་ཀྱིས་མི་དེ་དག་གི་ཕྱིར་དོན་ཞིག་བསྐྱུབ་དགོས་ཞེས་གསུངས་པ་འདྲ་ཞེས་
བགོད་ཡོད།

འབྲོག་ཁུལ་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་མཇུག་རྫོགས་ནས་ཕྱིར་ལོག་རྒྱུ་ཁོང་ཚོའི་བུ་རྒྱུད་ཨ་ཏའོ་རྩུ་ལ་
བརྟུ་ལ་བྱུང་ནས་འཆིབས་གྱུར། བུ་བྱུན་ཐའོ་ལ་སྐྱབས་དེར་མངལ་སྐྱམས་པས་ཁྱེད་ཀྱི་རྩུ་གི་རྒྱུ་
སུ་བྱུག་ཉིས་པ་ལྟོན་སུ་སི་སྐྱེས་པ་རེད།

ལིན་རྩ་ཁྲོན་སུ་མཐུད་དུ་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་བསྐྱོད་དེ་དགོན་མཆོག་གི་བཀའ་
སྐྱོག་བཞིན་ཡོད། 1918ལོར་ཁོང་གི་སྐྱེན་ཁུ་ནང་དུ། ར་ཚོས་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་
དཔེ་ཆ་དུག་བརྒྱ་ལ་བཙོངས་པས་དགོན་མཆོག་ནི་དངོས་གནས་བསྟོད་འོས་པ་ཡིན། སྤོན་
ཆད་ལོ་འགའ་ཡི་རིང་ལ་རིན་མི་དགོས་པར་སྤྱད་ན་ཡང་དེ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་བོད་པ་གིན་ཏུ་
ཉུང་མོད། ད་ལྟ་ཁོ་ཚོས་རིན་སྤྱད་ནས་ཉོ་འདོད་པ་རེད། དེ་བས་མི་རིགས་འདི་ལ་འགྱུར་ལྡོག་
འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བགོད།

སུ་མཐུད་དུ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་སྟོན་རྒྱ་ནི་ལིན་རྩ་ཁྲོན་གྱིས་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱུབ་པའི་ལས་
དོན་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། 1920ལོར་ཁོང་གིས་རང་གི་ཞབས་ཏོག་ལ་ཕྱིར་བྱས་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར།
ར་ཚོ་མི་ལངས་པར་དུ་བསྐྱད་པའི་ལོ་ངོ་དེ་དུག་གི་རིང་ལ། ལོ་རེར་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་
ཆ་ཏེ་ལམ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་བཙོངས་པར་མ་ཟེམ། རི་མོ་དང་ཤོག་ལེབ་མང་པོ་སྤྱད་པ་ཡིན། ར་ཚོ་
མཐའ་མཆོམས་བརྒྱལ་ཏེ་བོད་ཡུངས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་ཆུས་བརྗོད་ན་ར་ཚོར་བོད་པ་ཚོའི་
དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པས། རེད་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་གྲུར་ནང་དུ་སོང་བ་དང་ཁོང་རྣམས་ཀྱང་ང་

ཚོར་ལྷ་རུ་འོངས་པ་ཡིན། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲའི་འོག་ཏུ་ང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་དང་དེ་བ་
ཁུངས་མས་ཁོང་ཚོའི་མར་དང་འོ་མར་བརྟེན་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད།

བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སའི་མགོན་ཁང་།

ཡིན་རྒྱུ་ཁོན་གྱིས་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་གྱི་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི། ཉེ་རིགས། ཉོར་རིགས་དང་མི་རིགས་
གཞན་པའི་ཁོད་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་སྤྲད་མོད། འོན་ཀྱང་སྤར་ལས་ཀྱང་ཕན་ནུས་ཆེ
པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་ཐབས་ཤིག་སེམས་ཤུགས་ལྡན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་དེར་མ་དོན་
པ་རེད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་གསོལ་བ་འདེབས་སྐྱབས་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སའི་མགོན་
ཁང་ཞིག་གཉེར་དགོས་པ་ཁོང་གི་ཡིད་ལ་དྲན་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལུང་དུ་གནས་དེ་ལྷ་
བྱར་བརྟེན་ནས་འབྲུང་སྤྱད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡིད་ལ་ཤར་བ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཕྱགས་སེ་སེ་
ནས་འོངས་པའི་བོད་པ་ཚོ་དེར་ངལ་གསོ་ཞོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་ཡང་
ཐོས་ཐུབ་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་རྒྱུ་ཁོན་དང་ཁུངས་གཉིས་འཆར་གཞི་ལྷར་ཕྱིར་དེ་ལ་འགོ་བར་བྱ་སློག་བྱེད་དུས།
ཁོང་གཉིས་གྱིས་འཆར་གཞི་ཡོད་ཆད་མཉམ་དུ་སྟེལ་བ་དང་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའི་གནས་ཡུལ་ཞིག་
ཉོ་བར་མ་དངུལ་མཁོ་འདོན་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ། ཡིན་རྒྱུ་ཁོན་
གྱིས་ཕྱིས་སུ་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གསོལ་འདེབས་ལ་ཅི་ལྟར་བཀའ་ལན་གནང་
བའི་སྐོར་ལ། ངས་འདི་ལྟར། གལ་ཏེ་ང་ཚོ་དེ་ལྟེན་ཇི་རུམ་སོང་སྟོན་ལ་བོད་པ་ཞིག་འཕྲིན་བཟང་
ལ་སྟོ་བ་ཡོད་པ་མཐོང་ན། དེ་ནི་དངོས་གནས་མི་ལ་སྟུལ་སྟོང་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་ཡིན་ཞེས་
སྒྲིམ་ཤིང་། ཡང་བདག་གིས། ང་ཚོ་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་མ་ལོག་སྟོན་ལ་མི་ཞིག་གིས་ཁྱས་གསོལ་
ལེན་པར་ཤོག དེ་ལྟར་ཡིན་ཆོ་ངས་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གི་མདོན་གསལ་གྱི་སྟུལ་སྟོང་ཞིག་ཡིན་
པ་ཐག་གིས་ཆོད་ཅེས་སྒྲིམ་པ་ཡིན། དོན་དངོས་སུ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ལན་ནི་རང་གི་མདུན་
དུ་ཡོད་པ་ངས་གཏན་ནས་མ་ཤེས།

མི་ཞིག་གིས་སྟོ་བ་དང་ངས་པ་ན་ངས་ནང་དུ་ཐེབས་ཤོག་ཅེས་སྒྲིམ། ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་དེ་
ནི་བོད་པ་ཞིག་རེད། ངས་ཁོང་པོས་ནས་མཉམ་དུ་ང་འབྲང་བ་དང་ཟ་མ་ཟོས་ནས། ང་ཚོ་ཡུན་
རིང་ཞིག་ལ་ཁ་བརྟུས་པ་དང་ཁོང་གི་མིང་ལ་གཙོད་པ་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང་། ད་ལྷ་ཁོང་ནི་ཚོས་
ལ་ཡིད་སྟོན་ཆེ་བའི་གྲོགས་པོ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་གི་ཨ་ཁུ་ཡང་ང་ཚོའི་གྲོགས་སུ་གྱུར་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

ཡིན་རྒྱུ་ཁོན་བཟང་མི་གང་པོ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ཞལ་གཟིགས་གསར་
པ་དང་བཅས་ཕྱིར་ཟི་ལིང་མཁར་དུ་ལོག་ དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་གཙོད་པ་རྒྱལ་ཡང་ཤེས་རྒྱ་དང་

ཁྱིན་རྒྱལ་གང་ཅིའི་ཐད་ནས་ཡར་རྒྱས་བྱུང་། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་སྤྱི་ལོ་གཡ་འབུལ་
རྒྱ་ནི་དངོས་གནས་ལས་སྤྱོད་མོ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། ཁོང་གི་ལས་གྲགས་དེའི་སྐོར་ལ་ལིན་
ལྷ་ཁྱོན་གྱིས་འདི་ལྟར། ཁོང་ནི་ཟི་ལིང་མཁར་གྱི་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྒྲོ་བ་ཡོད་མཁན་བོད་བ་ཐོག་
མ་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིང་ཉེ་བའི་སྤྱན་རྒྱ་འདིས་འཕྲིན་བཟང་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་བྱུང་ས་
ནའང་། ཁོང་ནི་ད་དུང་རང་གི་དད་པར་སྒྲོ་ཅུ་བརྟན་པོ་ཡིན། ཁོང་གིས་རང་གི་སྒྲོན་ཆད་ཀྱི་དད་
པ་དོར་བས་སྤྱོད་མའི་གཙང་རྩེ་བས། ཁོང་ཐེངས་མང་པོར་དགོན་པའི་བཙུན་ལ་བཅུག་ནས་
ལུགས་སྒྲོག་བརྒྱབ་པས་ཞག་གང་པོར་སར་འདུག་མི་བྱུང་ལ་ལང་ཡང་མི་བྱུང་བས་ཉ་ཅང་འདུག་
མི་བདེ་བའི་གནས་སུ་ལུང་།

ཁོང་ལ་དོན་གཞན་པའི་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་གཞོན་འཆོལ་ཐེངས་མོད། འོན་ཀྱང་དགོན་མཆོག་གིས་
ཁོང་ལ་སྒྲོབས་ལུགས་གནང་བས་དགོན་མཆོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ། ཁོང་གིས་རང་གི་དོན་དེ་
རྣམས་སྤོང་དུས་དའི་མིག་ཚུད་བར་མེད་དུ་བཞུགས་པ་དང་། གལ་ཏེ་རང་ཉིད་ཆོད་བགམ་དེ་འདྲར་
ཡུད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཁོང་ལྟར་བརྟན་པོ་ཡོང་ངམ་བསམས་བྱུང་། ཁོང་གིས་སྒྲོན་ཆད་རང་
ཉིད་ལ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའི་སྤྱོད་ཆང་མ་དོར་ཞིང་དགའ་དགའ་སྒྲོ་སྒྲོའི་རང་དོར་བ་ཡིན། ཁོང་གི་
ཚུངས་དང་བུ་རྣམས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྒྲོ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། མི་འགྲུང་བར་ཁོང་བཟའ་མི་གང་
པོ་བྱས་གསོལ་ལ་ཞུགས་བྱུང་བའི་སྒྲོན་ལམ་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དགོན་མཆོག་གིས་བདག་སྒྲོང་མཛད་པས་འཆར་གཞི་ཡོད་ཆད་མཉམ་དུ་སྤྱེལ་ནས་བོད་ཀྱི་
འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སའི་མགོན་ཁང་དང་པོ་གཉེར་འགོ་བརྩམས། ཡུན་རིང་གསོལ་བ་བཏབ་
ནས་བརྟག་དབྱེད་བྱས་རྗེས་ན་ཐང་རྫོང་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མའོ་པེ་ཉིན་ས་ཁུལ་ནི་སྤུང་མོང་མ་ཡིན་
པའི་ལས་གཞི་དེ་འཇུགས་སྒྲུབ་བྱེད་སར་བདམས། ས་ཁུལ་དེ་རུ་རྒྱུན་དུ་བོད་རིགས་དང་རྟེ་
རིགས། རྒྱ་རིགས། སོག་རྒྱུད་བཤད་པའི་རྟོར་རིགས་བཅས་འཛོམས་བཞིན་ཡོད། ལིན་ལྷ་ཁྱོན་
གྱིས། མགོན་ཁང་ཉིལ་བའི་རིང་ཆད་ལ་སྤྱི་45དང་། བྱམས་ར་གོང་ཞོལ་བར་གསུམ་གྱིས་བྱུང་
བར་མ་ཟད་ཕན་ཚུན་འདྲེས་ནས་ཡོད། བོད་པ་ཆང་མ་རྟ་སོགས་ལ་ཞོན་ནས་མགོན་ཁང་དུ་འོང་
བས་བྱམས་ར་ཞོལ་མ་ནི་རྟ་དང་བོང་བྲ། ར་མོང་སོགས་འཇུག་སའི་ཕྱགས་ར་ཡིན། ཕྱགས་ར་
དེའི་ནང་དུ་ཕྱགས་རྩོག་30ཤོང་ཡང་རྒྱན་པར་མི་འདད་བ་མེད། ཉིན་ཞིག་ལ་སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་
ཞིག་མགོན་ཁང་དུ་སྤྱེབས་ཤིང་། ཁོང་དང་མཉམ་དུ་ར་མོང་བརྒྱ་ལྷག་གི་གནས་སྐོར་རུ་ལག་
ཡོད། བྱམས་ར་ཞོལ་མའི་མཐའ་ལ་ཁོར་ནི་གཡོས་ཁང་དང་ཁང་པ་ཕྱི་མ་རྣམས་ཡིན།

དེ་ནས་ར་ཆོལ་མཉམ་དུ་བྱམས་ར་བར་མ་རུ་སྤྱེབས་ཤིང་། ར་ཆོལ་མ་གནས་འདི་ཡི་བཟོ་བཀོད་
གཙོ་བོ་སྟེ་དཀར་ཅི་བྱགས་པའི་ཆོས་ཁང་རྒྱུང་ཆུང་ཞིག་གིས་བཀྲུགས། ཆོས་ཁང་རྒྱུང་ཆུང་དེའི་
ཅིག་ངོས་སུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ནང་གི་རིམ་བྱིས་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཁ་མདོག་སྤྱོད་ཆོགས་ཀྱིས་
གསུང་རབ་ཀྱི་བཀའ་བོད་ཡིག་གིས་བྲིས་ཡོད། ཆོས་ཁང་རྒྱུང་ཆུང་དེའི་ནང་དུ་མི་50ཤོང་བ་

རེད། ཚེས་ཁང་རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་ལས་ཕྱི་རུ་ཐོན་ནས་ང་ཚོ་བྱམས་ར་གོང་མར་འོངས་པ་དང་མགོན་
པོ་འདུག་སའི་ཁང་པ་མང་ཆེ་བ་དེ་རུ་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཁོང་ཚོས་རྒྱ་དཔེ་ག་མི་འདྲ་བ་འགའ་ལ་བསྐྱར་བའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཤིལ་བོ་དང་ཞལ་ཆད་
གསར་བ། འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆག་ཞན་བཅས་མང་པོ་ཉོས་པ་དང་། འིན་རྒྱ་ཁྲོན་གྱིས་མགོན་ཁང་
དེར་སླེབས་པའི་མི་རེ་རེར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་སུ་འཇུག་འདོད་པ་རེད།

མགོན་ཁང་དེ་མགོན་པོར་དགའ་བའི་གཏམ་ནི་བོད་པའི་ས་ཕྱོགས་ཀྱན་ལ་བྱབ་པས། ཡུལ་
ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་འོངས་པའི་སྐྱ་མ་དང་གནས་མཇལ་བ། ཇག་པ་སོགས་མི་མང་པོ་མགོན་ཁང་
ནང་དུ་འོངས་ནས་སྡོད་པ་རེད། ཉིན་རེའི་དགོང་ཟས་རྗེས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ཚོས་
མགོན་པོ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བཤད་པ་དང་། མི་མང་ཆེ་བ་རང་གི་ལ་རྒྱ་དཀྱིས་བསྡོད་དབྱངས་
ལེན་རྒྱ་ར་ཉ་ཅང་དགའ། མགོན་པོ་རེ་རེར་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་ཐོབ་ཅིང་ཁོང་ཚོས་དེ་རྒྱམས་
ལེ་བར་བརྒྱ་ཐུག་དུ་མའི་རང་ཡུལ་དུ་ཁྱེར་ནས་གོགས་པོ་དང་ཁྱིམ་མི་ཚོར་ཡང་ཡང་གྲོག་ཏུ་
བཅུག་མགོན་ཁང་གིས་དུས་ཡུག་བྱང་བྱང་ནང་འབྲས་བུ་གཡུང་དུ་བྱ་བ་སྐྱངས་པས་ལེན་རྒྱ་ཁྲོན་
གྱིས། ལོ་དང་པོའི་ནང་ང་ཚོས་མགོན་པོ་800ལྷག་ལ་སྒྲེ་ལེན་བྱས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་མི་
གྲངས་མང་དུ་ཕྱིན། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་མ་ཐོས་པར་ཁ་བྲལ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཅེས་ཟེར།

བོད་ཀྱི་མྱ་ཤི་ཀ་པར་བལྟ་རུ་ཕྱིན་པ།

ལེན་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་མགོན་ཁང་དེར་བདག་གཉེར་བྱེད་པའི་འགན་ཁུར་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གི་སེམས་
ནི་སྤར་བཞིན་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཐོང་བའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཕྱོགས་སུ་འཁོར་ཡོད། ཁོང་གིས་
རྒྱན་པར་ཐེངས་གཅིག་ལ་བདུན་ཐུག་འགའ་ཡི་དུས་ཚོད་བེད་སྤྱད་དེ་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི་གཞན་
ཐར་ཐོར་དུ་གནས་པའི་དད་ལྡན་ཚོར་བལྟ་རུ་འགྲོ་བ་རེད། 1927ལོར་ཁོང་འབྲུལ་བཞུད་ཅིག་
ནས་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་དགའ་ལྷོ་དང་བཅས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་ས་ཚོགས་འགའ་དང་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་
གནས་སུ་སོང་པ་ན། མྱ་ཤི་ཀ་པ་མང་ཆེ་བ་སྤར་བཞིན་རང་གི་དད་མོས་ལ་སློང་དཀར་བ་ཤེས་རྗེས་
དགའ་ལྷོ་ཚོང་མེད་སྟེ། ང་ཚོ་ས་ཚབ་རྒྱལ་གི་བྱིམ་ཚང་73ལ་སོང་ཞིང་། བྱིམ་ཚང་དེ་དག་གི་
ནང་དུ་མྱ་ཤི་ཀ་པ་གཅིག་གསལ་ཡང་ན་འགའ་རེ་ཡོད། ང་ཚོ་བོད་པ་མྱ་ཤི་ཀ་པའི་བྱིམ་ཚང་གཉིས་
ནས་བསྐྱེད་ཅིང་ཤིན་ཏུ་དགའ་བ་དང་ཁོང་ཚོ་ལུས་ཁམས་བདེ་བར་མ་ཟད་སེམས་སུ་དགའ་ལྷོ་
ལྡན་པ་རེད། སྤྱིང་ཉེ་བའི་མི་དེ་རྒྱམས་དངོས་གནས་བཟང་པོ་རེད། ཁོང་ཚོས་ཐབས་བརྒྱ་རུས་
སྤོང་གིས་ང་ཚོ་དགའ་བར་བཅུག་ནས་རང་གི་ཉལ་ས་ཡང་ང་ཚོར་གཡུང་།

མཐར་ཐུག་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་སའི་མགོན་ཁང་གི་སྐོར་གླེང་དགོས་བྱུང་། འདས་ཟེན་
པའི་ལྷ་འགའི་རིང་ལ་ང་ཚོའི་མགོན་ཁང་དུ་མི་ཡིས་བཀའ་བ་དང་། ང་ཚོར་མགོན་པོ་སྤྱི་ཚོགས་

ཡོད་དེ། ལྷལ་སྐྱེད་ལྱིར་བཏང་གི་བཅུན་པ། བ་སྐྱང་གསོ་བའི་ཞིང་པ་སོགས་འདུས། ང་ཚོས་
མི་ཚང་མར་ལྟ་སྟངས་གཅིག་བཟུང་ནས་མགོན་ཁང་ནང་སྡོད་དུ་བཅུག།

ད་ལྟ་མི་དགུ་ཡིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་བྱས་ཡོད། མི་གསུམ་གྱིས་བྱས་གསོལ་
སྐྱངས་པ་དང་གཞན་དུག་པོ་ཚོས་ལ་ཡིད་སྤོན་ཆེ་བའི་གྲགས་སུ་གྱུར། ང་ཚོར་དམིགས་བསམ་ལ་
གྱི་དད་ལྡན་གཉིས་ཡོད་པ་དང་། གཅིག་ནི་མཚོ་སྤོན་པོའི་ཡར་ཕྱོགས་སུ་སྡོད་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་
ཡིན་ལ། ཁོང་ང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བདུན་ཕྲག་འགའ་ལ་བསྟུན། ཁོང་བོད་ཀྱི་ཚོས་ཚོགས་ལ་ཞུགས་
བཞིན་ཡོད་ལ། ཁོས་དང་ལེན་བྱས་པ་ནི་ང་ཚོའི་ཤེས་རྟོགས་ལས་མང་བ་རེད། ཐེངས་ཤིག་ལ་
དགོང་མོའི་ཚོས་ཚོགས་གྲོལ་རྗེས་ཁོང་རང་གི་འདུག་ས་ནས་ཡར་ལངས་ཏེ་མདུན་དུ་སོང་ནས།
ལག་ཏུ་ཁ་བཏགས་བཟུང་ནས་ནམ་མཁའི་དགོན་མཚོག་ལ་ལུལ་ཏེ། བྱེད་ནི་དགོན་མཚོག་ངོ་
མ་དེ་ཡིན། ངས་ཚོགས་པོར་བྱེད་ལ་ཞབས་ཏེག་བསྐྱབ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་ཞུས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

བྱིས་སུ་ལིན་རྒྱ་ཁོན་ལ་ཀན་པ་དེ་རང་གི་དད་པར་སྒོ་དཀར་བའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར། ཁོང་
ནི་སྤོན་ཆད་ཇག་པ་དང་ལག་དམར་ཞིག་ཡིན་ཡང་ད་ལྟ་སྐྱབས་མགོན་ལྷ་གི་ཀའི་ནང་གསལ་དུ་
བསྐྱབ་པའི་མི་རུ་གྱུར་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ནང་དུ་ནང་འཁྲུག་ལངས་པའི་སྐུན་གྱིས་ཀྱང་གོའི་ས་ཆ་སོ་
སོའི་མི་དུང་ཕུར་མང་པོར་སྐྱེ་ཚོགས་བདེ་འཇགས་མིན་པའི་ཤུགས་སྐུན་ཐེབས་ནའང་། འཕྲིན་
བཟང་སྒྲིག་སའི་མགོན་ཁང་གི་ལས་དོན་གྱིས་ལུ་མཐུད་དུ་བོད་ཀྱི་ས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལ་ཤུགས་སྐུན་
ཟབ་མོ་ཐེབས་བཞིན་ཡོད། 1934ལོར་མགོན་ཁང་བཅུགས་ནས་ལོ་འཁོར་བཅུ་ལོན་པ་དང་ལིན་
རྒྱ་ཁོན་གྱིས་དོན་དེར་ཕྱིར་བུན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། འདས་ཟེན་པའི་ལོ་བཅུའི་ནང་བོད་མི་ཁྱིལ་གྱི་
མགོན་ཁང་དུ་བསྟུན་པ་དང་། མི་ལ་ལ་འདུག་ཡུན་གྱི་མོད་ལ་ལ་འདུག་ཡུན་ཉ་ཅང་རིང་། ང་
ཚོའི་ཚོས་མཐོ་བའི་དམིགས་འབེན་ནི་མགོན་ཁང་དུ་འདུག་མཁན་མི་རེ་རེས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་རྒྱ་དེ་ཡིན། མི་མང་པོས་མགོན་ཁང་དུ་ཐེངས་དང་པོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུའི་སྐོར་ཐོས་པ་ཡིན།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་མི་རྒྱམས་ང་ཚོ་ཡོད་སར་ཡོང་ཞིང་། མགོན་ཁང་དུ་འདུག་
པའམ་མགོན་ཁང་ནང་གི་ཞབས་ཞུ་ལ་སོགས་པར་རིན་མི་དགོས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་
གྱིས་ཁ་ཟས་དང་ཞོན་པའི་གཟན་རྩ་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་དགོས། རྒྱ་མཚན་ནི་བོད་པ་རྒྱམས་ལས་རྒྱུ་
པ་བརྒྱབ་ནས་འགོ་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཁོང་ཚོ་ཡང་ན་རྟ་ལ་ཞོན་ནས་ཡོང་ཞིང་ཡང་ན་བོད་
ལུ་དང་གལ་ཡག་རྗེས་འབྲེག་ལ་ཞོན་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དགྲུང་ལོ་ཕ་རུས་ཀྱི་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ།

ལིན་ཊུ་ཁྱོན་དང་དམའི་རྒྱལ་བ་ཚང་གཉིས་ཀ་མཉམ་དུ་ཡོད་པ། རྒྱལ་བ་ཚང་གི་ཕྱག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་བརྒྱུང་ཡོད།

1939ལོར། ལིན་ཊུ་ཁྱོན་གྱིས་གསར་དུ་བྲི་སར་བཀོད་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཁྲུང་བཅུ་བཞི་པ་ཚང་སྐྱེ་འབུམ་དུ་བཞུགས་པ་ཐོས་ཤིང་སྐབས་དེར་ཁོང་གི་དགྲུང་ལོ་བཞི་ཙམ་ཡིན། ལིན་ཊུ་ཁྱོན་ལ་ས་གནས་སྐྱེ་མ་དཔོན་པོའི་གྲུས་པ་ཐོབ་པས་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཇུག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་ན། ཁོང་གི་རེ་བ་དེར་སྐྱེ་མ་དཔོན་པོའི་ཆོག་མཆན་ཐོབ་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱིས་རང་གི་དུང་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཇུག་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་ལྟར། རྒྱལ་བ་ཚང་འགྲུལ་ཁང་ནང་དུ་ང་ཡོད་སར་བྲིང་ཡོང་ཞིང་། ཁོང་ནི་འཛིགས་སྒྲུང་གང་ཡང་མེད་པའི་བྱིས་པ་སྟེ་རྩེ་བོ་ཞིག་དང་། མཛའ་མཐུན་ཅན་གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན། ང་ལ་དང་ཐོག་ནས་ཁོང་གི་མཛའ་བརྟེ་ཐོབ་པས་ངས་ཁོང་ལ་ཁ་མདོག་སྒྲ་ཆོགས་ཅན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་འགའ་ལུལ་བ་ཁོང་གིས་དང་ལེན་མཛད། ཁོང་གི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་ཞིང་པ་ཡིན་ལ། ང་རང་ཁོང་།

ཉིད་རང་གི་ཡབ་ཡུམ་དང་མཉམ་དུ་འདུག་མ་བྱེད་པའི་དོན་དེ་ལ་སེམས་སྒྲུག་པ་ཡིན། ཡང་མི་
འགྲུང་བར་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཐེབས་ངེས་ཤིང་། ཁོང་ལྷ་སར་ཐེབས་དུས་
འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་ཁྱེར་མིན་ངེས་མ་གཤེས་ལ། ངའི་རེ་བ་ཡིན་ན་ཁོང་གིས་དེ་རྒྱུས་
ཁྱེར་བར་སྒྲོན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

1939ལོར། གོ་འཕང་མཐོ་བའི་སྐུ་མ་གསུམ་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ། སྐུ་མ་ཚོས་ཀྱང་
ལིན་ཕྱུ་ཁྱོན་ལ་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་ཏུ་བཅུག་པ་རེད།

འཛམ་གླིང་འབྲུག་ཆེན་གཉིས་པ་བྱུང་རྗེས་ཀྱང་གོ་རུན་དང་འབྲུག་ལངས་ནས་གནས་ཚུལ་རྟོག་
འཛིང་དུ་གྱུར། ཡིན་ཡང་ལིན་ཕྱུ་ཁྱོན་གྱིས་ཨ་མ་དྲེ་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་འདོད་པའི་
སེམས་ལ་ནམ་ཡང་འབྲུང་བ་མེད།

ཁོང་གིས་སློ་གཅིག་སེམས་གཅིག་གིས་གཙོ་བོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པས་ཟི་ལིང་མཁར་
དང་མཐའ་འཁོར་ས་ཁུལ་གྱི་མི་རྒྱུས་ཀྱི་བཀྲར་བསྟེ་བོབ། སྤྱི་ཚེས་རྩིང་འཛིང་དུ་གྱུར་པ་དང་
བརྒྱན་1945ལོར་ལིན་ཕྱུ་ཁྱོན་བཟང་མི་གང་པོ་ཀྱང་གོ་དང་ཁ་མི་འབྲལ་ག་མེད་བྱུང་། ཡིན་ཡང་
ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་དད་ལྷན་མང་པོ་བྱུལ་དུ་བཞག།

ལིན་ཕྱུ་ཁྱོན་གྱི་རེ་བ་ནི་ཚོས་ཚོགས་ནང་དུ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་བཤད་པ་དང་ལས་དོན་
རྒྱུ་བ་མཁན་གསར་བ་ཚོར་སྐུ་ལ་སློང་བྱས་ནས། ཁོང་རྒྱལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་པའི་ལས་དོན་ནང་
ཞུགས་སུ་འཇུག་པ་དེ་ཡིན། ཡིན་ཡང་དཀའ་ཚོགས་ཆེ་བའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱིས་ཁོང་གི་ག་རྒྱུས་
བོར་གཞོད་པ་བཞོས་པས། 1947ལོའི་ཟླ3པར་ཁོང་གིས་རང་གི་ལོ་61གི་སྐྱེས་སྐར་རེལ་རྗེས་

ཆེ་ལས་འདས་སོང་། ལྷ་བྱན་ཐའོ་ཕུ་མཐུད་དུ་འཛོལ་ཞིང་1973ལོར་ཆེ་ལས་འདས་པ་དང་དགྲང་
ལོ་88ལོན་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པ།

བོད་པ་འདི་ཚང་གི་ལུ་བ་སྐྱེས་པའི་ནད་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སའི་སྒྲན་ཁང་དུ་སྒྲན་བཅོས་ཐོབ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོས་དགོན་མཆོག་གི་
བཀའ་བསྒྲགས་ནས་གྲུབ་འབྲས་ཡག་པོ་བྲལ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་མང་དུ་བྱིན་པ་མེད།

རྒྱ་འབྲུལ་གྱིས་ཁེངས་པ་དང་གདོན་འདྲེ་ལ་དད་པའི་རིག་གནས་ཁོད་སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་ངོ་ཚྏ་ལ་
ཐེབས་པ་ནི་སྒྲན་ཚོད་བྱེད་བྱུང་བའི་དོན་ཞིག་ཡིན། མིང་ལ་ཆེ་འཕེལ་ཞེས་འབོད་པའི་བོད་པའི་
སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་གསལ་བ་ཞིག་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་ནས་ཡུལ་མི་རྒྱམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བཤད་འདོད་
དུས། ཁོའི་གྲོགས་པོ་དང་ཡུལ་མི་ཚོས་ཁོ་རང་བསད་པ་མེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ནི་ལྷ་ར་བཞིན་དད་མོས་ཐང་
ལྷགས་ཤིའི་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པས། འཕྲིན་བཟང་གིས་ཕྱི་མཐའ་བསྐྱོར་ནས་རིམ་བཞིན་མཁར་
རྫོང་བརྟན་པོ་དེ་བཤིག་དགོས་པ་བྱུང་། འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་སྒྱུར་པ་ནི་ཕྱ་མཐའ་དུ་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་འཛམ་གླིང་ཡང་ཅེ་རུ་འཛོལ་བའི་མི་རྒྱམས་ལ་སྒྲོག་པའི་ཐབས་ལམ་གཙོ་
བོར་གྱུར་ཡོད།

ཨ་མདོའི་སྤྲུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་ཨ་མདོའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོའི་གནས་ཚུལ་ལ་
འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་། རང་ཉིད་སྒོས་བཏང་སྟེ་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཉམས་ཕྱིར་ལུག་

སུམ་ཚོགས་པ་ལྟན་པའི་མི་རྒྱུ་མཉམ་པའི་བཞིན་པའི་གསོས་པ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གསར་བ་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་ཚབ་བྱས་པ་རེད།

མིང་ལ་ཏཱོ་ཁུ་ཁྲེང་(Virgil Hook)ཞེས་འབོད་པ་སྡོན་ཆད་ཨ་རིའི་མཚོ་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཡིན་པ་ཞིག་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་དུ་འོངས་ནས་འབྲོག་པ་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བསྐྱོད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་གི་སྟན་ཞུའི་ནང་དུ་རང་གི་འཚོ་བ་དཀའ་ཚོགས་ཆེ་བའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། འབྲོག་པ་ཁྱི་བཞི་ཡི་ཁྲོད་དུ་འཚོ་བ་རོལ་རྒྱ་ནི་དངོས་གནས་སྟུག་བསྐྱལ་ཞིག་ཡིན། ས་བབ་སྤྱི་བཞི་སྟོང་ལྷག་གི་གང་རར་བཞོད་དགོས་པར་མ་ཟད། ཁ་བ་བྲ་ཡུག་འཛུབ་པའི་སྒྲ་གྲར་ནང་དུ་འདུག་དགོས། འབྲུ་དང་ལྷི་བ། ཤིག་བཅས་ཀྱིས་མི་ལ་མནར་གཅོད་གཏོང་བ་དང་། འབྲུ་རྒྱ་ནི་མར་རྫིང་གི་དཀྱུག་རྩ་ཡིན་ཞིང་བཟའ་རྒྱ་ནི་ཡུན་རིང་བཞག་པའི་ག་རྫིང་པ་ཡིན་ཞེས་བཞོད་ཡོད།

1939ལོའི་ཨ་ཁུ་ཁྲེང་གི་མི་གང་བོ།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཨ་ཁུ་ཁྲེང་པེ་ཐེ་ལ་ས་ནད་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་འདས་ཆེས་ཨ་མ་དོས་ཁུ་ཀྱི་མིང་ལ་རྩག་པ་ལུང་བ་ཞེས་འབོད་པའི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་ཡིས་གྲུབ་འབྲས་གསར་བ་བྲུངས། ཁོང་ཚོའི་བྱ་དུ་བྱེད་སྐབས་དེར་ཐེ་ཐེ་ནས་ནས་སྒྲོབ་གྲར་འགོ་བཞིན་ཡོད་པས་རང་གི་ཨ་མར་ནད་ཕོག་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་མེད། ཡིན་ཡང་ཁོས་ཞལ་གཟིགས་ཤིག་མཐོང་བ་ནི་རང་གི་ས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འགྲམ་དུ་ལངས་ནས་བསྐྱོད་ཡོད་པ་དང་། སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མོའི་ཕྱོགས་སུ་འཁོར་ནས་སྤྲིང་ཉེ་བའི་རང་། ལགས་ཏེ། ཁྱོད་ནི་སྟོ་དཀར་ཞིང་གཤིས་རྒྱུད་བཟང་བའི་གཡོག་པོ་ཡིན་ཞེས་གསུངས། དེ་ནས་རང་བྱུང་ལས་བཟུལ་བའི་ནི་

བདེ་ཞིག་དུ་བྱེད་ཀྱི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱི་བྱེད་ཅིང་། མཐར་ཐོས་རང་གི་མ་ཆོ་ལས་འདས་
པ་ཐོས་རྗེས་སེམས་ནི་ལྷོད་ལ་བབས་པ་རེད།

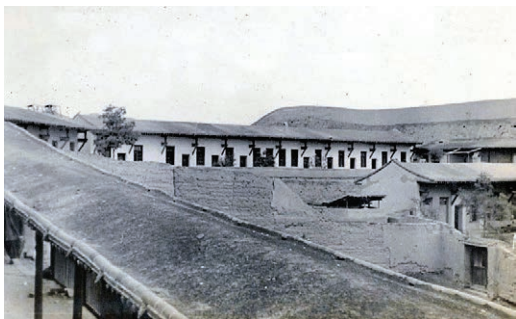
ལོ་འགའི་སྔོན་ལ་པེ་ཐེ་ལ་ནད་བྱུང་རྗེས་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་བསྐྱབས་ཏེ་བོད་པ་ཆོར་
ཡིད་ཆེས་སྦྱིན་པའི་ཆེད་དུ་མོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། གལ་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གིས་མོ་མ་
བསྐྱབས་པར་རང་ཉིད་ནི་ན་ཡང་དམིགས་ཡུལ་དེ་འགྲུབ་པའི་གསོལ་བ་བཏབ་པ་རེད།

ཡང་ཨ་ཁུ་མིར་རོ་བོ་ཐུ་ནི་རང་གི་རྒྱུང་མ་ཆོ་ལས་འདས་པས་སེམས་སྒྲུག་ནད་དུ་སྦྱང་། ཡུན་
རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་ཉིད་རྒྱུང་རིང་གི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་སྦྱིན་པ་དང་། དེར་བོད་ཀྱི་རྒྱན་པོ་ཞིག་གིས་
ཁོང་རང་གི་ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཨ་ཁུ་མིར་གྱིས་མི་དེ་ལ་ཐེངས་མང་པོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱེད་ཀྱིས་ཀྱང་མི་དེས་འཕྲིན་བཟང་གི་ནད་དོན་ལ་གོ་བ་ལོན་མ་ཐུབ་པ་རེད།

བོད་པ་དེས་ཨ་ཁུ་མིར་ལ་ཁོའི་རྒྱུང་མ་གད་དུ་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
ཨ་ཁུ་མིར་གྱིས། མོ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་དང་མཉམ་དུ་ནམ་མཁའི་ཞིང་ཁམས་སུ་ཡོད་ཅེས་སྐྱུས་
ནས། དྲི་བ་དེ་ཐེངས་གསུམ་ལ་དྲིས་པ་དང་ལན་ཡང་ཐེངས་གསུམ་ལ་བཏབ། རྒྱ་མཚན་ནི་རྒྱན་
པོ་དེས་གོ་བ་ལོག་མི་འདོད་པ་དང་། རང་ཉིད་གོ་བ་ལོག་མེད་པ་གསལ་བོར་ཤེས་རྗེས་ཁོང་
གིས་སྒྲོ་བུར་དུ། ངས་དེས་པར་དུ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་དགོས་ཟེར་ནས། དཀོན་མཆོག་ལགས། བྱེད་
ཀྱིས་སྒྲིག་ཅན་ང་ལ་སྟོང་རྗེ་གནད་རོགས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱུ་བ་རོགས་ཞེས་
གསོལ་བ་བཏབ།

དེ་ནས་རོ་བོ་ཐུ་ཡིས་རྒྱན་པོ་དེའི་བུ་དང་ཆོ་བོ་གཉིས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་སུ་འབྱང་
འདོད་མིན་དྲིས་པ་ན། ཁོང་ཆོས་འབྱང་འདོད་པ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ། དེ་ནི་རྒྱ་བ་ལུང་བར་བྱུང་
བའི་དད་མོས་ཐད་ཀྱི་དོན་གསར་བ་ཡིན། ཡང་དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལྷ་འགའི་ནད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་གྱིས་བྱིམ་ཆང་མང་པོས་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་
བྱས་པ་མཐོང་བས་ཁོང་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཐེབས། ལྷ་གི་ཀ་ལ་དད་པ་མེད་པའི་མི་ཆོས་
རང་གི་མཐའ་འཁོར་གྱི་མི་རྣམས་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པ་མཐོང་རྗེས། སྔོན་ཆད་དག་རུ་འཛོལ་
པའི་རྣམ་འགྱུར་དེ་ཡང་དང་ལོན་བྱེད་པ་དང་བཟང་པོར་གྱུར།

པོ་ཏི་ཡུན་པོ་རྩེན་སྐྱོན་ཁང་།

པོ་ཏི་ཡུན་སྐྱོན་ཁང་གི་ཟུང་ཞིག་ བོད་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མས་གནས་འདིན་ལ་འཕྲིན་བཟང་ཐོས།

1934ལོ་ནས་བཟུང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཉེ་གནས་ལན་གྲུའུ་གོང་ཁྱེར་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཁང་ཡོད་ས་ཡིན་པས། 1949ལོར་གྲུང་གོའི་དབང་སྐྱུར་མཁན་གསར་བས་
བདག་གཉེར་མ་བྱས་གོང་ལ་ས་གནས་མང་ཆོག་ས་བབྱང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ཞབས་
འདེགས་ཞུས། སྐྱོན་ཁང་དེ་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ན་གཞོན་པོ་ཏི་ཡུན་གྱི་མིང་ཐོག་ས་
བ་དང་། ཁོང་གི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་དདུལ་གྱི་གཏེར་ཁ་བཏོན་ནས་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་ཁ་གས་
བཅོལ། ཁོང་ཡང་གྲུང་གོ་ཞུབ་བྱང་གི་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་ཏེ་གྲུང་གོ་རུ་ཡོང་བའི་
ལས་བར་དུ་གྲུང་གྱུང་གཉན་ཆད་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་འདས་ཤིང་ལོ་25ཡིན།

ན་གཞོན་དེ་དམིགས་སར་མ་སྒྲིབ་ས་ན་ཡང་ཁོང་གིས་དདུལ་མང་པོ་སྐྱུང་དེ་ལན་གྲུའུ་གོང་
ཁྱེར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཀའོ་ལན་རྫོང་དུ་པོ་ཏི་ཡུན་པོ་རྩེན་སྐྱོན་ཁང་འཇུག་ས་དགོས་པའི་ཁ་ཆེ་མས་
བཞག་ཡོད།

སྐྱོན་ཁང་ནི་གཙོ་བོ་རྒྱ་རིགས་དང་ཉེའི་རིགས་གཉིས་ལ་ཞབས་ཞུ་བྱུང་བའི་ཆེད་དུ་བསྐྱོན་
ཡང་བོད་པ་མང་པོ་དེར་ནད་སྟོན་དུ་འོངས་པས། ལོ་མང་པོ་འགོར་རྗེས་བོད་པའི་ནད་པ་བརྒྱ་
ཕྱག་དུ་མས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་མེད། དེ་ནས་སྤྱི་ལ་པ་ཆོར་བོད་པའི་དགའ་བསུ་ཐོབ་
ནས་མི་མང་པོས་འཕྲིན་བཟང་ཕྱོགས་སུ་རང་གི་སེམས་ཀྱི་སྒོ་མོ་བྲེས།

སྐབས་དེར་སྤྱི་ཆོག་སྤྲེང་ཆེས་བབ་ཐོབ་ཞན་པ་དང་ཆེས་མིག་ནད་དུ་མི་འཛོག་པའི་མི་ནི་
མཛོ་ནད་བྱུང་བའི་མི་ཡིན་ལ། ཁོང་ཆོས་ཀྱང་སྐྱོན་ཁང་དེའི་སྒོར་ཐོས་ནས་རེ་བ་བྱས་པའི་སྐབས་
སུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྩེ་རོགས་རམ་ཞུ་རུ་འོངས། ཁོང་ཆོས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་མཛོ་

ནད་བྱུང་བའི་མི་ལ་ཡང་གཅེས་ཤིང་ཁོང་ཚོར་མཐའ་མེད་པའི་ཆོ་སྲོག་གནང་བའི་སྐོར་ཐོས་ཆོ།
མཛེན་དབྱུང་བའི་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་གི་སྤྲིག་པ་འགྲོད་བཤགས་བྱས་ནས་ཁོང་ལ་
དད་པ་བྱས། 1935ལོའི་སྤྲན་ལུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ད་ལྟ་བོད་ཡུལ་ནས་འོངས་པའི་
མཛེན་དབྱུང་གི་ཏུ་མང་ལ་མ་དངུལ་འདར་ངེས་མེད་པས་ར་ཆོས་དེ་དག་ཆང་མ་སྤྲན་ཁང་ནང་
ལེན་དགོས་མིན་ལ་བསམ་སྒྲོག་དོར་བཞིན་ཡོད། དེ་ནས་ཆོག་ས་འདུ་བསྐྱུས་ཏེ་གྲོས་བྱས་རྗེས་
ར་ཆོས་ཁོང་ཆོར་སྒྲོག་གི་འོས་བསམས་པས་ཁོང་ཆོ་སྲི་མཐུད་དུ་སྤྲན་ཁང་ནང་དུ་ཡོང་བཞིན་
འདུག འདས་ཟེན་པའི་ལྷ་འགའི་ནང་དུ་ཁོང་ཆོ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲོ་དཀར་བའི་སྤྲ་ཤི་ཀ་པ་སྐོར་ཞིག་
ཆོ་ལས་འདས་ཀྱང་། ར་ཆོས་དཀོན་མཆོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་འདོད་དེ། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཆོས་
སྤྲན་ཁང་ནང་གི་འདུག་ས་མི་གཞན་ལ་སྤྲད་པ་དང་། མི་12གྱིས་ད་ལྟ་རང་གཙུག་པོར་དད་པ་
བྱས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

མཛེན་དབྱུང་བའི་བོད་པའི་ཁོང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་འབྲས་ལེགས་པོ་
ཐོབ་པས། 1950ལོར་ཁོང་ཆོང་ཆོས་ཆོག་ས་ནང་ལྷགས་མ་ཁན་གྱི་མི་ཞིག་གིས་སྤྲན་ལུའི་ནང་
འདི་ལྟར། མཛེན་དབྱུང་བའི་མི་ཡི་སྒྲོ་སེམས་དང་གྲུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་རྣམ་འབྱུང་། དེ་མིན་
ཁོང་ཆོས་བཀའ་སྒྲོར་འཛིན་དུས་ལོར་འཕྲུག་མེད་པ་བཅས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོ་སྲི་མང་པོར་མཆོན་
ན། འཕྲིན་བཟང་ནི་དོན་ངོམ་ཡིན་ལ་ཁོང་ཆོང་ཡ་མ་གཟུགས་དང་མཛེན་དབྱུང་བའི་རུས་པ་
ན་ཟུག་ཅན་ལས་ཀྱང་དོན་ངོམ་ཡིན་པ་རེད། མི་ལ་ལས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ནང་དུ་སྐྱབས་
བཅོལ་ས་རྟེན་པར་མ་ཟད་ཡེ་རུས་ལེམ་གསར་བའི་ལམ་དུ་རང་དབང་གིས་ལྷགས་བྱུང་པའི་
ཁས་ལེན་ཐོབ། ཡང་མི་ལ་ལས་རང་ཉིད་སྒྲོབ་བྱུང་པའི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་དོར་ནས་ར་ཆུལ་གྱིས་
རང་གི་ལམ་ནང་འགྲིམ་པས་ནམ་མཁའི་ཁོང་ཁམས་སུ་འགོ་མི་བྱུང་པའི་ཉན་ཁར་ཐུག་ཡོད་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་མང་པོ་སྤྲན་ཁང་དུ་འོངས་ནས་ལྷ་བ་སྤྲངས་པའི་ནད་སྟོན་པ་དང་ལ་ལ་མཛིང་
པའི་སྤྲངས་པ་གིན་ཏུ་ཆེ། ནད་དེ་རིགས་བྱུང་བའི་འབྲོག་པ་གིན་ཏུ་མང་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ཁོང་
ཆོང་སྤྲ་གྲར་ནང་དུ་ནམ་ཡང་དུ་བ་འཐིབས་ནས་མ་ཁའ་དབུགས་རྒྱ་མི་བྱུང་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཆོང་
ཟས་རིགས་ནང་ལྷ་ཚྭ་དང་སིལ་དྲོག་སྒྲོ་ཆལ་ཉ་ཅང་དཀོན་པ་རེད།

1949ལོའི་ལྷ་8པར་མི་དམངས་བཅའ་སྲོལ་དམག་གིས་ལན་གྲུའུ་གྲོང་ཁྱེར་བཟུང་ནས་
པོ་དྲི་ལུན་སྤྲན་ཁང་སྤངས་པས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཆོ་གིན་ཏུ་སེམས་སྤྲུག་པ་རེད། རྒྱ་
མཚན་ཁོང་ཆོ་གི་བོད་པའི་ཁོང་གྱི་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་གྱིས་གྲུབ་འབྲས་གལ་ཆེན་ལོན་བྱུང་
པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད། ཡིན་ཡང་ལས་དོན་དེ་སྒྲོ་བྱུང་དུ་མཚམས་ཆད་པ་དང་ཁོང་ཆོ་ཡང་
གྲུང་གོ་དང་ཁ་མི་འབུལ་ཐབས་མེད་བྱུང་། པོ་དྲི་ལུན་སྤྲན་ཁང་ལོ་15ཙམ་ལ་མ་གཏོགས་འཁོར་

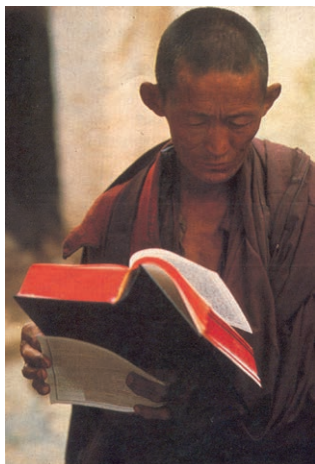
སྒྲིབ་བྱེད་མ་གྲུབ་ཀྱང་མི་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་གྱི་ཆོ་སྒྲོན་ལ་ལུགས་རྒྱུན་ཐེབས་ཏེ། ཁོང་ཆོའི་ལུས་
གྱི་ནད་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བར་མ་ཟད། ཁོང་ཆོའི་དད་པའི་དགོས་མཁོ་ཡང་བསྐྱངས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་དུས་རབས་མཐུག་རྗེས་པ།

ལོ་ངོ་བདུན་ཅུའི་སྔོན་ལ་སྤར་ཀྱ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཨ་མ་དོ་རུ་འཕྲིན་བཟང་
སྒྲོག་པའི་དུས་རབས་འགོ་བཙུམས་པ་དང་། ད་ལྟ་དུས་རབས་དེ་སྒོ་བུར་ཉིད་དུ་མཐུག་
རྗེས་པ་རེད། 1950ལོར་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་ལུས་མཐུ་ལྷན་པའི་རང་
བླ་བུར་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་དང་། མཐར་མི་20ཡིས་རང་གི་ཆོ་སྒྲོག་སྐྱབས་མགོན་ཡི་
ཤུལ་བཙུལ་བ་དེས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་འགན་དེ་ཕྱི་རྒྱལ་པའི་ལག་ནས་རྒྱ་མིའི་ཆོས་
ཆོག་ས་ལ་བཙུལ་བ་མཆོག་ཡོད།

ལོ་ངོ་བདུ་བོ་དེའི་ནང་དུ་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་གནམ་བདག་ཆོས་ལུགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་ཆོས་གཙུག་པོའི་བདེན་དོན་ཕྱིར་དུ་རང་སྒྲིག་འབུལ་བའི་སྒོལ་དེ་རྒྱུན་འཛིན་བྱས། རྒྱུན་
ཆད་མེད་པར་ཚུ་ཁ་རུ་ལོ་ངོ་32རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པའི་རྒྱ་རན་སི་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
མཁན་ཞིག་1940ལོའི་ཟླ་9པར་ཐག་པ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་བསང་། 1949ལོའི་ཟླ་8པར་སུའེ་ཅོར་
ནས་འོངས་པའི་ཏཱ་ཀྱང་ཞན་(Maurice Tornay)དང་རྩོལ་ཞེས་འབོད་པའི་བོད་ཀྱི་དད་
ལྷན་གཉིས་ཀ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱ་མ་བཞི་ཡིས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསང་། དོན་དེ་
ནི་མའོ་ཅི་རྩེད་གིས་ཀྱང་དུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དབུ་བརྩིས་པ་ཡིན་ཞེས་བྱུང་བསྒྲགས་
བྱས་པའི་དུས་ཀྱི་བར་ལ་བདུན་ཕྲག་འགའ་མ་གཏོགས་མེད་པ་རེད།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཞིག་གིས་ནན་ཏན་གྱིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀློག་བཞིན་པ།

ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྱོད་འཐབ་ཅོད་དང་རྒྱལ་ཁའི་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བ་ནི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཆེས་དོ་སྣང་བྱེད་པའི་དོན་ཡིན། དེ་ནི་མི་རྣམས་ལ་ཤེས་སུ་འཇུག་འོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེས་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཕན་ནག་གི་དབང་དུ་སྦྱང་བའི་འཛིན་ཏེན་འདིས་བཀག་འགོག་བྱས་ནས་ཚད་ག་འདྲ་ཞིག་ལ་སླེབས་པ་མཛོན་ཡོད།

དང་ཐོག་ནས་བཟུང་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་རྒྱུ་ནི་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་གཙོ་བོའི་གྲས་ཡིན་པ་རྟོགས་ཡོད་པས། 1856ལོར་ཁོང་ཚོ་སེམས་གཅིག་ལུས་གཅིག་གིས་ལས་དོན་དེར་ཞུགས་པ་རེད། ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ་ཡིག་སྒྱུར་གྱི་བྱ་བ་དེདུས་རབས་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་དག་ཅོད་ཡོངས་འགྲུབ་བྱུང་ཞིང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁ་ཆར་1948ལོར་པར་སྐྱེན་བྱས།

དགེ་ཚུན་ཚང་སྟེ་ཞི་བདེའི་ཁྱིམ་གཞིས།

འར་ར་མན་གྱི་སྟོན་ཕྱོག་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་མྱོང་ས་སུ་འགོ་བའི་ལམ་
བཀག་ཡོད་པ་ཤེས་རྗེས། རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ལས་དོན་རྒྱབ་སའི་རྟེན་གཞི་ཞིག་
འཛོལ་དགོས་སྟེ། བདུན་ཕྲག་གཅིག་གི་འགྲུལ་བཞུད་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་མི་གིན་ཏུ་ཁྱེད་བའི་
ལྷ་མ་ར་ལུང་པ་རུ་སྟེབས་པ་དང་། གནས་དེ་རུ་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཞི་བདེའི་བུ་ཞེས་
འབོད་པའི་དགེ་ཚུན་འཕན་པོའི་(Tempu Gergen)ཁྱིམ་དུ་ཁྱིད་པ་ན་དགེ་ཚུན་འཕན་པོ་
ཡིས་དཀོན་མཆོག་གི་ཞབས་བྱེ་བ་དེ་གཉིས་ལ་སྟེ་ཡེན་ཡག་པོ་བྱས། དེས་སྡེ་གི་ཀ་བ་དང་
དགེ་ཚུན་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་རྒྱུད་བར་གྱི་ཡུན་རིང་གི་འབྲེལ་བ་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། འབྲེལ་བ་དེ་ད་
ལྟའི་བར་དུ་རྒྱུན་མཐུད་ནས་བོད་པ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མས་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་པ་བྱས་པ་རེད།

1897ལོར་དགེ་ཚུན་འཕན་པོ་ན་ནས་གོངས་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་
ལ་དང་པ་ཡོད་ཅེས་བརྒྱགས་མ་ཁྱོད་ཡང་། ཁོང་གི་ལོ་12ལོན་པའི་བུ་བསོད་ནམས་(Sonam)
ཀྱིས་རང་གི་པ་དང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཉིས་བར་གྱི་ཁ་བརྟེན་ལ་སེམས་ཞིབ་མོས་མཉན་
ཁྱོད་བས་དཔའ་ངར་བསྐྱེད་དེ་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་ཁས་བླངས། ཡང་བསོད་ནམས་
ཀྱི་ཐག་གཅོད་དེས་ཡུལ་དེ་གའི་སྤྱི་མ་གྲུགས་ཁོས་སུ་བཅུག་ནས། བསོད་ནམས་ལ་རང་གི་དང་པ་
གསར་བ་དོར་ཏེ་ཡང་བརྒྱུར་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ལ་དང་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཆེད་གཞོན་ཤུགས་
ཆེན་པོ་སྤྲད་པ་རེད། ཡིན་ཡང་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་འཛིགས་སྒྲུལ་ལ་ཁ་ལ་མ་བྱས་པར་ལོ་
དེའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་མདོན་གསལ་གྱིས་བྱས་གསོལ་བླངས་པར་མ་ཟད་རང་ཉིད་ལ་ཡོ་སེབ་ཅེས་
པའི་མིང་གསར་བ་ཞིག་བཏགས།

ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ཁོང་གི་པ་ཡི་རྒྱ་ནོར་དང་ས་ཞིང་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཤིང་། ན་གཞོན་དེར་སྟོབ་གསོ་
ཡག་པོ་ཐོབ་ཡོད་པས་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་ཅི་ལྟར་གདམ་གསེས་བྱེད་རྒྱ་དཀའ་ལས་
ཁག་པོར་གྱུར། ཁོང་རང་ཉིད་ཆོང་བ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་འདོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་ཆོང་ལས་གཉེར་ན་
རང་ཉིད་ལྷག་པོར་གྱུར་ནས་འཛོལ་སྦྱིད་པོ་རེལ་བྱུང་། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཡོད་སའི་ལུང་པ་དེ་ནི་ས་
ཁུལ་དེའི་ཆོང་གཉེར་ཉེ་གནས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། ཡང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་
གང་ལྟར་གྱུར་རང་ཉིད་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་སུ་འབྱངས་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་བོད་
པ་ཆོར་བརྒྱག་དགོས་བསམ་བཞིན་ཡོད།

ཁོང་གིས་ཅི་ལྟར་གདམ་གསེས་བྱེད་པ་དེ་དུང་ཐག་གིས་མ་བཅད་སྟོན་ལ་སྟེ་ལམ་ཞིག་རྟོགས་པའི་
ནང་དུ། དེལ་ལ་ཞོན་པའི་ཆོང་བ་སྟོར་ཞིག་རང་ཁྱིམ་གྱི་སྒོ་ཁར་འོངས་ནས། ཆོང་བ་རྒྱམས་ཀྱིས་
རིན་པོ་ཆེ་ཆུ་ཆེན་མང་པོ་དེལ་ལས་སར་ཐོག་པ་དང་། དེའི་ནང་དུ་གྲུང་གོའི་གཡང་ཏེ་དང་བལ་
ཡུལ་གྱི་ཤིང་བཞོན། དེ་དུང་གྱོན་ཆས་རྩ་ཆེན་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་ཆུ་ཆེན་རིགས་

སྤྱི་ཚོགས་ཡོད། ཡང་ཚོང་པའི་འགོ་དཔོན་གྱིས། བདག་པོ་ལགས། འདི་ཡོད་ཚད་ཁྱེད་ལ་དབང་བ་དང་དུང་རིན་པོ་ཆེ་ཅུ་ཆེན་མང་པོ་ཞིག་སྤྲེལ་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་རེད།

དེ་ནས་དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་གཉིད་ལས་སད་པ་དང་། མི་ལམ་དེ་ནི་དངོས་གནས་དོན་ངོམ་ཞིག་དང་འདྲ། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་དེ་ནི་མི་ལམ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཆོ་ངོམ་ཚར་བར་གྱུར། བོད་པ་ཆོ་ནི་མི་ལམ་ཅི་ཞིག་མིས་ཀྱང་དེར་ནང་དོན་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པས། ཁོང་གིས་ཚོང་བ་རྒྱམས་ཀྱིས་སྤྲེལ་པའི་སྐད་ཆ་དེར་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་སྐབས་ཁོང་གཉིད་ལ་ཤོར་ཏེ་ཡང་མི་ལམ་ཐེངས་གཉིས་པ་མིས་ཤིང་དེའི་ནང་དུ། བོད་པ་འགའ་ཆོས་ཁང་ཐབས་ཆག་ཅིག་ཏུ་བསྐྱད་དེ་བཀའ་བཤད་མཁན་གྱིས་ཅོག་ཅེ་སྟེང་གི་དཔེ་ཆ་གྲོག་པར་མཉན་བཞིན་ཡོད། ཡོ་སེབ་ཉེ་སར་བྱིན་པ་ན་དེ་ནི་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཡིན་པ་ཤེས། བཀའ་རྒྱམས་ནི་མེ་ཡིས་བྲིས་ཡོད་པ་དང་། བཀའ་བཤད་མཁན་དེ་གསལ་བོར་མི་མཐོང་ཡང་སྐད་ནི་ཡོ་སེབ་རང་གི་སྐད་ཡིན་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་སྟགས་བཞིར་བལྟས་པ་ལ། མི་དེད་ག་གིས་སྒྲོ་ཅེ་གཅིག་སྒྲིམ་གྱིས་མཉན་བཞིན་པ་མཐོང་། ཡང་མི་དེས། ངའི་སྟགས་པོ་ཁྱེད་ཆོས་ལམ་གང་ཞིག་འདེམས་སྐྱུ་ཡིན་ནམ། ལམ་གཅིག་ནི་སྐྱོན་ལོངས་སྟོང་འཐོབ་བྱུང་ཀྱང་རྟག་གཏན་གྱི་རེ་བ་མེད་པའི་ལམ་ཡིན་ཞིང་། ཅིག་ཤོས་ནི་དཀའ་ཆོག་སྟེན་ལྡན་ཡང་མཐར་ཐུག་སྟེན་བར་དུ་དགའ་སྤྲོས་ཁེངས་པའི་གསེར་གྱི་མཁར་ནང་བསྟོད་པའི་ལམ་ཡིན་ཞེས་སྤྲེལ།

ཡོ་སེབ་གཉིད་ལས་སད་ནས་མི་ལམ་དེར་བསམ་སྒྲོ་བཏང་བ་ན། དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་ལ་གསུངས་པའི་བཀའ་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་ལུས་མི་སར་བཙུགས་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་འདོད་རྗེས་ལ་གྲུ་ཡངས་གཏོང་བར་ཞུས་པ་རེད། ལུང་པའི་ནང་དུ་འཆོ་བ་རོལ་ན་ཁོང་ལ་སྐྱོན་ལོངས་སྟོང་ལྡན་ན་ཡང་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གི་དགོངས་པ་གཏན་ནས་མིན། ཁོང་གིས་དེ་ཡོད་ཚད་དོར་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་དགོས་བསམས་པ་རེད།

དེ་ནས་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་སྐྱོན་ལོངས་པ་མང་ཤས་ལོ་མང་པོར་རང་གི་བྱིས་ཚང་ལ་བདག་གཉིས་བྱེད་མཁན་གཞིག་བོར་བཞོས་པ་དང་། ཡོད་ཚད་བཀོད་སྒྲིག་ཡག་པོ་བྱས་རྗེས་ཁོང་རྟ་ལོན་ནས་རང་ཉིད་འདུག་སའི་ལུང་པ་དེད་པ་བྲལ་བ་རེད།

ནམ་མཁའི་རོགས་རམ།

དཀོན་མཆོག་གིས་སྐད་བརྗོད་པའི་མཁའ་པའི་མི་ཞིག་མངགས་པ་དང་། སྐད་བརྗོད་པ་མཁའ་པའི་མི་དེས་སྒྲོན་ཆད་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བཙུན་པ་ཡིན་པའི་མི་གཉིས་རང་གི་ལག་རོགས་སུ་བཙུང་བས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་པའི་ལས་དོན་ལ་སྤྲུལ་འདེད་ཆེན་པོ་ཐོབ།

མཐར་དཀའ་སྤྱུག་ཚད་མེད་བྱངས་རྗེས་བོད་ཡིག་གི་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་པ་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ
1862ལོར་པར་སྐྱབ་བྱས།

ད་ལྟའི་ཆར་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་འགའ་ལྟོ་ཡོད་ཀྱང་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་འདྲའི་
དང་ལེན་མི་བྱེད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་དཔེ་ཆ་ནང་གི་ཐ་སྙད་ལ་གོ་བ་མི་ལོན་པས་གྲོག་པ་བོ་མང་
བོ་ཞིག་གནས་ཚུལ་དེ་འདྲར་སྤང་དུས་མཐུད་དུ་ལྟོག་བྱེད་མི་བྱུང་པ་རེད། བོད་ཀྱི་ལྷ་གི་
ཀ་པ་དང་འཕྲིན་པ་བཟང་སྟོག་མ་ཁན་ཚོས་ཡུལ་དེ་གའི་ནང་པ་རྣམས་ལ་དགོན་མཆོག་གི་བཀའ་
བརྒྱུད་དུས་ཁོང་ཚོར་སྟོབ་མེད་པ་དང་སྤང་མེད་དུ་བསྐྱར་བའི་རྣམ་པ་དང་སྤང་།

དང་ཐོག་ནས་བཟུང་ཡིག་སྐྱར་རྣམས་ཀྱིས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ལ་རྒྱས་མི་མངའ་བའི་རིག་
གནས་གིག་ལ་མཆོན་ན། ཁོང་ཚོས་ཐ་སྙད་གང་ཞིག་སྤྱད་དེ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྐོར་གྱི་མིང་
བད་རྣམས་བསྐྱར་དགོས་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་སྒྲོ་བྱུང་ཞིང་། བོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་གང་ཞིག་གིས་དགོན་
མཆོག་དང་སྐུ་བས་མགོན། སྤྱིག་པ་སོགས་ཀྱི་ནང་དོན་མཆོན་དགོས་པར་ཁོང་ཚོས་ཡུན་རིང་
ཞིག་ལ་གྲོས་བསྐྱར་བྱས་ནས་གསོལ་བ་བྱུང་། བེད་སྟོད་བྱས་པའི་ཐ་སྙད་རེ་རེ་སངས་རྒྱས་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ནང་དོན་འདུས་པས། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྙད་རྣམས་བཀོལ་ནས་དགོན་
མཆོག་གི་བཀའ་ལྟེ་གཟེ་བརྒྱུད་དེ་མོངས་དང་གྱིས་སྤྱུག་ཅིང་འཛིག་རྟེན་ལྟ་བུ་མི་གཅིག་པའི་མི་
རིགས་གིག་ལ་སྟོག་པའི་ཐབས་ནི་ཉ་ཅང་རྟེན་དཀའ་བ་རེད།

གཞན་ཡང་རེས་པར་སེལ་དགོས་པའི་དཀའ་གནད་ཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གང་ཞིག་
བེད་སྟོད་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་དེ་སྒྲུ་མ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོད་པའི་
གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ལ་བསྐྱར་དགོས་སམ། ཡང་ན་སྤྱིར་བཏང་མང་ཆོགས་ཀྱིས་སྟོད་པའི་སྐྱད་
དུ་བསྐྱར་དགོས། དེ་ནི་དངོས་གནས་གང་མ་གསེས་བྱེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། གལ་ཏེ་ཁོང་
ཚོས་སྟོད་པའོལ་ཡི་གེ་བེད་སྟོད་ན་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལ་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བཙུན་
པ་རྣམས་ཀྱི་བརྟེ་འཛིག་མི་ཐོབ་པར་མ་ཟད་དེ་ནི་དཔེ་ཆ་དང་པའི་གསུང་སྤྱི་བའི་ཉེན་ཁ་
ཡོད། ཡང་གལ་ཏེ་ཁོང་ཚོས་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་བེད་སྟོད་ན་དགོན་པ་ནང་གི་བཙུན་པ་དང་རྩ་
མོ་རྣམས་ཏེ། སྟོབ་གསོ་ཐོབ་ནས་གྲོག་ལ་བྱང་བ་དག་གིས་དག་ཟོད་གྲོག་བྱུང་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་གི་སྤྱོད་སྒྲོ་ལམ་པའི་དགོ་རྒྱན་ཡོ་སེབ་ཕྱི་རོལ་ཏུ་བསྐྱོད་ནས་རྒྱང་རིང་གི་བོད་པའི་
གྲོང་ཆོ་ཞིག་ཏུ་སོང་པ་ན། ཉིན་གྲང་ཆ་བ་ཆེ་བས་ཁོང་ཉིད་བསེལ་གྱི་བ་འོག་ཏུ་མི་གཡོལ་ག་མེད་
བྱུང་། དེ་ནས་ཁོང་ཉིད་དགོན་པ་ཞིག་གི་རྩིག་པར་བསྐྱས་ནས་ངལ་གསོ་སྐྱབས། སྒྲ་མ་ཞིག་གིས་
མ་ཞི་འདོན་བཞིན་རྩ་བརྟུངས་ནས་སྟོན་ལམ་གསུང་བ་ཐོས། སྟོ་བྱར་དུ་ཁོང་ག་ཉིད་ལས་སངས་
དང་འདྲ་བར་སྒྲུ་མའི་གསུང་རྣམས་ཀྱང་པའི་ནང་དུ་ཡང་ཡང་བྱན་པ་རེད།

འདི་ནི་ངོ་མ་ཡིན་ནམ། སྤྱི་མ་དེས་གནའ་དཔེ་ཞིག་སྒྲོར་འཛིན་པའི་ནང་ཡིག་སྐྱར་ཆོས་འཆོལ་
བཞེན་པའི་ཐ་སྙད་དག་ཡོད་པ་རེད། ཡོ་སེབ་དགོན་པའི་ནང་དུ་རྒྱལ་ས་ནས་དཔེ་ཆ་དེར་བལྟ་
འདོད་པའི་རེབ་བཏོན།

སྤྱི་མ་ཆུན་པ་དེས་སྤྱི་མ་སྤྱི་མ་ཞུས་པར་དཔེ་རྙིང་དེ་ལ་བྱེས་ནས་ཁ་མདོག་ཡལ་བའི་
ཤོག་ངོས་ཡོ་སེབ་ལ་བསྟན་ཏེ། བྱོན་གྱིས་དཔེ་ཆ་འདི་གང་ནས་ཁྱེད་ཡོང་བ་དྲིས་ན། དེ་ནི་ལྷ་
ཆོག་གིས་ཀྱིས་མ་གཏོགས་མི་ཤེས། ངའི་པ་ཡིས་དཔེ་ཆ་འདི་བཀྲལ་གས་མྱོང་ལ། ཁོང་གི་པ་ཡིས་
ཀྱང་བཀྲལ་གས་མྱོང། དཔེ་ཆ་འདི་ནི་ལྷ་ཆོག་གིས་རང་གིས་བྱས་ཀྱིས་གནང་བ་ཡིན་ཞེས་གསུངས།

དཔེ་ཆ་དེའི་ནང་གི་ཡི་གེ་ནི་བརྗེད་ཟེན་པའི་ཁ་སྐད་གྱིས་བྲིས་ཡོད་པས་ཡོ་སེབ་ངོ་མཚར་
བར་གྱུར། སྐད་ཅིག་དེ་ཉིད་ལ་ཁོང་གིས་ཡི་གེ་དེ་ནི་ཁོང་ཆོས་འཆོལ་བའི་ལྷེ་མིག་ལྷ་བྱ་ཡིན་
པ་རྟོགས། དེའི་ནང་དུ་ཁོང་ཆོས་འཆོལ་བའི་དཀོན་མཆོག་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ཡོད་པར་མ་ཟད།
གསལ་ལ་འདེབས་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱང་ཡོད་ལ། གཞན་ད་དུང་ནང་དོན་ཅུང་ཙམ་དཀའ་བའི་ཐ་
སྙད་མཆོན་བྱེད་གྱི་མིང་བད་དང་ཆོག་རྒྱུ་ཡང་ཡོད་པ་རེད། ཡི་གེ་དེ་ནི་གནའ་བོའི་ཡོ་གོ་ལས་གོ་
སྤྱི་བས་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཆོག་ཆོག་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེར་བབས་ཀྱི་བོད་པ་སྟེ་རི་ཁུལ་དུ་སྤོང་བའི་
མི་རྒྱུས་གྱིས་ཀྱང་གོ་བ་ཡོན་བྱུང་པ་རེད།

དེ་ནས་ཡོ་སེབ་གྱིས་སྤྱི་མ་ཆུན་པ་དེར་དཔེ་ཆ་རང་ཉིད་ལ་གཡོར་བའི་རེབ་ཞུས་པ་ན། སྤྱི་
མ་ཆུན་པ་དེས། ངས་མི་གཞན་སུ་ཞིག་ལ་འདྲ་དཔེ་ཆ་འདིར་རེག་ཏུ་བཅུག་མ་མྱོང་ལ། དཔེ་ཆ་
དེ་ནི་ནམ་ཡང་རིན་པོ་ཆེ་ལྟར་བསྐྱར་བས་མི་ཆམེད་ཅིག་གིས་དེ་ཁྱེད་ག་ལ་རུང། ཡིན་ཡང་ངོ་
མཚར་བ་ཞིག་ལ་ངས་དཔེ་ཆ་དེ་ཁྱོད་ལ་སྤྱད་ན་འགྲིག་སྟམ། ངས་རེབ་ཡིན་ན་ཁྱོད་གྱིས་དཔེ་
ཆ་འདི་མི་གཞན་དང་མཉམ་དུ་སྤྱོད་དགོས། མི་འགྲུང་བར་འདི་རྒྱུ་ཤེས་ལུས་འདི་དང་འབྲལ་
པེས་ཡིན་ལ། ལྷ་བས་དེར་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འདི་འདི་ནས་དཔེ་ཆ་ཁྱེད་མི་བྱུང་བས་ཁྱོད་གྱིས་ད་
ལྟ་ཁྱེད་རོགས། ལྷ་ཆོག་གིས་ཁྱོད་དང་མཉམ་དུ་བཀྲལ་གས་པར་སྟོན་ཞེས་གསུངས།

མཐར་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྐྱར་མཐའ་ཆོར་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བསྐྱར་བའི་ལྷེ་
མིག་ལྷ་བྱ་གནང་བས། ཡིག་སྐྱར་ལས་དོན་གྱི་གོ་མ་སྤྱི་མ་མཐུན་དུ་སྒྲིམ་ནས་<<ཨིབ་རི་པ་
རྒྱུས་ལ་སྤྱིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག>>དང་<<མདོན་པའི་མདོ།>>གཉིས་ལེགས་འབྲུབ་བྱུང་ལ་ཉེ།

དེབ་ཞེན་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ནི་1903ལོར་ཡིག་སྐྱར་བྱས་ནས་ལེགས་འབྲུབ་བྱུང་ཆེས་ཡོ་
སེབ་གྱིས་སྤྱི་མ་ཆུན་པའི་ཡིག་སྐྱར་འགོ་བཙུམས་པ་རེད།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ཡིག་སྐྱར་བྱས་པ་དེས་བསྐྱར་དར་ཆེན་
པོ་ཞིག་འབྱུང་མ་གྱུར་ཀྱང་བོད་པའི་དད་ལྡན་སྤྱོད་ཞིག་གི་དད་པ་བརྟན་པོར་གྱུར་ནས། སངས་
རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བཙུན་པའི་ཁྱོད་དུ་ཡོ་གཉིས་ལེགས་ཀྱི་གོ་གནས་མཐོ་རུ་ཕྱིན། རྒྱུ་མཆོན་
ད་ལྟ་ཁོང་ཆོས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་སྟོན་བྱུང་བར་གྱུར་བས་རེད། 1926ལོར་དགོན་བདག་

ལྷ་མ་ཞིག་གིས། ངས་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ཁ་ཆད་བཀྲགས་ཆར། ད་དུང་ཞལ་ཆད་རྟིང་བ་ཡོད་
དམ། གལ་ཏེ་ཡོད་ན་དཔེ་ཆ་ཁ་ཆད་ངལ་བསྐྱར་རོགས་གནང་། ང་རང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལ་སྒྲོ་བ་
ཆེན་པོ་ཡོད་ཅིས་ཡོ་སེབ་ལ་འཕྲིན་ཡིག་སྒྲིངས་པ་རེད།

དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅེས་བྱ་བ་
བཞུགས་སོ་

མོ་ཤེ་ཡིས་ཡི་གེར་བཀོད་པའི་
མདོ་དང་པོ་དང་
གཉིས་པ་

Genesis and Exodus
the First and Second Book
of the
Holy Bible
in Tibetan.

Berlin 1905.
Printed for the British and Foreign
Bible Society.

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་རྟིང་པའི་དཔེ་ཆ་ཐོག་མ་གཉིས་ཀྱི་
མདུན་ཤོག 1905ལོར་པར་སྐྱེན་བྱས།

བདུད་དང་འཐབ་རྩོད་བྱས་པ།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་རྗེས། 1935ལོར་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ཡིག་སྐྱར་མཚམས་བཞག་པ་དང་
ཁོང་གི་ཅོག་ཅེ་སྟེང་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་མ་ཟིན་ཆ་ཆད་བཞག་ཡོད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་
དབུགས་རིང་ཞིག་ལྷུང་ཞིང་། ད་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཁྱེད་ནས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་
བའི་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྒང་དུ་སྔོན་པའི་བོད་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་ཆོག་པར་འདོད་པ་རེད།

ཡིན་ཡང་ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ། དེ་ནས་ལོ་13ཀྱི་འཐབ་རྩོད་ཇ་དྲག་བརྒྱད་དེ་བོད་ཡིག་
གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་དག་ཟོད་མི་རྣམས་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་མངོན་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་རྒྱན་སྟོལ་

དང་བུལ་པའི་དོན་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱེད་མར་བྱུང་བ་དེས་ཕྱན་ཙམ་གྱིས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་ལས་
དོན་རྩ་ནས་གཏོར་བར་བྱས། དེ་ནི་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་ཚད་མ་མཉམ་དུ་འདུས་ནས་བོད་
པ་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་ལློག་པར་བཀག་འགོག་བྱེད་པ་འདྲ།

ཐོག་མར། རྒྱ་གར་གྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་མི་སྣར་ལག་རྩལ་ཞན་
པས་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་པར་སྐྱེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། ཐློག་ཀླད་དང་བསྐྱར་དཔར་འཕུལ་ཆས་མ་
བྱུང་སྟེན་གྱི་དུས་ཡུན་ཉ་ཅང་རིང་པོའི་ནང་། ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་རིན་ཆེན་པོ་དེ་དག་གི་དེ་སྐོར་ཞིག་
གི་ནང་དུ་ཉར་ཆགས་ཡག་པོ་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་ནས་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་དབྱིན་ཇིའི་
སྤྱི་ཁྱབ་པུའུ་རྒྱུལ་འདྲེན་བྱས།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལོན་ཏོན་དུ་བསྐྱུལ། ཡིན་ཡང་རྟེ་མི་ཡི་དམག་དཔུང་གིས་
ཡོ་རོབ་གླིང་ལ་དམག་རྒྱག་དུས། དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ས་འོག་
ཁང་པའི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་ན་ཙམ་འབར་མདེལ་གྱིས་གཏོར་བཏྲག་བཟོ་བར་སྐྱེམ་ནས་མ་ཟིན་
ཅུང་བདེ་འཇགས་ཡིན་པའི་གོང་ཚོ་དུ་བསྐྱུལ། བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལོན་ཏོན་གོང་
ཁྱེར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལེ་བར་300མཚམས་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཚོས་ཁང་ཆེན་མོ་ལི་ཕུན་བྱ་བའི་ས་འོག་
གི་དུར་ཁུང་དུ་སྤྱོད། སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་འབྲུག་ཇོ་དག་དུ་གྱུར་ཅིང་། སྤྱི་ལུ་ཆིག་སྟོང་
ཅན་གྱི་འཕུར་མདའ་ཞིག་ཚོས་ཁང་ཆེན་མོ་ལི་ཕུན་འགམ་གྱི་ལམ་ནང་དུ་ལྷུང་ནས་ཚོས་ཁང་གི་
ཕྱི་ལོ་སྤྱོད་པའི་གནའ་བོ་མ་ཐུབ་པ་མེད། སྤྱི་གཅིག་གི་བར་གྱི་ཚོས་ཁང་ནང་དུ་བོད་ཡིག་གི་
དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་བཞག་ཡོད། འཕུར་མདའ་གཏོར་མཁན་གྱིས་སེམས་
ཚུང་གིས་འཕུར་མདའ་གཏོར་བ་ན་མེ་སྤར་སྤྱིག་ཆས་ལ་གནད་དོན་ཅི་ཡང་མེད་པས་ཅིའི་ཕྱིར་མ་
གས་པ་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་མ་ཤེས།

དགེ་ཆུན་ཡོ་སེབ་གྲིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྐྱར་བཞེན་པ།

འཛམ་གླིང་འབྲུག་ཆེན་གཉིས་པ་མཐུག་ཚྛོགས་ཆེས་དགེ་ཆུན་ཡོ་སེབ་ལོ་60ལོན་ཞིང་། ལོ་
ངོ་བོ་ལྷན་གྱི་རིང་ལ། ཁོང་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་རང་གི་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་
སྐྱབ་བྱེད་བྱུང་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་བསྐྱགས་ནས་བསྟན། སྐབས་དེར་ཡོ་སེབ་གླིང་རྟོག་འཛིང་ནང་
དུ་ལུང་ཡོད་པས་གནས་ཚུལ་མེ་ལེགས་སུ་འགོ་མ་བྱུང་། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་
ཡང་བསྐྱར་བྱ་གར་དུ་བསྐྱར་བའི་རེབ་བཏོན་ཏེ་རང་ཡུལ་དང་ཐག་ཉེས་ར་པར་སྐྱབ་བྱེད་བྱུང་པའི་
རེབ་བཅངས། རྒྱ་མཆོན་སྐབས་དེར་བྱ་གར་དུ་པར་སྐྱབ་ལག་ཅུལ་གསར་བ་ཞིག་རྟེན་པ་རེད།

ཡིད་སྦྱོར་བ་ཞིག་ལ་བྱ་གར་གྱི་པར་སྐྱབ་ཆོང་པས་དོན་དེ་ལས་མ་སྒྲངས་པར་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་
དེ་ནི་སྐྱས་ཆད་ཞན་པའི་ཤོག་ཁྲ་སྟེང་བྲིས་ཡོད་པས་བསྐྱར་དཔར་བྱེད་ཐབས་མེད་པ་དང་། ཡང་
ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་ཁ་ཆང་ཡང་བསྐྱར་བྱེད་དུ་བཟོས་པའི་ཤོག་དཀར་སྟེང་འགོད་དགོས་ཟེར། དེ་
ནས་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་ཕྱི་ལོགས་སུ་བསྐྱལ་ནས་ལོ་མང་ལོ་འགོར་ཆེས་ཡང་བསྐྱར་དགེ་ཆུན་ཡོ་
སེབ་ལག་ཏུ་འབྱོར་ཞིང་། ཁོང་གིས་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་ལ་སྟོབས་ཤུགས་གནང་སྟེ་དོན་
དེ་བསྐྱབ་བྱུང་པར་གསོལ་བ་བཏབ།

ཡང་ལོ་གཉིས་འགོར་ཆེས་དགེ་ཆུན་ཡོ་སེབ་གྲིས་རང་གི་མི་ཆའི་འགན་ཁུར་མ་བུ་དུ་སྐྱབ་
དུས་སུ་རང་གི་ལུས་ཤུགས་ཉམས་བཞེན་པ་ཆོང་། དེ་ནས་རྒྱུན་རབ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། ཉེན་འགའི་
ནང་ཁོང་གིས་ཞོགས་པ་ནས་མཆོན་མའི་བར་དུ་ལས་དོན་བསྐྱབས་པས་མགོ་ཡུ་འཁོར་ཏེ་སར་
འབྱེལ་བ་དང་དབྲགས་ཀྱང་འབྱེད་དཀའ་བར་གྱུར། ཁོང་གི་སྤྲིང་ནད་ཡང་བསྐྱར་འཕར་བ་རེད།

དེ་ནས་ཀྱི་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་བྱོན་ཆུང་པའི་བོད་པའི་ཆོས་ཚོགས་ཤིག་གི་དང་ལྷན་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གིས་སྤྱིང་རྗེ་གནང་བར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་རང་གི་སྤྱིང་ཉེ་བའི་བདག་སྦྱང་ཡོ་སེབ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་སྐྱེན་མ་བྱས་སྡོན་ལ་ཆོ་ལས་འདས་ངེས་པ་ཡིད་ལ་གཏན་ནས་བྱར་མ་ཕྱིང་། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ཆོའི་གསོལ་འདེབས་ལ་གསན་ནས་དགོ་ཀྱན་ཡོ་སེབ་ལ་ཡང་བསྐྱར་སྟོབས་ཤུགས་འཛོམས་པ་རེད། ཆང་མས་ཅོག་ཅོ་བྱང་པར་ཅན་ཞིག་བཟོས་ཏེ་དགོ་ཀྱན་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་མུ་མཐུད་དུ་མ་ལ་ཁྲིའི་སྟེང་ལས་དོན་སྐྱབ་བྱབ་པ་བྱུང་། གཞན་ཡང་ད་དུང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་བཤུ་མཁན་གཉིས་བཅའ་ནས་ལས་དོན་མང་ཆེབ་སྐྱབ་རོགས་བྱས་པ་དང་། དགོ་ཀྱན་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ཁོ་ཆོའི་ལས་དོན་ལ་ལྷ་རྟོག་དང་ལུ་དག་བྱེད་པའི་འགན་ཁུར་བ་རེད།

མཐར་1946ལོའི་ཟླ་8པའི་ཆོས་11ཉིན། དགོ་ཀྱན་ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཆོས་མཐའ་མཐུག་གི་བཀའ་ཚིག་རྒྱུག་བྲིས་གནང་བ་སྟེ། ལགས་སོ། ། ང་ཅི་ལྟར་དུ་ཡོང་ངེས་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སོ། ། ཨ་མེན། གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལགས། ཁྱེད་ཉིད་མེད་ས་པར་ཁྱེད། ། གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་ཐུགས་རྗེ་ནི་དང་ལྷན་དམ་པ་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱིས་གནས་པར་སྟོན། ཨ་མེན། ། (མཛོན་པ། 22:20-21)

དེ་ནས་ཉིན་ལྷུ་འགོར་རྗེས་དགོ་ཀྱན་ཡོ་སེབ་ཆོ་ལས་འདས་ནས་ཡུན་གཏན་ཀྱི་བྱ་དགའ་ལེན་དུ་མེད་ས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་སྟོར་དང་པོས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྐྱར་འགོ་བརྩམས་པ་ནས་བཟུང་ལོ་ངོ་90འདས་པ་དང་། <<ཡོ་རྟན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>པར་སྐྱེན་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་80ཕྱིན། ད་ལྟ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཆ་ཆང་བསྐྱར་བྱེད།

ཆུའི་ནང་དུ་སྤངས་པའི་ཤོག་འདམ།

བརྗོད་མ་དགོས་པ་ཞིག་ལ། བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་སྐྱེན་བྱེད་དུས་སུ་བདུད་ཀྱི་རོ་ཆོལ་དང་བཀག་འགོག་མང་པོ་ཞིག་དང་བྱུང་། ལུ་དག་བྱས་པའི་མ་ཟིན་ངེས་པར་དུ་དེལ་ལ་བཀལ་ནས་གཡང་གཟར་གྱི་རི་བོ་བརྒྱལ་ཏེ་ལ་དུགས་ཀྱི་ལྷེ་གནས་སྒྲེ་གོང་ཁྱེད་དུ་བསྐྱལ་དགོས་པ་དང་། མིང་ལ་བསམ་འབྲུག་ཅེས་འབོད་པའི་བོད་པ་ན་གཞོན་ཞིག་གྲུས་ནས་མ་ཟིན་བསྐྱལ། སྒྲེ་གོང་ཁྱེད་དུ་འགྲོ་བར་ཉིན་50ལྷག་དགོས་པ་དང་བྲག་བྲིས་མ་ཟིན་གནས་དེ་ནས་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་བྱེད་ཁང་དུ་བསྐྱལ་དགོས།

ལྷ་འགའ་འགོར་ཟིན་ཡང་བསམ་འགྲུབ་སྒོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཅི་ཡང་ཐོས་ཀྱི་མ་བུར། ཁོང་དང་
འཇིག་པོ་ཆེ་ལས་ཀྱང་རྩ་ཆེ་བའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་མ་ཟིན་གཉིས་མཉམ་དུ་ཐང་རྒྱུ་དུ་ཡིས་
བསམ་དད་ལྡན་ཚོས་ཁོང་ནི་ཐག་པས་བསམ་དཔ་དང་ཡང་ན་ཁོང་ལ་གཤོད་འཚོ་ཐེབས་པར་འདོད།

ཡང་དགའ་འོས་པ་ཞིག་ལ་དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་གྱིས་ལྷ་དག་བྱས་པའི་མ་ཟིན་གཞན་ཞིག་ཀྱང་
སྒོན་རྒྱུད་ནས་གྲགས་བྱས་ཡོད་པས། ཁོང་གིས་མ་ཟིན་དེ་མིང་ལ་ཕྱ་ཉ་ཏུར་ཞེས་འཕོད་པའི་
ཕྱ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ལ་སྤྲད་པ་ན་ཁོང་བསམ་འགྲུབ་ཀྱི་རྗེས་དེད་ནས་ཡང་བསྐྱར་ལམ་དུ་ཆས། ཕྱ་
ཉ་ཏུར་ཉག་ག་ཞིག་ཏུ་སྤྲེལ་བར་ན། ལུང་པའི་ནང་སྒོག་དམར་འཕྲུག་ནས་འབྲུག་སྒྲིལ་བ་
དང་། ཁོང་གིས་མྱུར་དུ་རྟ་རྩོད་པོར་ཞིག་གི་རྒྱབ་ལོགས་སུ་ཁྱེད་ནས་རང་ཉིད་སར་བསྐྱད་དེ་ཆར་
རྒྱུད་དུག་པོར་གཡོལ་ཐབས་བྱས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་སྒོར་འབྲུག་པའི་སེར་བ་ཆེན་པོ་བབས་
ཏེ་ཁོང་གི་རྒྱབ་དང་མཐིང་པར་བརྒྱབ། སྒོར་བུར་དུ་སྒོག་དམར་འཕྲུག་པ་དང་བསྐྱར་འབྲུག་སྒྲིལ་བ་
ལྷིང་གསལ་ཏེ་ཉི་མུན་ནག་ནང་རྒྱག་པར་བརྩོན་ཡང་ཕྱ་ཉ་ཏུར་གྱིས་ཤུགས་ཡོད་ཆོད་གྱིས་རྟ་
ཁ་བསྐྱར་བ་རེད། ཁོང་ཆོད་མཐའ་འཁོར་གྱི་རྩོད་པོར་སྤྲེད་དུ་སྒོག་དམར་འཕྲུག་པ་དང་མཐའ་
དབུགས་ནང་དུ་ས་འཚོག་མའི་དྲི་མ་བྱུང་ཡོད། འབྲུག་སྒྲིལ་བ་ནི་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་
ཆོང་མ་མཉམ་དུ་འདུས་ནས་འཛིགས་ཐག་ཆོད་པའི་འགྲུལ་བཞུད་པ་དེ་ལ་བསྐྱད་རྒྱུ་བ་དང་
མཚུངས། སེར་བའི་རྗེས་སུ་དུག་ཆར་ནི་གནམ་རལ་བ་ལྟར་ས་ལ་བྱེ་བ་རེད།

དེ་ནས་ཁོང་གིས། དཀོན་མཆོག་ལགས། ཁྱེད་གྱིས་ང་ལ་རོགས་རམ་གནང་ནས་བདུད་གྱི་
དབུང་ཚོགས་ལས་སྒྲོབ་པར་མཛོད། ཁྱེད་གྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བསུང་བར་མཛོད་ཅེས་སྒྲིད་
གསང་མཐོན་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ན། སྒོག་འཕྲུག་ནས་ཐོག་བརྒྱབ་པས་ཁོང་དཔེ་མེད་དུ་
བརྒྱུལ།

ཡུན་རིང་འགོར་ནས་ཁོང་དཔེ་མེད་སྤྲེལ་བ་སྤྲེལ་དུག་ཆར་འབབ་མཚམས་ཀྱང་བཞག་འདུག་ ཁོང་
གི་མཐའ་འཁོར་དུ་ཐོས་རྒྱུ་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཡོངས་སུ་དབེན་པར་གནས་ཤིང་། ཁོང་གིས་སྒོར་བུར་
དུ་རང་ཉིད་འོན་པར་གྱུར་པ་ཤེས་སོང་། དེ་ནས་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་དག་ཟོད་
སྒྲ་ཅུང་ཙམ་ཐོས་ཐུབ་པར་གྱུར། རྒྱ་མཚན་ཐོག་བརྒྱབ་པས་ཁོང་གི་རྩ་བ་འོན་པར་བཅོས་པ་རེད།

ཕྱ་ཉ་ཏུར་གྱིས་དཔལ་རར་ཆེར་བསྐྱེད་ནས་མདུན་དུ་བསྒྲིད་པས་མཐར་དམིགས་སར་སྤྲེལ་བ།
དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་སྤྲེལ་མི་སྤྲེལ་ཁོང་མཐོང་མ་ཐག་རྒྱག་ཁོངས་
ནས་མདུན་བསུས་ཏེ་སྤྱོ་མོ་ཁ་བྱས་པ་ན་རྒྱལ་པོ་བརྒྱུན་པར་བཅོས་པའི་ཤོག་བུ་རྩམས་
སར་ལྟར། དུག་ཆར་བབས་ནས་སྤྱོ་མོ་ནང་དུ་རྒྱུགས་པ་རེད། དེ་ནས་ཕྱ་ཉ་ཏུར་གྱིས་ཤོག་
བུ་དེད་ག་ལེན་ཅིས་བྱས་པ་ན་ལེན་མ་བྱུབ། ཁོང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་དོན་མེད་དུ་གྱུར་པ་དང་།
ཁོང་གིས་བདུད་གྱིས་ཐུག་བྲིས་རིན་ཆེན་པོ་དེད་ག་ལ་དོན་རན་གང་ཞིག་སྤྲད་པ་དེར་དཀོན་
མཆོག་གིས་བདེན་དཔང་བྱེད་ཆོད་ལྟ་བ་ལུལ་ཏོ། །

མཐུག་མཐའ་ཏུ་བཅོམ།

དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་སྒྲུབ་མི་སྣ་ཁྲི་ཤིང་རྒྱུ་མ་དངོས་གནས་སེམས་
ཉིད་ཀྱི་འཐབ་རྩེ་རྩ་ཅིག་གི་ཁོད་དུ་ལྷུང་བས། མིའི་རིགས་ཀྱི་སྒྲོ་བས་ཤུགས་ལས་བཀལ་
བའི་རྩས་མཐུ་ལ་བརྟེན་ན་དག་ཅོད་རྒྱལ་ཁ་ལེན་ཐུབ་པ་ཆོར་བ་དང་། ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་མང་
པོ་ཞིག་གི་མུ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ལས་གཞི་བདེ་སྒྲག་རང་
འགྲུབ་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་རོགས་ཞུས་པ་རེད།

ཡང་ཐེངས་གཅིག་ལ་ན་ར་འགྲུངས་བྱས་རྗེས་ཞུ་དག་བྱས་པའི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་གསུམ་པ་
སྟེ་གོང་ཁྱེད་དུ་བསྐུལ་ནས་མཐར་པར་སྒྲུབ་བྱེད་ཐུབ་པར་གྱུར། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་དམ་པའི་
གསུང་རབ་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་སྟེལ་མཁན་བསམ་འགྲུབ་ཀྱི་སྐྱེ་སྤང་ཡང་བྲག་འདབས་སུ་ཉེད་
ཅིང་། ཁོང་ནི་གངས་ཉིལ་ནས་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད། 1948ལོའི་ཟླ་8པར་སྐྱིད་པའི་ཉིམ་ཤར་
བ་དང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་དང་པོ་དེ་ཁ་ཆོང་པར་སྒྲུབ་བྱས་འགྲུབ་པ་རེད།

དགོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཕྱོགས་བཞིར་བསྒྲགས་པ།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་ཐེངས་དང་པོ་དཔེ་ཆ5000རེ་ཤིམ་ལ་ཡའི་ལོགས་
གཉིས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་དང་བོད་ཀྱི་མུ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྤྱད།

དེ་ཡང་སྐབས་དེར་བོད་ལྗོངས་ནས་རྒྱ་གར་དུ་བྲོས་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཐེང་བཅུ་བཞི་པ་བསྟན་
འཛིན་རྒྱ་མཆོད་ཕྱག་ཏུ་ཡང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་འབྱོར་བ་རེད། འཕྲིན་
བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་གིས་ཁོང་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་གསར་བ་ཞིག་སྤུལ་བ་
ན། ཁོང་གིས། བཀའ་དྲིན་ཞུ། དས་དཔེ་ཆ་འདིའི་སྐོར་ཐོས་སྤྱོད་ཡང་སྟོན་ཆད་ཐེངས་གཅིག་ལ་
མ་གཏོགས་མཐོང་མ་ཐུབ། མི་ཞིག་གིས་དཔེ་ཆ་འདིའི་ནང་དུ་རྒྱབས་ཆེ་བའི་དགོན་མཆོག་གི་
སྐོར་བརྗོད་ཡོད་པ་དང་ཁོང་མི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་སྟེང་དུ་འཁོ་བ་ཡིན་ཟེར་ཞེས་གསུངས།

བྲིས་སུ་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཁྲི་བྲི་འབུམ་འབུམ་བཅོན་བཟང་བྱས་ནས་ངལ་རྩོལ་བསྐྱར་བཀོད་
བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པ་དང་། མི་མང་པོར་མནར་གཅོད་ཆོབས་ཆེན་ཐེབས་པས་ཆོ་ལས་འདས།
བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པའི་བཅུན་པ་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་འབྱོར་
བ་ན། ཁོང་ལ་དཔེ་ཆ་དེའི་ནང་གི་བཀའ་ལས་སེམས་འགུལ་ཐེབས་པས། ཁོང་གིས་ཡིད་སེམས་
འགུགས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བྲིས་ཏེ། ཀྱེ་གྲོགས་པོ་ཆམེད་ལགས། ཁྱེད་ཀྱིས་རི་ལུང་མང་པོ་
བཀལ་ནས་བསྐུལ་འོངས་པའི་དཔེ་ཆ་ནི་བཅོན་ཁང་དུ་སྤྱད་པ་དའི་ལག་ཏུ་འབྱོར་ཞིང་། དས་
དཔེ་ཆ་འདིའི་ནང་གི་བཀའ་པེ་རེ་སྟོག་དུས་ངའི་སེམས་ལ་འགྱུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས། འོད་

ནི་ངའི་ཕྱན་ནག་གི་ཆེ་སྟོག་ནང་དུ་གར་བས་ཁྱེད་ཀྱིས་ང་ལ་འོད་སྣང་ལྔ་ལས་མང་བོ་གནང་
རོགས་ཞེས་བཀོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

1942—1959ལོའི་རིང་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་གོག་དངུལ།

བོད་མི་རིགས་ལ་རང་བཅའ་རྒྱུ་ཁབ་ཅིག་ཡོད་འདོད་པའི་རེ་བ་དེ་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་ཅུ་བ་ནས་སྤོང་བར་གྱུར། ཟིང་ཆ་ཆུ་ཆེན་པོ་ལངས་པ་ཡིས་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སོ་སོར་གྲུགས་སྐྱོན་ཐེབས་པ་དང་། མང་ཚོགས་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་བསད།

1913ལོ་ནས་1950ལོའི་བར་དུ་ལྷ་སའི་བོད་སྤྱི་དགུང་གིས་རང་གི་རྒྱལ་དར་དང་ལམ་ཡིག་སྒྲག་ཏུགས། དངུལ་སྒྲོར་བཅས་འགྲེམ་སྒྲེལ་བྱས་ཏེ་རང་ཉིད་རང་བཅའ་རྒྱུ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁེ་དབང་བསྐྱུང་འདོད་པ་རེད།

1951ལོར་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། ཏུར་ཐག་གིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མི་གུང་ས་ས་ཡ་གཉིས་ནས་བྱེ་བ་གཅིག་ཏུ་གཏོང་དགོས་ཞེས་བྱུང་བསྒྲགས་བྱས། དེ་ནས་བཟུང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བོད་པའི་འཚོ་བར་གློ་བུར་བ་དང་སྒྲོས་གར་རང་བཞིན་གྱི་འགྱུར་ལྱོག་བྱུང་བ་དང་། སྤིང་རུས་དེ་ལྷག་བསྐྱར་བྱས་པས་རྒྱ་མི་སྒྲོར་དང་སྒྲོར་བྱས་ནས་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྒང་དུ་གནས་སྐྱར། བོད་པ་ཚོས་ཐབས་ལམ་གསར་བ་དེ་ཐོས་རྗེས་གིན་ཏུ་ངོམ་ཚར་བ་དང་ཁོང་ཁྲོ་ཆེན་པོ་ལངས་པ་རེད།

ས་ཆདེར་དབང་སྐྱུར་བའི་གནད་དོན་ཐད་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲག་འདོད་པའི་མྱ་ཤི་
 ཀ་པ་རྒྱལ་ས་ལ་ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་དེ། མི་ལ་ལས་ལྟ་མེད་སྐྱུ་བའི་སྲིད་དབང་གིས་བོད་པ་
 ཚོར་བྱུགས་རྒྱུ་དཔེ་བ་ཐེབས་འགོ་སྟོན་ནས་སེམས་སྒྲུག་པ་དང་། ཡང་མི་ལ་ལས་ཡིད་ཆེས་
 ལྷན་པའི་ངང་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱད་དེ་ལྷགས་སྒྲོ་བའི་གོ་སྐབས་མཐོང་། དུས་རབས་མང་པོ་
 ཞིག་ལ་ལྷགས་སྒྲོ་དེས་བོད་ཡུལ་དང་མྱ་ཤི་ཀ་པ་ཚོ་སོ་སོར་བཀར་བ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྗེ་ཡོན་ཐེ་(Edward Beatty) ཡིས་1950ལོར་འདི་ལྟར། ད་
 ལྟ་གྲང་བྱན་རིང་ལྷགས་གྱི་ལས་བཟོ་བའི་དབང་ཆེན་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་གཞུང་ལམ་ཞིག་སྐྱོན་
 བཞིན་ཡོད་ལ། ལྗོངས་ཐོག་རྒྱུད་ས་འཁོར་ནི་ལམ་དེ་ནས་ལྟ་སའི་ཕྱོགས་སུ་སྒྲོད་བཞིན་ཡོད། དཀོན་
 མཆོག་གི་ཤེས་རབ་དང་དབང་ལུས་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་དེ་ནི་ཡེ་བྱ་མྱ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་
 སྒྲོག་པའི་ལམ་དུ་འགྱུར་བ་དང་། ལམ་དེ་ནི་ཆོ་སྒྲོག་གི་ལམ་དུ་འགྱུར་བར་ང་ཚོར་ཡིད་ཆེས་ཡོད་
 པར་མ་ཟད་དེ་བ་དང་བཅས་དེ་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ཡིན། བོད་ལྗོངས་སུ་ང་ཚོས་དེར་སྤེལ་ས་
 མ་ཐག་པའི་རྒྱ་ཡི་མྱ་ཤི་ཀ་པའི་ཚོགས་ཚུངས་ཞིག་གིས། བོད་ལྗོངས་ནི་དཀོན་མཆོག་གིས་རྒྱ་ཡི་
 ཚོས་ཚོགས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲག་སའི་ཡུལ་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་བསྐྱུར་བར་བཀའ་དྲིན་ཞུ་བའི་
 གནས་ཚུལ་ཐོས་བྱུང་ཞེས་བཀོད།

ཅའོ་རྩུ་རེ། (Geoffrey Bull)

1947ལོར་མིང་ལ་ཅའོ་རྩུ་རེ་ཞེས་པའི་སུའུ་ཁུ་ལན་གྱི་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
 ཞིག་དང་པའི་ཕྱིར་ཁམས་ཕྱོགས་ནས་འདྲིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་ལོ་གསུམ་ལ་བཙོན་དུ་བཅུག་རྗེས་

སུ་མིང་གཞུང་གིས་ཁོང་གིས་མི་དམངས་ལ་གཞོན་པའི་ཉེས་པ་ཁས་སྐྱེས་ཟིན་ཞེས་བསྒྲགས་
 ཉེ་ཁོང་མངའ་ཁོངས་ནས་ཕྱིར་བསྐྱད་པ་རེད། ཅའོ་རྒྱལ་ཤེས་རང་ཉིད་མེ་ལཔོར་བསྐྱད་དེ་ཞང་
 ཀང་གི་མཐའ་མཚམས་སུ་སྤྱེབས་པ་དང་རང་དབང་ཐོབ་དུས་ཁོང་གི་ཚོར་བ་གང་འདྲ་ཡིན་པ་འདི་
 ལྟར། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་ལྔའི་ནང་དམ་དེ་རིང་གི་ཉེས་འདིར་བསྒྲགས་ནས་འཆོ་བ་ཡིན། དཀོན་
 མཆོག་གིས་དེ་ཡོད་ཚད་མཁྱེན་ནོ། ། ངའི་བསམ་སྒྲོ་དང་སེམས་ཁམས་གཉིས་ཀ་འཛིགས་སྤང་
 གིས་ཁེངས་ཤིང་གཏོར་བརྒྱག་ཐེབས་པའི་བར་དུ། ངའི་དད་པ་དང་སེམས་ཁམས་གཉིས་ཀར་
 རྒྱུ་རྟེན་ཆེན་པོ་བཟང་། ཡིན་ཡང་ང་ལ་གཟིགས་སྒྲིང་གནང་མཁན་དང་ངའི་ཡབ་ཀྱི་ཕྱག་ནས་
 ང་རང་འཕྲོག་ཐུབ་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད།

ཉེན་ཁ་དང་དཀའ་སྤྱད་གི་ཁྲིད་དུ། ངས་རང་གི་ཡིད་ཆེས་དང་བྱམས་པ་ནི་སྐྱབས་རེར་ཤིན་ཏུ་
 ཞན་པས་ཁོང་ཉིད་དམ་པོར་འཛིན་མི་ཐུབ་པ་ཤེས། ཡིན་ཡང་མཐའ་མཐུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ནི་ངས་
 ཁོང་ཉིད་འཛིན་པ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གིས་ང་དམ་པོར་བརྩུང་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་གི་བྱམས་པས་
 བམ་ཡིན་ཡང་ང་རང་ཁོང་དང་ཁ་འབྲལ་ཏུ་མི་འཐུག་པ་རེད། ངས་ཁོང་ལ་བཙུལ་བའི་དོན་
 ཐམས་ཅད་ཁོང་གིས་བསྐྱུང་བར་འགྱུར། ཁོང་གིས་རང་གི་དུས་ཚོད་དང་ཐབས་ལམ་གྱིས་ང་རང་
 ཁོང་གི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པའི་མི་རུ་འགྱུར་བར་མཛད། ང་རང་སློ་པམ་མྱོང་ན་ཡང་དགོན་
 མཆོག་གི་བཀའ་ལ་ནམ་ཡང་འགྱུར་བ་མེད་པ་ངས་ཉོགས་སོང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་དུས་འགོར། མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གཉལ་བསྒྲིགས་
 བྱས་ཐོང་ལྗངས་སུ་བསྐྱོད་པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་མའོ་ཅི་རྩེ་གི་དམག་དཔུང་གིས་ཁམས་ཕྱོགས་བཙན་
 འཛིན་བྱས་པས་ཁམས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཅུ་ནས་གཏོར། དམག་དཔུང་སྤྱོད་པས་སར་གཏོར་བཤིགས་

བཏང་བའི་ལུ་བཞག་ཅིང་། ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་འཚོ་བ་ནི་རྩོན་ཆད་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས་
པར་གྱུར།

1950ལོར་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་མདེུག་ཅིག་ཀྱང་མ་བཞོལ་བར་ཆབ་
མདོ་བཅོན་འཛིན་བྱས། དམག་རྒྱམས་ཀྱིས་གྲོང་ཁྱེར་མཐའ་མཚམས་སུ་ཤོག་སྤྲག་རྒྱག་དུས་
ཁམས་པ་རྒྱམས་འཛིགས་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་བྱོས། བོད་པ་རྒྱམས་ཀྱིས་ཤོག་སྤྲག་གཏན་ནས་
མཐོང་སྤྱོད་མེད་ལ་ཁོང་ཚོས་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་མཚོན་ཆགས་ར་བ་བཞོལ་
ནས་བོད་པ་ཚོར་རྟོག་པར་འདོད་པ་རེད།

མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་གནམ་གུ་མངགས་ཏེ་ལི་ཐང་རྫོང་དང་དགོན་པ་
བཀྟད་པར་མ་ཟད། མི་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་འཆིལ་མ་དུ་བརྒྱུངས། རོ་རྩོལ་ཐེབས་ནས་ཁོང་ཁྱོད་ལངས་
པའི་བོད་པ་རྒྱམས་ཡར་ལངས་ནས་རོ་རྩོལ་བྱས་པས་འགལ་བ་ནི་སྤེད་གཏོ་རྫོང་དང་འབའ་ཐང་
རྫོང་། ཆབ་མདོ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཕྱོགས་བཞིའི་གྲོང་རྒྱུ་རྒྱམས་སུ་བྱུང། ཁོང་ཚོས་སྤྲོག་འཚོ་བའི་
ཆེད་དུ་འཐབ་ཀྱང་ཐུག་ཏེ་དང་སྤྱོད་བརྒྱུད་ལེགས་པོ་ཐོབ་ཡོད་པའི་དམག་གི་འབྲུན་ཡར་མ་ཡོང་།

དམག་འབྲུག་མཚམས་འཛིག་དུས་བོད་པ་མི་སྣོད་ཕྱག་མང་པོ་ཆོལ་ས་འདས་པ་དང་། ཡང་
བོད་པ་སྣོད་ཕྱག་མང་པོ་ཞིག་ངལ་རྩོལ་བསྐྱར་བཞོད་བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པ་རེད།

1955ལོར་རྒྱ་ཁྱབ་བརྒྱུད་ཏེ། བཅིངས་འགྲོལ་བྱས་རྗེས་དགའ་སྤྱོད་ཁེངས་པའི་བོད་པ་ཚོ།

1950ལོར་བྱི་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱམས་ཕྱིར་རང་རྒྱལ་དུ་མ་བསྐྱད་སྤོན་ལ། འཕྲིན་བཟང་
སྤྲོག་མཁན་རྒྱེ་ཡོན་ཐེ་ཡིས་ཁམས་ཕྱོགས་སྤེལ་བའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནས་རྩལ་ང་ཚོར་
འདི་ལྟར་བརྒྱུད་ཡོད་དེ། དར་ཅེ་མདོ་རུ་བོད་པའི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་གཅིག་ནི་སྤྲོས་

སྟོབས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ལྡན་པའི་སྐུ་རྩལ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་སྟོན་ཆད་ཡོང་འབབ་ལེགས་པའི་སྐུ་འདྲའི་དཔེ་རིས་འབྲི་བ་ཞིན་ཡོད། དེ་མིན་ད་དྲུང་བོད་པའི་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་བྱད་མེད་མ་གྱི་ཀ་པ་བཞི་ནས་ལྡེ་ཡོད། མཐར་བོད་པ་མི་གསུམ་ལ་དཀོན་མཆོག་གིས་ཞལ་འབོད་གནང་ནས་འཕྱིན་བཟང་བསྐྱུག་ཏུ་སོང་བ་དང་ད་ལྟ་གཟི་བརྗེད་ནང་གཙོ་བོ་དང་མཉམ་དུ་གནས་པ་ཡིན།

དཀར་མཛེས་རྫོང་དུ་སྟོན་པའི་འཕྱིན་བཟང་སྟོན་མཁན་དབྱང་ཁག་གཞན་ཞིག་གི་མི་ཡིས་བོད་མི་བཞི་ལྟ་ཞིག་གིས་བྲུས་གསོལ་སྒྲངས་ནས་འཛེམ་བག་མེད་པར་སྐྱབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ཁས་ལེན་བཞིན་པ་མཐོང་བ་རེད། དེ་མིན་གྲོང་ཆོ་གཞན་འགའ་ཡི་ནང་དུ་ཡང་བོད་པའི་མ་གྱི་ཀ་པ་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་པ་འོ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་ཟིང་ཆམ་ལངས་སྟོན་ལ། སི་ཏུ་འཁྱུར་ལྟ་བུའི་འཕྱིན་བཟང་སྟོན་མཁན་རྣམ་དག་ཡོད་པས་རྒྱུ་ཐག་རིང་པའི་འབབ་ཐང་རྫོང་ནི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་སའི་ལྟེ་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད། ལོ་འགའི་རྗེས་སུ་བོད་པའི་མ་གྱི་ཀ་པ་ཞིག་གིས་འཕྱིན་བཟང་གིས་གནས་དེར་ཐེབས་པའི་ཤུགས་ཀྱི་གསལ་ལོར་བརྗོད་དེ་འདི་ལྟར། ང་ནི་བོད་ཀྱི་མ་གྱི་ཀ་པའི་བྱིམ་ཞིག་ནས་སྟེས་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་གི་ཤུགས་རྗེ་ཐོབ་པའི་ཀྱེན་གྱིས་ང་རང་རྒྱུད་ཀྱིས་ཁོང་གི་དྲུང་དུ་བྱོན་ནས་མ་གྱི་ཀ་པའི་ཆོག་སྐྱེ་ནང་གི་གཙོག་ཏུ་གྱུར། ཆོས་ཆོག་གི་ཀྱི་ཁོངས་མིའི་མཛུབ་སྟོན་འོག་ནང་སོན་རྗེས་ང་རང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཞབས་ཕྱི་རུ་གྱུར། དཀོན་མཆོག་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་ང་ལ་བྱིན་རྒྱལ་གནང་ནས་བསྐྱུངས་པས་ན། ངས་དཀོན་མཆོག་ལ་བཀའ་བྱིན་ཞུས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་མི་ཆོ་གང་པོར་ཁོང་གི་གཟི་བརྗེད་བརྗོད་ཅིང་ཁོང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་རྒྱུ་ལྟ་ཡིན།

ཉིན་དེ་དག་གི་ནང་དུ་བོད་པ་མང་པོས་ཡེ་ཤུ་མ་གྱི་ཀའི་ཆོས་ལ་དད་པ་བྱས་པ་དང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཐོས་རྗེས་འགྲོད་བཤགས་བྱས་ནས་འཕྱིན་བཟང་གི་བདེན་ལུགས་ལྟར་འཆོ་བ་རོལ་བ་རེད། ཁོང་ཆོས་དཀོན་མཆོག་གི་ཐར་པ་དང་ལེན་བྱས་ནས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་དཀོན་མཆོག་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དང་ཁོང་ཉིད་མའི་གཟུགས་སུ་བྱོན་ནས་འཛིག་རྟེན་དུ་ཐེབས་པ་བྱབ་བསྐྱུགས་བྱས། བོད་པ་ཆོ་སྟོ་དཀར་བའི་ངང་གཙོ་བོའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཤིང་ཁོང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། མི་མང་པོས་བྲུས་གསོལ་སྒྲངས། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་འབབ་ཐང་རྫོང་ནས་དར་བའི་དུས་སུ་དད་ལྡན་མི་བརྒྱ་ལྟ་ཡོད། དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཆོར་བྱིན་རྒྱལ་ཆེན་པོ་གནང་བ་རེད་ཟེར།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པའི་དུས་འགོར་གནས་བདག་ཆོས་ལུགས་བོད་ཁུལ་ནས་སྤེལ་བའི་ཡོ་རྒྱས་ཀྱང་སྟོ་བུར་ཉིད་དུ་མཛུགས་རྒྱུ་ཡོད། ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དད་ལྡན་སྟོང་ཐུག་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་ཡང་གནས་བདག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་བོད་པའི་ཁྱོད་དུ་སྦྱིན་པ་རེད།

ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན།

བོད་པ་ཚོས་གྲུབ་ཐོབ་ཅིང་ལུགས་པའི་གདུག་རྒྱུབ་ཚོར་བར་མ་ཟད། བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཀྱི་རང་སྟོན་གྱི་རྒྱུ་རྐྱེས་བཏང་བའི་རྒྱ་མི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་གྱི་མཁན་ཚོར་ཡང་ཁོང་ཚོས་སྐྱབས་མགོན་ཡི་ཤུ་ལ་བཅངས་པའི་བརྟེ་བའི་རྟེན་གྱིས་ལོ་མང་པོར་གདུག་རྒྱུབ་ཆེ་བའི་གནོད་འཚེ་ཐེབས་པ་རེད། མི་མང་པོར་གསལ་ཆ་མེད་པ་ནི་ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་དང་ཁོང་གི་རྒྱུར་མ་ཅའོ་ཡུས་ལྷན་གཉིས་ཡིན། མི་དམངས་བཅའ་ཁྲིམས་འགྲེལ་དམག་གིས་གནས་དེ་འཛུམས་དུས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཞབས་ཏྲུག་བཞིན་ཡོད།

ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་ནི་རྩེ་རྩེ་ནས་སྐྱེས་པ་དང་། ཁོང་ཉིད་ན་གཞོན་མཛེས་མ་མིང་ལ་ཅའོ་ཡུས་ལྷན་ཞེས་འབོད་པའི་སྤེན་ཤི་ཀ་པ་དེ་དང་ཐུན་དུས་སུ། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗངས་སུ་འགྲོ་བར་ཞལ་འབོད་གནང་བ་ཆོར། ཁོང་གི་རང་གཤིས་ནི་གཟབ་ནན་སེམས་རྒྱུད་ཡིན་པས། དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་ཅའོ་ཡུས་ལྷན་ལ་རང་ཉིད་དང་གཉེན་སྦྱིག་པའི་ཕྱིར་མ་ཞུས་པ་དང་། རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་སྐྱབས་པ་ཡོད་ཆད་བསྐྱེད་དེ། རེ་ཁྱེད་ལ་དགོས་འདོད་པའི་སྐྱེས་པ་དེ་མིན་ཡང་སྤྲོད། ཁྱེད་ནི་དངོས་གནས་མིར་ཡམས་དང་འདྲ་ཞིང་རྩི་སྤྲུལ་ཐུང་ཐུང་མཆུངས། རས་དོན་འདི་དང་གཞན་རྣམས་བསྐྱབས་ན་འདྲ་ཁྱེད་ནི་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་ན། ཅའོ་ཡུས་ལྷན་གྱིས། ཁྱེད་པར་དེ་དག་གིས་ཤེད་གཉིས་རྩི་ལེགས་སུ་གཏོང་བྱེད་ཅེས་ལན་བཏབ།

དེ་ནས་ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་གྱིས་མོ་ལ་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་གྱི་ཞལ་འབོད་གནང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པ་ན། ཡུས་ལྷན་གྱིས། གཤམ་ཏེ་ཁྱེད་ནི་ངའི་སྐྱེས་པ་ཡིན་ཆོ། ཁྱེད་གང་དུ་སོང་ན་ང་ཡང་དེ་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱི་ཞལ་འབོད་ནི་བོད་ལྗངས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ན་ང་ཡང་བོད་ལྗངས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

1949ལོར་ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་བཟང་པ་གཉིས་ཀ་དར་ཅེ་མདོ་རྒྱུ་རྐྱེས་དུས། ཁྱོད་ཀྱི་དའི་ཚོས་ཚོགས་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་དད་ལྡན་ཡང་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཚོགས་ཡོད་པ་མཐོང་། ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་གྱིས་དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། ར་ཚོའི་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་མི་སྒྲ་ཚོགས་ཡོད་པ་སྟེ། རྒྱ་མི་དང་ཕྱི་རྒྱལ་པ། བོད་པ་བཅས་ཡོད་ལ། ལ་ལ་ནི་ལས་དོན་རྒྱུ་པ་མཁན་སྤེན་ཤི་ཀ་པ་ཡིན་ཞིང་ལ་ལ་དད་ལྡན་རྒྱན་པ་ཡིན། མང་ཆེ་བ་དད་ལྡན་གསར་བ་ཡིན་ལ། ཡང་ལ་ལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་པར་གྲ་སྦྱིག་བྱེད་མཁན་ཡིན། སྒྲོན་ཆད་ཚོས་ཚོགས་འདིར་མི་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཞིག་གཏན་ནས་ཡོད་མ་སྟོང་ལ། ལས་དོན་རྒྱུ་པ་མཁན་ཡང་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་མ་སྟོང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དེ་ནས་ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས། འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་ཕྱི་རྒྱལ་པ་ཆང་མ་ཀྱང་གོ་ནས་ཕྱིར་བསྐྱེད་བ་དང་། ལོ་འགའ་ལ་ཞི་བར་གནས་པའི་རྗེས་སུ་ཏིན་ཡོ་རྟ་ནན་དང་ཅའོ་ཡུས་ལྷན་གཉིས་ལ་མཆོན་ན། 1958ལོའི་ཟླ་11པའི་ཚེས་29ཉིན་ནི་འཛུམས་སུ་རུང་བའི་ཉིན་ཞིག་ཡིན་ཏེ།

དམག་མི་འགའ་ཡིས་མེ་མདའ་བབུང་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་དུ་རྒྱགས་འོངས་ཏེ་ཁོང་གཉིས་
བཅན་གྱིས་ཕྱི་དུ་བྱིད་པ་རེད། ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་གྱིས་རང་གི་སྤྱིང་ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་ལ། ཉ་ལེ་ལོ་ལུ་
ཡ། ད་ནི་དུས་དེ་སྤྱིབས་ཟིན་ཞེས་སྒྲིམ་པ་ན་ཁོང་གི་རྒྱུང་མས་ཀྱང་། རེད་ལགས། ད་ཀོན་
མཚོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ། དུས་དེ་སྤྱིབས་ཟིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

ལོ་མང་པོ་འདས་རྗེས་ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་གྱིས་མདུན་ལམ་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་མཚོན་མོ་དེར་བྱུང་
བའི་དོན་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། དམག་ནང་གི་གཅིག་གིས། ཁྱོད་ཚོའི་མེ་མདའ་གང་
དུ་ཡོད། ར་ཚོས་ཁྱོད་ཚོར་མེ་མདའ་ཡོད་པ་ཤེས་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། རས་དམ་པའི་གསུང་རབ་
སྐྱབས་ནས་ཞེ་སྟོང་ལྟན་པའི་རང་། འདི་ནི་དའི་མཚོན་ཆ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ། དེད་ག་གིས་དའི་
ཅི་ཞིག་སྒྲིམ་པར་མི་མཉན་པར་གདུག་རྒྱུ་དང་བཅས། ར་ཚོས་ཁྱོད་གཉིས་བཅོན་ལ་འཇུག་རྒྱ་
ཡིན་པས། མལ་ཐུལ་དང་ཅ་ལག་གཞན་ཁྱེད་ནས་སྤྱར་དུ་འགོ་ཞེས་བརྟེན་པ་ན། ཡུས་སྤྱིན་
གྱིས་སྒྲིག་ནས་ར་ལ། བོད་ལྷ་ཞིག་ཁྱེད་དང་དྲོད་ཁོལ་སྟེར་བྱེད་ཅེས་སྒྲིམ་བྱུང་།

རས་མོས་ཁ་ལ་མཉན་ནས་རང་གི་ཐལ་མདོག་གི་བལ་ལུ་རིང་པོ་དེ་ཁྱེད་བ་དང་། སྐབས་དེར་
ལུ་རིང་དེ་ཅུང་སྤྱིང་པ་ཡིན་ནའང་བསམ་ཡུལ་ནས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ལུ་རིང་དེ་རྗེས་ཀྱི་ལོ་22ནང་
དའི་འདུག་རོགས་སུ་གྱུར་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་གྱིས་རང་ཉིད་ནི་བཅོན་ཁང་ནང་རྒྱ་མི་ཁ་ཤས་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་པ་རྟོགས་
ཤིང་། གཞན་ཚང་མ་ཁམས་པའི་དམག་མི་ཡིན་པ་རེད། ཁོང་ཚོར་དབང་འཛིན་མཁན་གྱིས་ཁ་
ཐལ་པ་དང་གསལ་བརྟེན་ལ་རོ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་ཞེས་པའི་མིང་བཏགས་ཡོད། བདུན་ཕྲག་འགའ་
འགོར་རྗེས་བོད་པ་ཚོས་ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་ནི་མི་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ནི་མི་ཁེངས་
སྤྱང་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་ཁོང་ཚོར་ཡང་ཐུགས་ཁུར་བྱེད་པ་མཐོང་བས། ཁོང་ཚོས་ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་
ལ་ཡང་རང་གི་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་ལྟ་སྟངས་བབུང་ཡོད། དེས་ཉིན་ཡོད་ཉ་ནན་དཀའ་ངལ་ཆེན་
པོར་ཐུད་དུས་སེམས་གསོ་མང་པོ་ཞིག་ཐོབ་པར་བྱས། ཁོང་གིས་དེའི་སྒྲོར་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་
འདི་ལྟར། ར་ལ་གཅར་རྒྱུང་ཐེབས་པ་དང་། ཐག་པས་ཡར་བཏྲེགས་ནས་གཅར་རྒྱུང་ཚབས་ཆེན་
ཐེབས་རྗེས་བོད་པ་ཚོ་ཡོད་པའི་བཅོན་ཁང་ནང་གཡུགས་པ་ན། བཅུན་པ་ཚོས་དའི་མཐའ་བསྐྱོར་
ནས་དའི་གནས་རྒྱལ་ལ་བལྟས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་དའི་སྤྱུ་ཁར་མར་བྱུགས་ནས་འཐུར་མཉེ་བྱས།

དེབ་ཞིན་དུ་བཅོན་མ་གཞན་དག་ལ་བཅན་གྱིས་དོས་ལེན་བྱེད་དུ་བཅུག་རྗེས་རྒྱུང་པ་གྱུལ་
བཞིན་བཅོན་ཁང་དུ་སྤྱིབས་དུས་སུ། རས་ཀྱང་རྩས་ཤུགས་ཡོད་ཆད་གྱིས་ཁོང་ཚོར་རོགས་བྱས་
པ་ཡིན། སྐབས་དེར་ར་ཚོས་བཅོན་ཁང་དུ་གདུག་རྒྱུ་བཅན་གྱི་མནར་གཅོད་གཏོང་བ་མི་མཐོང་
རང་མཐོང་ཡིན། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཚོང་པ་ཞིག་གི་མགོ་ལ་གཡལ་གོ་རྩོན་པ་བསྐྱོན་ནས་སྐམ་དུ་
བཅུག་པ་དང་། སྐམ་པའི་དུས་ཚོད་དེད་དུགས་པར་འདོད་ཆད་དམག་མི་ཞིག་གིས་ཐུར་མ་བབུང་
ནས་གཡལ་གོ་བསྐྱམས་པ་ན། མི་དེས་སྤྱུག་བསྐྱལ་གྱི་དུས་དྲུག་བཏོན་པས་ར་ཚོ་ཡང་འཛིགས་

སྒྲིབ་ཆེན་པོ་འཛིན་པ་སྤྲུལ། བརྗོད་མ་དགོས་པ་ཞིག་ལ་དེ་ནི་ཁོ་ཆོས་རྒྱུ་མཐོང་མཐོང་གཙོ་བོ་
དེ་འདྲ་མཐོང་དུ་འཇུག་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

བཙོན་དུ་བཅུག་ནས་སྒྲུབ་ལག་ལ་འགོར་རྗེས། ཉིན་ཡོད་ཉན་གྱིས་རང་གི་རྒྱུང་མས་བཙོན་ཁང་
གི་ལས་སྒྲུབ་མི་སྣའི་རྒྱུང་མར་ཟ་མ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་ཐོས་པར་མ་ཟད། མོས་སྒྲོབས་པ་ཆེན་
པོས་རང་ཉིད་ཕྱད་པའི་མི་རེ་རེར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པས་དཀའ་ཆོག་སྤངས་པ་ཕྱད་ཡོད་པའང་
ཐོས།

དུས་ཚོད་ནི་རིམ་བཞིན་འདས་ཟིན། ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཉིན་ཡོད་ཉན་དང་ཅའོ་ཡུས་སྤྲིན་
གཉིས་ཡང་བསྐྱར་དོན་པ་རེད། ཡོད་ཉན་གྱིས་རྒྱུན་དུ་རང་ཉིད་དགའ་བའི་རྒྱུང་མའི་གནས་
རྒྱུ་ལ་གང་འདྲ་ཡིན་པར་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་ཕྱི་རོལ་གྱི་རི་
སྒྲིབ་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་བྱེད་དུས་རང་གི་རྒྱུང་མས་སྤྱོད་ཞིག་ཁུར་ནས་ལས་ཐུག་བརྒྱད་དེ་ཡོང་
བཞིན་པ་མ་ཐོང་། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལྷུང་དུ་གོ་སྒྲུབས་དམ་འཛིན་གྱིས་མོ་གང་འདྲ་ཡིན་པའི་
སྒྲོར་དྲིས། ཉིན་ཡོད་ཉན་གྱིས་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གོ་སྒྲུབས་ཅ་ཆེན་དེའི་ཁ་བཤུ་ལ་ཕྱིར་བྱོན་
བྱས་ཏེ་ན་རེ། ཡུས་སྤྲིན་གྱིས། མཚམས་རེར་དངོས་གནས་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་དང་ཕྱད། ངས་
དཀོན་མཆོག་ལ་བདེན་དཔེར་བྱས་པས་གཞན་གྱིས་གཏུག་ནས་སྤྱད་དམག་གིས་ང་ལ་གཙུག་
རྒྱུང་བྱས། བྱད་མེད་ལས་སྒྲུབ་མི་སྣ་ལ་ལ་ནི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་ཡིན་པས་ངས་དེ་ཆོར་དཀོན་མཆོག་གི་
ཁྱེད་སྤྲུལ་སྤྱོད་དཀའ་དགོས་ཞེས་བསྐྱུལ་བས་ང་རང་དཀའ་ཆོག་སྤངས་ནང་དུ་ལྷུང་། ཡིན་ནའང་དཀོན་
མཆོག་གིས་ནམ་ཡང་ང་རང་བསྐྱུབས་པ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ་བྱུང་།

དེ་ནས་ལས་ཐུག་དེ་ལས་གོམ་སྒྲུབ་ཞིག་ཐོས་པ་ན། མོས་མི་ཞིག་ཡོང་གིན་འདུག་ཟེར། ཡང་
ངས་ཁ་རྟོག་མོ་ལ། ང་ཁྱོད་ལ་དགའ། རྒྱུན་དུ་ཁྱོད་ཀྱི་ཕྱིར་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་འདེབས་
བཞིན་ཡོད་ཅེས་སྒྲུས་པ་ན། མོས་ཀྱང་། ཡོད་ཉན། ཁྱོད་ཀྱི་དད་པ་མི་ཉམས་པའི་ཕྱིར་ངས་ཀྱང་
ཁྱོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་རྗེས་མོ་དལ་གྱིས་སྒྲིབ་པ་འགོས་
སོང་ཞེས་ཟེར།

ཉིན་དེར་རྒྱུང་མ་དང་ཕྱད་པས་ཉིན་ཡོད་ཉན་ནི་དགའ་བ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་ཀྱང་ཐེངས་དེ་ནི་
ཁོང་དང་རྒྱུང་མ་གཉིས་ཀྱི་ཆེས་མཐའ་མའི་བྲུག་འཕྲད་ཡིན་པ་ཁོང་གི་ཡིད་ལའང་མ་ཤར།

ལོ་ལྔ་མང་པོ་འདས་ཟིན་པ་དང་། ཉིན་ཡོད་ཉན་ནི་སྒྲུབས་མགོན་ལེ་ཤུ་ལ་དད་པས་སུ་
མཐུད་དུ་བཙོན་ཁང་ནང་དུ་བསྐྱད། མཐོང་གཙོ་བོ་འདྲུས་ནི་ཡང་ཡང་ཁོང་གི་མགོ་ལ་
བབས། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཉིན་ཡོད་ཉན་བཙོན་ཁང་གི་འདྲི་གཙོ་བོ་དུ་བོས་ཤིང་ཁོང་གི་ལག་
པ་གཉིས་རྒྱུ་ནས་བསྐྱམས་ཏེ་མིའི་གཙོ་བོ་སྒྲུག་ཞོ་བ་གང་ཁོང་གི་མགོ་རྒྱུགས་པ་རེད། སྤྱང་
དམག་གིས་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཆེ་བའི་ངང་ཁོང་གནས་དེར་ཉིན་འགའ་ལ་འདུག་ཏུ་བཅུག།

1981ལོར་ལོ་ངོ་22ལ་བཙོན་དུ་བཅུག་ཤིང་ཉིན་ཡོ་ཉ་ནན་བཙོན་ལས་ཐིམ་བུང་བ་
 རེད། ཁོང་ནི་སྤར་བཞིན་དཀོན་མཆོག་ལ་སློ་དཀར་ཞིང་། རྗེས་སུ་ཁོང་ཉིད་རང་གི་ཡ་ཡུལ་ནང་
 ཉའེ་རུ་སོང་ནས་ཕང་མིན་ཏའོ་ཡི་གྲོགས་པོ་རུ་གྱུར། ཕང་མིན་ཏའོ་ནི་གྲུང་གོའི་བྱིས་བཅུགས་
 ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་ཤར་གསལ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་དད་པའི་ཐིམ་དུ་བཙོན་ཁང་ནས་ལོ་25ལ་བསྐྱད། རྗེས་
 འབྲང་བ་དེ་གཉིས་ལ་འབྲས་མང་པོ་ཞིག་ཡོད།

ཉིན་ཞིག་ལ་ཉིན་ཡོ་ཉ་ནན་གྱི་ལག་ཏུ་སྤྲིད་གཞུང་གི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་འབྱོར་བའི་ནང་དུ། ང་
 ཆོས་ཡང་བསྐྱར་ཁྱོད་ཀྱི་གྲོད་དོན་ལ་ཞིབ་བཞེས་བྱས་པ་ལས་ཐོབ་པའི་མཁུག་འབྲས་ནི། ཁྱོད་
 ཀྱི་སྒྲོན་འདོན་ལྷ་གཏུག་ལ་བདེན་དཔང་གང་ཡང་མེད་ཅེས་བྲིས་ཡོད། དེ་ནས་ཉིན་ཡོ་ཉ་ནན་གྱིས་
 དབུགས་རིང་ཞིག་ཐུང་སྟེ་སྒྲོན་ཆད་བཞིན་བསམ་མོ་སར་བཅུགས་ནས་ཡང་བསྐྱར་རང་གི་ཆོ་སྒོག་
 སྐབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་ཐུག་ཏུ་བཙོལ་བ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་གི་ཉིན་ཡོ་ཉ་ནན།

དུས་ཡུན་རིང་པོའི་དཀའ་སྤྱུག་ཆད་མེད་ཐུངས་རྗེས་ཁོང་གི་ཆོ་མཁུག་གི་འཆོ་བ་ནི་དཔོན་
 གནས་བརྗོད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་སྤྱ་ནི་ཀ་པའི་ཡུགས་མོ་ཞིག་ཆུང་མར་སྤངས་
 ཤིང་། ཁོང་གི་སྤྱི་ཉེས་ཐོ་འགོད་གསུང་རྗེས་ལམ་ཡིག་སྤངས་པ་དང་སྒྲོན་ཆད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་
 སྒོག་མཁན་ཆའི་གདན་འདྲེན་ལྟར། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80པའི་མཁུག་ཏུ་ཨ་རི་ལ་
 བཅར་འདྲི་བྱེད་དུ་སོང་། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་ཁོང་ཉིད་ཆོ་ལས་འདས་པ་རེད།

ཨ་མདོས་ཁུལ།

1954ལོར། མའོ་ཅི་རྒྱུ་གི་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་རྒྱལ་པ་ཚང་(གཡས།)དང་པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་(གཡོན།)
གཉིས་ཡིན།

འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཕྱི་རྒྱལ་པ་ཚང་མ་ཙུ་འཛུགས་ཡོད་པའི་ངང་ཀྲང་གོ་ནས་ཕྱིར་
བསྐྱད་པས། རྒྱ་ཡི་དད་ལྷན་ཆོས་དཔལ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་ངར་འགྲུལ་གྱིས་ཁོང་ཆོའི་ཆབ་བྱས།
1950ལོར་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ནས་མཐར་ཕྱིན་པའི་སློབ་མ་ཞིག་གི་ལིང་མཁར་
དུ་གནས་སྤར་ནས། ཉོ་ལི་ལེ་དང་ལིན་རྩུ་ཁོན། པའོ་ལེ་མེ་སོགས་སློ་དཀར་པའི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་རྣམ་པས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་བསྐྱབས་པའི་ཞབས་ཉོག་གི་རྒྱུན་བསྐྱར་འདོད་པ་
རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱད་དེ་བཅུངས་འགྲོལ་བྱས་མ་ཐག་པའི་ཨ་མདོ་ཡུལ་
དུ་སླེབས་ནས། ཁོང་གིས་དད་ལྷན་རྟེན་ཨེ་བྱལ་ལ་འབད་པ་རེད། ཁོང་གི་སྒྲན་ལྷ་ཡིས་ཕྱིར་བསྐྱད་
པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོར་སྐུལ་སློང་ཆེན་པོ་བྱས་པ་སྟེ། གྲོང་གསེབ་ཏུ་
གྲོང་ཆོའི་མུ་ཤི་པ་ཚང་མས་གཙུ་བོར་བདེན་དཔར་བྱེད་ཞོར་གཙུ་བོར་འཛུ་པར་ལྷན་སྐྱུལ་
སློང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱང་ཐག་རིང་པའི་ཡུལ་ཞིག་ནས་ངས་ཁོང་པ་མུ་ཤི་ཀ་པ་མི་བཞི་ངོ་
ཤེས་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་ལོ་བཞི་ལྷ་ལྷག་ལ་མུ་ཤི་ཀ་པ་གཞན་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་མ་བྱལ་པ་
རེད། ཁོང་ཆོར་གཞོད་འཆོ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཀྱང་མུ་ཤི་ཀ་འའི་མིང་གཏན་ནས་དོར་མ་བྱུང་། ཡང་ལེ་
བར་40ཡི་མཚམས་སུ་བསྐྱོད་པ་ན་མུ་ཤི་ཀ་པ་ཁོང་རྒྱང་ཞིག་གིས་སློ་དཀར་པའི་ངང་གསོལ་བ་
འདེབས་པ་དང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀློག་བཞིན་པ་མཐོང་བྱུང་།

ཡང་ས་ཆག་ཞན་ཞིག་ནས་སྤྱི་ལ་ཆོ་ཉིན་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཚོགས་བཞིན་
 ཡོད་པ་དང་། ཞོགས་པར་དམ་པའི་གསུང་རབ་སློབ་པ་དང་དགོང་མོ་གསེལ་བ་འདེབས་པར་མ་
 ཟད། གཙོ་བོའི་ཞབས་ཏྲོག་གི་ཆེད་དུ་བཙུ་ཆའི་གཅིག་གི་འབུལ་བ་འབུལ་བཞིན་འདུག ཟླ་
 ལིང་མཁར་དང་ཐག་མི་རིང་སར་བོད་པའི་སྤྱི་ལ་ཆོ་ཉིན་ཆང་ཞིག་གིས་ང་ལ་སྟེ་ལེན་བྱས་
 ཤིང་། བོད་ཀྱི་ཚོགས་པའི་ལྷོ་གནས་ཤིག་ཏུ་སྤྱི་ལ་ཆོ་ཉིན་ཞིག་དར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ཕྱི་
 བསྐྱར་སྟེག་མཁན་ཆོ་ཡང་སྐར་གསེལ་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ཅིས་བཞོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལའ་དུ་སྒྲོག་པའི་འགྲུལ་སྒྲོད།

ལི་ཅིན་ཚོན་(གཡས་ས།)དང་ལས་གོགས་དུ་ལུ་ཡིན་གྱིན་གཉིས་དབུས་ལམ་རྫོང་གི་ཁོང་ཆོ་འདུག་སའི་ས་
 ཁང་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པ། འདི་ནི་1947ལོར་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལའ་དུ་སྒྲོག་པ་ཞེས་པའི་བོད་
 ལྗོངས་ལས་འགན་ཚོགས་པའི་འགྲུལ་སྒྲོད་སྟེལ་སའི་རྟེན་གཞི་ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་དུ་ཀྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་སྒྲོར་ཞིག་གིས་དཀོན་
 མཆོག་གི་ཞལ་འབོད་དང་དུ་སྐྱེས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྒྲོད་པ་དང་། ཁོང་རྒྱམས་ལས་མི་སྒྲོར་
 ཞིག་ནི་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལའ་དུ་སྒྲོག་པའི་འགྲུལ་སྒྲོད་སྟེལ་མཁན་སྒྲོར་དང་བོ་ཡིན།

ལི་ཅིན་ཚོན་ནི་ཉའི་རིགས་ཁྱིམ་ཆང་ཞིག་ནས་སྐྱེས་ཤིང་། མོ་རྒྱུད་དུས་མ་མ་གཉིས་ཀ་ཆོ་ལས་
 འདས་པས་རང་གི་ཚོམ་དང་མཉམ་དུ་འཆོ་བ་རོལ་བ་རེད། ལོ་12ཡིན་དུས་མོ་རང་ཡུལ་དང་ཁ་
 བྲལ་ཏེ་སྟེག་པའི་འཆོ་བ་རོལ་འགོ་བརྩམས་པ་དང་། ལོ་20ཡིན་དུས་ཐེངས་དང་བོར་འཕྲིན་
 བཟང་ཐོས་ནས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལ་དད་པ་བྱས།

1941ལོར་ལི་ཅིན་ཚོན་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སྒྲོབ་གྲུང་འགྲིམ་ནས་སྒྲོབ་སྒྲོང་བྱེད་འགོ་
བརྩམས་པ་དང་། ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་མོ་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རུ་
ཁུང་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཞུགས། གནས་དེ་རུ་མོ་ཐེངས་དང་པོར་བོད་པ་ཚོ་དང་ཕྱད། མོས་འདི་ལྟར།
དགོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་སུ་བརྩམས་ཏེ་བོད་པ་ཚོའི་རེ་བ་དང་དགོས་མཁོ་
མཐོང་། ཞལ་འབོད་དེ་ནས་ཡང་ངའི་མདུན་དུ་སྒྲེབས་པས་ངས་དགོན་མཚོག་ནས་འོངས་པའི་
འགན་སྒྲོང་དེ་དང་དུ་མི་ལེན་ག་མེད་བྱུང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འགན་ཁུར་དེ་ངའི་ཕྲག་ལ་བབས་ཟེར།

1947ལོར་མོ་དང་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྐྱེ་ལེས་དུ་སྒྲོག་པ་ཞེས་པའི་འགྲུལ་སྒྲོད་སྒྲེལ་
མཁན་གཞན་དག་རྒྱབ་སྟེགས་སུ་བསྒྲོད་དེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ལས་འགན་ཚོགས་
པ་ནང་གི་གཅིག་ཏུ་གྱུར། ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་མོ་མཚོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་དབུས་ལམ་རྫོང་གི་ས་
ཁང་ཁུང་ཁུང་ཞིག་ཏུ་བཞུད་ནས། ས་གནས་དབང་འཛིན་མཁན་གྱིས་མོ་དང་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་
སྒྲོག་མཁན་རྣམས་གནས་དེ་ནས་ཕྱིར་སྒྲོད་པའི་བར་དུ་མོས་དེ་རུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་མི་
གཞན་ལ་རོགས་རམ་མཛད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60བ་དང་70བ།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ཉེ་འགལ་གྱི་བོད་པའི་བྱང་མེད་སྒོར་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་འབྱོར་བ།

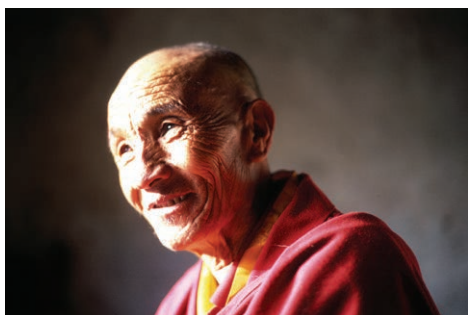
དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་ལོ་འགོར་ཕྱི་རྒྱལ་པས་ཀྱང་གོ་རུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་
དུས་རབས་སྒོ་བྱེད་དུ་མཐུག་རྗེས་པས། བོད་ནས་གནས་རྒྱལ་གང་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མེད་པར་
ལྷིང་འཇགས་སུ་གྱུར། ཡིན་ཡང་དགོན་མཆོག་ལ་སློང་ཀར་བའི་མི་ཡིས་བཏབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་
གི་ས་བོན་ལ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཡི་ནང་དུ་ཅ་བ་རྒྱས། ཉམས་སྦྱང་ལུག་སྤྲུམ་ཆོགས་པའི་འཕྲིན་
བཟང་སྒྲོག་མཁན་ལེ་ཡུན་རོན་(Leslie Lyall)ཀྱིས་1965ལོར་འདི་ལྟར། དུས་ཐོག་མར་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོ་ནི་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དད་པ་བྱེད་པར་
ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད། ད་ལྟ་བོད་ལྗོངས་སུ་ལྷོ་གཤམ་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཐ་ན་ས་གནས་ཀྱི་ཚོས་
ཆོགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་སྟེ། དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱེད་ཀྱང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ནི་ཆབ་སྲིད་སྟེང་དབང་
འོག་ཏུ་བསྐྱེད་ཐེབ་པ་རེད། གཞུང་ལམ་གྱིས་མི་ཆོགས་དང་ཆོང་ཚོག་གཉིས་ཀྱི་ཀྱང་གའི་ནང་
ལོགས་ནས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་སྐྱེལ་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
ཚོ་ཡང་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ཆོག་པས། ལམ་དེ་དག་ནི་འཕྲིན་བཟང་གི་ལམ་དང་ཆོའི་དགོན་མཆོག་
གི་ལམ་དུ་འགྱུར་བྱུང་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བརྗོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60ནས་70བར་དུ་བོད་ལྗོངས་ནས་ལྷོ་གཤམ་ཡོད་པའི་གནས་རྒྱལ་
གང་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མེད་པར་དང་། ལུན་ནག་གི་དུས་དེ་དག་རིང་ལ་འཛམ་གླིང་ཡང་ཅེ་རུ་བྱུང་བའི་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་རྣམས་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྱག་དུ་མའི་རྗེས་སུ་དག་ཅོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་
དེ་ལ་ཅུ་ཐོས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་70ཡི་དུས་དཀྱིལ་དུ་བལ་ཡུལ་གྱི་སྤྲ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ལ་བོད་
 རྒྱུངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཏུ་འགོ་བའི་འདུན་པ་སྦྲེས་ནས་རེ་བ་དེ་འབྲུབ་ཕྱིར་འགྲིམ་འབྲུལ་
 ལག་ཆས་མཁུགས་ཤིག་ཉིས། ཁོང་དང་ཁོང་གི་པ་གཉིས་རྒྱུན་དུ་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ནས་མཐའ་
 མཆམས་བརྒལ་ཏེ་བོད་རྒྱུངས་སུ་བསྐྱོད་ཅིང་། ཁོང་ཆོས་རྒྱུན་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱེད་ནས་
 རང་ཉིད་ཐུང་པའི་དད་ལྡན་ཆོའི་ལག་ཏུ་སྦྲད་པ་རེད།

དུས་གཞན་པར་ཁོང་ཆོས་རྒྱ་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱེད་ནས་གྲུང་གོའི་ས་ཆ་གཞན་ལ་
 གནས་པའི་དད་ལྡན་ཆོའི་ལག་ཏུ་སྦྲད་པ་རེད། རྗེས་སུ་འབྲུལ་བཞུད་ཅིག་གི་ཁོད་དུ་ས་གནས་
 དབང་འཛིན་མཁན་གྱིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་རྟེན་པས་ཁོང་གཉིས་སྡོང་མགོར་བཀལ་ནས་
 གཙུང་དུང་བཏང་སྟེ་བསད།

བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཉིམ་ཞེས་བྱ་བའི་ལོ་རྒྱུས།

ངན་བོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། གཤམ་དུ་ངའི་ལོ་རྒྱུས་བཀོད་པ་ཡིན།
 གཞིས་ཀ་ཅེ་དང་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་དགོན་པ་ནི་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེད་གྱི་ལུ་བ་
 ཕྱོགས་སུ་གནས་པ་དང་། དེ་ནི་པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་ས་ཡིན་ལ། པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
 རྒྱ་མཚོ་སྡོན་མ་དག་གི་རྒྱ་གདུང་རྣམས་གནས་དེར་དུར་ལ་སྤྲས་ཡོད།

1917ལོར་ང་རང་རྣམས་གླིང་རྫོང་གི་གོང་ཆོ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་གི་ཞིང་པའི་དུད་ཁྱིམ་ནས་སྦྲེས་
 ཤིང་། ང་རྒྱུད་དུས་རྒྱུན་པར་བཙུན་པ་བཅོས་ནས་ཅེད་རྒྱུར་ཤིན་ཏུ་དགའ་བས་རྩ་བ་དུངས་ཤིང་
 དུང་བུས་ནས། མཆོད་རྗེས་བྱུང་པར་ཅན་རྣམས་བཤམས། དགོན་པའི་ནང་གི་འཆམ་ཡང་བརྒྱབ་
 པ་ཡིན། དེ་ནས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ང་ལ་སྐུལ་སྐོང་བྱས་ནས་ཀྱོན་པ་ཁ་མདོག་སེར་དམར་ཅན་
 ཞིག་བསྐྱོན་ཏེ་ལྷོས་ཆོད་ཀྱིས་ང་ནི་བཙུན་པ་ཞིག་དང་མཚུངས།

ང་རང་ལོ་བདུན་མ་ལོན་སྡོན་ལ་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ང་རང་དགོན་པར་བསྐྱུལ་འདོད་པ་རེད།
རྒྱ་མཚན་ནི་བོད་པ་ཚོའི་སེམས་སྤྲུལ་ཏེ་སྤྲུལ་ཚང་གི་བྲ་ཞིག་དགོན་པར་བསྐྱུལ་ན་དེ་ནི་ཁྱིམ་ཚང་
དེའི་གཟི་བརྗིད་ཅིག་ཡིན། ངའི་ཨ་ཁུ་ཡིས་ང་རང་བན་དེ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་བྱེད་དུ་འཇུག་འདོད་ཀྱང་
སྐབས་དེར་ང་རང་ལོ་དྲུག་ཙམ་ཡིན། དགོན་པའི་སྒྲིག་ལམ་ལྟར་ན་ལོ་བདུན་མ་ལོན་པར་བན་
དེ་བྱས་མི་ཚོག་པས་ཨ་ཁུ་ཡིས་ང་ལ། ངས་ངེས་པར་ཁྱོད་ལོ་བདུན་ཡིན་ཞེས་བཤད་དགོས། གལ་
སྲིད་ལྟར་མ་བཤད་ཆོ་ཁྱོད་དགོན་པའི་ནང་དུ་འཇུག་མི་ཐུབ་ཅེས་སྒྲུབ་བྱུང་།

དེ་ནས་ང་རང་ཨ་ཁུ་དང་མཉམ་དུ་དགོན་པའི་དགོན་གཉིས་ཀྱི་མདུན་དུ་སོང་བ་ན། དགོན་
པའི་དགོན་གཉིས་ཀྱིས། ཁྱོད་ལོ་དྲུམ་ཡིན་ཞེས་དྲིས་བྱུང་། ངས་ང་ལོ་དྲུག་ཡིན་ཡང་། ཨ་ཁུས་ང་
ལ་ལོ་བདུན་ཡིན་ཟེར་དགོས་ཞེས་གསུངས་བྱུང་ཞེས་ལན་བཏབ།

དགོན་གཉིས་ཀྱིས་ངོ་ཚོ་བའི་ཨ་ཁུ་ལ་བཞུས་ནས་དགོང་ཁ་ཤོར་ཞིང་ལ། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་
སྐད་ཆ་དང་མོ་བཤད་པས་བན་དེ་བཅོས་ན་དངོས་གནས་འོས་ཤིང་འཆོམ་པ་རེད། མ་འོངས་
པར་ཁྱོད་ནི་མི་གཞུང་དྲང་ཞིག་ཡིན་ངེས་ཞེས་སྒྲུབ་ནས་ངའི་གྲ་མིང་ལ་ཉིམ་ཞེས་བཏགས།

སྐབས་དེར་ངས་བཅུན་པ་བྱས་ན་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་གསལ་བོར་མ་ཤེས་ལ། ཁོང་
ཚོས་གྱོན་པ་ཡག་པོ་གྱོན་ནས་ཟ་མ་བཟང་པོ་ཟ་བ་ལོན་ཤེས། ང་རང་ལོ་ན་ཕྲ་བས་ལོ་གཅིག་གི་
རིང་ལ་སྤོབ་སྤོབ་མ་བྱས་པར་ནམ་རྒྱུན་ཅེ་ནས་བསྐྱད། ང་ཚོའི་དགོན་པ་རི་མགོ་ཞིག་ནས་ཡོད་
པས་བཅུན་པ་ཚོ་སྐྱས་ཤང་ལ་འཛིག་དུས་ང་རྒྱབ་ཏུ་ཁུར་ནས་འགོ་དགོས།

ལོ་8ནས་11གི་བར་དུ་ངས་བོད་ཡིག་སློབ་པར་མ་ཟད་ནང་བསྟན་རིག་པའི་རྒྱགས་ལ་
ཞུགས། རྒྱགས་ལ་ཞུགས་མཐར་བྱིས་པ་60ལས་ངས་ཨང་དང་པོ་སྤངས་པ་ཡིན།

ངས་སྤོབ་སྤོབ་ལ་འབད་བ་བྱས་ཀྱང་རྒྱུ་པར་ཁ་མི་མཉན་པས་ཨ་ཁུ་དང་དགེ་རྒྱུན་གཉིས་
ཀྱིས་ཐེངས་མང་ལ་ཆད་པ་བཅད། རེད་རྒྱམས་ལས་མི་ལ་ལ་དགོན་པ་ནས་བྲོས་ཀྱང་ཕ་མས་
བཟུང་ནས་ཡང་བསྐྱར་དགོན་པར་བསྐྱུལ། ཐེངས་ཤིག་ལ་ང་དང་གྲོགས་པོ་གཉིས་རི་མཐོན་
པོ་ཞིག་ཏུ་བྲོས་ནས་དེར་ཉན་འགའ་ལ་བསྐྱད་པ་དང་། ཟ་མ་ཟོས་ཆར་བས་ང་ཚོས་བྱ་ཡི་སྒོ་ང་
ཡང་ཟོས་ཐོང་། མཐར་ང་ཚོ་རི་མགོ་ནས་མར་བབས་པ་དང་ཕ་མའི་ལག་ཏུ་ཤོར་ནས་ཡང་
བསྐྱར་དགོན་པར་བསྐྱུལ་བས་གཙང་རྩེ་ནན་མོ་ཐེབས།

རྗེས་སུ་ང་རང་ལྟ་སར་འགོ་འདོད་ནས་ཕ་མ་གཉིས་ལ་ཞུ་བ་ཞུས་ཤིང་། གྱོན་པ་དང་ལམ་བྲོ་
གྲ་སྒྲིག་ཡག་པོ་བྱས་རྗེས་ང་དེལ་ལ་ཞོན་ནས་ཉན་དགུ་ཡི་རྗེས་སུ་ལྟ་སར་སླེབས། ང་རང་དེ་དུ་
ལོ་གཉིས་ལ་བསྐྱད་དེ་ནན་ཏན་གྱིས་རིག་གཞུང་དང་དེའི་འགྲེལ་བ་གཉིང་ཟབ་མོ་བསྐྱབ་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ལོ་སར་ཆོས་དུས་དགོན་པའི་སྒྲིག་ལམ་ཡང་དེ་འདྲའི་བཅུན་པོ་མིན་པས་བཅུན་པ་ཚོས་
གོ་དེལ་བརྒྱབ་ནས་རྒྱན་སྒྲིག་པ་དང་ཅེད་མོ་སྒྲ་ཚོགས་ཅེ་ཚོག་པ་ཡིན། བཅུན་པ་གཞན་རྣམས་ང་
ལས་རིག་ཡག་ཡིན་པས་ངས་རྒྱན་བསྐྱགས་ནས་ཕམ་པར་གྱུར།

པོ་བྲང་པོ་ཏ་ལ་ནས་འབྲུག་ཡུལ་དུ་སླེབས་པ།

ཉིན་ཞིག་ལ་ངའི་དགེ་རྒན་ང་རང་བཅའ་དུ་ཡོང་ནས། པོ་བྲང་པོ་ཏ་ལ་འི་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་སྤྱང་དམག་སྤྲུལ་གསེལ་གཡོག་པོ་ཞིག་བཅའ་བཞིན་ཡོད་པས་ཁྱེད་རང་འགྲོ་འདོད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། ང་རང་སོང་ནས་སྤྱང་དམག་སྤྲུལ་དང་མཉམ་དུ་ལོ་གཅིག་ལ་བསྐད། མི་མང་ཆེ་བས་རྒྱལ་བ་ཚང་མཇལ་མི་བྱུང་གྱང་ངས་ཉིན་རེ་ཁོང་ཉིད་མཇལ་བྱུང་པ་རེད། སྐབས་དེར་ང་རང་ལོ་13ཡིན།

བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་དགོན་པའི་བཅུན་པ་རྣམས་སྤྱི་གླིང་ནང་རྒྱུག་ཏུ་འགྲོ་བར་ཤིན་ཏུ་དགའ་བས་ང་དང་ངའི་གོགས་པོ་ཚོ་ཡང་རྒྱུན་དུ་དེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དགོན་གཉིད་ཡོང་ཆོ་ངཆོ་བྲོས་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་འབྲོ་མ་བྱུང་པར་ཁོང་གི་ལག་ཏུ་ཤོར་ན་ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གཙུག་ཅིང་བ་རེད། རེད་གསུམ་པོ་ཆད་པ་གཙུག་ཅིང་བར་སུན་ནས་དགོན་པ་ནས་འབྲུག་ཡུལ་དུ་བྲོས་ཏེ་ལོ་གཅིག་གི་རིང་ལ་དེ་དུ་བསྐྱོད།

འབྲུག་པ་ཚོས་དེད་རྣམས་ལ་སྡེ་ལེན་ཡག་པོ་བྱས་ཏེ་ང་ཚོ་གང་དུ་སོང་ཡང་ཁོང་ཚོས་ཟ་མ་དང་འདུག་ས་བཀོད་སྤྲིན་བྱས། རྒྱང་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་བའི་ཁྱིམ་ཆང་གིས་གྱང་ང་ཚོར་སྡེ་ལེན་ཡག་པོ་བྱས། ཡང་ཁྱིམ་ཆང་ལ་ལས་དེད་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་ཁྱིམ་ཆང་གི་ཨ་མ་ཆོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས།

1950ལོའི་ཟླ་2པར་ངའི་ཚོས་གོགས་ཤིག་གིས་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་བྱང་མིད་ཅིག་དང་མཉམ་དུ་འཆོ་བ་རོལ་རྒྱ་ཐག་གིས་བཅད། སྐབས་དེར་ངའི་སེམས་སྟེ། ངས་དེ་ལྟར་གཏན་ནས་བྱེད་མི་སྲིད་སྟམ་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་མཚན་མོ་ཞིག་ལ་ང་ཚོ་ཆང་མ་ཆང་གིས་ར་བཟེ་བས་བྱང་མིད་དང་མི་འགོགས་པའི་སྟོམ་པ་ཤོར། དེ་ནས་ང་རང་འགྱོད་པ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པར་མ་ཟད་རང་གི་ལ་མ་ཡང་ངོ་ཚར་གཏད་པ་ཤེས་ནས་གནས་དེར་འདུག་མ་འདོད།

ཆ་རྒྱས་མེད་པའི་བསྐྱབ་བྱ་གསལ་བ།

1951ལོའི་ཟླ་1པར། ང་རང་བོད་ལྗོངས་དང་འབྲུག་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་སྤྱང་ཏེ་ལས་ཀ་ཞིག་གྱང་བཅུལ། ལས་ཀ་དེ་ནི་ལྷག་བལ་དང་རྩོ་མོ་ལ་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་པ་རོལ་དུ་བསྐྱལ་དགོས་པ་ཡིན། ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ངས་ཡང་བསྐྱར་གྲུ་ལ་ཁྱོན་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་བཏོན་ཏེ་འགྱེད་སྐལ་བསྐྱངས། ཡིན་ཡང་ང་ལ་ནད་ལྡིད་མོ་ཞིག་ཕོག།

གོང་དུ་དུ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ཀྱི་སྤྱན་ཁང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་སྤྱན་ཁང་ཡིན། ཟླ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ངའི་ལུས་སྟོབས་རྒྱས་པ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་ཁ་ཐན་གྱིས་ངས་ཀློག་བཞིན་པའི་ནང་བསྟན་གྱི་ཚོས་དཔེ་ནི་<<དམ་པའི་གསུང་རབ།>>ཅེས་པའི་

དཔེ་ཆའི་ལ་བརྟེན། ང་རང་སྤྱང་བཞིན་བྱིས་ཚད་གཞན་ལ་ཚོས་འདོན་དུ་སོང་ནས་འབྲུལ་
བ་ཉུང་ཙམ་བྲུངས་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱིས་ང་ཚོས་འདོན་དུ་མི་འགོ་
བའི་མེ་བ་བཏོན་པར་མ་ཟད་ང་ལ་ལས་ཀ་ཞིག་ཀྱང་བཅའ་བྱུང་། དེ་ནི་ཉིན་རེའི་ཕྱི་དྲོ་མོ་ལ་
བོད་སྐད་ཁྱིད་པ་དང་མོས་ང་ལ་དབྱིན་ཡིག་ཁྱིད་རྒྱ་དེ་རེད། ང་རང་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་སྤྱན་
ཁང་དུ་ཡོད་ཆེ་ཉིན་རེའི་ཞོགས་པར་ཁོང་ཚོའི་དཀོན་མཆོག་ལ་བསྟེན་བརྟུང་འབྲུལ་བའི་ཚོགས་
ལ་ཞུགས་པ་ཡིན།

ངས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁ་བྱས་པ་ན། དཀོན་མཆོག་ཞིག་ཡོད་པ་དང་ཁོང་གིས་གནས་
དངས། རྒྱ་མཚོ། ཤིང་སྤྱང་། འཛིག་རྟེན་སྟེང་གི་ཡོད་ཚད་བསྐྱུན་ཞེས་པའི་བཀའ་བཀྲགས་པ་
དང་། ཡང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ནང་དཀོན་མཆོག་གིས་སྤྱིས་པ་དང་བུད་མེད་དང་པོ་དེ་གཉིས་
བསྐྱུན་པ་ན། ཁོང་གཉིས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་དང་འགལ་བས་སྤྲིག་པ་མིའི་རིགས་ཡོངས་
ལ་བྱབ་ཅིང་ང་ཚོ་ཡང་སྤྲིག་ཅན་དུ་གྱུར་ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ང་ལ་མཆོན་ན་བསྐྱབ་བྱ་གསལ་བ་དེར་ཆ་རྒྱས་གང་ཡང་མེད། ང་ཚོའི་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལྷགས་
ཀྱི་བརྗོད་སྟེལ་ལྟར་ན་འཛིག་རྟེན་ནི་བདག་ཉིད་ལས་གྲུབ་པ་དང་། སྤྱིལ་བྱང་ལྷུང་སེམས་
དཔའ་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་པ་དང་མ་ཐག་སྤྲིན་མོ་ནི་བྱ་དངོས་ཡོད་ཚད་ཀྱི་མ་ཡིན་པར་བརྗོད། མིའི་
རིགས་ནི་དེ་ལྟར་ཆགས་པ་ཡིན།

ངས་ངེས་པར་དུ་གཏམ་རྒྱུད་གང་ཞིག་ངོམ་ཡིན་པར་བརྟག་དགོས། ངས་དམ་པའི་གསུང་
རབ་ལས་སྤྱི་འདྲ་ལ་རིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པ་དང་དེར་མཆོད་པ་འབྲུལ་བར་དོན་སྙིང་གང་ཡང་མེད་
པའི་སྒྲོང་བཀྲགས་དུས་ངོམ་ཚར་བར་གྱུར་ཅིང་སེམས་སྟུ། གལ་སྲིད་དངོས་གནས་དེ་ལྟར་ཡིན་
ཆོ། ངས་ད་ལྟའི་བར་དུ་དད་པ་བྱས་པའི་ཚོས་ལྷགས་ལ་དོན་སྙིང་གང་ཡང་མེད། ཡི་ཤུའི་ཚོས་
འདི་བོད་པ་ཚོར་མི་འཚམ་འདོད་དེ་དན་ས་བཟུང་དམ་པའི་གསུང་རབ་མི་ཀྲོག་ཅེས་སེམས་ཐག་
བཅད།

ཉིན་ཞིག་ལ་སངས་སྤྱིད་ཟེར་བའི་འབྲུག་པའི་བུ་མོ་ཞིག་གི་རྒྱང་པའི་སྒྲུབ་སྤྲུག་ནས་སྤྲུན་ཁང་
དུ་འོངས། མིའི་སྒྲུབ་ལས་དྲི་རན་འབྲུལ་ཡང་ངས་མིའི་རྒྱང་པ་བརྟུན་ནས་སྤྲུན་བྲུགས་པས་ལྷ་
གཅིག་གི་རྗེས་སུ་མིའི་རྒྱང་པ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་། སངས་སྤྱིད་དང་དེད་གཉིས་པན་ཚུན་དགའ་ནས་
མཉམ་དུ་འཚོ་བ་རེལ་བར་ཐག་བཅད། ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱིས་དེད་གཉིས་ཀྱི་
འཆར་གཞི་ཤེས་རྗེས་མོ་གྲོང་རྒྱལ་གཞན་ཞིག་ལ་འགོ་རུ་བཅུག། ང་གི་ན་ཁེམས་སྤྲུག་ནས་སྤྲུ་གི་
ཀ་པ་རྒྱམས་ནི་དངོས་གནས་མི་ལ་སྤྲུན་སྤྱང་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་གཞན་གྱི་དོན་ལ་
ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པར་དགའ་བ་རེད་འདོད།

ངའི་རྗེས་སུ་འབྲོངས་ཤིག་ཅེས་པའི་བསྐྱབ་བྱ།

ང་རང་གི་ང་ལ་ནང་འགྲོ་དུས་ལམ་བར་དུ་དབྱེན་ཟིའི་མི་གཟིགས་ཟིང་ཞིག་དང་སྤང་ཅིང་
ཁོང་གིས་ང་ལ་ལས་ཀ་ཞིག་ཀྱང་བཅུ་ལ། ཁོང་གིས་ང་རང་ཁང་པ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་གི་ནང་འདུག་
དུ་བཅུག་ནས་ཉེན་མེད་ཕྱི་དྲོ་ངས་ཁོང་དང་ཁོང་གི་རྒྱུད་མ་གཉིས་ལ་བོད་ཡིག་ཁྲིད། ཉེན་ཞིག་
ལ་ཁོང་གིས་ང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་སྐོར་ཐོས་ལྟུང་ངས་ཞེས་དྲིས། ངས་ཁོང་ལ་ཐོས་ལྟུང་
ཞེས་ལན་བཏབ་པ་ན་ཁོང་གིས་ང་ལ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་སྤྲད་ཐུང་ལ། ངས་འཕྲིན་བཟང་
སྟོག་པའི་སྐྱེན་ཁང་དུ་བསྐྱར་བའི་དཔེ་ཆ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་མེད།

[illegible]

ངས་ལོ་མང་པོར་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་ལ་སྤྱང་བ་བྱས་པས་དེ་འདྲར་མི་རུང་བར་བསམས།
སྐབས་དེར་ངས་སྤྱང་བཞིན་ཆོས་པ་དོན་ནས་ནང་བསྟན་གྱི་ལྷ་དང་སྤྱོད་འདྲར་དད་བ་བྱས། ང་རང་
ཐུད་པའི་སྤྱི་ཀ་པ་རྣམས་ནི་རང་གི་དད་པར་ཤིན་ཏུ་སློབ་རྟུན་ན་ཡང་ཁོང་ཆོས་ཅིའི་ཁྱིམ་རང་
གི་དགོན་མཆོག་ལ་མཆོད་པ་མི་འབུལ་བ་ནི་ངས་གཏན་ནས་ཉ་གོ་མ་བྱུང།

ཉིན་ཞིག་ལ་ངས་དམ་པའི་གཞུང་རབ་ནང་གི་<<ལུང་སྟོན་པ་ཡི་གེ་ཡུའི་མདོ།>>ལས།
 སྐུ་འདྲ་བའོ་མཁན་ཐམས་ཅད་སྟིང་པོ་མེད། ཁོ་ཚོ་དག་ལ་ཁིང་མོས་པ་རྒྱམས་ལ་པན་ཐོགས་
 མེད། ཁོ་ཚོའི་དཔང་པོས་གང་ཡང་མི་མཐོང་ཁིང་ཅི་ཡང་མི་ཤེས་པས་ཐ་ན་ཁོ་ཚོ་དོ་ཚད་གཏོང་
 པ་ཡིན། སྐུས་ལྟ་སྐུ་བའོ་ཁིང་སྐུ་འདྲ་སྐུ་པ་ནི་པན་ཐོགས་པའི་ཕྱིར་མ་ཡིན་ནམ། ལྟོས་
 དང་། ཁོའི་ལས་ཐོགས་ཐམས་ཅད་ཁ་སྐྱེད་ས་པར་འགྱུར་ཏེ། ལག་ཤེས་པ་རྒྱམས་ཀྱང་མི་ལས་
 གང་ཡང་མ་ཡིན། དེད་ག་ཐམས་ཅད་ལྟན་ཏུ་འཛོམས་ནས་འགྲེང་བྱ་ལྟག་དང་། དེད་ག་མཉམ་
 གཅིག་ཏུ་སྐྱེག་ཀྱང་དོ་ཚད་གཏོང་པར་བྱའོ། ། ཁོས་བརྩེན་ཡོན་བྱེད་པ་ནི་ཐལ་བ་ཡིན། བསྐྱེད་
 ཐེབས་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཁོ་རང་ལམ་ལོག་ཏུ་བྱིད་དེ། ཁོས་རང་ཉིད་སྐྱོབ་མི་རུས་ཤིང་ཡང་འདི་
 ལག་གཡས་པའི་ནང་བྱ་རྒྱུན་ཞིག་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་སྒྲུ་ཡང་མི་སྲིད་དོ། ། བྱུང་སྟོན་པ་
 ཡི་གེ་ཡུའི་མདོ། 44:9-11,20 ། ཞེས་པའི་བཀའ་འདི་སྟོན་ཏུས་ངས་ནང་བསྟན་གྱི་ལྟ་རྒྱམས་
 ལ་བཅངས་པའི་དད་པར་འགྱུར་བ་བྱུང་།

དེ་ནས་ཡུལ་རིང་མ་འགོར་བར་ང་ལ་ཆོ་བསྐྱེད་པ་ས་སྤྱི་གར་ནས་ཡོང་བའི་བདག་སྦྱོང་བ་ཞིག་
སྤྲོ་ཁར་དུ་འོངས། བད་པ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཁོང་གིས་གསལ་བ་བཏབ་པས་ན་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་

མེད། ཁོང་གིས་ང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་ཡོད་མེད་དྲིས་པ་ན། ངས་ཁོང་ལ་ང་དད་པ་ཡོད་
ཅེས་ལན་བཏབ་པས་བདག་སྒྲིང་བ་དེ་གིན་ཏུ་དགའ་ནས། གཤམ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུར་གསོལ་བ་བཏབ་ན་ཁྱོད་ཀྱང་དྲག་ངེས་ཡིན་ཞེས་པ་ན། ངས་ཁོང་ལ་ང་ཡང་དེ་རེ་ཡིད་ཆེས་
ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་རང་གི་ལག་པ་ངའི་ལུས་སྡེང་ལ་བཞག་ནས་སྐད་ཆ་ན་
པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལ་ངའི་ཉེ་འགམ་དུ་ཡོད་པའི་ནད་པ་ཆོ་ངོ་མཚར་བར་གྱུར། ལྷ་མཚན་ལོ་
ཆོའི་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ལ་ལ་ཁོང་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་པས་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་རེད།

ཉིན་གཉིས་པར་ངའི་ཆ་བཞག་པར་མ་ཟད་ངའི་སེམས་ལ་འད་ཞི་བདེས་བྱབ། ངས་སྐྱབས་
མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་ཤིང་རང་ནད་ལས་ཐར་བ་ཡིན།

དགོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་གསར་བ་ཞིག་གནང་།

དགོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་གསར་བ་ཞིག་གནང་བས། ངས་ལོག་གཡམ་དང་ཆང་འཕུང་
བ་ལ་སོགས་པའི་སྤྲིག་པའི་ལས་རྣམས་དོར་བར་མ་ཟད་ཁོང་གི་བྲོགས་སུ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་
པ་ན། ཁོང་གིས་གཙུག་པོ་ཡེ་ཤུར་སྐྱེས་ཤིང་ཆེན་གྱིས་ངའི་སྤྲིག་པ་ཡོད་ཆད་བསལ་བར་མཛད།
ད་ལྟ་ང་ནི་དོན་དམ་པའི་སྤྲི་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ངས་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་སློབ་པས་ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་དག་ཅོད་སྤྲི་གི་ཀ་
ཁས་བྲུངས་པ་ཡིན། 1955ལོའི་ཟླ་11པར་ངས་བྱུས་གསོལ་བྲུངས་པ་དང་། ནམ་ཟླ་གིན་ཏུ་
འབྲགས་པས་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཆོས་བྱུས་གསོལ་བྱེད་སའི་རྒྱག་ཞོང་ནང་རྒྱུ་མོ་མང་
པོ་སྤྲགས་ཀྱང་རྩས་པ་མ་ཐོན། ངནི་བྱུས་གསོལ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་བོད་པ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་
པས་མི་ཆང་མ་གིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར།

དེ་ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ངས་ཟ་ཁང་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་རྒྱེད་པ་དང་དེ་རང་རང་མིང་ལ་
དབང་མོ་ཞེས་པའི་ལྷ་སའི་བོད་མོ་ཞིག་དང་ཐུད། རེད་གཉིས་པན་རྒྱུན་ལ་དགའ་བས་གྲོགས་
པོ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་བཀོད་སྤྲིག་ཆགས་སུ་རྒྱུད་རྗེས་ཟ་ཁང་ནས་གཉེན་སྤྲིག་གི་སྟོན་མོ་
བྱས་པ་ཡིན།

ངའི་རྒྱུང་མས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས།

ངའི་རྒྱུང་མ་དབང་མོ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་རྗེས་རང་གི་སྤྲིག་པ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་ནས་
གཙུག་པོ་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས། མོས་1957ལོར་བྱུས་གསོལ་བྲུངས་རྗེས་ང་ཆོས་ཚོས་ཆོགས་ནས་
གཉེན་སྤྲིག་གི་སྟོན་མོ་ཐེངས་གཉིས་པ་བྱས་ཤིང་དེ་ནི་དེད་བཟང་ལྷ་གཉིས་ཀ་སྤྲི་གི་ཀ་པ་ཡིན།

1959ལོར་མི་དམངས་བཅོངས་འགོལ་དམག་གིས་བོད་ལྗོངས་བཙན་འཛིན་བྱས་པས་བོད་
པ་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་གར་དུ་བྱོས་བྱོལ་བྱས། ཆོས་ཚོགས་ནང་གི་མི་མང་པོས་སྐྱབས་བཙོལ་བོད་པ་
རྣམས་ལ་རོགས་བྱས་པ་དང་། ང་ཚོ་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཡིན་པས་ཁོང་ཚོས་ང་ཚོ་ཡང་པོས་ནས་
མཉམ་དུ་བོད་པ་དེ་དག་ལ་རོགས་བྱེད་དུ་སོང་། དེ་ནས་ང་ཚོས་སྐྱབས་བཙོལ་བོད་པ་དེ་ཚོར་
ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྒྲིབ་གྱི་དཔེ་ཆ་སྤྲད་པ་དང་། བཙུན་པ་མཐོང་ཆེ་ཁོང་ཚོ་དང་ལྷ་ཤི་ཀ་འདྲི་སྒྲིབ་
ཁ་བརྟེན་བྱས་པ་ཡིན།

འདི་ནི་ངའི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་ཡིན་ལ། ད་ཀོན་མཆོག་གིས་ཅི་ལྟར་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཞིག་བསྐྱབས་
ནས་ཁོང་གི་བྱ་ལུག་ཏུ་བྱུང་པའི་སྒྲོར་ཡིན།

ལོ་འདི་དག་གི་རིང་ལ་ད་ཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོ་དྲིན་གྱིས་བསྐྱབས་པ་དང་། རེད་བཟའ་མི་གང་
པོས་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་བོད་པ་ཚོའི་བྱོད་དུ་དུས་གཏན་དུ་གསོན་པོར་བལྟགས་པའི་ད་ཀོན་མཆོག་
ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོས་སློབ་གྲྭ་ནས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པ་དང་ནད་པར་བདག་བྱེད་
པ། འཕྲིན་བཟང་སློག་པ་བཙས་ཀྱི་ཕན་ཆད་ནས། སྐྱབས་བཙོལ་བོད་པའི་ཁྱིམ་གཞིས་ཤིག་
ཀྱང་བཙུགས་པ་ཡིན།

གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ནི་བྱམས་སྟིང་རྩེ་དང་བཙས་ངའི་མི་ཚོའི་འགྲུལ་བལྟད་ནང་ལུགས་ནས་ང་རང་
ནམ་མཁའི་ལམ་གསར་པའི་ནང་དུ་འགོ་བའི་ལམ་བྱས། ང་ཚོ་བོད་པའི་སྐྱེན་ཁུ་རྣམས་ཀྱི་
ཆེད་དུ་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་རོགས། ཁོང་ཚོའི་མིག་ཟུང་བྱས་ནས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀ་
ནི་སེམས་གཏིང་ནས་རེ་སྐྱེག་བྱེད་པའི་སྐྱབས་མགོན་གཅིག་ཤུ་དེ་ཡིན་པ་མཐོང་བའི་སྒྲོན་ལམ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80བ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་ཀྱི་ལྷ་གི་ཀ་པ་མང་པོ་སླེབས་པ་དང་བསྐྱེད། བོད་ལྗོངས་སུ
དད་པའི་གནས་སྡངས་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་དུ་ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཀྱི་ལྷ་གི་ཀ་པ་སྐོར་ཞིག་ཕྱིར་
བོད་ལྗོངས་སུ་སླེབས་པ་དང་། དེ་ནི་ལོ་30ཡི་ཚུན་ལ་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན། སྤྱོད་ཀྱི་དུས་རབས་
འགའ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་རྣམས་དང་འདྲ་བར་ཁོང་ཚོའི་དོ་ཁུར་བྱེད་ས་གཙོ་བོ་ནི་ལྷ་ས་
གྲོང་ཁྱེར་ཡིན། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དང་ཨ་རིའི་ཁུ་ལའོ་ར་རྟོ་ཁུལ་གྱི་པའོ་ཨར་རྟོ་གྲོང་ཁྱེར་གཉིས་
ཀྱི་བར་དུ་མིང་གི་རྩ་བུའི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་ཤིང་། ལྷ་གི་ཀ་པ་ལ་ལས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བདེན་
དཔང་བྱེད་པར་གནས་སྐབས་ཀྱི་གོ་སྐབས་བསྐྱེད། 1987ལོར་པའོ་ཨར་རྟོ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་འབྲེལ་
མི་ཚོགས་པ་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་སླེབས་ཤིང་། དེའི་ནང་གི་འབྲེལ་མི་ཞིག་ནི་གདོང་ལེན་འཕྲིན་
བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ཀྱི་ཚ་བོ་ཁེང་ལྷ་རྩུའཡིན། ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཅེ་ཞི་
གཉིས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཡི་ཡར་སྤོང་ལ་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་དུ་ལོ་མང་པོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས།

ཁེང་ལྷ་རྩུའཡི་རིག་པ་ལྷན་པའི་མིག་ནང་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ཐེངས་དེའི་འགྱུལ་
བཞུད་བརྒྱུད་ནས་ས་གནས་འགོ་དཔོན་དང་འབྲེལ་བ་བཅུགས་པས། མཐར་འཁོར་སྤུའཞིང་
ཆེན་གྱི་བོད་པ་དབུལ་པོངས་ཚོར་རིན་མི་ལེན་པར་གཤགས་བཅོས་བྱེད་པའི་ཚོག་མཆན་
ཐོབ། ཁེང་ལྷ་རྩུའཡིས་1990ལོ་ནས་བཟུང་ཀན་སུའུ་ནས་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་འགོ་བརྩམས་པ་
དང་2012ལོར་ངལ་གསོ་གནང་བ་རེད། ཁོང་གི་ཞབས་ཏོག་ནི་ཤིན་ཏུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་

ཁོང་གིས་ཁྱོད་བསྐྱེད་མཁོ་མིག་ནང་གཤགས་བཅོས་ཐངས་6543ལ་བྱས། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཁྱོང་བའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་ཡང་བསྐྱགས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནི་རྒྱ་ཡི་ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོའི་དང་པའི་དགོས་མཐོ་རྟོགས་པའི་ལོ་བཅུ་ཡིན། ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ནི་ཀྲུང་གོའི་ས་གནས་གཞན་དག་ནས་ཁུས་མཐུ་ཆེན་པོའི་རང་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་རེད།

དུས་ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་ཏུ་ཕྱིན་པའི་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོས་ཁངས་སྒྲུང་སྒྲོས་བོད་པ་རྣམས་དང་ཉེ་བར་བཅར་པའི་ཐབས་འཚོལ་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ཡང་མི་ལ་ལ་ཞིག་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོ་དག་རུ་འཛིན་པའི་འདུ་ཤེས་གཏིང་ཟབ་མོ་དེར་ཡ་མཚན་བཞིན་འདུག། ཁོང་ཚོ་སྒྲོན་ཆད་མིང་གཞུང་གི་དྲིལ་སྒྲོག་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པས་བོད་པ་ཚོས་རང་ཉིང་མེས་རྒྱལ་གྱི་པར་དུ་ལོག་པར་བཀའ་འདྲིན་ལུ་བཞིན་ཡོད་འདོད་ཀྱང་། བསམ་ཚུལ་དེ་ནི་ནོར་འབྲུལ་ཞིག་ཡིན་པས་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་འདོད་ན་ཡུན་རིང་པོར་བྲོ་བརྟན་འགྱུར་མེད་ཀྱི་རྒྱུ་ཐག་དགོས་པར་མ་ཟེན། མེས་ས་གཏིང་ནས་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པའང་ཤེས་ཚོར་བྱུང་།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ཡི་དུས་མཇུག་ཏུ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མུ་ཤི་ཀ་པ་ཁ་ཤས་བོད་ཁུལ་དུ་སླེབས། མི་ལ་ལ་ཞིག་ལོ་ངོ་40ཡི་ཡར་སྤོན་ལ་ཀྲུང་གོ་ནས་མར་བསྐྱད་རྗེས་ཐངས་དང་པོར་ཕྱིར་སླེབས་པ་ཡིན། མུ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་གིས་བོད་ཁུལ་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་མཐོང་། དཀོན་མཆོག་གིས་འཕྲིན་ལས་མཛད་དེ་འཕྲིན་བཟང་ནི་བོད་ལྗངས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗངས་སུ་བསྐྱགས་པའང་མཐོང་བ་རེད། ཁོང་གིས་1989ལོར་འདི་ལྟར། རྒྱ་མི་རྣམས་བོད་ལྗངས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྐར་དུ་འཇུག་པའི་ལས་གཞི་ཆེན་པོ་ཞིག་སྐབ་བཞིན་པའི་སྐར་ཡིན་ལ། གནས་སྐར་ཏེ་བོད་ལྗངས་སུ་ཡོང་མཁན་རྒྱ་མིའི་ཁྲིང་མུ་ཤི་ཀ་པ་སྤྱོད་ཐུག་མང་པོ་ཡོད། ད་ལྟ་མུ་ཤི་ཀ་པའི་ཚོགས་པ་ལྷ་ས་རུ་འཛོམས་ཤིང་མཉམ་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་བརྟེན་པ་འབྲུལ་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ཡང་བོད་ཁམས་ཤར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐུ་འབྲུམ་དགོན་པའི་མཐའ་འཁོར་ཏེ་སྒྲོན་ཆད་མུ་ཤི་ཀ་པ་དག་རུ་འཛིན་པའི་གནས་སུ་རྒྱ་ཡི་མུ་ཤི་ཀ་པ་སྤྱོད་ལྷག་ཁྱིམ་ཚང་བཅུ་ལྷག་ནས་མཉམ་དུ་འཛོམས་ཤིང་། རྒྱ་རྣམས་བོད་པ་ཚོའི་རིག་གནས་ནང་ཡོངས་སུ་འབྲེས་ཡོད།

རྒྱ་ཡི་མུ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་གོ་སྐྱབས་བྱུང་པར་ཅན་དེད་མ་འཛིན་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ། ང་ཚོས་བོད་ལྗངས་སུ་སྤོང་པའི་རྒྱ་ཡི་མུ་ཤི་ཀ་པ་ཚོའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་རྒྱུ་སྐྱོར་བྱེད་དགོས། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོར་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུ་ཤེས་སུ་འཇུག་པའི་འདུན་པ་རྒྱ་མི་ཚོའི་སེམས་སུ་བཞག་སྟེ། ཁོང་ཚོས་ཤེས་རབ་དང་ལྷན་པའི་རང་བཀའ་གཤམ་འགོག་ལས་བཀྲལ་ཐུབ་པའི་ཟམ་པ་གནང་བར་ཤོག་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

རྒྱལ་ནུན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁྱིམ་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་ནས་ཡིན་པའི་འགོ་བ་བྲགས་ཅན་ཞིག་གིས་ ཁོང་གི་ཆོས་ཆོགས་བོད་པ་ཆོའི་ཁྱོད་དུ་ཅི་ལྟར་དར་སྤེལ་བྱུང་བའི་སྐོར་སྤྲིང་ཆོ་འདི་ལྟར། ང་ཆོའི་ འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་སྐོར་དང་པོ་1985ལོར་མཆོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་དུ་སྤྲིངས། ཁོང་གཉིས་ནི་ ལོ་ན་གཞོན་པའི་མིང་སྤྲིང་གཉིས་ཡིན་ཞིང་སྤོབ་བྲ་འགྲིམ་ནས་གསོ་སྦྱོང་གང་ཡང་དང་ལེན་ བྱས་མ་ཐོང་། ཡིན་ཡང་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱོད་སེམས་ལྟན་པའི་ངང་དཀོན་མཆོག་ལ་ཞབས་ཏྲོག་ བསྐྱབས་པ་མེད། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པར་ང་ཆོས་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་སྐོར་ལས་མང་པོ་ཞིག་ བཀོར་མོ་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱི་གམ་དུ་མངགས་པ་ཡིན།

དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་དྲིན་ལ་བརྟེན་ནས་དེམ་བཞིན་མྱང་གཞི་རྒྱགས་པ་ཡིན། ཟླ་ལིང་དང་ བཀོར་མོའི་བར་གྱི་མེ་འཁོར་ས་ཆོགས་མེ་མེར་ཆོའི་མྱ་ཤི་ཀ་པའི་ཁྱིམ་ཆང་ཡོད། ང་ཆོའི་སྤྱན་རྒྱ་ མིང་སྤྲིང་རྣམས་ཀྱིས་བྲོགས་སོ་སོའི་བོད་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས། དེ་ནི་ལས་སྤྱོད་སོ་ཞིག་ མིན་མོད་ཀྱང་། ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་གི་ནམ་ཡང་འགྱུར་བ་མེད་པའི་བདེན་དཔང་གིས་རྒྱ་དང་ བོད་གཉིས་བར་གྱི་བར་གྱང་དེ་དེམ་བཞིན་ལོག་ཏུ་བཅུག་པ་མེད། བོད་པའི་མྱ་ཤི་ཀ་པ་ཤིན་ཏུ་ ཉུང་བ་ཡང་ཁོང་ཆོས་རྣམས་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཏུ་སྤྱུར་ཡོད་ཅིས་བརྗོད།

མཆོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁྱིམ་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་ནང་གི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ བས་རྒྱུན་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་དང་ལྷོགས་སྐོམ་ཡང་ཐོང་བཞིན་ཡོད། ཁྱིམ་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་ ཀྱི་འགོ་བ་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། ལོ་ན་གཞོན་པའི་མིང་སྤྲིང་ཞིག་ལ་སྐོར་མོ་མེད་པ་དང་ཟ་མ་ཡང་ ཆར་བས། མོ་མེ་འཁོར་ས་ཆོགས་སྤྱོད་ནས་མེ་འཁོར་ལས་ལྷུང་བའི་རྩོ་སྤོབ་བཅུས་ནས་ བཅོངས་པས་མོ་འཆོ་བྱུང་བར་གྱུར། འདི་ནི་ང་ཆོའི་མཆོ་སྤོན་དུ་ཞབས་ཏྲོག་སྤྱོད་བཞིན་པའི་ ལས་བྲོགས་ཆོའི་དད་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཡིན།

ཡང་གཞན་སྐོར་ཞིག་ཕྱི་རོལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་ཏུ་ཕྱིན་པ་ན་སྐོར་མོ་དང་ཟ་མ་གཉིས་ཀ་ ཆར་བས། ཁོང་ཆོ་ཐང་ཆོད་ཅིག་ཏུ་ལུས་ཏེ་དཀོན་མཆོག་ལ་སྐྱབས་ཞུས་པ་ན། ཅང་མ་འགོར་ བར་ཁོང་ཆོས་དེ་སྤྲེས་ར་སྤོག་ཐང་ནས་སྤྲེས་ཡོད་པ་མཐོང་ནས་དེ་ཆོས་པ་དང་། ཁོང་ཆོ་དཀའ་ སྤྲུག་ནང་ལྷུང་སྤྱེ་དཀོན་མཆོག་ལ་བརྟེན་ནས་འཆོ་དགོས་ཆོ། ཉིན་མེར་ར་སྤོག་གསར་བསྤྲེས་ པ་མེད། དེ་ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཆོགས་པ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་བཅུགས། དད་ལྟན་དེད་ག་གིས་ འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཆོར་འདུག་ས་དང་ཟ་མ་སོགས་མཐོ་སྤྲོད་བྱས་པས་ཉིན་དེ་ནས་བཟུང་ ར་སྤོག་མ་སྤྲེས་པ་མེད།

མཆོ་སྤོན་ནས་ཞབས་ཏྲོག་སྤྱོད་ན་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་ཐུང་དགོས་ལ། དགུན་དུས་སུ་གནམ་ གཤིས་དྲོད་ཆད་གོར་ཐིག་མན་གྱི་མེ་དྲོད་20ལ་སྤྲིངས་པ་དང་སྐྱབས་མེར་དེ་ལས་ཀྱང་དམའ་

ཞིང་། ཡུལ་དེའི་མི་ཚང་མ་དབུལ་ཕོངས་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་མང་ཆེ་བས་སྒོན་ཆད་སྒྲུབ་ས་མགོན་
ཡེ་ཤུ་གཏན་ནས་ཐོས་ཐུང་མེད། ང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོར་ཐེངས་མང་པོར་ཡུལ་དེའི་
མི་ཡི་གཅེར་རྒྱུང་ཐེབས་པ་དང་ཡང་ན་ཉེན་རྒྱུ་པས་བདས་པ་རེད། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྤྱུག་མང་པོ་
ཐུངས་ན་ཡང་སྒར་བཞིན་རྒྱུ་འཁྱོད་ས་བྱས་པས། ད་ལྟ་མི་མང་པོ་ཞིག་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་
མིན་ནང་དུ་འོང་བཞིན་འདུག་ཅིས་བརྗོད།

བོད་པ་རྒྱམས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་འཛོལ་བའི་མྱ་གྲི་ཀ་པ་མུ་མཐུང་རེ་མང་དུ་འགྲོ་བ་དང་བསྐྱུན།
ཁོང་ཚོའི་ཤུགས་རྒྱུན་ཡང་ཆེད་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་སྒྲོག་དུས་རྒྱུན་
དུ་དོན་ངོམ་ཆར་ཅན་རྒྱམས་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་པས་དད་པ་མེད་པ་དང་སྤྲིག་པའི་ཕྱིག་པ་དེ་རིམ་
གྱིས་བཤུགས་པར་གྱུར། སྒོན་ཆད་བོད་པ་ཉུང་ཉུང་ཞིག་ཡེ་ཤུ་མྱ་གྲི་ཀའི་དབུ་དུ་འོངས་ན་ཡང་ད་
ལྟ་བོད་པའི་ཚོ་བ་ཁག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དོན་དངོས་དང་རྒྱས་མཐུ་ཉམས་སུ་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད།

1985ལོར་མཚོ་སྒོན་གྱི་བུད་མེད་ཅིག་གིས་མི་སེམས་འགྲུལ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་
འོངས་པ་དང་། འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་བུད་མེད་དེས་རང་ཉིད་ཡིད་ལམ་པ་དང་གཤོན་འདྲེས་བཟུང་
པ། མཐར་ཐར་པ་ཐོབ་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་གསལ་པོར་བྲིས་ཡོད་དེ།

ད་ལོ་ང་རང་ལོ་45ཡིན་ཞིང་བུ་བཞིའི་ཨ་མ་ཡིན། ངས་བྲིས་པ་བཞི་བསྐྱེས་དུས་རང་ཉིད་ལ་
བུ་མོ་ཞིག་གནང་བའི་ཆེད་དུ་ལྟ་ལ་སྒྲུབ་ས་འཇུག་ཞུས། རྒྱ་མཚན་རང་ཉིད་ལོ་ལོ་ན་དུས་བདག་
སྐྱོར་བྱེད་མཁན་བུ་མོ་ཞིག་དགོས་འདོད་པས་ཡིན།

དེ་ནས་བྲིས་པ་བཞི་བསྐྱེས་རྗེས་སྒར་བཞིན་བུ་ཞིག་ཡིན་པ་མཐོང་ཆེ་ལྟ་ཡིས་ངའི་སྒྲོན་ལམ་
བཏབ་པར་མ་གསན་པས་ང་རང་ཁོང་ཁྲོ་ཆེན་པོ་ལངས། སེམས་སུ་ང་ལ་མགོ་སྐྱོར་ཐེབས་པའི་
སྒྲིང་བ་ཞིག་སྐྱེས་ནས་ང་ཚོད་མ་ཟིན། བུ་སྐྱེས་རྗེས་ངས་ཁོ་སར་བཞག་སྟེ་ངས་ཀྱིས་མ་
བདུམས་པར་འཁེང་དུ་འཇུག་འདོད་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་སྐྱེས་པས་བུ་རྒྱུང་ལ་བདག་བྱས་ནས་
བུ་དེ་རིམ་བཞིན་ནར་སོན་བྱུང་།

ང་གཤོན་འདྲེས་བཟུང་ནས་ཉི་མ་རེ་རེར་འཆི་འདོད་སྐྱེས་པ་དང་། རང་གི་བུ་རྒྱམས་དང་སྐྱེས་
པ་ཡང་མཐོང་མ་འདོད། དེ་ནས་ང་ཐག་པ་བརྒྱབ་ནས་ལུབ་དུས་བྲིས་མཆོས་ཀྱིས་ཤེས་ནས་
ངའི་སྒོག་བསྒྲུབས། ང་སྒྲོན་པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ནས་སྐྱེས་པས་ང་རང་སྒྲན་ཁང་དུ་བྱིད་ཀྱང་ཡན་གང་
ཡང་མ་ཐོགས། ཁོས་ལྟ་རྒྱམས་ལ་ཞུས་ཀྱང་རྒྱས་པ་གང་ཡང་མ་ཐོན་པར་མ་ཟད་ང་སྒར་ལས་
ཀྱང་སྒྲོས་ནས་ལོ་དུག་འགོར།

མྱ་གྲི་ཀ་པ་ལ་ལས་ངའི་སྐྱེས་པར་སྒྲུབ་ས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་བྱེད་དགོས་ཞེས་ཡང་ཡང་
བསྐུལ་ན་ཡང་ཁོས་དེར་ཁ་ལ་མ་བྱས། ཉེན་ཞིག་ལ་ངའི་གྲོང་ཚོའི་མྱ་གྲི་ཀ་པ་ཞིག་འོངས་ནས།
ཉེ་འཁོར་གྱི་སྒྲན་རྒྱ་ཞིག་གི་བྲིམ་ནས་ཆོས་ཆོག་ས་ཆོག་ས་བཞིན་པས་མུར་དུ་སོང་ཞིག་ཟེར།

ཐབས་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་ནུས་པ་མ་ཐོན་པས་ངའི་སྐྱེས་པས་ང་ལྷགས་རྟའི་སྤྱིང་དེད་ནས།
བུ་ཆུམས་ཀྱི་རོགས་རམ་འོག་སྐྱུན་སྒྲུབ་དེའི་ཆར་དུ་སོང་། ང་ཚོ་ལམ་བར་ནས་འགོ་དུས་ཐོན་
པ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་ཐོང་ནས་ང་དེའི་ནང་ལྷིང་ཅིས་བྱས་ཏེ། དེ་ནི་ང་གསོན་མི་འདོད་ཅིས་སྐྱད་ཆེན་པོ་
བརྒྱབ། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་གཙོ་བོའི་ཉིན་མོའི་བསྟོད་པ་འབུལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ངས་སྐྱད་ཀྱིས་
པ་ཐོས་པ་ན། ཁོང་ཚོས་སློ་གཅིག་སེམས་གཅིག་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་ཅིང་གཙོ་བོའི་མཆན་ལ་
བརྟེན་ནས་གདོན་འདྲེ་ཕྱིར་བསྐྱད།

ངོམ་ཆར་བ་ཞིག་ལ་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ང་ཡང་བསྐྱར་ན་མ་ཐོང་། ཁོང་ཚོས་ངའི་ཆེད་དུ་གསོལ་
བ་འདེབས་དུས་གདོན་འདྲེ་འདི་ནང་ནས་ཕྱིར་བུད་པ་དང་། ཁུར་བོ་ལྷིང་མོ་དེ་འདི་སྤྱིང་ནས་ལུང་
བས་ང་ཡང་ལྷིང་འཇགས་སུ་གནས་པར་གྱུར། དེ་ནས་བཟུང་ང་ནམ་ཡང་ཚོས་ཚོགས་ནང་སོང་བ་
དང་། ངའི་བྱིམ་མི་གང་བོའི་སེམས་སུ་དགའ་སྤྲོ་ཡིས་ཁེངས་ཡོད། རྒྱ་མཚན་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་
ནི་དེད་ཆང་གི་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞེས་ཟེར།

1987ལོར་སྐྱེན་ལུ་གཞན་ཞིག་ལས་ཀན་སུའུ་ཁིང་ཆེན་གྱི་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་ནས་བྱང་བའི་དོན་
ཞིག་འདི་ལྟར་བརྗོད་ཡོད་དེ།

ལོ་སར་གྱི་སྐྱབས་སུ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་མང་པོ་ཞིག་ཀྱང་མཉམ་དུ་འཛོམས་ནས་བསྟོད་པ་འབུལ་
དུས། སློ་བུར་དུ་བོད་པ་སློར་ཞིག་ཚོས་ཚོགས་སུ་འོངས་ནས་བསྟོད་པ་མཆོམས་འཛིག་པའི་རེ་
བ་བཏོན། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཚོའི་ལྷ་ཆུམས་དེ་ལ་མི་དགའ་ཟེར།

ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་དོན་དེ་ཁས་མ་བླངས་པས་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོར་དོ་སྐྱོལ་བྱས་ཏེ་གུའ་རུང་
བཏང་བ་དང་། མི་ལ་ལར་གུའ་རུང་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་ཀྱང་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་ལག་མ་འགུལ།

ཉིན་གཉིས་པའི་ཞོགས་པར་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་ལྷག་དང་ནོར། ཏུ་སོགས་ལ་ནད་བྱུང་ནས་
འཆིལ་ཉེ་བ་མཐོང་། དེ་དག་ནི་ཁོང་ཚོའི་རྒྱ་ནོར་རྩ་ཆེན་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་མང་པོ་ཞིག་གི་འཆོ་
བརྟེན་ཡང་ཡིན། དེ་ལས་ཀྱང་ཐབས་རྟགས་པ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོའི་བྱིམ་མི་ལ་ལར་ཡང་ནད་ལྷིང་
མོ་བྱུང་ནས་འཆིལ་ཉེ་བ་རེད།

ཅང་མ་འགོར་བར་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོར་སློ་བུར་དུ་ནད་བྱུང་བའི་རྒྱ་མཚན་ནི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་
སྐྱོལ་བའི་རྒྱུན་ཡིན་པ་ཤེས། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་མི་འགའ་མངགས་ཏེ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོའི་བྱིམ་དུ་
སོང་ནས་མིག་རྒྱབ་ཁུར་བཞིན་དགོངས་དག་ཞུས་པར་མ་ཟད། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་དགོན་མཆོག་
ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཁོང་ཚོའི་སྤྱིང་བབས་པའི་དམོད་མོ་ལེན་པར་ཞུས། དད་ལྡན་ཚོས་
དགོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ན་མི་ལྷགས་གཉིས་ཀ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་རེད།

ཁོང་ཚོ་དེའི་མི་བརྒྱ་ལྷག་གིས་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ལྷ་ཆུམས་ལས་
ཀྱང་ནུས་མཐུ་ཆེ་བའི་དགོན་མཆོག་ཅིག་དང་ཐུད་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་དུ་ཕྱི་ཀྲུལ་གྱི་སྤ་གི་ཀ་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡང་བསྐྱར་བོད་
པའི་མཐའ་མཚམས་སུ་འོངས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ནས་ནང་སོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་
གྱི་བྲིས་པ་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་རང་གི་སྒྲིན་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས། སྤར་བྲིས་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་འཕྲིན་
བཟང་བསྐྱགས་པའི་ལས་དོན་ལ་འབྲས་བུ་ཐོགས་ཡོད་མེད་ལ་བལྟས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་ཨེ་ཁན་ཁའོ་མེན་གྱིས་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10ཡི་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་
སྤ་མ་ཞིག་ལ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་སྤྲད་པ།

ཁོང་གི་བུ་ཕེལ་ལོལ་ཁའོ་མེན་གྱིས་ཀྱང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་པ་ཡི་སྤྱོད་པ་བཞིན་
སྤྲད་པ།

1908ལོར་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་ཨེ་ཁན་ཁའོ་མེན་(Ivan Kauffman)ལགས་པའོ་
ལེ་མི་དང་མཉམ་དུ་མཚོ་ཁྱུང་བསྐྱད་ནས་ཀྱང་གོ་བུ་འོངས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་
རྫོག་ཏུ་ཕྱིན། པའོ་ལེ་མི་ཡིས་བོད་པ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱོད་དུ་ཡུན་རིང་པོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས།

ལོ་ངོ་80འགོ་ར་རྒྱུ་ཨེ་མཉམ་པའི་མཉམ་གྱི་བྱ་ཕོ་ལོ་ལོ་རང་ཉིད་ཆུང་དུ་ན་ར་སོན་པའི་ཡུལ་
དུ་འོངས་ནས་མི་རྒྱུ་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་འགོ་བརྒྱུ་མས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90པ།

འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཆུང་དང་སྐྱ་ཕབ་སྒྱིན་གོག་ཐོབ་པའི་བོད་པ་གཉིས་དགའ་བ་འབུམ་གྱིས་མཉེས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆགས་ར་བ་ཐོན་པ་དང་། དེའི་ནང་དུ་<<སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྣམ་ཐར།>>ཞེས་པ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་ཡུལ་སྐད་དུ་ཕབ་བསྐྱར་བྱས་པས་བོད་ཡུལ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་ལ་སྐྱལ་འདེད་བྱས། བོད་པ་ཚང་མ་སྟོག་བརྟན་ཏུ་རྒྱུར་གྱིན་ཏུ་དགའ་བས་སྟོག་བརྟན་དེད་གནང་བཤད་པ་ནི་རང་གི་པ་སྐྱད་ཡིན་པ་ཤེས་རྗེས་དགའ་སྟོ་ཆེན་པོ་སྟེས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90འི་བོད་ཁྱིམ་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཆོས་ལམ་གྱི་ལོ་རྒྱུ་ལ་དགའ་སྟེགས་མང་པོ་བྱུངས་ནའང་སྐྱེད་ཏུ་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད། ཁྱིམ་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་ཀྱི་འགོ་བ་ཞིག་གིས་ཁོང་གི་ཆོས་ཆོགས་ནས་ཐོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གྱིས་སྐྱབས་པའི་གྲུབ་འབྲས་འདི་ལྟར་བརྗོད་པ་སྟེ། 1986ལོ་རང་ཆོའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་སྟོར་དང་པོ་བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་ཤིང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་རེ་རེར་རང་ཆོས་མི་མང་པོ་བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་ཏེ་མཐར་རང་ཆོར་བོད་ལྗོངས་སུ་ཆོགས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་གྲོང་རྒྱུ་དང་རྫོང་སོ་སོར་བྱུང་། ཁོང་ཆོས་ལྟ་ས་གྲོང་ཁྱིམ་དང་ཉིང་ཁྱིམ་གྲོང་ཁྱིམ་གཉིས་སུ་ཆོས་ཆོགས་བཅུགས་ཤིང་། ཆོས་ཆོགས་ནང་གི་མི་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་མི་ཡིན་ལ་བོད་པ་ཡང་འགའ་རེ་ཡོད་ཟེར།

1997ལོར། མི་800ཡོད་པའི་བཅུན་པའི་ཆོགས་སྤྱི་ཞིག་ལ་སྤྱིད་གཞུང་གི་མནར་གཅོད་ཆ་བས་ཆེན་ཐེབས་པ་དང་། རང་ཆོའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་བཅུན་པ་དེད་གཤམ་

འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་སྐབས་ཁོང་རྒྱལ་ལས་མང་ཆེབས་རང་ཉིད་ལྷ་གི་ཀ་པ་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཅེས་
བརྟེན། ཁོང་ཚོས་དངོས་གནས་སེམས་གཏིང་ནས་རང་གི་ཆོ་སྒྲིག་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་བཙུ་
འདོད་པ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་མན་ར་གཅིད་ལས་གཡོལ་ཆེད་ཡིན་པ་ར་ཆོས་མི་ཤེས་མོད། འོན་ཀྱང་
ར་ཆོའི་འགོ་བ་གནས་རྒྱལ་དེར་རྒྱུས་ལོན་བྱེད་དུ་འགྲོ་དུས་གོ་སྐབས་མེད་པར་གྱུར།

ར་ཆོའི་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ཆོ་རྒྱལ་དུ་མན་ར་གཅིད་འོག་གནས་
ཡོད། ཁོང་ཆོ་ནང་པའི་རྗེས་འཇུག་པའི་དོ་རྟོལ་དང་། ཉེན་རྟོག་པ་དང་དམག་དཔུང་གི་དོ་རྟོལ་
ལ་ཁ་གཏད་དགོས་པར་མ་ཟད། ར་དྲག་ཆེབའི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་འབྲུག་རྩྭ་ནང་ལུང་བ་རེད། ར་
ཆོའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་མང་པོར་ན་ཆོ་གྲོ་བུར་བ་ཡང་མང་པོ་བྱུང་ཁྱེད་ཞེས་པ་ལོ། །

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེད་ནི་ཡེ་ཤུར་ཆོས་ལུགས་ལ་དོ་རྟོལ་བྱེད་སའི་སྐར་ས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་བཅིས་
ཀྱང་། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་དུ། མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་སུ་འཇུག་པའི་
གས་སྐབས་བྱུང་བ་སྟེན་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ད་ལྟ་ལྷ་ས་རུ་བྱིས་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་
རྒྱང་གས་ཁ་ཤས་ཡོད། ཁོངས་མི་གཅི་བོ་ནི་དེ་རུ་གནས་སྐར་བའི་རྒྱ་མི་ཡིན་ནའང་། བོད་པའི་
དད་ལྷན་ཡང་ཁ་ཤས་ཡོད། བྱིས་བཅུགས་ཆོས་ཆོགས་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་
རྒྱལ་ལྷ་སར་གནས་སྐར་བ་དང་། ཁོང་ཆོས་དེ་རུ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་
ཀྱིས་བདེན་དཔང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། བོད་པ་ཆོས་རྒྱ་མི་རྒྱལ་དག་རུ་འཛིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་
སྒྲིག་མཁན་ལ་ལར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་རེད། ཡིན་ཡང་ལ་ལར་གཅར་རྒྱང་ཐེབས་ཤིང་། ཐ་ན་མི་
གཅིག་གིས་དགོན་པའི་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཆོས་ཁོང་བསད་པ་
རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

བོད་རང་སྐྱོང་ས་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ལྷོའི་མཆོམས་སུ་གནས་པའི་རྩ་ཡུལ་རྫོང་ནི་ཀྱང་གོ་དང་རྒྱ་
གར། འབར་མ་བཙས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་ཀྱི་འདྲེས་མཆོམས་སུ་གནས་ཤིང་ནང་དུ་འགྲོ་དཀའ་
བའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་རང་བྱུང་ཡུལ་ལྗོངས་ཉ་ཅང་མཛེས་ལ། གྲོག་རོང་གཏིང་ཟབ་མོ་
དང་ནགས་ཆལ་སྟག་པོ་ཡོད་པ་ལས་གཞན། གངས་རི་དང་ཀྱུན་ཀྱིས་ཐོས་མ་ཁྱེད་བའི་ཉིང་པ་
རྒྱལ་ཀྱང་རྩ་ཡུལ་རྫོང་དུ་བསྟན་ཡོད། དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཉིང་པ་རྒྱལ་ཀྱིས་ཐྱི་རོལ་
དང་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་འཆོ་བ་རོལ་བཞིན་ཡོད་ལ། ཁོང་ཆོས་ནང་བསྟན་ལ་དད་པ་མི་བྱེད་པར་
ཡུལ་ལྷ་དང་རང་བྱུང་ལ་དད་པ་བྱེད་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་ཐྱི་རྒྱལ་ཀྱི་
ལྷ་གི་ཀ་པ་ཞིག་རྩ་ཡུལ་རྫོང་དུ་སྐབས་ཉི་ཁོང་དང་ཡུལ་སྐོར་བ་གཞན་དག་གིས་མཉམ་དུ་ཉིང་
པའི་ལམ་བྱིད་ཞིག་ལ་རོགས་བྱས་ནས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱེད་དུ་བཅུག ལོ་འགའ་
འགོར་རྗེས་ལྷ་གི་ཀ་པ་དེ་བྱིར་གནས་དེར་འོངས་པ་ན་ལམ་བྱིད་དེའི་ཡུལ་མི་ཆོས་ཀྱང་སྐབས་
མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་ཡོད།

ཨ་མདོས་ཁུལ།

རྒྱུ་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་དུ་འཛམ་གླིང་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོའི་མུ་གེ་ཀ་པ་ཚོས་སྤྱི་ལོ་2000ལོའི་ཐོན་ལ་ལས་ལག་ཆེན་མོ་འགྲུབ་དགོས་ཏེ། འཕྲིན་བཟང་ནི་འཛམ་གླིང་གི་ཆོ་བ་རེ་རེ་དང་སྐྱད་རིགས་རེ་རེ། མི་རིགས་རེ་རེ་བཅས་ལ་བསྒྲག་དགོས་ཞེས་བརྗོད། དེས་བོད་ཀྱི་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་བས་མཐའ་རྒྱལ་ལ་བརྟུག་དབྱེད་བྱེད་པའི་ལས་དོན་ལ་སྦྱལ་འདེད་བྱས། དཔལ་རང་ལྷན་པའི་བརྟུག་དབྱེད་བྱེད་མཁན་ཆོ་རི་གྲུང་དང་ཚུ་བོ་བརྒྱལ་ཏེ་སྤྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྒྲོར་ཐོས་དགོས་པའི་མི་རྒྱལ་པལ་ཞིང་། མཐར་ཐུན་ཆད་ཤེས་ཆོར་མ་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ཆོག་སྤྱི་མང་པོ་ཞིག་ཕྱི་རུ་མཛོན་པ་རེད། ཨ་མདོས་ཁུལ་ནས་གསར་དུ་རྟེན་པའི་ཆོག་སྤྱི་ནི་སེང་གོ་གཤོང་གི་མི་ཡིན་ལ། མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་ཁོང་ཆོའི་མི་གངས་སྒྲོང་འགའ་མ་གཏོགས་མེད།

སེང་གོ་གཤོང་གི་མི་ཡིས་བཤད་པའི་སྐྱད་རིགས་ནི་བོད་ཁུལ་གཞན་དང་གཏན་ནས་མི་གཅིག་པ་དང་། ཁོང་ཆོས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་གཏན་ནས་ཐོས་མ་ཐུང་བ་རེད། 1996ལོར་ལོ་74ལོན་པའི་སེང་གོ་གཤོང་གི་རྒྱན་པ་ཞིག་གིས་བཅར་འདྲི་བྱེད་མཁན་ཞིག་ལ། ང་ཚུང་རྒྱུ་སྤྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མུ་གེ་ཀ་པ་ཚོས་སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་ལྟེ་མོ་མ་བྱུང་། ང་ཆོ་ནང་བསྐྱར་འབའ་ཞིག་ལ་དད་པས་ཆོས་ལུགས་གསར་བ་གང་ལ་ཡང་སྒྲོ་བ་མེད། རྒྱ་མཚན་ང་ཆོར་འཛིག་རྟེན་འདྲིའི་ཆེས་ལེགས་ཤིང་བདེན་པ་ཡིན་པའི་ཆོས་ལུགས་ཡོད་ཅིས་བརྗོད།

བོད་པའི་རྒྱལ་པ་གསར་བ།

མིང་མིང་རྒྱུན་ལགས་ནི་རྒྱ་ཡི་མུ་གེ་ཀ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་མོས་1990ལོར་སྤྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་ཤིང་། དེའི་སྒོན་ལ་མོ་འགྲོ་སའི་ཆོས་ཆོག་ས་ནང་དུ་དོན་ངོ་མཆར་ཅན་མང་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། གདོན་འདྲེ་ཕྱིར་བསྐྱད་པ་དང་སྐྱན་ནད་བྱུང་བའི་མི་ཡང་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་རེད།

མིང་མིང་རྒྱུན་ལགས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གི་ཞལ་འབོད་དང་ལེན་བྱས་རྗེས། 1993ལོར་མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་ཆེན་དུ་གནས་སྤར་ནས་བོད་པ་ཆོར་ཞབས་ཏྲིག་རྒྱུབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་ཆོག་སྤྱི་པའི་ནང་དུ་ཞུགས། ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མོས་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པས་འཛོན་བཟུང་བྱས་ཏེ་ལོ་གཅིག་ལ་ངལ་རྩལ་བསྐྱར་བཀོད་དང་དུ་བྱངས། ངལ་རྩལ་བསྐྱར་བཀོད་ཀྱིས་ཀྱང་མོའི་འཕྲིན་བཟང་ཆོག་པའི་བརྩོན་སེམས་འགོག་མ་བྱུབ་པར། མོས་གོ་སྐྱབས་གང་ཡོད་པེད་སྤྱད་དེ་བཙོན་གྲོགས་གཞན་ཆོར་རང་གི་དད་པའི་སྒྲོར་བཤད། བཙོན་གྲོལ་བཏང་རྗེས་མོས་རྒྱུ་ཐོག་དུ་བོད་ལྗངས་སུ་ཞབས་ཏྲིག་རྒྱུབ་འགོ་བརྩམས།

1996ལོའི་ལོ་མཇུག་བར་དུ་མིང་སྤྱི་ལོ་དང་མོའི་ལས་གྲོགས་ཚོས་བྱིས་བཙུགས་ཚོས་
 ཚོགས་བཙུ་བཙུགས་པ་དང་དང་ལྷན་བསྐྱོམས་པས་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད། ཡིན་ཡང་དེའི་ཁྲོད་དུ་
 བོད་པའི་དང་ལྷན་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད། དེ་ནས་ཚོས་ཚོགས་གྱི་ཁོངས་མི་ཚོས་དཀོན་མཆོག་
 གིས་རྒྱས་མཐུ་ཆེན་པོས་བོད་པའི་ཁྲོད་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་དད་པའི་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པར་གསོལ་
 བ་བཏབ།

དེ་ནས་1997ལོར་བོད་པའི་ན་གཞོན་ལྷ་ཚོས་ཚོགས་ནང་ཞུགས་ནས། རང་གི་སྤྲིག་པ་གཞི་
 རྒྱས་ངོས་ཟིན་པར་མ་ཟད་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ལྷ་སའི་
 བོད་མི་བཙུ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པར་གྱུར།

བོད་ལྗོངས་ནས་ཁྱུས་གསོལ་ལེན་བཞིན་པའི་བོད་པ་འགའ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་མཇུག་དུ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཆོན་གང་སར་བསྐྱགས་པས།
 ཡུལ་སྤྱོགས་མང་པོ་ཞིག་ལ་བོད་པ་དང་ལྷན་པའི་ཚོགས་ཁུང་བཙུགས། ལྷན་ཞུ་ཞིག་ལས་འདི་
 ལྟར། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་མི་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲོང་ཚོ་ཞིག་དུ་མི་50ལ་འཕྲིན་
 བཟང་བསྐྱགས་པ་དང་། དེ་ཕྱིས་ལས་མི་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་ཁྱིམ་གྱི་ལ་དད་པ་ཡོད་ཅེས་ཡོངས་སུ་
 བསྐྱགས། དེ་ནས་ཉིན་གཉིས་འགོར་རྗེས་གྲོང་ཚོ་གཞན་ཞིག་དུ་བོད་ཀྱི་ནང་བསྐྱར་གྱི་བཙུན་པ་
 གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་ཁྱིམ་གྱི་ལ་དད་པ་བྱས། ཡང་གྲོང་ཚོ་གསུམ་པའི་ནང་དུ་མི་70མཉམ་དུ་འདུས་
 བས་འཕྲིན་བཟང་ལ་མཉན་པ་དང་། མི་བཞི་ཡིས་སྤྱི་ཁྱིམ་གྱི་ལ་དད་པ་བྱས། ཡིན་ཡང་གྲོང་ཚོ་
 བོད་གི་མི་གཞན་ཚོས་རང་ཉིད་ལ་དད་པ་ཡོད་ཅེས་སྒྲོག་པའི་སྒྲོ་བས་པ་མེད་ཟེར། དད་ལྷན་ཞིག་
 གིས། རཚོ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་ཡོད་ན་འདྲ་གྲོང་ཚོ་བོད་གི་མི་ཕྱམས་ཀྱིས་གཞོན་ཤུགས་
 སྤྲད་ནས་རཚོ་ཕྱིར་སྒྲོད་ངེས་ཡིན། གལ་ཏེ་རཚོ་གྲོང་ཚོ་འདི་དང་ཁ་བྲལ་ན་གང་དུ་འགྲོ་འཇུག་ཟེར།

བོད་ཡུངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ཞིག་ནང་བསྟན་གྱི་བཅུན་པ་འགའ་ཡི་ལག་ཏུ་ཤོར་
ཞིང་། དེ་དག་གིས་ཁོང་གསོན་པོར་གཡག་གོ་སྟོན་པའི་ནང་བཅོམས་ནས་རྡོ་པ་བོང་ཞིག་གི་
སྟེང་གཡུགས་ཤིང་། ཉི་འོད་བཅོན་པའི་འོག་སྐམ་པར་གྱུར། ཏུས་ཚོད་འགའ་འགོར་རྗེས་བྱ་ཚོད་
འཕུར་ཡོང་སྟེ་ཁོང་བཟའ་འདོད་པས་བཅོམ་བྱེད་སྒྲུབ་པ་གཏོར། མཐར་ཁོང་གཡག་གོ་ནས་སར་
ལུང་སྟེ་རང་དབང་ཐོབ་པར་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

1999ལོར་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲིག་མཁན་ཞིག་གིས་བོད་ཡུངས་སུ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པའི་
བདེན་དཔང་ནི་མི་སེམས་འགྲུལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་ལགས་བོད་ཀྱི་རལ་རྩལ་བསྐྱར་
བཀོད་ཁང་ཞིག་ཏུ་བཅུག་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལ་ཏུས་ཚོད་མང་པོ་མེད་པ་རྟོགས། རལ་
རྩལ་བསྐྱར་བཀོད་ཁང་དེ་དག་གི་ནང་དུ་རྒྱ་ཡི་བཅོན་མ་དང་ལྷག་པར་དུ་མ་གྲི་ཀ་པ་ཚོ་ནི་
དག་རུ་འཛོལ་ས་གཙོ་བོ་ཡིན། ཡིན་ཡང་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་ལ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་མཁན་ནི་ནང་བ་ཞིག་ཡིན་
པས། ཁོང་གིས་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་ལ་སྤྱད་སྒྲུབ་བྱེད་དགོས་ཞེས་ཁས་ལྟ་བུར། ཉིན་ཞིག་ལ་ཉེ་རྒྱུ་
བཅོན་མ་ཞིག་གིས་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་བཟུང་ནས། ཁྱོད་སྤྱད་མཁན་མི་དེ་འཆིལ་ཉེ་བས་ཁྱོད་ཀྱང་མི་
འགྲང་བར་འཆིངས་ཡིན་ཞེས་བཤེད། བཅོན་མ་ཚང་མས་ཁོང་ཚོ་སྤྱད་མཁན་ལ་སྤྱན་ནང་བྱུང་
ཡོད་པས་ལྷན་གསུམ་ཙམ་ལ་མ་གཏོགས་གསོན་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་ཡོད།

ཡིན་ནའང་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྲན་ཤེས་
ལྟར་<<མཛད་འཕྲིན།>>ཀྱི་ལུ་28ནང་གི་སྤྱི་ཚབ་པ་པོ་ལ་ལོ་ལྟུང་ནང་པའི་ཕྱིར་དུ་གསོལ་
བ་བཏབ་པའི་བཀའ་བྲིས་པ་དང་། ཁོང་གིས་འབྲི་བྱེད་ནི་གཙང་ཤོག་ཅིག་དང་རང་གི་མཛུབ་
མོ་ལས་བཞུར་བའི་ཁྲག་འབའ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ཁྲག་གིས་བྲིས་པའི་གཙང་ཤོག་དེ་
བཅོན་སྤྱད་གི་ལག་ཏུ་བཞག་པ་ན། ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ་བཅོན་སྤྱད་གིས་ཁོང་གཞུང་ལས་ཁང་
དུ་བོས་ནས། པོ་ལ་ལོ་ལྟུང་གི་དཀོན་མཆོག་གིས་དེ་རིང་དུ་དྲང་མི་དྲག་ཏུ་འཇུག་ཐུབ་པམ་ཞེས་
དྲིས། དེ་ནས་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་གྱིས་དྲག་ཏུ་འཇུག་ལོས་ཐུབ་ཙམ་བཅོན་སྤྱད་གི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་
བཏབ། བདུན་ཕྱག་གཅིག་འགོར་རྗེས་སྤྱན་ལྷན་ཁྲིམ་ལ་བསྐྱར་བཅོན་སྤྱད་གི་ལས་སྐྱབ་ཁང་
དུ་བོས་པ་དང་། བཅོན་སྤྱད་རྩ་བ་ནས་དྲག་པ་རེད།

བཅོན་མ་ཚང་མས་སྤྱི་ཀ་པའི་དཀོན་མཆོག་གིས་བཅོན་སྤྱད་དྲག་པར་མཛད་པ་ཐོས་རྗེས།
མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྤྱི་ཀ་པའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་ངོ་10

བོད་ཕྱོད་ས་དབུས་ཁུལ།

བོད་པའི་ཇོ་མོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཆུང་སྟོན་བཞིན་པ།

སྟོང་ལོ་གསར་པའི་ནང་དུ། དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་མཁུན་དུ་བོད་པ་ཚོའི་སེམས་སུ་ལས་དོན་མངོན་པས། རྒྱ་ཡི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་པའི་ཞལ་གཟིགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཕན་འབྲས་མངོན་གསལ་བྱུངས་ཡོད། 2003ལོར་བྱིས་བཙུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་འགའ་ཡིས་སྡེ་གི་ཀའི་ཕྱིར་བོད་ཕྱོད་ས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པའི་སྐོར་ལ་སྤྱི་བསྐྱོམས་བྱས་ནས་འདི་ལྟར། སྤྱིར་བོད་པ་ཚོ་དང་གཞན་ནང་བསྐྱེད་ལ་དད་མཁན་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་རྒྱ་ནི་ཁ་ཆེན་མས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་པ་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་དཀའ། རྒྱ་མཚན་ནང་པ་རྣམས་ལ་ཐམས་ཅད་འགོད་མཁན་གྱི་བྱེད་པོ་དང་མི་སྒྲིལ་གྱི་སྤྲིག་པའི་སྐོར་གྱི་འདུ་ཤེས་གཏན་ནས་མེད། ཡིན་ཡང་རྒྱ་ཆོའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་པ་ཚོའི་ཁོད་དུ་ལས་དོན་སྤེལ་བཞིན་ཡོད། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གཅིག་ལྷན་རྒྱུས་བྱིས་བཙུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད།

རྒྱ་བས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་པའི་བོད་མི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ན་ཡང་། བོད་པའི་ཚོས་ཚོགས་ཆུང་ཆུང་འགའ་མེ་བཙུགས་པ་རེད། དཀོན་མཆོག་གིས་ཀྱང་རྒྱ་ཆོའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་ཚོར་ཅི་ལྟར་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པ་དང་རྣམས་ལྡན་ངང་ཞབས་དོན་བསྐྱབ་དགོས་པར་བསྐྱབ་བྱ་གནང་བཞིན་ཡོད། ཡང་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་གོའི་ས་ཆ་གཞན་དག་ནས་སྤྱོད་བདེ་བའི་ཐབས་ལས་ནི་བོད་ཕྱོད་ས་སུ་ཡང་སྤྱོད་བདེ་བའི་རེས་པ་མེད་པ་ཤེས་ཉོགས་བྱུང། དེ་བས་ཁོང་ཚོས་དཀོན་

མཚོག་གིས་བོད་པ་ཚོ་ཅི་ལྟར་དང་པའི་ནང་ཁྲིད་འོང་དགོས་པར་ལམ་སྟོན་གནང་བར་ཁུས་པ་
རེད། དཀོན་མཚོག་གིས་ཐབས་མཚོག་གནང་དུས་སྒོ་ཡང་འབྲེང་ཐུབ་པར་གཤོན་མི་ཟ་ཞེས་
བཀོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་པའི་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཚོས་དཀའ་སྤྱད་མང་པོ་སྤངས་
པ་རེད། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཚོ་མངགས་མཁན་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་ལ་
གཏན་ནས་འགན་སྲུང་བྱེད་ཐུབ་མེད། མི་ལ་ལ་བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་དུས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་
ཡར་འགྲོ་བའི་མེ་འཁོར་པ་སེམ་གཏོགས་ཉོས་མེད་པར། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་སེམས་
འགུལ་ཐེབས་དུས་ཁོང་ཚོའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཁས་སྲུང་སྤྲོད། ཡ་མཚན་
མི་དགོས་པ་ཞིག་ལ། བདག་སྟོང་དང་རྒྱབ་སྟོང་ལེགས་པོ་མེད་པས་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཡུན་
རིང་བོར་རྒྱན་བསྐྱངས་མ་ཐུབ་པར་ཁ་བྱལ་བ་རེད།

ལི་སུའུ་མི་རིགས་དང་འབྲེལ་བ་བཙུགས་པ།

དུས་རབས་གཅིག་ལྷག་གི་རིང་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ཚོ་དཀོན་མཚོག་གིས་ཀྱང་
གོའི་ལྟ་རྒྱུ་དང་འབར་མའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལི་སུའུ་མི་རིགས་ནང་གི་ཐུགས་རྟེན་དམིགས་བསལ་
ཅན་གྱི་ལས་དོན་ལ་ངོ་མཚར་སྟེམ་པ་དང་། ཚོད་དཔག་ལྟར་ན་ད་ལྟ་ཀྱང་གོ་རུ་ལི་སུའུ་མི་རིགས་ཀྱི་
མ་གྲི་ཀ་པ་མི་ཁྲི་35ཡོད་པ་རེད།

སུ་ཁུལ་དེའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་མི་ཚོས་ཡུལ་དེར་ལི་སུའུ་མི་རིགས་དང་བོད་མི་གཉིས་མཉམ་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཡན་རྒྱུན་འབྲེལ་འདྲིས་ཟབ་མོ་ཡོད་པ་གཏན་ནས་མི་ཤེས། ཡུན་ནན་
ཞིང་ཆེན་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་དང་བོད་ལྗོངས་ལྟ་ཕྱོགས་ཀྱི་འདྲིས་མཚམས་སུ་མི་རིགས་དེ་གཉིས་
གཉེན་སྲིག་པ་ནི་རྒྱན་དུ་མཐོང་བའི་དོན་ཞིག་ཡིན། ཡང་འབར་མའི་བྱང་སྟེ་རུ་བོད་ཀྱི་གྲོང་ཚོ་
དགུ་ཡོད་པ་སུས་ཀྱང་མི་ཤེས།

འཐབ་རྩས་རང་བཞིན་གྱི་གནས་དེར་ནང་བསྟན་ལ་དད་པའི་བོད་པ་དང་མ་གྲི་ཀ་པ་དད་པའི་
ལི་སུའུ་མི་རིགས་གཉིས་རྒྱན་དུ་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་རིང་ལ་བོད་པ་
མང་པོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དང་། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་
པ་བྱས། 2004ལོའི་སྟོན་ལུ་ཞིག་ལས། ཀྱང་ཡུན་ཞེས་འབོད་པའི་སྟེམ་པ་ཞིག་གིས་སྐབས་
མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་ནས་ལོ་བརྒྱུད་འགོར། ཁོང་གི་མ་ཉི་བོད་པ་ཡིན་ལ་པ་ནི་ལི་སུའུ་མི་
རིགས་ཡིན། ཁོང་གིས་ཚོས་ཚོགས་16བཙུགས་པའི་ནང་དུ། ཁུས་གསོལ་སྤངས་པའི་བོད་ཀྱི་
དད་ལྡན་མི་50དང་ལི་སུའུ་མི་རིགས་ཀྱི་དད་ལྡན་མི་865ཡོད། ཀྱང་ཡུན་གྱིས་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་
ཞིག་ལ་<སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྣམ་ཐར།>>གྱི་སྟོག་བརྟན་བསྟན་པས་བཙུན་པ་དེས་ཀྱང་

ཡེ་ཤུ་མུ་ཤི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས། བཅུན་པ་དེས་ཁོང་གི་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོར་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་
གསུང་རབ་སྒྲིག་པ་མེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མ་དོ་ས་ཁུལ།

བོད་པ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོར་གྱི་རྒྱུད་སྒྲོག་ལ་ཉན་བཞིན་པ།

རྒྱ་ཡི་མུ་ཤི་ཀ་པ་ཆོས་མུ་མཐུད་དུ་ཨ་མ་དོ་ས་ཁུལ་ནས་དཀོན་མཆོག་ལ་བདེན་དཔང་བྱེད་
དུས། དཀོན་མཆོག་གི་བྱགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་ཆོར་བྱིན་རྒྱལ་པོ་ལ་གནང་བས་ཁོང་ཆོང་ལས་དོན་
ལ་གྲུབ་འབྲས་ཐོབ་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་རང་གི་པ་ཡུལ་དང་ཁ་བྲལ་ཏེ་
མཆོག་གྱི་རི་ཁུལ་ཞིག་ཏུ་ལོ་བཅུ་ལྷག་ལ་བསྐྱོད་པ་དང་། མུ་ཤི་ཀ་པ་བྱེད་མེད་འགའ་ཡིས་
རྒྱ་ཁུར་ཏེ་སྒྲོར་མོ་བཅུ་ལ་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱུ་སྒྲོར་བྱས། མཐར་ཁོང་ཆོང་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་འབྲས་
ལེགས་པོ་ཐོབ་པའི་སྒྲོར་ལ་འདྲི་ལྟར། ཡུལ་དེ་གའི་མང་ཆོག་གིས་ཀྱིས་ལྷ་སྐྱུ་ཁུར་ནས་ཆར་འབོད་
སྐབས། ཁོང་དེ་ཆོ་ཡོད་སར་སོང་སྟེ་ལྷ་སྐྱུ་རྒྱུ་ཁོ་བོ་དང་དུ་གཡུགས་ནས། མང་ཆོག་ལ་དེ་མི་དཀོན་
མཆོག་རྒྱན་མ་ཡིན་རྒྱུ་དང་ཁོང་ཡོད་དོན་མི་དཀོན་མཆོག་བདེན་པ་སུ་ཡིན་བཤད་འདོད་པའི་
སྒྲོར་བརྗོད། མང་ཆོག་གིས་མི་དེས་ཁོང་ཆོང་ལ་དམ་པ་འབེབས་བྱས་སོང་སྟེ་མ་ནས་ཁོང་
འཛིན་བཟུང་བྱས། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་གསེལ་བ་འདེབས་དུས་སུ་གནས་རྒྱལ་ལ་འཁྱུར་ལྷོག་
བྱུང་བ་དང་། ད་ལྟ་གོང་ཆོ་དེའི་མི་ཆང་མ་སྐྱབས་མཁོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དང་པར་གྱུར། ཁོང་གིས་ལོ་བཅུ་
ལ་ཞབས་དོན་བསྐྱབས་རྗེས་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ལ་བྱིན་རྒྱལ་ཆེན་པོ་གནང་ནས་ཆོས་
ཆོག་མང་པོ་ཞིག་བཅུགས་པ་མེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱི་ཀླུ་གི་མ་ཤི་ཀ་པའི་ཚོགས་ཀྱི་ཞུ་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་ཡུལ་སྐོར་ལ་འོངས་ནས། ཁོང་
ཚོས་ཡུལ་དེ་གའི་མང་ཚོགས་ལ་ཐར་པ་འཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པར་མ་ཟད། གོ་
སྐབས་ཡོད་དུས་མི་རྒྱུ་མ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས། ཁོང་ཚོས་སྟན་ལུ་ཞུ་གི་ནང་དུ་འདི་
ལྟར། མཛའ་མཐུན་གྱི་བཅུན་པ་རྒན་པ་ཞིག་ང་ཚོའི་མགོན་ཁང་དུ་འོངས་ནས་མཉམ་དུ་ཇ་
འབྲུང་བ་ཡིན། ང་ཚོས་ཁོང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་བརྟེན་ནས་སྤྲིག་པ་སེལ་ངེས་ཡིན་པའི་སྐོར་
དང་དཀོན་མཆོག་དང་མི་སྦྱོར་གྱི་འབྲེལ་བ་འཇུགས་དགོས་པའི་སྐོར་བརྗོད་པ་ན། ཁོང་གིས་དེ་
ཐོས་རྗེས་གདོང་ལ་དགའ་བའི་མདངས་ཤར་བྱུང་། དེ་ནས་ང་ཚོས་ཁོང་ཕྱིན་ནས་འགྱོད་བཤགས་
དང་གཙོ་བོ་ལས་ལེན་བྱས་ནས། ཡང་ཁོང་གི་དོན་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་ཁོང་གི་སེམས་སུ་
དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་བྱུང་བྱིར་དཀོན་མཆོག་ལ་ལུ་བ་སྤུལ། སྐབས་དེར་ཁོང་གི་གཉེར་མས་
བཀའ་བའི་གདོང་ལ་འཇུག་གྱིས་ཁོངས་པ་དེངས་ནས་ཡང་བརྗོད་མི་སྲིད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ། ཕྱི་ལོ་ནས་གནམ་གཤིས་ཤིན་ཏུ་འབྱགས་པས་ང་ཚོའི་ལས་གོགས་
ཤིག་རང་གི་ཁང་པའི་ནང་བསྐྱེད། ཞབས་ལུ་བ་ཞིག་ཁང་པར་བདག་བྱེད་དུ་ཡོང་སྐབས་མོས་
ཞབས་ལུ་བ་དེ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཤུགས་མོ་
ལས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས། ང་ཚོའི་རྒྱངས་འཕོར་ཁ་མ་བལ་སྟོན་ལ་སྤྱི་ཤུགས་མོ་
དུག་པོས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་ལས་ལེན་བྱས། ང་ཚོ་ཕྱིར་ལོག་དུས་གོང་དུ་འདྲེན་ནས་འགྱོ་
སྐབས་ཡང་བསྐྱར་མགོན་ཁང་དེའི་ནང་འདུག་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ན། སྤྱི་ཤུགས་པོ་རང་གི་
དད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་དགའ་སྟོ་ཆེན་པོ་སྦྱོས་བཞེན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་འགའི་རྗེས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་ཚོགས་པ་གཞན་ཞིག་ཨ་མདོ་རྒྱུ་བས་ནས།
དཀོན་མཆོག་གིས་བོད་པའི་བཅུན་པ་ཞིག་སྟོབ་པའི་དགོངས་འཆར་ནང་ཞུགས་པ་རེད། དོན་
དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་ཞིག་ནང་བསྐྱབས་གྱི་བཅུན་པ་ན་གཞོན་ཞིག་དང་མཉམ་པ་ནས་འགོ་
བརྒྱུ་མས་ཤིང་། ཁོང་གིས་བཅུན་པ་དེར་བོད་ཡིག་གི་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་
ཆ་སྒྲིད་ཆེ་བཅུན་པ་དེ་དཔེ་ཆར་སྟོ་བ་ཆེན་པོ་མེད་པ་དང་། ཁོང་ལ་དགོས་འདོད་པ་ནི་ཁོང་ཚོས་
མཉམ་དུ་ཟ་མ་ཟ་དུས་སྒྲངས་པའི་འདྲ་པར་དེ་ཡིན་པ་རེད། དད་ལྡན་དེ་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་
རྗེས་འདྲ་པར་བཅུན་པ་དེར་བསྐྱར་ཡང་ཁོས་ལན་མ་ཡོང་། དེ་བས་ཁོང་གིས་བཅུན་པ་དེ་འཕྲིན་
བཟང་ལ་སྟོ་བ་མེད་པར་སྟུམ།

ཡིན་ཡང་ལོ་གཅིག་ལྷག་གི་རྗེས་སུ་གནས་ཚུལ་ཞིག་ས་དེ་ནས་བསྒྲགས་ཡོང་སྟེ་བཅུན་པ་
ཞིག་མ་ཤི་ཀ་པར་གྱུར་ཡོད་ཟེར། དེ་ནས་མི་ཞིག་བཅུན་པ་ཡོད་སར་མངགས་པ་ན་ཁོང་གིས་
བཅུན་པ་དེའི་ལག་ཏུ་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་འབྱོར་རྗེས་རང་གིས་བཀྲལ་
པ་དང་། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་གི་ནང་སེམས་ཀྱི་སྟོ་མོ་བྱེས་ནས། ཁོང་ལ་ནང་བསྐྱར་ནི་

སྟོང་བ་དང་རྩྱུན་གཡོ་ཡིན་པ་རྟོགས་སུ་བཅུག དེན་ས་ཁོང་སེམས་འཆབ་ཅིང་སྒྲ་འགའི་རྗེས་སུ་
ཁོང་དང་དགོན་པ་ནང་གི་བཙུན་པ་རྣམས་ཉི་འགའ་གྲོང་དལ་དུ་ནང་བསྟན་གྱི་ཆོགས་ལ་ཕྱིན།

དུས་དེར་དམ་པའི་བྲགས་ཉིད་གྱིས་ཁོ་རེ་ཡ་ཡི་མ་གྲི་ཀ་པ་གཉིས་ལ་བཀའ་གསུངས་ཏེ། ཁོང་
གཉིས་ཀྱང་གྲོང་དལ་དེར་སོང་ནས་མགོན་ཁང་གི་ཁང་པ་ཞིག་མངགས་ཉི་བྱས། དེན་ས་ཁོང་
གཉིས་ནང་བསྟན་གྱི་བཙུན་པ་ཞིག་དང་འཕྲད་ངེས་པ་དང་། དགོན་མཆོག་གིས་བཙུན་པ་དེ་དང་
དུ་བཅུག་ནས་ཁོང་གི་བོད་པའི་ཁྱོད་གྱི་ཕོ་ལ་ལོ་ལ་ལྟ་བུར་འགྱུར་ངེས་ཡིན་པ་བསྟན། དེན་ས་ཁོ་རེ་
ཡ་ཡི་དང་ལྷན་དེ་གཉིས་ནི་མུར་དུ་དགོན་མཆོག་གི་མཚུབ་སྟོན་བཞིན་གནས་སུར་བསྐད་ནས་
གྲོང་དལ་དེར་ཕྱིན།

ཁོང་གཉིས་གྲོང་དལ་དེའི་སྐང་ལམ་བརྒྱད་ནས་འགོ་དུས་དམ་པའི་བྲགས་ཉིད་གྱིས་བཙུན་
པ་མང་པོའི་ཁྱོད་ནས་ཁོང་གཉིས་གྱིས་འཆོལ་བའི་བཙུན་པ་དེ་བསྟན། དེན་ས་ཁོང་གཉིས་
གྱིས་བཙུན་པ་དེ་ཁང་པའི་ནང་མ་འཕྲད་དུ་འགོ་བར་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཏེ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་
སྐོར་བཤད། ཁོ་རེ་ཡ་ཡི་མི་གཉིས་གྱིས་རང་ཉིད་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་དུང་དུ་བྲིད་འོངས་པ་
ལ་བཙུན་པ་དེ་གིན་དུ་ཡ་མཆོན་སྟེ།

ད་ལྟ་བཙུན་པ་དེས་ཉིམ་རེ་རེར་མ་གྲི་ཀ་པའི་བསྐྱབ་བྱ་དང་ལེན་བྱེད་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་
གི་ཞལ་འབོད་གསར་བ་རྟོགས་པས་དུས་ལ་བབས་རྗེས་དགོན་པར་སོང་ནས་བཙུན་པ་གཞན་
རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱག་རྒྱ་ཡིན་ཟེར། ཁོང་གིས་མི་རྣམས་བཀུག་པས་མི་རྣམས་ཁོང་གི་
ཉེསར་བཅར་ནས་ཁོང་དང་ཁ་བརྟུན། ཁོང་གིས་དེ་ཆོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐྱང་བཤད་
པས་མི་དེ་དག་ཀྱང་མ་གྲི་ཀ་པ་རུ་གྱུར་ཞིང་། ཁོང་གི་གདོང་དུ་དམ་པའི་བྲགས་ཉིད་གྱི་འོད་
འཕྲོ་བཞིན་འདུག་པ་མཐོང་བ་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

ཁམས་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆགྲོག་བཞིན་པ།

དགོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་མི་ཐོན་ཞིང་ཆེན་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་བོད་པའི་ཐོན་ནས་མ་མཐུད་དུ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཅིང་། ཡུལ་དེའི་ས་ཁུལ་མང་པོར་མ་གྲི་ཀ་པ་སི་རུ་འབྲུག་ལྷ་བུས་འདས་ཟིན་གྱི་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རུར་ཐག་བརྒྱད་འཕྲིན་བཟང་སློག་པར་མང་གཞི་བརྟན་པོ་བཙུགས། 2002ལོར་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་ལས་ང་ཆོས་སྐྱབས་དེའི་གནས་ཚུལ་ལ་རྒྱས་ལེན་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་། འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། བྱིས་པ་དགུ་བཅུ་ལྷག་གིས་ཐེངས་དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དང་། ཡུལ་དེག་འི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ན་གཞོན་ཆོས་མནར་གཅིད་བཟོད་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་ཐོབས་དང་། ཁྱོད་ཁྱེད་ཞིག་གི་ནང་དུ་བོད་པ་འགའ་ཡིས་གསར་དུ་མ་གྲི་ཀ་དང་ལེན་བྱས། ཁྱོད་དལ་ཞིག་རུ་བྱ་མོ་ཞིག་གིས་རང་གི་དད་པ་བརྟན་སྲུང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཡུལ་དེར་སྐྱེས་པ་རྒན་པ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་ཡོད་ཅེས་བཀོད་འདུག།

ཁམས་སྐད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་རྒྱུད་སློག་ཀྱང་ཁམས་པ་ཆོར་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་རུས་ལྷན་ལག་ཆ་ཞིག་རུ་གྱུར། མི་མང་པོ་ཞིག་རྒྱུད་སློག་ལས་པ་སྐད་ལ་ཉན་རྒྱུར་གནད་དུ་དགའ་བས་ས་ཕྱོགས་ཉིལ་བོའི་མི་རྣམས་སྐྱ་བསྐྱེད་འཕུལ་ཆས་འགམ་དུ་འཛོམས་ཏེ། ཁོང་ཆོར་བྱམས་གིང་ཐ་ན་རང་གི་སྐས་གཅིག་སུ་ཡང་ཁོང་ཆོའི་ཕྱི་པ་སེལ་བྱིར་གནང་མཁན་གཏན་དུ་གསོན་པོར་བཞུགས་པའི་དགོན་མཆོག་ངོ་ཤེས་པ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10བ།

བོད་པའི་བཙུན་པ་ཚོ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་རིམ་དཔེ་ཆ་ཡིས་ཡིད་སེམས་བཀྲག་པ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10ཡི་ནང་དུ་བོད་རང་བཙན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་སྤར་ལས་ཀྱང་སྤྱི་ཀ་པ་ཚོར་ངོ་རྒོལ་དཀའ་པོ་བྱས་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཟུང་སྤྱད་ནས་སྤྱི་ཀ་པ་རྒྱུས་ཀྱི་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར། འབྲུག་ཡུལ་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་ལས་དོན་མཚམས་འཛིན་ཏུ་བཙུག་ཡང་ཀྱང་གོ་རྒྱུ་མེད་པར་དུས་ཚོད་མང་པོ་བཟུང་དེ་བོད་པ་ཚོར། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ཀྱིས་ཁོ་ཚོའི་རིག་གནས་ཉམས་ཞན་དུ་གཏོང་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཉན་བརྗོད་བྱས་པ་རེད།

གཞོན་ལྷགས་དེའི་རྒྱུ་ཀྱིས་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་སྟེ་ཀྱང་གོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཀའི་བྱམས་པ་སློག་འདོད་པའི་སྤྱི་ཀ་པ་རྒྱུས་ཕྱོགས་འགའ་ཡི་འཛིན་སྐྱེལ་ལ་ཁ་གཏད་དགོས་བྱུང་བ་སྟེ། ཁོང་ཚོར་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་འགོ་དཔོན་ཚོའི་འཛིན་སྐྱེལ་ཐེབས་པ་དང་། འགོ་དཔོན་དེ་དག་ནི་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ས་ཁུལ་དེར་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སློག་པར་གིན་ཏུ་མི་དགའ། ཁོང་ཚོར་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་རྒྱུས་ཀྱི་ངོ་རྒོལ་ཡང་ཐེབས་པ་སྟེ། བཙུན་པ་ཚོ་ནི་གལ་ཏེ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱས་ན་ཁོང་ཚོའི་དབང་ཤོར་བར་འཛིན་སྐྱེལ་པ་རེད། ཉེ་ལམ་བོད་རང་བཙན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་མཁན་ལུང་ཕྱོགས་པས་ཀྱང་ངོ་རྒོལ་དང་ཐེར་འདོན་བྱས་གིང་། མི་དེ་དག་ནི་བོད་པའི་ཁྱོད་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་སྤྱི་ཀ་པ་ཕྱི་རྒྱལ་པ་རྒྱུས་དོས་འཛིན་པར་གིན་ཏུ་མཁས།

འགའ་སྐོར་དེ་དག་ཡོད་ན་འདྲ་བཟུང་ན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྱི་ཀ་པའི་ཚོགས་པ་ལ་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། བརྗོད་འཕྲིན་ལྟར་ན། 2011ལོའི་ཟླ་10བར་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁྱིམ་བཙུགས་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ལ་འཇབ་སྐོལ་ཐེབས་པར་བརྗོད། བདག་སྐྱོར་བ་སོན་ཞིན་ཁོར་དང་གཞན་ཏུག་ནན་ཞིང་ཆེན་ནས་འོངས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་བཙུ་ལྷག་འཛིན་བཟུང་

བྱས་ཏེ་རྒྱ་ཁོར་ཚང་མ་གཞུང་བཞེས་བཅང་། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་གཞན་རྣམས་ལ་དངུལ་ཆད་བཅད་པ་
དང་ཕུ་དྲུག་མདའ་དྲུག་བྱས།

ཁྲིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོ་རང་ཉིད་སྤྱང་བའི་དོན་དེ་དག་ལ་སེམས་མ་
བདེ་བས་ཐབས་ལམ་ཁྱད་པར་ཅན་བཅུ་ལ་ནས། ཁོང་ཚོས་ཁྲིམས་ཀྱི་ལམ་ནས་ཉེན་རྟོག་པའི་
མནར་གཅོད་ལ་ཁ་གཏད་པའི་སེམས་ཐག་བཅད། བོད་ཡོངས་སུ་རང་གསུམ་ཚོས་ཚོགས་མིར་
ཐོ་འགོད་དུ་མི་འཇུག་པས། ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་བའི་དབང་ཆ་ལ་ཁྲིམས་འགལ་
ཀྱི་བཅུན་གཞོད་ཐེབས་སོང་ཟེང་། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་ལྷ་ཤི་ཀ་པའི་ཁྲིམས་རྩིད་པ་ཞིག་གདན་དྲངས་
ནས་སྤྱན་རློ་སོན་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་ལུ་གཏུག་བྱས།

དོ་སྤྱང་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། 2012ལོའི་ཟླ་4པའི་ཚེས་6ཉིན། མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་
གིས་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་གྱོད་དོན་ལས་ཀྱལ་ཁ་བྱངས་པར་བསྐྱགས་ཏེ། སྤར་བཅུན་གྱིས་བྱངས་
པའི་རྒྱ་ཁོར་དག་མྱིར་སྤྱད་པར་མ་ཟད་སྤྱི་ཚབ་ཀྱང་སྤྱད་པ་དང་། དོན་དག་དེའི་ནང་ལུགས་
པའི་ཉེན་རྟོག་པ་ལ་བཀའ་བཀྲོན་གནང་བ་རེད།

རྒྱ་ཡི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་སྤར་ལས་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཡོངས་ཀྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་སོང་
ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་དང་བསྐྱུན་གནད་དོན་སྤྱོ་ཚོགས་ཀྱང་འགོག་ཐབས་
མེད་པར་བྱུང་། 2014ལོའི་ཟླ་1པར་རྒྱ་དེག་ནན་མོ་ཞིག་ཐེབས་པ་དང་། ལྷ་ཏྱང་ཞིང་ཆེན་
ནས་འོངས་པའི་མིང་ལ་ཏྱང་ཁྲོན་དུ་ཞེས་འབོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཞིག་གིས་བོད་
ཡོངས་ལུ་གཏུག་ཀྱི་མཐའ་འཁོབ་ཅིག་ནས་ཡུལ་སྐོར་བྱེད་དུ་སྤྱོ་བྱང་གར་སོང་ཆེད་དུ་
ཐུང་། སོན་ཞིན་ཁོན་ནི་ཏྱང་ཁྲོན་དུ་དང་ཕྱད་པའི་ཆེས་མཇུག་མཐའི་མི་དེ་ཡིན། ཁོང་གིས་འདི་
ལྟར། སྤྱན་རློ་ཏྱང་ནི་སྤྱོན་ཆད་ཉེན་རྟོག་པས་བཟུང་ཕྱིར་ཞིང་། གཞན་ཁོང་གི་ཁྲིམ་ལ་
ཡང་སྤྱོག་བཤེར་བྱས་ཕྱིར། སྤྱན་རློ་ཏྱང་གིས་བོད་ཀྱི་རྫོང་བདུན་ཅུ་ལྷག་ནས་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱགས་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

སེམས་ཉིད་ཀྱི་འཐབ་རྩིད་དེ་བོད་ཡོངས་སུ་ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་གནས་སུ་སྤྱེབས་དུས། ཡུལ་གཞན་
པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པའི་སྤྱན་རློ་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་མཛོན། 2015ལོར་མངའ་རིས་
ས་ཁུལ་དུ་དང་ཕྱན་ཚོས་ལྷོག་ནས་ཚོགས་དགོས་པ་དང་མངོན་གསལ་གྱིས་ཚོགས་མི་རུང་ཞེས་
པའི་བསམ་འཆར་ལ་མ་མཉམ་པས། མཐར་མྱིད་གཞུང་གིས་བོད་པའི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཚོས་
ཚོགས་སུ་ཚོགས་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་བབས་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

1990ལོར་གསོ་སྦྱང་དང་ལེན་བྱེད་བཞིན་པའི་མིག་ནད་ཚན་ཁག་གི་སྤྲོན་པ་ཚོས་འབྲུམ་རམས་པ་
ཁོང་ལ་ཉུང་ལོ་མཐའ་ནས་བརྟེན་བཤུགས།

2012ལོར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེ་བའི་སྤྲོན་ཐོན་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ཡེ་ལེ་མ་དང་ཁེ་རི་སི་
ཐེ་ཅེ་ཞི་གཉིས་ཀྱི་ཆ་བོ་སྟེ། བོད་པའི་ཁྱོད་དུ་སྐྱེད་གྲགས་མེད་པར་ཡོ་བྱའི་ཚོས་ཀྱི་ལས་དོན་ལོ་
མང་པོར་བསྐྱབས་པའི་ཁོང་ལ་ཉུང་(Bill Conrad)ལས་འབྲུར་ངལ་གསོ་བྱས་པ་དེས་མི་མང་
པོ་ཞིག་སེམས་སྦྱག་པར་བྱས། ཁོང་གིས་དཀའ་སྦྱག་ལ་མ་འདྲོམ་པར་དབུལ་ཕོངས་ས་ཁུལ་
ནས་ལོ་22ལྷག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ཏེ་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྤོན་གཉིས་ཀྱི་བོད་བ་རྒྱལ་ས་ལ་
འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས། ཁོང་གིས་བཅོས་སྒྲིག་བྱས་པའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཁང་འཁོར་ཞིག་གི་ནང་དུ་
ལིང་གི་བ་གཤགས་བཅོས་ཐེངས་ཁྱི་སྟོང་མང་པོ་བྱས་པ་དང་། ཁང་འཁོར་དེན་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་
ཀྱི་ཆེས་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་རྩ་ཐང་དུ་འདྲེས་སྐྱབས་སྟེང་།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རིང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྒྱལ་ཁྲུལ་གྱིས་གཏམ་སྟོད་གཉིས་ཀར་བརྟེན་
ནས་སྐྱབས་མགོན་ཡོ་བྱ་སྤྱི་ཀ་བོད་པའི་ཚོགས་སྤྱི་མོ་སོར་བསྐྱབས་པས། ཆོ་སྟོག་ལ་འགྱུར་བ་
ཐེབས་པའི་དོན་དག་བཟང་ལས་འདས་པ་བྱུང་། ཐེངས་ཤིག་ལ་ལོ་ན་ཆས་པའི་འབྲོག་མོ་ཞིག་
གིས་རོགས་རམ་གནང་བར་ཞུས་ཤིང་། ལུང་མེད་དེན་མིག་གིས་མ་མཐོང་བར་ལོ་མང་པོ་འགོར་
བ་དང་། མོའི་མིག་གཉིས་ལ་ལིང་གི་བ་བྱུང་འདུག་མོས་གཤགས་བཅོས་དང་ལེན་བྱས་རྗེས་
ཉིན་གཉིས་པར་ཡང་བསྐྱར་བརྟེན་དབྱེད་བྱེད་དུ་འོངས་པ་དང་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁོངས་ཡོད།

ཁོང་ལ་ཉུང་ལོ་སྟེང་ལ་འཇུག་གིས་ཁོངས་པའི་བྱད་མེད་ཆུན་པ་དེར་པར་ཞིག་སྤངས་ནས་
མོ་ལ་བསྟན་པ་རེད། ཁོང་གིས་དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། མོས་རང་གི་འདྲ་པར་མཐོང་།

ཆེ་ངོ་ཚ་ནས་བགད་བྱང་། ཡིན་ཡང་མོས་རང་གི་མིག་གིས་འདྲ་བར་དེ་མཐོང་བྱུང་བ་རྟོགས་ཆེ་
དགའ་སློ་སྐྱེས་ནས་དུས་བྱང་བས་ར་ཆོས་ཀྱང་མཉམ་དུ་མིག་ཚུབ་ཏོན་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

ཨ་མ་དེའི་སློམ་ཞིག་གིས་ཡང་བསྐྱར་མིག་གིས་མཐོང་བྱུང་བ། མོས་རང་གི་སོ་ལྗང་བའི་འདྲ་བར་མཐོང་
ཆེ་དགོད་ཁ་ཤོར། ཡིན་ཡང་རང་གི་མིག་གིས་ཡང་བསྐྱར་མཐོང་བྱུང་བ་ཤེས་ཆེ་དགའ་ནས་དུས་བྱང་།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལུ་ལམ་ནི་1892ལོར་ཐངས་དང་པོར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བོད་ཁུལ་དུ་སྐྱེ་བས་
བ་དང་། ཁོང་གི་ཚ་བོ་ནི་2012ལོར་ལས་འབྲུང་ངལ་གསོ་བྱས། ཁྱིམ་ཚང་འདིས་ཀན་སུའུ་
མི་དམངས་ལ་ལོ་ངོ་120ཡི་རིང་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས།

དགོན་མཆོག་གིས་སེམས་སྒྲུབ་པའི་མི་ལ་བཅངས་པའི་བྱམས་པ།

ལྷ་ས་རབས་21པའི་ལྷ་ས་འགོ་ཡི་ལོ་བརྒྱ་ནང་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་རང་བྱུང་གནོད་འཚོ་ཚབས་
 ཚེན་འགའ་བྱུང་ཞིང་། གནོད་འཚོ་དེད་ག་གི་ནང་ཚེས་ཚབས་ཚབ་ནི་2008པའི་སི་ཁྲོན་ཞིང་
 ཚེན་གྱི་བྱ་བ་ཁོ་ས་འགྲུལ་ཚེན་པོ་ཡིན། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བཅུ་མས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ས་
 འགྲུལ་ལས་ཀྱི་ལམ་དུ་ཤོར་བའི་མི་ནི་ཁྲི་བརྒྱ་དང་སྟོང་བྲག་ལ་སྟེབས་པ་དང་། གཞན་མི་
 ཁྲི་སྟེ་བརྒྱ་དང་སྟོང་ལྷ་ལ་རྒྱས་སྟོན་པོག་པ་རེད། ས་འགྲུལ་བྱུང་ས་གཙོ་བོ་ནི་ཆའང་རིགས་དང་
 རྒྱལ་པོར་པ་སྟོང་སའི་ས་ཁུལ་ཡིན་ཡང་། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཡང་ཐོག་མའི་ཆད་རིམ་8.5ཡི་
 ས་འགྲུལ་དང་རྗེས་ནས་བྱུང་བའི་ས་འགྲུལ་གྱི་ཕྱགས་ཀྱིས་ཐེབས། གནས་དེར་གཏོན་སྟོང་བྱེད་
 པའི་མི་བྱེ་བ་གཅིག་དང་ས་ཡ་ལྷ་ཡི་ནང་མི་བྱེ་བ་གཅིག་དང་ས་ཡ་གཅིག་ལ་སྟོང་གནས་མེད་
 པར་བྱུང་། རྒྱ་མི་དང་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལྷ་ས་དུ་གནོད་འཚོ་ཐེབས་པའི་མི་རྣམས་
 ལ་རོགས་བྱས་པ་རེད།

དན་མ་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ། 2010ལོར་མཚོ་རྩོན་ལིང་ཆེན་གྱི་ཡུལ་ཡུལ་དུ་ས་འགྲུལ་བྱུང་བས། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་ལྷ་ཤི་ཀ་ལི་བྱམས་པ་ཅེ་མའོན་པའི་གོ་སྐབས་ལྷན་པར་གྱུར་ཏེ། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཐེངས་དང་པོར་འཁོར་བཟང་ཐོས་པ་རེད། ལྷན་ཁུ་ཞིག་ལས་འདྲེ་ལྟར། མིག་རྒྱའི་དམིགས་འབྲེན་ནི་གཞོད་འཚོ་ཐེབས་པའི་མི་རྣམས་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱག་བརྒྱལ་ལས་ཐར་དུ་འཇུག་པ་དང་། ཉན་བརྒྱན་གྱི་བཅུན་པ་ཚོར་ཡང་བདག་སྐྱོང་ཡག་པོ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན། ས་འགྲུལ་བྱུང་རྗེས་བཅུན་པ་ལ་ལ་དགོན་པར་འདུག་མི་འདོད་དེ། ད་དུང་ས་འགྲུལ་བྱུང་ཆེ་ཁར་པ་ལོག་འགོ་བར་འཛིགས་པ་རེད། ཁོར་ཚོས་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ལ་ཐོགས་རམ་ཁྱེད་ཐུབ་མིན་འདྲི་བཞིན་ཡོད་པས། ར་ཚོས་ཁོར་རྣམས་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ལ་ལར་འཁོར་བཟང་སྐྱོག་པའི་གོ་སྐབས་སྤྲད་བྱུང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁམས་ཕྱོགས།

གྲུང་གོའི་ལྷོ་ལྷོ་ཡི་བོད་པ་རྣམས་འཆོ་སྤྲེད་བྱེད་སའི་གཙོ་བོ་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་
སེམས་ཀྱི་ཉི་ཟླ་དང་དེའི་མཐའ་ལ་ཐོང་ས་ཁྲུལ་ཡིན།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོར་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་སེམས་ཀྱི་ཉི་ཟླ་རྒྱག་ནས་
སྐར་ཏེ་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་འགོ་བརྩམས། དཀའ་ངལ་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱད་ཆེས་ཁོང་
གི་ཞབས་ཏོག་ལ་འབྲས་བུ་ཐོབ་ནས་དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10པའི་དཀྱིལ་དུ་ཁོང་གིས་
ས་ཁུལ་དེ་རྩ་ཚིས་ཚོགས་བརྒྱད་ནས་བཅུ་བརྒྱུ་མ་པ་རེད།

ལྷ་ཤི་ཀ་པ་མང་ཆེ་བས་ཁོང་ཚོའི་ཚོར་སྐྱེན་ས་ཁུལ་གྱི་འགྲུལ་སྐྱོད་སྒོར་མང་པོ་མི་བཤད་ནང་། ཞབས་ཏྲེག་རྒྱབ་མཐུན་ཞིག་གིས་དད་ལྡན་ཚོར་བོད་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཞབས་ཏྲེག་སྒོར་བརྗོད་པ་རེད། 2011ལོའི་ཟླ་12པར་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་དགུ་ཡི་ནང་དུ་ཚོགས་པ་གཉིས་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་བོད་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་པ་ལས། ཚོས་ཚོགས་ཀྱང་རིས་བཞིན་བཅུགས་ཏེ་དད་ལྡན་བསྐྱེད་པ་ལས་བཅུ་ཕྱག་དུ་མ་ཡོད། ཟླ་2པར་མི་གྲངས་ལྷ་བ་གཅིག་གིས་ཇེ་མང་དུ་བྱིན། ཟླ་4པར་མི་གྲངས་ཡང་བསྐྱར་ལྷ་བ་གཅིག་གིས་འཕར། དབྱར་ཁ་ཤིལ་བོར་བོད་པའི་དད་ལྡན་མུ་མཐུད་དུ་མང་དུ་བྱིན་པ་དང་། ད་ལྟ་གནས་འདི་རུ་བོད་པའི་དད་ལྡན་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་ཡོད་ལ། ལོ་བཅུ་འཛུལ་དུ་གཅིག་གྱུར་མེད་ཟེར།

མིང་ལ་རྒྱ་ཨའོ་མེ་ཞེས་འབོད་པའི་བོད་མོ་ན་གཞོན་ཞིག་ཡོད་ལ། རྒྱ་དུས་སྤོང་མགོ་ནས་མར་ལུང་སྟེ་རྒྱུང་པ་ཡ་གཅིག་མེད་པར་གྱུར། ཡུལ་མི་ཚོས་དོན་རྒྱུན་དེ་ནི་ལྷ་ས་རན་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད་དེ་མོ་ཇོ་མོ་བྱེད་དུ་དགོན་པར་བསྐྱུལ། ཡིན་ཡང་མོ་དགོན་པ་ནས་བསྐྱད་པའི་དུས་ཚོད་ཅི་ལྟར་རིང་ན་མོའི་ལྷ་ཡིས་རང་ཉིད་སྒྱུབ་མི་བྱུང་པ་དེ་ལྟར་རྟོགས། ཇེས་སུ་རྒྱ་ཨའོ་མེ་ཡིས་ཐེངས་དང་པོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྒོར་ཐོས། མོས་བདེན་པ་ཉིད་རྟོགས་པ་རྩ་བ་ནས་རྟོགས་ཏེ་རང་གི་ཆོ་སྲོག་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་སྐུལ་བ་རེད།

བྱིས་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་ཨའོ་མེ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་ཤེས་ཇེས་མོའི་ཆོ་སྲོག་ལ་ཡང་འཇིགས་སྐྱར་ཐེབས་པར་མ་ཟད་གཉེན་ཉིད་རྟོགས་པོ་ཚོས་ཀྱང་མོ་ཁས་མ་བླངས། རྒྱག་བསྐུལ་མང་པོ་ཞིག་གྱུར་ཀྱང་མོས་སྐར་བཞིན་མིག་རྒྱ་འདོན་བཞིན་ར་རེ། རན་མ་ཡང་དགོན་མཚོག་དང་ཁ་མི་འབྲལ་ཏེ། ཁོང་ནི་དགོན་མཚོག་ཆོས་བཟང་པོ་དང་དགོན་མཚོག་བདེན་པ་གཅིག་ཤུ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

གཞན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་ཚན་རྒྱུན་ཞིག་གིས་ཁོང་ཚོས་ཞབས་ཏྲེག་རྒྱབ་བཞིན་པའི་དུས་འགོར་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཞིག་གིས་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་མཐོང་། བཅུན་པ་དེ་ནི་སྒོ་དཀར་པའི་དད་ལྡན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་དགོན་པ་དང་ཁ་བྲལ་ཞིང་གཉེན་བསྐྱེད་ཏེ་རྒྱུང་མ་དང་མཉམ་དུ་དགོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏྲེག་བསྐྱབས། ཁོང་ཚོས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་ཉུང་མཐའ་ཡང་ཚོས་ཚོགས་ལྷ་བཅུགས་པ་རེད། ཁོང་ཚོའི་སྙན་ཁུ་ལས་འདི་ལྟར། ར་ཚོའི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བས་ཐེངས་དང་པོར་ཡེ་ཤུ་འབྲུངས་སྐར་གྱི་དགོང་ཚོགས་སྤེལ་བས་བོད་མི་130སྤེབས་བྱུང་། ཁོང་ཚོས་སྒོ་བ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་པའི་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐར་རོལ་བར་མ་ཟད་མི་ལ་ལས་ཐེངས་དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས། ཡང་བོད་མི་བརྒྱུད་ཀྱིས་རང་གི་ཆོ་སྲོག་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་སྐུལ་བས་གཙོ་བོར་བསྟོད་པ་འབྲུལ།

ཉིན་ཞིག་ལ་ངས་བོད་ཀྱི་འགོ་བ་གཙོ་བོ་དང་ཁ་བདད་བྱས་པ་ན། དེས་བཅུན་པ་གཞན་ཞིག་ཅི་ལྟར་ལྷ་ཤི་ཀ་འི་མདུན་དུ་འོངས་པའི་སྒོར་སྐྱས་བྱུང་། ཁོང་གིས་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱུངས་ལ་ཁོར་སྟེང་བཅུན་པ་

དེ་ངོ་ཤེས་ནས་གོགས་བསྐྱིགས་པ་དང་། རྗེས་སུ་དེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས་ནས་བཅུན་པ་དེས་
སྐྱབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ཁས་བླངས། གཟི་བུ་ཤིང་ཐམས་ཅད་གཙོ་བོར་འབྱུང་། བཅུན་པ་དེ
ལོ་13རིང་དགོན་པ་ནས་བསྐྱད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནས་ལོ་བརྒྱད་རིང་ལ་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་ཐུག་ལོག་
ནས་སློབ་སྦྱང་བྱས། དེ་འཕྲོའི་དུས་ནམས་ཀྱང་གོའི་དགོན་པ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱུལ། དགོན་མཚོག་
གིས་འབྲས་བུ་ལྷ་བ་འགྱུར་གྱིས་སློན་པར་མཛད་ནས་མི་དེད་དུ་འཇུག་པ་དང་། ཁོས་ཀྱང་རང་
གི་མི་རིགས་ཁྱོད་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་ཐུབ་པར་རའོར་ཡིད་ཆེས་ཡོད།

རང་ལྟ་བོད་གྱི་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ནས་ཕྱིར་ཐོན་པ་དང་། ར་ཚོས་གནས་དེར་བོད་མི་25གསོ་
སྦྱང་བྱས། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་གྱི་རྣམ་མཐུ་ཆེན་པོ་ཆར་བཞེན་བབས། ར་ཚོའི་སློབ་མའི་
ཁྱོད་དུ་གཙོ་བོར་དད་པ་བྱས་པའི་སྐྱོན་ལྷན་གསར་བ་ཞིག་ཡོད་ལ། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་དྲུག་རིང་
ཁོང་ལ་ནད་གྱི་མནར་གཙོད་ཐེབས་པ་དང་། ར་ཚོས་ཁོའི་དོན་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་རྗེས་དགོན་
མཚོག་གིས་དེར་དྲག་གསོ་མཛད་ཅིང་། དེ་ནི་ཁོའི་མི་ཚོ་གང་བོར་བརྗེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཟེར།

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ།

སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་དང་ཐུང་པའི་བཅུན་པ་ཞིག

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ་ནི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཨ་མདོ་རི་རུལ་གྱི་གོང་ཚོ་ཞིག་ནས་སྐྱེས། ཁོའི་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུལ་ཕྱོགས་གཅིག་ཡིན་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་ཁྲེང་བཅུ་བཞི་བ་ཆང་གི་མིང་རང་གི་བྱ་ལ་བཏགས་པ་དེ་ནི་ལ་རྒྱ་རུ་འཛིན་པ་ཡིན། ཁོ་ལོ་15ཡིན་དུས་མ་ཡིས་ཁོ་རང་དགོན་པར་བསྐྱལ་ནས་མི་ཆོ་གང་བོར་ནང་ཆོས་སྒྲིབ་པ་དང་ཆོས་སྒྲོར་ཞུགས་པར་ཐག་གིས་བཅད། མོས་མིག་ནས་མ་ཆིམ་གཡོ་བཞིན་རང་གི་བྱ་ལ། ཁྱོད་སྐྱེས་མ་ཐག་ནས་དེད་ཆང་གི་གཟི་བརྗིད་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ནས་བཅུན་པ་ཞིག་གྱེད་པར་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཡོད། ཁྱོད་རྒྱུད་དུས་ནས་ངའི་ཉིན་འདི་ལ་སྐྱུག་བསྟན་པ་ཡིན། ཁྱོད་ནི་རིག་པ་ཡག་ལ་སེམས་པ་ཡང་བཟང་བས་བཅུན་པ་ཞིག་གྱེད་པར་འོས་ཤིང་འཆོམ། ཁྱོད་ནི་དོན་དེ་ལ་འདད་མི་དཔོག་པ་ངས་སྡེ་མོ་ནས་རྟོགས་ཡོད། ཡིན་ཡང་ཁྱོད་ནི་སྐྱེས་མ་ཐག་ནས་བཅུན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ང་ཆོ་བོད་པ་ཆོའི་སྒྲེ་བྲིད་གོས་ཞེས་སྒྲིས།

ཁོས་དགོན་པའི་ནང་དཀའ་སྤྱུག་ཆད་མེད་བྱུངས་པ་དང་། ཁོ་ལ་མཆོན་ན་དེ་ནི་ནམ་ཡང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད་པའི་ཕྱན་ནག་གི་བཙོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཞོགས་པར་ཁོ་རང་བཅུན་པ་གཞན་དང་མཉམ་དུ་སྤང་ལམ་ནང་ཟས་སྒོར་དུ་འགོ་དགོས་ལ། ཉིན་རེར་ཕྱིར་དགོན་པའི་ནང་སྤེབས་ཆོ་ཁོ་ཆོར་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཐེབས་པ་རེད།

བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། བཅུན་པ་རྒྱན་པ་དང་སྒྲུ་མ་ལོ་ལོན་སྒོར་ཞིག་ནི་སྟོ་ཉམ་ཆེ་བའི་མཆན་མཐུན་དགའ་རོགས་སྒྲིག་མཁན་དང་ལོ་རྒྱུད་ལ་དགའ་མཁན་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་ཆོས་ཐེ་ཆོས་མེད་པར་ན་རྒྱུད་དེ་རང་གི་འདོད་པ་སྒྲོང་བ་རེད། ཡང་ཁོས་ཐོབ་གོ་ས་ཅན་

གྱི་སྒྲ་མར་དགོན་པའི་བྱི་རོལ་ཏུ་གསང་བའི་རྒྱུང་མ་དང་བྱིས་ཚང་ཡོད་པ་རྟོགས་ཅེས་རང་གི་རེ་བ་ཚང་མ་ཟད་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་ལ། བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཙུན་པ་རྒན་པ་ཞིག་གིས་བན་དེ་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ལ་གཙར་རྒྱུང་བྱེད་བཞིན་པ་མཐོང་ནས། ཁོས་བཙུན་པ་གཞན་པར་བན་དེ་དེས་ཅི་ཞིག་བྱས་སམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོང་ཚོས་ཁ་རོག་འདུག་དགོས་པའི་བདུན་བསྟན་པར་མ་ཟད། བན་དེ་དེའི་བཙུན་པ་དེའི་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་སྐད་དམའ་མོས་བཤད། མཚན་མོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་བསྟན་འཛིན་གཉིད་མ་ཁྱེད་པ་སྟེ། ཁོས་དགོན་པའི་བྱ་ཤག་གཞན་ལས་བན་དེ་རྒྱུང་རྒྱུང་དེས་སྟུག་བསྐལ་དང་བཙན་བྱ་སྐད་འདོན་བཞིན་པ་ཐོས་ཡོང་བས་རེད།

དེ་ནས་བསྟན་འཛིན་དགོན་པ་ནས་འབྲོ་འདོད་ཀྱང་རང་དབང་གཏན་ནས་འཐོབ་མི་སྲིད་པ་སྟེ་མོ་ནས་ཤེས་ཡོད། ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་ལ་ཁོས་དགོན་པ་རུབ་ཐག་ཡོག་ལྟ་བུའི་འཚོ་བ་རོལ་བཞིན་ཡོད། ཅེས་སུ་ཁོ་ལྟ་ས་རུག་ནས་སྒྲར་ཞིང་དེ་ནས་ཡང་རྒྱ་གར་དུ་སོང་སྟེ། དེར་ཐངས་འགའ་རེར་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་མཇལ་ན་ཡང་ཁོའི་ནང་སེམས་སུ་བདེ་བ་ཐོབ་མ་བྱུང་།

བསྟན་འཛིན་རྒྱ་གར་ལ་སྔོན་དུས་སུ་གཉེན་ཉེ་ཞིག་ཁོ་ལ་བལྟ་རུ་ཡོང་ཞིང་། གཉེན་ཉེད་ཡང་སྔོན་ཆད་བཙུན་པ་ཞིག་ཡིན། གཉེན་ཉེད་ཅེས་རང་ཉིད་ཨ་རི་ལ་གནས་སྐབས་བདེ་དང་དེ་མི་སྟེ་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱར་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དུས་བསྟན་འཛིན་ལ་མཚན་ཆེན་པོ་སྟེ། བསྟན་འཛིན་གྱིས་སྔོན་ཆད་སྟེ་གི་ཀ་པ་ཟེར་བ་ཞིག་གཏན་ནས་ཐོས་སྟོང་མེད། གཉེན་ཉེད་ཅེས་སྟེ་གི་ཀ་པ་ཟེར་བ་ནི་སྐབས་མགོན་པོ་ཤུའི་ཅེས་སུ་འབྲང་བའི་མི་ལ་གོ་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དུས། བསྟན་འཛིན་གྱིས་གཏམ་དེ་ཐོས་ཅེས་དཔའ་ཞུས་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་བཙུན་པ་ཚོས་སྟེ་གི་ཀ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་གཏན་ནས་གྲུང་མི་རུང་ཞེས་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད། སྐབས་མགོན་པོ་ཤུའི་མིང་ནི་ཉེན་ཁ་ཅན་ཡིན་ལ། དེས་པོད་པའི་འཚོ་བ་དང་ནང་བསྟན་ཅུ་སྟོག་བྱེད་བྱེད་པ་ཡིན་ཞེས་པའི་འདུ་ཤེས་ཆགས་ཡོད།

ཐངས་ཤིག་ལ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་སེམས་རྒྱུང་གིས་བཙུན་པ་ཞིག་ལ་སྐབས་མགོན་པོ་ཤུའི་སྐོར་དྲིས་པ་ན། བཙུན་པ་དེས་ཁོ་ལ་ནན་གྱིས་ཉེན་བརྟེན་གསུང་ནས་ན་རེ། སྐབས་མགོན་པོ་ཤུ་དང་ཁོང་གི་ཅེས་འབྲང་པ་རྣམས་ཀྱིས་ང་ཚོས་ཤེས་པའི་གོ་རིམ་ཚང་མ་གཏོར་བས་དཔུལ་ཁམས་ཀྱིས་དེ་ནི་བསྐྱར་མི་སྲིད། ང་ཚོས་དེའི་སྐོར་གཏན་ནས་གྲུང་མི་འོས་ལ། གྲུང་ཆོ་ཁོང་ལ་སྟོབས་ཀྱགས་བསྐུལ་བ་ཡིན། ཁོང་གིས་ང་ཚོས་ཤེས་པའི་གོ་རིམ་ཐམས་ཅད་གཏོར་ཞིང་། གཤིན་ཁམས་དང་ང་ཚོའི་ལྟ་རྒྱུས་ལས་རྒྱལ་བར་འགྱུར།

ཁྱེད་ཀྱིས་ནད་དུག་ཕྱིར་རང་ལུལ་དུ་ཁྱེད་ཡོང་ནས་དེར་བརྟེན་པ་བཙན་དེ་ནད་དུག་ཁུབ་པ་འགོག་བྱེད་བས། ནད་དུག་དེ་ཁྱེད་ལས་ཐག་ཅི་ལྟར་རིང་ན་དེ་ལྟར་ལེགས། ཁྱེད་ཀྱིས་སྐབས་མགོན་པོ་ཤུ་རང་གི་དགོན་པར་ཁྱེད་ཡོང་སྟེ་དེའི་ཉེན་ཁ་ལ་བརྟེན་པ་གཙོད་མི་རུང་། ཁྱེད་ཀྱི་སྟོབས་མ་རྣམས་དེའི་མིང་དང་རྒྱུང་དུ་བྱལ་ནས་དེ་སྟོའི་བྱི་རོལ་དུ་གཡུག་ཞོག་ཅེས་བརྗོད།

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་ལྷ་གཞན་རྣམས་དང་མི་འདྲ་སྟེ། ཁོང་གི་རྣམ་མཐུ་ནི་མི་ཚོས་ཁོང་
མཉམ་སྦྱོང་བྱེད་པ་ལས་ཐོབ་པ་ཡིན། ཁོང་ནི་མི་ཡི་སྲིད་རྩ་ལ་གནོད་པ་འདྲ་བྱུག་ཅིག་དང་
འདྲ་བ་དང་། ཁྱོད་ཀྱིས་ཁོང་གིས་ཅི་ལྟར་སྲིད་རྩ་ལ་གནོད་པ་ཆོར་དུས་སུ་ནད་དུག་དེ་ནི་ཁྱོད་ཀྱི་
ཁྱིམ་མི་ཆོར་འགོས་ཆར་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་འགའི་རིང་ལ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་སྤར་ལས་མང་
པོ་ཤིས་འདོད་ཀྱང་ཡིད་ཆོས་པའི་ལན་ཞིག་མ་རྟེན། ཉེན་ཞིག་ལ་ཁོའི་པ་ཚོ་ལས་འདས་པས་
མ་ཡིས་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་ཡོད་སྟེ་ཁོ་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཏོན། འཕྲིན་ཡིག་དེ་
འབྱོར་རྗེས་བསྟན་འཛིན་ཉ་ཅང་སེམས་སྤྲུག་ནས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱུད་དེ་ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་
ཕྱོགས་སུ་ལོག་པའི་ལམ་ལ་ཆས། ལམ་ཡིག་མེད་པས་ཁོ་བལ་ཡུལ་དང་ཀྱང་གོ་གཉིས་ཀྱི་ས་
མཆོམས་སུ་ལུས་བ་དང་། བཅོན་བཟུང་བྱས་ནས་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཏེ་གཞུང་ལམ་བརྒྱུད་ནས་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱལ། ལྷ་ས་སུ་འགོ་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་ཁོ་ལ་གཙུང་པོ་བྱས་ནས་བླ་དྲུག་ལ་
བཅོན་དུ་བཀག་པ་རེད།

བསྟན་འཛིན་ལ་བཅོན་ནས་སྟོ་ནད་བྱུང་བས་སྟོན་ཁང་དུ་བསྐྱད་པ་དང་། བོད་སྐད་བཤད་ཤིས་
པའི་སུའེ་ཉེན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་གིས་ཁོ་ལ་སྟོན་བཅོས་བྱས། སྟོན་པ་དེའི་ཁྱོན་པའི་གོང་བར་ཤིང་རྒྱ་
གམ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་བཏགས་ཡོད་པ་དང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དེའི་དོན་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ལ། སྟོན་པ་
དེས་རང་ཉིད་ནི་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་འབྲང་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་སྟེ།

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་ཡོད་པའི་མི་ཞིག་དང་ཐུད་པས་ཁོའི་སེམས་སུ་སྟོ་བས་ཁེངས་
ཏེ་དོན་དག་མང་པོ་ཞིག་དྲིས། དེ་ནས་སྟོན་པ་དེས་ཁོ་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་གྱི་བོད་
རྒྱ་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་འགའ་སྟེད་ནས། རྒྱ་ཆ་དེ་རྣམས་སེམས་ཞིབ་མོས་བསྒྲག་དགོས་
སྟེ།

ཉེན་ཞིག་ལ་སྟོན་པ་དེས་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྟོ་ནད་རྩ་བ་ནས་དྲག་ཆེད་ཁོའི་དོན་དུ་གསོལ་བ་
བཏབ་ཆོག་མིན་དྲིས་པ་དང་། སྐབས་དེར་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྟོ་ནད་རེ་སྟུག་དུ་སོང་བས་སྟོན་
རྗེས་ཁོ་ནས་སྟོབ་མི་ཐུབ་པ་རེད། བསྟན་འཛིན་འཐད་པ་བྱུང་བ་དང་སྐབས་དེར་བྱུང་བའི་དོན་
རྣམས་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། སྟོན་པ་རའི་མལ་ཁྱིའི་གམ་དུ་ཡོད་སྟེ་ཁོང་གི་ལག་པ་རའི་ལུས་
སྤེང་ལ་བཞག་ནས་ངས་ཉ་མི་གོ་བའི་སྐད་ཀྱིས་གསོལ་བ་བཏབ། སྟོ་བུར་དུ་སྤྲ་ལྷས་གང་ཡང་
མེད་པར་སྟོབས་ཤུགས་ཤིག་ངའི་དཔུང་པ་བརྒྱུད་ནས་ལུས་པོར་ཞུགས་པ་ཆོར་བྱུང་། དེ་ནི་བོད་
ཁོལ་ལྷན་པའི་བལ་གང་ན་ཞིག་དང་མཆུངས། དེ་རའི་ཐུག་པ་དང་བྱང་ཁར་འཇུལ་ནས་མཐར་
ལུས་ཤིལ་བོར་བྱུང།

ངས་སྟོན་པའི་སྐད་མི་གོ་ཡང་ཁོང་གི་གསོལ་འདེབས་ལ་རྣམ་མཐུ་ཡིས་ཁེངས་པ་དང་དེ་ནི་
སྟོན་ཆད་ངས་ཆོར་མ་བྱོང་། དེ་ནི་དངོས་གནས་རྣམ་མཐུ་ཆེན་པོ་རེད་ཅེས་པ་འདྲོ།

དུས་སྐབས་དེ་ནི་བསྟན་འཛིན་ལྷག་པའི་ཆོ་སྲོག་གི་དཀྲོག་མཚམས་ཤིག་ཡིན། ཁོས་དངོས་
སྲུང་གི་ཀའི་རུས་མཐུ་ཆེན་པོ་ཉམས་སུ་བྱངས་པ་རེད། ཉན་དེའི་མཚན་མོར་ཁོས་ཆོ་སྲོག་
ལ་འགྱུར་བ་གཏོང་བའི་མིལ་མ་ཞིག་མིས་པ་སྟེ། མིལ་མ་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་ཞིག་གིས་སྤུ་པ་དཀར་པོ་
ཞིག་གྱུན་ཞིང་སྐུ་ལུས་ནས་འོད་འཕྲོ་བཞིན་འདུག ཁོང་གི་དྲུང་དུ་རལ་བའི་དྲོད་སྐྱིད་ལྷན་པར་མ་ཟད་
བདེ་ལ་བབས། ཁོང་རའི་ཉེབར་མེབས་དུས་ཁོང་གི་ཕྱག་ཟུང་ལ་སྐྱོན་ཡོད་པ་ངས་མཐོང་བྱུང་སྟེ།
ཁོང་གི་ཕྱག་མཐིལ་ལ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་མེད་པའི་སྐུ་ལ་ཡོད། རེ་ཁོང་གི་ཉེས་ར་བཅར་ནས་ཁོང་གི་
གཏོང་ལ་བལྟ་འདོད་ཀྱང་ཁོང་གི་ཉེས་ར་འགོ་མ་བྱུབ།

དེ་ནས་ཁོང་གིས་ང་ལ། རའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས། ཁོང་གིས་བོད་སྐད་དག་
མོ་བཤད་ཤེས་པར་མ་ཟད་སྐད་གདངས་དམའ་མོ་ནི་བྱམས་བརྩེ་ལྷན་པའི་མ་ཞིག་གིས་གཏམ་
སྒྲ་བ་དང་མཚུངས།

དེར་ངས། བྱེད་ནི་ཡེ་ཤུ་ཡིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན།

ཁོང་གིས་ཡང་བསྐྱུར། རའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས།

དེ་ནས་ཡང་ངས། བྱེད་ནི་བདེན་པའི་ལམ་སྟོན་མཁན་དེ་ཉིད་ཡིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན།

ཁོང་གིས། བསྟན་འཛིན། རའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཤིག རའི་ལམ་དང་བདེན་པ་ཉིད་ཡིན། ང་
རང་མ་བརྒྱུད་པར་བདེན་པའི་ལམ་དུ་འགོ་བྱུང་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཅེས་གསུངས།

ངས་ལགས་སོ། ། ང་བྱེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ལན་ཞུས་པ་ཡིན།

བསྟན་འཛིན་སྐྱོན་ཁང་ནས་བདུན་པ་ལྷག་འགའ་ལ་བསྐྱུད་པ་དང་། ཁོས་དུས་ཚོད་མང་པོ་བེད་
སྤྱད་དེ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཞིབ་ཀྱིས་བཀྲུགས། སྐྱོན་པ་དང་ནད་གཡོག་ཆོ་ཁོའི་ལུས་པོ་དྲག་
བསྐྱེད་བྱུང་བར་ལ་མཚན་སྐྱེས། ཡིན་ཡང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དེ་ནི་སེའུ་ཏེན་གྱི་སྐྱོན་པས་གསོལ་
བ་བཏབ་ནས་དེ་ལྟར་བྱུང་བ་སྒྲ་མོ་ནས་ཤེས་ཡོད།

བསྟན་འཛིན་གྱིས་གང་ཞིག་བསྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁོ་ལ་གུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སེམས་
བསྐྱེད་པས། ཁོས་རང་ཉིད་ངེས་པར་དུ་དགོན་པ་དང་ཁ་འབྲལ་དགོས་པ་ཤེས་ཏོགས་བྱུང་། ཁོས་
བདེན་པ་ཉིད་འཆོལ་བའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱིས་ཁོ་རང་སྒར་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས་པའི་ལམ་
ཞིག་ཏུ་བྱིད།

ཕ་ཡུལ་དུ་ལོག་རྗེས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དགོན་པའི་ནང་གི་གྲོགས་པོ་ཆོར་ཡང་རང་ཉིད་ཀྱིས་
རྟོག་པའི་བདེན་པ་ཉིད་དེ་བརྗོད་དགོས་པར་འདོད་ནས། བཅུན་པ་རྣམས་བསྐྱེས་ཏེ་ཆོགས་བྱུང་
པར་ཅན་ཞིག་འཆོགས་པ་དང་། ཡང་དགོན་བདག་སྤྱི་མ་དང་མཐོན་གསལ་གྱིས་ཆོས་རྩྱུད་བྱེད་
དགོས་པའི་རེབ་བཏོན།

གལ་ཏེ་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་གྱི་ཆོ་བཅུན་པ་རྣམས་ཁོང་ཁོ་ཆེན་པོ་ལང་ངེས་པ་ཁོས་
སྒྲ་མོ་ནས་ཤེས་ནའང་། ཁོའི་སེམས་ལ་ཞི་བདེ་ཡོད་པ་རེད། དགོན་མཚོག་ཁོ་དང་མཉམ་དུ་

བཞུགས་པ་དང་ནམ་ཡང་ཁོ་མི་འདོར་ལ། ཁོ་མི་གཞན་གྱིས་གསོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་
རང་ཉིད་ནམ་མཁའི་ཞིང་ཁམས་སུ་དཀོན་མཆོག་དང་མཉམ་དུ་གནས་པར་འགྱུར་བས་འཛིགས་
དགོས་དོན་གང་ཡང་མེད་པར་སྐྱམ་པ་རེད།

དེ་ནས་ཆོས་རྩྱུད་དེར་བལྟ་བར་བཅུན་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་དགོན་པའི་རྒྱུ་རྩལ་དུ་འདུས། འདུ་
འཛོམས་ཁྱད་པར་ཅན་དེ་ལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་དཀྱོག་གཏམ་སྡེ་ཆོགས་བརྗོད་བཞིན་ཡོད། ལ་
ལས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དགོན་བདག་སླ་མའི་གོ་གནས་ལ་དམིགས་གིང་དེའི་ཆབ་བྱེད་འདོད་
པ་རེད་ཟེར།

ཆོག་སྒྲིབ་འོས་ཞིང་འཆོམ་པ་ཞིག་རྟེན་རྗེས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དབུགས་རིང་ཞིག་ལྷུང་སྟེ་
སྒྲོབས་པ་དང་བཅས་འདི་ལྟར། གལ་ཏེ་ངས་ཁྱེད་ཆོར་ངས་ནི་སྟོན་ཆད་རང་སེམས་ཉིད་ཀྱི་
ཞིང་ཁམས་སུ་འདྲེན་བྱའག་གསུངས་པའི་དཀོན་མཆོག་ཅིག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། ངས་
དགེ་བའི་ཆོགས་བསགས་ཆེད་གཞན་ཁོང་གི་གསུང་སྐད་ཐོས་བྱའུ་པ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གི་བྲགས་
རྗེ་ལས་དེ་ཡོད་ཆད་ང་ལ་གནང་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ན། ཁྱེད་ཆོའི་བསམ་ཚུལ་ཅི་འདྲ་ཡིན་ནམ།
རང་ཉིད་ལ་བརྟེན་ན་དེ་རྣམས་འཐོབ་མི་སྲིད།

ང་སྟུན་ཁང་གི་མལ་ཁྱིའི་སྟེང་ཉལ་འདུག་དུས་མི་ཞིག་གིས་ང་ལ། དཀོན་ངས་སྟུག་བསྐྱལ་དེ་
ལས་ལྟག་པ་ཞིག་མི་སྟོང་བའི་ཆེད་དུ་དཀོན་མཆོག་ཅིག་གིས་རང་སྟོག་ཀྱང་སྟོས་བཏང་བ་དང་།
ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་མཛོད་པ་ནི་ངའི་དགེ་བའི་ཆོགས་བསགས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གིས་
ང་ལ་གིན་ཏུ་གཅེས་བས་ཡིན། ཁོང་གི་བྲགས་བས་མི་ཐམས་ཅད་སྟུག་བསྐྱལ་མེད་པའི་ལམ་དུ་
ཁྱིད་ཅིང་ཁོང་གི་མིང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ཟེར་ཞེས་སྟུག་པ་ན།

དགོན་བདག་སླ་མ་ཁོང་ཁྱོད་ཆེན་པོ་ལངས་ནས། ལྷུང་དུ་ཁོ་ཟུངས་གིག་ཅེས་སྐད་བརྒྱབ་བས་
བཅུན་པ་བཅུ་ཕྱག་དུ་མ་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྟེང་ལ་རུབ། དེད་ག་གིས། ཁོ་ནི་སྟེ་གི་ཀ་པ་ཡིན་པས་
སོད་ཅིག་ཅེས་སྐད་བརྒྱབ།

ཁོ་ཆོས་བསྟན་འཛིན་གྱི་མིད་པ་ནས་དགག་སྟེ་གདུག་རྩུབ་ཆེན་པོས་གཙར་རྩང་ནན་མོ་
བྱས། བསྟན་འཛིན་དབང་པོ་ཤོར་ནས་འཆིབས་སྟུག་ནས་བསྐྱུད། ཐ་ན་ཁོའི་རུ་པོར་ཡང་བཙན་
བཀོལ་ནས་ཁོ་ལ་གཙར་རྩང་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་རེད། ཁོའི་མ་ཡང་བསྟན་འཛིན་གྱི་རྒྱུ་གྱིས་
སྟུག་ལ་གཏད་པར་མ་ཟད་ཁང་པ་མས་བསྐྱུགས།

གཙར་རྩང་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་པའི་སྟེ་གི་ཀ་པ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དོན་དེར་བྱིར་བྱན་བྱེད་དུས་
འདི་ལྟར། ང་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་སྟུགས་སུ་འཆིབས་གྱུར་ན་དག་ཟོད་སྟེ་གི་ཀ་འི་ནང་དུ་གསོན་ངེས་ཡིན་
པ་རྟོགས། གལ་ཏེ་ང་རང་སྟེ་གི་ཀ་འི་ནང་དུ་གསོན་བྱའུ་པ་ཡིན་ཆོ། ཁོང་ཆོས་ངའི་ལུས་པོ་འཆི་
ལམ་དུ་བརྗོད་ན་འང་ང་ནི་སྟེ་གི་ཀ་དང་མཉམ་དུ་གསོན་པར་འགྱུར་བ་གཤེས་ཡོད། སྐབས་
དེར་ང་ནི་འཆིབ་ལ་གཏན་ནས་འཛིགས་པ་མེད།

ང་རང་སངས་འགྲེལ་ནས་མི་རྒྱུ་མ་གྱི་གཙུག་རྒྱུ་ཐེབས་ན་འདྲ་བའི་དེ་ཆོའི་བཙུག་མ་གཏན་ནས་
མིན། ང་ནི་རང་དབང་ལྷན་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་གཙུག་རྒྱུ་ཐེབས་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་
ང་ནི་དོན་རྒྱུན་འབྱུང་སའི་མི་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་རེ་བ་ལྷན་པ་ཡིན་ཏེ། ད་ནི་ང་རང་སངས་
རྒྱུ་སྟོན་པའི་བཙུག་མ་ཡང་མིན། ཁོང་ཆོས་ང་ལ་གཙུག་རྒྱུ་ཐེབས་པ་ནི་ང་རང་སངས་རྒྱུ་
དང་བྲལ་བས་ཡིན་ལ། ཁོང་ཆོས་སངས་རྒྱུ་དང་ཁ་འབྲལ་བའི་སྟོང་སྟོང་ཐེབས་མེད་ལ་སེམས་སུ་
འཛིགས་སྒྲུང་གིས་ཁོངས་པས་ཀྱང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དུས་ཚོད་ཁ་ཤས་འགོར་རྗེས་ལྷན་པ་དང་ལུས་ཡོངས་སུ་བྲག་གིས་ཁོངས་པའི་བསྟན་
འཛིན་དྲན་པ་སོས་ནས། ཁོས་མི་སེམས་ལ་སེམས་གསོ་གནང་བའི་སྐད་ཅིག་གིས། ངའི་བྱ།
ངའི་རྗེས་སུ་འབྱོངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས་པ་ཐོས་ཤིང་། རང་བྱུང་ལས་བསྐལ་བའི་ཞི་བདེ་ཁོའི་
ལུས་ཡོངས་སུ་བྱུང། ལྷན་པ་རིང་མ་འགོར་བར་ལག་པ་ཞིག་གིས་ཁོའི་ཁ་བཀའ་པ་དང་དེ་ནི་
ཁོའི་ལུ་པོ་ཡིན། མཚན་མོ་ཕྱིར་ཡོང་ནས་ཁོ་གཏོང་འདོད་པ་རེད།

དེ་ནས་བསྟན་འཛིན་རྒྱུ་རིང་གི་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུངས་འཁོར་ནང་བཞག་ཅིང་། ས་
དེ་རུ་སྐྱེ་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཅོད་ཁོའི་སྐུ་ཆ་ནས་སོས་པ་རེད། ཁོ་ཡང་བསྐྱར་པ་ལྷུ་འཁྲུག་
མི་རུང་ལ་གཤེད་ཕྱིར་ལོག་ན་སྟོན་འཆོར་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཞེན་བརྟུང་བྱུང་།

བསྟན་འཛིན་གྱི་མི་ཆོའི་འཆོར་བའི་དུས་ལྷན་པ་མང་ཆེ་བ་ནི་མི་གཞན་གྱི་ཆོད་འཛིན་འོག་རྩལ་བས་
ན་རང་གིས་གདམ་གསེས་བྱེད་མི་བྱུང་ལ། ཁོའི་སྐྱེ་བཞུག་པ་དང་གཟམ་ཡང་བཙུན་པ་གཞན་
རྒྱུ་སྟོན་དང་འདྲ་ཞིང་། རང་གཤིས་དང་ཐོབ་ཐང་གཞི་ནས་ཕྱོགས་ཁྱེར་བ་ཡིན། ཁོས་རང་ཚུགས་
ཀྱིས་བསམ་སྟོན་གཏོང་མི་བྱུང་ལ་དགོན་པ་དང་བྲལ་བའི་བྱ་སྟོད་གང་ཡང་ཡོད་མི་རུང་།

ད་ལྟ་ཁོ་ལ་རང་དབང་ཐོབ་ཅིང་ཁོའི་མི་ཆོའི་ནང་གི་ཡོད་ཆོད་ལ་འཕྱུར་བ་བྱུང་བས་དུས་ཚོད་
རིང་པོ་ཞིག་བེད་སྟུང་ནས་དེར་གོམས་དགོས། ཁོར་དདུལ་མེད་ལ་དདུལ་ཁང་གི་བྱང་བྱ་ཡང་
མེད། ཐ་ན་འཛིག་རྟེན་འདིར་འབྲེལ་བ་གང་ཡང་མེད་ན་འདྲ་ཁོ་དེ་སྟེའི་གཏའ་གཞོན་འོག་གི་འཆོ་
བ་ནས་ཐར་ཞིང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཕྱོགས་སུ་སྟོད་འགོ་ཚུགས། ཁོང་ནི་འཛིག་རྟེན་གྱི་འོད་དེ་
ཡིན།

ལུ་ལ་གསར་བ་ཞིག་ནས་སྐྱ་གི་ཀ་པ་འགའ་ཡིས་བསྟན་འཛིན་བཙུག་རྒྱུ་དེ་ཁོ་ལ་སྟེ་
ལེན་ལག་པོ་བྱས་པར་མ་ཟེད། དགོན་མཚན་གིས་ཁོ་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐོབ་ཐང་རིན་
ཆེན་པོ་གནང་བས་ཁོ་ནི་མི་གཞན་དང་མི་གཅིག་ཟེར། དུས་ལྷན་པ་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོའི་བསམ་སྟོན་
ནང་འགྲན་རྩོད་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་། ཁོས་སྟོན་ཆོད་བསྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་འགྲན་སྡོད་དང་རྩོག་
ཐེབས་པས་རེད།

དེ་དང་དུས་མཚུངས་སུ་པ་ལུ་ལ་གྱི་དགོན་པའི་བཙུན་པ་རྒྱུ་སྟོན་སྐྱར་བཞིན་བསྟན་འཛིན་
ལ་ཁོང་ཁྱོའི་ལངས་ཤིང་། ཁོ་ཆོའི་སེམས་སུ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཁྱིམ་ཆང་། རིག་

གནས་བཅས་བརྒྱུད་པས་པར་འདོད། རྗེས་སུ་ཁོ་ཚོ་བསྟན་འཛིན་པཅུལ་དུ་ཡོང་ནས། ཐབས་བརྒྱ་རྒྱུ་སྟོང་གིས་ཁོ་ལ་རང་གི་དད་པ་འདོར་དུ་འཇུག་པ་དང་ཡང་བསྐྱར་དགོན་པའི་ནང་ཡོང་དུ་འཇུག་ཆེད་འབད་པ་བྱས། ཁོ་ཚོའི་རེ་བར་མ་མཉམ་པ་ན་ཁོ་ཚོས་བསྟན་འཛིན་འགོ་དུ་འཇུག་པ་ལས་བསད་ན་དག་འཁྱམ་སྟེ་ཐེངས་མང་པོར་ཁོ་གསོད་ཅིས་བྱས།

རྗེས་སུ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་ཀྱང་གོའི་རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱིར་རྗེ་སྟན་ཁང་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་བྱས་པ་དང་། དེས་བསྟན་འཛིན་ལ་སྟན་ཁང་དུ་ཡོང་བའི་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་གོ་སྐབས་གནང་བ་རེད། སྐབས་དེར་མིང་ལ་མ་ཐམ་ཟེར་བའི་བོད་པའི་བྱང་མེད་ཅིག་སྟན་པ་བསྟེན་པར་འོངས་པ་ན། བསྟན་འཛིན་གྱིས་མོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་མོས་སྡེ་གི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་ཤིང་། ཁོས་ཁྱས་གསོལ་བྱས་པའི་བོད་པ་དང་པོར་གྱུར། མ་ཐམ་ནི་བསྟན་འཛིན་ལ་དག་འབས་ཁོ་གཉིས་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་རེད། ལོ་20ཡི་རིང་ལ་ཁོས་ཉ་ལམ་བུད་མེད་ཅིག་མཐོང་མ་སྟེང་བ་དང་བྱང་མེད་དང་འབྲེལ་བ་ཅུ་ནས་ཆད་པས་ན། གཉེན་སྐྱིག་པ་ནི་ཁོའི་ཆོ་སྒྲིག་ནང་གི་འགྱུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་གཞན་ཞིག་ཡིན།

བསྟན་འཛིན་དང་མ་ཐམ་གཉིས་ལ་བྱ་གཉིས་ཡོད། བསྟན་འཛིན་གྱིས་རྒྱུ་དུ་དགོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། རང་ལ་གནང་བའི་ཆོས་ཅུ་ཆེ་བའི་ལེགས་སྦྱིས་ནི་ཆུང་མ་དང་བྱིས་པ་གཉིས་ཡིན་ཟེར།

བསྟན་འཛིན་ནི་རྒྱུ་དུ་དཔལ་དར་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན། 2017ལོར་ཁོས་པ་ཡུལ་དུ་འབྲུ་པའི་འགོས་ནད་ཁབ་པ་དང་། ཁོ་རང་གི་མ་ཡང་འདུས་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་འགོས་ནད་བྱུང་ནས་ཆེ་ལས་འདས་པ་ཐོས་རྗེས། བསྟན་འཛིན་ལ་གལ་ཏེ་པ་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག་ན་གསོད་པར་འགྱུར་བའི་འཛིགས་སྒྲུལ་ཐེབས་ཀྱང་། དགོན་མཆོག་གི་བྱམས་པས་བསྐུལ་ནས་ཁོ་ཕྱིར་དགོན་པའི་ནང་དུ་ཕྱིན། ལོ་འགའི་རྒྱུན་ལ་ཁོ་རང་དགོན་པ་དེར་གཙུག་རྒྱུད་ཐེབས་ནས་འཆིལ་ཉེ་བར་གྱུར་ཡང་། ཁོས་སེམས་སུ་དད་པ་འདི་ལྟར། ཁོ་ཚོ་མི་མང་ཆེ་བས་རང་གསོད་འདོད་པ་ནི་ཁོ་ཚོས་ངས་ཁོ་རྣམས་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པར་སྒྲུལ་པ་རེད། ཡིན་ཡང་དགོན་མཆོག་གིས་ཁོ་རྣམས་སྟོབ་པའི་ཐབས་ལམ་རང་རང་ཆོར་གནང་ཡོད་པས་རང་གཉིད་ཀྱང་མི་ཁྲུགས། ངས་ངེས་པར་དུ་དགོན་མཆོག་གིས་རང་ལ་གནང་བའི་ཐབས་ཀྱིས་དོན་ཞིག་བསྐྱབ་དགོས། སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་ང་ཆོར་གཙུག་པས་ན། ཁོ་རྣམས་རང་ལ་སྤང་ཡང་ངས་ཁོ་ཆོར་གཙུག་དགོས་པ་ཤེས་ཡོད། ཁོ་ཚོས་རང་གསོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་ང་ཁོ་ཚོ་ཡོད་སངས་སོང་སྟེ་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་བྱམས་པས་ཁོ་ཆོར་བྱམས་དགོས་པ་དང་། ངས་དེ་ལྟར་བསྐྱབ་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཆོད་དཔག་བྱས།

དེ་ནས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་སྟན་བཅོས་སྤྲུག་ཅིག་ཁྲིད་དེ་རང་གི་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་ནས་མི་ཆིག་སྟོང་ལྷག་ལ་སྟན་བཅོས་བྱས། ཡུལ་མི་ཚོས་ཁོའི་རོགས་རམ་དང་ལེན་བྱེད་མིན་ཐག་གིས་

གཅོད་དཀའ་བར་གྱུར་ནའང་། ཁོ་ཚོའི་སྤྱག་བསྐྱེལ་ཏུ་ཅང་ཆེ་བས་མཐར་ཐྱོགས་ཞེན་བཞག་སྟེ་
རོགས་སྦྱོར་དང་ལེན་བྱས་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་ལ་བསྟན་འཛིན་སྟོན་ཁང་དུ་སྔོན་དུས་དགོན་བདག་སྐྱ་མ་ནང་དུ་འོངས་པ་དང་།
བསྟན་འཛིན་གྱིས་ཐུར་དུ་སྐྱ་མ་འདུག་ཏུ་བཅུག་པར་མ་ཟད། སྔོན་ཆད་ཁོ་ལ་མནར་གཅོད་ཚབས་
ཆེན་བཏང་བའི་མི་ལ་གྲུས་ཕྱག་སྤུལ་ནས་བརྩི་བཀུར་བྱས་པ་རེད། དགོན་བདག་སྐྱ་མས་རང་
ཉིད་ལ་ཞབས་ཁྱ་སྐྱབ་མཁན་ནི་སྔོན་ཆད་རང་གིས་གསོད་ཅིས་བྱས་པའི་བསྟན་འཛིན་ཡིན་
པ་མཐོང་ནས་ཡ་མཚན་བར་གྱུར།

ཉིན་གཉིས་པར་བསྟན་འཛིན་གྱིས་གྲོང་དལ་ནས་དུས་གཏན་གྱི་སྟོན་ཁང་ཞིག་འཕྲུགས་པའི་
རེབ་བཏོན་བརྩན། བཅུན་པ་གཅོད་པོ་ཚང་མ་མཉམ་དུ་འདུས། སྐབས་དེར་གྲོང་དལ་དེར་དུས་
གཏན་གྱི་སྟོན་ཁང་མེད་པ་རེད།

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ་སྟེ་ལོ་མང་པོར་ནང་ཆོས་ལ་དད་པ་བྱས་པའི་མི་དེ་ནི་ད་ལྟ་སྐབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་ཅོད་པན་སྟེང་གི་རིན་པོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོ་ནི་དགོན་མཆོག་གི་བྱས་མཐུ་ཆེན་
པོས་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པའི་དཔེ་མཆོན་ཡིན།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་སྔོན་ལ། བསྟན་འཛིན་གྱི་མ་ཡིས་ཁོས་རང་གི་མི་རིགས་ལ་གོ་རྟོགས་སུ་
དུ་འཕྲུག་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་སྟེ། དེ་ནི་ཁོས་དེ་ལྟར་སྒྲུབ་བཞིན་འདུག་ ཁོས་ཐུ་མཐུད་དུ་གཏན་
དུ་གསོན་པོར་བཞུགས་པའི་དགོན་མཆོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྒྲུབས་ནས་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་བཅུགས་
ཆོས་ཆོགས་ཁུང་ཁུང་ཞིག་ལ་སྟེ་བྲིད་བྲེད་བཞིན་ཡོད།

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ་ཡིས་གསོན་ཉམས་ལུན་པའི་རང་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་གི་ཀའི་མི་ལ་
རང་དབང་གནང་བའི་བྱས་མཐུ་ཆེན་པོ་མཆོན་ཡོད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱ་མ་ནམས་དང་བདུད་ཀྱི་
འཛིག་རྟེན་ནི་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཆོན་ལ་འཛིགས་པ་ཡང་དེའི་རྟེན་ཡིན། ཁོ་ཚོས་སྐབས་
མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་ནད་དུག་ཅིག་ཏུ་བརྩིས་ནས་ཉིན་ཞིག་ལ་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་ཡོངས་སུ་
བྱབ་པར་འདོད་ཆེ་འཛིགས་སྤང་སྟེས་པ་རེད།

བོད་ལྗེ་དང་ས་ཆོས་ཆོག་གི་འབྲུང་འབྲུང།

དེ་ནི་དེ་ཆོས་དཀོན་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁྱོད་བོད་ལྗེ་དང་ས་ཆོས་ཆོག་གི་མཛུགས་ཀྱི་མཛུགས་སྐྱེས་པ་ཞིག་ལོ། ལོ་ངོ་1300ཡི་ཡར་སྐྱོན་ལ་
ནི་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ་ཀྱང་གོར་བསྐྱགས་པ་ནས་བཟུང་། དུས་རབས་མང་པོའི་རིང་དུ་མ་གྱི་
བས་བོད་ལྗེ་དང་ས་ཆོས་ཆོག་གི་འབྲུང་འབྲུང་གི་རྒྱུ་ལ་གྱུར་པ་ཞིག་ལོ།

མི་ལ་ལས་དེབ་འདི་གྲོག་པའི་དམིགས་ལུ་ལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གི་དོམ་ཆར་བའི་གྲུབ་འབྲས་
ལས་བོད་པ་ཁྱི་ཁྱི་འབྲས་འབྲས་ཞིག་ལོ། ལོ་ངོ་1300ཡི་ཡར་སྐྱོན་ལ་
ནི་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ་ཀྱང་གོར་བསྐྱགས་པ་ནས་བཟུང་། དུས་རབས་མང་པོའི་རིང་དུ་མ་གྱི་
བས་བོད་ལྗེ་དང་ས་ཆོས་ཆོག་གི་འབྲུང་འབྲུང་གི་རྒྱུ་ལ་གྱུར་པ་ཞིག་ལོ།

ཡན་རིང་ཞིག་ལ་ཡོ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འགོ་བཙུག་བོད་ལུ་ལ་གྱུར་པའི་ཁོར་ལུག་ནི་མུན་
ནག་གིས་ཁེབས་ཡོད་པ་ཤིས་ལ། སྐར་བདག་སྐྱོད་པ་ཞིག་གིས་1886ལོར་འདི་ལྟར། དཀོན་
མཆོག་གིས་བོད་ལུ་ལ་ནི་ཁོར་ལུག་ཀྱང་བསྐྱར་མ་ཐེབས་སྐྱོན་གྱི་ཆོས་མཛུགས་མཐའ་ལ་གནས་སྐྱོན་
བསྐྱར་བ་འདྲ་ཞེས་ལུང་བསྐྱར་བ་དང་། ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས་ཉི་མེད་ཐེ་ལེར་ལགས་ཀྱིས་འདི་
ལྟར། བོད་ལུ་ལ་ནས་མི་ལ་ལོ་ལྟར་དང་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ནི་མོ་སེང་གི་ཁ་ནས་སེང་ལུག་
འཕྲོག་པ་དང་མཛུངས་ཞེས་བརྗོད་ཟུང་།

དེབ་འདིའི་དོན་མཛུགས་ནང་དུ་བཀོད་ཡོད་པ་ནི་བཞིན། རྒྱལ་བ་ཆོང་གིས་ཀྱང་སྐྱོབས་
ལུགས་ལུན་པའི་བདུད་ཀྱིས་དངོས་གནས་བོད་ལུ་ལ་བཟུང་ཡོད་ལ། ཐ་ན་ཁོར་གི་སྤྱིད་ཀྱི་ལས་
དོན་ནང་དུ་འདྲ་ཞིག་གིས་ལུས་པ་ཆེན་པོ་འདོན་བཞིན་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཟུང་། ལོ་ངོ་1300ཡི་
ཡར་སྐྱོན་ལ་ནི་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ་ཀྱང་གོར་བསྐྱགས་པ་ནས་བཟུང་། དུས་རབས་མང་པོའི་
རིང་དུ་མ་གྱི་བས་བོད་ལྗེ་དང་ས་ཆོས་ཆོག་གི་འབྲུང་འབྲུང་གི་རྒྱུ་ལ་གྱུར་པ་ཞིག་ལོ།

དང་ཁོང་ཚོའི་བོད་ཀྱི་དད་ལྡན་རྒྱལ་ལ་རིན་ཆེན་ཁྲག་གིས་རང་གི་དད་པར་བདེན་དཔང་བྱེད་དགོས་པའི་ཞལ་འབོད་ཐོབ་ཡོད།

ར་ཆོས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་སི་ཏུ་ལུ་ཐུན། པའོ་ལེ་མེ། ཡུས་ཁེང་ཆེན་སོགས་སློ་དཀར་བའི་རྩོན་ཕྱོན་སྤྱི་ལོ་ལ་རྒྱལ་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་ལ་བརྟུན་དབྱེད་བྱས་ཕྱིད། ཁོང་རྒྱལ་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྒང་གི་མཐའ་ལའོ་བ་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་འཆོ་བ་རོལ་ཏེ། རང་གི་ཆོ་སྲོག་ཡང་ལུལ་ཞིང་རྩལ་ཤུགས་ཡོད་ཆེད་ཀྱིས་མཐའ་མེད་པའི་ཆོ་སྲོག་གི་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས། ཡང་མི་ལ་ལས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་སུ་ལས་དོན་བསྐྱབས་ནས་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་རྩིས་དང་དུས་རབས་གཅིག་ཙམ་འཐབ་རྩེད་བྱས་མཐར་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྐྱར།

སྐུབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཞབས་ཁྱིལ་ལས་ལས་དོན་ལ་འབྲས་བུ་སྒྲིན་པ་མཐོང་ནས་སེམས་ལ་སྐྱལ་མ་ཐེབས། ཡིན་ཡང་མི་མང་པོས་མི་ལ་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་པའི་ཡར་རྒྱས་གང་ཡང་ཉམས་སུ་ཐུང་མ་བྱུང་ཀྱང་། ཁོང་ཆོས་རབ་བཞེན་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་རེད། ཁོང་ཆོས་སློ་སེམས་ཅེ་གཅིག་གིས་བཏབ་པའི་ས་བོན་ལ་ཉིན་ཞིག་འབྲས་བུ་གཡུང་དུ་ཟ་བ་སྒྲིན་པར་སྒྲིན།

ཉིན་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཆང་མ་ཁྱི་རུ་བསྐྱེད་དེ། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཉགས་མིག་གིས་མཐོང་བྱུང་བ་ཆང་མ་མེད་པར་གྱུར། ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་རེ་བ་ཐམས་ཅད་སྟོང་བར་གྱུར་པ་འདྲ། ཡིན་ཡང་ཀུན་དབང་གི་དཀོན་མཆོག་གིས་མི་ཡི་སློ་ཡུལ་ལ་ཡང་མི་ཤོང་བའི་ཐབས་ཀྱིས་ཁོང་གི་སྐབས་ཆེ་བའི་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་མཛོེ། ཁོང་གིས་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱི་ཡི་སྤྱི་ལོ་ལ་རྒྱལ་ཀྱི་སེམས་སུ་ཁྱབ་པར་བརྟུན་ནས་རྩལ་མཐུ་ཆེན་བོའི་བསྐྱར་དར་ལ་སྐུལ་འདོད་བཏང་། བསྐྱར་དར་དེའི་གཞི་ཁྱོན་ནི་འཛིག་རྟེན་དུ་སྤར་བྱུང་མ་ཕྱིར་བ་ཞིག་ཡིན།

ཉེ་བའི་ལོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་ནང་དུ། མི་ཡིས་བལྟས་ན་རྒྱའི་དད་ལྡན་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་གྲུབ་འབྲས་ལེན་མི་བྱུང་བར་འདོད། རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་དགའ་རུ་འཛིན་པ་རེད། ཡིན་ཡང་རྒྱའི་དད་ལྡན་རྒྱལ་ཀྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཁྱབ་ནས་སྐུབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་སྤྱི་ལོ་ལ་བསྐྱུགས་པས། བོད་པ་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་ཀྱང་གཏན་དུ་གསོན་པོར་བཞུགས་པའི་དཀོན་མཆོག་ལ་དད་པར་གྱུར། སྤྱི་ལོ་ལ་སྐྱུ་ཁྲག་རིན་ཆེན་གྱིས་སྤྱི་ལོ་ལ་འོངས་པའི་རྗེས་འབྲང་བ་འགའ་ཞིག་རེ་རེ་བཞེན་དཀར་ཆོགས་དང་བཅས་བོད་ལྗོངས་སུ་མཛོེན་པ་རེད།

དེ་དང་དུས་མཚུངས་སུ་དཀོན་མཆོག་གིས་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར། འབྲུག་ཡུལ། འབར་ས་བཅས་ཀྱི་ས་མཆོམས་སུ་གནས་པའི་ཁོང་གི་བུ་དང་བུ་མོ་རྒྱལ་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་སུ་བརྟུག་ནས། ཁོང་ཆོར་ཡང་རི་རྒྱང་བཞུལ་ཏེ་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་སེམས་དང་ལྡན་པར་གྱུར། དོན་དེ་ལ་གྲུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པ་དང་སྤྲེལ་མ་རྒྱལ། རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ནང་པ་བཅས་ཀྱི་ངོ་རྒོལ་ནན་མོ་ཐེབས་ཀྱང་། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་ངོ་20ཡི་རིང་ལ་དཀོན་མཆོག་གི་

འབངས་མི་ཚོས་གྲུབ་འབྲས་སྒྲངས་ནས། དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་གྱིས་བོད་ཀྱི་འཛིན་
རྟེན་ལ་སྒོ་ཡུལ་དུ་མི་ཤོད་བ་དང་མིའི་ཆོ་སློག་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པའི་རྩ་བ་པ་བཏོན་དང་འདོན་
བཞིན་ཡོད།

ཉེ་བའི་ལོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་སྤར་བཞིན་གསོན་པོར་བཞུགས་
ཡོད་དམ་ཞེས་པའི་གཞི་རྩའི་དྲི་བ་དེ་ལ་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དྲིས་ལན་རྟེན་པ་ཡིན། ཁོང་
ཚོས་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་དངོས་གནས་གསོན་པོར་བཞུགས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོང་གིས་མི་
རྒྱལ་གྱི་དད་མོས་ཐང་གི་ཆེས་གཏིང་ཟབ་པའི་རེ་འདུན་དང་དགོས་མཁོ་སྤོང་བྱུང་པ་ཤེས་ཡོད།

བོད་པ་ཚོས་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་གཞི་སྒྲུལ་སྒྲུ་གཞན་ཞིག་མ་ཡིན་པར། དེ་ལས་ལྷོག་
སྟེ་ཁོང་གི་གསལ་བསྒྲགས་ཁྱད་པར་ཅན་དེ་ནི་དོན་དངོས་ཡིན་པ་ཆོར་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་སྐད་
དུ། བདག་ནི་འཛིན་རྟེན་གྱི་འོད་ཟེར་ཡིན་ཞིང་། ངའི་རྗེས་སུ་འབྲང་མཁན་རྒྱལ་མཉམས་སུ་བའི་ནང་
དུ་བགོད་པ་མ་ཡིན་པར་ཆོ་སློག་གི་འོད་དང་ལྷན་པར་འགྱུར་ཞེས་གསུངས་སོ། ། །ཏེ་ཉ་ནན།
8:12།

ཁོང་ཚོས་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་ཆོ་སློག་ནང་གི་ལམ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། དེ་ལས་ལྷོག་
སྟེ་ཁོང་ནི་ལམ་དེ་ཉིད་དང་། བདེན་པ་ཉིད། ཆོ་སློག་ཉིད་བཅས་ཡིན་པའང་ཆོར་ཡོད། ཁོང་
གིས་འདི་སྐད་དུ། ང་རང་མ་བརྒྱད་པར་མི་སུ་ཡང་ཡང་གྱི་དྲུང་དུ་འགྲོ་མི་བྱུང་ཅས་གསུངས་
སོ། ། །ཏེ་ཉ་ནན། 14:6།

ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་ཚོས་ཚོགས་ད་དུང་ཤིན་ཏུ་རྒྱུད་ལ་བོད་པ་མང་ཆེ་བས་ད་དུང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་
ཐོང་མེད་ཀྱང་། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་དོན་དམ་པས་གསོན་པོར་བཞུགས་ཡོད་ཆོ། ཁོང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་
རྒྱ་བསྐྱེད་པ་དང་དེས་དབང་འཛིན་པ་ནི་སུ་དང་གང་གིས་ཀྱང་འགོག་མི་བྱུང་། རྒྱལ་པོ་དང་མཆོད་
དཔོན་རྒྱལ་གྱིས་འགོག་མི་བྱུང་ལ། གྲུང་ཁན་རིང་ལུགས་པ་དང་དེ་ཆོའི་ཕྱོགས་བཞིར་བཅུགས་
པའི་མི་ལ་ལྷ་རྟོག་བྱེད་སྤྱད་པར་མིག་གིས་ཀྱང་འགོག་མི་བྱུང་། ཐ་ན་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་ཚང་
མས་ཀྱང་གཏན་དུ་གསོན་པོར་བཞུགས་པའི་དཀོན་མཆོག་ནི་འགོག་མི་བྱུང་།

རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་ཁོང་གཅིག་ཤུ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པ་སྟོན་བཞིན་ཡོད། གངས་
ཀ་ཁུང་ཁུང་ཡིན་པའི་སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱལ་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེ་ནས་མངོན་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་
གིས་ཉིད་ཀྱི་སྤྱས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཟི་བརྗིད་ལྷན་པའི་ནོར་སྐལ་གྱི་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

ཁྱེད་ཉིད་ཐེངས་འདིའི་བོད་ཡུལ་གྱི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱེད་པའི་
འགྲུལ་བཞུད་ནང་ཞུགས་པར་བཀའ་འདྲིན་ཞུ། དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དགོ་ལའི་སྤྲེང་ཆེས་སྒ་
ཞིང་མཁྱེགས་པའི་སའི་ནང་དུ་རྒྱུགས་བྱུང་པའི་རྒྱུད་རྒྱལ་པ་བསྐྱགས་རྗེས་ཁྱེད་ལ་སྒྲུལ་སྤྱོད་དང་
འགན་སྲོང་འཐོབ་པར་སྟོན།

བོད་ལྗངས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཡི་ཅོད་པན་སྤེང་རང་གི་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་སྤྲོད་གནས་
སྤྲོད་པ་དང་། མི་འགྲུང་བར་བྲལ་ན་མེད་པའི་དགོན་མཚན་གི་ཕོ་ཉ་ཡིས་འདི་སྐད། འཛིག་རྟེན་གྱི་
རྒྱལ་སྤྲོད་ནི་བདག་ཅག་གི་གཙོ་བོ་དང་ཁོང་གི་ལྷ་གི་ཀའི་རྒྱལ་སྤྲོད་དུ་གྱུར་ཅིང་། ཁོང་ནི་ཇི་སྤྲོད་
བར་དུ་རྒྱལ་པོར་བཞུགས་པར་འགྱུར་ཞེས་གསུང་ཡོང་། །མངོན་པ། 11:15།

འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཕྱེ།

Tibet - The Roof of the World

པོ་ལ་ཨ་ཨ་པོ་ལ་ཨ་ཨ་ Paul Hattaway

© 2024 Paul Hattaway

Translation of 'Tibet - The Roof of the World' by Paul Hattaway, published by SPCK, 2020.

All rights reserved: No part of this book may be reproduced, or stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without express written permission from Central Asia Publishing.

Scripture quotations are taken from New Tibetan Bible (NTB). Copyright 2023 by Central Asia Publishing.

Central Asia Publishing does not necessarily endorse the individual views contained in its publications.

ISBN 978-616-7998-46-6 (paperback)

ISBN 978-616-7998-47-3 (e-book)

Printed in Chiang Mai, Thailand

Published by
Central Asia Publishing
<https://www.centralasiapublishing.com>
contact@centralasiapublishing.com

Together with
Asia Harvest
<https://asiaharvest.org>

Asia Harvest

བོད་ལྗེ་མཆོག་གི་ས་ཁུག་ཉ་ཅང་ཆེ་ལ། དེའི་རྒྱ་ཁྱོན་ནི་དབྱིན་ཇིའི་ལྷ་བ་གསུམ་ཡིན་ཡང་མི་གྲངས་
ཤིན་ཏུ་ཉུང་། བོད་པ་མང་ཆེ་བས་རང་ཉིད་ནི་ནང་པ་ཡིན་པར་བརྗོད། ཡིན་ཡང་ཁོ་ཚོ་ཁྱོད་གྱི་
མི་མང་པོར་མཆོག་ན་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ནི་ཕུན་ཀླག་གི་དད་པའི་ཕྱི་རྩ་གྲོན་པའི་ལུ་བ་ཞིག་
དང་མཚུངས། སེམས་ཉིད་གྱི་ཁམས་ནི་བོད་ལྗེ་མཆོག་གི་ཉིན་རྒྱུན་གྱི་གནས་སྐྱབས་སུ་ཆགས་ཡོད།
བོད་པའི་ལྷ་གི་ཀ་པ་མང་པོ་མེད་ཀྱང་། འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེ་རུ་དུས་ཡུན་རིང་ཞིང་བྱུན་མོང་མ་
ཡིན་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད། དེ་བཤད་པའི་ནང་དུ་དཔལ་འཛུགས་དང་སློབས་པ་ལྟ་
པའི་ལྷ་གི་ཀ་པ་སྐྱེས་པོ་མོ་རྣམས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བཞག་ཡོད། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྐྱུག་ཚད་མེད་བྱངས་ཅི་
བྱུང་གིས་སེམས་ཉིད་གྱི་སློབས་ལུགས་ཆེན་པོར་ངོ་རྒྱུ་བྱས་ནས་བོད་ལྗེ་མཆོག་གི་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་མཆོན་མཐོན་པོར་བསྐྱེདས་པ་རེད།

CENTRAL
ASIA
PUBLISHING

ISBN 978-616-7998-47-3

9 786167 998473 >